#5

5553

Paryż.

Biblioteka Jagiellońska
T. I. 1849 620-3

Pasterka, czyli Msza pasterska Bożego Narodzenia
Messe de Minuit
w 1842 r. na nowo wydana
nieznanego wierszopisa

Chwiat mi te
ze świątecz

W Muzie Westfalczyka cz
Spacierzgarze (czyli Syrja
i Londyn. 1838.)

N. Inw. 5553

Wstęp. — i plan — arkuszów — 1.

Paryża położenie, klimat, stos, stanowe. 2

Ludność ilości wykazy, zgromadzania statystyczne & w arkuszu 4.

Kawiarnie — Jadowity. Jedzenia. 5.

Mieszkania. charakter — 6.

Kobiety. Młodzieńcy. Golanie — 7.

Kompanie, wieczory itp. — 8.

Wesołości, Maskaty Cudzoziemcy 9.

Podział miasta z osobliwości. 10.

Ulice historyczne — 11.

Place — 12.

Woda. Sekwana. Wodociągi itp. 13.

Kanały czyli Halle 14.

Rzeźnice czyli Rzeźnicy.

Pałace + Mosty — 15 go aż 32 w tym dopiero.

Pałac Royal — 16

Ogrody. Jardin Royal itp 21.

Widowiska — 24.

Bale — 27

Kolędy z Nowym rokiem

Zakłady Naukowe. — 28

w Collége de France mickiewicz jako Profes. Literatury Słowiańskiej tekuje wykłada od 184[illegible]?

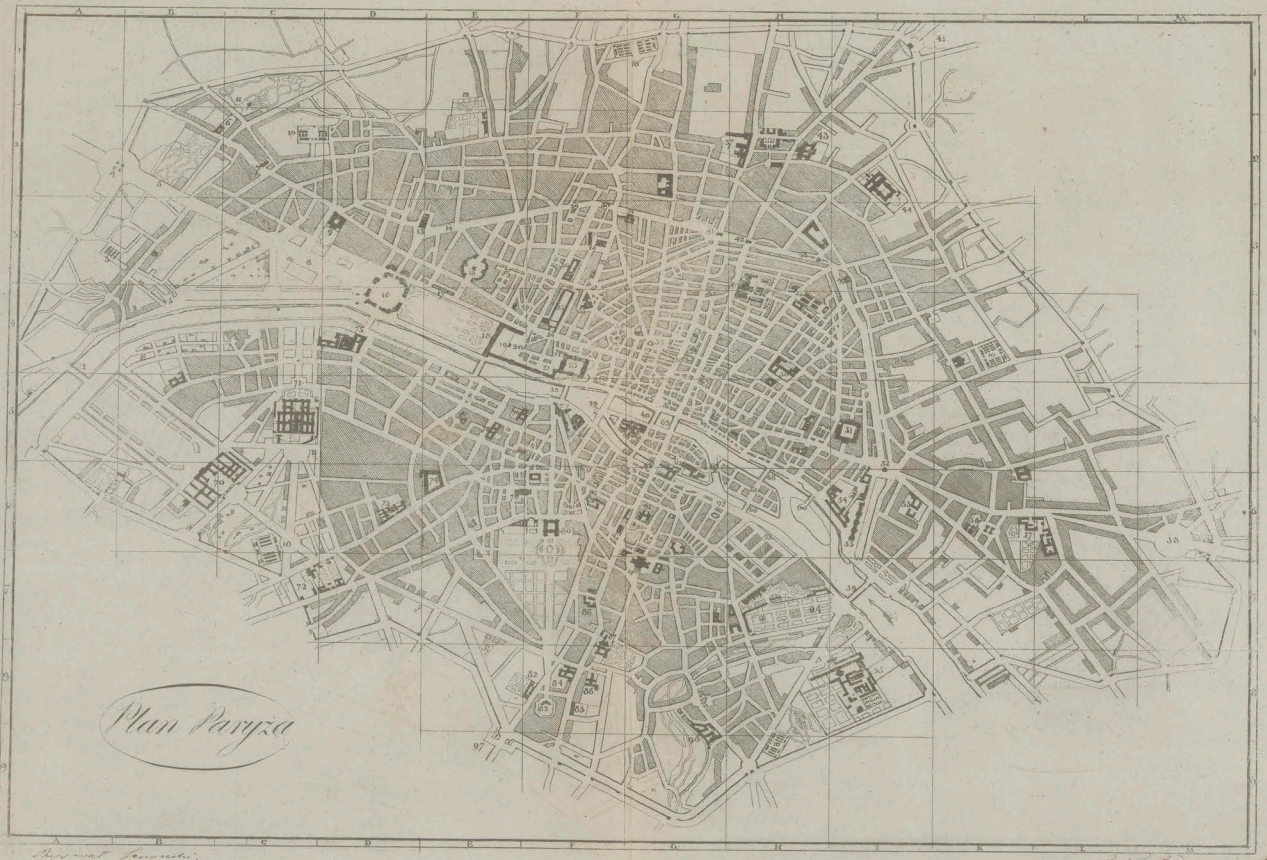
Przemysł. Fabryki itp. przed 33.

Obszerniej o Plamie = m =

Największe wahanie wód obserwowano było w 1740. które aż do 8. toku nowszych czasów dobiło. — w 1844 do 3 miesiąca tak gwałtownie wzrastała że Wodociągi na ulicach kilkudziesięciu zostały zalane do 15go aż 32 w tym dopiero. Obszerniej o Plamie = m = Obszerniej o Plamie = m = Obszerniej o Plamie = m =

Proba atkiná
poprawiona

376.

Plan Paryża

Wydawnictwo Geograficzne.

Rytował Rozmanowski w Londynie.

Do Dzieła Mat. Pol. Joachima Lelewela Karola.

AD 5553

Rycin —

Bibliotéki, rycin, numeracyi &c. — 34.

Muzea, galerye, zbiory, fabryk. 35.

Szpitale, domy zdrowia, apteki, szkoły. 39

Kościoły, świątynie, &c — 42.

Kobiet. 43.

Dni 46.

Stosunek

Rolnictwa do ogółu mieszkańców ciała Ludności

we Francyi jak 44 do 100.

" Anglii " 34 " —— "

" Prusach " 66 " —— "

" Austryi " 69 " —— "

Ryb zaś na świecie

" Francye " 67 —— "

" Anglii " 50 —— "

" Prusiach " 73 —— "

" Austryi " 77 —— "

Co do Rękodzieł zaś

„ w Austryi tylko jak 9 do 100.
„ Prusiech — „ 18 „ —
„ Francyi — „ 36 — „
„ a Anglii — „ 45 — „

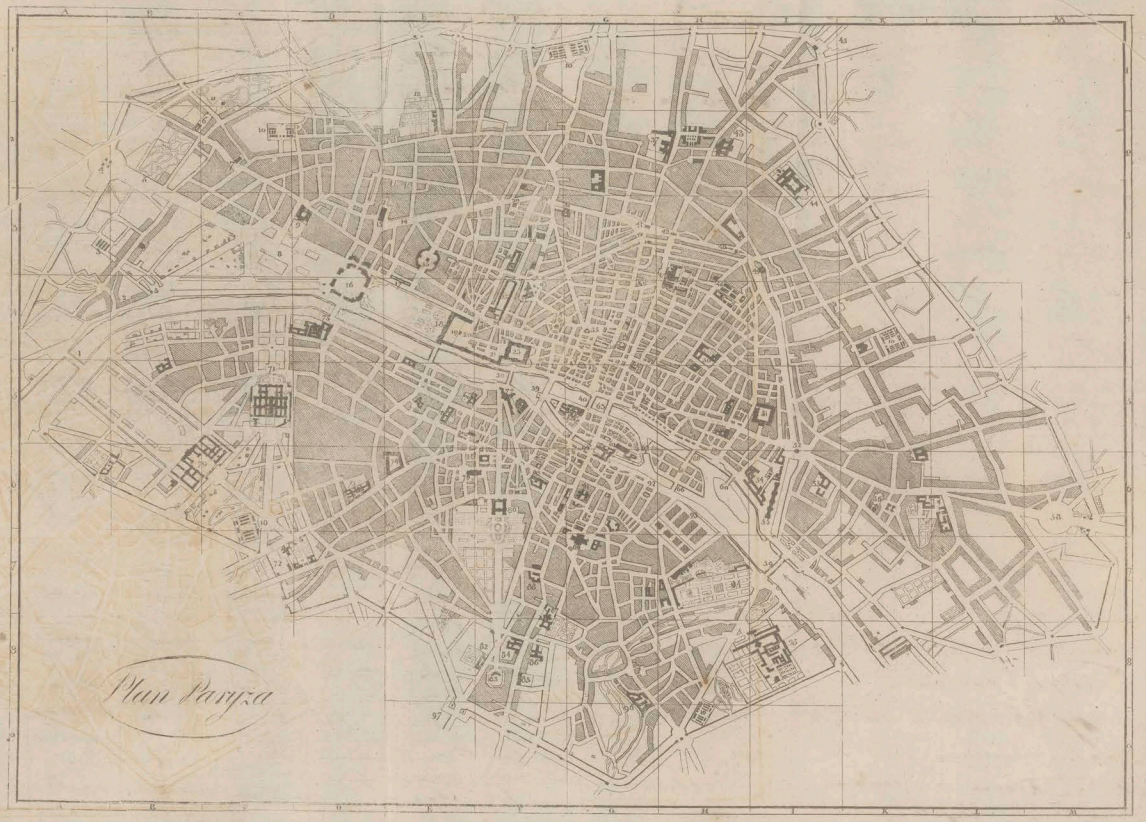
W Paryżu Codzienne zapytania stale powtarzają się

Bankructwa — „ 2.
Zastawów w Lombardzie: 315.
Licytacyi — 50.
Domów do sprzedaży wchodzą 470.
Śmierci zapisanych: 91.
„ gwałtownych: 3.
Zapisów ogłoszonych: 3000.
Ślubów i pogrzebów: 78.
Urodzonych: 103.

a Wzdłuż codziennych na Not. odnośnie mieszkań, jednak do Hamiltonów banku.

Administracya we Francyi zdobywa biorąc z siebie rewolucyjny i to Dyrektoryum a następnie uzurpatorem Cesarstwa absolutnego, nowiny acte podróży dnia arbitralności całkowicie niezgodny ani z duchem poprzedzających ani konstytucyjnem z nowym Cesarzem Lipcowej Gabinetu wyjęty, tylko mianowanie Prefekta odebrania za pięcy ze jako Fidei comiss[ar]ius polityczny dotyczy rozkazów ich tu bezpośrednio, prawie codziennie stosunek postępowania z Ministerium, bezpośrednie, dotyczą zresztą; Codzienne wiadomości, które nasze dni 1843. zawadzie, zmianie wpływ życia, kładąc Dzień administracya Francuska jako za wszystkie dni ważna.

Ś. ś. Ś. ś. Ś. ś.

Plan Parysa

N3. Gdzie tylko iest znak X) znaczy to przypisek, ktorem na grodzie zawsze ma bydź umieszczany. — Gdzie zaś będą znaki różne użyte, tam znaczy to, aby wpisać, wciągnąć i zarazem za znakiem wszystko, iżby przeszły. —

4

Pisanie Paryża.

Od południowych olbrzymiego Renu okolic, w prostym kierunku bity gościniec, prowadzi ku stolicy państwa, podróżnych. Szybkość jazdy i wygoda, nietyle przed Renem znane, łagodzą trudy i niewczasy, a w miarę mnożących się winnic i ogrodów, włości miast i willów, po sześcianach twardego kamienia chodnikami strzeżonego, bieżący pojazd przybywa nad brzegi oczekiwany krociami ludu osiadłe. Oko ciekawe, równie ginie w odmęcie ich mieszkań, iak miasta samego w pomroce czasu początek; pewna atoli, iż na 50 lat przed Erą naszą Rzym pod Juliuszem Cezarem posuwaiąc zabory, znalazł wśrod bagien i knieci wyspę Gallow siedzibę, Lutetyę, czyli mieszkanie na błotach posiadłe. Przybyły poźniey lud, iden z 64 związkowych od stanowisk Parysianami zwany, założył na niey osadę. Nieprzebyta puszcza, bezdenne bagna i nurty oczekiwany, czyniły ustronie dzikich Gallów niedostępne, i warowne. Rzymianie zdawnego podobno Celtów, nazwisko od błot Lutecya, a Frankowie od pierwszych mieszkańców Paryżem nazywali; Skąd imie Lutetia Parisiorum powstało. Marcelin około 373 Julisz dla załatwienia różnych potrzeb kraju zwołał Zgromadzenie narodowe, lecz wkrótce dla wypadków politycznych do Włoch śpieszący, dał porę burzliwym Gallom do powstania i pokuszenia się wybicia na wolność; brak atoli zgody i niższość w sztuce, ustępuiąc potędze zwycięzkiego Rzymu, zapory stolicy na nowo otworzyły. — Labienus, dwudziesto różnych pokoleń Gallów pogromca, po dwakroć odparty, zajmuie nakoniec Melun, brzeg oczekiwany wojskiem osadza, i grozi powszechnym wylądowaniem; mieszkaniec wyspy zewsząd zagrożonej, niepewny losu, nieci pożogi, niweczy siedliska, uchodzi i mocne na Meudon zajmuie stanowisko; rzymianin postępuie, uderza..... napadowi rospaczy dzielne stawia zapory, lecz w końcu przemoc, wyższość sztuki, i biegłość dowodzców, wszystko zwycięża. Kamulozen dowodca Parysyan i cel rycerstwa trupy ścielą pobojowisko *) reszta niedobitków w popłochu

Marcellin około 373 roku naszey pisarzy nienarzwa Paryż miastem ale tylko grodem parysyan; była to właśnie kępa wśrod bagien, którą Cezar podobnież w komentarzach swych ogrodzeniem wypełnia. Abbon i Ptolomeusz nazywa go Loucotetia, Loucotetia.

*) Podobnie jak pod Włocławiem pole pamiętne zwycięztwem przez polaków pod Bolesławem krzywoustym, nad niemcami odniesionym; pokazuia pod Paryżem przy Corbeil mieysce owczesnéy porażki, polem bolesci le champs dolent? nazywane. —

w okolnych pustkach, szuka ratunku.

Korzystne położenie dobytego miejsca, postrzega Cezarowi myśl założenia na zwaliskach wyspy, dziś stałym miastem (Cité) zwanéj, otwierdzy, opasuje ją murą, sypie wał, wznosi do przystępu gdzie dziś Petit-pont i Pont-au-change warownie. Nadane podbitym prawo, zwolna łagodzi dzicz, wyprowadza z ciemnoty i burzliwą hordę, w rządną zamienia osadę. Towarzystwo rybaków zatwierdzone trudni się żeglugą, kupiectwem, ułatwia związki, i rozszerza do rzymian przyjmowane sztuki i oświatę, rzuca krwią bliźnich broczone druidów ołtarze, a w zamian przyjmuje bóstwa zwycięzkiego Rzymu, wznosi świątynie: na wyspie, Jowisza; na Mont-marbe Marsa, w Jéjsy Izydy, na wzgórku Genowefy w owczas Leucotitius zwanym, Merkurego. —

Wzrastające miasto dostaje prefekta; legionów rzymskich załogę. Konstantyn Cesarz odwiedza go; Julian po dwakroć zimuje i 257 r. upiększa wspaniałymi w południowej stronie, w szczątkach pokazywanych pałac Termów; naprawia wodociąg z Arcueil wody doń wiodący; Walentynian pisze prawa w Kodexie nas dosztej; Grazyan syn Walera nieszczęśliwego pod murami walki, traci życie i koronę. Patron narodu Dyonizy święty, opowiada na wzgórzu męczarni wiarę świętą i męczarnią Chrystyanizm upowszechnia; następca Marcelli mnóstwo świątyń przedmieściu zostawia, a pobożny Landry Dom boży zakłada. Amian Marcellin opisuje, który pisał około 375. ery naszéj nienazywa Paryża miastem ale grodem. roku 486 Frankowie paryż zaigrzą, a Klodwik w lat 20 poźniéj Stolicę w nim założył; pod jego panowaniem Sława wodzi jak patronka miasta Genowefa życie ukończyła; po przyjęciu wiary Świętéj przeniosł mieszkanie z pałacu Termów, do nowego na wzgórzu S. Genowefy stawianego, i równie jak Szyldebert i Dagobert następy, kościoły zakładał. Pod tą dynastyą dwieście kilkadziesiąt lat panowania, język Celtów w miejsce Latynów nastąpił, prawa rzymskie salickiemi zwyczajami wyparte, wtosiu przez możnych ujarzmione, zawiązki światła przytłumione. Słowem: barbarzyństwo nastało. —

Niektórzy z Królów drugiéj dynastyi przemieszkiwali w paryżu, Karol wielki dla zatrudnień wojennych całkiem w stolicy nie siedział, opieka jednak którą sztukom i naukom dawał, ile tyle do polepszenia stanu i oświaty przyczyniła, język łaciński, wznowiony szczególniéj dyalektyce i teologii hołdował. Niedołężność atoli następców, podała stolicę w ręce hrabiów dziedzicznych, skarby ich i bogactwa kościołów zagarnęły najazdy i rabunki Normandów Europę pod owczas pustoszących, które od 845. do 987. to jest roku wstąpienia na tron Hugona Kapet ciągle niemal odnawiane, ani cienia zamożności, ani śladu budowl dawnych niezostawiły. Pierwsi z pałaców

paryżan: owoce
Zamkiem
na sto mo-
cenia.

*) Imie Delfina następcy tronu (wegoby) we Francyi
dawane iest starożytne. Delfinat we Francyi nie
dayno był krajem udzielnym i nazywał się Hrab-
stwem d'Albon, jeden z hrabiów panujących w
nim w XII wieku Guy VIII. stawszy wojownik
otrzymał przydomek Delfina a to od grzebie-
nia przybicy w hełmie ryby morskiey Delfinem zwaney
który miał na głowie; pamięci tego była prowo-
dun dla następców ze przydomek za tytuł godno-
ści przyjęli, skąd pochodzi że i albon Delfinatem
Dauphiné, zwać poczęto. Jeden z następców
Humbert II zmierzając bez potomstwa prawa
prawa do Delfinatu 1349 na Karola naystarszego
syna Xięcia Normandyi Jana de Valois, wnuka
Filipa de Valois Króla Francuzkiego bez pod tym
warunkiem iż Karol nowie jak następcy po
nim tronu francuzkiego nosić będą tytuł
Delfina. Od ostąpienia atoli na tron Filipa Ludwi-
ka bytego Xięcia Orleanu w 1830. roku, następca
tegoż nie Delfinem ale Księciem Królewskim Prince Royal zwa-
nym.

Xięstwo Bourbon, (pochodzi Burbon)
iest niemal zawsze wspólnie z Francyą Burbonow ar-
dzin skoro z 8. panujących we Francyi Burbonow ar-
mie z kraju wygnano lub zamordowano. Henryk IV. wzorzec
wodzowie monarchów, Ojciec Ludu, Dzieci zabity — Ludwik XIV.
po dłuższym użyciu potęgi — Ludwik XVIII. tegoż —
Ludwik XVIII w wygnaniu skończył podobnie jak ten
trzech Xięcia — Ludwik XVIII z kraju wygnany — Karol X
na wygnaniu skończył — Xiąż Francyi nadal Ludwik
Filip z rodem swoim wygnany
Xiąż Francyi Ludwik XVIII następny zabrał dziś kapeluszem kapi-
tuł.

□ □ :) użyt lilij do swéj pieczęci, następny tego
panuiąc do pierścieni jako herbów lilij używali,
Ludwik zwan VII. w 1147. r. powziąwszy na wyprawę
krzyżową ograniczył pierwszy raz liczbę lilij do trzech a
to na pamiątkę Trojey swiętey. Historycy atoli z
historyków nazwisko Fleurs de Lis wyprowadzaią
nie od lilij ale od ogólnego kwiatków nazwiska mó-
wiąc że to iest tylko zmetrzeniem słów Fleurs de Loys
czyli de Louis to iest kwiatów Ludwika VII., kwiaty ol.
bowiem jakiebądź w herbach przez królów a nie anonimy
Ludwika używaniu były. Co chcę bądź to prawda że
od niepamiętnych czasów Lilie używane
ich oznaka przez panujących we Francyi używane były. W nowéj Epoce (1830)
pięć lilie trzykolorowe równie jak kokarda biała
trzykolorowey za narodowa czasie w czasie
krwawych dni Lipca 1789. z Paryża (i znak
tłok wzięli od Filipa augusta Króla Francuzkiego w
1190. Radę sławników paryzkich (: des Echevins de
Paris:) zastąpiwszego wyprowadzaią. Herbem owemuż miasta
Był statek srebrny (: biały:) w polu czerwonym (na) tarczy
błękitney złotemi liliami posianey. Statek czyli okręt miał
(Fabiżyn. Hist. de la Ville de Paris:) za zwierzchność do
oznaki stolice Francyi obsługuiąca we wszystko albo też (zwierzchność do
Rybaktwa i żeglugi jako pierwszych mieszkańców paryzkich. Po za-
wiązaniu Milicyi Paryzkiey 13. Lipca 1789 Kokardę czerwono-błękitną nałożono którą
Turyba za znak swoiey dla każdego milicyanta, prawda że za-
tożone czyli nayprzód potém zielona gdy inaczéy kolor ten nadzieię, wtórnego
Domu Hrabiego Artois d'Artois za sprawą sprzyjania owemuż
Dworu przeciw swobodzie obywatelskiey ogłoszonego, tegoż samego tedy dnia
zniesiono ia, ustanowiło po zburzeniu Bastylii. Panowie zaś de La
fayette Generałowi i naczelnemu Dowódzy Milicyi Paryzkiey (: 1789:)
przyśpieszą dodaniu trzeciego koloru białego do dwóch pierwszych i zato-
wanie kokardy nayprzód, troy barwisty Czerwono-błękitno-biały. Bądź
dla oznaczenia związku Ludu z Narodem, bądź też jak mowią autorowie
(: 28. 29. Juillet. 1789.) iż po ogłoszeniu milicyi paryzkiey Strażą
Narodowa, Bailly owczesny prezydent miasta Królowi (: Ludwikowi
XVI.) do Domu Miyskiego przybyłemu odznaczył kokardę troy koloro-
wą nowo Królowi mianą przedstawił jako znak szczególny fran-
cuzów. .....

zpanuiących tej dynastyi mieszkali w Palais de Justice zamku w ówczas licznemi naieżonym wieżami, zatwierdzili dawne obywatelii miejskich prawa, lub nowemi wposażyli przywilejami. Kupcy formowali zgromadzenia; zastrzeżone swobody uczonym się i sława nauki Wilhelma de Champeaux i Piotra Lombard ściągnęły mnóstwo uczniów do stolicy tak dalece, że pomnażaiąca się ich liczba, była powodem przeniesienia szkół na wzorzec St. Genowefy i nadania stósownych im przepisów i porządku. I. Oddział ta część miasta na południe wyspy leżąca, imie kraju Łacińskiego Pays latin (Uniwersité) dochowała; wzrastaiąca zaś na północnym brzegu miasto: nowym la Ville, nazywać zaczęto. —

I
Celował podówczas między młodzią na nauka i postępkami nie każdem kró-lewicz, nie nauka bawiący.

Pod Filipem Augustem znakomitsze stanęły budowle, kościół Panny Maryi zaczęty, wieża w stawodawnym Luwrze zbudowana, cmentarz niewiniątek zatoczony i latki rozpoczęte. — W 1184 bankowanie ulic ziawiło się, które Gerard Poissy ośmiu tysiącami grzywien srebra zapomógł. — Kościoły S. Honore, Thomas, Nicolas du Louvre, Szpital S. Trojcy budowano. — Filip August, pierwszy wyżył Lilii do swej pieczęci, kiedy Filip na krzyżowe wychodził wojny, daty początek murom i basztom. Obszerność paryża owczesna na 739 morgów cenią. — W 1211 przybyło do dawnych ekten nowe okręgi, to jest: plac Maubert, de S. Andre des Arcs, S. Opportune i S. Germain l'Auxerrois. —

Ludwik Święty zmienił postać rzeczy i dawne stolicy zwyczaje, sprawiedliwość w rządzie zaprowadzoną, pierwsze całków urządzenia, straży narodowej zawiązki, założenie St. Chapelle, początek szkoły Chirurgicznej, Szpitala Trzech set, Notaryatu, zapadły. Pod Filipem Smiałym zaczęte ulic prostowanie, i ochędostwo. — Ustalenie Parlamentu i innych urzędów 1311 znacznie do wzrostu miasta i zamożności przyczyniły. —

Czasie niewoli Jana dobrotliwego w Anglii, paryż wiele cierpiał od wojny domowej; partye przez Karola króla Nawarry i Anglików podniecane, regencya Delfina zagrożyły i dworzan pomordowały; Marcel Stefan przetożony izby kupieckiej na czele spiskowych, chciał nawet otworzyć bramy Anglikom, lecz zamordowany od ludu, i powrót Delfina i spokojność ustalił. —

Po wstąpieniu na tron Karola V założono Bastylią iako zamek, miasta obronę a skarbom królewskim schronienie. Dawne mury; ciągłe Anglików nad Paryż wyprawy, dały początek nowym murom od północy przedmieścia zasłaniaiącym i to w kierunku dzisiejszego Palais royal przez podwała na

Ludwika VII. dwa mniejsze ostatnie dowody że od niego pochodzą.

*) przypisek na kartce = Jako =

Zbrojowni. Od południa pogłębiono przekopy nad Sekwaną (gdzie Instytut) wyprowadzono baszty, stowem nowe te warownie obejmowały miasto ich na 1284 morgów obszerne, przez co przybyło 8 nowych okręgów, potem: S. Paul, Antoine, du Temple, S. Martin, S. Denis, des Halles, S. Eustache, St Honoré; i mosty: S. Michel i Notre Dame. W tym to właśnie wieku nastały Kolegia i bursy w których młodzież mieszkanie, żywność i naukę odbierała. W tym właśnie wieku niepospolitej w Europie sławy nasz Mateusz z Krakowa po rektoryi Akademii Pragskiej do Paryża przybywszy, naukę teologii licznym słuchaczom wykładał, i imie polaka uświetnił.

Panowanie Karola VI. i VII. iak większej części Królow francuzkich na tonie rozkoszy i miłostek nikczemnieiących, pamiętne jedynie przez klęski, zaburzenia, mór, głód, i zaięcie przez Anglików stolicy; tak dalece, że nieszczęścia miasta dopiero pod Ludwikiem XI, lubo tyranem *) złagodzone zaczęły. Około 1470 pierwsze zawiązki drukarń w Sorbonie, i poczta listowa nastała. Ludność owczesną na 300,000 podaią. — Ludwik XII nie wprawdzie do upiększenia, znacznie atoli do porządku miasta przyczynił się; zniesienie nadużyciów, umiarkowanie podatków, dawnych zwyczaiów tatwo szkodliwych obostrzenie, iego panowaniu Paryż zawdzięcza. Wtenczas i duchowieństwo zakonemu zawiekłe pozwalaiącemu sobie, moc klauzury; a świeckiemu przez chciwość pogrzebów, zmarłym nie na kościół nieodkazuiącym, wzbraniaiącemu, prawa słuszności przepisano. Dostało się także i Akademii, za zaburzenia spokojności publicznej, przywilejów ukróceniem. — W owym to czasie nasz Michał z Byczyny [illegible] Franciszek I. sztuk i nauk przyiaciel uświetnił panowanie stolicy. Kollegium Królewskie, w którym bezpłatnie umiejętności i języków dotąd nieznanych uczono, założył. Z Luwru stał się monarchów pałac. Budownictwo dawne, przez włoskie i dzieło Jana Goujon po pierwszy raz na ziemi ojczystej zjawione, mieszkania królów zdobić zaczęły. Niemało ulic nowych w zaciesnionym klitkami mieście, kościoły S. Germain stanęły. Tak świetne odradzaiących się sztuk i nauk nadzieje stabości i zniewieściałości następców, wybuchłe za religijne wojny, niemiłe mody, zniweczyły. Z epoki tej nieszczęść nie próżno pierwszych pałac Tuilleryi, i mostu pont-neuf zaktadów, i mieszczego edyktu Henryka II z obawy by zbyt miasto nie rozszerzyło się wydanego, nie więcej wspomnienia godnego zniemamy; bo lubo sypane w Paryżu misteryi, przez dwór hiszpańskie

*) Paweł II papież [illegible] Ludwikowi XI nadał tytuł w 1469 r. Très Chretien, stałość to wtynie czasie w którym Ferdynand Król Hiszpański nazwisko Katolickiego otrzymał. Historya nowszych [illegible] Bardzo chrześciańsko, tudzież Katolicznie panowali. Władysław IV. Król Polski pierwszy Dwacesso

Zakłada to po dwakroć [illegible], Doktorem w akademii Paryzkiey filozofii, nauk wyzwolonych i teologii zrobiony tak dalece i wszystkich ernu dycyą swoią za dziwiał, że mu imie Doktora Parysiensis nadano.

Zaburzyły Dotąd [illegible] Merzy stanęły.

**) Anna Rakuska czyli austryacka po mat-
ce xwana, ~~Francuzka~~ córka Filipa III. króla hiszpan-
skiego zaślubiona Ludwikowi XIII. król. francuzkiemu
1615. r. niemało była prześladowana przez Kardyna-
ła Ryszelieu, a 1638 atoli roku po długiej niepłodno-
ści powiła Synka (~~który~~ pod imieniem Ludwika XIV. pano-
wał) wcześniéj dni rozpoczęła i Regentka nawet
w czasie małoletności następcy tronu była ogłoszona. W cza-
sie to fraszyja przez Kardynała Mazaryniego
włoche rządzona a spada w wojnę domową, któ-
rej powodem była niechęć pewnéj części
ministrów wspomnionemu. Wojnę tą ~~domową~~
nazwano Fronda z zaślubionego ~~prowadzenia~~ parowania,
ka parlamentu Paryzkiego P. Bachaumont, które
był wszczął między Parlamentem a Dworem
zbieżeniem, ~~w sprawie fronde~~ fronde ~~kamienia~~ tą
mowiąc: Parlament to kobieta krolowa zawsze na
Regentkę wynosił podobny im do chłopców
na podwórkach paryzkich w proce (la fronde)
bawiących się, którzy uciekają przed policyantem
skoro go zoczą, a wracają znów gdy odejdzie. Od-
tąd nieprzyjaciele Mazaryniego przyjęli za hasło
swego zjednoczenia ~~przyjść~~ z proce, którą powszech-
nie do kapeluszów, i stąd z procownikami
Frondeurs byli nazwani. Pan Francuzek
Paweł de Gondi Kardynał de Ret nieprzyja-
ciel Mazaryniego był ~~naprzodem~~ jednym z najzaciętszych
procowników. Mimo to Anna okazywała wiele wzgl
dowiéj stałą i niezgłębioną zawsze charakter, położyła z
szczęściem koniec rozterkom domowym i powagę Króla
potrafiła zaprowadzić aż do końca Regencyi swoje-
mai. Hiszpania roniła ~~walczała~~ krwią do jakiejś proce-
wéj i pokoju Anna ~~to~~ działała, jednakże Anna lu-

bo hiszpanka powtępowaniem prawym powiada
że ~~swawoli~~ dopiekła za mych ujrzane prawa i swobody
nowey Cywilizacyi nad interes rodu swoiego ~~prawy~~ ~~i~~ ~~ma~~ ~~ja~~
w rane ~~Krancuzki~~ dowcipy umiano była zgotowana
ner i ocerniana historyia jednak krytyczna ~~da~~
~~pewnie się przekona~~ oddaie zawsze sprawiedliwość ~~ey~~ swobo-
dzionéi, rozsądkowi i charakterowi. — Faktyja zwana
de petits maitres (:Mópanków:) była odnogą powyższego zwią-
zku.

---

*) Ligą nazywano nowy związek przeciw
Xięcia Henryka de Guise z dynastyi
Walezyuszów i utworzoni, z którym nietylko
Henryk III ale i Henryk IV. krwawe
staczali boie. Mnostwo podobnych związ-
ków i partyi i fakcyi które w tym
prostkim obrazie historycznym Paryża
spostrzegamy, naylepiey przekonywaią
o niedorzeczności owych zdań powtarzanych
o Polsce i cáy mierzadzie mniemanym,
które tymczasem nietylko u nas ale i we
Francyi i Rzymie i dawnéy Grecyi i w
każdego ~~staroc~~ nowego kraiu historyi doczytać
się można a biorąc do tego powody nie
w obronie lub protekcyi religii katolickiey
~~w obronie~~ wojny tak domowe jako zagra-
zawiązywane nicą przez obcych wprowadzone które chwała dla Religii prze-
wcy u nas niebywały nawet; mierzad, nieład
i anarchia ~~x~~ w gorszym nawet stopniu u obcych
bywały jak u nas; gorszym nowie stopniu jak po-
ko ~~ste~~ w samych Niemczech o poprawę Kalendarza Gregoryanskiego
go od 1582 do 1776. r. w którym nakoniec Kalendarz nowy przyjęty
~~po by nastała znowu Bolesna wojna która katolicy z Protestantami znowu wzniecili~~
~~nieprawdziwość krwawą lata~~; mimo te prawdy niemcy ~~cudzoziemcy~~ autorowie
mają te bezwzględnie za ~~się~~ z Owczesna Cywilizacyą przechwalają.

hiszpanski, koniam popierania ligi *) towarzyskiej, znacznie mieszkańców bogaciły, lud atoli w ogóle nędzy przez obcych zrządzonej bywał ofiarą. Działo się to aż do 1594 jako roku wstąpienia na tron Henryka IV. Monarcha ten równie jak Karimierz wielki, Ojcem ludu nazywany do pomyślności kraju i stolicy znakomicie przyczynił się; liczne domy, ulice, place, mosty, i szpitale, tak dalece miasto rozszerzyły, że obszerność jego do 1660 morgów oznaczono. —

Wodowiąz d'Arcueil, początek grobel nad Sekwaną, pałaców royal i Luxemburga budowę paryż Ludwikowi XIII winien. Powstaiące w wyż kniętych ulicach ku miasteczkom Roul i l'Evegue nowe domy z miastem się połączyły, co i z wioskami Popincourt i Reuilly po zabudowaniu przedmieścia S. Antoniego wypadło. Wtenczas pierwsze pomniki placu publiczne zdobić zaczęły, to jest: Henryka IV. i Ludwika XIII. W tym właśnie czasie Stawnego Polaka Kaymanowicza Akademia paryzka jako Filozofii nauczyciela uwieńczyła. Arcybiskupstwo zaś 1622 założono. — Wyjście z małoletności Ludwika XIV jakiyom la Fronde *) i wojnie domowej koniec, zwiastowały uciśnionej i nękanej Francyi panowanie Stawy i szczęścia narodowego; zawiązane Akademie we wszelkich wiadomościach [redacted], Stawa wielkich francuzów, pokój, porządek, pomyślność, Stowem wiek złoty objawiły. Zrucone mury, rozkopane waly, pysznym podwalom daty początek. Bramy tryumfalne St Denis, St Martin w miejscu niegodnych ciasnych furtek stanęły. Piękny plac Vandom, Stapowanie Luwru, ogród tuilery, wspaniałe pola elizejskie, ogromne Inwalidy, Val de grace, szpitale, obserwatorium, nakoniec nieprzewyższona gobelinow rękodzielnia, wszystko to paryż podnoszące, imię wielkiego na zjednałe.

Dwadzieścia kilka ulic nowych, sprostowanie i rozszerzenie dawnych, mostów budowa trwała, gród pomnożenie itp miasto do 3228 morgów powiększyły. Miasteczko Chaillot do miasta wcielone, z nowemi okręgami St Benoit, du Luxemburg i Montemartre liczbę ich do dwudziestu pomnożyły.

Za Ludwika XV. [redacted] dworu ozdoba, był nasz [redacted] pałac Burbon odbudowany, Szkoła wojskowa założona, Panteon rozszerzony, pola elizejskie, podwala przedtem zajęte do 4000 morgow miasto doprowadziły. Poczta mała, latarń pomnożenie, napisy ulic wtedy nastały. Posuwane za Ludwika XVI. [redacted] roboty do upiększenia miasta niemało [redacted] przyczyniły.

*) Na karcie dodanéj.
**) Dette.

pałac Sprawiedliwości odnowiono, fontanna niewiniątek przestawiona, jatki nowe, teatr sedo, wielka opera wzniesione; pałais royal w łuki i sklepy przybrany; bank pobożny ustanowiony szpitale upośażone, przedmieścia podniesione; miasto do 9858 morgów rozszerzyły. Lecz niestety! despotyzm, którego pierwsze fundamenta już Ludwik XI barbarzyńskim panowaniem założył, duma i zepsuciem Ludwika XIV i XV utwierdzony a nierządem i słabością następcy pielęgnowany, do tego nakoniec stopnia wyzarował, że niebawem powszechnych klęsk i nieszczęść stał się przyczyną, jakoż 1789 wybuchła rewolucya, raz mody, zwaliska i pożogi niegdy, ledwo że całkiem stolicę i cały, w bezdenną na zawsze nie wtrąciły przepaść. Bastylii burzenie, kościołów spustoszenie, pomników narodowych wywrócenie upadek sztuk, nauk i rzemiosł, i nieledwo całka towarzystwa ludzkiego zagubą, były skutkiem gwałtu praw i religii. W epoce powszechnego zniszczenia, poznane nakoniec prawo całowiecka, i wymierzona ludzkości i sprawiedliwości, obality feudalizm, zniosły niewolę, poddaństwo, usunęły dziwaczne rzemiosł cechy, uwolniły kupiectwo od ciemiężących kongregacyi, i najpiękniejszą w świecie boską magistraturę, Sąd pokoju ustanowiły. — Konserwatoryum sztuk i rzemiosł, Muzea pomników narodowych i historyi naturalnej, są nadto upominki z tej epoki nieszczęść, przekazane. — Mimo tak znaczne wszystkich chwilach postępy, Paryż nie był jednak tym, czym być mógł i powinien; znał to dobrze geniusz wielkiego władzcy, któremu świeci na Francya, klęski uciśniona, los i honor swój powierzyła. W pośród ciągłej walki, unywkowe chwile, dobru wielkiego kochanemu zwanego grodowi miasta, postać nakoniec jego tak dalece zmienić, że dzisiejszym panowaniem, niechybnie pierwszym w świecie bytby nawet uczynił. Jakoż prowadzone przez Napoleona za domem wojny, napływ z całej niemal Europy gotowizny i bogactw, chyż zatrudnienia ludu francuskiego, ściągane zewsząd tłumy i zbierane z zwycięztw plony, najwięcej do upiększenia i pomyślności wielkiego miasta przyczyniały. Za jego to panowania ogromny plac Karuzel między Luwrem a Tuileryi znacznie upierzchniony popisom wojennym dziś służy; pomnik zwycięzki z pięknym ogrodzeniem przed pałacem monarchów, postępy wojsk zwycięzkich uwieczania; mieszkanie królów nowo urządzone, doborem niezrównanych ozdób i sprzętów świetnieje; galerya łącząca je z Luwrem ilez najcudniejszych dzieł sztuki i pięknej niemieści? drogą już wczesną posunięta, niezapowiadają olbrzymiego zmachu wspaniałości świat dziwić mającego? ..... Wśród przybrała ozdobna krata

Przy tak wielkim stanie rzeczy narodu ostatecznych nieszczęść i mizerii

nieśmiertelnej sławy

owa rękoma nieznanej sprawiedliwości Sąd

Kansaryusz

świecie Europie, objawiły.

z wznoszącemi się naprzeciw budowlami pyszną ulicę Rivoli
zwiastuiąca; bij to arkadowane domy, na miłe miasto przedtem
zaś miały. Z czterech nowych mostów od pola Marsa, Luwru,
wyspy Ludwika i ogrodu roślin rzuconych, żelaznym czy ka-
miennym mamyli dać pierwszeństwo ?... Ileż klitek,
domków, wyboczeń, i zawad mosty i drogi zaieśniaiących, nieusu-
nione, a nowych budowl i ulic niestanęło ?.... Kręte Sekwany
łoże miasto przerzynaiącej na 1500 sążni długości w grobli
ewsem obłożone więzło. Kanał Lurk opodal mil piętnaście
nietylko spław Marnej ku miastu ułatwia, ale w większą
nie iedną z kilkunastu fontann, zdrojem zbawiennym zasyca.
Luxemburg odświeżony, upiększony, potrzebnym chodnikiem
z obserwatoryum spotężony, stał się atmiejszą stolicy
ozdobą. Jatki rożnej żywności i potrzeb, całkiem nowe, równie
iak przedtem ogromne, ileż ku wygodzie i bezpieczeństwu miasta
nieprzydatne .... Spichrza publiczne zaprowadzone, płonem
lat wypełniane, dzielną na nieurodzaj i klęski głodu, stały
się tarczą. Kolumna Wandom, stawie zwycięzkiego wojska
poświęcona, rzymian godną, błyszczy w nowo szerzącym się okrę-
gu tegoż imienia. Bank i bursa, Sądy szczególne, Towarzystwa
przemysłowi, naukom poświęcone i t.p. mnożą liczbę pomników,
rozstemu napełnionej winnych. Pięćdziesiąt okładem rogatek, ozdobnemi
i rozmaitością celniczemi budowlami, tłumy ludów olbrzymiemi
i najokazalszemi gościńcami co dziennie do Stolicy wprowadza.
Słowem wszystko to co oko uderza, co tylko zachwycić zdolne
niemal za dni naszych, jeżeli nie stworzone, to wzupełnione, lub
upiększone zostało. Uwaga tego wszystkiego usuwa podziwienie
wielkich nakładów, które niebiorąc patrzów Królewskich, przeszło
sto milionów *) franków wynoszą. — A kiedy tak olbrzymim pa-
ryż w dwunaste latach, do doskonałości postępował krokiem,
los zwykle sprawom naszym sprzeczny, zaskakuiąc; zmienił rzecz,
wiązł dochodu, i tak postać miasta przeistoczył, że wiele robót
albo ostabił, albo z paraliżował, albo całkiem na zawsze zni-
weczył.

Paryż leży pod szerokością północną 48° 51' 14" a 20° 11'
długości geograficznej; nad brzegami Sekwany, równinę obszerną
i piękną od wschodu na zachód w zakręty przerzynaiącej. Wzgórki
na północ, tamuią zapęd mroźnych powiewów, gdy tymczasem
południowe, zwierzchom suchych i wapiennych dolin przyiazne.
Długość dnia największa godzin 16 minut 6, a krótkość godzin
8 minut 10. równa. ☐ = Lipca 27 stopni Reaumura
zimno zaś 7° dochodzić zwykło; w nadzwyczajnych atoli latach

*) Jestże pewne nieznaczne wyprawa do Moskwy mimo ogromny nakład wojenny do 1810
za 12 go wydano na Gościńce 227, Mosty 31. Przystanie 117. Kanały etc. 123. Pałace etc
62. Twierdze 144. Odbudowanie wreszcie Paryża 102 a w kraju 149 słowem 1055 milionów franków.

I

Z tego stanie przyczyny Klima miasta tego w porze jesiennej i zimy zwykle ciężkich, niebezpiecznych nie zdrowie, stokno albowiem bardzo rzadko mniey więcey rozwalniają, mgły dochodzą do 3 linie, średnia, nakoniec 28 cali zapisano. Dezyromierzo ilości ozace osłabienia i chorób stad dochodzą wody średnią cali 20 i linii 4 okazat. Wiatry powietrze, burze, zawieruchy, rzadsze, śniegi obfite - leer nikłe; mgły nader grube i nierzadkie bywaią. Miasto obwodu ma do 7 mil, to jest 13807 sążni a średnicy do 2 mil czyli 4000 sążni. Domów razem do 30,000 z których cztery razy tyle co Wiedeń, Pałaców 178 Grobel 49, Mostow 16, pomników 18, Szpitalow 11, Rozgatek 56, w których 28 głównych dróg czyli gościńców prowadzi. — Odległość Paryża od innych Stolic europejskich obliczona jest, od Amsterdamu mil 75, Berlina 123, Drezna 120, Konstantynopola 300, Krakowa 192 Lizbony 215, Londynu 52, Madrytu 160, Moskwy 336 Neapolu 237, Petersburga 290, Rzymu 191. Warszawy 205, Wiednia 140. — Petersburg nader rozległy

II

Z postrzeżeń od 1803 do 1818 roku, iżey godzin tych, średnia temperatura była od 9.7 do 11.9. — od 1829 do 1838. niebyło takich mrozów jak ostatniego z najwcześniejszych dni Grudnia 1837 roku 2 osiadły.

Pierwsze przybywaiącego potrzeby są bezwątpienia Hôt i Stancya ostatnie lubo w mnóstwie domów ku wygodzie podróżnych znaydzie się, wybór atoli stósownie do życzeń odmienny bydz może, podług tego czy nauka, zabawa, lub potrzeba do Paryża prowadzi. Kto pierwsze ma na celu dogodność z oszczędnością, znaydzie udaiąc się w obwod jedenasty, dwunasty, jako części miasta szczegolniey naukom poświęcone. Szkoły Akademie, Liczarnie itp. najwięcey około przedmieścia S. Germana osiadły. Kto za drugim zoni, wygodę z przyiemnością połączyć jeżeli obwod który z pierwszych zaiedzie, zwykle albowiem ludne St Honoré, piękne Italiy wymyślny Palais royal, ożywione podwala, modne Chaussée d'Antin, pałaców i zmaehów pełne można zaymuią; tam mieszkania z przepychem i zbytkiem najwyższym natrafią. Kupcy, przemysłne hotdownicy, wokrzyżda Th. R. gaeh Feydeau, des Italiens stanąć; szczególnie co większa korzenników czynności około Hall i Lombard, jedwabników w ulicy St Denis, futerników w ulicy Fourreurs, jubilerów na Quai des Orfevres odbywaią. Żydzi na Marché gnieżdżą. Wino na wyspie St Louis i Quai St Bernard hurtuią. Przedmieścia liczne i pracowite zaymuie pospolstwo, wyroby tedy z drzewa żelaza, przędzy, i gliny równie iak zwierciadła na przedmieściu S. Antoniego; rękodzielnie, porcelany na przedmieściu Temple i St. Marcina, Garbarnie, farbiernie, obok browarów, fabryki wełnianych nad brzegami rzeczki Bièvre przedmieściu St. Marcellego czynne. — Na przedmieściu St. Jakóba fabryki różnych materyi. Dawne Klasztorów zmachy zaymuią, wszystko zaś ogrody owocowe, jarzynie, szpalery i tp. przeplatają. —

Co do wyboru samego mieszkania ten trojaki bydz może, to jest: albo

Petersburg nader rozległy, ma obszerzenie ~~nad~~ ~~miasto~~ ~~obszarem~~ : Ta-
jego ~~jego~~ ~~wynosi~~ $1\frac{2}{7}$ szerokości $1\frac{1}{7}$ mili; 10
powierzchnia podstawy jego czyli przestrzeń ~~która~~
zajmuje potrojej mili kwadratowej wynosi
2 Który zatoki ~~potrójna tylko~~ 35 tylko razy, budowle pokrywają.
burzliwych szerokości ~~2~~ 42 $\frac{1}{2}$ to stoji dochodzi, wiec największe
za ~~za~~ naprzeciwko ~~nadem~~ piąnia ~~średnia~~ średnia.
Obwód średnia z pomnieniami 13800 sążni cy-
li 3 mile i pół niemieckiej wynosi; zajmuje prze-
strzeń w liniach 8672000 sążni II luz zato
z znacznej części pustej. Drezno 5, Amsterdam
; Sztokholm blisko połowę przestrzeni średnia.
Rzym 4 razy siódme. Paryż ma dziewięć piątych
linie

Dnia 9 Londyn olbrzymi, potrzeba
dla nas nie wiele więcej do tego dnia
dnia.

albo w domach gościnnych / hôtel garni / jako we wszystko zaopa-
trzonych; albo w pokojach im podobnych po domach najmowanych, albo
nakoniec po zaięciu prywatnego mieszkania, do najmowaniem mebli;
pierwsze najwygodniejsze dla tych, których pobyt nieograniczony
lub krótszy być ma, chcącym albowiem dłużej bawić, drugim lub
drzewim sposobem nierównie oszczędniej urządzić się można. Trzy
najmnie przezorności każe, jak wszędzie tak i tu o wszystko zgóry
umowić się *), bo jeśli gdzie to w wielkich miastach na przybysza
policja; tym bardziej to potrzebne i dla tego że szczegółowe żąda-
nia, szczegółowych kosztów nabawiać zwykły; cokolwiek bądź to
jednak pewna, że na wszelką i stopniowaną cenę, odpowiednie
mieszkania będą. — Trzysta okładem domów gościnnych do
możności każdego, od potrzeb do przepychu idąc, dla przybywa-
jących zawsze otwarte; a lubo w wielu usługa i bezpieczeństwo
mniej więcej z wygodą panuje, wszelako chcącemu wszystko na-
deść potrzeby do pierwszych do ~~pierwszych~~ udać się należy; cel-
niejsze między temi są d'Artois, de Rivoli, du Carousel,
de Richelieu, du Rhin, des Princes, i t.p.; tansze wodda-
nia od miejsc położeniejszych, a nawet i wpośród tych powoli
szukać można. Światło, opał, usługa, do osobnej umowy należą
najem zwykle, na rok, cały miesiąc itd. bywa w cenie od
zachcenia zawisłych, zawsze jednak w miarę innych stolic, że
Londyn, Wiedeń, Warszawę wspomnę niższy. To co o wygodzie
w Stolicy mówiemy, o celniejszych drogach całej niemal Francyi
powtórzyć wolno. Utyskiwania niegdyś Pani Sevigné na
brak na postanie Stomy, ~~jak dziś~~ miejsca teraz mieć nie mogą lecz
do kosztu ~~wszelkie~~ powtórzyć tego nie wolno, bo dosyć
jest wyjechać się tylko za rogatkę miasta, by wdwoj i trojnasób
wszelką wygodę opłacać. — Szukający spokojnego wygodnego a razem najzdrowszego
Pierwszy krok który za paszportem w Paryżu zrobiłem mieszkania, niechaj
prawdziwie zbudował mię. W niezrównanym porządku ułożone udaję się na
akta policyjne pełne nad półkami popiersiów sławnych mężów, któ- przedmieście
rych widok nie mało przyjemnych i ważnych wspomnień, jaky- S. Germana
bywającym pozostawia. Lecz nie są to pomniki cudzym stawiane co bez to al-
bożkom, nie bynajmniej: są to same tylko bogi domowe, wielcy, bowiem całe
sławni ziemi ojczystej sędziy. Francya albowiem chwalebnie i się miasta
rozsądnie naśladuje w tym Anglią, nigdzie nieche znać cudzo- pełne hoteli
ziemczyzny, wielbi obcych, lecz zawsze i naprzód od siebie i swo- nie gdy pier-
ich zaczynając, im pierwszeństwo, sprawiedliwość oddaje, i pamięć wszych pa-
ich drogą wszędzie uwiecznia ~~[illegible]~~. To co mówię o polityi (uważałem) nów z dale-
i po innych równie publicznych, jak prywatnych miejscach, ka szukałych nie-
przykład dla nas zaiste wielki, a przez nikogo dotąd z podróżu- wygód nie-
jących ani zalecany, ani wspominany nawet.... Niezrównana po- potrzeba.

*) Rada ta wielkich jest użytków w każdey wpodróży ~~[illegible]~~, dla tych co
rozsądną ostrożność mają na celu.

Policya tutejsza, nieiest to owa nudna, podejrzliwa, zdzierza policya Niemiecka, bo porządek i szybkość w czynnościach, niemniej, jak bezinteressowność zalecaią. Kilkunastu urzędników sta nieraz zebranych osób w najlepszym i bez zajścia odbywa porządku, w tysiącznych stosach papierów zatknięty, paszs, w rok i więcej żądany natychmiast dojdzie. Niepodobna zadosyć nasycić się widokiem szybkiego biegu i zręczności w odbywania wszelkich czynności policyinych i Londyn pomiędzy wyiąwszy, nie podobnego przytoczyć by niemożna. Niestychać tu owych dziwacznych policyi Wiedeńskiej np. pytań: z czego będzie żył, utrzymywat się?... ich bo to dowodząc największej niepolicyi miejsca w niéj mieć niemoże. Równie jak za przybyciem na wyiezdzie z miasta, najmniejszéj niedoświadcza się trudności bo w oka mgnieniu są dopełnione przepisy, dobra policya wie skąd ma przed sobą, jakie i co warte papiery jego podróżne. Żadna nie zręczność i brutalstwo, tak w rysiadów naszych pospolite, niemaią tu miejsca, wędrowny równie iak poszostnym ciężarom spuszczaiem najlepiej przyięty, wygodnie posadzony, ustużny żadnemu nieulega zdzierstwu; przeciwne nawet w tym postrzeżeniem obroty, w policyach np. niemieckich, po wydaniu paszportu, wydaiący rzec ku odbieraiącemu podaie, czy tymczasem tutejszy urzędnik najniższy, niechce nawet o cień przedainości być posądzonym, natychmiast po oznaczeniu co tyt ie cosa. Przybite nadto na wstępie uwiadomienie: iż nikt tu za powinność nadgradzanym być niemoże, przestrzega od każdego jak się sprawić powinien. To co o policyi mówię, o komorach powtarzam, skoro to co prawo każe dopełnionym będzie. Po zgłoszeniu się, uzyskanym podpisie posta swego p. a Krakowstwa Rossyiskiego, zeszli polski rozmyślv, właściwie postowie uciyci być da maią.) Policya na Quai des Orfevres w zakład zostawionego pasu wydaie pozwolenie bawienia (permis de sejour) iako rękoimia bezpieczeństwa podróżnym, a tak do 3. dnia zostawiony czas wszystko ukończy. Pozwolenie to przy sobie noszone, niematych iest uciyk broni albowiem każdego, nietylko od wszelkiej napaści, ale pokazane, iest niejako przywilejem do korzyści wszelkich, cudzoziemcom zastrzeżonych iakoto np. odwiedzenia pałaców, muzeów, gabinetów, i tp. miejsc publicznych, kiedyż tylko podaku. = Policya Paryzka =

Odmawia komu los w miescu pochodzenia, wiadomości języka, bez której nie by dokazać niepotrafił, niechaj zaiżdża do Romanzów znajdzie ich wschodnich języków nieuwyimuiąc w bi[illegible] ach Dictionnaires de Tobacco [illegible] które w Almanach du Commerce wyszukać [illegible] potrafi. — Ludzie pierwszéy usługi za granicy, czyli Sottare Commissionaires od rzędu medalionami poznaczeni; [illegible] zręczność, uiwinność, a nawet pewność, do zalet ich należą, ugoda przodem uczyniona, bywa pomierna. Służących domestiques w każdym domu zajezdnym, na dnie i miesiąc mieć można, kto jednak na dłużéj mieć pragnie wynajdzie ich w Journal des petites affiches lub Kantorach ulicy. Oszczędności nawyknąć przestać mogą na domowym wycierunym, który przez dni dozrenia botów i szczotki usługi podejmie.

Puszczaiąc

FF = Policya Państwa = Między wszystkie zresztą mnie
stanie nad dozór, skarżą mnie takiej stolicy
prawiły mnie policyanta tudzież wiele do odpowiedzenia
tłumaczenia, gdzie to dla celebracji mięsi kuchnie gdzie
spomocy mnie czy czyli Rogacka z ostatnie wszystkie
z pieczęcią mięsy zdale na porcia Prezydenta i wiedzą
dawych plandeka Orzeczka, Kwestie uprzejmie pokoju
dnawy pieczęć - handel - bez wiadomości i kuchni spra
bliżnego. — Kobiecinę tam, wiadomości policyi te czy-
o ile wyrzeka prawości i kapitanie Prezydenta dzień
prawdy a kawie stanie kaprawia i przedsprzedaż
Prezydenta [illegible] tamy Projekt policyi,
wiecej Rzecz jak dziadek mnie, wiązy przepisy
jak wykonywać, jego [illegible] Dziadek pokoju czynności
wiązy kiedy wiązy, na Zamku, wszystkie obja
wszystkie. — Biura te policyjne stanowią się
sobotami, dnia pięć, Czwartek i piątek wszystkie
Prezydenta, wiara, urzędnik stanów na kwestia
dzień policyi sały —
Urzędnicy wykonawczy policyjni, stróże,
wykonywacze, Zachodnie, wybrani, [illegible] przestępstwa
Kapitanów dozór publ. Prokuratorskie [illegible] czynności.
wypadki. Prokuratorskie do biura wszystkie
siedzi z mieszkaniami, i cyfra siedzi wy w noc wszystkie
obecni, do Angielskiego Urzędnik i Rzeczy pracowni
dnia wszystkie — w miarę zatrudnienia i obowiązki do
pisania, niemogą być zwolnieni za wielkie
my, urzędnicy, niemogą biura, wszystkie dni przebywają
codziennie [illegible] [illegible] stróże wszystkie
stanowi chorzy, służący, [illegible] —
Urzędnicy mogą na tych przejęcia służby [illegible]
stanowiska razem w miniony na Czynności ich =
Policyja Państwa nawet [illegible]. —
Wszystko [illegible] jak wyrok na 12 obwód - 48
obwód Urzędnik wyżej dziadek, wkładzie obwodzie na
wszystkie Urzędnik wyżej Rzeczy, Dozorca policyjny Czynności
Stanowi Urzędnik wyżej Rzeczy Dozorca policyjny Stróże) jak biura
Urzędnicy [illegible] wszystkie tygodnie — wszystkie dni urzędnicy
biura Urzędnicy stróże tygodnie, [illegible] Komisarz biura policyjny,
dwie wyżej miasta, Okręgi, itp. Komisarz biura policyjny,
Biura biura na 12 sekretarzów do pracy wszystkie
a miasto.

Co do nazwy Policyi bezpieczeństwa
to zwać na Agenta publicznych tajnych, piśmiennych
Urzędu wydawanych za Dla [illegible] potwierdzeniem
pieczęci atesti i dzie o [illegible] badanie, dochodzenie faktyi, spisanie
dzieje z tych zeznań [illegible] dobra publ. wszystkich
bo drugie Agenta dzieje; by na [illegible] spełnienie
dzieci. Szkoła [illegible]; Jeżeli [illegible] zajęcia
ięcy za ludzi niegdy [illegible] publ. lub powod zajmują
pędzący a przez złości, marnoty, potrzeby, do [illegible] pędzenia
dopuszczeni, ten wpaść do życia; [illegible] będzie, jeżeli
dusze potrzebni; do tej; robić [illegible] tych wytwarzać,
przeciętnie wiele [illegible] lub [illegible] dzieci a o [illegible] do-
chodzić, dzieci nie mogą; te to zajęć [illegible] pod-
ków, prady, jadzie, [illegible]; kabat, [illegible]; nie-
ków, Policyi lub [illegible] [illegible], zadzierza [illegible]
cielowie niemało [illegible] [illegible] wobec [illegible]

Czynności, ale [illegible] Policyi o niczyje [illegible]
publ. zawiadomienia — [illegible] [illegible] tych, [illegible]
chcą, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
miedzy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

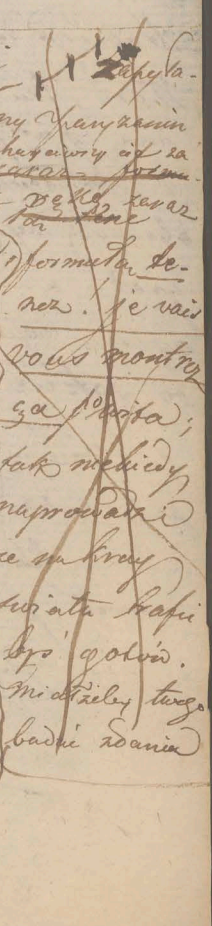
a Bostonu ul. Kanzlerowi. — Kwotum z Kanzlerowi
Kaiserowi, Rzeczpospolita rzekoma, Mijący za dni Francuza
Kenicem wyjątkiem — Mijina zgromadzeni. Teatr, Ba-
le, koncerty. Gracy Francuzi Jeli tylko stolu ludzi
zgromadzeni, jestno tam spotkać, angielskiej przyja-
ciół, najpierwszy kupiecki, wielkiego świata, wielkiego
na zdobycze, zyskowi, kabalowi, jugiel stolu polskiego
Mnie stanęły Stolicy Jenerał ubolewa
dzy fabryki — Wodzic gusty kwale Jeleniu rewo-
cyj — Talleyrand pisze tutaj rozbiegi — Ty-
gle zbrodnie w Liberyi niebo z lepszej gusty — ero
wszystkich wtajemnicza — Cała, niemy Anglii kawiarni za
miedzy powodem lepsze ich gubiony drugie — Kwiecień —
Co to tobie weigly z policyą czynało, mam
zawsze swoich agentów na pomoc wtedy pomyślan
i wtenczas dziewczęta; Spotkali siedli odtworzyć;
wdowieniach kawiarnych; wtargnęli zyskowi, kupowali
Zwalić; kwestarii wodzianowi i mojemu Schadzek
wszystkich wtajemniczeni, Bloch niewyjmuje
zaopatrzeni — Spotkani na policyą w rozbiory
— nawet odległych miastach jarobank. Tamach Kamieni
dobrodziejstwo, zgromadzeni dobrych, wszyscy nawdzięcz
Spotkać się Gdzie — Najmniejsze niewoja Tam, inny
spojrzenie, oczu ich wszyscy, byłe dla, instytut Ze-
zdy i zmysły wybrzeżowe, dla wydarzenia
Julius bez Lub tajemnic zdolny. —

Nocny porą zupełne policyanci odziałami po całym rozpiorkiem
ni mieście, zdrada; pierwsze, — najdalsze niejaki ostr pomieszania
stoją zalecki, napotkali rozbawieni ratuszu, cenią, badali; a ogu-
mebie ni znaki wmawiano gromadzi, jawiły się Jantarek

Co do policyi Londynu pod Kilkunastu lat
przez P. Peelowskiego, za wy-
kopaliskami Polacy roku wmówiła
Chrześcijańskiej (1843) —

Puszczaiąc się w miasto, czyste labirynt krzyżych i wązkich uliczek powinien się zaopatrzyć, zwyczajem powszechnie przyiętym, Konduktorem ~~[illegible]~~ jako iedynym środkiem trafienia wszędzie. ~~Sam~~ plan którego ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ na napisy ulic i liczbowanie domów pamiętać ~~[illegible]~~ wypada. Trzeba albowiem wiedzieć że te do biegu Pekwany zastosowano; napisy pierwszych dziewięciu obwodów miasta, na brzegu południowym, idą od zachodu na wschód kolejno od 1 do 9, równie iak resztuiące obwody na południowym będące. Imiona okręgów /: quartiers :/ równie iak ulic po rogach mieszczone, o granicach uwiadamiaią. Kolor napisów uczy położenia ulic do Pekwany, i stronę w którey się znayduią; i tak, ieżeli napis iest czerwony iesteśmy wtenczas w ulicy do Pekwany równoległey, ieżeli czarny to w ulicy do niey prostopadłey. Doyrzymy położenia Pekwany, poglądaiąc na liczby domów wszystkie albowiem numera od początku do końca ulicy, w pewnym układzie pisane, tak że parzyste idącemu od początku ulic po prawey, nieparzyste zaś po lewey przypadaią ręce. W ulicach równoległych początek bywa w stronie iak naywięcey na wschód przypadaiącey, iako w punkcie Pekwany naywyższym, gdy tym czasem w prostopadłych bywa, w punkcie iey naybliższym. Stąd wypada że ieżeli idąc ulicą równoległą liczby domów wzrastaią, to wtenczas dążymy ku zachodowi, za wodą; w przeciwnym zaś razie bierzem na wschód, czyli pod wodę. Co do ulic prostopadłych, uważać mamy, z ktorey strony Pekwany iesteśmy, w części albowiem miasta południowey, idąc ulicą ieżeli liczby rosną, oddalamy się od Pekwany, inaczey zmnieyszaią się będą. — Nadzwyczayne zrzeszta paryzian z cudzoziemcami oswoienie nie odmawia grzeczności zabawionym, i ~~[illegible]~~ na brzegu naprzeciw ważki. W poznieyszey atoli dnia porze, stroży noszą fallots w wielkich z płótna lub papieru opatrzeni, latarnie najlepiey w tym ustrzegaią. (Gdy mgła byle ich tylko napotkać można było.) Obeznanie się natomiast z ważniejszemi miasta budowlami, zwiedzenie położenia miasta, z kopuły np Panteonu, kościoła Notre Dame ~~[illegible]~~ wieże, niebędą bez korzystne. Naylepsza iednak informacyia od przekupniów, z tąd szuka do miieysc przyiwiązanych, i to kobiet powziąść ~~[illegible]~~ można. —*).

Stołowania zwyczay pospolity iest za domem. Zaopatrzeni w dobrą kieszeń naywykwintnieysze potrawy, gdzie indziey i nieistychane, przez pierwszych Kucharzy świata, sporządzone pożywać możem; inaczey na pamiętnym obiadku przestaiąc, i ten niebawem, z umieszczonych wszędzie napisów, wynaleść potrafiemy. O tanie atoli a dobre żyaie iak wszędzie tak ; tu trudno; Sous i frank zwykłe w obiegu tyle ~~[illegible]~~ uważane co u nas grosz i złoty; lubo pierwszy potrzeia a drugi czterdzieści ośm groszy wynosi. —

*) Inaczey ktokolwiek zapytywany, ~~[illegible]~~ odpowiedzia: Je ne suis pas de ce pays ~~[illegible]~~ rozmowi się. Części albowiem miasta (szczególnie) postronkiem krajanci nazywaią.

[illegible] 33.000.000 fr. tylko czynił, tak dalece wpmierza kultura [illegible] lat [illegible] dochod
zepsuł [illegible] od Słowian postępuje ciągle [illegible] bez zadnego [illegible] [illegible]
[illegible] w 1839 r. aż do 64,500.000 fr. a na r. 1840 znowu [illegible]

Przy tysiącu przeszło Kawiarń fr. Cafés; miejsce szczególniey za
bionych od paryzan, najpiękniejszych, których nie widzieć zaiste wystawia
sobie można; wspaniałe lustra, bronzu, wyrzeźbienia, kwiatów, ma
chonie inne ozdób, zdaiącemu się oku mgnieniu wszelkich dostarcza
napoiów. Kawa, czekolada, herbata, równie jak wódki, ponsz, sorbety
limonada, orszada, lody, piwa lub syropy, płyną w nich, bo ta
kiernie przez cukrow bynajmniey iak u nas, przedaią napoi
nieratudnione. W dobrze ogrzanych, lepiey niż oświeconych
pełno, albo świeże gazety dzienniki czyta, polityknie, albo w sza
chy, warcaby, wtabiene Domino gra, bawi się. W wielu znajdą się
i bilary, zwykle na godziny opłacane. Wielka gra w karty za
kazana, w pomnieyszę na cicho, iak np. wzięta tu piketa zrae wol
Przy każdym znacznie nieiscu warnieyszym, z przybranym iego im
niem, i w każdey stronie miasta, napotkać ie można, a mianowicie
w Kawiarniach w palais royal, des Milles colonnes od wielości
słupków; tafle zwierciadlane ścian spaiaiących tak zwana
świetnością i wdziękami dawnemi stawnieiszą podemerzyną Limonad
fr. nazwisko Kawiarkom dawane, zwaney głośna, de Foix, de la
Rotonde sudne, de la Regence na plaud palais royal na
szachy uczęszczane; Hardy na podwałach lodami, doborem śniadań
głośne*); Manoury na plaud de l'Ecole, gdzie już w warcabyi
Domino stuka; Zoppi na S. Germain iedna
z najdawnieyszych niegdyś przez Woltera, Russo, z przyiaciel
Trembleim, Pironem, uczęszczane; Jura i Princes na
podwałach, przyiemnością mieysca, i harmonią powiązaiące ich
Te w których wolne iest tylko palenie, równie iak tamte
liczne, do pospolitych niższego rzędu Kawiarń należą zwykle
Kurzelniami, Estaminets, Tabagies, nazywane. = ** =

Co do jadalń, paryż niegdyś samych tylko miał traktyerni
stoły gościnnie o pewnych tylko godzinach otwieraiących; nieod
godność podobney usługi w 1765, przebiegłość jednego z kucha
rzy uchyliła, otwarty albowiem pokoy jadalny, na każde za
wołanie ustawiny, z napisem: Venite ad me omnes, qui stomacho laboratis et ego restaurabo vos (przybywaiąc zgłod
niali a posiłku was tak spodobał się, że najlepszym po
wodzeniem nietylko uwieńczył go, ale rodzaj podobney usługi
w krótce powszechnym uczynił. Stąd Restauratorow początek
i pomieszczi zgromady. Mnóstwo ich wielości potraw odpowiada
czystość, dobór, smak aż do wykwintu zaleca; ile się tam po
dług woli i możności, to co można tylko podoba się, od jednego do
kilkudziesiąt franków wydaiąc. =

Tak niegdyś ojcowie nasze o 11 obiad a o 5ey wieczerzę
odbywali, tak i ta zwyczaiem Londynu, podobny niemal i powsze
chny nastał zwyczay; w stósunku atoli odwrotnym nazwisk, raczey
iak rzeczy: około jedenastey albowiem zwykle śniadaią, a o pią
tey obiaduią paryzanie, do czego bieg rządowych czynności [illegible] bo o
4ey biora zamykaią; niemało przyczynił. — Dwojakim zaś sposobem

*) Merki w Winie szampańskiem, Kotlety a nawet jayka świeże wychwalaią, co do
w lewo idąc Restaurator Le Riche również obszerny.
**) Wzywanie Tytusa w roku 1816 = A =

I tu Rhe-
so i Filo-
Dor. grywali.
Tu to
kawiarnie
Oyciec ięo
ocenionej
pamięci
Alexandra
Cesara Hu-
lo pod imie
Hrabiego du
Nord, trud
dnia partya
z zadziwieniem
obcuiących wy-
grał i na
wyścisku dopie-
ro sofickie
garsonów
pięście za-
silaiąc [illegible]
[illegible], po-
znanym był.

1840

restoracya 7000000. Francuzów admin. w 1840. miast. Kart
nie tylko tabaczna wiele zdawna cyrowy [illegible] Tabor uczęszczany
w 1840, czyli ile w porządku co do Wyrobu tegoż, jak gwałtowny zamysł Wyroku
co do śniadań i obiadów usługa żołądka odbywa się, to jest albo kuchnia
za cenę pewną, jedzą fixe z oznaczoną lub obraną sobie liczbą potraw, albo też z karty à la carte, wybierając co chcą bądź i ile się podoba. Spis potraw mieszą zarazem dołączoną każdej cenę, równie jak owoce, napoje. i to w pewnym porządku, szeregami w 1810 do-
wo kolumny na podobieństwo armii ustawione. Uderzają chów aż na
wielość potraw, pomnażą jeszcze mnóstwo przyprawy, których 80. miliono-
rożne użycie, zastosowanie, tysiączne formuły gastronomiczne wych franków
smakującym podrzeza; i tak np jedna i taż sama sztuka do 94. mię-
mięsa z ziemniakami, sosy, ogrodowiną, galaretą, jarzynami, ich do
zażądana, ileż odmian, rozmaitości nieprzypuszcza, i szeregi spisu
niepomnażą ?.. To co mówiemy, o wołowinie rozumie się o wszel-
kim innym mięsiwie, potrawie, jarzynach i samych nawet przy-
prawach, wzajem podług wymysłu znawców, różnie udoskonalonych.
Rosół zawsze niemal potrawą zwany stół zagaia, a po przy-
ciu zwyczajnym potraw, wety, Dessert, zawsze go kończy. Wino
jako produkt krajowy, pospolitszy od piwa, same, rzadziej z wodą
popijają, a lubo we Francyi, jak po całej Europie, niezadrza
tą ziemi napoiami, wodki atoli rzadziej od wina dzieciom nawet
podawanego używają, zwykle od opilstwa więcej wolni bywają do
czego prócz wstrzemięźliwości niemało i sama cienkość napoiów
przyczynia — Chleb biały na kwasie pieczony pospolity, za do
do zbytku nawet pożywany, nieraz dziewięć kilkoletni, pot-
tokowy kawał kukiełki zajada, i od rana do późnego obiadu
chlebem żyje. Śliwka, jabłuszko, lub strzypek mięsiwa, cała
doń bywa okraczą; przy stołach w łaski pokrajany rzkę więty
sosy pomiata; przy zupie broń Boże, nieprzekąsza się, ale
tylko wodrobiony zjada. — Grzybki tyle w Niemczech wzięte rzadko,
owoce zarodowe i do pospolitych należą. — Jajeczka można powiedzieć
że jajecznica jedyna u nas po karczmach podróżnych
wieczka, do pierwszych i najwięcej wziętych należy ta potraw.
niemasz jadalni od pierwszej do ostat-
niej idąc, by ją to z masłem, cukrem, serem, to w tysiącz-
nych przyprawach nienapotkał. Używanie jaj równie jak
u dawnych Rzymian pospolite, w 1844 sprzedano ich
mioną jaj wniesiono, nadto mleko świeże do
niezbędnych z wiosny, zwłaszcza w śniadaniach wchodzą po-
karmów. Stąd to tak częste po ogrodnicach ogrodach, jajka,
mleko świeże, napisy. Stąd pochop niegdyś Kolbertowi do
nałożenia na nie podatku dany. — Nakrycie stołów chędoże.
Srebro, porcelana, pospolite, cyna na wsiach nawet całkiem
zarzucona. bielizna stołowa płócienna, płócienna mówią to zgoła
nie tylko w paryżu, ale i po prowincyach używana, tę zarówno
po domach prywatnych, jak i publicznych, jakoto: jadalniach,

* Samych Mleczarek codziennie do paryża z nabiałem przychodzi do 1732 przychodzi, każda mleka przynosi 12 kwart, więc dziennie wnoszą 20494. kwarty za które od 10 do 12 tysięcy franków wybierają. zgierzchnych opłat.

Szpitalach, Szatniach itp znajdowałem. Gospodyni np domu nabywszy sztuk 5 płótna dosyć grubego, kraie z niego zarówno prześcieradła, poszwy, koszule, iakoteż bieliznę stołową, ostatnią tak upowszechnioną ze mimo ościenność Holandyi, bielizna holenderska tak u nas pospolita, osobliwością nazwać się może; jakoż, znaczną część Francyi zwiedzaiąc, niespryszłominam sobie, bym ią gdzie w miejscach przynaymniey publicznych napotkał. To co o bieliznie mówiemy, i o złocie holenderskim wspomnieć należy, dukaty te tak gdzieindziey wobiegu pospolite, i mato tu znane, i rzadko korzystnie udane bydź mogą w samym Palais royal: wekslarzy wyiąwszy, a pierwszych kupców trudności tey doświadczałem, dla tego każdemu z podróżuiących radzę zaraz na granicy w monetę francuzką iako iedynie używaną zaopatrzyć, równie iak za przybyciem do stolicy, wymianą zatrudnić się, chcąc nieprzyiemności, a gorsza ieszcze stracie uniknąć.

Ponieważ zwykle w kuchniach [illegible] paryzkich z anglika wrzędowych rozna nieżuta bywa, a przy ważnieyszym nieraz to wydatku, co warte w nich pieczyste obnażone duszone; obiad tedy którego główna ma bydź zasada, obiad mowię bez przesady, smaczny, wyborny i najzdrowszy w świecie polskie, nie bez mozołu przychodzi tem bardziey, kiedy zbytek i wygnyot za nadto posunięty we francuzkiey, często przyprawy i przysmaki zamiast potraw spożywać każe. Ten zaiste zbytek był powodem owey śmieszności, natrząsania w naylichszych niekiedy zarkastniach pierwszych jadalń stolicy, by im jeżeli nie iakościa potraw, to ilością, a czystości ieszcze samemi nazwiskami wyrownać, stąd to konfitury, kremy, galarety, kompoty, i równie na stole kilkudziesiąt, jak jednofrankowym natrafiszy. Które naśladuiąc świat wielki, świat rozrotny, z rozkoszą spożywaiący Niedzieła i ta iak gdzieindziey znaczna, szczególniey poważa łotrów mody, bo kiedy niemożna ciągle to dobrze przynaymniey raz w tydzien à la mode de jour wystąpić. Że zaś wśród innych wieczorków, rozkosz jedzenia gorące, za wybiciem tedy godziny 4ey cała stolica inna, wcale ze powiem powszechniey przybiera postać; wtenczas do kroćset ptactwa, ryb, świeżych warzywa, mięsiw, wódka mnienie znikać zaczyna, tak dalece ze milionowa żywności sporządkiem zapełnione targownice, przed zajściem słońca wszechwładnej woli zwłoka ulega ——— Paryż ocean zapasów do którego na podobieństwo rzek, na kilkadziesiąt i więcej mil, żywność wpada; ile z pożywa, potrzebować może, następuiący obraz z 1791 przez uczonego Lavoisier sporządzony, najlepiey okaże; potrzebowano albowiem: 200 milionów funtów chleba; 250,000 wiader wina; 9,000 wódki 2000 jabłecznika; 20,000 piwa. 4000 octu; 75,000 wołów po siedemset funtów ważących; 15,000 krów, 103000 cieląt od siedemdziesiąt dwa funtów jedno; 350,000 skopów, 35,000 świń od 200 funtów każda; 10 milionów funtów ryb morskich; 800,000 karpiów, 30,000 szczupaków, 56,000 węgorzy; 60 milionów funtów

masła

I dodey:) Befstek z ziemniakami, i z kopwy z białym grochem i szczawiu ammo Bifteque au pommes de terre! gigot aux haricots! — wprowadzane; do Konieczności o tenczas liczą przysmaków.

Gorzej ieszcze dzieciom w Kuchniach pierwszej wigilii, tam to szczególniej ~~osoby~~ mózg kharakterystyczny nad zgubnemi wynikami ~~tego~~ trawienia, Zernami i ~~czekoladą~~, ~~ubitemi~~ sporządzania materyi odżywczych, zbitych, Zernami które nagle trawienie wielkiej części szybko przyswienia, tatwoi odżywności i po wyspieszone, życie z przeniesieniem materyałów z krwi napoy ~~pożywienia~~ mają na celu, ~~na celu mają~~, ~~to należeć~~ tabliczki sami za pożywnego, Bulony, Consommé, Galarety, Saute dans za prawne dlatego, że esencye żywności z ktorymi, ich nie ktorych wszystko ~~sporządzane~~ kuchnie sporządzali zwykli. — Ten to ~~widok~~ zaiste zbytek być powinien

dem 8

---

*) Ten to zbytek i wynalazek Sztuki kuchmistrzowskiej, zakleiając i przesycając materyą odżywną ~~konary~~ cukrem nasze dziś ani wątpię powód do Chorób zapalnych i zrodził wigilie Systemowi Brusego, w którym niemal ~~2/3~~ stanowią pijawek, liczyć chcącego, niedziwi tedy iż w ~~wampis~~ szpitalach ~~Londynu~~, Berlinskich ~~Wiedeńskich~~ tysiący ~~ich rocznie wychodzi a potrzebowanie~~ a na miasto biorąc potrzebowano ~~do~~ ~~P-wyrw~~ pijawek ~~do~~ które 120,000. franków ~~rocznie~~ i więcej kwotowały.

Budowany przez Radziwiłła we Nowogr.
całkiem murowanym, wielkim, pięknie
budowanym — w 1866. Nowogr. podarowałem od
Hrabiego Ksc. K. Magdaleny ur. Dunin Wołowicz
wdowy — dla której między innemi
pozostałe Pałace Połocz. — Matka
Ignacego Hrabiego, przez Ojca Ignacy nie-
dawno tu odwiedzi, będąc od Ks. Cesc. od
K. Magdaleny wnuczki Budowlanej przysłanej.
Hrabia Ign. opuściwszy i rodzinę wzgórze
Krasnaie, podług Daty. — Matczywaty
te słowa Malesherbe.

1 Obraz porównawczy spożycia mięsa w Londynie i Paryżu rocznie. — a najprzód w Londynie

Wołów	110.000.	wagi 800 funtów,	60,940.000. fr. wartości.
Cieląt:	200,000.	— 140 —	: 26,250,000. —
Baranów:	770.000.	— 80 —	88,820,000 —
Wieprzów:	200.000.	— 175 —	32.000,000 —
Jagniąt:	250.000	— 50. —	12.000,000 —

Razem 1,500,000. sztuk. wartości 220,010,000. fr.

W Paryżu w latach 1824 na 5 wypadło

Wołów:	85,725.	po 600 funtów wagi czy,	na 38,576,250. fr.
Cieląt:	74.384	— 112 —	— 6694.650. —
Baranów:	337.697	— 38 —	— 10.806,304 —
Wieprzów:	88.640.	— 175 —	— 1418.240 —

Razem 586,417. sztuk; wartości 57,493,444. fr.

Porównując do Ludności wypada na 1,225,000. mieszkańców Londynu na każdą osobę corok po 136 funtów paryzkich mięsa, mięsożerność zatem na tamtejszem mieście niesłychana. — W Paryżu zaś na 715,000 mieszkańców rozrzuconych nieporównanie jak po 86½ funtów na każdą osobę rocznie. — Spożycie tedy mięsa w Londynie do paryzkiego bywa o 746.000. sztuk; — wcale nie mniej statystycznych poszukiwań na całą ludność 30,000,000. francyi, potrzebnych, wypada na jedną osobę rocznie do 38 funtów mięsa, to jest: ⅓ wołowiny, ½ wieprzowiny a reszty drobniejszego mięsiwa. Tak tedy mieszkaniec Paryża zjada średnio prawie pół roku mniej o połowę mięsa od Paryża

żarnina, sprzęcami zaś do Londynu
ka trzów mniéj o jedną trzecią czyli
zjada.

Podług wyrachowania ostatniego przez
p. Chabrol rocznego zużycia to
mieszk w Paryżu 1829 do 6,929,444
funtów, które rozłożone na dzienne wypada-
nie biorąc 715.000. ztów tylko po 85.
na jedną osobę wypada. gdy tymczasem
w Londynie do 155 funtów na dzień
wychodzi.

W roku 1829.	spożyto w Paryżu.	potrzebowano
412.000.	worów zboża.	
290.000.	—— mąki	
1.050.000.	hektolitrów Owsa.	
3.875.000.	kilogramów Soli.	
72.590.	wołów.	
14.500.	krów	
66.580.	cieląt	
380.730.	baranów	
65.180.	wieprzów	

Na targach publicznych przedano Drobiu i zwierzyny za 7,940,000.
frankow, Masła za 5,950,000. Jaj za 4,180,000. Ryb morskich
za 4,470,000. Ostryg za 815,000. a ryb słodkowodnych za
580,000. franków. W rachunku tym nie wchodzi żywność ma-
jątkowi niektórym dowozi się wozami przesyłana. — Co do
napojów, w prowadzono

Wina 901,700.	hektolitrów
gorzki 50.860	——
Jabłecznika 7,120.	——
Piwa 97,800.	——
Octu: 17,160	——
Oliwy: 5.300	——
Oleju: 70.000	——
Drzewa tak 864.350	Kroków opałowego
Węgla 167,500	
Drzewa 4,160,000.	wiązek.
Węgla 2,160,000	hektolitrów
— Kamiego 925800	——

Siana 9,500,000. wiązek
Słomy 13,920,000 — pęków
Budulcu 40,185. sterów. a
mniejszego 5.450 —
Desek tw: 12,350,000. metrów.
— miękich 4250,000. —
Gipsu 2,100,000. hektolitrów
+ Wapna 72.000. wozów
Kamienia bud 138.600 sterów
Ciosowego 55.600 —
Marmuru i granitu 1360 —
Łupku na dachy 5,800,000. sztuk. Dachówki

Dachowki 3.800.000. sztuk.
Cegły: 7.450.000 ——

Widzemy z dotychczasowego podania że Ryb morskich Dalecko więcej jak rzeczywiście spożywają w Polsce albowiem tamtejsi dla bliskiego oceanu i smakowitość ryb z wody słodkiej daleko więcej do użytku wszelkiego przysposobienia przyrządzenia mieć mogą. Piwa mieć nie mogą bo piwa nie wychodzi gdyż ziarno będąc produktem krajowym wszelkiemu wzrastaniu nie podlega. Węgla kamiennego wszelkiego co znowu mieć nie mogą gdyż dotąd bardzo mało jest w użyciu jak jest wiadomo. Toż rozumie się o dachowki i cegle. Domy zaś pospolicie słomą pokryte do rzeczy dobroć tego rodzaju kamienia, i Patrol nabycia za powodem, dachówki nawet nietak na pokrycia domów lub do murowania jako raczej za to na porządek podłogi pospolicie spotykane i w samym pokoikach po domach bywa na używanie. Cegła nie tak do murowania jak na Domów, Kamienie jeszcze do drobniejszych, dodatków robót budowli jak obwodek, ozdób, przysklepień drobniejszych Kamień wyborny piaskowy Patrol wozi się daleko i tam którego w stronie wschodniej miasta (stósunek do klimatu tamtejszego) i okolicach piękno rzeźbiony do budowy używany prawdziwie dawa dawa nazwisko Kamienia

N.e.

Nieznaczny ze mnie materyał do spostrzeżeń
które [illegible] do potrzeb wykończonych, [illegible]
[illegible] drobniejszych niżeli do murowania
używane bywa, gips albowiem dużo le-
go i to od najdawniejszych [illegible] nawet czasów [illegible] Koniół Pałacy mają
Starodawne nawet i inne [illegible] [illegible] murowane za-
[illegible] a utrzymanie [illegible] [illegible] jako Londyn
nietylko całe prawie ale i [illegible] części świata pra-
wią składają. Co do zamożności [illegible] w potrzebie zaledwo wyrównywania obywatelom Londynu,
lub w Londynie stolicy anglii wszystkie [illegible] potrzeby życia
są drogie niemal w dwójnasób, większy [illegible] jednak
dzierżawa też [illegible] [illegible] [illegible]

znaleźć ogromne składy koronek, kuny, lakoru
i wszelkich towarów Londyn zdaniu, ~~jest~~ zbiory
zaś obrazów, porażą, zbytkiem i wody znamiotów
~~ży~~ do sztuki odnoszących pomników a pomysłu
dziwnych. Dekoracja wnętrz jak Francuzka ma.
Pałac ~~Sto~~ przestrzeni bez zakryta ogrodzeni i kwiatami klatka-
mi zakrawa wo na natomiast, przy tym czasem
~~ka~~ Tamiza tysiącami ~~statek~~ korwet, fregat, okrętów, stat-
kow parowych i tu wodzie krzyżuje przepędzenia
Olbrzymie miasto, stolice świata objawia.
Leon Londyn pozbawiony nieba pomników publi-
cznych ~~jest~~, ~~jakie~~ ~~mają~~ St. James obok Pa-
lacu Klatka, Szechospital przy Domu niewalidów
innych inst. — Otwartości i nettności a Londynie z stu-
dnia zimna wielkie dziwi znającego francuzka życzeń
i ruchliwość; ~~ma~~ w Londynie godziny i wieczny rozmaitości
bieganie, kardy wedle dawnego zdania i bez zmiany, wie-
cznie, niotanie, koniecznie kardy, powtarzanie na dworze i po-
wrocie, nigdy odchodzi ziegna kollegi jak najlepiej gdy
tymczasem na francuzie ruch, życzeń niotanie
wybuchy wrzenia i pocisków rozrywa związki lub
zagłuszenie konary narady. Angielki klejnot
strony. Francuzki zalotne, modna. — Pro-

Wiedniu a Londynu obszerniej spotrzeba
razy wiecej od tego w Wiedniu.

Wydatki zaś rozkodzienne z żoną i czworgiem
dzieci wedle wyżniony[ch] z Lithuanica tabella
konkret na złote polskie obrachowane; rocznie:

	w Paryżu		w Londynie.
Na chleb, warzywo, owoce:	760	—	880.
Mięsa, omastę, sery i wino:	440	—	780. bierze i porter, ruin.
Herbata, kawa, cukier:	120	—	220.
Świateł. opał. mydło:	120.	—	200.
Odzież, fraszunek:	160.	—	440.
Mieszkanie:	100.	—	400.
Rozrywki ~~i wydatki~~	120.	—	240.
Razem	1820	—	3160.

wypey

X = do str. H. Kathi Dzięg; wpisać = Rękawiczki też w pary

ni towarzyszą, a Londynie co do żywności drożyzna

z Żoną i otworzeniu dzieci, lubo o pół jak taniej

ny miesięcy rachunek wydania, tak tu jak tam

z powodu różnicy zarobku jednako żyć może.

i tak wydanie rocznie złotych:

	w Paryżu	w Londynie
na Chleb, owoce	700.	880.
Mięso, wino	440.	520.
Mleko, piwo, rum	120	
Bielizna i ubiór	400	
Opał, światło, mydło		

wypey

X = do str. H. Kathi Dzięg; wpisać = Rękawiczki też w pary

1.) Niedosyć na tym, wymysł i czułość podniebienia martyzera Smakosrom podróżującym do stawnego Bordo wyborem tychności i takotek Bordo. Szczęśliwe położenie miasta tego, klimat łagodne, miejscowości wszechstronny, udalenie od ostatniego, niemałą do wigodzi jego przyczynia; wyśmienite wina, tanie pomarańcze, wyjątkowi ustawicznie. Dostawa ładem, rzeka Garonna i morzem płodów wszelkich tych natur które dla pracy osobliwości, takiemi to ze, dostawane, turone; Wołowina smaczne, drzewiejszy rozmaitości, Drób wyborny, jarzyny Paryskim podobne, kumpatury czerwone, gnieżdżone hortolany (jak to ogrodnicy:) dalej Gniestraki (tufle) stawne owoce zwłaszcza Brzoskinie, winogrona Figi, Daty, Orzechy włoskie) wód lub słodkich a szczególniej przeborne smakowite Ryby morskie, Rak olbrzymi, pajączek, Torepka i krabskie, Ostrygi wszelkie, galaretkach, Bokobłony, Ostrygi (Pleuronectes) Skalny i Podczas morska (Pleuronectes solea) Muriogi morskie. Drzeźnie, Jestry, ich piękna suche smażone i jedynie wiązyn rodzaju; wszystko to nęci, wabi i podgrzywa pomarańcze, którzy w pewnych krajach Kodexem zdrowia Paryż zabawia Paryż Stolicy Paryż pomarańcze, a do Stolicy takotek Bordo na Obiekty Paryż.

Porządek stołu Codziennych na przystawki ceremonie w Paryżu odbywanej co Służba Francuzka, à la française nazywają; lecz za jadania w którym zwyczajem angielskim, chociaż ich potrawy obnoszą lub napoie podawa. Z Angielska à l'anglaise pod każdym rozne do wyboru zastawiania napoie, potrawy nie gospodarz dla kogo, kolacja gościom i rozdaje i obrócić kaci przez co zostawiając gościom wolność wyboru i przyjemnia upodobania, i nayargodniey-
sza rzecz.

1852.

W Paryżu inkwizycyi ma 325 głównych oddziałów do 13. Wards należących. — Sect w nich 64,000. gminowców czyli Arrondissementów a 342000. robotników t.j. 204.000. mężczyzn a 112000 kobiet. — Zarobek dzienny tychże 1,021,000. franków. — Mężczyzna zarabia 2—10. fr. zaś kobieta 60 centymów aż do 3 franków (300 cwt.) —

Nadto iest ukwion 21000. (zamkn. 18000) na 120. 16. lat

Uwagi gmin iak zaniedbane wiele dotyczą we Francyi służby albowiem tej wyberowany zawsze na 169.000. ciał iest ich 22000. z tych nie czyta ni pisać umiejących a więcej nie

Chorobliwych 34,000. (to 4000. kob.) niema nawet mieszkań stałych, tylko po szynkowniach, dziurach ich tak zwanych specjalnych kantonach.

Dochód ogólny rocznie Paryża, zmienia, bywa do 1500. milionów franków — Kapelusze, rękawiczki i Bronzy pasmanterye tak że na 50. milionów — zaś tokarze tego roku 1850. — Szewcy 102. milion — Zbytkowe tow. 177. — Szale sukna, wełny. 127. — Wstążkowe 72 — Zdobione, kwiatki, perfumery 169 — artyk. spożywcze, bramy, chemicy 65. — meble, papiery, rzeźby drzewne i po Bronzy za śmiecia i Antycznego na

około tylko 15,000. rok bez bankructwa, głodu, powodzi, niedziel, i powszechnych zarazów. — Quartier latin to dzielnica uczony ⁊ 19000 robotn, prawników do 65.ciu tysięcy — Medyc, techniczny, a Fauxbourg St Marceau to garbarze, rzeźnicy, gnojki ⁊c. zapewnego do 70,000. robot a wypad do 150 milionów. —

Faub. St Honore ogrodnicy —

Champs d'Elisée Bankierzy, kupcy.

Palais Royal. Przemysłu skutki

St Denis. St Martin krawcowie, szewcy, cesarze, rudy Włoch,

Quartier du Temple [illegible] Paccy. Chemz, artikuły do pisania

Marais stary papier, kapitaliści

Hôtel de Ville

Faub. St. Germain Starozy, Dok. Duchowieństwo

Quartier latin Szlachty

Szczęśliwej

ce roczy.

W Paryżu Mieszkańców 713765. tj.
między tymi Anglików 34.107. — Kobiet
367.657. — Żyje z Procentów, majątku
urzędu i pensyi 266.000. — z pracy
348.000. — (urzędu urzędu 429 urzędu
10.450.) — Wojska 1.192. —
— Chorych w szpitalach (roku 1825) 3987.
; 12586. podróżnych — 3 garnizon
60.000. —

Podatku płacą patentowanie

Gruntowego: 10104.000. franków.
Osobistego: 6230.000. ——— „
Okien. Drzwi. 2912.000. ——— „
Patentowego 4626.000. ——— „
Kontrak. Spadany
Kantorowych: 14.200.000. ——— „

nadto oprócz
za materyał budowlany 1.200.000. —.
Karty, Szpile, Papiery
najemne prawa, etc. 2.000.000. —.
z Loterye. — 25.000.000. —.
Drogowe od towarów 6.512.000. —
Od Dróg żelaz. 7.126.000. —

Razem wegiel

112.043.600. frank

zatem na każdą głowę ludności

Francyi wypada rocznie

do 165 kwintalów.

~~Za Jam Jahrgang~~ 100,000 fr. rocznie wynosi

Ludność Francyi od 1817 po

mnożyła się przez 10 lat o 176.453.

duszy co czyni 25 na dzień — Do-

mów przybyło 2.671. co stano-

wi 10 ½ — w 1817:1827

mieszkało w każdym domu 26 2/3 a

w 1827 po 38 1/48 osób przeciętnie

//

Nadzędzie pierwsze tato pomnimo

że mikroskopy P. Soligne powiększa

ją o 1200. razy a P. Cauchois tylko

o 24 razy długie, skoro na 12 B cali

średnicy gdy tymczasem najmniejsze

dołki w Moorathian sięgały do 9 cali

— Zegarki tato powstawiały że za

Rivoli ulica jedna z najdłuższych
Paryża za Cer. Napol. zaczęta a dnia
2d Sprzyd. Lud. Map. koronowana bitwy
od Namiestnia Hrabiego aż do Domu
Miejskiego w Stałej linii. — Wia-
ga pieszo[ta] Obcokowe zwykle
ulgom kierunku do [illegible] ulica
i ulicach i to najczęściej wszych w
Swiecie. Dzielnic: Quartiers angu-
jąca tylko wyższa Ulica nieachę ostat-
Kafeów wybranie sobie mogą: (: pry
Kredem na dzień Perrin Gasichin
Zaczęli ulicy St. Denis idąc ostro-
Rue d'Avignon idąc gorąco — i
Trogon — obok A. Savoyarde —:) i to
tylko biorąc do U. S. Martin do Domu miej-
skiego — Ogólnie w całej Miescie
zaiks do kilkunastu ulic z Domu
i Kl. do kilkuset idzie —

Paryż.) „La petite Pologne ustroiła parę za jedno z najbiedniejszych kwartałów ieat niemało - rozciągający od Regalki i St. Honoré do Ulicy Trepinière i St. Lazarza - (1851.) Kościół tamże będący St. Augustyna przez arcybiskupa par. wystawiony, służył za Kwatermistrzy (Succursale) -

1851. Od Stanicäa Louvr tak stybko
iż kilka ulic już minęło, jakoto:

Froidmanteau.
Pierre-Lescot.
Doyenne.
Valois.
Saint Thomas du Louvre
Chartres

Crokol w tabl. Cukier i ndkarpia . 6. —.

Drobiazgi, Kawa. Kawnel. proszek. &

w szufladzie 1. tabl.

Srebrna monetay

Longchamps. – Longus Campus – Długie pole
mieszczy piaszczysty nad Sekwaną Zagaj, szczyt pola – tu
Izabella Xiężna, Siostra Ludwika IX. założyła
1250 Klasztor Klarysek (Humilité de Notre
Dame) gdzie i żywot dokończyła i pochowana była, zkąd później
ciało do Poissy przeniesione. – Tamtąd tych na wsiach Paryża Henryk
IV. pokochał się w zakonnicy Katarzynie de Verdun, nadzieję
Za Ludwika XV. zmian. zmyśl. Co Śpiewaczki opery
Lemaure tu oddały wkłady. Salute Hr. zakonne
Konceria na N. Tydzień &c. &c. lub cicha zabawa pełny
arcybiskup Paryski Dziękczynienie. – Rewolucya wszystko
zniosła Ces Dyrektoryum wznowiona nie zdały. Cesarstwo
wróciła a Napoleon. Ludw. Andrzeja Xiążę, spadnie na Emanuel.

d'Orbigny Dictionnaire
d'Histoire Naturelle. Paris
(1851. skąd) I – XXV. volumes.
Kosztowało
wydanie [illegible]
600.000 Frankow

Ryby.	Szczupak . .	1.	12.
	Sandacz . .	1.	12.
	Karp . .	1.	12.
Jarzyny.	Szpinak z sporcut	24.	
	Ziemniaki	15	
	Kapusta surowa z olwe	24.	
	Szparagi . .	1.	15.

III Poczta Listu we cały Francyi
rozsyłaią rocznie 118.000.— Cała Summa
pocz. składaią z 4.030. a pobiera dlatego
4,961,525. fr. rocznie — od 1. Kwietnia
5.000. obligowych na co 2gi dzień odbie-
rai i oddawai listy we wszystkich gminach
wiejskich Francyi, których iest 35000.—

Woł karmny 1830 w oblatu wodrony
ważył 3000. fr. 6 stoj wyroki.—

IV przed 60 laty wyiechało codzien
z Paryża 27 wozów pocztowych a w nich
było 270 osób, teraz zaś (1830.) codzien
300. w których osób 3000.— Summa
rocznego opłaty pocztowa wynosiła
600.000. dzisiay 4.000.000 fr.—
(w Londynie expedyuie poczta na dzień
28.000. w Paryżu 107.682. a na rok do
8.881.704. Listów.)—

Stan Ludności nowey Francyi na r. 1830.

tuzin dobrych [illegible] po 200 franków.—

Kamienie drogie [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible]

Paryż.

Ciechelica kasztelan podczaski a [illegible] do Króla Jmci Pana Mego Miłościwego Chrześcijańskiego Ludwika XIII. z Denis [illegible] Chazelle

Ciechelica kasztelan podczaski a [illegible] do Króla Jmci Pana Mego Miłościwego Chrześcijańskiego Ludwika XIII. z Denis [illegible] Chazelle

Paryż.

Ciechelica kasztelan podczaski a [illegible] do Króla Jmci Pana Mego Miłościwego Chrześcijańskiego Ludwika XIII. z Denis [illegible] Chazelle

Paryż.

Ciechelica kasztelan podczaski a [illegible] do Króla Jmci Pana Mego Miłościwego Chrześcijańskiego Ludwika XIII. z Denis [illegible] Chazelle

wyba Walerzupa / do wiarów dodać sum
wspom męczy.) —

[illegible] Sybele swarz w Okaz alien smadz
po rogu ulii napaw & Ziemniaki p
Pond nuf so Kratte Krajine w Gyalla
(2) Chodarwaya Katolyzmu cyklosz wa.
wyra 1801. r.

(3) Lavaal krainz v Val Roz, zagnia
myg ulubi: Perin, Saurin, Chebillon
(4) Colle —
(5) Chorzel Gaffior zdrow Tyrachmurova, Szymanowska
(6) Blewa ma woi prapda Kalend wida
bimie radtuga ieri ncema kaiodtu nagrady,
nad ktoym nad ko Dziwony a[illegible] nikogo
niebra nagradzany. Miaty w ktorym ry
ny nie dla nauky stworzony nadtey zbog
Tyzmonter ale [illegible] wrecim [illegible].
— Czuwaj Obeyrza, mierno[illegible] iak ka
wyrwaz oparty — Pewnie zdatny wypocobiem
niadzie pryjne premanowie ze pada z czasem
po odzytaniu, zyia obumarda z czasem zagine
poidzy — a pietna pamietnanie ze takiey nie
nadada ginie w zapomnieniu z tymem cielo.
si ktory zyie a nieustanie odnawiam. —

(7) Marcum Athan. zbogat abien purpaty
oharuiny ie kiesba znapirino dotyd Kardin
lisz 5Boo. dochodu — Ewadon 4400 — Gra
2400. — Gradu 700 — Adalbert 5000 — a
Xawy Xaweg 500 — Gladys Curier ko
wonek zwiemer (umoig pasy skoni anyod ruz)
do miasta kuli ziemig bywat [illegible]
Dde Gradu Xiedy wdpuz nadpaty mi
goda [illegible] 24 rodin do 58 gat rudey. —

21.) Xaty. Stezyes Obiecowanie sig Mat
Xanoy Xboy (nuindzye) nigdy nowige uchron
niemoge. —

22.) Rozwoty. Przechoz ty bez konyni wyddi
nauk kowiecka, gdzie zachodzi ey [illegible] nigdy,
anieli zdrowie [illegible] zaprzestali
i sobie [illegible] kowiecki [illegible] Downa nadzie
Poety: Modlitwa dobrych zwyczaiow
Obdarz ru do rozancia. Lemiowicz

23.) O nieboszce edukacji w Polsce co do Xac.

24.) Vincentus. Jamigtne wzgledniem politycznym Jana Kazimiera krolewicza polskiego podedsmie [illegible] do [illegible]
[illegible] a goscinnosc [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

miasta; i dodaiąc do tego opał, siano, stomę, płótno
mieszkanie 60 milionów *) wynoszą; i te drobniejsze artykuły
wartość ogólna potrzeb rocznie do 320 milionów Franków
wynieść, a zatem na każdą bez wyjątku z tych średnio biorąc
wypadnie po 600 Franków. Że zaś od tego czasu znaczna
zaszła różnica w podrożeniu towarów, pomnożonym i rozszerzonym
aż do najniższych klas zbytku, summę tedy tę wdwójnasób dziś
powiększyć by wypadało można. — Podług nowszych poczynień zdaje
się gościnność stowarzyszona, stołowania zwyczaj ogromnie
za granicą tak rozpostarta, że rzadko kto dzisiaj na stypendyi
własnej rodziny w domu biesiaduje. Zręczności, rocznice, wesela
same, interesa najważniejsze, niegdzieindziej jak w publicznych obrad
odbywają miejscach; ztąd to wielość jadalni, od piwnic aż do porowanie
szczytów domu, do stanu, wieku, potrzeb lub zbytku
każdego stosowanych; ztąd wprowadzenie w nich miejsc
szczególnych, pod imieniem Sal, gabinetów prywatnych (Salons
Cabinets particuliers) chodzących; których wyszczególnianie więc
zbyteczne nie powiadze przeciwne, nie godności z nimi brane, ale
w modzie będąc codziennie zwyczaja.
restauratorami są: Very i Frères provençeaux w Palais
royal, Billiotte i Beauvilliers ulica Richelieu, Massinot
przy Place Vandôme, Legacque przy Tuilerie, Ledoyen na
polach elizejskich, Nicole, Jardin, Varlet na podwalach,
a nad innych jadalnia Rue rocher de Cancale, cour Mandar jest
siedliskiem ulubionym wszystkich łakotnisiów, przysmaż
niców, w które nad świeżemi ostrygami, wyborem
smacznych ryb morskich, przednią dziczyzną, przez naj=
celniejszych warzelnych sporządzoną, towarzystwa zotdkowe
posiedzenia swe inter pocula et scyphos odprawiają; a
iako i u nas bractwa podobne na pewne potrawy, iż pirogi
ruskie, raki tuzne itp. wspomnę mienia swoich fawo=
rytów, tak i tu znowu na Mopowe nogi, nerki wszam=
panie, które się opasła rzesza do Buvette du palais
i pod Veau qui tette inni znowu z Kartuzim na
ryby apetytem nad Sekwaną ku la Rapée
lub spragnieni na Szampana do Bovillego pospieszają.
Wymyślniejsi nakoniec, wszędobylscy, poszukują kodeksami
gastronomicznemi wskazanych przysmaków iakoto: paszte=
tów z Amiens, (lub Strasburga) pierniczków z Reims, flamuszków
brioszkowych z Clermont, ozorów z Troyes, (Szynek z Moguncyi lub Bajonny.)
z Chalons nóżek cielęcych z Blamont, wieprzowych (lub wędzonych z Mênehoud) itd
nych. Kiedy raz na drugi raz owdzie wychwala
wspieśniach nawet wietrzonych, chlebie i ziemniaku prze=
kaie; wymyślni bazni na każde doniesienia za coraz
nowemi uganiacą się przysmaki. Jak daleko nawet
zbytek posuwany bywa, dosyć wspomnieć, że pod
bystrość moią znalazł się nowy Apicius, który z oceanu
w wodzie morskiej, aż do paryża ostrygi hodował, by
tylko wymyślnemu dogodzić podniebieniowi. Samych ostryg rocznie 1819 zużyto

Śniadania od 9 do 2 obiadują zaś od 4 do 7 godziny, lub kiedyś żywniej
podoba się pierwsze zastawiają i kawiarnie na ciepło lub zimno, które

*) Mięsa te pomyślnie Apodeum Stołowe
Kamienie marmurowe, Mary
Kuchnia od 30 do 300. Franków
Kawiarnia od której Restauracja
Kelnerowie Cafetiery. (265. lat.)

Δ niedosyć

na przędce á la fourchette; pieczyste, szynki, magnaty; jajka
~~[illegible]~~ na miękko itp. zastawiaią. —

W każdej kawiarni równie jak jadalni, w miejscu jak najdogodniejszym świetny wznosi się Kantor, dla złota, srebra lustr, bronzu, lub machoni, drzwi niekiedy postać maiący; iest to siedlisko magnifiki, lub pyszności iakiey w imieniu gospodyni prezyduiącey; baczne oko na ogół usługi, wygodę miejscową, rzadkiey należytości, wygotowanie rachunków na tak zwanych Karthach płacen: carte payante:) Nowem całey Kuryby kierunek, stąd wypływa, i tu się rozwodzie się. Wychodzący jednak podług woli mogą do drzwi przystąpić, należytości uiścić, albo też chłopcom wrzucić, nieprzepomnianie o paszu obok stoiącey wktorą z reszt pozostałych ~~[illegible]~~ ktoreś sous f: francuzi po jednym daią:) wrzucaią. Iest to zwyczaj po całym niemal kraiu przyięty, aby w znak zadowolnienia, dobrą usługę upominkiem podobnym zaokrąglić, zebrany tak z ofiar grosz na podział równy orkiestry Kuryerskiey, f: chłopaków lub dziewcząt:) w końcu miesiąca Kuryi. Zwyczaj ten niemało do niezrównanej dokładności usługi Francuskiey przyczynia się, iakoż to co tylko w tym rodzaiu z innych Krajów f: rozumiem, zwinności, rzetelności, grzeczności:) przytoczyć wolno w miarę usługi tutejszey bledną nazwać można; zaledwo wieyd wygodnie posadzony, zaledwo brzękne ustawiony, migne zaspokoiony bywam. — Stoliczek z marmurem na zdrażnych nóżkach taboret miękko wybity, zwierciadlane ściany, lampy arganda, mnóstwo gazet, i świetności miejsca dogodne. Liczą się ~~[illegible]~~ od 2 obiadowi aż do 4 do 5, lub kiedy się zgromadzi ~~[illegible]~~ Likier o każdey używany godzinie kieliszkami na talerzykach z blaszki srebrnej stawianemi, równie iak kawa z przelaniem kafelka gościom nalewa się, po spełnieniu, resztę zdenka na domiarek Kuryi; pozostały zaś cukier do kawy w wielkich dawany kawałach, z sobą zabiera; i ieżeli nieuprzeda na spaurze karmelka, to do wody słodzenia przydać się może. Woda tak cukrowana f: Eau sucrée:) zwana iest napoiem pospolitym po kawiarniach używanym, a razem najwięcey ekonomicznym, za kielka albowiem sous zastawia wody karaffkę, kielich niepospolity, cukier miałko tłuczony, łyżkę i tacę; a czerpaiąc sobie tak zastawiana wodę, można iak najlepiey, i wszystkie w kawiarni przeczytać gazety, do woli nagrać, nagadać, nasiedzieć, nowem ubawić się, co przecież zawsze lepiey ma mieć, niżeli w niemczech żądaną szklankę prostey wody, gazeta, Sidybus f: fitipos:) do tułki afisz i [illegible] nic gospodarzowi w kłopotu, prócz mitręgi w usłudze, i tumanów śmrodliwych z tabaku nieprzynoszące. — Après vous, zastępuie wyraz w kawiarniach, zamawiam: którym (zaiętę u) pisma czytaiących, wzaiem zapewniaią sobie. W godzinach rannych co po domach pospolite Kawa równie iak [illegible] [illegible] [illegible]

Kawa niepite, ale najwięcej zajada; — napetniona albowiem niż do-
brej miary czarka, towarzyszona niepospolitą kukiełką, po zadrobieniu,
stołowa pozywa tytka. Na śmietankę równie iak we Włoszech
mata — kto pogląda, dość kiedy słodkie mleko nie iest zbierane.
Stąd to — w języku tych sposób mowienia: kawa z mle-
kiem p. au lait, del-latte. — Lody w kubkach szklanych, w czarkach srebrnych kiełsz-
kami ciągniony bywa; zamrażanie ostatniego, lub woda takaż
przytym stawiana, do kompletnej zastawy należy zwykły. — O
sposobie wzajemnego częstowania, to napomknąć winienem, poryż
nim kiedy z kim znaiomość zabiera, jeżeli prosi w kawiarniach
lub jadalniach, płaci wszystko, bez rozumie się że niebawem za
proszony zastąpiony będzie, niedopetnienie tego, wziąłby albo na karb
niegrzeczności, albo uchylenia dalszego pożycia, to rozumie się i o wie-
lu razem, byle tylko kolejne częstowanie obeszło. Zwyczaj
dogodniejszy od naszego, gdzie ieden wszystkich, bez widoku wzajemno-
ści szumno wyręcza, a przyzwoitszy od niemieckiego, gdzie każden
zabawiających — sypte na złożenie ilości ogólnej. — Widzenie na
które w kawiarniach, a częściej jeszcze w jadalniach napadać
przy — dnia z londynu, ile — zgodne z żyjącym francu-
zamentem tatwo się domyślić. —

Świetność i przepych w kawiarniach wyższego rzędu, domysłać
się każe niepospolitych nakładów z strony podemcy, sam in-
wentarz do 30 i więcej tysięcy franków kosztować może, dodawszy
do tego, płacę kilku chłopaków, najem, utrzymanie w kantorze choby
nie faworyty, ale zwyczajnej panny, itp, rownie wydatki tatwo
podwoić się dają, że zaś w kawiarniach stanowiejszych dochód
dzienny na 300 franków ceniony bywa, dochód ten kilkotysiczny
iest wszystkim, czego się na szczęśliwe powodzenie w nagrodę
zabiegów i poświęceń spodziewać wolno. Lepiej zdaie się wy-
chodzą w nich kurzący, jakoż prócz stołu, zwłaszcza zwyczajnie
200 franków, upominki z puszki do 500 i zbawienne obrzędy
1500 franków uczynić mogą. Nierównie lepsze między niemi
powodzenie tak zwanego chłopaka od picia (garçon du comptoir),
któremu dozór nad napoiami, i ich nadzienie do wiernych
rąk oddane, ten to zwykle z wymienieniem miejsca stołka
krzykieniem Verser! ślepiej do sali powtarzany bywa, i przy
stole czeladnym przedniejsze zajmuie miejsce. — Chłopaka, owiaz
stołu roznoszącego kawę miejskim de Fille nazywaią.

Przy tylu środkach wygody, obfitości kawiarń i jadalń,
dogodna się stołowanie po domach prywatnych niemoże
być tatwe, ani tyle dla cudzoziemca korzystne, ileż i
sam zwłaszcza przekonania, lepiej i ekonomiczniej stołować
się chcącym nie zdarzy. Inna iest dla tych którzy kuchnia
w własnym mieszkaniu utrzymywać myślą, znaidą albowiem
wszelki zapas, spiżarnia na każde zawołanie otwarta, tak
zwanych kupców żywności, de marchands de comestibles, u
których mięsa, ryby morskie, zwierzyna, żywności wszelka, napoie
przyprawy, konfitury i cokolwiek potrzeba, lub zbytek
wymyślił, surowo lub gotowano dostaną. Do cechu tego obfita

A.) Kawiarnie iczęść cadzenie ich urządzenie Cukier i Lukrowe, ich nazwy i ich we Francyi porządek. Od 1815 r. w Paryżu. Od 16. mi lionów kilogramów gwatemalskiego we Francyi co rok to zwyczaynie idące w Od 1841. ar do 100 mi lionów kilogramów po- trzebuie na 1700. kawiarń Paryzkich. Od 1789 r. w Paryżu do 23. miliono- wych Cukrowarów Francyi.

obfita w innych Stolicach, i z imienia nawet nieznana należy Klassa, tak zwanych, rozennych, przyprawczych, dostawczych, f: rotisseurs: x, x: apprêteurs: x, x: fourniseurs: i t:p. Stosownie do rozmaitości rytułów rożna czynność dostarczających. Jak dalece zaś w czystości, przystrajaniu, przyrządzaniu potraw i tym podobnej czynności postąpiono, dosyć iest spojrzeć na jatkę rzeźnika, lub Sklep masarza; Najświeższe tłuste cielęce, pulchne dyetky na białych rozwieszone obrusach; szrazy, kokletky, korzeniem zalatmaiem, strojne, na śnieżnej, stołu porcelanie, tak w tysiącznym ułożeniu i wykwintnie ustawiane, że patrzącym nie jatka masarnia, nie prostym mięsiwem, jako raczej, kandyzowanemi cukrami, samemi, pasztetniami, cukierniami wydawać się mogą. Powozy f: voitures: . Ginęły czasy w których sprzężaj od roli wołek panuiczego; w których miał nędzny za wierzchowca prezydentowi parlamentu Nazyl; a kiedy za Ludwika XIII Bassompierre pedagryk w teledze ciągniony, tłumy widzów zgromadzał; dziś kilkanaście tysięcy przepysznych powozów na skinienie najmniejsze bieżących zaledwie dla ostrożności oko na się ściągnąć; przy tysiącu fiakrów, od świtu do północy wartujących wobrębie rogatek ugania, każdy bieg czyli kurs 30 sous płaci się zajmuje ie na dwóch, zwykle pierwsza godzina 40 następne po 30 sous przychodzą, lecz tylko do południa, za ubiegłem albowiem 12 po dziesiąci dodaie, i odtąd do północku dwoie tyle płacą. Nie tak z powinności jako raczej przez (zwyczaj powozowemu coś na piwo rzucaią. Oblubowanie ich w miejscu przybitego niegdyś obrazeczka f: Fiakra, jako jest jak i u nas zaprowadzone. Karność policyina nad niemi wielka. Jeżdżenie po mieście nad step wolny szybkie dzieie się niemożebnie. Gare, gare! drogi za wszelki nadto szwank Komukolwiek zadany od powołanej, kto żywiej i porządniej przebiedz zamyśla policya sama cit: za przestrzega prawi f: cabriolets: ; pudełko na sprężynach dwokołowe, chodzi wodząc biegu ergle kupienie f: calèche: ; Kath biegun, powozny tak przystojnie ubrany, że od pana obok siadaiącego półtora franka, nietatwo rozeznać się daie, szczególniej ie cukrze. Inna kto na patkowza pierwsze go dzienne 2 1/4 nosie pozłoda, landary, para z tuba ptasich czapkach ciągnione konie, tłuste rodzony fr. za kareta przewiozą. — Kemizy jedne z najpiękniejszych od 20 do 30 franków upatrzyma po 1 3/4 codziennie opłacaią. — Za rozpatkami ugoda szczególna robi się, bo przepis fr. dla kocz. w mieście nieiest tam obowiązuiący, co rozumieć należy o powozach po landar; kalesz- przedmieściach stolicy, wokolicę paryża używanych; za to sprawdzone kuczer za kierunek dwa drzgaty i kotach od klekotania i dzwięku zaczepionych dzwonków f: patagès: w których podług umowy, za kilkanaście 1 3/4, za pier- sous na godzinę, w towarzystwie, łapanym, wierbowanym wsza godzina 2 3/4 a zekolei przedami na tawernach dość wygodnie nocować można, a tabo piesze następuiące po podróż we Francyi powszechnie używane, i domy nawet przy drogach półtora franka gościnne, piechotą na stół i nocleg stosownemi napisami zaprazprzepisano. Jazda paryzanin atoli, w niedzielę ma wystąpić chcący nowy dozór

*) W powszechnej mowie naczyniami noszenemi Pot de chambre na zwane.

**) Jakoto Ici on loge a pied; à Cheval. Ici on entre, entrez ..... !

I Slicznawodna [redacted] iest jak w innych zbytkach
tak i w tym Francuzom upowszechnienie i udoskonalenie powozów przyznać należy. Za Francuzkiego Króla Ludwika XVIII. zaiął się Pan i Dyamy Królewskiey [redacted] Karety [redacted] ku naturalnemu piękności upowszechnieniu zaiął się zarzędy, w tym czasie obchodzeniu niejaki Sawage korzystaiąc z obchodu Pogrzebu Króla Fiakra w ulicy tegoż prawie dzień nazwiska na Pawilonie [illegible] postawił dla wygody pobożnego ludu, pierwszy publiczny powozek pod protekcyą Swiętego Patrona którego Obrazek na [illegible] bił; [illegible] szczęście powodzenie spekulacyą, zaraz zysku dalszy pozwoli a nabonice i mizkość [illegible] codziennie zarastaiąca mnożąc na nayem powozy, obrazkami S. Fiakra znaczonemi, imię Fiakrów nietylko ale znacznie do ich upowszechnienia nietylko w Paryżu ale po całey Francyi to przyczyniło.

Tysiące dzis Fiakrów od świtu do północy wartkuiących w obiegu rogatek będzie. Nayzwyczaiszy wedle przepisu policyinego na rok 1830 płacą za kurs czyli bieg bez przerwy iedey Fiakra; za pierwszą godzinę iazdy bez ciągłey bądź przerwy 2 1/4 franka, za każdą zaś następuiącą po 1/4; do tey taxy stosuiąc się Fiakry karety i landary utrzymuiący. Kabryolety, Cabriolets za kurs maią oznaczone 1 3/4; za

pier-

pierwsza godzinę 2 i 3/4 a za kwadrans dalsza
po potrzebie franka. Skutek z powiększenia
jako rzeczy przyjętego zapewnia, wolniny coś na
prawo rzucają, ponosne przecież to przez
Francuzów w ogólności bardzo (w podobnych przypadkach
~~do~~ 1 do 2 sous (do 5 groszy) nieprzenośnie
Liczbowanie dorublek dziś w miejscu
przybranego Piotrowa, podobnie jak
u nas przyjęto, liczbami dotąd wielkiemi
po wszystkich stronach pudła opodal
siedzieć ~~iż~~ Daiącemi. Warnowi polityna
nad piekarni ani wielka, ani rybka. Zewsze-
nie po mieście nad stęp niejest wolne,
wielki ~~wejść~~ mimo to za wszelki nawet uspra-
bek komu bądź zwiadczony odpowiedziałemi
Gar. gar. (: zdrowie :) wołając, zręcznie prawią
strzegąc stronę, ogarniacie. — Kto żyrafy, i wygodnie
przebiedz zamyśla bierze kabryolkę; pudełko na
zelazne ~~zamiast~~ sprzężnach Turekolne, chroni w drążek
biegun, przewozia wozkny; tato czyto obrany że od p-
na obok podanego niełatwo odróżnić się daie; ~~ostatnie~~
~~cechy po których poznać się daią~~ szczególniej ciecie
Pana iest, kto na pakownie spogląda, szuka
landary para, gnebopiastek ciągnionej dorożki
a które bierne rodziny, przewoza. Remizy ciche
z nayprzednieyszych przedkania między temi, 20 do 30 fra
tów pobierają dziennie. Przy tych, obowiązku
dorobkany wpied miasta, za rogatkami od pozo
nów wszystko zależy, w czym inny znow rodzaj p
krów ~~skarży~~ w okolicy używanych ustępy; stawo
kle po przedmieściach, przy wałach gorzelcach na cy

Zdarzi [illegible] kaleszy, za to [illegible] o dwudniowych i [illegible] dworkach ogromnych, [illegible] wychudzonym rozynantem nieliterniere [illegible] pleciowym harapem gonionym ciągnione Dryndule, Fatage, Kukutkami, albo co pospolitą (od Francuzów Chambre ito) nazywane.) a tych to wiele różnia[illegible] (Patkow, rozmaitoi klasy, wieku i pło-
wodania, rzędami na Taweczkach, [illegible] osób, Szczesliwy werbunek, łapania zręczniey przez [illegible] Kompania tak niekiedy i na rożne ceny, po drodze nawet [illegible] spakowanych [illegible] bicza gorii że i nad pudłem (:co [illegible] z Cesarska, [illegible] l'Empereur:) zowią) pod kozłem, na Dyszlu. Nowem wszystkie i wszędzie zajmuie miysca, które wciągu milowey podróży tener. [illegible] Le Clou, Leones, Versailles &

[illegible] a lubo pieszo podroże we Francyi [illegible] jak wtoloczy dopiero [illegible] tranzakcye, i lubo domy nawet przy gościńcach piechotę na stoł i nocleg stosownemi ogrzanemi nie zapłacą napisami [illegible] ich on loge a pied daley konno jadący, a Cheval. do. jednakże zwyczaiu w niedzielę na wystąpić chcący, rownie jako nieuielki piechór, [illegible] Sous, Sou, Sou Liard, Sou Tournois, Sou lub Denier wypomniony za 30 a nawet 20 Sous *) odniesie może. — Mnostwo pod wspomnionych znaydzie Kupcow i ponadto Domów zajezdnych, w takich [illegible] izba, szynkowna ca-
ło Salon gościnny [illegible] prosto [illegible] podwoie, jako typicalny wzię-
ty zadawionemi łóżkami za wygodę [illegible] nocleg piechocie [illegible] —

*) Ogospolicie przyięto zwyczay [illegible] Sous, nikt tu nie[illegible] Demi-Franka, Frank, potrzeba, [illegible] franków ale 10, 20, 30, 100 &c. —

Ci co wygodnym zaprzęgiem dalsze okolice zwiedzać zamyślają, mają w mieście szczególne prywatne biora w którym dnem powozy lub na kilka (dla pewności) dni
za piątkiem godzin z góry zapisać, mają na swe rozkazy
mnóstwo rożnobarwnych i rożnoimiennych powozów,
krajowozów, Szybko- Skorochodów, Velocifer, Celer-
ifer, Dame Blanche, lub nakoniec Omnibus za-
jako dla Wszystkich wszechwozami zwanych i oznaczonych; z których
tych szybko i wygodnie jeździć mogą za ceny dow-
ley umiarkowane. Są zwykle na danych zdarzeń
sprzężonych, dobre bo wozdka, zgrabne, etykę, góra
ile zajmowane; [illegible] Zwykle płacą się mniej od 20 do 40 sous
od osoby mniej więcej wedle tego czy kto z przodu lub za-
dzień, przodem lub [illegible] siedzie. Dla przyjemniey
powozy, zgrabnie Jekwany, Stellwagen, Mal-
macon. Marly Landau ile odwiedzać chcących, i tam
statki i rodzaj Coche, Galiote od zwane na
Jekwanie rozkazów odbywające się W biorach na
brzeżnych zapisy wsiadanie i nowy wtym celu
Spodku Dziennika des Voyageurs z 1827. każden fia-
kier oddawał panu codziennie średnio biorąc do 14 fran-
ków a Kabryolecista po 12. i tak tedy fiakier codzien-
nie zarabiał 14,900. fr. a siedmiu takich do 8,300. fr.
a zatem rocznie 8,175,600. franków. Porządne fia-
kiery przynoszą miasto nadto codziennie do trzechtysięcy
p. a Kabryolecistom po 2,100. fr razem 5100. rocznie
czas 1,861,500. summa ta z pomyślnej zarobku oddawa-
brana wynosi 10 Milionów 36500. fr. co Paryż może za
dowod naylepszy uprzywilejowanego dziś zbytku, i to tylko wje-
dney odnodze rozrodzonej naszej.
Zastanawiającej teraz nad mnóstwem osób wo-
nych, [illegible] bogatemi [illegible] dane
ciągle same Krajowozy Omnibus i to czte-
dziesci.

dzieści ich tylko w niewielkiej zresztą części przewiozło do 2,530,624. osób, każden tedy codziennie po 40 stu. z koniem 1828 liczbę ich do 89 koni razem 821. koniu. Towarzystwo prywatne które je do zaprzężenia utrzymywało miało zysku rocznego 9 sta. Uważano iż wszystkie pod różnemi a ledwo niecodziennemi nazwiskami wynajmowane i kursujące codziennie przewiozą do 62,000. głów na rok tedy do 22,630,000. osób. Porównajmy teraz porównanie z dawnemi czasy gdzie to w tym że samym Paryżu i a zaledwo 2 osób powozami tylko powozami, a przekonamy się czy to istotnie zbytek i jak stał się dziś nawet dla pospolitego ostawieka [illegible] a nawet niezbędnem jak przed tak [illegible] stał się nałogiem.—

Z tych tyle korzyści [illegible] skarbu publicznego; wyrachowano że 10 tylko części poboru od siedzeń w dyliżansach wzięta, równa się procentowi od kapitału trzydziestu dwu milionów franków; [illegible] pokazuje zarazem ile to we Francyi samemi tylko jeżdżą [illegible] powozami.—

Kursują w 1830 roku liczba rozmaitych pojazdów prywatnych wozów do 9,000. z których 2500. zaprzężonych dwoma końmi dowozem samej tylko żywności; 2,500. [illegible] byłe wozów kurjerskich prywatnych; 1733 dyliżansów; 1445 wozów do materyałów budowlanych; 13,000. wozowodów (: pojazdów :) który na sobie wodę rozwożą); 1,100. fiakrów zapraszających; 1000. kabryoletów jednokonnych; 569 dryndulek (?); 500 remizów nieliczbowanych, 500 także kabryoletów publicznych a 6,600. prywatnych

c.d. str.

ich. ill. którycz liczba do ~~28.640.~~ 28.640. wynosząc ~~podata~~ i odzcinicz
jeszcze powziętych aż nieprzedstawcz.

Fakt dalece ze wiele ~~aż~~ spisów urzędowych z opłynionych Roku 1838 liczba
publicznych pomocy dy-ta wielkich

Kabryoletów, Coupów, Fiakrów
Delicansów i Wszelkich ——— 20.000.

Haquetów, Camionów, Charettes &c.
i Furgonów ——— 35.000.

Cztenokolnych i Obywatelskich
Furgonów ——— 6.000.

Razem: 61.000.

Z tym czasem za Napoleona mieli tu
swoje ouvrena Francyi teraz w 1813 r.
niebezpieczeństwa nad 15.000. ogółem
do tego nieprzeszedszy Kluyfel.

Do Poczty 1844. = Gorzcine Kacem Drogi we Francyi 6
uwagi godzą że od wszelkich wiadomości
zwykle środek ich jest brukowany, a szczególnie kam. twardego
co wkrótce pewne roku ułatwienia jakie zarząd cieszyć nieznacznie, od 6
mego pieca w około od 20 do 30 kilometrów ~~kilometrów~~ liczba
mach gorzcinem — Trzeba dróg ~~pocztowych~~ istniejących w 1843 (ale gmin
dzanie wg. Minist. cieszy) w obliczu do 34.290.690. metrów
(Lokie ~~francuskich~~) z tych brukowanych 6 do 3.545.855.
Lokie Nowo-francuskich wyłącznie, a reszta 47
zwyczajne. — istniejących ich ~~nowo~~ ciosów wszystkie, wynosić
stan ich roku 21.455.298. Co do projektu
wanych Zelazokolei które ze do 1500 milionów fr. kosztować mia-
nie będą za tak ~~wielkim~~ ~~wielkim~~ ~~wielkim~~ Co do Poczty
która w ich wprowadzenie zgubę swą upatrzyć i kto da dostępnej wyna-
grodzeń; dwóch że się na niczym to skończy dziś rzecz pocznijmy z zap.
ludów i rachuby pan Pigeon Emmanuel Gessirine jak to mówią
nanie ich jak winnych Kupiectwa we Francyi

równie iak niewielki pieciór, może za 20, 30, sous*) jak
Versal, lub St Cloud odwiedzić. — Kto wygodnie dalsze okolice zwiedzić
zamyśla, ma umyślne biora pojazdowe, w których na dzień lub
kilka przynajmniej godzin dla zamówienia miejsca zapisze się
do tych należą tak zwane Storo- i prędko chody, Veloci Celeri-
faires, powozy, wygodne i ludne, bo i do 20 osób mieszczą
mężczyzn, 20 do 40 sous miejsce, niosą podług tego czytko w pudle
zapadłym, lub na pudle wiozą. — Przyjemne nakoniec okolice
nadbrzeżne Sekwany, krauzy np do St Cloud, Malmaison
i wodą odbyć można, są do tego statki i czołna, Coche,
galioty, równie sprzęt, jak podróżnych prowadzące, których
biora na pobrzeżach. — Treffata w 1830. było do 9000 wozów po
Wielkonakrona budowa domu pocztowego, przy Tuilleries zmarłych
po całym trzymają rozrzuconą miejsce, urządzenie poczty mimo w Paryżu,
to, iest jedno z najlepszych. Listowa aux lettres jest 2500,
dwoiaka wielka i mała; pierwsza przyimuie listy, w których wydanie za-
i za granicę wodome pocztowym na ulicy Rueja. Kilka dowodem żywie-
bior szczegółowych dla listów frankowanych, z pieniędzmi nia po mieś-
post restante, mianie postanych, do zapisu na dziennik kach wypa-
i tedy zawsze i przez cały dzień bywa otwarty; zwyczajne 2500,
listy nieopłacane przez okno warowne z ulicy do skrzyni 733 dilizan-
pod nim będącej rzucaią, a natłok i zaludnienie w dniach 1445.
pocztowych, przez odnoszących z rządzony najlepszym może do budowla-
być dowodem ogromu obszernej korespondencyi za innemi kra nia materya-
jami prowadzonej. Trzydzieści oktadem tysięcy listów po mieście 1300. wo-
roznoszonych, 11 tysięcy kilkadziesiąt wodziennie gazet z poczty zów, 1100.
wydawanych, matą liczba tego przybywa. — Przybyte listy do listowi- fiakrów rozy-
mondrowane faktorami nazywane, podług dokładnie wyszczegól- dek, dwukoło- szczonych o
niemych podpisów po mieszkaniach roznoszą. Zagubione listy wek, 560 1000. kanapek
do 24 godzin mieszczy poszukiwać wolno. — Poczta mała w 1760 dwukolowy
przez Chamonsket wymyślona, trudni się listami nietylko Brzydulek
w obrębie miasta, okolic, ale i po departamentach. Dwieście kabrioletów
iest skrzynek po mieście postawionych, do których rzucane także rzad-
listy do stowniejszych biór odnieszone natychmiast dążą na wek, 500
swoie przeznaczenie. Każda chwila wybierania przez fa- karet dwie-
ktora, kotatka oznaczana bywa, aby gotowe mające pospieszyć kolwiek
z niemi. Rozdanie listów zimą 5, latem 6 razy dnia cabriolet 500
ma miejsce. — Bader wygodna ta korespondencya wśród ogro- fiakrów
mnego miasta, ze wszystkim w przeciągu 3 godzin odbyć pojedyn-
się może, i niewięcej nad 3 sous kosztuie. — Wozowa czych, a
czyli dilizansowa (Messageries) ma biór w pobliżu 6600 pry-
to jest — ulicy Notre-dame de victoires; prawdą mówiąc watnych, a
niema podobno w Europie kraju, w którym by wygodniej powszechnych
i tanio podróżować można, jak we Francyi. Trzysta Omnibus
pocztowych wozów oktadem dilizansów za pierwsze niekiedy bastardy po- rozmaitych fa-
czytać się mogących lub na podobieństwo wegonów angiel- cyi w
skich na kilkanaście osób na stanowiskach osadzonych wszystkim
i urządzonych, ustawie publicznej zawsze pożądane; odwiedzi-
nych 2 razy
dziennie
wszystkich
2 razy do
roku zja-
wiających
się 28640, prze-

*) Zawsze wspominam sous, iest to zwyczaj powszechnie przyięty
liczenia, nikt ta niemowi pół franku, puttera, pięć franków ale 10,
20, 30, 100. Sk

Sudzenie nie na desce lub gozdzie iak w Niemczech, ale
najwygodniejsze, szybkością nie zotwią, ale pioruném, w towarzystwie
niezgubym, bez Zaprakiem szampanami przesmiertym, ale polerowanym, wesołym, zakonnych. — Zatrzymywanie się ich na śniadanie, obiad wyborny chotby o potnocy gotowy, czasami lekkie na noc wytchnienie, uciążliwe nudne i wydzierane: iak jest w austryi: kopystkowe itp. wszystko to tak uciążanie ich rozpowszechniło że wielu nawet zamożnych obywateli nie-ciekawy jak dilerancami podróżnie. — Bespieczeństwo wszelkie, całość powierzonych sobie rzeczy, zabiega o wszelkie podróżnych wygody do starannie szczegółowych administracyi poczt, przez Rząd, prywatnym całkiem wypuszczonych nakazu. Wiadomość przybywania do Stolicy, o pewnych godzinach, cała przemysłowa nadstawa podróżnych oczekiwaczy, liczne na wysiednym wozarne adresa mieszkań, polecenia domów gościennych, wielość przewodników i drożnikow, [illegible] ustawy za pomierna zapłatą [illegible] ofiarowiących, niemogą być dla przybyszów obojętny. Osoby pojedynczo mogą nadto pocztą listową podróżować; dwo konna kurjerka (la malle:) trójką z dostatecznym zatoczeniem siodłowego, potem nieledwo galopem pędzona, równie [illegible] dogodności wszelkie zaszczyca. — Zniesione drzwiczki zastępują bieżyk, którego użyta z krakowska czynność, za przestroga używanie stuży. Zajazd przed pocztą, chrapnienie zwiastuje, a wlot odmienionych zaprzęgu i przezute bezmiennie obwoźni w oka mgnienia postylionami i podróżnego z miejsca unosi. —

Co do kosztu niemamy z czego sekretu robić, owszem ostrzedz że podrożowanie we francyi co do poczty wdwoi, a co do innych wydatków w trojnasób niekiedy drożéj jak u nas wypaść może; w czem samo nawet poskromienie wygód, nie zawsze skotkę ocali, czyli bowiem ieden kto nocuje w domu zajezdnym lub nie, porachowane mu gotowi, mówiąc: i ile zatrzymuje gotowatości; dukat w stolicy dziennie wydany, wpodroży niekiedy trzema razy opłacony być musi. — Przed kilka —

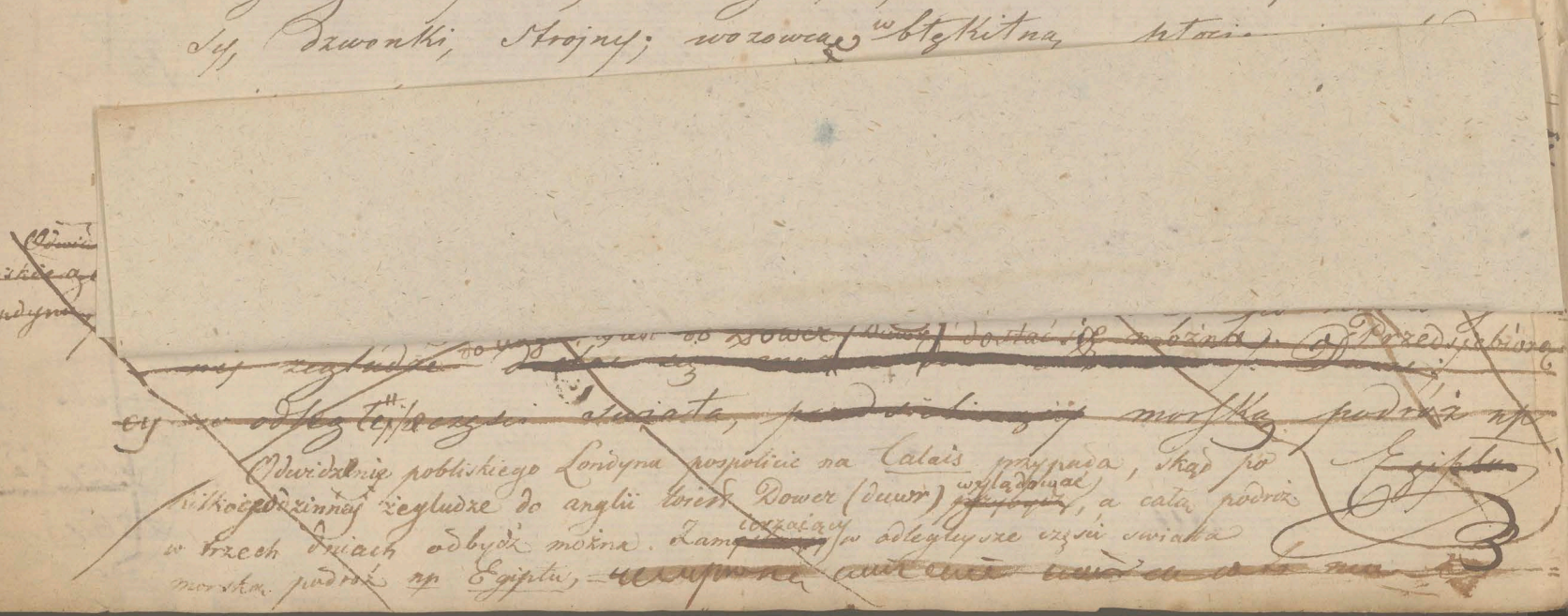
Furmani prowadzą przewożeniem iedynie towarów zajęci do mniej wygodnej natury podróży. Bryka o dwóch olbrzymich, szeroko-dzwonych kołach w tegany opatrzona, naprzemian pakowana, zaprzęg stroby pasznetny zawsze w rzędzie, dereszy grubo-płatki, w błyszczący dzwonki, strojny; wozowy w błękitna płócienice: odzież najpospolitszej używana: w podwłosnik niejako odziany, poprzedzana; jazda na koniu powazny stylem odbywana, wiernym [illegible] furmanki francuskiej wyobrażeniem. [illegible]

[illegible] Londynu pospolicie na Calais przypada (ciesnina Kaletańska przeszło [illegible] mil niemieckich ma 21962. sążnie id:) po kilka godzinnej wprzyjaznej chwili żeglugi (o 12 brzegów angielskich, Dower (Dwor:) wylądować a całą podróż w trzech dniach odbyć można. Kto ma zamiar odleglejsze czynić światu morzem zaiedzie, morska iego podróż do Egiptu, Stanów &

Sudzenie nie na desce lub zgrzeni iak w Niemczech, ale
najwygodniejsze, szybkością nie zrównią, ale pierwszem, w towarzyst
niezgrubym, bez zaprzakiem, z napisami przesmierdłym, ale polerow
nym, wesołym, zalecanych.— Zatrzymywanie się ich na śnia
danie, obiad wyborny choćby o potrawy gotowy, czasami lekkie
na noc wytchnienie, uchylone nudne i wydzierze /: iak jest
w austryi :/ kopytkowe itd. wszystko to tak uciążanie ich
upowszechniło że wielu nawet zamożnych obywateli nie cieszy
jak dileransami podróżne.— Bezpieczeństwo wszelkie, całość powierzonych
rzeczy, zabiegi o wszelką podróżnych wygodę do stanu
szczególnych, administracyi poczt, przez Rząd, prywatnym
całkiem wypuszczanej nadziei. Wiadomość przybywania do
cały wozowey do Stolicy o pewnych godzinach, ciągi przemysł nad
ustugą podróżnych czuwający, liczne na wysiednym wozzeniu
adresa mieszkań, posłania z domów gościennych, wielość przewodnik
i dozorników, [illegible] ustugi za pomierną zapłatą [illegible] u
[illegible] ofiarniących, niemogą być dla przybyszów obojętny.
Koby pojedynczo mogą nadto pocztą listową podrożować, dwo
kolna kuryerka /: la mâle :/ trójką z dostatecznym zaopatrzeniem
siodłowego, potem nieco dwo gotybicy pędzona, równie [illegible]
[illegible] dogodność wszelką zaleca.— Zniesione trzebki zastępu
bierzyk, którego ciągła z krakowską czynność, za przestrogą
ożywione stróży. Zajazd przed pocztą, klepnienie zwiastuje
a wtot odmienione zaprzęg i przezute bezmiennie obowiązkowo
myślenia postylionów i podróżnego z miejsca unosi.—

Co do kosztu niemamy z czego sekretu robić, owszem
ostrzedz że podróżowanie po Francyi co do poczty wdwoj,
a co do innych wydatków w trojnasób drożej jak
u nas wypaść może; w czem samo nawet podkromienie wygód, nie=
zawsze kieszeń ocali, czyli bowiem ieden kto [illegible] w domu zajęt
nym lub nie, porachować mu gotowi, mówiąc [illegible] gotowatości;
w stolicy dziennie wydany, wpodróży niekiedy trzema zastąpiony
być musi.— [illegible] Przed kilka-

Furmani prowadzą przewożeniem iedynie towarów zajęci
[illegible] do mniej wygodnej [illegible] natężą podróży. Bryka o dwóch
olbrzymich, szeroko-dzwonych kołach w łegary opatrzona, i naprze-
mian pakowana; zaprzęg choćby pasztetny zawsze w [illegible] trzydetko,
derese gruba-płaski, w klesznyzny stoniarki, runa farbowane, kuta
sy, dzwonki, stroiny; wozownia w błękitna [illegible]

3500

Dowiedzenie pobliskiego Londynu popołudniu na La-
[illegible] przypada 1. ciesnina Kaletańska [illegible] [illegible]
ka; [illegible] ma 21.962. [illegible] [illegible] po stałko-[illegible]
wprzód chwili zegluje [illegible] [illegible] angielskiej [illegible]
Dower (Dover:) wyjdowai a cała podróż w trech dniach
odbyć można. Kto ma zamiar odległejsze czynić
świata morzem zaiedzie, morska [illegible] podróż do Egi-
ptu, Stanów [illegible]

~~Paryż~~ przed kilka laty listów codziennie wychodziło z Paryża do 24 tysięcy a do 18 tysięcy przychodziło, rocznie zaś do 17 milionów; dochodzi z poczty rocznie bez 4,310,000. ~~do przychodzi~~, po wszystkich zaś angielskich listów rok pocztowych które do 15 milionów ~~wynosi~~ ~~bez~~ ~~taks~~ nielicząc w to bezpłatnych wynosiły, ~~bez~~ wyżej 20 milionów fr: Dawniej Bouffler w summie 40 tysięcy listów przez Paryż poruszanych, ~~Rzeczywiście~~ Prywatnych bywa 10 tysięcy, miejscowych 15,000, Dobrowolnych i zwrotnych 40 a na Konice przybywa prawie 10, ~~rocznie~~ interesów tych; Klasyfikacja ich pomoże do dzisiejszy stan ~~bieżący~~ spadku mnie ~~Obrońca~~ Obrońca albowiem ~~ale~~ ~~Obrońca~~ Obrońca do rzetelności w tychże, lekkowanych ~~Obrońca~~ ~~Obrońca~~ ~~Obrońca~~

tylko Wozów pocztowych a w tych 250 po-
drożnych, w 1829 na 30, codziennie po 300
dyliżansów ~~z wyjątkiem~~, w których
do 3000. osób bywa. Przed rewolucyą opła-
ta pocztowa wynosiła 600000. dziś zaś 4000000.
okładem franków. — W tymże roku listów
dziennie wysyłano 35000. a odbierano ~~do~~ 25000.
sztuk, dochód w samym Paryżu tymczasowi urzędo-
wi pocztowemu przyniósł do 17000. fr.
Opłaconych porzéż rok wynosi do 500000. mię-
dzy któremi zagranicę. Dosięgłe adresowano
Pospiech pocztowych związków nietylko ~~wielkim~~
listy iest wielki, ale i szybkością podróżowania
samychże osób zadziwia, od czasu albowiem zapro-
wadzonych statków parowych spodziéwi między Pary-
żem, Londynem a Petersburgiem wygodnie w 10.
dniach a za przyiaznym wiatrem i w 8 nawet
odbyć się może. — Między Londynem a Pary-
żem przez Calais zaprowadzono także codzienną po-
sełaczową; ++ Leer niedawno na tym szlak i Poczta
gołębia którą po odbyciu dotychczasowych ~~w 1828 r.~~
~~10 lipca~~ wtenczas zaprowadzono; Gołębie z Lüttich, Na-
mur i paryża puszczone o godzinie 8. dnia 10.
sierpnia w obecności licznych widzów z Ogrodu tuile-
ryi puszczono; dwa z tych już o godzinie 11. byłe
w Lüttich, wzięte w 3. godzinach 46 min. odległe
trzeci przybył nieco[illegible] a 4 na trzeci dopiero
dzień; te zaś co z Namur były o min. 40.
trzy tegoż dnia a 4 nazajutrz powróciły.
Od lat piętnastu rozpoczęły związki Paryża
z ~~Paryżem~~ podług M. Villeneuve
tak dalece spomnożyły się iż o jedną trzecią zwrotek. w
1829. r. przybyło do Paryża do 9,212,802 listów zwro-
tnych.

Stron. Do famych skrzynek rocznie
listów do mieszkańców z całéj ~~całéj~~ Francyi
na drugą przypuszcza się 5,275,607. Oprócz
różnych drukowanych rozsyła się wielka ilość
tego do 2,200,000. sztuk. Listów z pieniądzmi
było 54,340. Poleconych (recommandées) 24513.
Zwróconych 3,058. Źle lub całkiem niezapisanych
wanych 7,478. Bez podpisu przybyłych
456. Z biletami bankowemi 481. obrad
1,330,216. fr. mających się kupieckich war-
tości 205,806. fr. — Co do rachunków
portowych od 1815 do 1829. dochody poczt
ty z 419 prowincji poszły aż do 31 mi-
lionów fr. wydatki zaś od 10 do 15 milio-
nów prowincyi biorąc w ilości okrą-
gów prowincyi. — Różnice w liczbach, listów wy-
sytanych z paryża wtenczas latach była od
40 do 60 tysięcy; Dziennikow od 25 do 58,000;
podróżnych których przy listach dla rozsiełki
zabierano od 4 do 60 tysięcy; różnica na-
konieć w szybkości, biegu poczty od 4 godzi-
ny i 29 minut do 46 minut. Poczta Paryża ile
zresztą ich ważnym punktem dla Francyi
a nawet Europy z całej korespondencyi
pokazuje, albowiem: że 43 tysięcy codzien-
nie z poczty wydawanych, 15 tysięcy na
sam miasto wychodzi prócz 60,000. poza
Paryż codziennie wprowadzanych, gdy tymcza-
sem wychodzi dni z prowincyi lub z
zagranicy tylko 28,000. mniéj więcej. Ogól-
ne

Otrzeżen' nakoniec przez tegoż P. Willowa Dyrektora Poczt
mojych a na rachunek [illegible] wspomnionych,
pokazuiesz że i tu o rozstargnionych, ograni-
czonych stanem gminy do potrzeby nietrudno,
w liczbie albowiem ogólney 68 milionów listów
corocznie [illegible] wynoszących po stanowi, [illegible] by-
to aż 1,100,000, z załączeniem adresami
a 6,000. sztuk takich, że niemożna było
ani ich wydać, ani zwrócić ani nawet doga-
dać do kogoby należały dla braku napi-
sów dokąd [illegible] albo [illegible] od kogo były
pisanemi lub czego chciały.

Datowanie w 1830. r. odłożone z strony Ad-
ministracyi spostrzeżeń dowodzi iż [illegible] Komun
nikacya spostrzeżenia [illegible] Paryża nie tylko między miastami
ale nawet, i wsiami całey Francyi od dnia
1. Września 1830. r. na miejsce.

Furmani —
Roulage

Tu — Stadniny — Konie
przed Mierzchnią
Ogrodniczy, wyścig.
A.

□□ Franków płacony. Wyścigi te są niemal całą dzisiaj Chantilliana
[illegible]; w miejsce dawnych [illegible] Datami letnie i zimowe
[illegible] Tylko Stajnie, i Lasek, wyszczególnił
postrzeżenia [illegible]. Stadniny [illegible] Dzienne miejsce, [illegible]
Rieze Annale [illegible] ogniotrwałe.
Dalej [illegible] [illegible] [illegible]

A do 6.

Stadniny Wojskowe 1842.

Jak dotąd Francya do wytrzymania koni w swoim zwierzu potrzeby, pomimo że krzewie rannych dwa 200000. co roku wbrodzie potrzebuje atoli do wojska ku pełnemu zaopatrzeniu potrzebuje ilości koni [illegible] rocznie od 9 do 10 tysięcy wybrać do wojska nie mogła tak [illegible] od 1823 do 1842 wprowadzano, do Francyi przeto 346.181. koni a wyprowadzono tylko 71.973. stąd; każdego roku zagranicznej Waga w handlu zwierzęcia ani do 137 miliónów. Tamowanie okolicznie ważne rownie względów społeczności ich gospodarstwa krajowego a wojennej ziemi. Zniewolił rząd do obszernych środków użytku administracyi publicznej, co tej ostatnie nieskończonych rozwag, koni tak wydanych ich przywiązanych ku [illegible] zawiązku krajowego, niezawisło od Rządu publiczne [illegible] nie Generała jazdy Oudinot pod nazwiskiem Les Remontes de l'Armée wydane; gorliwi [illegible] zdumiewające przedmiotu, rozdzielenie [illegible] i ich szczegółowe gruntowne, znajomość potrzeb wojska, zakładzie tak dalece to pismo że [illegible] może zasługiwać przedmiot rzeczony pożytek Ziemianina, Państwu, ceny sobie. — Położenie kraju i klimat jego, sprzyjają nawet chowaniu koni w Francyi więcej nawet do wielu innych krajów z których dzisiaj Francya koni wprowadza; niemniej nawet zapotrzebuje ich wciąż tyleż koni wojskowych mioty krajowego te i nie raz pokarty też nawet w ostatniej wojnach wytrwał zemi do zagranicznych, bieżąc mowię prowincyi Francyi północne i [illegible] zachodnie. Francyi atoli chlubnie ku południowi położeniu. rozumieniu o Stadnikach Polskich, Rosyi i z których wyjście tak [illegible] nowych [illegible] trwałości [illegible]

Chyżości, prawie Konny, Zakładowcie należnie
obok Obfitości ich, jakie ostatnie podawa się
we Wojnie europejskiej spotkała, nie można
rownać w Europie nemini; bo tysiące ich przy
w ostatniej nieforunnej Bezpieczeństwa narodów
wyprawie ostrzelnej europejskich zabitych i żadna
Klub zginęła, nie dostała, codziennie prawie
dami aż do zagłady wtenczas kiedy Konjunkturi
polskiej niedobitki same wyginęły, zginęły, zni-
ta uwoziły, wyprowadziły; albo i dawniejsze
choby z Wyprawy wojennej Chocimskiego daty Ba-
torego a w końcu Jana III Zbawcy Wiednia
świata Chwalebnej też samo nieprzeniosą
dzisiaj, dziwować ludu z utrwalonego zupeł-
gów przez Kalemberg dzisiaj nicujących
dami, jedynie Dzieła do Boju Zbawienia
przed Ostatnie przeniosły. — Oczy należycie
żadni nasycą w czasie pracowitej, dziwować
dobra, obrazów obok zabobu niepotrzebne
dawnej polskiej miał. Kiedy bogdy którego dra-
radosnego niedopiero w roku pochodzenia
dającego. — pomijając tych chełpliwości Ado-
ra jako Turbozo do zarządzenia krajowego pry-
wary idziemy do rzeczy. — Niedostatek wyżywności
konie do boju zdatnych i ich tak za Ludwika XIV. cza-
ni dawał, pomimo że dwór a dobrze i chodowli py-
chwały utajen zbytkowali; zbyt to po zniszczeniu
wojen z Rekrutowania z hiszpanią, Francya wiel-
ny zagranicą na zakupy koni wydatki znosiła,
i ciągłe niedoszacowanie na zakłady stadnia
krajowej dotąd nieznanej. — Rzeczy jeśli po zapo-
wadzenie stałego już wojska, dowody oddziałów jaz-
gotowa chodowania koni ku własnej potrzebie
na własny rachunek. Wybuch Rewolucyi francuzkiej wy-
trudnienie.
Edykt przyprawił ten kupiec a i dawne zakłada-

ry skarbowe tego rodzaju, pod pozorem że Strzemi-
ona pozostawione w szczerbie gryzoc[?] rzadzy, zagradzał
Napoleon dopiero w 1806 r. wkroczył je; natychmiast
dowodcom pułków polecano chow i zakup koni,
bez ogłoszenia (nadzwyczaj) wkrótce zaczęty).
Nie nareszcie przymuszony był chwycić się środków
ostatecznych, które zdały rachunek za-
wodom niebawem pomnożył zwrócił myśl na tego
najlepszym jest Zakład w Bec-Hellouin który
w skroku 1806 wyprawił do Armii północnej
aż 3542 konie, z których ani jeden do miejsca
przeznaczenia nie dotarł; te ich pozostałe rady Kilen
wolity Napoleon do ściągnięcia przez skarb publi
ciężkie wydatki stanowiące przez dowodzenie pułków,
przekłady stajni, nakazy w 1808 powołał nowy
organiz. Studnin przez marszałka St Cyr zaprowadz
jakoż ustanowiony w Caen Zakład renom
go Dzi Dreux [illegible] czynny na rzecz wszystkich
tych. Wszystkie Zakłady przez stosowne nadzory
ze i radzcami pod nadzorem i kierownictwem inspektorów of.
ficyerów, mają znaczyć tylko Officerom zaopatrzyć
się (Officiers Acheteurs) stosy zwierząt przeznaczonych
do służby i nabycia, odpowiednie stanowi. Niewolno przytym skupow zwierząt wdawać
się lub wpływać w cenę handlarzy, [illegible] Dzierżawcy
Inspektorzy. [illegible]. — Zwierzchnictwo dzierżawy to:
1.) w Caen z dziesięcioma głównemi a trzema podrzędnemi zakładami St Lo, Alençon, Lebec, Angers
Cormeller, Falaise, i Seez.
2.) w Guingamp z głównym w Morlaix i podrzędnym
w Lambal zakładem.
3.) w Villers. — 4.) w Saint Maixent z podrzędnymi: Fontenay, St Jean d'angely, i le Gibeau.
5.) Guéret z pomocniczym Aurillac. —
6.) Auch z dwoma głównymi Tarbes, i Castres
i przybocznym St Maurice.

Stanies dzierżawy

w Pułkowych ist Koni officyerskich 230 a ~~pierwszych~~ 1938.
Lgis: —— 40 —— 923.
2gis: —— 30 —— 668.
4Fus: —— " —— 150.
5tyn —— 30 —— 920.
6tyn —— 10 —— 166.

Razem we wszystkich 340 —— 4765.

Nigdzie atoli kraju całego Koni na miejscu 2gi 2tyn. tu w 56. departamencie tą zatrzymania, a tym samym jednemu ani kraju dotąd, nienastąpiło. —

~~do 1831~~ do 1841 wiosny. Dostarczono 52 tys. Koni — Zakup ciągle i rozny jeszcze się odbywa — Klacze w ograniczonej ilości tylko przy ~~pułkach~~ imieniu a co do Ogierów na mocy nowego od 2ch zajmujących rozporządzenia całkiem ~~wstrzymany~~ — od 1. Lipca 1841. Wszelkie przyjmowanie tylko to co w tym roku było ~~otrzymane~~ — od 1. Lip. 1842 ~~ale~~ nawet na tem do roku drugiego ograniczyć. — ~~Dla~~ Koni officyerskich tylko 4ch przy ~~pułkach~~ do kapitana klasy do 500. ~~funtów~~ wynadzór, ~~przy~~ za pomiarowaniu. —

~~Stan~~ obecnie Armia francuska wiele budzetu na r. bież. potrzebuje dla jazdy 48000. Koni. — Dla reszty zaś wojska 18,936. ~~sztuk~~ — D. r. 1841. budżetem oznaczono fundusz na podniesienie ~~tego~~ jednej armii czyli 9600 Koni, zaś przyszły za wdaniem się Marsz Sokolt, nabywania do armii po 9800. nowych koni, zwierzchnie Klasy, zaledwo potrzeby dostarcza ich wiosną. — Od 11 Kwietn 1831. Mimo ~~to~~ ~~że~~ ~~ilość~~ ~~koni~~ ~~do~~ ~~rekrutacji~~ ~~i

do C. 1
Konie.

Jest Dudinot, nayczystsza uwagę i cześć
zyskało Dzieło pięknych sztuk Daubertelly; Hrabiego
Lancosme- Revel o Sztuce jeżdzenia tyle zaw-
żonego nigdy Nyeiny pogodne, niepomierzone Wiadomości
odpowiedne Dzieje te Sztuki Wierzchowania iakie Stadnin
godney wiadomości powaktu szczęs; Kupcki pieśni i Sposobu
Uczenia jeżdzenia nayczulszy zpel, zalecania. Ktì te zy-
skanie to powszechnego iest Wdzięczen (1842 zwiesz) uwielbie-
nia od Wszego Klubu Jokei-Klub ani do Dworu Vordy
idge, Grantham, znajomości Milo Stwierdzenie, nieuzdania
bez interesowanie ogłoszona sie, statuty zgodnie pomiędzy
Jednostkowe, wszelkie nieiasne Dziedzictwo i w obcych zwycię
wcześnie — Od partow; Rumiejow ani do jezdzow dni
wszystkich wpod dziejow wierzchowych sztuki prowadzony tak
Jeździenie, powszechnego iak mniemy pomiędzy
Wszystkich Kapitanow ieny zaiąc nie. — Nowy Dziadek
w Francyi, wszystkie Uczenie Francuzki
ani do powszechnego wydania Dziejowy P. Bouche**
Wszystkich rozbiorowi Jednostkowi dog. — X. (*) wty-
wanie chwili we wszystkich Koszarach iady w Jeziorze Ni-
zier Nigny z Regim Orleanu, obywali dosciadcy
i wszelkiej zasady P. Boucher zgłosiał, zdy; dowcip
mniemał powszechnie iak zdrowszy tak i w Jardzie ma-
tła ich oraz te wagi wszystkich wiadomości etc. —

Ministra Spraw Wewnętrznych zostaje tytuł prawa
ubezwłasnowolnienia i kosztowania tego Rezydenta Urzędu Radcy wolności i oko-
ności, gdy tym czasem obserwacje postawienia na potrzeby
stadnin Koni Cesarz. proszę skarb ustanowienie, lat na Tronie.
przywrócenie wypłaty. — Zatym jeżeli że Ministr. Wojny
zwolnia ich z tej rachunek Klaus jest chodzenia zdaje się jeżeli
ordynacyi w Cesarstwie Wiadomości Cyrkularnej ordynacyi w Wojny
Ministr Wojny pisma do Dwudziestu Cyrkule w Wojny
i przywrócenie wolnic. Cesarstwie nowe Klaus zeke
ordynacyi. — stadnin zostały administracya nas
Klaus na do 300. Ogierzec z pracy tego postępu
czynu artykuły przywrócenie Ogierów 350. co jeżeli
dzienny z pracy tego nowy wynosi, wcale potrzebie
zapadły wiadomości. Dwie wiarnie nad Cesarstwie pra-
mocowanie trzyletnie. Wedle zdania Cyrkule Cesarstwa
co 1829. i pare roku jeżeli pracy tego stadnin,
Kawalerii ze wiadomości 4000. przywrócenie Ogierów, z wydatkiem co najmniej
przywrócenie, które zapłata na postępowanie wojska
wojsko koni wpływ zapłaty. — jeżeli bez tego
pomocowania, ani wydatki alp Stan obecny ekonomii
koni i ich za stosowanie do różnych potrzeby wojska
we Francyi, do naukowych nauk. — Cyrkułów
tutaj jest aby przywrócenia Klaus pracy
zwłaszcza rzecz pracy rząd czynności i wiele
wzgląd na stosunki Klimatu i Miasta Koni
z przywróceniu, ile wiele zgadzającej się. Po-
mimo atoli te zbawienne Nauczyciele, wiele na
miejsca ich Francya nigdy niemożności bez zagra-
nicy, bo ich mieszkańcom zawsze jak dawniej
tak i teraz zbywa na urodzonych dane i wyko-
rzystanie Koni wobec wiadomości ze stadnin
nych Cesarstwie i ozyn zawiadowanie jakim się zgo prawia-
nych Cesarstwie Stadnin we Kalwarii wprowadz
cyc. Z tego wiadomości pracy wynika milionowy
dziennie. Ze mimo obydwu stanowisk i pracy
mieszkanie Francya Kalwarii 1300. wiadomości
czynności stanowisk, a wiadomości tej ozyn za-
stanowienia wiadomości pracy do Cesarstwa
te stronnych wiadomości Cesarstwa do Cesarstwa
Cesarstwa wiadomości Cesarstwa. — Wiadomości
pracy

Hr. V. Ouding[?] prudhomme, Hrommy na Haus Krajowa Magrobia
de Tory zamorny atrancie[?]dob w normandyi i stadnii, powodnie
na gminie i nowadnii "gminia" voor Elementer de l'riviere et de leurs
rapports avec l'agriculture; a nayprad dawaj[?] dowiesc se Hrancye je-
zeda ze nad potrzeby wostatnym Krajo[?] Koni, i ze taky zdyb inad
potrzeby nowy z gminy i zdy odnicowaj; daly taxidni se potrze-
wanie nyde uzgledni chowu koni ale zandnie cotenne, na zyzdy
stadnii krajowych dojzge. Cyfra remont do 1789 az 18 tary znicze-
ny chuyl zwrocie na zwiekszenie, uzgledniwsie gminoda prowincjach y ely
i od. Hgerwie od tato militzy pieda; do tych dodaj ewaky i zwiemnoc
ziazla co do koni cywilnych ambrosiany Koni, Hora nayngey do gminy
Hutych wdnaie odbiera; od 1831 do 1841, koni Hamerskich
w Dyo remontu gminowanych byuata tata rozan ze od 7[illegible]
[illegible] do 9403. co tyo maximum si 1840 az do 79. tytko
vitata gnadata, zniemiebnie jak to 1834. r. brak. — a nie wtwo w H
latach az do 52701. uj koni kroj dotarnej mogt (wynosz w 4791.) ider
niedostatecznej gmy pozwaai administracyi przystuie ich? — Ayby wam
lata jak 1838; 1840 ze wowojewodzt tych tamtych nie. (w Krajowe?)
tym bardzo ze powtay l. Tory z pogotna prodnch koni krajowych
si do 44691. w H tych latach tych niata, a w 1840. wykazywano
ich do 70000. na gminy dla gwardy cesarskiej nawet w latach do
potrzeb wojennych od r. bez zwarzenia si nie tata wiecej jak
niebezpieczenstwo ze nadzwyczajnosci wymieci i obywatele Fran-
cuzkiem dokazowali zwatata gmy nadzwyczajnie wydawania i wozu-
mienia gwardzkiem tam gminom — wiecej wiary i ufnosci do gmin
nowym po takie gwiezdy a wiadomy z przeszlosci wojennym
obywatelom Cesarzowi okazywali nalezy. — dosyc ich nie wlacz
na pole gromadzka &c. z Tory nawet gminy ato chodzenia
tak bez wykazania po Cesarzu Zrecznie — zida wojsku aby
chcieli zrobicz wtasnie wymagalym gminczym stanowczo ze
z tabel dach wydanych stadem zrobic si 1430 gr. na koszarowanie
a gmy wat tylko od 4—500. gr co za mniej ilosci))— toby
aby kroj wymont sam robic kazdemu koni — ale jeby zalecic wy-
downe remont jako obwodnie zniesc — bez wprowadzenia te wiadomosci
i projektu niemaicz za sobo zadnych nie mogby zrozumiec
cznie, opatrzyc dowodow. —

Co do gonitwy koni, publicznie Chant. Cli
tym iest dla Francyi nym Epsom (steeple-chases:) dawtoglikow: tu to
przez trzy dni od 22 maja zaczynaiac, niezmiernie mnostwo koni
pieszych ze wszystkich czworonarodzie widzow, od bidaka az do Bogacza od Magistratury az do wy-
sokich Ubiorow Angielskich z wrodzonych wielkich, od bidaka az do Bogacza od Magistratury az do wy-
nowszych daty Szlachty od Hramana az do Banksira, wszystko pospolu sie zwalcha
nie bratiga prawiem, by bydz obcym lub wolnym wszystkich przeciw zabawy. Nieza-
tki wszystkim bywa tu publicznie ze zakaz na Stanie kto[illegible] dlatego zwyczaiem
zwyczaiu tego zwanego ze Hralupan i po30 [illegible]

Egiptu, Stanów zjednoczonych, wynajdą, chrztami znaczone po rogach ulic doniesienia, port, dzien odbicia, cenę itp oznaczaią.

Mieszkaniec. Wjeżdżaiącego w panią uderza nadimo ruch powszechny, a zywość, energia, i wrzołość najlepsza zaszczepia opinią o charakterze i mieniu dobrym ludu jego, wszystko zapowiada czynność, zabiegłość i przemysł najwyższy. A gnuśność i proznuiactwo zdaią się całkiem obce, i wygnane. Nie jednak widoczniejszego, nie więcej zaymuiącego nad klassę kupiecką. Z przemysłu zyskuią nay większą część mowy ustnej i pisanej na to tu obrana, by tylko przechodzących ściągnąć, zwabić do siebie; jakoż nietylko rogi ulic i celniejsze miejsca, kościołów nawyimuią, nieprzeliczona liczba doniesień, rożnego kroju, kolorów zaklejona, ale nadto kilkunasta tysięcy klepek okna, okiennice, gzymsy, murki, ściany, aż do najwyższych niekiedy pięter, to tokowemi, lecz nemi i najmieszniejszemi niekiedy zapętrzone napisami *) to znakami, to wyrobionemi pochwałami itp ogłaszane. Ten wynalazł, ów poprawił, wydoskonalił, tamten sprowadził, ów rzecz upowszechnił, lub sławę po przodkach przez następstwo, zamierzie ich odziedziczył. Ci dla króla, dworu, lub jakiejś znakomitej dostawiaią, robią, osoby; ten niemniej chciwy zaszczytów zaszczycony przynaymniej bytnością, patrzał na znakomitą jasnie wielmożność i donosi o tym niezapomni. Ten owy, zęby wprawia, gdy tymczasem inny zgrzycie wyrywa, ów nogi dorabia, paski, spodnie rzeźnickom dworu szyie i w dowód zalety dobroci, przywileiu najzdrowszej niekiedy w ranie, przytacza osoby. Nie dosyć czynne dziękarnie, czynniejsze jeszcze rytarnie, mnóstwo samo chwalących przechodzącym, w rzędach stoczonych, dostarcza biletów; wszystko u każdego dobre, świeże, cudne, wyśmienite, niezrównane, co większa tanie, niedrogie, co powiem dla dobra kupuiących tak przyiacielskiego a nawet zwłaszcza ustępowane stratą. — Niemało starania przykładaią się wprzybraniu sklepu, a nadewszystko w wyższa, okien iego; każdy sprzęt, każdy drobiazg, płatek, w pewnym smaku, porządku, figurze, zaymuie tam miejsce. Dla światła, większej okazałości, nietylko cała ściana zwielkich tafli, bronzem złoconym tłoczonych złożona, ale i półki zgrabnego, szlifowanego kryształu, przepychu dodaią. Towar ztąd woni np mydło, skóry, odrazu wielość kwiatów, sklepy przybieraiących. Marmur naczynia, zegary, postawy sukien, materyi sztuki w upięcia, festony piramidy, słowem wpewnych kształtach, dobieranych kolorach, tak niekiedy okna, ściany domów, przybieraią, że je równie że je na nie za ołtarze ewanielii, jak całe miasto mnóstwem lamp oświecone tryumfu oznaczaią poczytać można. Dodawszy do tego tysiące nieznanych bagarzy, po mostach, ulicach, placach, przejściach i różnych zakątciach; mnóstwo rostawionych sprzętów, towarów, każda część miasta, równie jednym sklepem, jak miasto całe w pośrzod zgiełku, wrzawy, natłoku, walna nieustaiącą targowicą nazwać się godzi. — Ostatni, na pewną cenę od 1 do kilkunasta sous, zgromadzony towar, na rozłożonej po ziemi rogoźki ustawiony, od końca do końca rogóżki i miasta biegaiąc, niemiłosiernie wrzeszczą, cenę rupieci raz na raz powtarzaią: pour un sous!

*) Lecz nietak jak u nas wobcych tu rzeczy w ojczystym języku pisane.

voilà pour un sous. chaque pièce pour un sous! bez przerwy
dotąd wywołuią, Krzyczą, polli albo go nierzbędą, albo przynaymniey
iżali przechodzących nieza[illegible]tuią, to siebie chryplli nienabawią.
To rozumieć należy i o innych drobiazgach, Książkach, owocach
wodzie, Tańcyznie, itp. o tysiącznych głosach, śpiewie, pianu
pieśniu, łamaniu, ogłaszanych, słowem: każdy tu swą pieśnią
nuci, by tylko groszyną utowić. Lecz chociaż ta nie iest bez
tytułu, owszem i stare noszący chciwy, za opłatą (powołania) niewinnej iak
kupcem nazywa się fr. marchand; ale bo! o czym bez wstrętu
przechodzącym donosi. — Zwyczaj ten ponęty oka wszystkie domy
domów, w okna sklepowe przemienia, tak dalece że patrząc na
od początku do końca ulicy, wszystkie jednym oknem, zielnia,
nie zaś ścianami domów wydawać się mogą. Stąd to nietrudno
widzieć kilko piątrowe domy (w)sparte na powietrzu nieiako (wiszące) unoszące się
bo podziemny niestrain, czyli dyl dębowy, całym jey ciężkt bywa
fundamentem. Co o takiey budowie sądzić, ile może być trwałą
ile bezpieczną? Każdemu łatwo (pojąć); jakoż sam i nieraz
bytem świadkiem upadających z przepaścią wszystkich domu
mieszkańców, skoro spruchniała domu podwalina, zawaleniem
grozi na ieden termin uderzyła. —

Sami z dawna będąc wzorem innych stolic, nie wiele okazuią
w zwyczajach odmian od innych rożniących go, tembardziey kiedy
ludzie, byli, są, i będą zawsze ludźmi, bo też istoty dźwięk
samey natury zmienić (się) niemogą. Zachodzi bezwątpienia
niejaka między niemi różnica, lecz ta ani tak widoczna, by
uderzaiąca, aby ią z stanowiska (ciężkiego), wykazać, cóż dopiero
niemożna by powiedzieć, o mieszkańcach stolic wielkich
którzy ieżeli kiedy, to dziś w Europie niewiele między
sobą różnić się zwykli; i tak to co widziem w Londynie
łatwo znajdziem w paryżu, wystrzedziem w Rzymie i
wskażem we Warszawie, bo związki dzisiejsze, moda i zbytek
tak znacznie rozpostarte się, że od stopniowanej jedynie
iedności i bogactw zależą, rzadko w odmiennej barwie, kroiu,
cóż dopiero naturze, przedstawiać się zwykły; stan jest
do jedna, ze tak powiem, taż sama podziałka, na większe lub mniejsze
dzielona stopnie. Cokolwiek bądź uderzaiące, wtedy (cywilne) ludowi
iakiejkolwiek, bądź z charakteru narodowego, bądź z innych
wypadków płynące, obyczaj, lub zwyczajów różnicę, wykazać
trzebamy, pozwalaiąc między innemi na klassy niższe, które
najwięcej pierwotnego piętna, różnicy (zachowywać) zwykły, i które
bez wątpienia (rozpoznanie) z Szekspirem (mianowicie) miasto stanowią. —

Zamiłowanie za czerstwi, i szczególniey za do płci męzkiey
urodziwi, płci ziemska stałością, grzecznością, i czystością, wdzięki
choć pomiernym dodaią ceny, iednak wyższą starą; a tak wielka
mamy obawę obrazy maiestata płci piękniey; iakkolwiek nie-
grzeczność ta niey wykazana niegodzi się, wolno przecież opinię

Europy
ulice
rozległe
ciasta
pierwsze
Dantyzm
wyrazu
a nader
mury
ich
uczenia
wtępie
ziem
ludu
związ
się

Tutejszą dosyć upowszechnioną powtorzyć. Dziwki Polek
so pierwszym, potym angielek za ~~to~~ uwielbianiu, i sprawiedliwi
bo trudno krom prawdy oczywistości wykroczyć. Na po-
cieszkę jednak wielbicielki paryzianek, dodać można, że oko piękne
osady, rączka zgrabna, schludna nuiuszka, niesą między niemi
rzadkie. W klassie gdzie miękkość i rozwiotość życia nie
tyle jeszcze zagęszczone, w klassie niższej jak gdzieindziej
nieraz na piękności, częściej nadobność napadatem, najwidocz-
niejsza zaś tam bywa, gdzie istotnie lubo nieprawnie po
trzeba.... W ogólności jednakże o pospolstwie, i okolicznym
mieszkańcu, powtorzyć tego niemożna, iakoż lud pospolity
drobny, nikczemny, ceny śniadéj, wotowa ciemnego, oczu drobnych
iarzmin wydatnych, niskiego czoła, a przykrzejszym bycie
tęszy pęzkatéj, twarzy najedzonych, daleki od tego co
przystojnością nazwać by można; szpetność ta ludu w ustach
wymyślnych ~~tu~~ vilain sang nazywaną tym gorsza
musi się wydawać, w oczach cudzoziemca urodziwą budowę
ludów słowiańskich napoiwszego. W krakowskim wychowa-
ny, w zjawéj miłości pamięci lud piękniéj urody, silny, cho-
ży, chędogi, twarzy pełnych wyrazu, mocy i życia, dziwny
zawsze i wszędzie, tym większe mówię i nieskrzesłane czułem
przygotowanie w przyszłemu mu jakiejkolwiek urody.

Żywość, wrzałość i dowcip, ciekawość lekkość i zmien-
ność szczególniéj paryzian cechuie. Nowości przyjaciel
zadowolniony, w uniesieniach zapalczywy, okrutny, a nawet
także srogi, barbarzyński i fanatyczny, do okrucieństwa
skłonny, zapominający się. Historya ludu francuskiego naj-
lepiéj to dowodzi ~~rewolucya~~ i rewolucya. Ostatnie w Nismes (1815 r.)
wypadki trudno na karb łagodności obyczajów i cywilizacyi
cyi rachować. ~~wy~~ Wy! co tak skoro we wszystkim potrafi
potępiacie, iakie są stare wasze mniemania.... Dobrze
niegdyś o przodkach ludu tego Agathias jakoby był
ogniskym powiedział. Nikt jednakże lepiéj ~~nad~~ nad naszego
Poety charakter Gallów ~~dziewiętnastego~~ nieco malutkiego, powiada on
że Jowisz tworząc z czterech żywiołów narody, to jest z
ognia, powietrza, wody i ziemi, następującemi miał zdarzenie —

Trzysta i kolej Franków działania
Gdy żywioły dwa pierwsze wzięli,
Wnet niezrekaiąc reszty dodania
Z rąk się swojego dworcy wymknęli.... ~~Dawnych~~

To co Trembecki o Kilku obiegł dworzach Sokołowie i Chłapowie
zaiste prawda ~~Dalej~~ wojewoda Sobieski z instrukcyami [illegible] do Paryża wyjeżdżającym; da-
W pożyciu stodyer i grzeczności nieśą obce, ~~tu~~ i o obłudę
satyrę niełatwo. Powszechny zarzut ludowi temu, przez
podróżnych czyniony egoizmu najobrzydliwszego i szarlata-
nerii, są zdaniem tych przeciw którym na obronę się nie

Kto [illegible] która [illegible] [illegible] [illegible]

przytoczyć
~~przydziu~~ niemogę. — Przemysł, dar wynalezienia, w sztukach,
równie jak geniusz w naukach, nieraz zaleciły mieszkańca. W
klassie mozniej panuie smak wytworny, obyczajow wykwintnosc,
zbytek i za rozkoszą ubieganie, które i nizsi warstwa co do
złota naśladować lubią; kto nieskażona obyczajnosci, z tych bo
nauk, prawdziwa życia towarzyskiego Modyer siedzi zamysla
znajdzie ią szczegolniej w klassie posredniej, bo równie jak
gdzie indziej, tak tu w najnizszej rubasznosc, iak przesada w najwyż-
szej zawsze uiązliwe; spotkaią go. — Powierzchowności jest iedna
z najpospolitszych która Francuza dzisiejszego cechuie, ztąd
wielka między ~~Francuzem i Anglikiem~~ Anglikiem ~~Francuzem~~ w charakterach sprzecz-
ności; ten wdoma, a tamten za domem zyiący, okazały; pierwszy
w uprawie moralnej połowie, lecz w fizycznej doskonalszy; gdy tym
czasem drugi mniej na ostatnią dbały, nad gruntowną poprawą
prawnie. Pierwszy ciągle zwiia się, gada, ~~sobie~~ sam; drugi zimny
milczący, zaniedbany, działa. Nów danych dotrzyma; Jeden
ludzi
uwodzi, drugi zniewala, o pewności charakteru wzgląd nie karze;
Stachać tedy pierwszego, a zaufać drugiemu, rada iest. Ta zdaie
się ~~xxx~~ we wszystkich przebiiać sprawach iego, lecz właśnie to
ludziom podoba się, tak świat miec chce, zatym gonią, prze-
pada, i panowanie im jeszcze się niemyli w Europie za
pewnia. Jest to niestety! jad Modyera, zaprawny, który
mgzeni z chęcią pozywamy, niebacznie co by w sobie zawierał!...
lekkie wrażenie samego nawet życia,
Żywość z popędliwością nieroznystą na wesołość aż do dzieci-
nstwa posuwana, uniesienia w srogością konczy, rozni-
go znowu od zdradliwego Włocha, przedzi rozmysłnie chytrze
i zdradliwie działaiącego; w tenistwie na żartach, pasknadzie
konczącego. Postępowaniem od wyniosłego Hiszpana, a czynnością
od nieskończenie rozważaiącego Niemca. Dobrze zi nam środek
~~wszym~~ zostawiony, na równowadze złe i dobre zgdze umieścił...
Kto chce ciekawe i niemało rozrywki mozgu, postrzeżenia nad ludem
paryzkim uczynić, niech się zastanawia nad mieszkańcem ~~Ba~~
~~ulicy~~, gminem przedmieścia St Antoniego, mozno na Chaussée
d'Antin*) wtak zwanych przez pustelnika paryzkiego mal-
~~wanych~~ Kolorach; niechaj porowna zabawy w Tyvoli przez
wyższych i na podwalach, lub po za temi przez pospolstwo
spędzane; wszystko to bacznemu oku postrzeży sposobność,
doda osnowy do wyśledzenia różnic, sprzeczności, bawiącej lub
smieszącej, jakie między krajowym ludem wyszukać można
Najwięcej jednak uderza na Marais mieszkanie równie
dawnym życiem iak Starozakonnym bijący w oko ~~bibiorem~~;
~~tapety~~, kurtki bielu, meszkane na piętra pergoli, fraki szp
nisty, kamizele o głębokich klapach, ogromne kołnierzy, wpół
drugiej czółka, rubrony, żaglowe waistkoate; zaprzęg pod mosiądzem
Karbniczki itp w spadku zrazu do rzek przechodzące; ileż
codziennie

*) Ulica ta przy dawnych podwalach między Mont-Blanc zwana
do mieszkania stanowego Ministerium należała, nazwisko które
2. Września 1791. ~~xxx~~ życie zatrzymuie. W tej części ze zmianą Dom
znanego Kadynała Fesch mieszkania Napoleona, znaydzie

++ użyteczne przedmioty bywa powodem iż w ar-
kuszu pensyalu płci żeńskiej prócz wiadomości zazwyczaj
szczególniey dają nauki z kucia, prania, gotowania,
a nawet [illegible] [illegible] [illegible]

(do 7.

*) Porównywając Francyą z Anglią, Liczba dzieci nie-
prawego łoża wedle doniesień parlamentowych z
1827 była w anglii 8 na 100. Rachunki
zaś statystyczne P. Courbeaux podają
na rok 1820. do 328,190. ekstrów, stra-
cając tedy 8 na 100 wypada 301.934.
dzieci prawych a tym samym że w anglii
12 potoj ieste nieprawych we Francyi
zaś 13 sty.

codziennie materyałem teatrom i karykaturom, wymyślnym zgadom miasta niepostrzegania. I. Kiedy nakoniec wysadą, zbytkiem nieznowanym, Tuffiérow okolica błyszczy, to pobliża znowu byłej bastylii, nie grubszego wrzaskliwszego w mieście wskazać niedozwolą.

Kobiety w pożyciu małżeńskim wprawdzie do stug iak w Niemczech nienależą, podwładne atoli mężom, zwykle krótko trzymane. Wyćwiczanie ich, od niejakiego czasu znacznemu ulepszeniu, poprawie uległo, nigdy iednak iak u nas niebywa cudzoziemskie, ale zawsze i całkiem narodowe, do zwyczajów, potrzeb, ziemi ojczystej stosowane; z wszelką nauką w mowie iedynie ojczystey odbieraiąc, znakomicieyszą na narodowości, literatury krajowa, i samo obywatelstwo wpływ mieną. Panienka w naymożnieyszych domach, nie inaczey bywa kształcona. Zamęścia przyszły dziś iak niegdyś do skutku przychodzą; niemamy potrzeby obszerniey rozwodzić się nad korzyściami iakie ztąd na dobro społeczne spływaią, dosyć kiedy moralność na tym zyska. Skojarzenia podobne, więcey na rozsądku i przezorności, niż kaprysach i przesądach zadawnionych wsparte. Skłonność, pochop serca, rzadziey przeciwności doznaie, pożycia tedy szczęśliwsze i czystsze bydź muszą.

Niemowlę owoc zamęścia, nie naiemniczy, lecz własney, pokarm matki odbiera. Chodowanie dzieci rozsądek i wolność przewodniczy, (pozwalaiąc zuchwałe;) pierwsza zaraz nauka broń boże inney iak ojczystey, (to tylko przez krajowców,) udziela mowy. Pokarm niewykwintny, nie na kruty ważony, przyzwoity do czasu, i chędogie dzieci ubranie, ćwiczenia na powietrzu otwartym, nigdy nieraniedbywane, (znacznie) do ich ukształcenia (muzyka i rysunek w wychowaniu kobiet szczególniey przyczyniaią) [illegible] tyle ile użytecznemi [illegible] przyie- [illegible] będą mogące [illegible] ta pamięć na użyteczne [illegible] przy- [illegible] Skrzętne matki nieodstępnym na macierzyństwie romansowych wspomnieniem, a częstokroć nader szkodliwym w latach dalszych wychowaniem własnym, inaczey dziś córki prowadzą; panienka aż do lat dorosłych, bawi w domu, lub na nauce, i ani po miejscach publicznych, ani w kompanie większe prowadzona, nie na romansowe wyniona istotę, ale dobrą żonę, matkę, rządną kobietę, prawą krainy własnego obywatelkę się formuie. Jeżeli je gdzie naprzód zoczyć można to pewno na zabawach niewinnych, w domach prywatnych, poźniey publicznych, doborem osób, przyzwoitością zalecanych, w zgromadzeniach krótko trwaiących, koncertem niewinna rozrywka, teatrem równie na siły fizyczne iak moralne wpływ maiącym, (gdy teatralna [illegible] przestępczość oczyszczona.) Obeznane matki z zepsuciem lat upłynionych, usunione za Napoleona kobiety od wpływów na sprawy publiczne, iakiemi Francya niegdyś, przez zniewieściałość panuiących ulegała, rzadko na dworze z mężami, nigdy same, bynaymniey z córkami nie gościły.

Wychowanie wszelkiego stanu i maiątku, wyzuta zdawnych przesądów, pilnie i użytecznie wychowana, za pierwszą, naysurowszą uważa powinność, ćwiczyć się w mowie i literaturze ojczystey. Zdaie się nawet ze niedaleczego innego odbiera nauki, czytania i pisania, iak tylko aby poznać, wielbić, przytaczać zdania i dzieła ojczystych pisarzów, mało i najczęściey wcale nie [illegible] cudzoziemskich języków, [illegible] o literaturę obcą [illegible] marzą;

gdyby nawet coś podobnego ustrzedz się dało, to Jedynie dla dobra
własnego przyięte, przyswoione, na pożytek własny przetrawione
nigdy i naymnieyszego Nadu cudzoziemczyzny w sobie nienosi. co
bez wyiątku od pierwszych Francyi osób, aż do tępianek i
zarowno rozpostarze. A u nas coż się dzieie? wyieżdżamy zawsze
z paryżem, a woiemyż co i jak? w nim robią? ... gdzież pożytek
z pielgrzymek? gdzież zastosowanie? ... [illegible] ... Ostatnie w kraiu wypadki wielu zmłodzieży po odbytych naukach w szko-
le woiennym mieszczą zbłąkanie wyższość tak co do darów umysłu iako i ciała zapewniły.
Nie wiem czy to wychowaniem dzieci są, czyli ten charakteru pochodzi, że Francuzki iak nieraz uważano, więcey są
zalotne iak czułe, więcey przez wyobraźnię iak serce działaią.
Miłości u nich częściey rozrywką iak namiętnością, nayczęściey zwy-
kiem. Co do moralności więcey affektacyi, iak prawdy rzeczywistey
znaleść można, a powierzchowność przystoyność barwiona, miejsce
iéy zwykle zaimuie. Ptaszynki ten pozorow którym sam wyskrzek odzie-
wać się lubi, tak przyięty, upowszechniony ze modą, że tak powiem
stał się moralną. Uchylone atoli, odkryte z przestępstwo, rumieniec
zwykłe [illegible] ..... Na pochwałę płci białey dodać należy
niemało, nauki, sztuki i rzemiosła na nie wyskrzekaią od czasu
albowiem zaburzeń rewolucyinych, ciągle wyludniana francya, dla
zaludnienia armiów ogromnych (*), oderwanie i znaczny uszczerbek
w płci męzkiey rzeczą zaiąc, dał mało pochop, iż nietrudno widzieć
kobiety, po sklepach, aptekach, rękodzielniach, robotą zegarków,
rycinem pieczęci, malowaniem, wyrabiania [illegible] i t.p. zatrudnione.
Rozszerzony nadzwyczay gust nauk, na obok przykład w stanowych niegdyś
La Fayette, Sevigné, Caylus, świetnemu panowaniu Ludwika
XIV tyle dzięki dodaiących. Stawia niezrownanych talentow
Staël i Genlis, nadto Cottin, Souza i inne. Geniusz pierwszey
(Tyrenhauzowey Hr. Choiseul Gouffier) świetnieiące talenta. Za dziecinstwa, w własności czasu i wieku, który
ie powołał i rozwinąć był zdolny. Lecz nie natym Monde, imiona
bawiących w stolicy de Bon, Gottis stawnieyszych Williams, de Villo
i innych Komar nie są znane? ... Dom ostatniey dotąd przy-
bytkiem osob równie godnością iak światłem znakomitych a pamię-
przybranego Syna J. Wolteraj relikwie po nim w szpitalach i pismach
iako drogich upominkach świecie przechowywane, licznych codziennie
ściąga wielbicieloów. —

Galanteryą i elegancyą, od dawna [illegible] na dworze pielęgnowane, wyzorowaną do naywyższego stopnia
okazałości i świetności za rządu ostatniego, przy wrodzonej a
niepospolitej, do powierzchowności Faktomności Nadu francuzkiego
dzietny miały wpływ na wszystko, to co tylko [illegible] przy-
ięzane. — Nieprzebrane wymysły mody, pięknych strojów, zapachów, codzien-
nie stwarzanych, Paryżowi dawna panowanie w świecie zapewnione
utwierdzaią. Chcąc niewyczerpany zapas możności i zasobów mody
Kapryśnie dogadzać umieiącey poznać, dosyć iest rzucić okiem
na jedną miliunową cząstkę, by infinitezymalnieyszą nieć
rachuby; trzepienie nie włosów à la Sevigné, Pompadour
greque, romaine, polonaise, titus, brutus, Henan, Chinoise

*) Cztery miliony około, podług Francuzów za wojnach ostatnich
poległych. —

zaś Kamoxnoś i Obyczaj dzisiejszego Paryża
w różnie zdawnym stać może Krakowianom, ko-
mu niniejsze to rozprawiam, czyniąc jedynie
te wzmiankę, że już za czasów Kazimierza
wielkiego pod 1336 na Sejmie Wiślickim
Kapituły wyrok (Lex
sumptuária contra luxus Conviviorum)
ograniczenie Magnatom ale klasze niezbędne
Krakowskiej od zbytków, zakazuje Pannie
młodej do ślubu i dzieci, lub matce do
Chrztu idącej nie więcej jak po dwa-
dzieścia osób baś z sobą. itd.

= □□ = To wydoskonalenie upiększenia i podwyższania wdzięków najlepiéj Rumianky ówczesnego Francuzki za-
gościnności z daleka (gdy wyższe w Ogrodzie Tuileries)
zręczne, lekkie, piękne a Angielki pomimo dzie-
tne niczyjabrcie wyglądają, zbliska zaś rozpatrzywszy
się, odbrzydzisz przyprawę pierwszej a niespomnie
obcora drugiej, tamte sztuczne te zaś nadobne
się okazują. Polki zagubiwszy jednoczesnie uwodę Angielek
z [illegible] Francuzek niedziś że rumieni podał jak zblizia
[illegible] zachwycić zdolne

X Kallopistria (rownież) od niepamiętnych czasów ustawnością Stanyi
Stanisz; a jako niegdyś Sydona i Tyrusu kupcy gospo-
darni przewodzili tak i dziś niejednego z mieszkańców
pareża szczęśliwy Paryżu bogaca. Dyktatura ta na
tydzień na wymiedzeniach wsparta nie z jednego
kraju tylko wymiarza gościnny, wtenczas jak
gdyby to samym tylko Francuzom modą gdyż gachni-
ć się przystało. — Słowem tak o kardynu-
siężach
niegdyś ubiorów fantazyi i mody, co niegdyś (1568.) nasz Rey
o krakowie panujących specjał na Bydzieniu krojów
na tydzień wymyślił, tak dziś chwala — Jakolichmy
skrzydlati ziemie i morze szukając tych dziwnych wymy-
słów — Patrz za się, co się skarbu bożego popsuć na
owe portowiste nitki, na owe forboty, na owe taperelle,
na owe dziwne skanice tak szyte jako haftowane, że
już i malarze wzorów nienastarczą wymyślać, tak, iż
wszystko to nowe dziś Francyi po dawnym Krako-
wie po chodnik napisy tak dalce odziedziczyć; że
nie już Polaka obwarzanego z nożycami wrzba i pod pachą siekiery
ale Francuza w tey postaci malować przystoi. — Czytaj zaś
wiele

□ □.) ludów, co do Paryża w ostatnich latach panowania mody, nayjuższy mistrz Kreeun Legros usiłował, którem w potrzebie zeszłego wieku trefienie jego pełne prawdy i przepisy spodziągnął: Ubiory panny (po 50 liwrów płacony) kobiet i mężczyzn Justyniana [illegible] zwolenników: naśladowców kwalat; liczne rysunki Dacia wzory owczesnych ustaw: Dziwactw ludzkich; Czuby, Rogi, Kłoby, Zwoje, Ogony: Sploty: Tysiączne wielopiętrowe tarasy: Zapanowały razem z Pany mędrców jak głupców, Księży: Popów, Mędrców: Uczonych, Panny: Wdowy: Wasiat Towem cały!.....

Do to Legros nayarchitekt: nayprzewspy Doradca: prawodawca był? zarazem twórca rzeźbiarzy Akademii trefniarskiej w Paryżu gdzie nauki wielowiekowania wzorów pod Dyrektorstwem: Dyktatorstwem swoim wykładał. Mazeum tego Kiełkarstwa dla Pań otwarte [illegible] obeymowało wzorów, Kiełkaset corar to dziecinnych obeymowało wrodzonych, [illegible] patki naturalnością wzorów: i swierzonica wzorów, mimo nienaturalnych rzadkich [illegible] jak liście [illegible] wzorzyste [illegible] genialnemi pomysłami zadziwiały. [illegible] Dziwolągi rozsyłano i wożono nawet [illegible] podobne

po

po całej Europie. — Żeby nadto tym pewnicy przeciwnych rzemiosła upokarzyć a pawolenników liczby pomnożyć, ubierał [illegible] 12 letnich Dziewcząt po 30 i więcej, które po publicznych miejscach jak manarezya jaka prowadzać wodzić Karet; znane były pod imieniem Kaje- Dziewczowzyn głów i ramion mięsnie robiony. — Lecz niedopiero nawet zupełny trefienia zbytek poznano, znany on był Dawnemi jak przykład jak Ovidyusz w [illegible] Ars amandi Libr: III. na to. goni, grymaty, i rozlew krwi przy trefieniu włosów przez Damy popełniane naręka; i rożki rożne, pile, lusterka itp. w Pompejanum znaydywane i rożne figury, piramidy Dawnemi widziane itp. misternem i splotami zadziwiające, nayleprzym mowie dowodem że niedopiero umysł ludzki nad powierzchownością głowy pracował.

Agrippine; Venus anadyomene de medicis victrix, i tłż. nie iawnymi

Prócz tego dowiem?.... Oprócz przecież trefnienia odwiecznia u wszystkich nay-
dzikszych nawet ludów
□ □

mody, biorą się jeszcze na sposoby, brak możności lub powody zastępowai maiące;
prawne i trwałe dotąd przynaymniey, póki podstęp na iaw nie wyi-
dzie ta należą: prócz mlecznowych wod, smarowań, masci, bal-
samów, poprawy samejże natury, dorabianie oczu, zębów, włosów, co
prawiem gorsza, tyleż, i wszelkich części które jego są. Wada ich
żywiołem, a sprzężony calnieyszą podnietą. Tema
to wydoskonalonemu fałszerstwu, nayszpetniejsza z kobiet, dotąd
na podwalach między wosłowemi pokazywana osobami, tru-
pia ztowa. *Spamme à la tête mot* / zwana *) zabawienie swoie. Moia
winna. □ □ To Kallypistrix X ~~iak między tymi z Sydon i Tyrii tak zwa~~ X

Przy wyzorowanej do tego skłonnia modzie, upowszechnio-
nym zbytku, odwiedziny paryzkie (obcego w pożyt-
ekonomicznym, niemoga być dla nikogo obcigtne, skoro warunek
i ieżeli kto to kobiety, naturalnie od nas czulsze, i na powaby
wszelkie skliwsze, po dobrey rozwadze i przygotowaniu fo-
blivie pieniędzy; doń puszczać się powinny: inaczey: mnostwo
ułud, pozgt, napiętych siatek, wyść nie potrafia,
i po zniszczeniach, marnotrawstwie, zadłużeniach, stolicę mod
zwiedłszy zgrzeszą opuścić będą musiały. Tym bardziey kiedy
iak wieść niesie, z tysiąca odwiedzaiących kobiet paryż
trzy trzeciey Sprowadza próżność, a reszty to jest jedna liczba!
interesa potrzeby....

Mnoże a fałszywe często skroi uprzedzenia iakie o pa-
ryzu zaszczepiono, nieraz nayniepotrzebnieyszych nabawiły, przy
bywaiącego wydatków. do liczby tych należy odzież, ubiór. Jest to
własnością miast wielkich, że... im większy bywa napływ cu-
dzoziemców, tym i osoba, i powierzchowność iey zewnętrzna, byle
niezbyt oryginalna, nikogo w nich trudzić zaymować niezwykła,
zatym idzie iż ozdobienie i prowadzenie życia, przyobyczaiem
zalecone, jakiekolwiek będzie, w odmęcie ludów zawsze się dobrym
wyda. Prawda że paryż siedlisko zbytku i przepychu
niezrównanym, atoli smakiem, zdawna przywłaszczył sobie
pewną wydawania mody dyktaturę, nieidzie jednak zatym aby
powszechnie wszyscy iednéy trzymali się; i owszem w tłoku
wielkiego ogromnego miasta poydziem stronę, na tak liczne
w kroju i kolorach napadniemy odmiany, że dobrze nieroz-
patrzonemu, zwłaszcza niewiastom niecierpiącemu, trudno
będzie modę pawnie wykazać. Można nawet toż samo
o niéy co u nas powiedzieć, że: nie ubieraiący od mody
jako raczéy moda od ubieraiącego zależy, bo i tu żywa bru-
neta za żywemi, jak powolna blondula, za niewinnemi
pozłaca kolory; skroy obcy wprawdzie, podług niéy, do
siebie atoli stosowany przyymuie. I tedy których ni
potrzeba, ni ubior zakazany, ni chęć prożnego wystąpie-
nia do nowych oporządzeń nagli; na własnéy odzieży, życia
sposobu przestać można; inaczéy: jak wszędzie, uzbroieni
w przezorność i drogą targowania się przestrogę, dogodzić we
wszystkim a wszystkim żądaniom swoim potrafią, zdziersłwa

*) Ospa spływaiąca wściekaiąca była powodem zeszpecenia tak
wielkiego że na twarzy głowie, piersiach i rękach nic wcale ani ortoutków nie pozostawało
prócz oczu, kości i blizn, tak dalece że raczéy do skeletu ludzkiego żyiącego stworzenia
podobna była. Wszystko tedy przez sztukę wzupełnione mogło kobietę urodziwą Męża godną....

X Kal
stada
walni
pare
tydzień
na
kraju
Dyby
Sami
między
nieodard
o Krako
na tydz
stryjaki
Nowo—
owe pozi
na owe
już i m
wszystko
nie
nia Pola
ale Fra

i oszczędzenie haraszu ~~nie~~ nie niosąc.... Panuiący dziś modzie, nie
przeciwni, piszemy się owszem za nią, dla tego, że zasadzona na wzo-
rach piękney natury, budowie ciała, nietylko nie iest szkodliwa, odzieżkowi
ale zalecona przystoyności, klimatowi odpowiada, i pod temi warun-
kami przyimowana panować powinna i będzie dotąd przynaymniey
póki prawe obyczaie i smak dobry z wyrodnienia nieubędą. Te ostat-
powody nayważnieysze do opinii za panuiącey przyczyniły, bo kiedy
nie mody w innych stolicach europeyskich; Warszawę jako siostrę młodszą
paryża wyiąwszy; dziwolągami bywaią, to tu prawym smakiem i roz-
sądkiem miarkowane, nayprzystoyniey wydawać się zwykły. Mieysca wzoro-
i arcydzieł mody, nowości, smakiem i wykwintem zalecanych, między in-
niemi pałace royal, ulica Vivienne i podwala. Kapcy za którem
wzięto się, a iak mówią i rzetelności przemawia, są co do suknien: Vivier
i Battier. obuwia nasze stawy Sakorski; dla Dam faworyta
mody Pani Leroy Despeaux; bielizny Lolive, de Beauvay; klejno-
tów Nitot i Devoix. Konie u Furgeon, Lorbey; Meble na
składach Baudouin, Dar[illegible]; bronzy. nakonieu u Bavio.

Strzyba głowy i brody w jednéy mieyscu się odbiia, bo perukarze
nietylko trefią, ale i golarstwem zaiąc; trafne to połączenie znacznie
zapobiega, partactwu i szarlatanerii golarzy do chirurgicznéy iedynie potrzeby w dom
wprowadzanych. Sposób golenia oryginalnością dość śmieszną trafu
zasługuie na wspomnienie. Poradzony wpośrodku głowy, w pianę rzad-
ubitemi mydlinami, tak od ucha do ucha oraz piersi zamazany bywa,
iż nieraz z trudnością oddech łapać mu przychodzi, porzucona tym
czasem na ramieniu iego, gruba wkilkoro złożona chusta, golenia bez-
mienna, nietylko do wycierań brzytwy służy, ale i do przyiemności
oganiaiącey zbiedy ofiary, niemało przyczynia się. Złotej na
noszących warkocze buchaią tumany mąki, wtos równie iak oczy i uszy
zasypuiące, pochwycone nakoniec wpromień kędziory, na dasze drewnian
owite, taśmą w grabą wiązki przez raczey związuią; po czem myie
wycieranie, omiatanie itd. nastąpuie.... Sposób ten w mieście nieradki
po prowincyach i pospolity. Gdyby to coś podobnego oczerniaiące
Prawdy, Stolicy, meble-sy Towarzystwa tuteysze, co do smaku dobrego, znaiomości rzuay
to nayściślejszego, przyzwoitego, polor[illegible], wiadomo że nietylko przezacy wszystkie
zyskiwały u inne stolica świecka, ale nią wzorem ich statuy; śmiało nawet
nas dostrzegli twierdzić można, że jeżeli gdzie to chyba w stolicy naszey Skwapliwiey panuią
ani wątpić nadaiący coś rownego zobaczyć można. Urodzony dar obcowania, tak-
iuż dawno woci i zyczności poięcie i kombinacye, niezaprzeczona Francuzów wyższość
po całey otra- w opowiadaniach, płynne rozmow prowadzenie, wesołości i wiadomości
bili by Europie. z towarzych przynaymniey zapas itp w pozycie żądanych warunkow
Jak to, u nich posiadanie łączenie znacznie do swietności i przyiemności ich przyczynia. Fra-
wszystko dobre ncyi przystem w udawaniu, w dworzeniu doskonałym, w conversacyi po-
u nas zaś złe ratnym biegli, ieśli razy najpierwsze zgromadzenia od nudów
wyiąwszy nie ratuią?.... Paryż zdawna prawdziwe dla wszystkich
chlebek polski Elizeum; upowszechniony smak do nauk, oświecenie wzorem przodków naszych za zaszczyt od
który pierwszych osob dziś poważanie, wszelki talent wysoko w towarzy-
zawsze sma- wach cieniony, poszukiwany, znacznie do swietności towarzyskich
kuie..... przyczynkami; sam Dwor etykiety niewolnik pewne względom
miejsca, przyzwoitey pozamięsy, względa talentom nieodmawia, coż
dopiero powiedzieć za dworem, iako towarzystwo tamtejszy domagaiącym
ulegaiących

uległych. Biot Laupede, Cuvier, co powiem wszyscy stawniej=
si Stolicy mężowie, (zwykle) najpierwszych towarzystw bywaią ozdoby to rozu=
mieć należy i o uczonych, (uczoniemkach) a jeżeli niegdyś Stawni w świecie, Kochanow=
scy, Hewelusze, Zamoyscy, Krzyccy, Opalinscy, Zatuscy, Konarscy
Trembeccy bywali ich otrasa, to i dziś Czacy, Sniadecy, Fur=
owicze, Czartoryscy, Lubomirscy, Potoccy, Sapiehy itd godnie ich
zastępuią nemieli. Doday do tego piękne talenta powszechnie
dzione, przypaśc ze Hiretki lub Lowinski zasiadł przy Erarda
fortepianie, ze Duret spiewa, lekka pięsa Bigottini lub jaki
Casimir arfie Nadermana *) przewodzi; pytam: czy znay=
dziesz gdzie pod Słońcem towarzystwo, równie interesowaie,
zaszczyci zdolne? .....
Lubo w niektórych (zgromadzeniach) paryzkich panuie więcey for=
malności niż w angielskich; lubo (konpanie) dawney daty
zastarzała trzeba etykietą; jednakże: od czasów rewolucyi największa
część odmienna wzięła postać, działaiąc, idąc torem cał=
kiem dawnym zwyczaiom przeciwnym; każdy w nich się, bawi
iak się zdaie, podoba. W podróżach uchylenie do wszelkiey etykiety nie=
równie wyżey posunione, zastawiony raz stół iest hasłem poży=
wania ogólnego, a kto pierwszy ten lepszy, od kogokolwiek
bądź, w jedzeniu lub piciu opieszałego. — Zarząt od którego towa=
rzystwa nasze dotąd wolne niesą, przyimowania prowadzania lada cu=
dzoziemca wgrono bawiących, wcale tu niepanuie, bo nietylko
wstęp do obcych, ale poznanie osób i ich postępków, na pierwszey
miane uwadze, dzielne niedorzecznośći tey czynią zapory.

Śniadania wiosenne w domkach okolicznych, wieyskich odby=
wane, i podobne przeiażdżki, przyiemnością i zdrowiem zalecone
o których zaprowadzani, w biletach przestrzegane; są w modzie.
Wezwania wszelkie na kilka dni czynią, i proszeni godziny
wskazaney pilnie przestrzegaią, co w miescie tak ludnym i tyle
rozłączonym uległym arcy dogodne. Herbaty wielkie do
nayświetnieyszych należą, dawne Gouter wyrzekaią; lody
Sorbety, pieczyste itp nie równego gdzie indziey niemaią. Mniey=
sze są sposobem rozrywki w domach prywatnych pospolitym,
bez etykiety, przysada nieśą wynaymie w nich znane, a toaleta
do czystości tylko ograniczona, czyni ie nayswobodniemi i nay=
przyiemnieyszemi. Zwyczay ten prawdziwie chwalebny, zdrowy
i razem ekonomiczny, bo prócz cienkiego rosołu chińskiey nała=
nia, i pożycia rozmową poufalszą zawsze przystoyną ożywianey
nikt na wzaiemne z niepotrzebne nienarażon się wydatki. Pow=
szechne aż do zamiast świec (zamiast świec) [illegible] wieczorom
zapalanego światła lamp arganda używanie, świetności wieczorom
niemało świetności dodaie. W ogóle francuzi są aż do skrzętności
oszczędni, nieprzyiaciele towarzystw licznych, bez doboru
zgromadzonych, nikogo bez szczególnych poleceń i zalet tatwo
przypuszczaiący. Unizoności, ptaszczenie, czapkowanie, rzadko
w towarzystwach widziane, bo od czasów rewolucyi, popularność
dostępność, słowem liberalność pospolitemu stanowi się. Pan,

*) Stawni artyści w Paryżu bawiący.

podobnie jak jus za Zygmontow u nas było

Panie (Monsieur, madame) za całą tytularnością w powszechnym używaniu. W jadalniach, kawiarniach, na balach, a niekiedy i tłokach, o posiedzeniach publicznych, komu się tylko podoba, z gotowa nakryta siedzi i nikt nikomu za złe tego nie bierze —

Sztuka gotowania zdawna do najwyższego stopnia doskonałości i smaku pasowania, domysłać się każe o wytwornie iakiś na biesiadach panskich; miłego zwyktu porządek stołu, czyste, porzucone zagasnieniem nakrycie, wspomnienie wyszłego ze sprzęt niepotrzebny, prostey ozdoby na stołach dziś daleko mniey jak niegdyś cierpiany. Po skończonym stole wszystko wstaie, a kawa w naydelikatnieyszey na stronie zastawie, z talerzy stalowy, metalu drogiego, porcelan pysznych złożonych, płynnie zaczyna. Za wzór uczt wielkich, wyszły, smaku dobrego, wyszorowanego zbytku, arcy kanclerze Kambacores iako archizastronom, kiedyś ostatni zostałkowy, dziś wspominany, mimo niepospolite zasługi P.P. Rejniere, Cameran, S. Ursin. &c. etc.

Na wieczorzach panskie wesołość bez przysad, musu, żądań dziwacznych; rozprawianie zaś iak w Niemczech, o robiach, a potrawach iadle, za cuke, nieokrzesanością wzięto by, bo mimo wyszłą znaiomość sztuki, rzucz ta kominowi zostawiona. Po domach prywatnych, poranek jeżeli nie kawa, czekolada wodnista, klasztorna ze powiemy, to cienkie rozpoczynać zwykły polewki, śniadanie to dato pochop zawistnym anglikom do przestadowań: iak u nas waszerzupkami Niemców: / chudą francuzów wodzianką; la soupe maigre *). Kotá iedenastey, po małym, wielkie następuie śniadanie; chleb, masło, owoce, jarzyna, porpolicie stanowią go; kotá czwartey bywa wieczerza i tu już mięso, wino, niekiedy ryż, kasztany, jabłecznik, nieco likieru /: une petite goutte :/ piję, pożywa się tak wszystko to, czy to jest wina znatury iuż cienkie, woda tworzone, czy piwko, podpiwek wodnisty, wszystko mowię nie inaczey jak tylko wielkiemi, pochwalnemi nazwiskami, Szumno wspominane bywa, to jest, da bon vin, bon excellent! bonne double bierre de mars. &c. &c. Zdaie się to bydź niejako w naturze ludu francuzkiego, wszystko swoie chwalić, uwielbiać, wszelkie mizerye ostrzędności zachował, tak portwat nigdy nie szczędzi i z natury ich wielkie robi rzuty. W zakłady na zdania wsparty &c.

Pospolstwo wszędzie pospolstwem. — W ogóle, żywe, wesołe, wrzaskliwe, i to co się zowie takie; codzienne, tatwowierne, lekkomyślne. Stąd tatwo burzliwe, rubaszne. Grubość i nieokrzesanosc tabo od gminu żadnego nieoddzielne, jednak mniey iak w Niemczech. — Wiedno zwłaszcza i gdzie kolwiek bądź uderzaią. — Zabaw aż do zapamiętania chętne, tańcu nad wszystko przenosi, śpiewa zawsze. — Wzgrze za którą nadzwyczay gonią, tapryworstwa i zwinnością celuie. — Stowem na dzień żyiąc, bez trosków, bywa dobre tabo złe, litościwe, tabo okrutne, a nawet dzikie podług okoliczności i mocy praw. Do pielęgnowności i rozrywek hołdnicze, nietyle na dobro żołądka co przybranie ciała pogląda. Kawał chleba z cebulą: tyle tam u nas gorzałki znaczy gm: / ziemniaki u zamożnieyszego mięso, o to: cała kuchnia jego; lecz za to w dniach wolnych niedzielnych, wyświzienie, pachnidła, zegarek, teatr bratkowy

*) Sam widziałem z miedzy tabliczki, kwartę czekolady; a z jednego funta mięsa garnek przyzwoyniey uwarzonego rosołku i to w domu rodziciela nieodstatniey zamożności. —

lub wyższy, spacer po ogrodzie; kąpiele, kawiarnie, dowiedziny
do życia swobodnego należą. Gdzie kolwiek bądź, bieda uszczelkę
rzadzi, w miarze próżnolstwa, wielko znaczniejszych miast polskich większa tu
spostrzegamy tak świetne przeciwstawania, i złote nam wystawiane góry.—
Rozwiązłość i rozpusta iakkolwiek od miast wielkich nieod=
dzielne, nietyle co w innych stolicach uderza, bo przestrzegana
powierzchowność każdego na wodzy trzymaiąc, na widoczne
obmowy, przyzane puszczać się niedozwala. Zaniedbane od
czasow rewolucyinych powierzchowność kościelna, uwalnia
zbytnie w nabożeństwach obrządki, niewielkie, albo żadne
niemal wdnie przynaymniey powszednie, do kościołow
uczęszczanie, bynaymniey na charakter moralny, ludu
paryzkiego wpływu nie miały; i owszem pospolstwo
tuteysze w miarze dobroci i szczęścia praw nierównie lepsze
znalazłem, od tylu innych lubo nierównie mniejszych
miast europeyskich, i owszem więcey od paryża że włoskie
miasta wspomnę i gorszych (i zepsutych). Opilstwo iak wspom=
mianem, równie iak zażywanie tabaki rzadkie, co i o tytu=
niu powiedzieć można, którego palenie Szwarcom, niemcom,
kolendrom, karczmie i szynkowni zapewniaiącym zostawiono.—
Czyszczybotom jak kolwiek rzeczywiście dogodny, niewola
zawsze trzęsąc miejsca te nie ma, kobiety tuteysze wolno=
ści chodząc, imieniem przyiaźni umiaz zo nadkowaś, każda
swego lubego zwyczaynie ieżeli nie domu jak wyższe stany
to dobrym przyiacielem (bon-ami) nazywa. Gmin to dotąd
przynaymniey poki z tasek nie wypadnie gwarantuie każdą od
innych napaści. — Kiedy na świecie żadne o prawa moralności
nieciągnie przynaymniey przyzwoitości zostanie.

(Sabaudyia:)

Do klassy nayuboższey gminu) Sawojardy należą; u=
sługa drobnieysza daie im wyżywienie, a staranniey oszczę=
dzany grosz, przyszły nayczęściey dobytek. Stanowi. Opusz=
czaią oni Sabaudyą podobnie iak siedziby naszych Karpat
górale, na zarobek po kraiu rozchodzący się i z dorobkiem wdom
wracaią. Sabaudczyk równie prostotą iak nieskażonemi oby=
czaiami zalecony, dotąd mimo robione projekta granicy fran=
cyi ma otwarte, z którey rocznie do 15 milionow franków wywo=
zi; jemu to powiększey części Paryż winien zaprowadzenie
oszczędnego, i na błota wygodnego obuwia, to iest dre=
wiakow, zdrowe Kapałkami Sabot nazywanego, o których ze
powszechnieniu nieustanne po ulicach kołatania, kłapotanie
naylepiey zapewnia. Są one oddzielnym handlu artykułem
a robota szczególnym nawet rzemiosłem i to niepospolitym
jak prędko świeżo wydało (Sawoiczanica [illegible] wydanego w 1818.) Delfina
na ostatnie stronie udaiącego się do Sabaudczyków*) przez
wymiatania kominow należy Czyszczenie nizdzyimieni;
liczna ta klassa pospolstwa wyzierniych decrotteurs nosi
nazwisko i nietylko potrzebie domowey, ale i publicznej
ustrzega. Rozstawienie po wszystkich mostach, placach, głow=
niejszych ulicach, nietylko nad czystością obuwia czuwaiąc

I
Zwyczaynie
z/dwoy rzędu
drzewa wyra=
bione bywaią,
a dla ozdoby
kawałkiem ze=
podobnie przy=
stosowane futra
z borsuka, tym=
orzeł niejako wyo=
brażaiącego. Go=
spodynie Domu=
niewiasta poią=
dzieżowe czar=
no farbowane, wyrzucone
ze które albo wprost albo
na inne odzienia obuwie.)

*) Mawiano iż nayczęściey w Paryżu Normandczykowie bywaią Kszganami
Gaskony golarzami (perukarzami) Burgundy Winiarzami, Ower=
niaty Drożdżownikami lub Kowalami a Sawojardy Kominiarzami, albo
małpiarzami.

Ale nadto przemysłnieysi chcąc nade chędożenia skroni, w nadzieii
że widzenia pabliczność sowicuy płatysz nagrodzi, utrzymuią
dziennikie, w posrod ulic lub w umyślnych porządnie do tego
utrzymywanych sklepach exstruowanych. Biedniejsi drażników, portan=
cow zastępuią, inni z bobatkiem chodzą, dla biednego stworzenia
i siebie troiaki skumtaią, i inni nakoniec pizy bierze sami plażdaią
lub talkom dryzac karzą przechodnia bawią, wyrzywienia
szukaią; słowem: niemasz tego rodzaiu zatrudnienia, ktoregoby
ten nie chwytał i zarobku w nim nieznalazł. Ci co
iuż daleko awansowali, obywatelstwo nieiako przyięli, a nade=
wszystko kobiety, z noszonych na sobie wierzyczek p. Fontanel
Kotka albo Cipucie na kuflikach przedaią; iest to napoy zwykle
z talkreyi i wody robiony, ktorem pora letnia dla ochłody
p. prow refraichir: nayuięcey spotniaią. A iako porządnieysi
sprzętem od srebra, i naprzem nayczystszy sporządzonym,
i abtecznikiem ież wystąpią, tako znowu biedniejsi za bla=
szanek i z selwany czerpanym mętem spragnionego nieraz
ochłodzą życia. Do tey czeredy należą tak zwani kupcy psów.

Przemysł w wielkich miastach, na wszystko baczny, szcze=
gólny i na zarobek postrzeżny, daymy np że ma być
iaka parada, napływ ludu w iakąkolwiek część miasta, na
tychmiast nietylko przyległych domów okna balkony
dymniki, dachy, w naiem puszczaią, ale nadto wywołuią
rewszlą tawki, stołki, a rostawione w miarę dogodności
podemcom znaczny dochod przynosić zwykły. Części miasta
więcey ożywione iak np podwala, ogrody, ciągłe tema
przemysłowi hodzią, i na każde zachcienie stołkiem
ustąpić, zwyczay ten w mieście tak obszernym, nader dogodny
osobliwie dla cudzoziemców zwiedzaniem iego utrudzonych, lub
publiczności zbliża stopień przypatrzyć się chcącym. Niemasz
do zaprowadzenia tego, przyzwyczaiona wygoda do
ktorey każden paryzanin wzdycha, iest nawet poniekąd
modą; równie w kościele, iak ulicy, ogrodzie iak pod
kawiarnią, dobrze przyimowany, opłacany. Nietrzeba atoli
sądzić aby te stołki iako wpanyzi, co szczególnego bydź
miały, nie bywaymniey; owszem są to proste, nayprościey
sze gratostki sporządzone wygodnie obite, i mebel podobny,
kawiarń, domow jadalń, domow porządnieyszych, nawet niekiedy
niewyimuią, iest tu prospolity.

Wszystko cokolwiek w mieście, i za miastem stało się, zaraz ma
nikomu obcym niebywa, zdyż ogłoszonym, donieszonym okrzyczanym będzie.
Nietylko rogi ulic, ale i po wszystkich ztamtąd widocznieyszych miey=
scach, uwiadomienia wszelkiego kroiu, koloru na podobieństwo
obiciow sciany pozłocistą. Przyległy (t. Klejonosz, Colporteur)
opatrzony, caty afiszu, sciane i przechodniow klaystrem
chłaszczą, jedne na drugich, sadowi doniesienia, zbiega się
ciekawa

Ces affiches sont ordinairement collées sur des planches, et les Crieurs de Nouvelles, qui ont leur tour pour les coller, ne manquent pas de coller les leurs sur celles qui ont été collées avant.

Ces Crieurs ont aussi le privilege de crier les Nouvelles publiques, et les Arrêts, Edits, Déclarations, Ordonnances, &c. qui viennent d'être publiés

*) Są nawet do tego umyślne Biora Zamejscia
które żądania zgłaszającego się osób zadrzyć chyżie umieją i mię-
dzy któremi Biuro P. Williama szczególniey sławne. Dziwactwa
podobne i utrzymanie ludzkie stanu i miasta bywają często żar-
tów i paskwiad przedmiotem i stanowią niedorzeczne i krzywdzące za
ne wiadło rozrywki, i tak np ogłoszono żądanie dla ludzi kwiatowej się wdo-
wa pewna krociowego majątku żeda za Męża: Osoby wielkich talentów,
Rysów twarzy szlachetnych, pełney buhonii, ozutey i sklonnej; Przymio-
tów domowych udowodnionych, urodzenia wysokiego itd.
Niebawem odpowiedziano drukiem: Ja uniżony sługa
Pani dziana wszystkim powyższym odpowiadamy, iest albowiem
wielki na 6 stóp cali 8, pół, z talentem chędożenia butów; Ry-
sów i podrapan na twarzy pełen, Lubiący szynkowanie; Czu-
ły na kąski i sosy wyborne; Sklonny na kazdą burdę i ude
ptanie nogi; Przymiotów domowych sąsiedztwu lokalnemu
udowodnionych, i urodzenia wysokiego ar zpod wiatraków na
górze montemartr. &c ——

wpisać :)

Spekulanta zpanoszył, Ubiory Dworu cesarskiego zakupione są na S. Domingo powiezione i należycie u Chrystofa nowego Cesarza zgłoszone, kopicy zachowany pod Waterlo powóz podróżny Napoleona na przemycie ujmuje jadąc z nim po Anglii, pokazując i biorąc po szylingu (2 złote) od osoby, otwierał na przestrzeń drzwiczki, przyjęcie robiąc ludzi mnóstwo przepuścił każdem minucie bawiąc i obszernie opowiadał wszystko co widział. Druga strona chodził. Jacem Bestiatawa [illegible] osobliwa w swoim rodzaju do Milonia złotych polskich przyniósł; [illegible].

ciekawa, rzecza czyta, rozważa, a prozniactwo, wtorząca niewyczerpane
[illegible] szuka rozrywki. W tłumie ich niemało zmieszanych [illegible]
i dziwacznych dorzytasz się obiektów, tu geograff w kilku lekcyach cały
świata w umia wtłowa nauke; tam gramatyk w szesciu dniach [illegible]
języki; owodzi oleykarz najcięższe nieuleczone, a jednak szybko, tanio
i pewno (: ani wzgl[illegible] :) leczy choroby. Przystojna urodziwy, nieskazi-
telnych obyczaiów, dobrego domu, najlepszego gniazda, talenta nieprzyiemne
dla zbiegu jedynie nieprzyiaznych okoliczności w usługę, puszcza publiczny
Tam sensya prosów, wodzi którą tu madame z pannami, siwe kawa-
lery [illegible] pomoc nieograniczonej ciekawości inna
tudzież klassera nadbiega, wszelkie programmata (: np. że wot zapustny
skodzie będzie :) mowy, rapporta, listy [illegible] przedaiąca. Ciekawość tak
dalece ie rospiera że ostatnie np. przypadek [illegible] Fualdesa, rok przesłało
cały, paryż[illegible] zatrudniał tak dalece, że nieprzypominam sobie ani
dnia iednego, w którymbym po kilkanaście i kilkadziesiąt razy wymieniano
nego [illegible] imienia tego nieszczęśliwca. To co [illegible] o iedynie
rozumie się o tysiąc innych wypadkach, które dotąd publiczność trudnią
póki świeższe zwierciadło niewyczerpane. Nadzwyczayne
za nowością przepadanie, niewyczerpane przemysłniejszym potrzeba
sposoby utraty, zarobku, i tak skoro doniesiono że w wspomnionym
morderstwie Manson za niewinna uznana natychmiast znalazł
się Spekulant, kilkadziesiąt tysięcy na kawiarnia, przeznaczaiący
w której [illegible] osadzona (dama), lud przyjęcie miała; rozgłoszenia
wiadomości i wroziba [illegible] niemylnego do schodu, potrzebna innemu nowe
mysł; [illegible] biera, stuiące po czerkadku (: niebyto :) i ogłasza kawiarnia
czerkadku; biegnie, cisnie się zwoszad do pałacu royal mieszkania [illegible],
poi[illegible] się nowością, pozywa, i dochod pomnaża. Słowem: ieden
wypadek rodzi drugi, drugi daie początek trzeciemu, trzeci czwar-
temu; [illegible] to znaczy się mieszkanicu na sobie, dobrze z każdey okazyi
nosić korzystać nieprzepomni. Upadek Napoleona niejednego Spe=
kulanta:)

Wesołość ludu paryzkiego, często zdziecinnieniem granicząca, to
co u nas za drobiazg niegodny powszechnej uwagi, to tutaj nieraz całą
bawi publiczność. Wielk podeszły, i nayspowazniejsze niekiedy to
warzystwa od tego nie [illegible] wzięte, nieraz posiedzenia publiczne Instytutu
niewymuzą, przytoczona drobnostka, wpowszechny śmiech, oklask wprawia nieraz
Kilkadziesiąt-letni Nestor do patanta należy, za pustka uganiał.
Jakkolwiek dziwnym to się wydawać może, poważniejsze przecież dla
duszy i ciała [illegible] i przyjemniejsze, nad ów nieznośny [illegible]
pedantyzm, zimne stawiaiący kroki i napuszystością, niby to mądra
naydziksze bzdury uwieczniał chwały. —

Stu[illegible] we Francyi od niepamiętnych czasów piękna
płci nie nosi. Łagodność, pobłażanie, aż do poufałości posunięte
był nakoniec dobry starszych, są tutaj widoczne. Na czele do-
mowników, dziewczyny, piastunki (: za bonnes pierwsza grają rolę
ich to nieograniczoną władzę powierzone dzieci, we wszystkim
ustępstwo, potulność; pierwsza naszych słuzalek nauka, od nich
czerpać się zwykła, towarzyszą one nieraz wychowankom
przez resztę dni życia. — Baba Wattera, Lafonetka Molliera
Komicznie nieszczęście znane? ..... Uroda piękna, ozdobienie czyste,
Kaftaniczek, fartuszek z kieszonkami, [illegible] puściak potrzebny
w czepek (: zwyczay [illegible] noszenia czepków (nie zwyciężyła iest ta po-
pularność :) stroyny, postępki zresztą dobre, zwykłe do zalet ich należą
Dosyć iest wtórzyć kilkowiek z publicznych np. ogrodu tuileryi, idąc
miejsce a pełno widać bobasków, które nayczyściej ubrane, czerstwe
[illegible] Na Kartuzie podobnemi trudniejszą szczególne Biora Lamentacya, między którymi
P. William Pauena ira. Wiadzieli Trzepiotka stała się nieraz przedmio-
tem żartów i paskinad przez antadzierzy i trzepiotów wyrzeczanych. i tak [illegible]

Piękna, bogata, nieskończenie stara a przytym [illegible] Adiota lepsza, żąda, zaprasza na męża; [illegible] [illegible] [illegible]

topadłką, pistką w obręcz opatrzone, pod okiem ich to z pistoletem bawią się to z potłuczonemi nad zadrzewczkami zgromadzone Karpikom chińskim rzucą okruszki, biegą skaczą, figlują, słowem rozrywki w świeżym wiejskim powietrzu. — To domach, wyższych wielkich rządzących podobna, w pokojach z pańskiem zarówno przebywa, gdy tym czasem przedpokój dla reszty dworu przeznaczony. — Wielość służących nieciekawie, od czasu upadku Napoleona a tym samym podupadku Francyi zmieniła postać rzeczy ilość służących do potrzeb istotnych dziś zastosowała; celniejsze domy zwykle nad siłkę nieliczą służących, takiemi są: pokojowa, służąca, marszałek domu, pokojowiec, dwóch służalców z których jeden frotera, poetnie powinność i skutecznie z kuchcikiem. Prócz tych podobnie jak u nas stałe, dzielne i stroyne Krakowiaki na dworach używani; tak tu znowu Baśki rowniż chodzą i urodziwe w swoistym ubiorze na dworach przez nawiedzających przyjaciół trzymani bywają. Wzgląd na dobro, służących, całość, wygodę rzadko gdzie bywa większy jak tutaj, pamięć co do rzetelnej zastawy wypłaty, dobre okrycie dworskich, ogrzanie się do powszednich rozrządzenie. Przybyły gość równie dbają na pokoje jak dworzy, prawni dozoru i wygody ekwipażu, w przedpokój na zabawę porspieszają;... Karty, czytanie gazet, piosnek, opowiadania itp służących zatrudniają. Wieśniak, równie jak od Tufferów przybysz, jednako tam widzeni, cały odzwierzęcego uwadze powierzeni: jego tylko z miesca rugować zwykli; a kiedy zowsze i szumna otwartym podwojem, gościno i jak w istocie i zapowiedziana godzinie w kompania wstępuje zabawa tymczasem przedpokoiowa bez przerwy pozwalana bywa służącemi dalej dalej pozwalana bywa.

Contrast między panem a służącym, wyższym a niższym zwłaszcza od czasów rewolucyjnych, tak pospolitemi stały się, że nieraz trudno różnice osób znaczyć; prosty pomiatacz, rzemieślnik, ladajpartacz, gotów w środ usługi roboty, zgłowa nakrycia za paniebrat wspólnych, narady, wtrąciał się, zakłady przytaczał, rozprawiał, [illegible] postrzeżenie nietylko zyskuje, ale nawet bezgranicznie wszelkie na osobę mają ich prawnie poszukiwane udowodnione, Ktopotów nabawić. Mimo to wszystko, przyzwoite bardzo postuszeństwo, do panów przywiązanie miesza się tu rzadko. —

Contrast między zastanawiając się nad tak dobrym służących bytem, autorytetem, powierzchownością ozdobioną, okrzesaną, dziwić się niebędzie dla czego to przymioty te w krajach Gallomanią dotkniętych, cudzoziemczyzną wichrzonych, drogę im nieraz do gouvernerstw kommissarstw itp otworzyły. — Do uformowania, nie szczególnego poznania prawych powinności służby, przetarcia i.t.d niemało przyczynia się nauka czytania i pisania, pierwszych wiadomości między pięknych ludem upowszechnienie, czytania książek do tego stanu stosownych, godnych nawet tłomaczenia w kraju naszem iakiemi np są: Les devoirs generaux de Domestiques; Les moyen de former un bon Domestique; La maison reglée; Le parfait Cocher, pismo Xięcia Nevers, przypisywane i.t.p. Które z tych nauki i przestrogi użyteczne zrozumiale wytłoczone. — W 1829. liczba służących na 115000, gdzie podawano do 6 milionów w rozporządzeniu mieli. Liczba miłośników na siedemdziesięt sto tysięcy cenioncę mnóstwo cudzoziemców przybywających cudzoziemców pomnaża; postępowanie z niemi Paryża najwyższym

Którzy zasługują

Ilość tabl.

V Cudzoziemiec każdy we Francyi
trzyma Francuzka za mężatkę gdy może
wykazać zgodę [illegible] Rządu
Francuzkiego na ożenienie się z nią. Co do
wpływu małżeństwa na stosunki prawne
majątkowe między małżonkami, takie
stosunki ustawą rządzą, jakie dla
mężczyzny obowiązują prawa narodowości
jego w chwili zawarcia małżeństwa. Jeżeli
zatem Cudzoziemiec przed ożenieniem się
we Francyi nie uczynił żadnej umowy
majątkowej, to stosunki majątkowe
małżonków rządzą się prawami kraju,
do którego należał mąż w chwili
zawarcia małżeństwa. Jeżeli zaś
Cudzoziemiec przed ożenieniem się we
Francyi uczynił umowę majątkową,
to stosunki majątkowe małżonków
rządzą się prawami kraju, do którego
należał mąż w chwili zawarcia umowy.
Jeżeli zaś Cudzoziemiec przed ożenieniem
się we Francyi nie uczynił żadnej
umowy majątkowej, to stosunki
majątkowe małżonków rządzą się
prawami kraju, do którego należał
mąż w chwili zawarcia małżeństwa

iest wielkim nawet stać się dla nas powinno w naśladowaniu przykładem. Niemasz stolicy drugiey w Europie, ktoraby równym na pływem i korzyściami ztąd płynącemi iak paryż poszerzyć mogła. Czemu pokoy własnie powszechny niemało sprzyjał zaczyna. Wkrótce kolwiek część miasta, gdzieśkolwiek bądź obrocim tłumy rożnych narodów znaydziem przybyszów. Teatr, muzea, galerye, ogrody, ciągle tak dalece obcemi zapełnione, że ze stolica ludów (co powiem świata nazwać można). Ileż to razy przy stolika restauratora wkrótce osob zaiętego, kilka pospołu niezgodzących narodów, naturalnie ogrzystemi obiawiaiących się ięzykami? Cóż to młodzieży nauki sprzyjaiących, do nowych niemiągnie atencyi? Ileż możnych nowostek świata wielkiego chciwych, zapasów mody, stroiów odzieży, mieysc publicznych nienapełnia?... Liczba atoli angielków wszystkich przewyższa, całkoż 31 tysięcy przemożnego ludu w 1818 liczono tu; przypuśćmy teraz że każdy z gotowizny życia, dukat tylko dziennie wydaie summa jedenaście milionów dukatów, niemoże być dla stolicy obcey, lekce ważona *), dodaymy do tego inne narody, a łatwo wytłomaczemy dobrze zrozumiany paryzan interes, względy, grzeczność, czy powszechnie cudzoziemcom wyrządzane. Rząd, który najsłabszey polityknie, pieniężnym gra rolę, każdy z przybywaiących iako gość najwyższey jego doznać opieki; umie cudzoziemiec, noszone przy sobie pozwolenie bawienia, za tarczą na wszelkie wypadki, zgłoszenia nietykalności osoby jego. Tam nawet gdzie dla paryzan drzwi zamknięte, dla cudzoziemca zwykle stoią otworem.

Baczne policyi na wygody i bezpieczeństwo oko, łatwość w mieście, o pół iak za miastem, bulwary, [illegible], zapobieganie zdzierstwom, żebraninie, po wszystkich publicznych mieyscach przez cudzoziemców zwiedzanych, surowe nawet i pod kaźnią zakazy wymagania i iakich kolwiek bądź tytułem napaści upominków; zostawiaią każdemu wolność robienia wydatków iak się podoba, dzielną za razem dla przybyszów pożytku i pobyt w mieście nayprzyiemniejszy sprawie zdolne. Wspomnienie wtym innych miast np Niemieckich, Włoskich, iakie iest rożne? zdzierstwa i podłe nadstawianie rąk po muzeach, gabinetach co powiem urzędach, iakie oburzaiącem, bezwstydnym, i czyiże przysłka, pobłażenie? a kiedy np cacka w Wiedniu, sklepie zielonym w Dreznie, najmniey dukatem opłacać musiszto to ta, ta mowię nayprzyiemniejsze i nayciekawieysze, muzea i zbiory mnóstwo dal napełniaiące, szczęścia niemaią, zawsze niebawiem zwiedzać możesz. Łatwość ta niepotrzebne czyniąc wszelkie przewodniki, płynnie bardziey ze wszędzie drukowane spuszczaią się mieysc opisy; i tyle gdzie indziey potrzebne, postrzeżenia pozostaią aby uniknąć łatwo narzucaiących się, przypytań gotowych a wątpliwych stworzeń, aby mimo woli w sidła oszustów wszędzie a zwłaszcza tu na przybysza polujących niewpaść. Każdy wiek, płeć, naród ma tu swoich myśliwych z wszelką wypróbowaną biegłością na tłuste, uzatiaiących.—

Przebiegłszy ten błogosławiony, ten szczęśliwy obraz pobytu i korzyści nayszczęśliwszego cudzoziemców w paryżu, przyszłość teraz myślemy, i powinniśmy do nayważnieyszych a dotąd mało ocenionych

*) Podług [illegible] w 1820 robionego [illegible] tysięcy angielków [illegible] bawiących [illegible] 21 milionów [illegible] czyli półmilionia [illegible] sterlingów co rok [illegible].

*) Podług wyliczenia [illegible] w 1820 robionego [illegible] tysięcy angielków [illegible] bawiących [illegible] 21 milionów [illegible] czyli półmilionia [illegible] sterlingów co rok [illegible].

słyszeć i czytać mi iey zdarzyło przez nikogo nieobiawianey Prawdy
Ktorey poznanie i zamiłowanie nayprzykrieysze dla nas ~~całey Polski~~
rokuie korzyści, a ta iest: polubienie narodowości a wstręt do
wszelkiey cudzoziemszyzny... iakoż to co tylko na ziemi Oyczystey zrodzone, co tylko krajowem iest, do niego należy, iest
swięte, dobre, lubione, uwielbiane. — Od patatu do szpianetki idzie
wszystko ku maxymie, technię, za nią ugania. Dla tego to, ieżeli
Sam cudzoziemiec dopiero co iako gość dobrze przyimowany, skoro poprzy-
stał zamyśla, iuż inaczey widziany, iuż zapominany, tutaj się iako
obcy wzgardzony przybysz musi, bo nikt mu z krzywdą spodziewanych
rzeki niepoda, protegować niebędzie. Francya idąc w tym za
przykładem mocarzey Anglii, bey zaiste maxymie nayważszy
wzorzec tak co do polzgi iako i oświaty narodowey winna. W rze-
dzie, naukach, rzemiosłach i sztukach, słowem wszędzie tylko kra-
iowiec zasiada, wspierany, promowowany bywa, a ieżeli gdzie cu-
dzoziemiec zawadzi się to niesłada pospolitym lub żadnym
iak u nas dzieie się, nie dzikim uprzedzeniom, ale nadzwyczaynym
talentom, lub wypadkom szczególnym przypisać należy i nimo
to nigdy nawet obojętnie bez zazdrości widzianym nie bywa.

Nadzwyczayne polubienie narodowości wszelkiey, niebywa
w prawdzie i zawsze bez szkody, każden o swoiey ziemi myśleć
marzać, sobą zaięty i nad wszystko swoie cenić, przenosząc, nieraz
za rozumieniem, uprzedzeniem i niewiadomością wytrwarza, i tak to
to co iuż gdzie indziey dawno poznano, poprawiono, lub wydoskonalo-
nego, nieraz przykrzyć się niezrazydzie i iako obce odrzucane bywa,
bez biorąc na uwagę pożytki, które stąd okazuią się
mogą. Smiało bydź pobłażane, a nawet zważaiąc na milionowe
szkody z ubiegania się za cudzoziemszyzną, ze strony naszey rozpomnie-
nia uwielbienie rzadkie nawet iak na nagapę
mamy zasługuje i powinne. —

Za wzorem świata, poszła i dzisieysza więtość mowy Oyczystey,
Ktorey zamiłowanie z upadkiem nawet innych języków zgoła; od
monarchy do kmiotka wszystko niem mowi, myśli, mowi
stomaczy się, samą nawet fanfaronadą owa to córa głupstwa
innego nad Oyczysty niezna języka wszystko. a kiedy u nas w oczach
ieszcze, wszystko co iest na ziemi przodków iest złe, niesmaczne,
kiedy cudzoziemcy pod niebiosa uwielbiani, na rękach noszeni, kiedy
iednym słowem, kosztem podawanej narodowości i języka Oyczystego
dziać się zwykła, tu inaczey przeciwnie działa: narodowość, język
w nayzwyrodzszym aż do przesady w uwielbieniu zawsze wspomnia-
krajowców przeczuwała, cudzoziemców pomiża, wtasne naylepsze
- cudze nayzgorszey maluie, wystawia rzeczy. Że zaś podobny spo-
sób postępowania niemal wszędzie upowszechniony widziemy złą
nayważszą szkodliwość, na jaką młodzież z zawieszonego w panyza-
pobycie, lub odbieranej bez poprzedniego przygotowania ostrze-
żenia w nim edukacyi, narażaną bywa, gdzie przetrawiwszy, na
wtasne dobro nieobroiwszy nauki, myśleć, mowić, działać będzie, po
francuzka czyli nie obywatelsku polsku, ale francuzi uformuie się.
Biada! która i do innych zagranicznych edukacyi mniey więcey

zastosowana

zastosować można.

Jak tedy Paryż we wszystkich działaniach ~~świata~~ iest wzorem narodowości na całą Francyą; zdyby mi zasadem przebiegaiąc stolicę naszą odwiedzaiąc jadalnie, widowiska, towarzystwa wszelkie, pełno napisów, mowy, usługi, i zwyczaiów cudzoziemskich natrafiaiąc, niestety! zwiemałym sobie, o przykład złego, zgorszenie, niepszyiaźni narodowości, oskarżać ich musiemy..... ~~Ty~~ Wy którzy na dzisieysze narodu zupodlenia dźwiganie, jak zyskownie patrzycie; wy którzy za narodowości wzorem Szerzenie pieniężnych w Europie krajów ~~wzorem~~ tak niesmacznie, cierpkie znajdziecie; wy obładowane Gallo-paryzio-many; znacie Francuzów? poznalibście Paryż.... o! nie, prozno ~~bywaiąc~~, niechciejcie ich złego, gdyż iawnéy nie- ograniczenia wiadomości, żadnego ~~paradoxizmu~~ daiemi dowody.....

Z tym podobne ~~rzeczy~~ uwagi, nayspiknieysze do naśladowania daiąc wzory, w ciągu ~~[illegible]~~ pisma przeprom- niane niebędą, oby tylko dać mogły, zbawienne prze- strogi, wyprowadzić zdolne były z błędu, w jakim ~~[illegible]~~ także tylu z podróżuiących do paryża, obrazy nas. Młodzieży zaś wskazały drogę, iaką rzeczy poznawać, poznane przyiąć i na pożytek kraiowy z ~~[illegible]~~ stosowaniem prawym obrócić umiała.

Iedna idolatrya, o którą sami nawet Francuzi za zbytnie aż do słabości ku nim poszwane (z krzywdą współ- ziomków) przylganie obwiniaią nas; dodam atoli na ostrodze gonczy, zdanie iakie dziś w paryżu o polakach panuie, a które tylko prawdziwym zamiłowaniem narodowości własnéy, u- trwalić potrafiemy. Opinia, co się tycze wzięcia cudzoziemców w ogóle nas tylko jak znakomitszą przyczyniły do tego niemało ostatnie polityczne wypadki, z których my iedynie bez skazy cha- rakteru, z sławą imienia i niemałych wysług dla Francyi wyjść umieliśmy; opinia ~~[illegible]~~ po Francyi rozlana i po ościennych krajach niemcy (rozsądniejszych) nieodmiennie nepo- tyzmem. Nie powszechszego nad dobre o polakach w publice- mości paryzkiey zdanie, tak dalece że Francuzi pełni zaro- zumienia chwalą się, rzadko o nas przeprominaią, mowiąc np il n'y a que les français, et les polonais; a w uniesieniach ~~[illegible]~~ tym zdaniem nawet publicznie na usnie głoszących: d'être polonais c'est encore plus, que d'être bon français. ... Polakowi dosyć iest obiawić ojczyznę by najzłośliwszych tayników myśli, stać się uczestnikiem. Uważałem co większa że Teatra i Karykatury tak tu perfidne i nikomu nieprzebaczaiące, iezeli nas nieuwie- bią, to przynaymniey zarówno iak siebie (Francuzów) zawsze oszczędzać starały. Inaczéy przeor się ma z niemcami; ocię- żałość im wrodzona, twardość mowy, równie nadmiernie używana bywa, iak gust ich zawsze gotycki, i w wynalazkach śmieszności kon- ceptów, przypominam sobie drezyny to iest wózki do jazdy na pieszkotę, iak podmieniem: wielkiego niemieckiego wy- nalazku czyli sposobu podróżowania w dniach czternastu miśi iednéy, iak mowią całą publiczność w karykaturach Teatrach ~~[illegible]~~ przez długi czas bawiły. Co-kolwiek bądź wszystko to w miarę padkinad, satyr i tp pośmiewisk na anglików miotanych, niczym nazwać by można, niepoczesną

Stąd wie- lu nawet Po- laków nie- uważa za cudzo- ziemców, ale za ziomków własnych.

zimna ich powierzchowności, oryginalności w ubiorze, dziwactwa w życiu domowym, fatalne francuzyzmy wymawianie, opilstwo zartowności, słowem wszystko co tylko najwyższa przenikliwość panjzan, dowcip, wyobraźnia może, wszystko to opisywane, rysowane, malowane, ostawiane bywa. Teatr i karykatury zawsze w tym przodkują, ostatnie labo na całym rozpierzchnione i przedawane miescie, u Martyneta iednakże najostawniejsze, sklepy iego obok Luwru, skroś przechodniów, nowemi codziennie płodami wabiąc, samo nawet wolne ulicy [illegible] da Cog [illegible] pyszniony nieraz tamże widzieć. Sam teatr dworu francuzkiego nie pobiera im, ale ile może bez ozdobki, oszczędzania, za narodową zawiść wywarcia mieniać się Nara. Sztuki pełne szyderstw, [illegible] z wymawianiem z angielska, jadliwo-szadzonym i to w obecności Welingtona i pierwszych anglików, zaproszonych tamże nie raz dawano. — Dziwić się nawet temu niebędziem pomnąc, że rzadko wyjdzie między narodami dworna zgoda, nad tę która między francuzem i angielkiem postrzegamy. a kiedy każden niemal anglik na widok francuza nicinne iak frenche-dog wymawia słowa, można wzaiemności powszechnego z tey wzaiaż strony ?.... Nakoniec Cu:

Podział miasta. Paryż podzielony na 12 obwodów (arrondissement) a każdy obwód na cztery okręgi (quartiers) [illegible] wprawdzie iedney podległe zwierzchności, maią iednak Trzech Gotowe obwodów władze, rozkazy p. Maire'a, pany, i dp. bliższey potrzebie mieszkańców ustrzeżone.

Pierwszy i najdostatniejszy obwód iest ulicy przedmieścia St. Honoré, którego okręgi są: Tuilleryi, pola elizeyskie, Rul i pola Wandom

II. ulicy d'Anton, okręgi: palais royal, Feydeau Champs d'Andin i przedmieścia Montmartre. —

III. aux petits pères, okręgi: przedmieścia Poissonniere Montmartre, du Mail i St. Eustache. —

IV. Plac Chevalier du Guet, okręgi: bankiu francuzkiego, St Honoré, Luwr, i des Marchés

V. Ulicy Grange aux belles, okręgi: Montorgueil, bonne-nouvelle przedmieścia S. Dyonizego i bramy S. Marcina. —

VI. Opactwa S. Martina, okręgi: des Lombards, St. Martin des Champs, porte St. Denis, Temple. —

VII. Ulicy St. Avoie, okręgi: St. Avoie, des Arcis, [illegible] Mont de piété i Targowicy St Jean. —

VIII. Plac królewskiego, okręgi: Mare, des Quinze-vingts, przedmieścia St Antoniego, de Popincourt.

IX. Ulicy Jouy, okręgi: Domu miejskiego Zbrojowni Wyspy St. Ludwika, i Starego miasta

X. Ulicy Verneuil, okręgi: Mennicy, St. Tomasza, przedmieścia St. Germana i Inwalidów. —

VI. Ulicy: du vieux Colombier, okręgi: szkoły Lekarskiej
Pałacu sprawiedliwości, Sorbony i Luxemburga. —
XII. Ulicy: S. Jacques, okręgi: Sc Jakób, Ogrodu roślin,
Sc Marcellego i Obserwatoryum.

Ważniejsze osobliwości*) widzenia godne są: 17m obwodzie
Most inwalidów, pompa parowa, Rękodzielnia de la Sevonnerie,
pola elizejskie, kościół Sc Filipa, wieża Zakrzia Miromenil, park
mineo, Ogród Tivoli, Kolegium Burbona, kolumna Tan-
dome panorama, plac Ludwika XV, most Ludwika XVI,
Tuileryes. W 2im: pałac-royal, teatr francuski, Opera, Kawa-
Tedo i włoski. bibliotheka Królewska Giełda, wieża Zakrzia
montmartre. W 3im: Dom Sc Łazarza i poczty ar-
szowej. W 4tym: Bank, Bazienki Montesquieu, targo-
wica z fontanną, niewinniątek, jatki płocienne, Sukiennice,
Luwr z galeryą obrazów, i muzeum starożytności; Mosty
des arts i Neuf. W 5tym: Brama Sc Dy-
onizego fontanna Bondy, Szpital Sc Ludwika, rogatka
Sc Marcina, Miednica kanału Ourk, Sc Maur. Jatki
Szwedzkie. W 6tym: gabinet sztuk i rzemiosł, targo-
wica Sc Marcina, biuro Karmicielek, pałac i por-
tyk Templaryuszów; teatra: de la porte S. Martin,
i l'ambigu Comique. W 7ym: wielka Drukarnia rządowa
ka, archiwum Koronne, miłosierdzia. W 8ym: plac Kró-
lewski, dom Beaumarchais, wielki Cmentarz, Szpital
300; Sc Antoniego; Królewska rękodzielnia zwierciadeł
i rogatka tronu. W 9tym: Spichrze rządowe, zbro-
jownia, biblioteka, Kolegium Karola Wielkiego, Prow
Kościoła Sc Genowefy, Dom miejski z biblioteką, Kościół
katedralny P. Maryi, Hôtel-dieu, pałac arcybiskupa,
targowica kwiatów. W 10ym: mennica, Instytut z biblio-
teką, szpital i dom miłosierdzia, więzienie l'abbaye,
muzeum pomników narodowych, fontanna de grenelle,
pałac Legii honorowej i Burbon, pompa ogniowa,
Szpital gwardyi, rękodzielnia tabaki, muzeum artyleryi.
W 11ym: Pałac sprawiedliwości, St Chapelle,
fontanna Jenerała Desaix, pont neuf, i posąg
henryka IV, szkoła lekarska, targowica drobiu
Szczątki królów Rzymskich, Odeon, pałac Luxem-
burski z galeryą obrazów i ogrodem; Kościół Sc Sulpicyo.
W 12 nakoniec: Pantheon z biblioteką
Szkoła prawa, kolegia Ludwika Wielkiego, Henryka IV
i francuzkie, wielki ogród roślin z muzeum histo-
ryi naturalnéy i zwierzętarnią; most ogrodu roślin,
jatki win, szkoła politechniczna, Hôpitaux Sc-
cietat, Inwalidów, szpital wielki, salpetrier, Ubi-
łości; magazyn prochu, stawna rękodzielnia Gobe-
linów, szkoła aptekarska, instytut głuchoniemych,
Val-de-grâce. — Małżeństwa, Szpitale wenerycznych i kostnych,
Obserwatoryum i katakomby. —

Starożytność. Panuje kilkunastu wieków odległości, wzrost różnemi czasy,
nadały mu powiększéy części stolicy dawnych położeniu; stąd równie jak

*) Oraz objaśnienie Planu. —

Londyn, Neapol i tp wielkie miasta razem wzięty, niemoźi mieć owey
iednostayności, pięknoći regularnéy zakładu, ale owszem zdaie się być zbiorem
nie, na los razem rzucona, wiela miast różnych mięszanina. Dlatego to
opuszczone marais, pełne ludnym pełnym wrzawy i zgiełku St Honoré
pustynią; świetne d'Antin przy zapełnym St Denis rajem; przemysłne
St Antoniego przedmieście przy cichych Inwalidach Londynem wydawać się
może. Lecz nietylko części ale i szczególne budowle, stopniowane postępy
lub nagłe odmiany przedstawiaią; niemiłe wspaniały pałac wiadnéy i brudney
wznosi się ulicze; nietrudno i w nayprzewszych okręgach trafić na rzadkie i
nędzne kleteczki, a jako nie podwala, tuttery, nowsze części miasta do nayprzy-
nieyszych w świecie należą tak znowu wszystkie niemal ulice około St
Denis, St Martin, tak są zakopcone, brzydkie i zabłocone, że iuż gorsze
mieć, szpetnieyszemi, i nędznieyszemi być niemogą. Okoliczności ta przypomina
pewnego z Tallemanow, który od pary lat po paryżu koło Tuilerow
brzydki zbijaiąc, niedowiarstwem zdęty na zwiady podobne rzucił się i
przebywszy niebo trudu większe ulice, zapuszczaiąc się coraz daley, w
taki odmęt hubrayskiego niechlujstwa, ulic, podpieranych kleteczek i dróg wpadł
dziwny ze niechcey. Turicy zwątpić się na niepewności zakład przebycia
narażaią, wyjechawszy reyterować się; a iako wpośrzod kotłów, woniey świetney
tak i on odniosłszy ztąd zbawienny Specifique na zagorzałą obłąkaną
paniomanią... to iest przekonanie.....

Do nieposzanowności mieyscowych, iak w innych miastach europeyskich
tak i pośrzod odwiecznego błota Ilość niegdyś imię stolicy, a
poźniey modzie kolor nawet błota, bałaganu, nabrały baczne na porządek
ulic nawet większych oko takiemi np są: Strzępywanie z okien na
przechodzących rozgniewanych Kobiercow, palenie kawy w wytworzonych przed
sklepami piecykach, pieczenie kasztanow, skwarzenie rybek, pa-
lenie bartłozow, skurzawą, dymem, kopcieniem przechodzących razących. Sku-
banie i wyścielanie materaców, które w pośrzod wozkich z wenecka
ulic, zaciesniaią przeyście, nieznaczney iak tylko z szkodą powszechną
koniczyć się muszą. Takoż niemało potrzeba będzie baczności, uwagi
Francuzem, by ludzi, pełne zawad, wrzawy przebyt [illegible] ulice
iakli nieco gorzą z Niemcem przynaymniey do domu niewrócił. Prze-
tego klimatu niestałość *) mgły niemal ciągłe z [illegible], [illegible]
i obfite w meblach używanie marmoru, wilgoć, budowa domów
w nadziei tagodnego nieba źle opatrzona i aż do posadzek [illegible] zwyczaiu
Kamienna, których nagość zasłaniaią, [illegible] obicia Kobiece
rozgłośki wyciągaiąca, daremnie ortonie [illegible]; drożyzna nakoniec
opatrzywszy stąd to mówię razem wzięte, pobyt w mieście w porze zimowey, czyni
nietylko mniey przyiemnym, ale nadto niezdrowym i kosztownym. Inna
iest latem stolicy odwiedzaiących, wtenczas to tagodne powietrze,
wiela celniejszych części miasta okazałość, gmachów wspaniałość, ulic
schludność, ogrodów i przechadzek publicznych nadobność, wytwornych
[illegible] i [illegible] ozdobnych obfitość. Strojne przybranie
Sklepów, ulubione pielęgnowanie kwiatów, krocie ludzi ciągłym ożi-
wianego ruchem, księgarnia nakoniec wśrzod murzów, bibliotek, jest-
statów naukowych dla każdego dostępnych, sposobność oświaty; wszystko
to mieni czyni paryż nietylko prawdziwie pięknym, przyiemnym
ale: dla każdego z wszech względów w świecie nader ważnym miejscem
dla tego [illegible], chcącemu wygodę i oszczędność, przyiemność i pożytek, iako
nayważniejsze podróżuiących warunki, razem pogodzić, od września wiosny
aż do poźn

*) Wychodzących zimowey bez parasolu, iako nieznaiących klimatu
paryzanie parafianami nazywaią. — ostrożny Meschenbroeka i Brissona
rocznie spada deszczu w Paryżu 20 cali, zazwyczaiem kłótni i mgły w porze zi-
mowey częstsze, jak deszczu padanie.

Brukowanie Paryża zaszczyca imię
miast europejskich Rzym dawny wyższy w
XIII wieku nadał dopiero miano jak świadczy
Rigord kapelan Dziejopis i Lekarz Filipa
II. Zdarzyło się albowiem że Król wy-
glądając z okna ku Sekwanie spostrzegł by-
łą Padowana która w skale murdlanym przed
mieszkaniem Królewskiem wszczęła i wydobywa-
na tak wielkiego zarazliwym napełniła je-
wietrze zadnchem że wydał 1185 rozkaz aby
niezwłocznie do Brukowania przystąpiono. Roz-
szerzane za wsparciem Policyi ulic dalszych
brukowanie, tak dalece postąpiło dał następujący
w miarę zwiększającego przemysłu i handlu z tym samym po rozszerzeniu
miast i ostrów na których siedzibę lub wsiono a wprowadzeniu zaprzęgu w wielkiego tak
upowszechnionym i polepszonym spostrzegło, że zaledwo
odległe obszerniejsze stolicy wyjrzawszy ustroniła,
Kamień twardy, w rzeźniach ciosany, dziś całe
całymi nie mal wyniesła miasto. Szkoda
szkoda wyrządzenie jeźli nieodmiana to obróceniu
innej ściany, w całości i dobroci dokładnej utrzymu-
ie go. Ścieki i rzeki które obfite z wytrysków
spłukują wody w Sekwanę zwrócone, otwarte. Li-
czne i wygodne tu owdzie składziki na których dotro-
rowane Londynu zdawne trotoary
Paryżowi schodzi. Kamień na bruk, Lany pod
Fontenebło dostarczają, wybrany ten piaskowiec twardy
Watowią w parallelipedy obrabiać się daje; wy-
sieka zaś przestrzeń na 25. milionów metrów Bruk
wynosi niemal piąte części całego miasta. Odnawiany
bywa co rok w 8 części, tym końcem rok rocznie dosta-
wiają Kamienia z Fontainebleau 108000.
sztuk nowego Kamienia a koszta Bruku wynoszą
do miliona pięćsetnych złotych franków.

58

Bruk paryzki w dzisiejszej Epoce odrodze-
nia 1830 Latach historycznych Paryżanie

roku 1782 po zaprowadzeniu oświecenia publicznym ogłoszonym, utrzymywanie ich rocznie do 495331. franków kosztowało. Obecnie wychodzi po 275667. Różnica, lecz mimo te koszta [Δ] ilość latarń wzięta do ogromu miasta, wyjąwszy ulic główne rzadsze się wydaje, tak dalece światłem ożywione, by na tak dalece natężonym oświeceniu ulic zapewne zależało. Oświecenie gazowe na wzór Londynu jak w 1826 rozpoczęto, zatem odbieralniki zawiązuje siedm tysięcy latarń (i kagankow:) na pierwszy stawy tysiąc zakład [illegible] gazowi. Londynie do 200 nil czyli 400 godzin w tygodniu roku dochodzi, było zaś nie więcej z gazem do 60 a kagankiem oświecanych do 40 godzin tygodniowo, [illegible] w Londynie oświecenie gazem po domach nawet prywatnych, [illegible] tak dalece [illegible] nie zaprzeczonoby [illegible] dek, gdyby [illegible] Oleju lub Oliwie za dawnego przykładzie miało. [illegible] i spodziewać się należy że i nasz [illegible] będzie jak [illegible] wone domach.

Zaprowadzenie tuby do oświecania gazem w Polsce i spodziewać się należy że i nasz rozpocznie jak w innych krajach [illegible] będzie.

Niemiłe zresztą mam ochoty wyliczać inne rewolucyjne mody w tej stronie miasta zdarzone, przestając na tej jedynie wzmiance iż niemasz taleiny ulicy, co powiem zakatka w mieście któreby srogością, dzikością lub barbarzyństwem owczesnym niebyła napiętnowany. Prawie kiszek ablicznich, ubijczanie i targanie zębami jak w garnizonki jaki; wydzieranie wnętrzności i targanie zębami, tworzenie kurw w dołach i stawianie na nich (co Tatarzią zwano:) dla ozdobienia przedmiotów swoich ich srogości, dzikich bestyj nie budzi za obrazem. Kanał przynależący niegdyś [illegible] obecnie nieistniejący. — Klasztorek S. Antoniego pustelnika Szpitalem trędowatych; którem razem z ziemskiem przekleństwem klorenum dał pospołek, (Bodayne trąd złowył), Que le feu de S. Antoine de Barde, zaginął. Pożar w Lynne dom nabrzeżny w 1705. zdarzony, którem pożyczona od sąsiada pompa szczęśliwie dał się ugasić miał bydź powodem do zaprowadzenia pomp publicznych.

Brak paryzki w dzisiejszey Epoce. Odrodzenia Francuzi (1830) Statuę historycznych, paryzanie ~~w powstaniu bez~~ zabarykadowali ~~z tego Kapory (Barricad.~~ ~~albowiem zrobili onego do 4055. kapor (barricadz.)~~ albowiem, wydarto artych 3,125,000. kamieni z bruku zrobili wśród ulic ~~4055~~ kapory (barricad:) dla działania wojska były na przeszkodzie. Kapor tych podobnych do dwóch ~~ze sobą~~ ~~ze kamieni~~ nanoszono do 4055 przez wiele innych zatarasowań z stołów, stołków, drzew na podwórkach z ulic ~~z~~ ~~z~~ zrobionych; ilość tych kamieni wydartych bruków z całey przestrzeni miasta wynosi dwakroć 20 tysięcy czyli dwakroć 250,000. fo. kwadratowych. Kopach Naprawa bruku po ukończeniu

Oświecanie ulic lubo w 1667 r. stale [illegible] nie [illegible]

O. [illegible] dawniejszy atoli [illegible] w Paryżu w [illegible] w początkach ale bowiem XVI. wieku dla rozbojów i napaści często po ulicach nocnymi zdarzanych, nakazano właścicielom domów stawiać świece w oknach od godziny 9 wieczor, którem w następnych latach 1524. 1526. i 1553. ponawiano. do 1558. roku zaczęto nareszcie po rogach ulic gdzieniegdzie stawiać latarnie a w wiekszych ustronnościach, przestrzeniach skabi kaganice (czyli [illegible]) na [illegible] [illegible] [illegible]

Dziś przez całe miesiący zimowych obliczeń ciągle (: Dni Klima i jasne nocy Zwrotek wyrzeczenia potrzeby :) Latarnie mają reverbery, zamiesponowej latarni ist do 4200 a ramienny ogół przytaczanych 9500. utrzymywanie ich do 500.000. frankow prądu, na godzinę utrzymywanie jednej lica 1/4 centyma. przyjmowane tu oddzie do 14.000. stuk Doszły : do 300.000. Kilogramów Oliwy trawiły. Mimo zato ta samej latarni ilość do ogromu (: prze daley z pół arkuszka od zna- ku = Δ :)

ści do późnéy iesieni t: od marca do listopada: odwiedzaią go wyppada; w tym po-
rze potrzeba dukata, skromnie, ze powiem po studencku, całym zaś przygoto-
nie i istotne podróżuiących potrzeby ofiędzie można, i to prędzéy tu iak w
którey kolwiek bądź innéy Stolicy Europeyskiéy, iako w pośrod ludu, grzecz-
nością i liberalnością zalecanego. — Dla podróżuiących nakoniec, na większą
skalę wspaniałości, iedną ieszcze dodam uwagę, aby nigdy przez włochy na
zwiady Francyi, iako i innych krajów nie puszczali się, bo te naywyższe mieysca
na ziemi piękności, niesmakiem resztę pielgrzymki zaprawiłyby mogły,
na koniec tedy wyprawy zostawione bydź powinny. —

Bruk[owanie] 1784 za wsparciem Dáley ulic bruk[owanie] nas-
tępnie rozszerzane, i poprawiane, tak dziś polepszeniem i upowszech-
nionym zostały, że zaledwo najodleglejsze wyimuią ustronia, kamien
twardy wszędzian ciosany całe i wybrukuią miasto. Dáleka szczerba
wydrążenie iezli nie odmianą, to obroceniem innéy ściany w całości i dobro-
ci dokładnéy go utrzymuie. Ścieki, które obfite z wytrysków spło-
kuią wody w Sekwanę zwrócone. Liczne tu owdzie, wygodne, pod-
wyższenia nastąpią, niepowrotne Londynu chodniki zdaleka na
których dołęż paryżowi schodzi. — Oświecanie ulic [illegible] do
po całym dziś zaprowadzone mieście do 14000. latarń czyszcz
zawieszonych czeszą t: co nierownie lepiéy: przybitych, światła
udziela, kagance z odbijatnikiem oleiem zasypany po dawnemu
ustroiny, bo świecznik gazem dotąd nieużywany. Światło latarń
mnostwem lamp arganda. Sklepy, Kawiarnie iak codziennie ilu-
minuiących wsparte, okazały i czarowny miastu daią widok. — W późniejszych latach

Paryż dáwniemi czasy znakomitą w dziejach narodu i
świata samego grała rolę, iak w historyi swoiéy niemało stron
nie, tak w mieście samym niemało liczy ulic, szczególniéy szemi
wypadkami napiętnowanych *). Miana dróg bawiąca mięszaninę nazwisk
miast i krajów, cnót i występków, uczonych i niebardzo mądrych, ży-
wych i umarłych dobrych i złych duchów, piekieł nakoniec i rajów
ich nadanych im, przeydźmy stanowiczo: Rue St Antoine ulica
S: Antoniego, w woynach domowych nieraz wielką grywała rolę, między
wyskami pod Kondeuszem a Turenem, była ulubionym pobojowiskiem
walki. W 1792 rodzinnym gościnnym pod znakiem, Elżbietny zegarowéy
fabryki t: Cadran bleu: rewolucyą francuzka wybuchła. W 1794. zaszła
rzeź między pospolstwem a woyskiem pod dowództwem Generała Bichegru
za konwencyą narodową z dziatkami. I — Rue Aubry le Boucher. 1639 Kardynał
de S: Eurebe spotkał w niéy prowadzonego na śmierć rzeźnika Obry, oświad-
czywszy iż to z [illegible] było przypadkowie, przebaczenie mu wyiednał. Stało się to
na mocy swobód, iakich w owczas kościół katolicki używał. — Du petit
Bourbon ulica Burbona, poszła od domu Konetabla de Bourbon za
zdrayce Ojczyzny pod Franciszkiem I. ogłoszonego — Inna tegoż nazwiska obok
S: Sulpicyusza, pamiętna domem narodzinym Xiężney Montpensier, któ-
ra pospolstwo nietylko przeciw Rządowi podburzyła, ale nadto Jakta Cle-
ment do zabóystwa Henryka III. namówiła. —

Du Boulai w téy pierwsze Akademia francuzka wzięła zawiązki. W
téy zrodzon Eugeniusz de Savoie Ludwikowi XIV tyle szkodliwy. W téy
nakoniec przemieszkiwał Seguier Kanclerz państwa. — [illegible]
— Barbette wzięła nazwisko od domu wieyskiego, w którym Izabella
Bawarka, podczas obłąkania Karola VI. przebywała. W téy 1407 Xiążę
Orleana, [illegible] zamordowany. —

de Bethisy idąc z ulicy de la Monnaie drugi od rogu dom pamiętny
morderstwem admirała de Coligny z rozkazu Karola IX. popełnionym,
a które drogą i ochydną rzeź S: Bartłomieia 1571 rozpoczęło, Petits sur Petits.

*) Ulice bez końca, Impasse, Culs-de-sac; [illegible] a krzyżowe ulice drogi, [illegible]
[illegible], Carrefour, nazywaią.

I
Opuszczony
ponure rewo-
lucyjne mor-
dy, wybity tu z Dawa
24, przelot ciągu
na tey ulicy
ce że nieinne
przeciw
tey ulicy
Kalwina
w mieście
by [illegible]
[illegible]
ich [illegible]
via, bar
barzynitwy
niebyt, na-
piętnowany.

de Cherche midi, wymalowanie na domie jednym zegara słonecznego tak niezgodnie nagromadzone, że kłopotu w znalezieniu godziny południowej nabawiało, nazwisko iéy Szukay południa zostawiło.

Coquillière, wieś 1684 odkopano zwaliska wieży i popiersie bronzowe Cybéle od Gallów czczonéy w bibliotece wielkiéy złożone

St Denis, ulica Ś. Dyonizego jedna z nayduższych i nayludniejszych, wzdłuż przez nią przeciągających miasto, ma wagi godną bramę triumfalną, w miejscu gdzie przebrzyna bulwary, stoi zaczęta 1672 pamięci Ludwika XIV. Franciszek Blondel kierował budową; obszerna 72, wysoka 73 stopy cali 6. Dotąd przybrana w piramidy, trofeów pełne w płaskorzeźbie kompozycyi wyborney; figury przy podstawach piramid Holandyą; Ren wyobrażaią; płaskorzeźba w gzemsie przeyście renu oznacza; z drugiey strony, piramidy osadzone na łukach spoczywaiących, nad to w niskorzeźbie wzięcie Maestrychtu. Na tympanach Sawa. Wszystkie rzeźby dzieła dawnieyszego czasu rewolucyi zniszczone, na nowo zapełniona napisami. Ludowik magne dzisieyszy. Monarchowie francuzcy zwykli przez te bramy wiązdy triumfalne odbywali. Skąd i ulica sama imie dzisiéyszym nosiła podobne widowisko z Ludwikiem paryz 1814 wyprawił.

de la Draperie wdoma iéy nazwisku mieszkał Jan Châtel wychowaniec Jezuitow; fanatyk ten 1594 targnął się na życie nayłaskawszego z monarchow Henryka IV; na pamiątkę szczęśliwie niepowiodłey mordu, w miejscu zrowianego z ziemią domu, wystawiono piramidę, zaś raz napis iéy nienaylepiey wielebnych oyców zalecał, za wstawieniem się Spowiednika królewskiego była zrauona; miejsce iednak pozostałe pod tym sprawiedliwości p. Place du Palais de justice odtąd nazywane, za swoią ochydę zamierzoney zbrodni, przeznaczone na wystawianie przeklętych na kaydany skazanych, w kuny, pod przęgiem zamykaiących.

de la Ferronnerie, wieś dopiero co wspomniony monarcha 1660 (10?) przez Ravaillaka zamordowany. — de Foüarre była zawiązkiem pierwszych Szkół, w których Nauka scholastyczne biegne Studium, na mierzwie siadaiących nazwisko iéy przekazała. — Gucrégaud, — dom — ogłi Hôtel de Nesle

de Mallois była świadkiem smutnego wypadku: Nieporządek po miescie do XIII. wieku cierpiany, był jego powodem, iadącego albowiem Filipa młodego Króla Francuzkiego świnia w nadtoczy pod nogi wierzchowca tak ciężko o ziemią powaliła, że dnia drugiego na (3. Mard) 1131 rozstał się z światem. Smutne to zdarzenie dało policyi na przyszłość, iak to zwykle bywa nowe, a rzadzi zakaz puszczania trzody po miescie. Nowości te nowych znowu policya nabawiła kłopotu, gdyż mnichy opactwa Ś. Antoniego pomne wystaw od Nayważnieyszych patronowi swemu danych, tak mocno temu sprzeciwiły się, że zmuszeny nakoniec Naby rząd dodał ogłoszenia dodatkowego przepisu, świnie klasztorne, za niepodległe uznaią. Wyśmiane zrazem głupstwa podobne, krzątaiącą się promenadowzięzło. — St Martin ulica Ś. Marcina jedna z większych i ludniejszych pamiętna Stanowym wiązdem z polski po Henryka Walezyusza 1573 w Sierpniu odbytym. Dwadzieścia znakomitych obywateli, 50 pocztowych karet, orszak z 250 osób złożony

pod przewodnictwem Jana Zamoyskiego ówczesnego Kanclerza,

de Nevers jak podanie niesie miał być
podług Brantoma siedliskiem znakomitéj Nieza-
domicy która wabiąc do siebie przechodza-
cych po odnetniczéj chmi w przepaść umyślnie
do tego urządzona strzałkami, gdzie to będzie wieża
w miejscu którey dzisieyszy plac czterech narodów
Place des Quatres Nations założono. — Do tymże
samym Domu Henryka de Clèves żona Ludwi-
ka de Gonzague xięcia Nevers przechowywała
głowę swego Kolubienca Cocónas po exekucyi
1634 placu de Grève w ród nocy przez uniesioną
Sprzedzioną. Do tymże samym hotelu Marya Ludwi-
ka Gonzaga naypierwéj żona Władysława IV. a
potem Jana Kazimierza, królów polskich; zmy-
chowanie (1640) odbiera *). Przepych, otaczający
przybycie po nim poselstwa zaćmiewał Paryż.
W opisie podróży P. Laboureux Sekretarza
iest dowiadujemy się można oczywiście była w owczas pol-
ska, za świetność bogactwa, co za Jana dwo-
ru królów naszych. Uprzejma godność staroświecczyzny
a grzeczność i natka młodzi polskiéj, dar podobania
obok skromności i grzeczności zachwycały wszystkich.
Do jazd poselstwa odbywać się przedmieściem
S. Antoniego, ulicę S. Marcina, Honoryusza,
aż na Kandome gdzie w pałacu tegoż nazwiska
poselstwo przyjmowano.
Królowa bawiąca
wała w pałacu Nevers, a kiedy posłowie
sy z przepychem ubiorów i świetności
i Dziewosza ramatków celowali
wieta francuzkie Panny w stanie i płatki
francuzkie Panny w stanie i płatki ustrzeni tak

*) Marya Ludwika Gonzaga Córka Karola Gonzagi xięcia de Ne-
vers a poznéj Mantuy i Katarzyny de Meyenne urodzitaj
1612. wychowana na dworze francuzkim stroyna zręczności. O
icy rzkę starania Gaston Xięzę Orleanu, Hrabia Langeron,
i Coiffier Henryk, Margrabia de Cinqmars Wielki Koniu-
szy Ludwika XIII. w 1645. zaślubiona była Władys-
Sawowi IV. Królowi i odprowadzona do Polski przez mar-
szałkowa de Guébriant z pod Śmierć Władysława znana z Pamiętników awantury
Jana Kazimierza V. z któ-
rym lat 16 bez brzemienne przeżyła. Francuzka godnie
tym iż robiła intrygi w kraju a stawiła Wojny Domo-
wéj stanęła głowną sprężyna; odwłaki czyn iéj życia
był tenże co innych uczonych, że z Polski Klejnoty
i bogactwa (Siostre zapisuje) wyprowadziła. — Paryża-
nie opowiadali zresztą o iéj życiu następujący. Jan Kazi-

tak nikczemnie tak śmiesznie obok wyglądali że radzi za artekinów niczaj Dworzanowie ich bydź mogli. Postawanie odbywa tedy w Luwrze w Salach muzeum na amfiteatr przerobionych. Wielki bal z figurami był w Pałacu royal w Sali teatralnej. Tam to Stanisław Onalinski Wojewoda, Damę i prażnoć obeznicznieśliatoni owrzesnego dworu francuzkiego zwrokiem bohaterskim z ziemia obojętnością po skramiai i korzyć umiał. Ledignieres

---

Opisanie Dawnych w Paradzie ubiorów [illegible] chcący, nalżu pobrzeże [illegible] zdaniem Tutierbin Grobba Wokera, od domu narodzenia go niedaj przezeń zamieszkałego. Potem na pierwszego [illegible] tych po dziś dzień właściciel domu w najwyższym porządku wanie w niczym co do gmachów nietykane z [illegible] abrzymnie i każdemu odwiedzać pozwala. Na rogu (właściwie ulicy) de Beaune [illegible] Hotel de Villete wkrótce dnia 30 maja 1778 tygodnie życie zakończył lat 84 mając; zwłoki jego dla przeszkód [illegible] Scillieres dnie siostrzenice jego Mignot był Komendarzem; w 1791. szczątki te [illegible] Domu Villet skąd w wielkiej paradzie do Pantcomu 12. Lipca przeniesione były; niżby to większy parady w Paryżu nad [illegible] [illegible] [illegible]

=przypisek do noty *) Marya Gonzaga=

□□) wyprowadziła. ~~Ona~~ Ona to pierwsze Niemcy zaraz za mowy gorszy, Francuzy w Polsce zwiastuna Zostawała; nikczemności, zniewieściałości, pogardę własnego języka, kraju, i wszego co tylko Oyczyste, nadawanym jest od niey datuie.....

Ulica Rivoli za Napoleona I zaczęta dziś ze 111 całkiem aż do Sekwany idąca, długa mila do 1000. Domow zbudowano a rozpoczęto — (Dzieje od Hotel Lambert opowiadane).

=4= Kazimierzu ~~syn~~ dwudziat ~~tenże~~ ~~jego~~ panowania ~~syn~~ złożył koronę i osiadł w Paryżu wspomnienia historyczne iż ieg poprzednie tamże mieli mieszkanie z marszałkowa Francuzka we Dwora po Francuzku Hospital. w 1672 roku a to na kilka przed zgonem swym miesięcy. Czytałem iuż to prawdopodobnie nawet historyczny w tym nieznany, zdaiąc się że dla dopełnienia osobliwszego zawodu tey kobiety, zwiane francuzy szczęść ten podrobiła; osobliwsza ta kobieta Marya Klaudyna Mignot urodziwszy w Delfinacie witanie wszystkim; zamężcem wdowa Ki wszystkich zachwyciła Sekretana Barona d'Imblevieux, który mogąc pana swego o prawdzenie wyprawianie wesela wzbudził wielkie ciekawość widzenia owey piękności; tym razem Baron nieby iey piękności podziwiał ułożył plan zatrzymania iey dla siebie, jakoż wymawiwszy sekretarza za służbę zaraz zamiar uczynił. Po śmierci Barona, takowy rodzice i pogarda iey urodzenia chcąc ią wyrzucić ze spadku przez męża odkochanego zniewolity ią do dziedzenia Paryża, przedtawioną marszałkowi d'Hotel pitał nietylko uzyskała pomoc tego i wygrała sprawę, ale co gorsza

zaręczoną i.
Jako tak ~~podług~~ pod uczuciu a 15 letniego wieku
przyjęcie Oczyma iż bez dwotek ~~mimi~~ zaślubień
i po dwu latach świetnego pożycia zmarł, wdowy
kiego czyniąc nieograniczone dziedzictwo. W Bgo
pow Jan Kazimierz również wdzięczami iż podo-
by miał ~~ją~~ trzeci zaprosił ją małżeństwo i po
trzeci ogromnym spadkiem (: francuzi podają
go wraz 2 1200000. Rfł.?) zaopatrzył. Gdzie-
wa, ~~zawsze bijta obrazek~~, wdzięczami równie jako dobroci
świetnie i obrazek, wdzięczami równie jako dobroci
cera pamiętać od wszystkich Bga i kochania
i poważania. ~~Bóg Pan bo będzie~~ Pan dobra
~~Zabita~~ taka zawsze cześć odbierać powinna.

*) De Thou ojc. to stara familia od początku XIV. wieku we Fran-
cyi znana. Augustyn de Thou prezydent parlamentu paryzkiego 1530
był ojcem 21. dzieci z jednego małżeństwa. Jakób August również pre-
zydent parlamentu; ~~Ludwik de Thou~~ pisał historyą współczesną od 1543 do
1617. wspaniały był do różnych dyplomatycznych, religijnych i naukowych
czynności przez Henryka III. i IV. użyty za Regencyi Marii medicis
nazywany Katonem Francyi był ojcem Franciszka Augusta
de Thou adwokata parlamentu paryzkiego, a później
Bibliotekarza i konsyliarza nadwornego, który padł ofiarą
zemsty Kardynała Richelieu za to iż prawdę o jednym
z grzechów jego umysłu jego życia, w słowach „Monachus
hic voto ejurato, omnes licentiae ac libidinis ge-
nere, contaminavit; napisał.

do posestwa należały, a jak de Thou * powiada, ani wiek ani
płeć choroba ~~[illegible]~~ nikogo z paryzian od ciekawości ~~wstrzymać~~ widzenia
postaci mogły. Domy, okna, i same nawet dachy tak widza
pełne były, że aż trzeszczały. Sami postowie dziwili się nadzwyczaynemu
wśrod ulic natłokowi, gdyż zaledwo wązki przesmyk do przejazdu zo-
stawiono. Zachwycały paryzian: urodziwa i wspaniała twarz i ciała
postawa przodków naszych, (postawa) Kasztelna siwizna i powaga rzymianom
(i dzisiejszym) nie tylko znana, niestychana i niewidziana świetność i bogactwa. Zdumiewano się
nad światłem i darami duszy we Francyi ieszcze w owczas nieznanemi
dziatwo iż to albowiem, (w naprzód) kiedy nauki na cały świat w polskę szcze-
gólniey kwitnęły. Postrzegły z tatwością rozmawiali naprzemiany to
(polerskim) ~~[illegible]~~ ojczystym, to tatarskim, to włoskim, to niemieckim, to nakoniec
francuskim, i to tak iak gdyby nad brzegami Sekwany, lub Loary nie
zaś wiosły, lub Dniepru zrodzeni. Były. Wysokość światła i roby
(proste) ozdoby w polakach, wiele zostydzit grubych i prostakowatych
dworaków Francuzkich. Którzy nietylko że żadney nauki nie mieli
ale nawet nienawidzieli ie; zapytywani od postów rożnemi języka-
mi, w odstępieniu otworzeniem ust i kiwaniem głow, na podo-
bieństwo niemych stworzeń odpowiadali. Naygorszym atoli dla
Francuzów zawstydzeniem były, upokarzaiące przykłady, nayfat-
szywsze (ich) ~~[illegible]~~ między niemi panuiące o późnieyszych krajach,
przesądne uprzedzenie, które wyższość cywilizacyi i znaiomości
świata w postrzegaiących za każdym krokiem objawiały (im) dzi-
kie uprzedzenia. (Fra) które podziwienie mimo rozszerzoną między
(Cudem) francuskim (tak nazwaną) cywilizacyą podróżuiącym napadać nie trudno.
(Ulica) Ulica S. Marina podobnie iak S. Dyonizego ma Bramę Ludwikowi XIV kosz-
tem miasta stawioną, z potaskorzeźbami do wypraw monarchy i
porażki niemców, sięgaiącemi (jej) budowy ~~[illegible]~~ Bulles. (mały)
(Lecz ~~[illegible]~~ stoi) atoli Owartości: Aux Ours, Oules, przed wprowadze-
niem pod Karolem IX do Francyi ich dyalektu, potrawa żydowska
do przysmaków ulicznych należąca, obficie na tey ulicy spo-
rządzana i przedawana imie gęsiey nadała jey. W tey znay-
dowat się cudowny obraz panny Maryi przed którym paryza-
nie coroku fajerwerk (ognisko) i salwę wypchana z wielka
uroczystością palili. Cudak ten wystawiał szwaycara, który z grawszy
po pijanu, wrzepiony wspomniony nożem przebicie na prawdę
zranie go miał; za wprowadzeniem Sądów gwałtownych zniesienia wprowadzenia ukarany był.
Działo się to do roku 1789. ~~[illegible]~~ tego barbarzyństwa obchodzona było.
(Des Piliers des halles) w tey ulicy a to w kamienicy słynące
Des Trouvers. podobnie iak u nas w Krakowie ~~[illegible]~~ drugiey od
dom w którym niegdyś mogły Wierzynek monarchow u siebie rogu rodził
przyimował tak ta w ulicy tey (Reparuiey) Kamiennica korzennika się Molier
Herbelot, w którey Alfons V król portugalski 1476 przez (jak napis. Jean
Ludwika XI był przyimowany; ~~[illegible]~~ Baptiste
między innemi osobliwościami gościowi pokazywanemi, odprawiony Pocquelin de
także obrzęd Doktoryzacyi dziś tak sławnie w teatrze fran- Moliere est
cuzkim podług Moliera dawany, i po niektórych akademiach né dans cette
dotąd (przez) pedantyzm pielęgnowany. ~~[illegible]~~ Wszystko to atoli działo się z rozkazu Ludwika maison en
Ku XI. 1620.
Quincampoix; pamiętna na zawsze oszustwem układu Law, którem
(wyciągnąwszy) za papiery gotowizna wielu obywateli do ubóstwa
przyprawił.

Dzieie de Voltaire. Lud francuzki wszędzie i zawsze
Paniczę

*) przypiska na karcie = de Thou =

de la Tixeranderie znana Maintenon, tutaj w cichey Kamienicy, Katechizm pawła Scarron autora przestroionego Wirgilego obstugiwała.—

Traversiere S. Honoré w tey stawna dziewica Orleanu podczas dobywania miasta przez Karolem VII ranna była.—

de la Truanderie, tam gdzie dwie ulica tegoż nazwiska stykaią się była Studnia miłości, przy ktorey schodzący się codziennie Kochankowie, w rod Skokow i Spiewow wieczna wziaem miłości zaprzysiągali; pod Tytusem augustem, dziewcze opuszczone od Kochanka, krom zaprzysiężonej wiary Matowi, niemogąc przeżyć hańby, w niey utopiła się.— Poźniey znow Kochanek srogości lubey znieść nie mogąc, w nią rzucił się, lecz szczęśliwie wyratowany; i wynadgradzany, uwieczniaiąc pamiątkę, całkiem odnowił ią dwa następuiące kładąc wiersze: „Amour ma fait — en 1525 tout a fait. Tak coraz bardziey szerzącą się tey stawy, dosyć nakoniec karanie, a zapadaiąc szat mocow na zepsucie powstaiących, wszędzie nakoniec zastąpiwszy tey zagubę.— Trousse Vache; powracaiącemu z Konsylium Trydentskiego Kardynałowi de Lorraine zaniechano związku z tey tak pysznego;... Montmorancy Marszałek Francyi woli Rzymu wyprawia do więzienia, portania z rozkazem zaniechania niedorzecznych zamiarow; nadzieia świątobliwość tekże waży zwierzchność i wyparadzie naprzod postępuie; uwiadomiony marszałek zabiega drogę i w okamgnieniu Valk rozprasza paraduiącą czerede, że sam tryumfator, z przestrachu umykaiąc w bystach ulicy pod Zaperzaniem Stuzącey schroniwszy się aż do nocy na posłuchanie przesiedział.—

Rue de la Vieille Vaugirard nie tak dawno uwagi godna od do hasła pospolstwa w dzie Parlamentu paryzkiego, pamiętna Janem Montigny, prezydentu głodu 1481, własnym Ktorem podczas panuiącego w mieście 30000 mieszkańcow od kosztem chleb nieszczęśliwym rozdaiąc, do śmierci zachował; skąd piekarzem ludu nazywany.

de la Verrerie.

Quai de Voltaire; lud Francuzki zawsze sławnych wspomnienie pamięć, nadał ozdobę, imie filozofa Ferneyskiego, od domu niegdyś przez niego zamieszkałego, pokoiu dotąd właściciel domu w nayściślejszym poszanowaniu zachowane z odwiedzaiącym pozwala.— Jest ieszcze więcey ulic w mieście podobnież nazwiskach iakoto: Rue Cassiniego, Richelieu &c.

Między placami piękniejszemi miasta, Vandome place Vandome pierwsze trzyma miejsce, nazwisko domu tegoż imienia ta niegdyś stoiącego otrzymał. Zaczęty 1699 iest czworogranem na 74 sążnie długim a 70 szerokim, przerzynany wielką ulicą **) pokoiu od podwala ku ogrodowi tułery biegnącą. Budowle poremne, w postępia Korynckie przyzdobne dwupiętrowe otaczaią go; w pośrodku na miejscu (posągu konnego Ludwika XIV w 92 wywroconego wznosiło dziś jeden z nay) piękniejszych pomnikow w europie, prawdziwie rzymian godny, na cześć zwycięzkiego woyska 1806 stawiany. Jest to stup kamienny na wzor marmurowego Trajana kolumny w Rzymie dotąd będący robiony, wysokości 133 a średnicy 12 stop. cały powleczony bronzem zdzior na nieprzyiacielu w niemcach zdobytych. Podstawa pełna nisz, korzeb z trofeow rożney broni i ubiorow woiennych ozdobna, za ułożonych rozkazem Napoleona, jego nowiła nazwisko powstała ze zbieżenia cesarzow dawań i na granicie do Klasztora Kapucynow należących. Ten iedna z naypiękniey-szych z podwala Kapucynow prze- plac mianowny ku Ogrodowi Tuilerow prowadzi.—

**) Ulica ta dziś Pokoiu. Rue de la Paix zwana, za

w Dniu Narodzenia tu bawiącego, ale nadto-pobliskiem niegdyś Klasztorom Karmelitów bosych, wielki handel wynalezioną przez się Wodką pachnącą czyli Wodą Karmelitkową Eau de Carme de Melisse prowadzących a przez Maryą de Medicis 1613. założonym, niemniej Dondey Dzieciątka Jezus l'Enfand-Jesus na pamiątkę narodzenia Xięcia de Bourgogne przez Maryą Leszczyńską Żonę Ludwika XV. dla trzydziestu Panienek założonym, przeznaczenie jego przypomina. podobno Fundacya Domu Szlacheckiego w Nowogrodzie niegdyś istniejącego.

) de la Verrerie ~~Jestem Obicinsky~~
~~i reprodukcyjnikiem obicia~~ zdaniem dawna jest nieboszczykiem Rzekodziełnikiem kart obicia papierowych
jakoż już za Karola VI. ~~był~~ mieszkał
uniey Malarz Gringonneur ktorzy pierwszy we Francyi ~~[illegible]~~ malował *)
Karty dla tegoż monarchy ~~w czasie jego~~ cho-
roby złożonego ktore mu za wzynikę dawiły

*) Wiadomość o Kartach podana w Gońcu
Krakowskiem Nro 34-35 z 1829 r.

ułożonych; po czterech ich rogach orły wienie w splotły mitte trzymaią,
trzon kolumny ~~mianie~~ zapętnia, płaskorzeźba wstimak, chronologiia
nie wyprawy zwycięzkiey armii od 1805 aż do zerwania pokoiu
po bitwie pod Austerlitz~~e~~ami przedstawiaiąca. Blachy bronzowe
płaskorzeźb ~~d~~ szerokie na 3 stopy, wysokie na tyleż ~~[illegible]~~ i cali
8. iest ich 24. osadzone na ~~[illegible]~~ rdzeniu kamiennym, stykaią
się wzaiem nieregularnie stosownie do rozkładu figur: znak
w użytku bieżącey, nietylko płaskorzeźby wzaiem odgranicza, ale
miedzi nadto podpisy działań iakie wystawiaią. — Kapitel czyli
głowę kolumny koniczy kosputlka z galeryiką na ktorey stat
w powązkach powązu Napoleona, dotem nadto byt napis, przez
nadzienie ~~[illegible]~~ dla chwały zwycięzkiego woyska /~~zwiastuiący~~ opiekuiącey, ktore po
upadku cesarza zniesiono. Na miey~~s~~cu powązu, zadkniona
biała chorągiew powiewa. Żaden z narodow dziś ~~w całym świecie~~ pomniki
podobne stawiaiących, tyle do rzymian nierbli~~[illegible]~~ zyło francuzi
a lubo w kolumnie Traiana, marmur i dtoto przewyższa bronz ~~[illegible]~~
i formy gallow dzisieyszych; coż kolwiek bądź równa iey wspa=
niałości i niepospolita artystów francuzkich zasługa, pochwał
godne. W ~~[illegible]~~ iedowie naywięcey zależało natem, aby materyał dobrał
i tak rożnorodny iak iest kamień i kruszec wzaiem pogodził,
wpływy nań szkodliwe powietrza uchylił. Łamanie, i obrabia=
nie wzorach kamienia, równie iak rozstawienie blach bronzo=
wych, wyborem trafnym, cięciem dokładnym, obliczeniem
wymiaru prawym dopełniono, co do powietrzo~~[illegible]~~ trzymu uczyniono szkod=
liwości jego, tym ~~[illegible]~~ że blach wzaiem nie nitowano, ani
do rdzenia stupa przybiano, ale tylko zostawiano, zostosowano,
i zachowano na nim. Tym końcem na każdym z 98 batwanow
wokład stupa wchodzących, po 12 zostawionych wystkotków w gła=
szach, postarzyły za przyczepienie płaskorzeźb; a tak zostawiona
wolności ruchu, to iest na zimno lub gorąco rozszerzania lub rozsze=
rzania się materyału, wszelkim zapobiega wypadkom szkodliwym
wpływu na całość kolumny mieć mogącym. Styków blach
nie znać dlatego, że zawsze w mieyscach płaskorzeźb nayuydatniey=
szych wypadaią, brzegi zaś ich sznur wspomniany zastania. Trzy=
dzieści i iden samych Rzeźbiarzy, między ktoremi byta panna
Charpentier około płaskorzeźb, dwadzieścia i dwa razy drzon obie=
gaiących prawowało. Uczony Denon robotą nayczelnie kierował.
Ogrom pomnika tego, położenie nayprzyszmieysze, nadzwyczay na
patrzących skutkuie, i czyli to od dalszych, czy podwała widziany
działanie zachwycać nieprzestaie, coż dopiero o bliższym i szczegułowym bada=
niu nie ~~[illegible]~~ można by powiedzieć .... koniec końcow żadna z stolic euro
pyskich niema ~~[illegible]~~ równie w tym rodzaiu wielkiego, równie pięknego
coby obok niey, a tym samym obok przekazanych dawnego
rzymu pamiątek postawić mogła. — Do krętego widoku wchodzą
chodzących prowadzą na wierzch kolumny dwie ~~[illegible]~~ drzewie w rdzeniu ich schody. —
kosztowała do połtora miliona franków.

Place Louis XV. Plac Ludwika XV, dziś na nazwę Placu
zgody ~~[illegible]~~ oddziela pola elizyjskie od tuileryi ogrodu, iest to ośmiobok
~~[illegible]~~ 120 sążni długi, a 87 szeroki, otoczony parowami w ogrodzie
~~[illegible]~~ probierzonemi pozorami i pawilonikami strzeżonemi, wymysł staro świeckiey
nietstawo do smaku przypaśći mogący, a ktorem więcey dziś ~~[illegible]~~ tak ubiera
niem Sekwany, ~~[illegible]~~ zawsze ~~[illegible]~~ dobry ~~[illegible]~~ w mokrzadła przemienia~~[illegible]~~ chodzący. W pośrodku stat nie=
gdyś posąg konny Ludwika XV ~~[illegible]~~ ktory w 1792 ~~[illegible]~~ 13 per miesiąca zastąpiła gilotyna
7. 21. Stycznia

14. Listopada dla Ludwika Xięcia Joseph X. Orleans
Marii antonimy austryackiej. 13. Października, dla

Wz Czytaj o tym Nowide Deluń orowym Drukowanym Bodaj. Tytuł

dla Ludwika XVI, Żony jego Marii antonimy i liczonych ofiarą wolności i niepodległości poświęconych

na rzesi wojownikow w boju poległych; ktorica z kosztow rodzeństwa S. Magdaleny. Nouvelle eglise de la Madelaine przez Ludwika XV. fundowanego, przerobione zaczęto, a to podług zamysłu Budowniczego Vignon. Mąk bydź stopowaniem otoczony i stawiony bez drzewa, żelaza i bez gipsu, tylko za pomocą wprowadzenia kolumn 20 stu wszystkich bez skutku!

Place zresztą ten proces licznych wypadków Rewolucyjnych, pamiętny osobliwego gatunku Ogniowiska, [illegible] ktoremi prawie spore dzony kilka set osób życia pozbawił. Fajerwerk ten dano na obchód zaślubin Ludwika XVI. dnia 30 maja 1770. roku.

dziś bez zawad, wolny i niepodległy przeżarł ustawicznie. W pomniku zniszczonym Budowniczy, poniosły sztuki niepowtowane, Skarby, iako wzor dzielnego ru-
matka Widoczne z pałacu tego ku podziwieniu zamykał miejsc Kosciół
Des victoires. Stan zwycięztw, w 1685 przez Xięcia de la Feuil-
na rzesi Ludwika XIV robiony, okrągły, średnicy 60 sążni,
otoczony domami, Stopniami, jonickiemi ozdobiony, rzesi ulic w siebie
przyjmuie. Posąg Ludwika XIV przez Dejardin z innemi w ogóle
zmiony, poźniey w tymże miejscu Generałowi Desaix wystawiony, ktory
zniknął, a lud zawsze zmienny, znowemu w 1822 przez artystę Bosio wykonanym, ktorego
robota lat 4 trwała, wystąpił. Gdy=
Posąg Konny Ludwika XIV, w 1605 powstał za Henryka Wielkiego, ktory
wa = ΔΔ = poczęty w 92 Sąż
niach. Przydziwsi dziwnie pawilonow jednakich z agty i kamienia, do-
tem tykowanych, opatrzonych w koło potrzebnemi, otacza go. Ma miej-
sce posągu Ludwika XIII w 92 wyniesionego, jest piękna miedzianą
z prostym wyobrażeniem do koła wody przeciwiającym. Wymiotów gmachu poszpetnego, brak za-
ludnienia, mimo przyległe S. Antoniego przedmieście, mało warty
go czynią.
Haubert miesca pod wzgorkiem S. Genowefy na ktorym Al-
bertus magnus pod otwartym niebem wykł, dało mu i początek
i nazwisko Robert z przekreślonego Albertus imienia. Plac
Champ de Mars — Pole Marsowe, iest placem do szkoły
woyskowey do rzeki rozciągaiącym się. Prowadzi nań z za Sekwany
miesca zdiu patac dla Króla Rzymskiego zamierzano, most ina-
Pidow. Długi 450 Szeroki 150 Sążni, parowami, i pozworzym
rzędem drzew otoczony. — Podobnie iak w dawnym Rzymie, na
obroty Woyskowe, Ktorego wygodnie do 10 tysięcy mieścić może prze-
znaczony. W wypadkach politycznych niepospolite grywat role i świeżo
potem maiowym nazywany.

O kilkadziesiąt mil od miasta z departamenta Côte d'Or z Sąs-
Saint Seine, Sekwana płia Seine; powstaie po wzięciu wód z prawey rze-
Aube, Yonne i Marny od wschodu ku zachodowi bieżąc na dwie
rzędu parząc Dzielą, całemy tysiące Sążni wpośrod miasta odbywaiąc.
Szerokość pod ogrodem roślin 420, około pont-neuf 900 Sążni dłu-
więcey wzgorka S. Luais; wązka Korytem 418 i Stóp szerokim, ku
pont-royal; do Szybkością 20 cal. Sześciennych na sekundę płynie
W wzbierania ich są częste, powodzie atoli rzadkie bywaią, tak że od 822
dotąd nad kilkadziesiąt historyą niezapisuią, naywiększa między temi
1711 przypadła w ktorym wody do 24 Stóp nad powierzchnią zwyczaynie
wody. Ujście w Ocean pod Hawrem przypada. Marznie
rzadko w 8° zimna. W biegu trzy obtewa wyspy, pierwsza Louvi-
nieznacznie szkata służą za przystanie, Składy drew i budulcu. Druga
St Louis S. Ludwika, wspaniałym planie zabudowana, z miastem
trzema mostami połączona; ostatnia nakoniec naywiększa i naywa-
niższa iest Starego miasta Cité, kolebka Lutecyi dawney, pod
Hennykiem IV przyległemi Kąpani na ktorych dziś są Quai de
Orfèvres, de l'horloge, powiększona. Wody iey zielonawey Sekwana Spłukuiąc
i niosąc wszelkie upominki miejskie z Kanałow, Sciekow, Szpitalu
ludzkich Zabytki, wzięte, iuż i Sąc znatury miękkie, ani czystemi ani
zdrowemi być mogą, iakoż używanie ich, rozwolnienia żołądka nabawia

X

Place de Sorbonne. Plac Sorbony, w pobliżu
będący z Kollegium, i Kościołem tegoż nazwi-
ska pamiętny nadewszystko Stanem niegdyś szko-
łą Teologiczną. Pierwszym założycielem Sorbo-
ny był X. Robert rodem ze Wsi Sorbonne
w Szampanii od której zakładca wziął swe na-
zwisko; będąc Synem biednych rodziców wielkiem
ubóstwem i niedostatkiem i trudnościami nim przyszedł
do kawałka chleba, i nim nabył nauki, leur
statowiał swą i zabiegi pokonawszy wszystko
zostawszy Kapłanem tak dalece we Paryżu z
Uważaniem się nakoniec został Kapelanem
Ludwika IX. Króla Francuzkiego; ja niebawem
i Spowiednikiem Królewskim; ~~do 12 Sta panuj~~
Sprawny na biedę pierwszych lat swoich, w roku
1250 pozwolił mieć założenia Kollegium dla ubogich
Klerykow, w którym 16 młodzieńców
Doktorów Teologii zaprowadził. Klemens V. między
Sekretarz Ludwika Świętego potwierdził te instytucya
w 1268. r. Była to instytucya jedna znayprzód w
w Europie w której Duchowni świeccy żyli i na-
uczali wspólnie. Zmarł Robert około 1270. roku i
dokazał niemały Szkole mającej, odtąd nazwisk
jego Szkoła ta Sorbona zwać zaczęto. Z tego to
Szkoły wychodzili najuczeńsi ~~oni~~ Teologowie;
tu i Polaków niemało tym to czasom, tu
nasz Stefan Brzegowski de Rypa zwany
ozdobiony był wieńcem Sorbony. Rypa
lyc szczęśliwy do Stanu i wielkości się przyczynił
się, Sorbona była niegdyś w Paryżu niebios
sprzeczna i brzydła cała nickiedy Europa katoli-
cka. Dziś w samym nawet Paryżu zapomniana
w opuszczeniu i bardzym ustroniu spostrzeżona.

Place Des-

Place Desfair a niedawno Delfina zwany

powstał w miejscu Ogrodu niegdyś przy pałacu
Sprawiedliwości będącego którego przez Henryka
IV. przeznaczonego de Harlay 1607 roku był da-
rowany pod warunkiem zabudowania go. Przyja-
da dziś na koniu Księcia Brognika czyli Dziś nie
jako Łodzi stanowiący na którey ~~za~~ stare
miasto zbudowane, tu środek miasta nowego
przypada a razem Porąg koron. Pomnika
IV. Pomnik zaś na środku samego placu
z wodotryskiem wzniesiony
Desse po dawnego Kamieni stawnego Jenerała
~~ich~~ brakiem wody i niemakiem sztuki
odznaczaią. Na podnożu pomnika są
~~napisy~~ cinione dwoma Orłami poległych wojowni-
ków.

=ΔΔ= Słowa monarchy, i znaczna część członków wiek-
chowca chwały godna. Podali ~~ogół~~ obok klasyczna
starożytna okropnej nowożytnej pierzei, nie~~sz~~ie
wyglądał. Pomnika. Ten z bronzu lany był w Odlewni
Fiolewskiej u S. Wawrzeńca na Przedmieściu S. mar-
cina. *)

*) Takim zaś sposobem odbywało się odlewanie posągów
z Bronzu, podałem w Gonicu krakowskim na Mieście
roku 18

któremi mieszkańcy ogrzewaniem, dodawaniem wina, octu itp zapobiegają
starą. Prócz oczyszczeń miasta i połowu ryb, sprawności ich wielkich
dla miasta korzyści, dostawia wszelkiey wygodności, opatu, a nadewszystko
handel na szczególniejszy zasługuje uwagę wina burgundzkie szam-
pańskie, z Morvan d'Orleanais, zboże z pikardyi: z Ile de France
wszelkie towary bądź surowe bądź wyrobione, ryby morskie z Rouen
przychodzące tu należą. Prócz Sekwany niema rzeszta panuiących
nad potoczek Bièvre prowadzący miasta odpadaiących, który lubo mieszka
w tych okolicznych rzeki
w tych farbiernie garbarń. Marna atoli l'Yonne, l'Aisne
l'Oise wyższemi wspaniałe kanałami do tychże połączone być mogą.
Kanały de Briare d'Orleans de Picardie (nayważniejsze miasta wsku-
tecznie.)
Mamy 16 obwodzie swoim sześć mostów, trzydzieści tamie 12 iest
kamiennych, 2 kamiennemi żelaznych, 1 z tychże materyałów i
drzewa, ostatni nakoniec drewniany; wszystkie ostatnie dla wygody
iedynie dwatow na Louvier wiązący, budowy nowey trwałey a nawet wspa-
niały tak datuie ze Wiedeń stolica nie mimo wszelkich dowodów Orleanais
i fabryk papierowych pieniędzy ani iednego niema w tym rodzaiu
który by z tychże kolwiek z nich mogł się wporownać, nayspiewszy nawet
z drewniakow wiedeńskich przynayostatniejszym paryzkim stawia-
nym bydź niemoże. Idąc za biegiem wody, Ogrod roślin: Plant
Du jardin du Roi: przedniejszy między niemi trzyma mieysce, utrzymuie
związek między podwalami starem, i nowem, i ogrodem roślin
na pobrzeżu leżącym. Zatoczony 1807 na pamiątkę zwycięstwa pod
Austerlitzami, odznaczonemi Skąd d'Austerlitz dawniey nazy-
wany. Becquey-Beaupré był budowniczym; pfas kosztuiący
kamienne, tyki zaś z żelaza odlewane; budowa zmiata, naycięższe
tyki szczęśliwie dotąd znoszącą. Szeroki 37 a długi 401 stóp, środkiem
szczególniey sklepieniami po bokach zaś ciosami wytłoczony, kratką z przęta-
mi żelaznemi oporęczony. Co do wspaniałości może z pierw-
szemi oyczyzny swoiey ta iest angielskiemi o pierwsza walczyć.
Kosztował do 3 milionów franków. Piękny widok na okolice tak
miasto, mostowe i Hospytalowe pobiera; mało atoli
uczęszczany.

De la Tournelle na tęż wyspie od port S. Bernard rzuconey;
w 1656 Kapitułą mieyskim na 6 łukach wspaniale budowanej.
Petit pont maleńki most naystarszy nayzdawnieyszy zgoła starożytnością, po-
wadzi z ulicy S. Jacques do Cité, ostatni raz 1719 odbudowany.
Pont au Change również starodawny od zmiany niegdyś na nim pie-
niędzy nazywany, z starego miasta wiedzie na plac Châtelet;
ma 7 łuków kolistych, budowy nader trwałey, obszerności nadzwy-
czaynej, tak dalece że przechodzącemu rzadko placem nie mostem
wydawać się może. Pawiany 1647.

Jednym z naystarożytniejszych i nayzdrowszych mostów paryzkich
iest. Pont-neuf nowym zwany, po nad obie odnogi Sekwany
przeciągniony, utrzymuie związek Cité z prawą i lewą stroną
miasta. Budowa trwała, dokładna Pawnego Rzymu mostu, pozy-
tywnie. Henryk III pierwszy nań kamień 1578 położył,
dla częstych atoli zabłoczeń pod IV dopiero ukończony. Budowni-
czych miał Ducerceau i Marchand. Długi 170, szeroki 13
sążni, cały kamienny. W końcu wyspy starego miasta w poprzek
mostu przypadaiącego, stał niegdyś posąg konny Henryka IV.*

*) końcu wyspy tego Starego miasta Trójnik czyli Dziób nieiako Paski
stanowiący przybrany teraz Połączeniem Henryka IV. ma kapryśnie mały pawyż Delfina
Dauphine; dawniey Desfosses zwany od Pomnika z wodotryskiem Generała Desse pod
marnego pozbyty [illegible], niemałym szczęściu i brakiem wody, odznaczonego.

*) Wiadomość o tym posągu i innych sławniejszych w Europie podałem w Gon-
cu krakowskiem na miesiąc rok 18.

Staraniem Xcia Kosmo oyca Maryi de Medicis we Wło-
szech odlewany; pod nim to iako nayteńszemu z Królów w zniesio-
nym, lud paryzki dwugiemi czasy miskany gromadzący się w
pośrod tey na niedoł roniony, pamięć Oyca narodu uwieczniał.
Lecz tenże sam lud zawsze dziwaczny, zawsze zmienny, pilochy i
niewdzięczny zniewazył pamięć jego, działo się to 1792 to iest w
roku w którym obłąkana wolnosci przeciw samey siebie walczy-
ła, z innemi pomnikami; ten wywrocita, a czynność nie
bawem pokutą na nowo z składek 400,000 franków dziś inny
wzniosła *) Tak tedy ten i ten sam Henryk IV naprzód
Królem obrany, szczęśliwie panuiąc Oycem ludu nazwany
dalej w chęci zguby Kilkokrotnie napadany, śmiertelnie ranny, *) dalej zamordowany,
dalej żałowany, pomnikiem udarowany, wywroceniem zniewa-
dalej zatowany i nowo dziś w zniesionym uwieczniony szczęśliwszy
sposobem, lecz komysłnosci tegoż ludu maluie. I
Dolne zaś Fryderyka od obrazku pod imieniem Samarytanki na rogu Domek z pom
wszelkie wyki- nie iako niewiele warty 1813 zmiono. Most ten wiele historycznych wypadków świadek i uczestnik, ciągłym oziewiany
ruchem, przedstawia ieden z naypyszniejszych widoków iakie ty
dzieli Paryż ma nie rozumiem to o czasii dolney miasta, iakoż: po
pałac Senatu, Mennica, Instytut, i patac deputowanych, z prawey Luwr
z lewey Tuilleny, wgłębi Kwalidów kopuła, owdzie pola
Champ de Mars, co dwa lata uroczystki widzem de Chaillot, pałacy wieńczone, tu Sekwany
wego dwaj by Wizir dalej prątne, Most sztuk, nakoniec mch na pobrzeżu
położeń Króla i spławnieyszy Sekwany, mogąc oś pyszniejszego w równi pos
Dawatuiąc że
Most Sztuk o którym
Pont des Arts od Luwru do Instytutu prowadzi, iest naypierwszym z żelaznych we Francyi stawio-
trafi nad Sekwaną pod kierunkiem Inżiniera Dillon ukończony. Jest 180 stóp
ny tak rozpięty kamienne a tylki żelazne. Długi 516 stóp paryzkich.
Stawiany kosztem prywatnym na widoku
mniał ieh Przemysłu. iakoż wolności wybierania opłaty do dwudziestu lat podem
bawić, a ponieważ zostrzeżona com udzielona tak korzystna mimo sąsiedztwo Mostu powyższego, oka-
jak ieszcze to nie
zało się że dwa pierwszych zaraz dzienk tak nakład 2 i 900,000 franków
Dzięki
Nowości wrotna. I. Przerastrzony dla pieszych przechadzki
za którą nie
pierwszych, wiele mostów z Sekwaną po jednym sous mostowego a dla
pozostałych
Opis
gdzie francuzy
wyższym ogrodzie roślin zasługuie na szczególniejszą uwagę i roz-
przepadania tak bior budowniczych, równie iak nauki godne stawiać myślącym
zgromadzenia w pewnym
wszystkim dniu otwarty, na probie zawalił
iak w Baden pod Wiedniem niemcy zrobili, który
się most nie parzono. Royal, krótszy od Tuileny idący
we miesiącu 24. 1685 zatożony na 5 tyków, długi 72 sążnie 4 stopy, budowany ka-
września 1803 mienny i smiały do 720 tysięcy franków kosztował. De Louis XV
publicznie, że
Ludwika XVI niegdyś mostu zgody
aż do 3200. utrzymuie związek
z placu Ludwika XV z Pałacem Burbon. Stawiany 1787 prze
Perronet, o pięciu obłokach, z tych środkowy ma 96 boczne po
stopy skrayne zaś po 78 stóp otworu; Szerokość mostu stóp 48 uy-
albowiem
do 24000. Budowa lekka, piękna. Ostatni na koniec most z za pod
dnia naprzeciwko Elizeyskich na marsowe wiodący pole Stawiano 1806 podług rysunku
wojny 1804 nieja-
ki Antebert
tak w krzewy, kwiaty, Ogrodu Pomarańczowe Drzewa ich gmybat zo nie mostem ciekła
ale Cyprysy cheperyów zdobią. Zielnia w pośrod pysznemi
wabiąc bukiety codziennie odwiedzanemi zwierzęta prywatnemi ze sprzedawcy, rzadkie
Dziś Katarzyna publiczności zapomniała o mostu a Flora o publiczności.

I Dobrze zawsze Fryderyk wielki o Francji do d'Alamberta powiedział, że Francuzom ~~jako Patwoxmi~~ chcą dogodzić co dwa lata innego potrzebaby dawnych Króla. Za nasze za dni nasz ych że Kron Napoleo na nikt lepiéj i dłużéj niepotrafi nad fran uzami panować, którem tak zręcznie umiał się zawsze bawić, umiał zatrudnić a jednakże w mowach bonor, próżności dogadzać ith a jednakże jak wiemy i to w niewiele pomogła jak prędko się zdanee ilwrofa z Monarchy potwierdziło. Ten co po wietnéj Epoce, Napoleońskiéj siedział na tronie wiedział ten co ludem wielkością upojonym a na raz upokorzonym władał, co dawnej dawnych rozjątrzenia Francyi trzonem nowéj Kolei, godził, i mimo obwarcie granic, brzemie ciężarów i klęsk wojennych szczęśliwie panował; temi zaiste czcią zawdzięczał znakomitego Wodza i Francya i Ludzkość zawdzięczał ustanowienie winny.

O Panowaniu Króla X po Ludwiku XVIII. tak zwor

Nowość za którą szczególniéj paryzanie przepada tak dalece zgromadzała w pierwszym zarak Dniu (24. września 1803.) otwarcia mostu, ciekawych się zebrano w niem do 3200 franków mostowego, przeszło albowiem przezeń do 64.000. ludzi. W pierwszych dniach następnych zawiązkach następnych ośmiu w 1804. r. niejaki Antebert przybrawszy się w kwiaty, które wtedy piękne, drzewa cytrynowe, pomarańczowe i granatowe a ogrody hesperyckie, a nie nie ciekawych pomnażał

Dochód Towarzystwa, sobie zaś zapewnia
znaczne zyski ze sprzedaży kwiatów w stroi
motu w uroczystości Zielni odnowienie zapeł-
nieny i odświeżany, przedawanymi. Dziś za-
cona publiczności zapomniała o Matce
a Flora o publiczności. —

(do tamtej strony)

Ta Lat kilka panującego którego wstęp na
tron unieśmiertelnił cenzury zdawał się zobowią-
zywał nam przestrzeganie, nie dobrego mieniony
do wspomnienia nad to iż dalej się posuwa-
wał nędznym doradzcom, raz na raz zmieniającym
ministrów, zmiotszy wodzami druku, (Izby Sejmowej
i pantofle zbierającymi a Rozwiązanie
resztę nieodpowiednia, nieżyczan ~~dobre~~ Departamentu
(z Deputowanych) i nadużywszy Sprawa wyborów
stał się pow zrzędził ~~powstanie~~ gwałtowne
nie Polityk ~~Kraju~~ które w trzech dniach (27. 28. 29.
Sierpnia 1830:) pozbawiły go z pałonistwem nagle po-
**) zniewolity do ~~złożenia korony~~ znaglity do złożenia korony,
nie (~~gdyż w niewoli swej~~ zaraz pod dniem 30 w
~~abdykował:~~) ~~znaglony~~ Wypuszczony do wiecki z kraju ministrów za Polignac
Peyronet, Chateaubourg, Guernon de Ranville
~~pod zapasem~~ do więzienia jako zdrajców kraju w trzy. Książę
Za Orleanu za wiwatem Filipa Lu-
dwika na tronie Francuzów osadzity.
Panowanie obu tych Burbonów, od wstąpienia na tron w 1814 Ludwika
XVIII ae do upadku Karola X. w 1830 roku, kosztowało Francyą
516,680,000. fr. Dodawszy do tego Sługi Króla (notabene 21. Grudnia 1814 za.
tuzdrone) 30,000,000. ~~Dzieci~~ Zamordowanie Księcia Berry w 1816 roku
1,500,000. — Zasiłki w 1816, 1819 ~~pozostał~~ bawiącym w Anglii
emigrantom przesłane 1,800,000. Pogrzeb Ludwika XVIII. (wedle ustawy
15. Stycznia 1815:) 6,000,000. i nakoniec Dochody Korony rocznie
Do 5 milionów ~~wynoszące~~ razem 80,000,000. wynoszące; Ogólna sum-
ma 635,980,000. franków jest Wielkoczynem przez Rodzinę Bur-
bonów stracionym. Niewchodzą w poczet ~~Kosztu~~ ~~Króla~~ ~~Ludwika~~
prawie miliony franków, ~~w tym~~ ~~Karola~~ ~~Ludwika~~ wydatki ich. angli

69

P. Lamarde na pamiątkę odniesionego nad niemcami wielkiego zwycięstwa, który na mocy wyroku [illegible] w Warszawie przez Cesarza wydanego Jena nazwano. Jest o 5 tykach sklepień płaskich po 86 stóp cali 2 otworu maiących, a filary brzegami zaokrąglone. Długi 155 metrow, bioracy pobrzeżne roboty do 9 miljonow franków kosztowaly. Po zajęciu paryża 1815 przez wojska sprzymierzone, Prusacy chcąc tak bolesną uchylić pamiątkę w powietrze wysadzić go zamyślali, rostropniejszym atoli rządu francuzkiego postępkiem odmienione nazwisko d'Jena na des Invalides w pobliżu będących, potoczne rozciągnione wkrótce zamysły pozwala zniszczyć niepotrzebny most. ocality go. Most być wedle wyroku zapadłego

Wyloty Sekwany dla płaskich brzegow często mieszkańcom szkodliwe, dały początek syppania piżnych i wysokich Grobel (Quais) ciosami obłożonych. Uiąć tak wody, które blisko na milę nasze strzegą brzegi, zapobiegaią w znacznej części miałce od powodzi, a naypiżniejsze na pobrzeżach formuią atut. Dawności ich początkow sięga wielka za Filipa albowiem piżnego groble Augustyańską iuż rospoczęto; za następcow poczęte za Napoleona nayduższy doprowadzone były. Wysokość ich rożna naywyższe i stóp siedmnaście przenoszą, naypiżniejsze są nowe, zwłaszcza za Napoleona założone za d'Orsai czyli Bonaparte na od mostu królewskiego ku budowa nader trwałą i piżną, nakład 11 miljonow franków w czasach nowszych na nie zrobiony dziwić nas niebędzie. Mur pospad nad brzeg wyprowadzony broni od przypadku przeszkodzących. Przystania pod nieżni szczęściami wytworzone pod szumnym imieniem sportow uchodzą, których nazwiska stosownie do przeznaczenia, na wzgl. drzew, inno idą różne bywaią.

Invalidom bieżące ich.

Paryż tyż tylko ma Wodociągi (aqueducs) które i pierwszej nawet podrzędne miasta odpowiedzieć niemogą i jeżeli za tych wiekow dobrem powszechnym zalecanych, Stolica Napoleonowi winna iakowąś wdzięczność, to zaiste za kanał Lurk naywięksi mu powinna; iakoż wodociągi de Romainville i Belleville dawne bo od początku XIII wieku fontanny nieowinięte zasilaiące niedawały więcej wody iak: pierwszy 9 cali czyli w 24 godzinach 646 wiader, drugi zaś cali 6 czyli 432 wiader. Wodociąg d'Arcueil na zwaliskach po Rzymianach pozostałych za Ludwika XIII zatoczony 3¼ mil francuzkich do miasta prowadzony, trzysta tu fontannom 30 cali, czyli w 24 godzinach 36,000 wiader wody dostarcza, ilość zaiste względnie do potrzeb miasta na śniadanie lekkie niewystarczaiąca. Wody te wzięte z silniami wodnemi niedaią więcej nad 400 cali, gdy tymczasem ludność Stolicy naymniej dwa tysiące ich potrzebuie.

Nowy kanał od pierwszej rzeczki z której bierze początek Ourcq zwany, zastępuie na odwiedzenie [illegible], długość iego od Lizy zaczęszy do miasta na 24 mil francuzkich [illegible] średnia 627 szczniż dla niewielkiej prędkości, prostymi biegnie nowem bez zapor śluzow itp, roboty ziemne szczególniej ważne w zatoce St Denis gdzie bez przekopu głębokiego, przeszło 3000 szczni długiego, obeyść się nie można było. Między Marcuil a mlynem Lizy 30 przeszło stóp szeroki a 4; 7 cali głęboki, tęczy marne z kanałem St Quentin zeszła tylko na 10 stóp obszerny. Po drodze kilka pomnieyszych zabiera strumyków, a przebiegszy między innemi Jadek Bondy, Pantin, pod la Villette przyszedł St Martin w miednicy ogromney wypróżnia się. Jest to prawdziwy

odbieralnik w kształcie stawu, w równowłat na 610 sążni długi a 61
szeroki, obmurowany, darniną nad pobrzeżu i drzewiną obsadzony, sta
wiąc nietylko port dla exoten od Marmy przybywaiących, ale i skład
wód na potrzeby miasta zdany. Latem mieszkańcom przyjemną wo
ułatwi żeglugę, zimą zaś dla tyrowiarzy miejskich do wozu służyć ma
gących postrzega rozrywkę. — Ilość wody kanałem Turka dostarczanej
~~Ilość wody~~ przeszło 1350 cali wynosi, co w 24 godzinach 672000
wiader uczyni, z których znaczna iuż część w nayodleglejsze stolicy wo
dociąg rozchodzić się zaczyna. —

Z trzech pomp ogniowych / : pompe à feu / : za potami eliza
skiemi będzie iako Sztuka parowa ważniejsza. Dzieło braci
Perier w 1805 r. przez Marquerit poprawione. Wypełnia na
wysokości de Chaillot cztery odbieralniki, każden 2 9000 wiader
z których woda do ogrodu Tuilleries i innych wytrysków wchodzi.

Wytryski. Ogółem w mieście iest osmdziesiąt Wodotrysków
za Napoleona Stanęło. Większa część wprawdzie i drobnych i
mało wartych, wygodzi iednakże i potrzebie panyan bardzo przy
datnych. Trzy fontanny Wiewiniątek o których niżey powiemy
iedną z naypiękniejszych, stolicy godnych iest wytrysk Bondy
na pedestałach delicyi; i ieżeli pierwsza pięknością swą budowie
winna, to za szczegolniey smakowi wydaie, i zdrowiom pysznie p
rzonym wyższość swą zawdzięcza. W pośród ogromnéy miednicy, ktory
inne ~~r~~ Kolejno stopniami wznoszą się; w naywyższey nad pedrosz
osadzona czara inna pomniejsza na trzonie spoczywaiącym dzwig
w którey pieniek ustawiony szczyt całego wytrysku stanowi. Cztery
z rozsta- wy w kalantykach (egipskie) na tych uż cokułach do poziomu nay
wyższey miednicy ustawionych, spoczywaiących, całość tych dopełnia
Gra wód odbywa się w następuiący sposob: z pienka szczytnego
wkrąg bucha[illegible] woda, spadaiąc tyle i przepełnia czarkę dal
czarę i drugą nadtym miednicę, a ciągle brzegi przebieraiąc, całą
ich powierzchnią ostania, w wielką wkoniec iako ogólny odbieralnik
zbieraiąc się. Lwy tymczasem z paszcz zdroie kryształowe tor
do podwyższenia czarownego widoku niemało dodaią. Zebrane tak
wody albo z wielkiey na wyżycie czerpaią miedniey, albo zbytnie upeł
nie dolnemi maskaronami ozdobionemi na potrzeby dolnéy ulicy
płyną. Czary i lwy są z żelaza odlewane reszta z kamienia twar
Wysokość fontanny od podwala potrzwarta, od dolnéy ulicy cztery
Średnica zaś wielkiey miednicy do 14 sążni dochodzi. Piękny
pomnik Dzieckiem iest uczonego Girard. Paryzanie daią mu nazwi
Pałacu wodnego (chateau d'eau) które nieznawionym iednak
skim iak iest np Trevi dawać by tylko godziło. Nie be
przesady!... Troie wspomnionych niemożnaby wprawdzie odmowić
piękności i fontannie de Grenelle w ulicy tegoż nazwiska, t
gdyby tylko na małey nie schodziło bagatelli a ta iest
woda, ktorey nieczystością iak wiele innych fontannach s
ci europeyskich Rzym wyższy szukać potrzeba. — Takie to
ubostwo dzisieyszych robót w porównaniu, ktorych drobnosci w porownaniu
zdawnemi Rzymian tym mocniey iestesmy uderzeni; iakoż za Traiana
z wytrysków czynnych zdaniem Frontyna 14018 kwinaryów wo
dawały, a podług rachuby Rana przy 477,466 metrow szesc
wyst

E
~~gorzem~~ w 24
godzinach da
ią 38600.
wiader.

tamuj tey ciur P. Letellier.

70

Wyciąg

z Chemii Thenarda o wodzie k. 511 tom 1.

Woda czysta W tym to stanie znayduie się pospolicie woda; ale się nigdy nie znayduie lub prawie nigdy w stanie czystości; iedna tylko woda deszczowa lub śnieżna robi ledwie wyiątek a i w niey iest wiele rozpuszczonego powietrza.

Woda mieszaiąca prawie zawsze istoty solne zczasto sól kuchenną, sole wapienne niekiedy sole żelazyste, siarczan magnezyi, czasem kwas węglowy i wodorod siarczysty wolny lub skombinowany, &c. Kiedy woda iest smaczna lub gdy ma do siebie znaczną ilość soli ziemi i iest uzdatniona do życia na ekonomią życia rzeka przybiera nazwisko wody mineralney; iednakże szczególniey nadaią imię wody słonej wodzie morskiey i wodzie obfitującey w sól kuchenną.

Gdy przeciwnie woda nie ma znacznego smaku i tylko nie wiele mieszaniny soli gatunku ziemi, nazywaią ią słodką. Zdaie się pospolicie wody stanowią większą część ziemi. Rzeczywiście. Mogą się uważaią za dobre do picia, ieżeli żywe, przeźroczyste bez woni, ieżeli się w nich gotuią dobrze warzywa gdy rozpuszczaią mydło nie rozczyniaiąc go w kłopłu ieżeli ich mocno nie ścinaią ani zalecaią baryty, ani zalecaią srebra ni na koniec pozamaią ammoniaku, na koniec wyparowawszy ie aż do suchości, ieżeli nie zostawiaią tylko mało zbielałego resztę. (a)

**) Zadaczenie tu tabelle czyli Otwell rozbioru wszystkich wód, które dochodzą lub dochodzić zdaią do Paryża. Ten rozbiór dokonał P. Holmi repetytor Chemii w szkole Politechnicznéy w imieniu Commissyi mianowanéy przez Jeneralnego Dyrektora Drogi i mostow; ułożony przez P. Hallé, członka Instytutu, Profesora Faculttetu lekarskiego i t.d. rownie jak przez P. Barbé Inspektora jeneralnego Drogi i mostow i przez samego P. Chenard. profesora Chemii = verte = [illegible]

(a) Właściwości gotowaniá dobrze warzyw i rozpuszczaniá mydła bez wydzielania kłopotu w tym się, że woda nie zamyka w sobie chyba bardzo mało soli wapiennych. Zczezawian ammoniaku, zalecaią srebra i zalecaią baryty, prawią obfite zczezawian ammoniaku w wodach selenitowych, zalecaią srebra w wodach mieszanych hydro-chloriany a zalecaią baryty w wodach w których się siarczany znayduią.

F

Imiona Wód	Ilość pozostałej Wody.	Zawartość kamienia w tej Wodzie (a)	Ilość węgl. kwasu w tej wodzie (a)	Ilość węgl. kwasu w tej wodzie.	Ilość węgl. kwasu w tej wodzie.	Ilość węgl. kwasu w tej wodzie.	Ilość węgl. kwasu w tej wodzie.	Ilość węgl. kwasu w tej wodzie.
	Litry.	Centyliby	Centyliby	grammy	Grammy	Grammy	Grammy	Grammy.
Z Belleville i z Menil-Montant - na przeciw Saint-Maur.	15.	36,17.	24,50	24,735	17,040	3,830	0,347.	3,518.
Z Prés St Gervais z fontanny Chaudron	15	10,48.	32,67.	17,201.	6,655.	3,540.	0,439.	6,647.
Z Beuvrome, z ~~wodolrysku~~ ~~fontanny~~ du Ponceau	15.	37,94.	23,17.	10,999.	6,728.	2,386.	0,000.	1,855.
Z Bièvre przed wmyciem do Sayza	15	35,89.	19,89.	9,824.	3,750.	2,047.	0,169.	1,630.
Z Beuvrome - " — " — " —	15.	34,22.	32,44.	8,180.	3,050.	3,855.	0,000	1,275
Z Arcueille ~~z~~ fontanny ~~Latin~~ Instytutu.	15.	36,89.	32,83.	6,990	2,528.	2,536.	0,290	1,646.
Z Theronneme - " — " — " —	15	34,09.	26,50	4,770	0,304.	3,925.	0,000	0,541.
Z Janatu ~~Lunch~~ d'Ourcq (b). — "	15	43,95.	36,32.	3,701.	0,257.	2,993.	0,114	0,417.
Z Collinance - " — " — " —	15	32,72	12,22.	3,390	0,269.	2,882.	0,144	0,095.
Z zeli Gergogne — " — " — "	15	34,72.	23,78.	3,276.	0,221.	2,703.	0,129	0,223.
Z zeli d'Ourcq — " — " — "	15.	35,39	16,83.	2,887.	0,202	2,362.	0,115	0,208.
Z Selwany pod Paryżem - — " —	15.	36,28.	12,54	2,613	0,295.	1,940.	0,000	0,373.
Z Selwany nad Paryżem - " — "	15.	36,28.	12,54	2,426	0,761.	1,494.	0,000	0,171.

(a) Że wody przechowywane były w butlach aż potąd się nie mogły psuć, ~~mogłyby~~ mogłyby być, że ta okoliczność wpływa na ilość powietrza i kwasu węglowego co daje powód do wierzenia, to to, że ilości powietrza, któreby być powinny w wielkiego podobieństwa jednakie, dla wspomnionych wód, przedstawiania różnice dosyć znaczne.

(b) powstaie z Wód rzeczonych Ourcq, Beuvrome, Theronneme, Collinance i Gergogne.

przyiemniejszych na pobliską sekwanę, bu-
dynkiem S. Antoniego i pełne życia ka-
wala. ~~Latem domysł~~ Można zawsze przeko-
dzić się rodzaju tu przemysłu a przynajmniej
pierwsze otwarcie kawiarni w mieście tak
ludnym, przez tylu cudzoziemców odwiedzanym a nad-
wszystko między ludźmi tak ciekawym
i za nowościami przepadającym się może
ogromne ~~kawiarni~~ zyski przynieść. — Woda
źródlana ~~Seydai~~ ma na podobieństwo kawka-
~~Dy~~ ~~jaco~~ z trzaby ~~ta~~ na dół spuszczo-
nej, do której przewody przez cisne rogi stu-
dzienne zdrojów dostarczać mają. Plan fon-
tanny tey ~~ten~~ P. Cellérier. —

Wyjątek

z Chemii Thenarda o wodzie K. III Tom 1.

70

Woda ciekła W tym to stanie znajduje się powszechnie woda, ale się nigdy nie znayduje lub prawie nigdy w stanie czystości; jedna tylko woda deszczowa lub ze [illegible] nowie

Rozpuszczalne sole z tey reszty pochodzące.	Gramm.	3,518.	6,647.	1,835.	1,630.	1,275	1,040.	0,348.	0,115.	0,095.	0,223.	0,208.	0,373.	0,171.
Sol kuchenna z tey reszty wynikła	Gramm.	0,397.	0,439	0,000	0,164	0,000	0,240	0,000	0,114	0,194	0,129	0,115	0,000	0,000
Węglan Wapna z tey reszty.	Gramm.	3,830	3,540.	2,350.	2,047.	3,955.	2,536.	3,925.	2,993.	2,582.	2,703.	2,362.	1,940.	1,494.
Siarczan Wapna z tey reszty.	Gramm.	17,040	0,655.	5,720	3,750	3,050.	2,528	0,304	0,257.	0,269.	0,221.	0,204	0,295.	0,761.
Reszta wynikła z wyparowania tey wody.	Gramm.	24,733	17,201.	10,999	9,834	8,180.	6,990	4,770	3,701.	3,390	3,376.	2,887.	2,613	2,426
Kwas węglowy	Gramm.	50	27.	17.	39.	44.	53.	50	42.	42.	35.	33.	54	54.

ze tocim gos

Tey, sztuczna, w dalszej

ta mocz

przyjemniejszych na pobliską Sekwanę, lu-
dnienie S. Antoniego, pełne życia ha-
wala. ~~Latem domyst~~ Można rzawrzeć przeci-
dzieć że rodzeny tu pchnięcia a przynajmniej

Imiona Wód	Głosi rozebranej Wody.	Powietrze zamknięte w tej Wodzie	Zamknięty w tej Wodzie (a)
	Litry.	Centylitry.	Centy.
1. Belleville i Menilmontant -	15.	30, 17.	24.
2. Nad Marne - Saint-Maur. - - -	15	10, 45.	32,
3. Nad Sekwaną z fontanny Gamdon	15.	37, 41.	23.
4. Pauvre ~~Puits~~ Puits de Grenelle	15.	35, 00.	19,
5. Pauvre Puits de Grenelle	15.	34, 22.	32,
6. Pauvre - - - - -	15.	36, 09.	32,
7. Arcueil z fontanny ~~Pompe~~ Pompe Messieurs.	15.	34, 09.	20,
8. Chebreuse - - - - -	15.	43, 95.	30,
9. Tanate - - - - -	15.	32, 72	12,
10. Collinance - - - - -	15.	34, 72.	23,
11. Nad Sergone - - - - -	15.	35, 39	16,
12. Nad Ourcq - - - - -	15.	36, 28.	12.
13. Nad Canal Saint-Martin -	15.	36, 28.	12,
14. Nad Canal de l'Ourcq (b). -	15.		

(a) Że wody przechowywane były w butlach ale pod
klimatem wpłynęła na ich powietrze i kwasu w
to że ilość powietrza które gotowały
Aich wod powietrza różnie co do ilości
(b) pochodzą z Wód rzecznych Ourcq, Benwom

71

D. 14 Lipca zgromadzeni ~~elektorowie~~ wyborcy narodowi w Domu miejskim uradzili ~~zdobyć~~ zająć Bastylią, w tym celu ramię zbrojne wyprawiono ~~pozwolenie~~ pozwolenie z 4 strzałów Do Komendanta twierdzy z żądaniem wydania ~~klucz~~ dania kluczy podania ~~otwarcia bram~~ a lubo Dowodzca okazał powolność tym czasem Zgrady rozkazu wcześniejszemu przeszkodzić temu, co było powodem iż tłumy pospólstwa z oddziałem gwardyi gwałtem ~~nieprzyjaciela~~ uderzywszy mimo opór Komendanta zabili ~~zbuntowali~~ i z ziomem ~~z rozkazu zgromadzenia~~ w okamgnieniu zdobyli ia wszystko zrównali. Napotem rozkazem rozkazał wokoło ~~rozkazał~~ rozkazał ~~Kazał~~ ogłosić zrobić, ~~wyciągnąć~~ plac, gmachy podwalą, ku mocnemu Autentycznemu a na planie Bastylii zawsze zapozyt w morze będący Angielskie. Myśl chwalebna! wiekuiste. ze tam gdzie Przy krwawe rozlewie ~~zdrowie~~ ozdrowieńcy tryumfy Chwalebna ~~C~~ ~~C~~. Przy, gdzie ~~C~~ ~~C~~ ~~C~~

Wodotrysk Fontaine de l'Éléphant. z rozkazu Napoleona rozpoczęty ma
być na placu niegdyś przez Bastylią *) zwanym. Kamień
towarzy na podstawę z Chateau Landon sprowadzony. x
stanowi zaklęsły
obkamienia trzonu, na którym podwalina czyli
podstawka (:stok:) dźwiga ma olbrzymiego słonia z bron-
zu, wysokości jego 80 okładem metrów dochodzi.
Wzór czyli model (z gipsu już gotowy) słonia tamże w
szopie na kilkanaście wysokiej x. Długość słonia od
trąby do ogona stóp 45 wysokości bez
wieżyczki (:14 stóp wysokiej:) 40. podstawy zaś
kamiennej cóż stóp 20. Przemysł zawsze
czujny na wszelkie zyski, zamówił sobie już
od kilku lat za pewną opłatą miejsce mie-
sce we wnętrznościach słonia a to na Kawiar-
nią publiczną, w nodze jego będą schody wsta-
mak kręcone, w brzuchu powiększy żywota lu-
skiego Kawiarnia, na grzbiecie zaś w wieży
która dźwiga glorycetka z widokiem jednym zna-

*) Bastylia wzięcie na podobieństwo grodu warownego
na przedmieściu S. Antoniego, zbudowana była za Karola V. pier-
wszy Kamień węgielny Hugues Aubriot prevôt miasta ordonat Paryża
22 kwietnia 1369 położył. Gród ten pierwszy wzniesiony był murowany i stanowił w owe czas wa-
rowną zatrzymał przeciw napadom Anglików a mieszkańców
sicieży rezydencja Hôtel S. Pawła niegdyś królów
zamieszkały. Na miejscu mostu zwodzonego był
otoczona parowana wodą zalaniem, dziś mi bastami
niegdyś zbrojownia do Dolegliwości broni. Liczba z zabu-
rowaniem wpośród dla Delfina Państwa. w 1789. d.
14.

w 24 godzinach wynosi, gdy tymczasem wszystkie teraźniejsze
sklepie i budowy wodne w paryżu podług Girarda [illegible] Recherches
sur les eaux [illegible] nad 8313 metrów wiedzą. Przym nawet dzisiejszy 6 razy
mniéy od paryża potrzeby maiący w obfitości do 1500 cali sześciennych
wody zachować, paryż zaś do r. 1754 nad 200 cali niebieżyt [illegible].
Prawdziwie tedy zbawienie swoie Napoleonowi winien, który tworząc
kanał Ourk nietylko spragnionego mieszkańca [illegible] znacznie na-
pawa, ale nadto po dokończeniu robót wodnych do 10000 cali na
przyszłość obiecuje; [illegible] Utrzymuią nadto na pobrzeżach
[illegible] Cedniki [illegible] des eaux [illegible] to iest
domki w których za pomocą węgla kruszonego woda rzeczna mętna
pozbawiona na użytek domowy, iak inne z fontan czerpane rozwo-
żona bywa. [illegible] Stawnieyszy między temi iest na grobli de Celestins. — Studnie i po-
Z przytoczonych tyla i różnych źródeł, z których Stolica do domach rzadkie. —
zdrowie czerpaią może, zdawałoby się że woda iest pospolita, nie
w paryżu nieznaczącą, a przecież całkiem inaczéy dzieie się, iest
albowiem nietylko ważnym artykułem ale do większa dochodny
rodzay zarobku w mieście stanowi. Przedaż iéy obfitsza utrzymuią
gromady, a tysiączne po mieście krzyki przekupniów, czystemi o wo-
dzie doniesieniami à l'eau, à l'eau! przeplatane, toskotem bry-
miennych wozowodów bęben ciągle pomnażane o wielkiey potrze-
bie wody nayteprzéy przekonywaią. Nosiwody na zarzuconych
z łokcia o dwuwiadereczkach nosidłach czerpaią i sprzedaią iéy
tanio się, do 2 sous za wiadereczko biorąc. Przy wytryskach, cedni-
kach i [illegible] miejscach nietrudno dla naczynia [illegible] pozbyć się
[illegible] o teatrach; bo czas przybycia kolei czerpania zakreśla
którego każdy przestrzegać [illegible] obowiązany. — Liczba Wozowodów do 10 tysięcy.

Francuzi w używaniu wszelkiego rodzaiu kąpieli [illegible] Rzymian
naśladują, (co do ciepłości rożnią się) i zgromu [illegible] tego rodzaiu [illegible] daleko [illegible] kraie europeyskie po
Klasy atoli niższey dla wysokiéy ceny nietatwo dostępne. Wszy- [illegible] zostaią.
dzie znaleść się można, nad Sekwaną wszakże naystatwiey. Fryzy-
iérze na kadłach w 1760 r. Poitevin zaprowadził, wiele znacze- = inno-
nie udoskonaliło ie; celuią przy gotowanych mortach przez Vigiers ze z Sekwa-
otrzymywane w których za pomocą [illegible] w osobnych [illegible] ny lub de sau
kąpać się można. Wszystkie powszechszéy czystość czerpana, bywa
porządek, usługa, wszelki porcelet, napoie, woniе, Nowem Co 1 do 3 mie-
w tylko do wygody należy, bywa ich wiadomość. — Różnica sięcy raz po-
pietr różne budowli strony lub piętra zaymuie, bo przystoy- dobne cedzow-
ność przepisami rządowemi obostrzona, tak mieć chce. Od pollera ki czyszcza
Do kilka franków w nich płacić, podług tego czy przedsie- i nowym za-
bierze tylko zwanne wysiłka, czy co więcey zażąda się lub nie. — Liczba [illegible] stępuią wę-
Pod Tuilleriami będzie w 1501 prod. budowniczym Bellanger i glem, piasek zaś ich
to w 14 dniach Manzly; na ogromnym [illegible] wznosi się o płacą. —
dwu piętrach budowla, galeryiką kolumnami gustownemi, podsiebit-
kami i [illegible] ozdobiona. Sto czterdzieści wanien od [illegible] do nowy
dla zgoła gotowe. Portyk [illegible] pałacyku, w którym
i kwiaty [illegible] Stroyny rożnie iak galeryika w około [illegible] bieżąca;
bliżey zaś Sekwany w gaiku z angielska przemieniony. Od prze-
[illegible] na oddzielnym [illegible] pompa i odbieralnik wodą [illegible] zasi-
[illegible]. Między ogrodowemi Montesquieu [illegible] w którym celuią
celuią rozkład ich i czystość wyborne. znacznie uczęszczane — Chiny
Chinskie na balwanach; Turkie tureckie na tampl, w smaka

[illegible] Zaczęta za Napoleona na płacu bastylii fontanna słonia, [illegible] jak
olbrzymi model w którym przyszłey wielkości można, ma być [illegible] Myśl wybor-
za tam zdaie się, że powinne wody popłyną [illegible] Fontanna Versais i pamiątka wojenna
i wyborem zalecona [illegible] my Pont-neuf. [illegible]

I Podobne u-
mieia cedniki i po
domach prywatnych
cedzowskie podobne
[illegible] wa-
rzyć gąbki, gru-
ba która grubsze
mogły zatrzymuie,
cały wartość wę-
gla drzewnego
wronego i trzciny
nakoniec piasku
płuczonego; przez
które gdy woda
przychodzi, czystości
i smaku zdrojo-
wey nabiera =

Liczba Wozowodów do 10 tysięcy

= inno-
ze z Sekwa-
ny lub de sau
czerpana, bywa
Co 1 do 3 mie-
sięcy raz po-
dobne cedzow-
ki czyszcza
i nowym za-
stępuią wę-
glem, piaskiem zaś ich
płacą. —

** [illegible] przypisek ten
[illegible] Kasterec
malay

nazwisko postawie budowane, dotąd potki chciwi nowości pa
ryzkie nienasycili się więcej niegdyś iak dzisiay odwiedzane bywały;
pierwsze nawet znacznie podupadły. — d'Albert ulica S. Dominique
aromatyczne, iuż zdrowiu, iuż zbytkom nostrzne, co i o Tezienkach
Tivoli, wody mineralne naśladowane, z pomieszkaniami dla chorych
utrzymujących powiedzieć można. — ij = Neothermes = ⊛ =

Dla dobra nakoniec chorych lub kaprysu mody są prócz
kąpieli i Zakłady wód mineralnych bez naturalnych bez Stuz-
rajeh, znaczniejsze między temi w ulicy Rouşeau i Condé, to-
dzież St Lazare i St Denis. —

Upiększane za Cesarza miasto i zaprowadzane porządki wy-
dały godne podziwu i potrzebie ogromnéy budowli odpowiadaiące nowe
pomniki użytkiem powszechnym zalecone. 50 milionów franków
nakładu tym końcem podziwego, o ważności ich naylepiey za
powiada. Targowiska, jatki i rzeźalnie, etc przedniejsze między niemi
zaymuią miejsce. Markié des Innocens, targowisko niewiniątek, ulica
de la Feronnerie uwagi godne. Na tym placu gdzie od niepa-
miętnych czasów potomki tłum paryzkiego grzebano, gdzie w XV wieku
stała wieża, z której za zbliżeniem się naiazdu Normandów na gwałt
wołano; po zniesieniu cmentarza, za dni naszych, jarzyn targowica
otwarte. W pośrodku iest wznosi się pierwszy co do budowy i Mars
zytności w Kolumny wytrysk, od miejsca niewiniątek, Fontaine des
Innocens imie nosząey, 1551. w myśl piotra Lescot i Jana
Gouyon budowany. Zalecą go proporcya i piękność porządku. Ustę-
wienie. Dzisieysze w pośrodku placu i dorobienie otwartey ściany
p. bo dawniey do polski ulicy zwrócony był przymurowany; nader korzystnie wypadło:
Każda ściana przedstawia portyk otwarty o pięciu słupach Korynckich
między któremi w tłoczonéy płaskorzeźbie Najady, arcydzieło Jana
Gouyon ozdobą. Attyk ozdobny wieńczy frontom, całość zaś Kopuła
w tarczę pobita. Wysokości 24 stóp dochodzi. Ta nie iest iak
niegdyś prostą tylko ozdobą, bo kanał Lurka zasila iż zdrowiem
obfitym, którem krynica naprzód pod zasklep kopuły, potem
wypada w czarę z tey w czarty odrzutne ściany skąd naczynia
a przepełniwszy się w ogólną znakomitą miednią czworograniastą w okół
formacyą zbiera, która wsparta krynicą od czterech
czcigodnych p. egipskich; iuż tworzoną publiczny użytek
potrzebi. Piękny napis niewyraźny, nadwerężony nad Najadami
Fontium nymphis i prościey i znaczniey Nymphis datby
się zastąpić. Dawniejszy cudnéy poezyi pan Santeuil

" Quos dura cernis simulatos marmore fluctus
" Hujus Nymphæ loci, credidit esse suos.

po przerobieniu fontanny niemógł powstać. Dla zresztą
niewielkie, które zaymuią galeryą przytułek ogrodniczkom
Sadowniczkom dawne. W 1787 uprzątaią szczątki zmarłych
na placu dzie a la Volaille targowica drobia, na grobie des Innocens. Cztery rzędy galeryi, tyloż szeregami pułaskow pałac
siedzący, usunię
no ono po.
strzeżenie, że
ziemia zwierzęce wątpki ziemi grzebane osabawione przystępu powie-
trza zamiast gnicia przemienieniu w kolor biały, [illegible] do tłoczenie wiało
11 ryba Norma cieli podobna. Na tymto Smetarzu jeden z grubszych do 1786 roku przeszło 30 do
000. ludzi pogrzebano.

Neotherma maison modèle de Bains et de Douches sous le patronage du Corps médical — Rue de la Victoire — Chaussée d'Antin 48. (ou Chaussée d'Antin). —

Établissement Nouveau et Unique en son genre dans la capitale, offrant aux familles, aux malades, aux convalescents, aux personnes valétudinaires, toutes les ressources désirables pour le rétablissement de la santé. Ouvert le 1er Octobre (1850.) — Cet établissement est situé dans un endroit calme et retiré, au milieu d'un jardin planté d'arbres, et offre aux baigneurs toutes les commodités désirables. — Il est tenu à l'instar des établissements de Russie, Pologne, Allemagne, Autriche, Hongrie, Italie, Turquie, etc. — Il est pourvu d'une machine à vapeur de la force de 8 chevaux, qui chauffe l'eau des bains et des douches, et qui fait mouvoir les appareils de gymnastique. — Il est ouvert tous les jours, depuis 6 heures du matin jusqu'à 10 heures du soir, sans interruption. — Il est desservi par un nombreux personnel d'hommes et de femmes, attachés spécialement à chaque service. — Il est éclairé au gaz dans toutes ses parties. — Il est chauffé par des calorifères à air chaud, qui répandent dans toutes les salles une douce température. — Il est pourvu d'une bibliothèque, d'un cabinet de lecture, d'un salon de conversation, d'un salon de billard, d'un salon de musique, d'un cabinet de physique, d'un cabinet de chimie, d'un cabinet d'histoire naturelle, d'un cabinet de pharmacie, d'un cabinet de consultation, d'un cabinet de bains de vapeur, d'un cabinet de douches, d'un cabinet de bains de pieds, d'un cabinet de bains de siège, d'un cabinet de bains de vapeur locaux, d'un cabinet de douches locales, d'un cabinet de bains de vapeur ascendants, d'un cabinet de douches ascendantes, d'un cabinet de bains de vapeur descendants, d'un cabinet de douches descendantes, d'un cabinet de bains de vapeur latéraux, d'un cabinet de douches latérales, d'un cabinet de bains de vapeur obliques, d'un cabinet de douches obliques, d'un cabinet de bains de vapeur horizontaux, d'un cabinet de douches horizontales, d'un cabinet de bains de vapeur verticaux, d'un cabinet de douches verticales, d'un cabinet de bains de vapeur circulaires, d'un cabinet de douches circulaires, d'un cabinet de bains de vapeur elliptiques, d'un cabinet de douches elliptiques, d'un cabinet de bains de vapeur paraboliques, d'un cabinet de douches paraboliques, d'un cabinet de bains de vapeur hyperboliques, d'un cabinet de douches hyperboliques, d'un cabinet de bains de vapeur cycloïdaux, d'un cabinet de douches cycloïdales, d'un cabinet de bains de vapeur spiraux, d'un cabinet de douches spirales, d'un cabinet de bains de vapeur en hélice, d'un cabinet de douches en hélice, d'un cabinet de bains de vapeur en vis, d'un cabinet de douches en vis, d'un cabinet de bains de vapeur en écrou, d'un cabinet de douches en écrou, d'un cabinet de bains de vapeur en boulon, d'un cabinet de douches en boulon, d'un cabinet de bains de vapeur en rivet, d'un cabinet de douches en rivet, d'un cabinet de bains de vapeur en clou, d'un cabinet de douches en clou, d'un cabinet de bains de vapeur en punaise, d'un cabinet de douches en punaise, d'un cabinet de bains de vapeur en épingle, d'un cabinet de douches en épingle, d'un cabinet de bains de vapeur en aiguille, d'un cabinet de douches en aiguille, d'un cabinet de bains de vapeur en fil, d'un cabinet de douches en fil, d'un cabinet de bains de vapeur en ficelle, d'un cabinet de douches en ficelle, d'un cabinet de bains de vapeur en corde, d'un cabinet de douches en corde, d'un cabinet de bains de vapeur en câble, d'un cabinet de douches en câble, d'un cabinet de bains de vapeur en chaîne, d'un cabinet de douches en chaîne, d'un cabinet de bains de vapeur en anneau, d'un cabinet de douches en anneau, d'un cabinet de bains de vapeur en maillon, d'un cabinet de douches en maillon, d'un cabinet de bains de vapeur en crochet, d'un cabinet de douches en crochet, d'un cabinet de bains de vapeur en hameçon, d'un cabinet de douches en hameçon, d'un cabinet de bains de vapeur en appât, d'un cabinet de douches en appât, d'un cabinet de bains de vapeur en leurre, d'un cabinet de douches en leurre, d'un cabinet de bains de vapeur en mouche, d'un cabinet de douches en mouche, d'un cabinet de bains de vapeur en insecte, d'un cabinet de douches en insecte, d'un cabinet de bains de vapeur en araignée, d'un cabinet de douches en araignée, d'un cabinet de bains de vapeur en scorpion, d'un cabinet de douches en scorpion, d'un cabinet de bains de vapeur en serpent, d'un cabinet de douches en serpent, d'un cabinet de bains de vapeur en lézard, d'un cabinet de douches en lézard, d'un cabinet de bains de vapeur en grenouille, d'un cabinet de douches en grenouille, d'un cabinet de bains de vapeur en crapaud, d'un cabinet de douches en crapaud, d'un cabinet de bains de vapeur en salamandre, d'un cabinet de douches en salamandre, d'un cabinet de bains de vapeur en tritons, d'un cabinet de douches en tritons, d'un cabinet de bains de vapeur en axolotl, d'un cabinet de douches en axolotl, d'un cabinet de bains de vapeur en protée, d'un cabinet de douches en protée, d'un cabinet de bains de vapeur en amphibie, d'un cabinet de douches en amphibie, d'un cabinet de bains de vapeur en reptile, d'un cabinet de douches en reptile, d'un cabinet de bains de vapeur en poisson, d'un cabinet de douches en poisson, d'un cabinet de bains de vapeur en mollusque, d'un cabinet de douches en mollusque, d'un cabinet de bains de vapeur en crustacé, d'un cabinet de douches en crustacé, d'un cabinet de bains de vapeur en arachnide, d'un cabinet de douches en arachnide, d'un cabinet de bains de vapeur en insecte, d'un cabinet de douches en insecte, d'un cabinet de bains de vapeur en myriapode, d'un cabinet de douches en myriapode, d'un cabinet de bains de vapeur en annélide, d'un cabinet de douches en annélide, d'un cabinet de bains de vapeur en vers, d'un cabinet de douches en vers, d'un cabinet de bains de vapeur en zoophyte, d'un cabinet de douches en zoophyte, d'un cabinet de bains de vapeur en polype, d'un cabinet de douches en polype, d'un cabinet de bains de vapeur en éponge, d'un cabinet de douches en éponge, d'un cabinet de bains de vapeur en corail, d'un cabinet de douches en corail, d'un cabinet de bains de vapeur en madrépore, d'un cabinet de douches en madrépore, d'un cabinet de bains de vapeur en astérie, d'un cabinet de douches en astérie, d'un cabinet de bains de vapeur en oursin, d'un cabinet de douches en oursin, d'un cabinet de bains de vapeur en holothurie, d'un cabinet de douches en holothurie, d'un cabinet de bains de vapeur en ophiure, d'un cabinet de douches en ophiure, d'un cabinet de bains de vapeur en comatule, d'un cabinet de douches en comatule, d'un cabinet de bains de vapeur en encrine, d'un cabinet de douches en encrine, d'un cabinet de bains de vapeur en pentacrine, d'un cabinet de douches en pentacrine, d'un cabinet de bains de vapeur en marsupite, d'un cabinet de douches en marsupite, d'un cabinet de bains de vapeur en cystidée, d'un cabinet de douches en cystidée, d'un cabinet de bains de vapeur en blastoïde, d'un cabinet de douches en blastoïde, d'un cabinet de bains de vapeur en crinoïde, d'un cabinet de douches en crinoïde, d'un cabinet de bains de vapeur en échinide, d'un cabinet de douches en échinide, d'un cabinet de bains de vapeur en spatangue, d'un cabinet de douches en spatangue, d'un cabinet de bains de vapeur en clypéastre, d'un cabinet de douches en clypéastre, d'un cabinet de bains de vapeur en scutelle, d'un cabinet de douches en scutelle, d'un cabinet de bains de vapeur en galet, d'un cabinet de douches en galet, d'un cabinet de bains de vapeur en caillou, d'un cabinet de douches en caillou, d'un cabinet de bains de vapeur en pierre, d'un cabinet de douches en pierre, d'un cabinet de bains de vapeur en roche, d'un cabinet de douches en roche, d'un cabinet de bains de vapeur en montagne, d'un cabinet de douches en montagne, d'un cabinet de bains de vapeur en colline, d'un cabinet de douches en colline, d'un cabinet de bains de vapeur en vallée, d'un cabinet de douches en vallée, d'un cabinet de bains de vapeur en plaine, d'un cabinet de douches en plaine, d'un cabinet de bains de vapeur en forêt, d'un cabinet de douches en forêt, d'un cabinet de bains de vapeur en bois, d'un cabinet de douches en bois, d'un cabinet de bains de vapeur en arbre, d'un cabinet de douches en arbre, d'un cabinet de bains de vapeur en arbuste, d'un cabinet de douches en arbuste, d'un cabinet de bains de vapeur en buisson, d'un cabinet de douches en buisson, d'un cabinet de bains de vapeur en haie, d'un cabinet de douches en haie, d'un cabinet de bains de vapeur en clôture, d'un cabinet de douches en clôture, d'un cabinet de bains de vapeur en mur, d'un cabinet de douches en mur, d'un cabinet de bains de vapeur en maison, d'un cabinet de douches en maison, d'un cabinet de bains de vapeur en château, d'un cabinet de douches en château, d'un cabinet de bains de vapeur en palais, d'un cabinet de douches en palais, d'un cabinet de bains de vapeur en temple, d'un cabinet de douches en temple, d'un cabinet de bains de vapeur en église, d'un cabinet de douches en église, d'un cabinet de bains de vapeur en cathédrale, d'un cabinet de douches en cathédrale, d'un cabinet de bains de vapeur en basilique, d'un cabinet de douches en basilique, d'un cabinet de bains de vapeur en chapelle, d'un cabinet de douches en chapelle, d'un cabinet de bains de vapeur en oratoire, d'un cabinet de douches en oratoire, d'un cabinet de bains de vapeur en mosquée, d'un cabinet de douches en mosquée, d'un cabinet de bains de vapeur en synagogue, d'un cabinet de douches en synagogue, d'un cabinet de bains de vapeur en pagode, d'un cabinet de douches en pagode, d'un cabinet de bains de vapeur en idole, d'un cabinet de douches en idole, d'un cabinet de bains de vapeur en statue, d'un cabinet de douches en statue, d'un cabinet de bains de vapeur en colonne, d'un cabinet de douches en colonne, d'un cabinet de bains de vapeur en pilier, d'un cabinet de douches en pilier, d'un cabinet de bains de vapeur en arc, d'un cabinet de douches en arc, d'un cabinet de bains de vapeur en voûte, d'un cabinet de douches en voûte, d'un cabinet de bains de vapeur en coupole, d'un cabinet de douches en coupole, d'un cabinet de bains de vapeur en dôme, d'un cabinet de douches en dôme, d'un cabinet de bains de vapeur en tour, d'un cabinet de douches en tour, d'un cabinet de bains de vapeur en clocher, d'un cabinet de douches en clocher, d'un cabinet de bains de vapeur en flèche, d'un cabinet de douches en flèche, d'un cabinet de bains de vapeur en aiguille, d'un cabinet de douches en aiguille, d'un cabinet de bains de vapeur en pointe, d'un cabinet de douches en pointe, d'un cabinet de bains de vapeur en sommet, d'un cabinet de douches en sommet, d'un cabinet de bains de vapeur en faîte, d'un cabinet de douches en faîte, d'un cabinet de bains de vapeur en toit, d'un cabinet de douches en toit, d'un cabinet de bains de vapeur en ardoise, d'un cabinet de douches en ardoise, d'un cabinet de bains de vapeur en tuile, d'un cabinet de douches en tuile, d'un cabinet de bains de vapeur en brique, d'un cabinet de douches en brique, d'un cabinet de bains de vapeur en pierre, d'un cabinet de douches en pierre, d'un cabinet de bains de vapeur en marbre, d'un cabinet de douches en marbre, d'un cabinet de bains de vapeur en granit, d'un cabinet de douches en granit, d'un cabinet de bains de vapeur en porphyre, d'un cabinet de douches en porphyre, d'un cabinet de bains de vapeur en basalte, d'un cabinet de douches en basalte, d'un cabinet de bains de vapeur en lave, d'un cabinet de douches en lave, d'un cabinet de bains de vapeur en volcan, d'un cabinet de douches en volcan, d'un cabinet de bains de vapeur en éruption, d'un cabinet de douches en éruption, d'un cabinet de bains de vapeur en tremblement de terre, d'un cabinet de douches en tremblement de terre, d'un cabinet de bains de vapeur en ouragan, d'un cabinet de douches en ouragan, d'un cabinet de bains de vapeur en tempête, d'un cabinet de douches en tempête, d'un cabinet de bains de vapeur en orage, d'un cabinet de douches en orage, d'un cabinet de bains de vapeur en foudre, d'un cabinet de douches en foudre, d'un cabinet de bains de vapeur en éclair, d'un cabinet de douches en éclair, d'un cabinet de bains de vapeur en tonnerre, d'un cabinet de douches en tonnerre, d'un cabinet de bains de vapeur en pluie, d'un cabinet de douches en pluie, d'un cabinet de bains de vapeur en neige, d'un cabinet de douches en neige, d'un cabinet de bains de vapeur en grêle, d'un cabinet de douches en grêle, d'un cabinet de bains de vapeur en verglas, d'un cabinet de douches en verglas, d'un cabinet de bains de vapeur en brouillard, d'un cabinet de douches en brouillard, d'un cabinet de bains de vapeur en nuage, d'un cabinet de douches en nuage, d'un cabinet de bains de vapeur en vapeur, d'un cabinet de douches en vapeur, d'un cabinet de bains de vapeur en air, d'un cabinet de douches en air, d'un cabinet de bains de vapeur en gaz, d'un cabinet de douches en gaz, d'un cabinet de bains de vapeur en fluide, d'un cabinet de douches en fluide, d'un cabinet de bains de vapeur en liquide, d'un cabinet de douches en liquide, d'un cabinet de bains de vapeur en eau, d'un cabinet de douches en eau, d'un cabinet de bains de vapeur en mer, d'un cabinet de douches en mer, d'un cabinet de bains de vapeur en océan, d'un cabinet de douches en océan, d'un cabinet de bains de vapeur en lac, d'un cabinet de douches en lac, d'un cabinet de bains de vapeur en étang, d'un cabinet de douches en étang, d'un cabinet de bains de vapeur en mare, d'un cabinet de douches en mare, d'un cabinet de bains de vapeur en flaque, d'un cabinet de douches en flaque, d'un cabinet de bains de vapeur en goutte, d'un cabinet de douches en goutte, d'un cabinet de bains de vapeur en larme, d'un cabinet de douches en larme, d'un cabinet de bains de vapeur en sueur, d'un cabinet de douches en sueur, d'un cabinet de bains de vapeur en urine, d'un cabinet de douches en urine, d'un cabinet de bains de vapeur en sang, d'un cabinet de douches en sang, d'un cabinet de bains de vapeur en lymphe, d'un cabinet de douches en lymphe, d'un cabinet de bains de vapeur en chyle, d'un cabinet de douches en chyle, d'un cabinet de bains de vapeur en sperme, d'un cabinet de douches en sperme, d'un cabinet de bains de vapeur en salive, d'un cabinet de douches en salive, d'un cabinet de bains de vapeur en bile, d'un cabinet de douches en bile, d'un cabinet de bains de vapeur en pus, d'un cabinet de douches en pus, d'un cabinet de bains de vapeur en sérosité, d'un cabinet de douches en sérosité, d'un cabinet de bains de vapeur en humeur, d'un cabinet de douches en humeur, d'un cabinet de bains de vapeur en matière, d'un cabinet de douches en matière, d'un cabinet de bains de vapeur en substance, d'un cabinet de douches en substance, d'un cabinet de bains de vapeur en élément, d'un cabinet de douches en élément, d'un cabinet de bains de vapeur en principe, d'un cabinet de douches en principe, d'un cabinet de bains de vapeur en corps, d'un cabinet de douches en corps

z powietrzu rozni Bibliotheque dzonge i tu zapomnieniem.
Sposob ten leczenia zapomnienia chorob Knosden (ubi Cae-
gueb. omnia) p. D. Angel. Blegborough w 1799 ie-
rzeczy o Sposobie i Zapomnieniu, w dziewiatym roku
swego p. M. Vanno i Bibliotheque de Bomard klorzy
o oddaliszy tak Zwany Zakład homoopatique tu pow-
niedzie. — Leczy się tu Kugiel. Obserwata wskutek epide-
i Kongestyi pierwiastek rozmaite, jak Gruchota, Frenalii,
Cherely Suiceri, Kiéser, Radcliffe. — Mówi homo-
opatique (czyli Methodus Hanemanni) Krwiociąg: dobrze
dane: że krew odciągnąć, zgrowa jakie pozycia (Va-
cuum) do utworzenia Kiedy tedy zastosowana opera-
cya (tak jak z Banki) Sposob ten sługa całym zbu
ciu (tak jak z Banki) Sposob ten sługa całym zbu
ciu chorego. Kiedy z tych powodów niebezpieczeństwa
tu sposobem tym leczeni chorzy. Dalsze przepisy postępowania
do zdrowia i Obserwacya pierwszy od Gg. Kiedy po dawnemu
jeszcze. Kiedy wyleczeni leczeni tą. T. Kiedy albowiem
szkodzi nie z ciała wypuszcza ale tylko po-
wietrze Sposob nie tu z Bomard i Bibliotheque
Medicine strony (Odwyższenie) złych tu. Methode
de deplacement nieprzyjemnych. — Kathartic Sposob tu pow-
szechnych Chorobie. Drugi wtorni wtrata Cacy
szkodzi (z powodu do Gorączka Kiedy chorzy nie wypuszcza ale
wtrącone stanie przymuszenia po jakie tak tego dla ich opinii.
Gdy to p. Bomard Kathartic ich przyczyna chory z tych doja
dzenie pel Dzieci dawney przeczyszczenia Kiedy kurowanie
Kiedy cudowne jego lecznia Katarakta, Kinguetta do langue Chro
nalezen tak tego, Astrea, Kartaj zadawnionych, Gdy
Acropive czyli pucienni Wrzodowate ale
nie powietrza zgorzelinowe, to tego na cale ciało wy-
sia Kiedy wypuszcza, tego wypuszcza zapotrzebnie wypuszcza
Kiedy wypuszcza, tego wypuszcza w godzinie jedney, do
tu tu tam. — Chory takiej chwili tego wypuszcza w godzinie jedney, do
daje do 60000. litrów powietrza wypuszcza Kiedy
nie zapomnieć pompy ssącej powietrza przepisany. Od-
dychanie, życie w Atmosferze ciężkiej to za wypuszcza wszyst-
kich odwiedzających, swoich, które razem, pielęgniarki kaszel
cem wypuszcza. Przyjaciołom, obecnie, powietrzu odzy

Oddech, zwraca i nadaje Choremu dobre, samotnemu, wyrob
piersi; etyp to nieuw, wiosenni wbate kowi, chewbaui stufnemi,
cnewaygebr ander Tatur i spiekne wydrawiaje tegoi
sposobe wyraiw. — W tym to Polacy stawia spiewanka
kowatki Falcon glos zawsey wiata, sawsi jak z oaicznego
(schuppeiny) f. Francoun Cz Tuteyd. — Dzi lecza te: Gruchoty
(zbergatye:) Choroby kostawi, chuy wiela, otkolek, fetue, kaley
radzenione, Dychawie, Chorobe Bialey (:chlorai:) i te siadzie
ho brab kow lubiey lichota — Skwfuty — Dziabawi w tym
Tiaskui tedy ale dwojakie mechanicznie cinienie i Chemiczne
te wypadzanie piersi drzewnemi pluc, ubaly wyrob kowi a za-
tem zasilawie nia cale Organizmi. — Ktod piersi sawsi
dbiwaiy tam, wodny Elektrici pewiy, z prawowanego dziabawia
dodechania powdwiga. — Ktod stabey piersi, delikatni, ta-
tuo, saniety, ciesni zawsiaia mowie, spiewai. — Ktod te Tatua
nastr nikwicie nabrawiem, obgletowi, stwardzey gardo, gardto,
wgretkowi a Org oddechawia, &c. —

Wody Lekarskie Naturalne sawsie i te wtey-
sawie.

Zmarłych na Placu dziecinnym, zrobio-
no postrzeżenie nad ciałach pogrzebionych
tościach ze te które były wgłębi ziemi i po-
zbawione ~~ciep~~ całkowicie powietrza
zamiast zgnić, przemieniły się w tłu-
stą białą substancyą do bielu Wieloryba (: sperma
ceti :) podobną. Na tym to mogłaby
jeden z grabarzy do 1786. roku przez lat
trzydzieści do 90.000. ciał sam pogrzebać.

— Chcąc poznać dziecinny ruch i zapasy kupieckie pla-
cu niemieckich lub zaopatrzyć konsumcyą żywności,
rozmaitemi zwierzęty gwoździa, mięsiwa prze-
dającej i kupującej, stoły, i kopce owoców i wiele
innych, nieznanych Wiedniakom zgoła rzeczy, gru-
bo ruchy zmowa twarda z jednej a miękka srebrzysta
woń zręczności porozumienia się tych ~~przedmiotów~~ strony
stron, postrzega swegolnicyna spokojne i mnogie
poważanie przykłady. Do pełnego rzeczy zwierciadła
ie ~~zbliżającej~~ charakteryzey co chciała gwar i bałwan
powszechny a napływ zgromadzenia i zbiór ludzi
tłum wielki ze dzień jeden przerasta, stadyonu
niezawodnie podwojeniem ceny, a dwa dni, otoczenia
~~po~~ miasta całego przyjazd. Biorąc pożywienie
w pobliżu będących Owoców (: halle
aux fruits :), Gruszek (: H. aux poirées) Ryb
(: H au poisson :) Nabiału (: au beurre &
aux Oeufs :); Mięsa (: à la Viande) ~~itp~~ godzina
nawet karda stanowiła w tym punkcie rzeczy, ~~itp~~
mięsa. O zwierzęcia godziny szóstej, Dzwonek
zwiastuje otwarcie targu powszechnego tłoczo i
dla przekupniów nawet którzy aż do tej godziny

bromowe iest kupno dla zapobieżenia
wzrostu kupetwa, lecz pojmednio wszystkie
nowy, zatarzowania w chwili otwarcia
wiązi [illegible] kupiów kupcie jak gdzieindziej
wzniami wiemal wszystkiego. Godzinie
p. bije a wiednicznie nikną, uchodzą,
wielki tłum, maleie;
traczy jednak ogromu bujnego
wyz aż do samey nowy ciągle ożyw-
sianey bywa miejscami.

---

i najmniejszych nieraz nabawia przykrości nabawia, gdy tym czasem bezstronnie wzniesienie nawet niegodne. Trzy arki te, chociaż prawdziwa panyzanie jak rzadko wszystko tam i te z przerada Damami! Dames de la halle tytułuie. Tak zaś niegdyś Rzymianie nawet Cesarz dosyć pysznie po narodzeniu Waltzy bo- cu za drugą dawano Bale a Dworzy uni- dnik dworu usługa nawet Ludwiki. Claudi- im sami Monarchowie pewien haracz wo- sala skąd z pozwoleniem do miasta po przyjaciół nawet ulicach wśród okrzyków i hałabyki panowa- ły. Ludwika XVIII. wracając na tron francuski przez Niżnie d'Artois Nigdy d'Artois w wyrzeniu Monarchy przy wstąpieniu na tron Ludwika XVIII. mysliwe ich dawne katarzyd Stanisławy obchod Cabo w Krakowie (o którym w Goścu krakowskim wspomniałem) podobny a nawet in- teresowniey tłum na przeg malucie dawne Gmyraie. ——

Tułki podpierających dziwnej piękną budowę stanowią.
Długa 190 ł szeroka 141 stóp. Kurniatki w dnie targowe, to iest poniedziałki środy, i piątki, przez drobni obcy tą zwierzynę sprzedają. — St Martin, Ś. Marcina, w miejscu byłego ogrodu Klasztornego w dobrym i dogodnym rozkładzie przez P. Petit-Radel stawiana maiestatu budowli na 184 stóp długie a 61 szerokie — St Joseph Ś. Józefa ulica marché budowy prostej, ale godna zalecenia. Tutay to gdzie niegdyś popioły dwóch pierwszych z tego wieku poetów, to iest: Moliera i la Fontena spoczywały tu mowią dziś kury i nabiał przedaią — St Germain, Ś. Germana na tymże przedmieściu niegdyś pełna zapętnych bud i przekupniów kozaczącym tatarom podobna 1813 r. w pierzchnie przerobiona — Aux fleurs kwiatów, na grobli Desaix, wiosny iest prawdziwym Flory siedliskiem; te hortensya z kamelią, tam róża królowa z tubym jaśminem, owdzie pełny jaskier z stronną rozetą, woń ronią lub nadobnością nęcą przechodnia, gdy tymczasem dwa środkiem wytrysku czyste rosę zdroi, świeżość owoców strzegą niezaniedbuią. Środy i Czwartki są targowemi. Aux fruits, Owocowe, na grobli de la Tournelle dostanie. Stawne jabłka z l'Auvergne pyszne winogrona z Fontenebleau ta przodkuią. — Aux Chevaux Końskie targ przy podwalu l'hopital we środy i soboty w południowych odbywaią godzinach. Policya szczególniey ta czuwa nad stanem ich zdrowia, wszelka przedaż koni przez urzędników administracyjnych zapisywana bywa dla tego, aby na przypadek wybuchłey po dziewięciu od kupna dniach chorobi zaraźliwey, kupiczy do odpowiedzialności pociągniony bydź mógł. Obroki w ulicach przedmieścia St Antoniego Marcina, i d'Enfer, przedaią —

Przez targowiska każdy artykuł ma szczególne jatki: Halle takiemi są, Szewskie, rybne, mydlarskie, sukiennice itp. Oney to nowym świeżnemu Vadé. Taty ich parnasem, do malowania wigryku kupiarskim, niemu z Krakowiaków nader niedostępnym, ich zwyczaiów, rozmów, powieści, piosnek, druku ogłoszonych. Między przekupkami podobnemi: Rybaczki, Baissardy znakomitą grywaią rolę; proste, grube, i wyszczekane te bragarki jatek i targowic, czemu i nietatwo uwierzyć by można, znaczny nawet w sprawach publicznych, uroczystościach dworu itp biorą udział; te to same, akt obwieszczania Królowi i wieniec z kwiatów zamordowanemu Xięciu Berry składały. — Tak to: w parzy = chowywane ale i coraz świeżbiane nowemu z gallomanów próżno głowę zaięło i

Halle au blé zbożowa a właściwiey mączna w ulicy Viarmes pierwsze między jatkami trzyma miejsce. Założona 1762 przez Camus de Maizieres. Budowy piękney, okrągłey kształcie sekkich. Kopuła po zgorzałey 1802 dwunastey iest całkiem nowa, w swym rodzaiu osobliwsza i iedyna na całą europę w budowlach pięknych, kościołach, willach itp żadna naśladowania. Cała kopuła z dwóch tylko materyałów, złożona to iest żelaza i miedzi

Żelazo tam przeniesiono nad kute, iako mniey ulegaiące wpływom atmosfery; pomniąc na to nayuważniey w układzie części szczególnych [illegible] budowniczy Belanger, tak różnorodny kruszec urządził że wszystko razem bez oparu działaniem powietrza ogrzewa nie się lub kurczenia części ulega, a tym samym szkodliwym wpływom zapobiega. Wiązania [illegible] całe żelazne, pobicie zaś blach nad wejście zaś Klepsa na podobieństwo cudownego Pantheon Rzymskiego: z tym, iż do środkowy 133 stóp wzgórza iest wykroy czyli otwor, który atoli dla rożnicy klimatu, latarnią całkiem z tafli szklannych zrobioną zamyka, przez tę światło bez najmnieyszey przeszkody na cały gmach czarodziejstwo rozpościerała [illegible]. W zasklep wchodzi 31 obrączków wertykalnie od podstawy do wykroiu czyli okna bani wznoszących się, 15 obręczami w całym obwodzie wzaiem związanych. Ogół części całe wiązanie stanowiących iest 1071 z żelaza lanych nitami z kutego zbitemi wagi 219,500 kilogramów. Pobicie składa się z 3,549 blach miedzianych pobitemi 29086 kilogramów ważących. Koszta cała kosztowi [illegible] a zrodowieniem całey jatki 800000 franków. Przy tey jatce [illegible] przystawiono [illegible] wieżą w postaci kolumny porządku Doryckiego która niegdyś przy hotelu Soissons stoiąc, stużyła pewney zabobonney Maryi de medicis *) do marzeń astrologicznych; dodano iey dotąd fontanny gorąc zaś południk godziny wskazuiący. Zachowanie tey pamiątki winien paryż P. Bachomont, który ią miastu darował. Jatki wokoło otaczaią domy formuiąc nieiako plac w którem kilka otwiera się ulic. [illegible]. Aux Draps Sukiennice, lubo usługuią stanowym naszym krakowskim zastępuią iednak na uwagę w pobliżu targowiska niewiniątek d. 1786 przez Legrand i Molinos i budowane. Sklepienie na 400 stóp długie iest drewniane, światło 50 udziela okien. Sukna i płótna w umyślnych chowane półkach. — aux Vins Składy wina, na grobli S.e Bernarda nowo po zwiększeniu się dawnych za Cesarza na przestrzeni 134000 metrów założone. Budował [illegible] Gauchet. Od Sekwany przyiście krata na 404 metry długa zamyka, za tą domeczki urzędników administracyinych, wzgl. świetliste budowle, dwie jatki i trzy ogromne składy stanowią. Piwnice z kamienia ciosanego sklepionych [illegible] 91. — Prócz wina, octu i wodek razem do 200.000 beczek w sobie mieszczą i to tylko wiodących wartości inaczey albowiem dwarazy tyle pomieścić zdołne. Wszelkie wino na potrzeby miasta przybywaiące tu składanym i opłacanym być musi. [illegible]

Do składów publicznych należą [illegible] Spichrzami zasobnemi [illegible] żelaznemi Greniers de reserve [illegible] wsypki obszerne 1809 obok byley zbrojowni założone przez Dalaunay. Stawiane, które 12 milionów franków kosztowały †. Składy nakoniec [illegible] w ulicy de la Bucherie przemysłu krajowego ustawienie maią na celu [illegible]

Maią być kratą obwarowane.

*) przypisek na karcie = Marya etc.

† Długie są na 180 stóp i szerokie 10. wznoszą się na pięć pięter podzielone na gęste mieszkania tysiące ciekawców mogące lub zbożem [illegible]

*) Marya de Medicis była Córka Franciszka Medicis Xięcia Florencyi, małżonka Henryka IV. matka Ludwika XIII. i Gastona Xięcia Orleanu, Dostojeństwo powodzenie swe zawdzięczała zabiegom względom swego Concino-Concini, który później rozdał małżonkiem francuzkiem pod imieniem d'Ancre i pierwszym ministrem, przewrotna maxyma znana w polityce pod imieniem Divide et impera od niego wymyślona była. Maryia medycis była niewiasta złośliwa, rozwrotna, intrygantka, zabobonna i przewrotna do ostatku życia, Henryka IV. Xięza Conde i Francyi nieprzyjaciela zaprzysiężona nie mogła nigdy obrazić Bony naszej. Po śmierci Henryka IV. będąc regentką niedbała do nadań Ludwika XIII. jak dawniej, dała sobie wszystkiemi wichrzyć aż do roku 1617. kiedy za namową swoich konetabla de Luynes oddalona (i potym zabita na mocy) syna swego do Blois straciła władzę swoiej tyranizacyi ze i Marszałka d'Ancre i żona strakono. W 1638 udała się do Anglii do zięcia swego Karola I. bez pomocy bez żadnej tutaj się tu owdzie narzekała w kolonii zmarła gdzie życie między wzbytkiemi i mamotractwie pogardzone, w najwyższej nędzy 1642 r. lat 68 mając, zakopana. Towarzyszami z którymi między zyła i Dobrodziejstwy obsypywała w kolonii skromnie wspierali ia. Wspomniony konetabl de Luynes Xięzie, między d'Albert podług pochodzenia Rzymek swoie szczęście stanowiciem którym Ludwika XIII. umiał zabawiać i pierwszym jego był fa-

wanglem, ten to Jagiellon zbrodzień ojczyźnie i monarsha
i krajom, ont to do ruiny Warszawa d'autre dobrowolnej
swego znaczenia się pozbywał, po Litwy i dobrá
tytuły zagarnął. Ta a rownie głuchy na głos sumienia
jak prawdy rządził podobnie jak Wyrzelyc w cnie
nii Ludwika XIII. zły tylko żołnierz i wielki zdobywca
i ber nauk niedbały od tego krajem władał. —

Ł. Pod koniec 1842 zawsze litwą i cygiką będąc, nowy
co do ideii abzba adwokat, za radą albowiem P. Alu
lat urlop [illegible] Warszawę a nawet Rzym Paryża wyjechał
na [illegible] i pomiędzy inny ideii dał dalece, że
ny placken 40 sekundach wybiła
godzinę w 1800 litrów, teraz w 24 minutach dwa
dzieścia tylko litrów, a jak zaś wielkie sterczą

Do ostatniey ulicy Gdańskiey.

w 1872. r. Woda z tey ulicy Gdańskiey tak po-
sta w powszechne użycie, tak Woda zaprowa-
dzona, ze niektore Domy, Piwiarnie, Gorzel-
ny na Ostatey ulicy Gdańskiey Zakłady
— Obowiązek Konsumcyi każdego wody z
ymarłego do zwano to dobrym domu ale
domo należności gdzie, bierze, nadaleki ostro-
nia Swoyey " Gdzie przy Gdańskiey Gmin.
ulicy Gerale " Mianowicie Browarowy ewe
— W tymże wolno Dymarnicze dotychczas
rze dostarczenia ku odbieraniu (?. Jeszcze) go wszyst-
ku temu Komisyi, Mocy ulicy tey ciągnie.
cey cyli Gdańskiey, W powyższym dostarczenia
niu, wykazuiąc że Rzeczy na Gdańskiey cop-
dzina 2. 240 metrów sześciennych wody dostarcza, i że dzien-
ne, mnoga wody na 108 metrów sześciennych zamiast tych
ze przeciętnie Rzeczy (tak przypuszczono) 21. me-
trów sześciennych, Gdzie
trów sześciennych, Gdzie
gadzinę 90. metrów sześciennych, czy a-
toli wszystkie na tamtey Gdańskiey ulicy Gdańskiey ma-
szyce niedostatecznie bez, gdyż nie-
ciągłości rzeczy dostarczenia Gdańskiey
cem, Dano nowe na Zielonem Gdańskiey bydle-
towe 32 metry sześcienne, i znakowe ich, gdzie
Gdańskiey niedaleko Gdańskiey
przyłączenia dawały Gdańskiey,
pieo wszystkie bydle cyli przewodem wodę czy-
wa do Gdańskiego dotąd stosunek adre-
rachunku a które dostarczenie Gdańskiey za Wodo-
miar; z kąd odbieranie okazuje się a
rzeczy sześcienne 32 metrów, a 24 godzinach
do 1325. metrów Gdańskiey wody Gdańskiey
ta zgoła — Gdyż ciągłe odbieranie wody
ny — A czyteln ciągłe dostarczenia rzeczy dwa-

Abbatoirs. = § = Uchwała de Grenelle z
1841. o zaprowadzeniu w stolicy Paryżu rzeźni
zwanych Abbatoirs pod tymże Studnia Artezyańska
oraz Darowiznę i dotacyą na budowanie Kościoła
Św. Wincentego à Paulo (1,200,000 złp.) do rozdziału na budowle
1,600. stoj. złotem [illegible] wzięć raty tyle ile kosztem
Inwalidów wynosiły, przeciwnem tym wy-
prawom wytrysk nader zdrowego zdroju
albowiem wedle zasługi Patryarchów ks. Jerzyka
wybuchu otworem wyciekającym zniesławiony
złoty w 24 godzinach aż 4 miliony litrów
(Garny Nowofrancuskich:) bieżącej tedy sprawia tyle
ile wszystkie zakłady Wodociągowe stolicy
razem wzięte wydawać zapłaty. — Dotąd
nieciek jeszcze oznaczona siła biegu, wszystko to
czyni. Wyrobić, wnosząc zdaniem że można co
godzinę aż do tysiąca funtów (1. 5. Je-
nowefty:) co zaiste dla całej stolicy na
chorią letnim biegu [illegible] potrzebnej
nadzwyczajnie [illegible] wielkie. — Dotąd w
1834 roku pozwolenie dostępu w wiosce [illegible] Ja-
dobrze już 400. stoj. złotych jak [illegible]
no, Studzienki Abbatoirs za [illegible] Studnie
bujne tyleo 1200. stoj.
za 1600. złotych [illegible] — Zdaniem L. stoją
gdy tych [illegible] [illegible] budowano trafiono
na [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Zawodzie na zdroj [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Rui zdarzenia Dyrektorzy. — [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(L na odwrotnej stronie)

Dalsze pomieszanie z przestępcami politycznymi. Dłużnicy lubo aż do pięciu lat więzieniem tu bywają jednakże gdy po odsiedzeniu tychże wszelki dług choćby największy przepada i gdy żadna odpowiedzialność wypuszczonego nieczeka ale zarazem nieograniczona wolność spotyka go, niedziwo że bezwstyd i przewrotność ludzka więzienie S. Pelagii za środek wyrabiania wizytówek, przykładem tego najlepszym niejaki Durand który na obcasach długów i akcyzy pieniądze wtrącony do więzienia po odbytej pokucie wyszedł, i bakalarz jak wielu Bankierów dostatków wizyta i rolę magnata. Okoliczność ta najlepiej przekonywa iż jak kolwiek barbarzyńskie zdaniem będą instytucya podobna na złość ludzką niekładzie jednak dostatecznego hamulca.

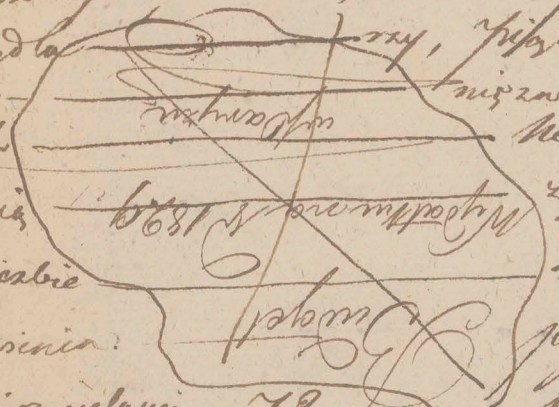
Więzienie S. Pelagii wydaia sam właśnie 1830 pismo okresowe Pauvre Jacques zwane [illegible] rozmaitości [illegible] i szczegóły samychże więźniów i zakładu dotyczących [illegible]. Podług urzędowych Tabel Ruch więźniów [illegible] S. Pelagii [illegible] w 1829. był na

verte

następujący:

1. Stycznia 1829. Było:	I Klass. 120.	II. 60.	III 22.	IV. 26.	V 6.	VI 9	VII 7.	ogółem 250.
Przybyło:	— 211.	— 103.	— 45.	— 57.	— 12	— 17	— 14.	— 459.
Razem	331.	— 163	— 67	— 83	— 18	— 26	21.	— 709.
Ubyło	189	— 106	— 64	— 71	— 16	— 19	— 16.	— 484.
na 1. Stycznia 1830 pozostało	142	— 57	— 3.	— 12.	2.	7.	5	— 118.

I Klassa obymuje, Właścicieli, Kapitalistów, Xięży, Literatów &c. Druga Przemysłowników, trzecia Przemysłem handlową, Otwarta przy, Pisarzy dziennikarzy publicznych &c skarżących na kary pieniężne, tak iż Szewca Cudzoziemców, Siodlarza Bankrutów, Niebędący wolnemi od wyjmowania przez kredytorów bywają, Między uwolnionemi w 1829. roku 481. było 86 przez kredytorów dla braku a liczbie wyzwolenia: pozwanych, 279 za nastąpieniem ugody z wierzycielami, 72 przez Wyroki sądowe, 2 odsiedziało pięcioletnie więzienie, 45 zaś uiściło swoim Wierzycielom całkowicie.

Abbatoirs Rzeźnice

Rzeźnice, Szlachtuzy, mieszczą na rzeź bydła przeznaczone, za Cesarza dopiero ściągnęły uwagę Rządu. Takowe w ustroniach miasta, niektóre prawdziwie godne, najważniejsze są Montmartre i Menilmontant. Pierwsze w bliskości parku na 179 sążni długie, 64 szerokie, ad przodu krata wniyściu zamyka, z reszta murem otoczone, maią wewnątrz wśród licznych dziedzieńców zabudowanie dla urzędników administracyjnych, oraz nie, chlewy, szopy, stajnie, tojów, szczarnię do skór itp. Wody kanał Ourk dostarcza, taka zaś czystość i porządek panuie że za dni naszych na bazarety wszystkowe nawet użyte były. P. Poidevin budował, a lubo w stylu iak nayprostszym, potrzebie iedynie odpowiadaiącym zastawia- ne, iednakże koszta ich rzeźnicze Menilmontant wspomnę 3 miliony franków przeniosły. — Przełożenia de Grenelle 1841. roku obecnie aktem rządowym pod 4.

Do zakładów Więzienia (prisons) ; stan ich prawdę mówiąc od czasów dopiero rewolucyjnych poprawiano. Dogodność z czystością powietrza rozkład rodzaiowi przestępstwa, wiekowi i płci odpowiedny, a- chystanie ciemnic zgniłych, dozorowanie kary i dobro publiczne nieraz srogość i dziką dowolną na oku maiąc; do zalet szczególnych należą. — Skazani bez przerwy pracą zaięci, która los osłodzić zdolna. Odwiedziny wszelkie bez wiedzy rządu dziać się niemogą. — Hôtel de la Force ulica du rois de Sicile, dom którego imię z przeznaczeniem zgodne od bytego w Tasciciela pozostało, urządzony 1780 r. Szereg ma działów osobnych o ośmiu podworzach z fontannami i wspólnemi ogrzewalniami ; izby gdzie się więźnie dla ogrzania iak i w domach obtzymanych bywa, schodzą ; Izba dla chorych i apteka. — St Pélagie ulica de la Clef za długi przytrzymanych trzyma, dawniej les Madelonettes na tampl podobnie iak powyższe z klasztoru przerobione, kobiety prze- ślępne więzi. — St Lazare na przedmieściu St Dyonizego iest domem poprawy dla kobiet złego życia. Robotę zastaje- za w do bielizny stąd wychodzące, rzadkiey bywaią dotknięte. Dozorem tu rządzi zakonnica; ma nadto administracyą szczególną. — L'Abbaye na przedmieściu St Germana iest więzieniem Wojskowych. Pamiętne rzezią 1792 w którey panny de Sombreuil, i Charlotte niższe pomocnicy nieszczęśliwym Ojcom własnym, potrafiły wyrwać ich z rąk krwiożerczych siepa- czów. — W gatunku nakonia Sprawiedliwości i Policyi trzy- mani bywaią oskarżeni, lub za przekroczenia lżeysze sprzątnię- ni. —— *)

Paryż iest siedliskiem władz nayważniejszych, i mieszka- niem zazwyczaynem Króla i rodziny iego, ministrów i głównieyszych administracyi krajowych, — Miejscem posiedzeń izby parów (pairs) i deputowanych (Seymu), dyrekcyi Skarbu, Sądu Kassacyinego, Apelacyinego, do którego trybunały Pierwszey instancyi, i Handlowe z których pobliższych departamentów odnoszą się. Pierwsza dwuizbowa Konstytucya siedem pobliższych obey-

*) W roku 1826 we Francyi skazano za 31 miliónów mieszkańców 19.556.

80a

departamentów. Arcy biskup i ośmiu oktiecznych biskupów tu przesiadują. Zarząd tasaw narodowych czterech departamentów, stąd idzie tu [illegible].

Do szczegolnéy miasta administracyi należą: Prefekt cywilny jako prezydent rady miejskiéj, wszystkie ustanowienia publiczne stolicy, urzędy Dochodów miejskich, ciężarów rozkład, i wszelkie wpływy do niego należą — Inspekt policyi, czuwa nad bezpieczeństwem i wygodą publiczną — Troi tuż w każdéy gałęzi administracyjnéy za szczegół Dyrektorowie im podwładni. Nadto Komendant placu dla wojsk Stołecznych, Komendant broni dla straży Królewskiéj policyjnéy. Trybunały cywilne, handlowe, policyi miejskiéj Sądy pokoiu. Administracyja ogólna Szpitalów, Służba zdrowia, i Arcybiskup z wikarzami Kapitułą trzema Służbą Kościelną zajęci. —

W każdym z dwunastu obwodów iest parafia, woyt, Mairie, Sędzia pokoiu, pobocza, biuro aktów cywilnych i kościelnych. Oficyi mają Kommissarzy policyjnych i biura dobroczynne rozkładem pomocy domowéy zatrudnione. Oddział zarządzenia pod imieniem straży Królewskiéj porządkowéj, czuwa nad bezpieczeństwem publicznem, czuwa nad bezpieczeństwem powszechnym w mieście; wybór ku ludzi dobremi postępkami i rozsądkiem zalecony, nie równego w europie obok postawie niedorównała. Tysiąc pięćset głów stanowi go, podzielony iest na pieszą i konną. Pięćset iestrzec kilkadziesiąt głów składa inny oddział ciężki Pikawkowych: sapeurs — pompiers, stósownie ubrany i na dziesiątników podzielony, którzy po obwodach miasta rozstawieni w przyzwoity sprzęt ogniowy zaopatrzony, na każdy znak do pożaru pośpieszą. Stanowiska ich napisami: Secours pour l'incendie (czyli Ogniowa) poznaczone w Pogotowiu w Paryżu = 00 = ... =

Dochody miasta iakie z domysłu można za ogromne, wielkie wpływy w 1818. r. przeszło 33 miliony franków uczynił, a zatem trzy razy tyle co całe Szwedzkie Królewstwo dzisiejsze. Rogatki pierwszy w tym gronie rolę iakoż same przez się 20,800,000 franków Kassie miejskiéj przynioszą. — *) Gotowem Paryż sam wiele do skarbu publicznego 80 przeszło miliony franków rocznie i pod względem finansowym i politycznym stanowi dzisiejszy sam cały państwa, Rodzin głównych dom i pogodarstwa — Stolicę gotowe w Stolicy prowadzących 225000. ludności.

O podbiciu Grecyi przeszło do Rzymu sztuki, razem z państwem upadłe, zwyrodniony w następnych wiekach smak przywrócony, wprowadzony porządek w budowie, stabość materyałów i dziwaczny nakoniec wyśnionek, tak mocno po sobie zostawiły ślady że żadnéj niemamy podobno budowli, któraby z pozostałemi po dziś dzień szczątkami dawnych w porównanie iść mogła. Za tem idzie że i stolica świata dzisiejszego Paryż, wspólnemi z innemi uległszy losowi, z dziwną krytyką pozostającemi, niewiele zachowała godnego spostrzeżenia może, tak dalece, że to co jeszcze niegdyś Wolter o Luwrze jednym znayspierwszych gmachów powiedział:

Sous quels débris gothiques, sous quels amas rustiques
On laisse ensevelir ces chefs-d'œuvres divins.
Quels barbares a mêlés la basseße gothique
A toute la grandeur de Grecs et de Romaines? . . . .

do wieku zastosować można. Takoż budowle w stylu prostym greckim, wielkim, iak gdzieindziey, tak i tu nader są rzadkie;

ouszem

*) W roku 1826 we Francyi skazana za
dni na 31 milionów mieszkańców 19.556.
osób; w Anglii zaś w tymże roku było
16.147. zbrodniarzy na 12.800.000 ludno-
ści; we Francyi tedy wypada 1 zbrodniarz
na 1600 głów, w Anglii zaś 1 na 800.
a zatym niemal dwakroć więcej.

*)

~~Sesya z 11 Lipca~~

Monitor ogłosił nadesłany rządowy budżet wydatków na r. 1829. taki, iakby był przez Izbę Deputowanych uchwalony, i Izbie Parów dn. 16. b. m. podany: Prowizyje i fundusz na umorzenie długów wynoszą 248,800,947 Fr. Lista cywilna — 25,000,000. Etat rodziny Królewskiey 1,000,000. Potrzeby dla Ministerstw to iest: dla Ministerstwa Sprawiedliwości 19,610,876. Spraw zagranicznych 8,700,000. Spraw duchownych 33,645,000. Edukacyi Publiczney 1,825,000. Spraw Wewnętrznych 105,854,650. handlu i robót 3,246,400. woienne go 193,736,928. morskiego 56,719,856. Marbowego 100,000,625. Dla administracyi Dochodów Publicznych, iako to: wpisów i dóbr Narodowych 10,914,350. lasów 4,020,150. ceł 24,450,998. poborów gruntowych 47,459,700. poczt 16,914,350. lotteryi 3,653,895. Na płace poborców różnych dochodów 100,000. Na zwroty iakoteż zagruntowego 24,361,394. niesłusznie wzięte summy 2,208,000. zaokrąglenie pieniężne i konfiskaty 3,916,000. Na nagrody za wynalazki różnych płodów 10,000,000. Na utrzymanie administracyi potrzebowych soli 1,400,000. Na wydatki, które zawiadzone będą na przyszłych dochodach, 6,001,797 Fr. Ogołem 980,186,158. Fr. —

verte

Co do pretensyi przez Emigrantów aż do dnia pierwszego marca 1830. r. podanych w Kapitałach 810,767,493, a w czynszach 24,323,181. franków; ciekawa rzecz wiedzieć i kiedy to wszystko zapłacili?.... Jeżeli Ayenty dano tylko tyle żądanych; Sprzedawcy tylko a pozostałe 240,146,841. Minister Skarbu w doniesieniu swym Królowi umyślnie pomija z dodatniej bilansu administracyi, a Parowi i Deputowanym 1830. udzielonym w r. 20,759,000. franków wynoszącą; bydź tu- pla wody w morze puszczone. Paryż w sobie uważany sam jeden gruntowego 10,104,000. franków; Osobistego 6,230,000. Od Okien i Drzwi 2,912,000. Patentowe 4,626,000. Od kontraktów, przedaży, kar sądowych 14,200,000. Prócz tego za materyał budowlany 1,200,000. Stępel, karty, papiery 2,000,000. Rogatki (które same roczny dochód 7,726,000 (mniéj więcej we dwa lata 6,515,000. Dziedziczna opłata 112,043,600. franków, co rocznie wpływa na średnią ilość ludności paryzkiej wypada na każdą osobę na cały rok ogółem podatku po 165 franków. Na utrzymanie

Kapitał 813,543,958.

=□□=) Pożary w Krakowie w ciągu 16 lat trwający (1857 do 1872) do 10.900. między temi Kamienicowych szkody ogniste, które bez szkody dla dachów kamiennych ugaszono. Stopniowi wypada na rok 585 szkody tem na 5 dla domów $2\frac{17}{100}$. Szkody wreszcie ze wszystkich obliczone podają na $\frac{1}{23000}$ wartości realności; szkody zaiste w miarę liczby zabudowań bardzo małe, co przypisać należy rozsądnej budowie gdzie ich przy pożarach gwałtych ~~tych~~ szkaradnie i pokrycie kamienne niegodziwie.

Wykaz atoli ten za pomnażającym

liwa nowia stolicy tak dalece pomna na
większą ciekłej powietrzu za w 1811. roku 638
Ogniw 340 razy a w 1820 do 800 poża-
rów. — Na szkodę zaś mieszkańców brak
wody do gaszenia zapisać należy to
sta okładem wodotrysków w porze zimowej
najczęściej bywać niezupełnie tak dalece i to
przez 8 do 10 miesięcy na rok.

owszem: porządek zbierany i to w smaku dziwacznéy częstokroć
mięszaniny, dawno-nowożytnéy nayspolitszy. Cóż-kolwiek bądź:
co dziś wolno nazywać wielkim, pięknym, co wrażenie na podróżu-
jących sprawić zdolne, co podobać z zachwycić może, wskazać nie
mieszkamy.

Nayważniéy budowt aż do końca panowania Ludwika XIV.*
w rodzaiu surowym, ciężkim, Starożytnym stawianych Paryż
winien budowniczym: Philibert de Lorme, Bullant, Duerceau
Debrosse i Mansard. &c. Z czasów nowszych od Ludwika XV.*
zabłysnęły widać w budowie zewnętrzne ozdoby przysadę, niekiedy
wielkość, wewnątrz dwakrotny rozkład części i pamięć na wygody
pięknéy zaniedbywaną. W epoce tey Brogniart, Ledoux, Gelle-
rier, Heurtier, Lemoyne, Fontaine, Percier &c. w wielkich
budowlach, lub nowszych częściach miasta nayważniéy po sobie pa-
miątek zostawili. —

Palais des Tuileries. Pałac Tuileryi, mieszkanie zwykłe
po monarchy pod imieniem niekiedy zamku idące, szczególniejszym trafem podobnie iak
niegdyś Keramikus w Atenach w miejscu cegielni f. tuilleries
stawiany. Pierwsze fundamenta za Maryi de Medicis 1564
rzucone, budowniczemi byli Philibert de Lorme i Jan Bullan.
Pod Henrykiem IV galerya z Luwrem łącząca ze zamku pod
Ludwikiem XIV postawiona, niemniéy attyk pałac wieńczący przez
Franciszka Dorbay i Ludwika Levau był dodany i odtąd iuż
w budowie zewnętrzney nie nieodmieniano. — Porzędna fasyata pałacu
pięć ma pawilionów i cztery ciała budowli w jedno, mimo rożno-
dowy i mięszaninę ozdób dość szczęśliwie połączone. Grubość pałacu
18 sążni dochodzi. Dół porządku jońskiego aż do drugich korpu-
sów, gdzie całkiem płaskorzeźby Korynckie panują. W trzech pawi
lonach środkowych i dwóch pierwszych ciałach porządek Korynckí
użyty. Wystawa środkowego pawilonu nayozdobniéyszego ma dolne
stopy jońskie marmurem obłożone, w nyszach posągi Apollina
i Fauna. Kolumny dwóch wyższych porządków Korynckiego
składanego z marmuru czerwonego i nadego dźwigaią czelnik
czyli fronton trykątny. Wpośród frontonu Zegar przez Le-
pautę, a powyżéy posągi Sprawiedliwości i rostropności: reszty
budowli 20 popiersiów marmurowych przybiera. Od ogrodu
na zachód, trzy pawilony porządku jońskiego i Korynckiego
stopy środkowe kamienne w nyszach Marsa i Minerwy
po bokach bramy dwa lwy z marmuru białego, nadto
z jednéy iak drugiéy strony galeryą w ogród otwarta, w por-
tykach 18 posągami marmurowemi, senatorów rzymskich
w togach przedstawiaiącemi. Nad tą teraszą; między okna 22.
popiersiami rzymian ozdobione. —

Wnętrze główne w środku pałacu, przedsionek w gale-
ryą wchodzący i na ziemi prowadzący po prawéy przypada
Sala szwaycarska od sta Szwaycarów (Cent-Suisses) w stróżbie

Królewskiey zostaiących zwana. — Sala kapliczna, niegdyś Rady Stanu
w ktorey sufit ujrzał Odo panuia Henryka IV. wystawiaiący, pyszny
pędzla Gerarda uwagi godzien. Kaplica wązka kolumnami i trybunami
potrojnemi ozdobiona. — Sala Teatralna o kolumnach jonickich; z lo-
żami środkiem z potocznemi amfiteatrzykami w kształt budowanemi; parter
galerya, i piętro dla Dworu, loże zaś z kratkowanemi i nad galerya
dla gości przeznaczone. Obiedwie z powyższą stanowiły, niegdyś sta-
ną teatralną salę des machines zwaną, w ktorey Ludwik XIV nie
iako panuiący, ale iako Komediant w baletach występował; w tey to
Woltér za Irenę był wieniczony, ztąd Ludwik XVI w drodze
wieczności puszczał się; tu Konwencya narodowa, tu ochłoda ludz-
kości Robespier, postrach europy Napoleon przebywał; tu ostatnie
nakoniec losy Francyi i świata całego stanęły ważyły się. — Narożnik
pałacu pawilonem Marsan nazywany przez Monsieur zaięty, z gorny
i dolnych składa się pokoiów, części nowo rozpoczętey drugiey galeryi wscho-
dniey do przytyku i dla Marszałka pałacu, podskarbiego i stu dwo-
rzan i dworskich przeznaczona. Teraz wspomniony oknami w namio-
tach założonemi nakryty, wygodny między oziębiami (pałacu związek) stanowi, podobne
drugiey iego połowy urządzenie zapowiedziane. —

Stronę pałacu lewą mieszkanie panuiącego obymuie. Sala
Marszałkow z balkonami na podwórzec i w ogrod przypadaiącemi,
wizerunkami, posągami marszałkow i wodzow państwa ozdobiona, sro-
dek pałacu stanowi. Po tey idzie sala rycerska dawniey straży,
pełna kosztownych ozdob, i drogich malowań, do czynow wiecznych
zmierzaiących. — Sala pokoiu od posągu srebrnego przez Chaudet
tak nazwana, ma starodawną podsiebitkę przez Ludwika, pyszny
wschod słońca malaiący. — Z tey idzie się do Sali tronu, kosz-
townością *) i przepychu pełney; gobleny drogie i sufit religią opię-
kuiącą się narodem, przedstawiaiący, dzieło Mamaltza wspomnienia
godne. Lilii białych niemiara, mnie złotych orłow zastąpiących,
nieznany nadto rozkład światła zwiny okien, dużo piękności iey ymnie-
jsza. — Gabinet Króla, Galerya Dyanny, niegdyś na audyencye portrowa przez-
czona z innemi w 1810 odnowione, pełna pięknych malowań, rzeźb, zwłoka,
wspaniałe widoki. Narożnik pałacu drugi lewy pawilon
Flory związek zwierciadlną galeryą obrazow utrzymuie. — Reszta pokoi
Królewskich i dworu tuż za wspomnionemi na ogrod wychodzi, ocho-
dzi się do nich potpolicu przez pawilon wspomniony. Składaią się zaś z sali
Straży Królewskiey iako przedpokoiu, dwoch innych salek, pary
gabinetow, pokoiu sypialnego i toalety. Ostatni odpowiada sali
tronu, mniey wprawdzie od powyższych świetne iednak piękne.
Mieszkanie dawne Cesarzowey na dole pod temi przypada. Sala
jadalna, koncertowa, bilarowa, z racyi od pięknego obrazu Blondela
tak nazywana, są pyszne. Ta iako w górnych przepychu i ozdob
wietkiem Ludwika XIV nacechowane, tak te całkiem (w smaku
dzisieyszym, lekkim, nadobnym urządzone. Wszystkie zaś po-
wyższenie za Napoleona upiększenie lub urządzenie dzisieysze
zyskały. — Postrzedzenie żądaiący, przez Boto
wszystkie do kraiu z ktorego ma, wstęp na pokoie wyrabiaiący.
bie winni wychodzący o etykiecie dawniey zwyczaiu.

*) przypisek na kartce

Noworoczniki (zrobiła) pod nazwiskiem Krolewskiego Almanach Royal

*) Między temi mniej gadna Szpada Napoleońska czyli Miecz Koronacyjny w 1812 robiony przez nadwornego jubilera Nitot w smaku starożytnym. Rękojeść zdobi sławny Diament Pit albo Regent zwany nieumiejętnie pyszna rzeźba (Wycięcia, cięcelure:): Orła złotego, Gromy skrzydlate i pszczoły wyobrażające. Pochwa kosztowna z adamita cur czerwonego, opaski zaś z białego złotem tkanego (wyrobu) Suto brylantami wysadzane, nabijane. — Pawnie tego dyamentu wiadomość ten opisałem w Rocznikach Krakowskich Tomie 1. z 1815. r.

*) Popiersie to przerobiono z busty Napoleona, co podobnież z wielomą innemi posągami, płaskorzeźbami, obrazami, napisami itp. po różnych pomnikach z epoki Cesara bez dbałości mimo widocznego sprzeczności i niezgody z historyą, prawdą chronologią, ubiorami itd. poczyniono. Stąd i napis na czele Luwru budowli Napoleon le Grand a achevé le Louvre różnie jak popiersie jego za powrotem Burbonów zniesiono, lubo dotąd oblicze i wizerunek Cesara tak na Luwrze jak po innych pomnikach mianowicie w płaskorzeźbach liczne, prawie dzień widzieć można. Ten sam los spotkał i Cyfry byłego Cesara po mostach za jego panowania stawianych które — już to na głowie H lub L pomarańczowe mimo że ani Henryk ani Ludwika nieważnie. Epoki Późniejsze historyi francuzkiej; kolei opinii zmieniających, napięciowały i nieraz napisy nawet ulic, Cyfry domowe, itp. po dni dzień postrzegać się dające; a nawet Rewolucyi tłumy rozjątrzenie przeciw katolicyzmowi wszystkie pomniki religijne niszczyło, zaniżone nieraz pomniki ulic i napisach ulic imionami świętych oznaczone, kościoły albo nimi napisy dawano albo też zmieniano. Przykład tych: Saint świętych na zużywanych Grzeszni.

Grzeszników przeistoczono jako to S. Honore, S. Martin, St Denis na Honore, Martin, Denis itd. Stupy Kamienne po drogach bawią niemniéj przechodzących, ~~ap~~ ~~trzone nigdy~~ Libia, za ~~sowalnyi~~ skutk, Dawne lilie ~~nety~~ zastąpiono czapka wolności, ta ostatnia [illegible] głowe N. to znowu N. przekuto na L, owo L powtornie na N. daby na Lilien itd. a kiedy coraz to głębiéj znajdziesz stupy tak głęboko podziurawione że nicdługo na podobieństwo perspektyw wyglądać będą!

Le du Louvre. (pałac Luwr.)

powziętk budowy równie iako wiecz iego niepamiętne. Podanie iest niedaleko miejsce tym miat= Tegoż wiedzyć dom myśliwy Dagoberta. Pod Filipem Augustem był zrodem i więzieniem. I Karol V rozsze= rzył i przeznaczył na skarby Koronne. Od Karola IX do Henryka IV był mieszkaniem monarchów, a od Ludwika XIV bywał siedliskiem Akademiów. Zdaniem Pi= ganiol zamek ten więcey iak dziś po za miastem przypada= ący, letnie panuiących mieszkanie, i warownia. Zamczysko to wielkie wieże i basztę w 1528 spustoszałe po= dało nakoniec myśl Franciszkowi I. przerobienia go na pałac, podług ułożenia przez budowniczego Lescot podanego. Pod Ludwikiem XIII Lemercier a pod XIV Bernin kończyli go. Klaudyusz atoli Perrault sekarzowi (w oyca) bytnemu mniey budownictwem nietradzącemu się nayważnieyszey dzisieyszey piękności winien, (podług jego rysunku) pod jego to albowiem kierunkiem, za wda= niem się Kolberta stanął ów wspaniały Perystyl, jeden celnieyszych płodów budownictwa we Francyi zamiedbywany pod następ= cami, coraz bardziey pustoszał i putostoszyć się nieprzestaie bo to co niegdyś Dufresny Ludwikowi XIII przymówił: „Że gdyby budowę Luwru Kapłanom powierzono, do przeszłey byli by ią ukończyli" to mówię i dziś powtarzać musiemy; a niema= tym albowiem nakładem podięte winno za Napoleona roboty galeryą drugą z tuileryi połączyć go maiąca rozpoczęte, i tp. za Burbonów tak dalece upadły, że dziury zamiedbywane, okropnym spustosze= niem zagrażaią. —

Sławne Kolonnade du Louvre (na 687 sążni długie) Kapowanie cetnieyszą, pary= atę pałacu stanowiącą; Składa się z dwóch peryblów portyków i 3 wystaw, wznoszących się na ciężkim piedestale czyli pod= murze, dół budowli stanowiącym. Stopy obchodu, parami bieżą i tworzą galeryą. Wystawy Krayne, sześć płaskostupów i dwie kolumny ko= rynckie obieraią; środkowa zaś przeyście z iedney w drugą galeryą formuiąc, ma ośm stupów panszych, z frontonem zdwóch ogromnych głazów złożonym. Nad bramą w płaskorzeźbie, Sława w rydwanie wiezione zastugi rozwozi, w frontonie inna pięknego dzieła Lemot popiersie Henryka IV. pomiędzy sławy, historyi, Minerwy muz, geniuszów, i tp wystawia. Trzy inne boki budowli rów= nie na 171 sążni długie a 19 wysokie dostrzegamy razem czworogran z podwoiowemi formuiące, zdobi porządek Korynckiey. Piętro od dolnego porządku mieszanego przez Lescot i Lemercier budo= wane, tą różnicą ze pierwszych trzech gzems — porzęc czyli balustrada w tym zasz tylko pełne panuie. — W pośród liczney aż do zbytku rzeźby ośm ko= losalnych Kariatyd dzieła Sarrasin; Merkury, obfitość, i dwóch

*) Przerobione i ozdobione popiersia Napoleona, co podobnie z innemi posą= gami, obrazami, do panowania iego sużącemi po zmarłych pu= blicznych rzeźbieniu, mimo nayśmieszniejszą niekiedy i odstraiącą niezgod= ność z historyą, chronologią, ubiorami i tp. dla Francuzów to przyswaia= na rzecz nayklepiey wprowadzonych Austryaków wszystkie pamiątki narodowe zastępuiących; malowaniem, pozłacaniem, czernieniem, białych ozdób i tp głupstwy zawsze popsuiących, skoby iż bielizna zgi= niena kneydzie, bywa nayczystszy z wyprutemi znakami. . . . . .

Budowli Napoleon le Grand a achevé le Louvre rannie iako popiersiem iego zdobiono, tudzież dalsze obrazie Cesara o innych późniejszych

Geniuszów Starego Gonjon uwagi godne, reszta zaś niżej
Do reszty zmienia panowania, przedstawia bortwa
egipskie, rzeki Ap arabszczyzny. — Dolne piękne po-
niekąd ukończenie mauzeum Starożytności zostają sale
wystawień zajmują, cały zaś pałac w przyszłości na
wielką bibliotekę przeznaczony. — Miejsce to pamiętne spotkaniami
które Galerye. — Henryk IV jak wspomnieliśmy
chciał połączyć Luwr z Tuilleriami zaczął budować galeryę
po nad Sekwaną architektowi Ducerceau, którą pod
Ludwikiem XIII ukończono. Długa 222, szeroka
7 sążni, od Tulierów do połowy ciągnie się portyk
za to płaskorzeźby ogromne, pozłocone, nad przemianą frontony
kolisty i wzgórowe rzeźba zdobione dźwigają. Od pawilonu zwró-
conego do Luwru porządek mięszany, to jest czysty dorycki
czysto toskański, na którym podobnież pilastry i frontony
spoczywają; przeto rozmaite budowy nierazy, całość dyme-
tryczną naśladuje. Dół pomiędzy na przeciwko Kurzewie, dru-
wek latem w ogrodzie Tuileryjskim wystawianych,
piętro zaś całkiem galeryą obrazów zajęte. Druga
galeryą od ulicy Rivoli 1808 zaczęta, ale można było
równoległa, budowy prostszej, i węższej od Tuileryj poniekąd
posunięta, podwórzu przedpałacowy całkiem, pałac zaś ka-
mienic nieco zajmuje, od Luwru równie rozpoczęta, razem
95 sążni wynosi. Gdyby roboty te przyszły kiedy
do skutku i znaczna ich część domów, pałac
Karuzel zapełniających usunięta, powstałby gmach
mimo że na jednej pałac nie przypadają osi, jeden z nay-
wspanialszych i najokazalszych w świecie. Co

Pałac Tuileryjski od ogromnego i węgłowi uprzątniętego
dziedzińca Karuzel odgradza piękna krata, z strzałkami wy-
stawnemi /: jak w nowszych pałacach Warszawskich :/
na podmurowania od 4 stóp osadzona wspaniałych odległo-
ściach ma stupki kamienne wyrzeźbionemi gałkami, kolcem
zakończonemi na wzór stupków milowych trzymetrowych spo-
rządzonych. Trzy ma w wyniosłe, bocznie przybierają na podma-
rowaniach wspaniałe trofea sądzące kolosalne postacie, do zwy-
ięztw armii wielkiej odnoszące. Środkowe zaś zajmuje:

Brama piękna tryumfalna /: Arc de triomphe :/
zwycięzkiemu porównięta wzorku, stawiana 1806. Arki
trzymiże Konstantyna (Trajana) i Septymia Sewera
jak same proporcye okazuje, stworzyli panowie Perrier
i Fontaine za wzór budowy, do pierwszego dużo że
nawet znalazłem podobnym, mniejszym atoli i co do war-
tości wewnętrznej niższym. Składa się zaś z trzech tuków
nad przez tego dorzeczonych bocznie w krzyż powyższe przeczy-
nających; wysokości 45 grubości 20 a obszerny stóp 60. przestrzeń

I za czasów Dyrektoryatu stała ta brama, przed Napoleonem ujęknięta

gtowanego

głównego przeiazdu stóp 14 boznie po 8 3 wymiar bez wzgledu na wjazd większy klassyczny, prostowstwy np, za wązkie. Jest zdania twardego w pałacach ma 8 kolumn (z marmuru langwedockiego) z marmuru czerwono nakrapianego [illegible], których stopy i głowy bronzem obłożone, dźwigają 8 pięknych posągow z marmuru białego wojowników rozney broni wystawiających. Kolumny te tak nierostawione do arku że tak powiem przylepione ze spatrzeniem zwłaszcza zboku twierdzić wolno, że iako w rzymskich kolumny dla arku tak te przeciwnie arki dla kolumn zdaie się być stawiany. Góry attyk z podwoynym cokołem, służył w pozagdkach za podstawę dla wozu triumfalnego z zaprzęgiem 4 rumaków, które wyprzężone do Wenecyi powrócily i zdobią iak dawniey pałac kościoła S. Marka, mniey wprawdzie korzystnie ale prawnie. Toż samo stało się z płaskorzeźbami bronzowemi dzieła wojenne 1805 przedstawiającemi, które, panuiąca niechęć pozdzierała i po kawałach chowała. Całą dziś iego ozdobę są zresztą matoznaczące (rzeźby) wkłamienia. — kosztował do 1400000 franków, przybiera wprawdzie płac przedpałacowy, niewiele atoli zachwycać może. Porównywaiąc go nakoniec z tułkiem triumfalnym, z marmuru białego do potomy iako wyprowadzonym Mediolańskim, pozostałe stawnéy drogi Szymplońskiey zwiastuiącym, dziatu klassycznéy ziemi, triumfu odnowić niemożna.

Widok nań i cały pałac daie plac Karuzelu (Carousel) w przyszłości ieden z pięknieyszych w Europie, który dziś nawet poniekąd upraszczony w przestworze swoim kilkanaście tysięcy wyższa pomieścić może; pozostałe iego sięga czasów Ludwika XIV^go który dla przypodobania się Pani de la Valière igrzyska te wyprawił, imię (w pierścieniu czyli Karusel) przestępstwo (powtarzał) ustrzegł, Louvr i Galerye maią go formować. W zakątku plac Karusel na wejściu w ulicę S. Nicaise na przeciw ulicy de Chartres dnia 25. grudnia 1860. r. po 8 godzinie wieczór Machina piekielna wybuchła (która iak wiadomo naimiał Bonaparte) w owym koncu wiele obuchu, i wyrwie pozachodnio o mnie lub Kalecznego przeszła Napoleon ieden w owczas do Opery.

Palais-royal. Czem iest paryże dla Francyi tym pałac królewski dla paryża nazwać można. Niemasz takiey stolicy w Europie, co prawdzie w Rzymie, któraby co do równego okazać mogła. Plazya owa wdawnieyszy kapuś przepychem i zbytkiem głośna ulica cieniem zaledwo iego nazwaną być może; tutay to wszystko co uymega potrzeba, słab zaiąda zbytek razem osiadło. Pizemysł, widowiska gry, rozkosz i zepsucie wspaniale połączone. Poznanie iego wprawdzie dokładną znaiomości stolicy ułatwia, niezle tedy że iako paryż w paryżu obszerniey opisany będzie.

W 1629 Richelieu kardynał w miejscu nabytych pałac pałac Rambouillet podług planu Staunego w owczas Jakóba Lemercier, budowę iego rozpoczął skończony 1636 pod imieniem Kardynalskiego aż do 43 wchodzi iako w roku w którym przez małoletniego Ludwika XIV^go zaięty, imię dzisieysze (Królewskiego) otrzymał, i pomimo własności domu Orleańskiego i zmiany politycznej nazwiska

Conrad auf. Podwiecie w portyku ze portalem ze Stiam wymalowanem
Kronudzenie Bogini Pryapa Priapiis dicta Lampsaci
Kapitol Kra Kwiatek — rzeźba z 14 obrazu Mysz St Enacha
Kapitol Kra Kwiatek — rzeźba z 14 obrazu Mysz St Enacha
Kwiatek —

Trybunalskiego, Kowności ale nadawaniem przy tym pozostał.

Winnie to pierwszy teatr opery przez Włochów odbywanej otwarto winnie 1789 miał miesc. Po pogorzeli 1781 teatr Motta naprzod na ścianę wystąpiła w nim nakoniec wybuch politycznej 1789 miał miesce. Po pogorzeli 1781 Jaryata teraźniejsza w ulicy Sc Honoraty pod kierunkiem Moreau otrzymał. Ma dwa spawiony które kolumny Dorytku i jonitku frontonami zwieńczone zdobien; Mur o trzech wiezdnych bramach, w kolumny i kraty stroj ny, pawilony wieże. Skrzydła budowli wpierwszym podworzu o sta pach mieszanych. Przedsionek wdziedzieniec wiodący, przybrany w stupy porządku Dorytkiego, po prawey pięknie schody na świetne prowa dzą pokoie, światło rzuca z tafel Szkła złożona kopułka, porzez za wzór Słowiańskie uważane przez Corbin kute, dwa z bronzu zdobio gzieniewe, Jaryata wdziedzieniu dwupiętrowa wpatrzkostupy przybra góra ma attyk pamięć. Na przeciwo przypadaią galeryę drewniane pięknie które do reszty dziedzieńca wzgród niciała przemienionego idzie za kształt ego wrownoległobok dwa tanka damiany kwietisty, drzew ka w chodniki sadzone i środkiem miednica z wytryskiem wody wolnie rzucaiącym, przybranie ego stanowią; przyklą to niedowier ki tworzenia się tęczy codziennie obserwuiąc zastrzeżeni odchodzą dy tym czasem milsze dnie z Karpikami nad miednica zabawiaią a reszta bez przerwy spacerie. — (która za nayzimniejszą pogodą liczne rodziny ornie ne mają tych i życie nie bez przyjemności

Wpierwszy liczą niepoliczone galeryę wspomnione budowle Kwiatowa budowla patrzą pięknie dotem na Kwiat portyków rzymskich galeryą wzgród otwartą o 180 kolumn na ptasko stupach Korynckich wspartych, góra budowli balu kurytarza i pokryciu tapkowe z wotnika. W gzęby galeryi sklepy pod temi świnice, góra mnóstwo pokoi, wszystko pewnemu prze między do myślowi poświęcone, niesłychane właścicielowi przynosi korzyści 300000. franków. Długość budowli 190 szerokość ogólna 60, obchodu stąpowego miał wytoczyć 360 szyni dochodzi. Zakrętów zaś całych nie ewiere nikt rachować można równie nie niewidać, jak Przechodzień cokolwiek pomyśleć zachcieć może wszystko Z Drzewa kraju zobaczy, usłyszy, znaleźć pobrafi.... Sklepy zawała sprzęt Kowności. po wyższym ustawiany kształcie, w smaku i wytworności na iakie się tylko sztuka, przepych, prozność lub zbytek zdobyć mogą. Cokolwiek tono ziemi zawiera, co dna mor i nayodleglejszych części świata wydać zdolne, tu zgromadzono. Nayświeższe mo dnie, klejnoty naydroższe, wymyślny mody, ozdoby p. Wołomulanskiej wyjmuiąc smaku twory, lub sztuki wyroby nayświeższe, wyśla wione, Kapnie wzorowi lub podziwienia słuny. Kawiarnie nayświetniey przybrane, stoły nayuytworniey zastawione, stany codziennie cisnąc się zapełniaią; Cukiernie, pasztetnie Konfi turnie dla Jakolwiekich; Restauracye Kupcy żywności dla pasi brzuchów niepowściągnionych, bez przerwy dostarczaią potraw i przysmaków. Rzemieślnicy wszelkiego rodzaiu, w ulubionych kolorach, przepisanym kroiu, żądanym gatunku ściśle wszelkie odmieniane, niepo

*) obaw. Jarety

*) obaw. przyjmi się na Kawiorze przyszłej.

*) W Kapnie jak każdey rzeczy tak i tych ostrożnym być nie zawsze wierzyć za Sklówką kilka funtów wartuiącą kilkaset i więcej płacono za wmieszanie drogiego Kawioru z

chodzone

Między temi [illegible] Jakowski, (Jakowski
przezwany, w sklepie kwieciastami wytłaczonym
bronzami i w kwiaty stroynym na półkach
kasztanowych mnóstwem obcych a na zimowy
wystawionym szkletem mechanicznie) i całemi zgrai dami
stanęli zatrzymuie przechodniów. Uprzyiemio-
wany ten monarchów nawet Obuwiem, Bóstwa znany ła-
ko biegły zarazem mechanik, i w Londynie dorko-
nalony w swym zawodzie a zarazem Dobrodziey —
twórca reformy umiętnie udowodnionego Obuwia
i pisarz wrong[illegible] rozprawy (Coup-d'Oeil sur les imperfections
de la Cordonnerie &.) w Paryżu 1811 (wydanej), ciągle nowemi wdania
się wynalazkami. Napisy: tamże herbowne nad
sklepem: Godła iego: Bottier brevetè de
Sa Majeste le Roi de France & de va ble.
jesté le Roi de Prusse, a niegdyś de l'Em.
pereur Napoleon itd. niepospolita za kogoś
i stawy: doskonałości w tym zawodzie....
Tu: nad Szczęśliwe wyborne zastygnął
rękawiczkami: strzałami. — Kasedy
wchodzących sklepu gości to to pamięta o
sklepie iego przybrani, niepozemu, napiciach,
i tato zgo w publicznem sklepie dano wewnątrz
a szkłem schody całe szklane, krystałowe, da
tego jedynie aby chciwa nowości publiczności zaięć,
zachęcić zręcznie do sklepu, a po wkonicu
i towar i schody zapłacone iey rozkazał zgo-
centem. — Pan kupuie klejnotów jak kasde
rzecz

niezeszkodzi bydź ostrożnym, wiersz Stówki
czyli partyę wartującą kilka franków jako
bezpieczny za kilkaset nabyta. — Wiele gdzie w mie
scie sto tutaj przyznaję stroynych napotrzyć ich można
Przedaiący żywność wszelkiego rodzaju pod nazwiskiem
Approteurs, Fourniseurs, (Przyprawy, Ra-
żemi, Dostawcy.) Nowem kupcami żywności Mar-
chands de Comestibles zwani, tak dalece ta o wy-
kwintne a nadewszystkie dobrza potrawy takoż
wyszukiwali że nawet wszelkie zielenizny, owoce nowem
o pora roku na myśl przynieść morze i krainy
tu! Nic tedy dziwnego że Rzymy niegdyś takowych
Baron de Lancal melony, prosiątka za 365
razy co roku zajadał, jak prządka codziennie
dostawiano ie, dla tego że smakosz wielki
a prezydent mały do Bonneuil, mógł sobie
do siedmnaście kilkadziesiąt razy na rok zjadać
smakować w szpiżarni która codziennie dwarazy
potykał go. Przestrzeń dzielący kom-
batery drugi niczym od wadzi lecz pierwszy
kompanion przy stole jak prędko w wyd-
koi skutek kwadrans pięć minuty. — Ta to obfi-
tość i zapasy rozmaitego rodzaju kuszków, roni dokoła
woń nieznośna dla przechodzących nawet niezwykła (: zwła-
sza dla chorych zgłodniałych :) Ryby albowiem morskie,
owoce, ostrygi przyprawy z jagodzeni ananasami, po-
marańczami, sosami, grzankami, ciastkami, a to wszy-
stko wrzącem winem i alkoholem wydaie pro-
dukt obrzydły.

Wiadomiemy [illegible] a [illegible]
za wyjściem w taki zwany [illegible] [illegible] [illegible]

□□ Się można sklepów, chcę mat powanie zmie-
możnego Londynu nie jednego już zgubiła, i nie-
istnieje to Tatwo w Paryżu sklep otworzyć, jak
prędko na samą powierzchowność ~~kilkakrotnie~~ ~~tysięcy~~ ~~upadł~~
~~się potrzeba~~ franków wynieść potrzeba: i tak
sam Znak sklepowy prawa 1000, zwierciadła drugie
2000, Kantor w sklepie 5000 Kanel Jafia-
nem wybity machoniowy 500. franków, ver-
ta drobiazgów jakoto Tokie (metry) i Katamare,
Kolumny i patery, Kandelabry i ~~Po~~ porcje
Szkoncu, alabastru lub marmuru ozdoby
lekko zamuzić, lekko kosze jak nigdy nie
18000. franków wynosząca. Coż dopiero
w towarach mówić, ileż to niewypada Tojić na
stowarzyszenie potrzebnie, lubo nietrudno o takie zda-
rzenia że przyprawia sama pewnie potrawę
i to w skutku niekiedy jak 30 do 40 lecz doge-
dzić powierzchowności, modzie wpak pierwszym ich warunkiem

AA) Do przypisku pod *) Dodatek.)

I jeżeli ~~zdarzy~~ kiedy to ~~to~~ w tamtych czasach Kiedyś zdarzy się, że
żyjący ludzie bywają Cyganami ~~fałszywych~~ fałszywych!—

Niektóreby można uwierzyć że na przestrz
150 morgów prócz Pałac[u] [illegible] zay mowanych
cy i rożnorodnych przedmiotów zwyczajnie
nie w 10,000. [illegible] takiejże
niary prestrzone prócz cały Paryż
mowaney, lecz przemysł i ruch tak
wielki tak natrok [illegible] niesłychany że w
ciu pałac[u] na kilka [illegible] wszystkim
von zwanym, kilkanaście [illegible]
wać można a ludzi tyle [illegible]
[illegible] nie, kutakuie że gdyby kaide
po [illegible] postawić, zebrałby [illegible]
groszy. Za te kupy [illegible] za tokie [illegible] miejsca [illegible]
1300 złp. rocznie opłacają.

Dzień dobry. — Nazywam się

Jane Anna. Dwa [illegible] obuwie

nieprzeciąkliwem użyte. — Rybacka i

obuw.

Δ. Były niegdyś w modzie przez Pixona, Corsena, Krebillona &c. zarzucone
teraz dziś mimo ozdobne ich malowanie czy wzory przez pospolstwo odwiedzane bez
Caveau ces aveugles vis Nektych Koncerta tanie daiących Mauricyusza, bez równa
jak zimie wszystkie klatka, wrany i zewnątrz pełna.
rozpościerany. Obraz zupełnie człowieka, oglądać z wszystkiego, pomiędzy
drogocenne potrzeby, padnie nawet ciężkie ich, wprowadź.... a w okamgnieniu
we wszystkim zaspokoi, dogodzi mu potrafisz. —

Zmiana mont, przedarzo obrazów, składy pysznéy porcelany, magazyny
kryształów, Kalisza wyszukanego, zegary arcydzieła sztuki, zegarnie, ry=
tarnie, narzędzia fizyczne, matematyczne, cerulizze &c wszystko pospolu
znajdzie się. Piwnice Caveau sklepane mają Kawiarnie pięknie
garkuchnie, widowiska gminne &c ciągle dla pospolstwa lokarni
Na piętra wyższe do nieznośnych kawiarń, jadalń, lub na grę bilard
i &c zamożniejsza uczęszcza klasa. Mnogie góry pokoie, izdebki,
liczny mieszkanie zajmuie. Teatr francuzki, bezpłatny Montansye,
Kosmorama, cienia chińskie, osetka i &c cudaki, rozrywce każdego
odziennie poświęcone. Z tego wszystkiego poznaiemy, że nie nie masz nie=
podobnego by wobrębie pałacu Kloreina na niczym nierbywe Anglik
niegdyś lat kilka wcale nieuchodzące by mówić niemógł był ciężko
przemieszkiwać. Nietatwoby [illegible]

Kto chce miejsce temu zbliza
ocenić, niechay go wieczorem odwiedzi.
pysznych oświecają sklepów, czaro
widok, ścisko ludu różnych narodów,
orkiestra, gwar nieustaiący, zachwyce
gdzie to tu, przy podobney frasze
roskosz, samo nawet mniemane szczę
chay atoli niezapomina, że się znajduie
zepsucia i rozpusty! Ta to opaska
na występku zadarta wgórę bezwstydnie
dogodzi, co zwyrodniałe pieśni zdolne
do zgłe bezwstydom, oszustwu i zdradzie podaiąc, dotąd tysiączne na
niedoświadczenie zastawia sidła, potki z utratą maiątku zdrowia
o gorsza samey nawet godności człowieka, nieuwikłe. — Rozwiązły
atlet, zdradny kreteniczyk, wybredny sybaryta z oszustem, rzezi=
mieszkiem, wieńczący pospolstwo swoią Lubieżna rozpusta
zbytecz niegdyś xiążęcy dworu w opuszczeniu przechodząc, po
całym niemal rozlata się gmachu; ileż to stworzeń roskoszy
w tysiączney postaciach, ułożeniu, wyszukanym stroiu, przecho=
dzącym codziennie nienarzuca się?... niejedna zaledwo osłoniona
samą niewinności małością, bacznie wszakże i za naymniejszym
skinieniem zwłoki gotowa, lub skwapliwie na samo spoj=
rzenie, obrotem pewnym, gotowość ci zaręcza?... —

Najstosowniéy podobno zrobię, gdy o kobietach roskoszy w
mieście tym napomknę. Początek nierządu sięga początku za=
mysłów stworzeń, i czy to z natury, czy z ułomności ludzkiéy wypeszcza=
dzi go zechcem, pewna: że równie przed jak po zawiązaniu
towarzystw bywał na świecie. Bezpieczeństwo osób, całość zdrowia
zwłaszcza od wybuchnienia choroby okropney, stanowem dobro pu=
bliczne, pod prawne przepisy policyjne miecza nierządu podaią, nie=

(*) Pod imieniem przechadzek pałacowych codziennie wieczorami kilkadziesiąt ludzi tam
i sam bywa, a zwłaszcza w galeryach drzewianych wątpliwych nie znaleźć można. Zresztą

*) Caveaux [illegible]

Δ. Były niegdyś w modzie przez Pizona, Sorena, Krebillona &c. wyrażane
teraz dziś mimo ozdobne ich mybranie rzadziej przez pospolitość odwiedzane
Caveau ces aveugles w Rzepych Koncerta [illegible] daiących Staruicyssa, teraz rzadsze
jak zimie Obwarzanki wszystkie kloski, uwany i zawiechow pretera.

rozpostierającej. Obnaż zupełnie człowieka, ogołoć z zewszystkiego, pomnisz
stroiowe potrzeby, padnie nawet izdre iego, wprowadź .... a w okamgnienia
we wszystkim zaspokoie, dogodzić mu potrafisz. — 91

Zmiana monet, przedarze obrazów, Składy pysznéy porcelany, magazyny
kryształów, Szlifa wyszukanego, zegary antyczne Sztuki, szczarnie, ry=
tarnie, narzędzia fizyczne, matematyczne, curiozze &c wszystko pospolu
znaydzie się; pionice Caveau [illegible] sklepan[illegible] Kawiarnie
gastkuchnie, widowiska gminne, &c &c
Na [illegible] wyższe do niezrównanych k[illegible]
&c zamożniejsza wyższa Klasa.
liczny mieszkanie zaymuie. Teatr
Kosmorama cienia chinskie, josetka
codziennie poświęcone. Tego wszystkiego
podobnego by wobrębie pałacu którem
niegdyś lat kilka wcale nieuczęszcz
przemieszkiwał. Niełatwo by [illegible]
[illegible] Kto chce niegdyś temu zbliza[illegible] przyjaciołze tey Stepiey pozrzeć
ocenić, niechay go wieczorem odwiedzi. Tysiące lamp arganda, krocie
pysznych oświecaią Sklepów, czarodziejskiey całości przedstawią mu
widok; Scisko ludu różnych narodów, wieku, stanu, powołania, spiewy,
orkiestra, gwar niewstrzymany, zachwycą go nayzdrowiey potrafią; i ieżeli
gdzie to tu, przy podobney fraszce iak są pieniądze, powabianie,
rozkosz, samo nawet mniemane szczęście każden nabyć potrafi; nie=
chay atoli niezapomina, że się znaydzie zarazem wściekłe zbytku
zepsucia i rozpusty. Tu to opaste codziennie tłoczy się proznuiactwo
na występek zadarta wzgórę bezczelnie podnosi głowę (*) ... Co zmysłom
dogodzić, co zuyrodnione piersi zdolne ta przytułek dla się znalazło,
z tylu bezwstydom, oszustwu i zdradzie podaczy, dotąd tysiączne na
niedoświadczenie zastawia sidła, potki z utratą maiątku zdrowia
co gorsza samey nawet godności człowieka, nieuwikłe. — Rozwiązły
atlet, zdradny kreteniczek, wybredny Sybaryta z oszustem, rzezi=
mieszkiem, wieczpięta, pospolu się snuią. Lubiezna rozpusta
zbytcze niegdyś xiążęcy dwoia w spuszczeniu przechodząc, się po
całym niemal rozlata się gmachu; ileż to stworzeń rozkoszy
co tysiączney postaciach, ułożeniu, wyszukanym stroiu, przecho=
dzącym codziennie nienarzuca się ... niejedna zatrudzo osłoniona
samą niewinności malwą, barwna wszakże i za nayminiejszym
skinieniem zwilżąc gotowa, lub skwapliwie na samo spoj=
rzenie, obrotem pewnym, gotowość ci zaręcza ? ... —

Najstosowniey podobno zrobię, gdy o kobietach rozkoszy w
mieyscu tym napomknę. Początek nierządu sięga początku za=
mysłu Stworzeń, i czy to z natury, czy ułomności ludzkiey wy=
dzie go rzeczeniem pewna: że równie przed iak po zawiązaniu
towarzystw bywał na świecie. Bezpieczeństwo osób, całość zdrowia
zwłaszcza od wybuchnienia choroby okropney, stanem dobro pu=
bliczne, pod pewne przepisy policyzne mienia nierządu podcia[illegible] neto

(*) Pod imieniem przechadzek pałacowych codziennie wieczorami Kilkatysięczny ludzi tam
i sam [illegible], a zwłaszcza w galeryach drewnianych [illegible] znaleźć [illegible] Zwierciadeł

*) Caveaux [illegible]

a tym samym mniey szkodliwemi uczyniło; Dowodem tego nay-
lepszym kraie, w ktorych marzenia smieszne, popierania iako moia
niemoralnośći, zabraniaią burdelów po całych miastach, nie tylko
rozpościerać, ale i tysiącznym nieprzyzwoitościom, szczerzenia się nayo-
kropniieyszych chorób dali początek. Przebiegaiąc kraie Europy-
skie, naylepiey o tem przekonać się można, nayoczywistszym do-
wodem tego są Włochy, Austrya, &c; gdzież więcey i widoczniieyszego
nierządu?... gdzie większe choroby rozpostarły się niżeli nie tam?... Na-
padałem nieraz na takie miasta, w ktorych ukrywana obawa
choroby, zaledwie z 10 iedney oszczędza, gdy tymczasem w dobrze dozoro-
wanych stolicach dzisiieyszych ochraniać zwykła... Paryż
pomimo wygnowany więcey zbytek, mniey widocznego nierządu między
sobą pokazuie niż Wiedeń, Rzym, Drezno, &c miasta za-
pewne burdelów pozbawione. Być może iż większe przestrze-
ganie powierzchowności i pozor pielęgnowaney obyczaynośći, znacznie
do potknięcia go przyczynia się; to iednak niezawodna iż wy-
ięszey publiczne, między kobiety tutejsze tyle co tamte oczywi-
ście zalotów i nierządu wykraczać, wydawać się zwykły; i kiedy tam
wszelkie choć iawne zaczepki piorunem uchodzą, to w paryżu nikomu
ich próbować nawet nieradzę. Zdaie się iż zaloty w pierwszych
usprawiedliwia zakaz, a tym samym nieistnienie mniemane
niebezpieczeństwa, gdy tymczasem w drugich doń upoważnienie wszelka
przymówkę na karb niestałey kiery —

W mieście gdzie zepsucie i zbytek naywyżey gorzy, tamtey do-
mysł wygnowaney rozpusty. Ztąd wrody na całą stolicę nay-
piękniieyszey, wszelkiego stanu, wieku, narodu, płci, części świata
stroią, do czego tego należy. A lubo miasta na szczegolnych
nayporządniieyszych w świecie pensyach podobnych nieschodzi, tak
znowu i na nayliczniey, brakowy mostach napaść można. Celniey-
sze miesca pierwszym, ustronia jatek, targowi, drugim zwykle
podwładne. Do tych klass pospolicie odnoszą, ale: kosztowne
do domów przywiązane; brakowe*) na nayuyższym upodleniu i nędzy
życzie kurzawie albo powierzone, nakoniec zużywaney, tu i owdzie
policzę; a ieżeli pierwszym wysokości ceny trudno nazwaniu
tak znowu ostatnie na niższe zepchnąć niepodobna. Pierw-
sze prócz wszelkich wygód, odzieży i nauki nakładem podemnymi
odbieraią, albo całego za to zżekaią się dochodu, maią przeciez
zastrzeżone tak nazwane, upominki, czyli podarunek fr. petit gadeau
ktorey niedrogiey znich przyległeyszym powodzeniu i zabiegach, poraz
a tym samym przyszły los zapewnić, iakoż skilka a niekiedy i
skilkanaście tysięcy franków tą drogą zebranych, łatwo postrzeza na
drugim końcu miasta lub prowincyi gałęzi iakiego przemysłu a
o zapiecku, lub kołysza iak wszędzie niedrogo by na godnego
ułowić małżonka. — Porządek, czystość i bezpieczeństwo w nich
panuiące rozpustę uwielbia.... Drugie matkom gorszym od macoch
lub Mszczycielkom, uwodzicielkom, ubogie, są to zwykłe przędzy

*) T.... te dziewczęta nazywaią bywaią prawie porządniejsze w do-
mach siedzące niezczystemi simpleres; szczęściarek bądź za żadney czystości
rzeczy niemożna.

makarel i Rufian, które podobnie jak gdzieindziej na
tak zwana świeża polędę dziewcząt (Gibier frais),
te to najszkodliwsze i najniebezpieczniejsze kanalie
tak dla dziewcząt jako dla kawalerów, wiedzione zyskiem
do wszelkiej i do najchytrzejszych zdających środków zwodzenia;
Spacery, sklepy, szwaczki, kapeluszarki równie jak ba-
le, Teatra, Muzea i same Kościoły, słowem wszyst-
kie miejsca i zgromadzenia obfitują w tych niegodziwców
różnemi postaciami przebraniami pełne; nie dosyć na tym i te
tale, nawet wenerycznie, nieraz od kontroli wolne,
ale i zdelikatniała dłużnym przymuszeniem nieraz
dnica, na wyjściu ze szpitala, w płytkie gazyny,
wcale przybrana, odmyta zapachami przyprawiona za
świeżą, prawemu życiu przyznawczą bywa no-
wizną? ..... Obserwuj niania niemało do oszustwa
pługawego pomaga; nieraz podupadły nieraz w jedny
stronie miasta, przetrojony, w farbowany, w pierzchnący na drugiem
końcu, pod postacią wiejskiej szwajcarki, ki-
Szpanki (nuncmanci) a zawsze wytwornej na przedaż idzie;
wyraz: faire le pavé dans tel ou tel quartier,
(brukować tu lub owdzie) które skutkiem niegdyś nie

ma

mi przysłowiem, najlepszej dowodzi wypowiedziane Justina podobne. Tej kilka słów niektórymi wypadków, jakiemi raz złotów zaledwo opiekaby można, ani raz ani nieżyje ani zama przyzwoitości dozwala dłużej nad tygodni zastanawiać; dosyć tego, niech ta uwaga zrobi baczącym każdego jak o pożyteczna na uniknienie lub zachowanie się powinna, by wypadki podobne czynić nazwyczaj macierzyństwa a potrzeby zdrowia niepytania!....

---

*) W celu St André des Arcs jest skład wszystkich Oleów, Musztardy itp. niejakiego Acologue, który, jak nam w napisach ogłasza sukcesorem (również sławnego de Monsieur Maille; przeto Naraniu się szczególnie rozglądać i spostrzegać należy, aby tylko mieni wyrobami podobnie jak jego poprzednik. Oty oliwnej niezrównanej i zwiększonego trwałego i pożytecznego, a nadzwyczaj owej cudotwórczej własności oleju, które całości nieuszkodzone zdrowie Bożnie Kazistelności nawet [illegible] Deo tutelaris [illegible], zachowuje a przynajmniej długo konserwować [illegible]....

przódzy czy poźniey niesłychane nieszczęścia ofiary, iżeli nie utratą zdrowia lub życia, to zgrozą ostatnią przypłacaiące. Jedne z tych utrzymanie, drugie mieszkanie, trzecie tylko od toża swawoli prokladowe składaiąc, póki się tylko dadzą ciągną uwydane bankructwo. —

W pałacu krolewskim są dwojakie: gorszowane i zwyczajne,*) pierwsze o których już wyżey wspomnieliśmy, znyszłe od drzwi mieszkania nad kilkadziesiąt nieoddalaią się kroków, że iak sobą tylko wystawić można, nayprzyszniey co dziennie w godzinach wieczornych ubrane występuią; gdy tymczasem drugie zawsze i po całym [illegible] gmachu. Tamy wszelkie w cichości i skrytości niesporownanéy odbywaią się, oko nayczulszéy całym pośrednictwem umowy, inaczey surowości przepisów, a nawet arbitralności zaczepiony osoby, o całości ich [illegible] ze powiem między tami (karmionych) członkow, wyrokować może; winienem atbowiem dodać, że iżeli gdzie to w pałacu wzgarda ich pierwszeństwa przynaymniey powierzchowna (ieh) widzimy. — Quelle vous monter? iest nayprzyzwoitszą do penetracyi zaprzaszań forma. Tu ieńska wzorem rozwiązłych obyczaiów od rozpusty nieodstępna; podkładana odzicio upodlenie ce słuie. —

Cena średnia sprzosnego życia 5 do 10 ograniczą się franków które z mieszaną rozrzutnością i bezczelnością mnożyć umie. Rayskie wieczory nad które nic gorszego, nic rozwiozłyszego, o pobrany rozpustę zgaią; chociaż dziennie szuflerką wynoszono, szczególniey gromadzą się zwłaszcza zbiegłych widzów pomnażaią. — Jest prócz tego kuźnia fałszywych kart, tak tu jak i w miejscu gromadzą się Makarel

Niepodobieństwo powszechnego niepohamowanéy żądzy szulerowania upowszechniło w pałacu grę czerwono-czarną; rouge noir; w obliczu wszystkich pod okiem zwierzchności ciągnioną lub grazia od oszustwa zabezpieczą, niebroni wszakże od szkody. Każdey grze właściwiey, bo niejednego idzie od stolika do stolika z zawiedzionym zawiedzionym. — Niemożna szkodliwości miejsca tego i dla samych zaprzaszyć kupców, iakoż mimo targu i zdzierstwa, wysokość czynszów z płacą albowiem rocznie za jednę arkadę mieszkalnego 5-8 a ze sklepu do 3 tysięcy franków; z niejednego zgabita. Oszczędniejsi, dogodność godzą zapomną. Starają się po fiakrach rozwiezszej proby, bądź wynalazków, bądź poprawiaią przez się wszystkowiek zrobionych. lub mnostwem doniesień iżeli nie ściany sklepu to gzie przechodzących zwyczaiem Londyna zapełniaią. —

Stąd ten wszego złego, postrzegany zapewne nieiednemu z pytania: ciekawym sposobem prawy rząd ścierpieć może odchłan podobnéy demoralizacyi? ... Na to pani etyi atomnosci Ludzkiey łatwo sobie odpowiedzieć można, bo dosyć zapewnie pokoy i bezpieczeństwo rzetelnych towarzystw, niestępiczyć, że widno złe zgromadzić się mieszczą i pod baczonym policyi okiem zostaią, niżeli aby po całym rozporszano się mieście? A kiedy prócz tego dowiedziono że występek od cnoty iest nie oddzielony; kiedy

*) Klassyfikuią je niektórzy na Pastorales, podług stosowne i Gmeksaltorales. Castors, Demicastors &c. les Castors fins.

Ii na tory mitosne z nayodleglyszych niekiedy czesci miasta ciągną.

Ludwika Xiv-tego w 1254 r. wydany Chorkar (mieszkańców) zniósł tym samym ustawą Karola VI. z 1224 bardzo słuszny postanowienie, aby jeden drugiego dobrowolnemi zapisami i innemi wszystkiemi zabiczi (prawa czy-li) przez te przymuszonej towarzystwo ich można trzymać na wodzy, po-
niąż darowanie mnie konieczny że wspomnę zastanowić na uwagę. Zbyto właśnie pomyślnej Policyi rozporządzeniu wprowadzeniu, jak ta dziwaki i chorobliwe ich zwyczaje. —
bezpieczeństwo Koniec końców, wszystko zbiega, przykłada się tu do tego, aby za-
towarzystwo pałacu czarownego prawdziwy uczynić Eden, gdzie życie ludzkie nie-
robi kapitalnie bez dnie jak tylko pasmem przyjemnych omamień na podobień-
cie złe konie stwo snu Stoickiego, upływa. Lecz to też właśnie nie jest prawdziwym
ozdoby, trzyma- na obyczaje kamieniem probierskim i co niegdyś starożytności mę-
go wkarbach drzec o Baïa powiedział. „Że ktokolwiek nad namiętnościami
przykrotnych panował zamysłu, pobyt wniej był niebezpieczny, to samo o pa-
wodzy i cząstce ja- łacu naszym powtorzyć można. Czas, godziny tysiącami
kich kolwiek ciągnie z ciężkiem
z wielkiem jakoż

Palais de la Chambre de Députés Pałac Sejmowy inaczej
Burbona, niegdyś miejsce posiedzeń Rady stanowiących nastąpiło
Ciała prawodawczego w 1722 przez Girardyniego budowany. Zajmuje
powierzchnia od 14798 sążni i dzieli na dwie oddzielne części;
pierwsza zajmuje Izbę Kondeusz, w drugiej większej Sejmy
odbywają. Wejście z placu burbon jest jedno z celniejszych do
do pałacu paryzkich; jest to wielka brama od której z obu stron
bieżą galeryje ku pawilonom o stopach korynckich sklepienia
ozdobne dźwigających. Z drugiej strony to jest od Sekwany, najwspa-
nialszy widzenia pierwszy, dzieło za Napoleona przez Poyet wykonane
składa się z 12 odosobnionych kolumn stopów korynckich frontonem trój-
wzgłowym wieńczonych. W przysionku prowadzą pyszne stopnie od kolo-
salnych posągów Minerwy i Temidy zaczynające się, dotąd z obu
stron ciągną na podwziach ogromne posągi siedzące, z marmuru białego
I pióra Beau- sławnych mężów francyi tj. Sully'ego, Colberta, Hopital i d'Aguesseau. Klatkowa rzeźba frontona
vallet, Desjar- przez Fragonard rzeźbiona wystawia: prawo na mocy i sprawiedliwości
dins, Foucou wsparte, obfitość z umiejętnościami i sztukami; posłuch z przemysłem
i Dumont rzeki nakoniec towarzyszą. Po prawej obchodu stopowego jest ogród z
robione; darnin, parterów, gaików złożony, który taras na 250 sążni długi
po nad drogą wzdłuż Sekwany bieżącą koniec; widok z niego na po-
brzeża, pola elizejskie, plac Ludwika i Tuilleryi jeden z znaczniej-
szych w tym rodzaju. —

Izba sejmowa w półkole światło z góry odbiera i w amfiteatr urzą-
dzona. Siedzenie prezydującego popiersiami Ludwika XVI, XVIII, XVIII,
przez Desseine ozdobione. W wyniach posągi Solona, Likurga, Demos-
tenesa, Brutusa, Katona i Cycerona. Mównica mówcy jak tarany wzno-
szą się marmurowe, rzeźbą dziwów i statuy, odtąd Lemot przybrane. Sze-
regi tybuny na całonocny rządowym przeznaczone. Arbitry zajmują wielką tybunę
poprzeczną wznoszącą się porządku jońskiego gipsowaną, marmur biały
czyli kowaty naśladującą, 30 kolumn i tyleż pilastrów składa się
Sklepienia ozdobne dopełniają całość, godnie przeznaczeniu odpowiadającą. —
— Sala straży zamożna w rzeźbę i malowidła ma piękne płaskorzeźby
Henryka IV zaczynającego rolnictwo i wojowników; Franciszka I.
nauki i sztuki wspierającego wystawiające. — Sale Królowych przy-
ma 12 stopów korynckich ozdobne sklepienie trzymających. — W sali
narodzeń kilka jest pięknych obrazów z szkoły dzisiejszej francuskiej.

Po-

A ty tysiącami przeszkód i przymówień otulone
dzieciu Boże, pytam, że gdyby niepotrzebna pre-
sitka, godzina która na rachubę czasu ~~[illegible]~~ bacznie
tuby czuwa, o niczym w duszce nieświadomy.
Chcesz skoczić nudę, zapełnić czas, wstąp do kafani
Kosztal, tam każden pewnych w momencie za-
żywa
kwitnie i zawoc zamiąże, gdyż każde uczucie
w momencie przechodzi w pozycie. Czuć, Kmy-
ty i oczy twoje wzajem łączą i spotykają,
uścisk między ~~tami~~ nami nudy, uczuć gra-
nic ni zapory moralnej zapory. Trudno tu ogra
niczyć chuć, w obrębach pewnych powstać. Uciecz
zwierzęta własney dziedzinie, uczuć obrębów skrzy-
deł to obcemu siły wzparty na cudzych podleciz. Nie-
pewny tedy potem, bojący że mułkać będziem zgu-
silen które w obrębie i zapomnieniu i chwilce
czasu i samo życie skończyć muszą! . . . .

*) Sully maximilian de Béthune Książe ~~był~~ Sławny minister Henryka IV. urodził się z dawnéy familii pańskiéy (w Rosny) 1559, ~~zmarł 1641.~~ w rzeczy skarbowéy rzeczy gótnéy zasłużyły (z nameby znakomitym umysłem i dobrym obywatelem) krajowi. Po śmierci Henryka IV. za zdrowii i trwowane intrygi przez Hrabiego Soissons, Marszałka de Bouillon i Księcia d'Epernon, pozbawiły go pod niedołężnią regencyą Maryi Medicis Ministerstwa. Ludovik XIII. również niedołężny obiecywał mu Ministeryum dużo ale bez nie w imieniu zasługi i talentów ~~krajowych~~ nagradzających ale jedynie powodowany fanatyzmem, żądał zeby on od niego aby zrzekł się Kalwinizmu, czego Sully odmówił. Nakoniec 1634 został Marszałkiem Francyi a w 1641. umarł. — Zostawił po sobie sławne Pamiętniki (mémoires) Oeconomiques Royales.

Colbert Jan Marquis de Seignelai również jeden z najznakomitszych Marszałków francuzkich urodził się w Paryżu 1619 i zmarł tamże 1683. był ministrem za czasów Ludovika XIV. i niemało do dawy panowania tegoż przyczynił; był czynnym, popularnym, sprawiedliwym i wielkim zawsze urzędnikiem. Mecenasem uczonych dzisiejszych protektorem. Sztuki piękne szczególniéj wzięły przód, dzięki, i architektura wiele ma we Francyi winne również jak Handel, manufaktura i rzecz skarbowa. Stanął pałacu Luwru jemu Paryż zawdzięcza. —

L'Hôpital michał Kanclerz Państwa był synem Lekarza francuzkiego; żył od 1503 do 1573. Z szczególniejszą pilnością ~~podjął się~~ zajmował się ~~ustanowieniem~~ rozstrząsaniem zawsze urzędował; ~~on to wynalazł~~ jakie Nadintendent Skarbu ~~Edykt~~ o Romorantin wydany ~~porozumiał~~ zaskarbiający Sprawodzenie Dzieci Panowania Jukwizycyi Cywilnéj do ~~kraju~~ Francyi, ~~jego~~ imię Dziecka którym szczególniéj Ludzkości zasłużył się, niemniéj zwłaszcza pomyślnemu uchylał; zabiegał wojnie domowéj w czasach tak płodnych w takeye, zaburzenia krajowe; te to idące nie zwłaszcza godne cnoty były powodem zaboleanéj i niedołężnéj Maryi Medicis do uwięzienia go z Rady stanu; ~~odsiadł~~ Zmarł w ~~zabronie~~ więzieniu w pod Estampes żył jako filozof na łonie Nauk i spokoju. — d'Aguesseau

w Limoges 1668

Guesseau syn intendenta Langwedockiego urodzi-
ł się w roku 1668 w Limoges. Talent po-
krajowy ojca potwierdził się wkrótce. Talent po-
etycki w pożyciu z Racynem i Boileau rozwinął.
Od 32 roku jako prokurator generalny Parlamentu Pa-
ryzkiego i później Kanclerz Francyi
zasłynął się. Za regencyi X. Orleanu 1717 był
Kanclerzem wpadłszy atoli w niełaskę dla tego
iż zgubnemu Systematowi Lawa
opierał się w oddaleniu życie spędzając na
naukowych zajęciach, a szczególniej Matematyce, Rolnictwie, Statystyce
i Historyi naturalnej. Powołany do Rady
ny z urzędu nakoniec przez Ludwika XV. 1750 roku
Kanclerstwo w natężeniu sił
macierzą swoich lat 84 roku życie zakończył.
bienia wszelkiej nauki a przytym mocy i nadobnego
stylu Prawodawcy Rzymskiego, Francyi
wszystkich Dyplomatyce i Sądownictwa pouczających
cymże umiał bydź zabawnym.

Słowem: portyk Koryntski, prenestyl grecki, galerye obszerne, ...stapowania, teatr, ogrod, posłowie osobliwie ciekawi; czynią go prawdziwie ważnym, wspaniałym i iednym z piękniejszych pałacow Europy. Na roboty i ozdoby tey części pałacu do kilka milionów złotych wydano. Sejmy i parlamenta (Konstytucyo, Reprezentacya narodowa) tyle swoich własności naszych, niedawno nasmiewane za anarchią głoszone, oskarżane a dziś, od Polski przeszłe i po całey niemal szerzy się Europie rozbudziły we mnie ciekawość widzenia obrad tuteyszych. Dwojaki ogona (obaczenia teatru) i nadzieią wcielania skroiły prawki iako allegat do biletu wchodowego dołączone. Tok, bieg obrad niewiele od naszych odmienny, a do zgoła ztąd pałacu... rożny znalazłem. Z iednej głowy zapalone, pełne przesądów żądań dziwacznych, śmieszności bawiących. Royaliści, Napoleoniści x. Drugiey lad światły, pełen chęci nayl[epszych], przyiacielskie prawdy porządku, dobra narodowego, Konstytucyonaliści, Liberaliści; trzeci nakoniec obojętni, których interes, głos, zdanie, podług potrzeby czasu i okoliczności na wszystkie obracaiąc się strony, prawdziwe charakterki politykuiąc malowat. Wszyscy zapaleni wzaiem z szatem ścieraiąc się budowali... a co?.... wszystkim wiadomo. — " — " — " —

Maskarada ta polityczna w opinii publicznej tem więcey przypuszcza podziały, zwykle Napoleonistów, royalistów przeciwnie czyli ultraroyalistów, Konstytucyonistów itp. nowszych nazwisk. Tak zas tak różnorodne żywioły pogodzić się dadzą, przyszłość okaże, ... to tylko pewna że monarcha dzisieyszy tata bez wyiątku rodzinę nie nawidzony, po tylu tatach wielkich w Kraiu i poza granicami, niemogąc zadosyć dziwacznym i niepodobnym rzeczom żądaniom odpowiedzieć, dałekie iednak od tego przykładu, iakiegokolwiek niemoralności, stać się może coraz dzisieyszym środkiem kroienia rządzących; może ażunge wszelkie Kluby takowe szkodliwe, a zaszczepiaiąc wzaiemne pobłażanie w prawa Konstytucyą zaprowadzić. Tym czasem młodzież z starcami zawsze w sprzeczce, równym ogniem wzaiem spotwarza, napada się i od poważnych za dzieci z 1789 uważana, sama pod tytułami: les vieux champions; les vaillants champions du bon vieux temps; Voltigeurs de Louis XVI; wchodzi.

Pałac du Luxembourg. Pałac Luxemburski; słodkie wspomnienia miesz gdzie młodości" spędzamy, były pewnem Maryi de Medicis nabycia 1612 od Xięcia de Pinei - Luxemburg pałac, w miejsce którego pod budowniczym J. Debrosse na wzór pomiędzy wielkiego pałacu Florentskiego Pitti, tenże założone. z rąk do rąk przechodząc za rewolucyi był więzieniem, za cesarstwa siedzibą Senatu, a za króla Izby parów. Do Luxemburg iest iednym z ulubieńszych pałaców paryzkich. Wspaniała cofasada czworograna zaleca proporcya i piękność części równie iak prostota budowy. Długi — 60 sążni, szeroki — 50; podwórze otoczony portykami i ozdobnemi pawilonami. Fasada wiodąca od przyiezdnej ulicy Tournon dziś wprost ku Sekwanie bieżącej zdobi pozadek toskański dorykiem wieńczony, ponad którym kopuła pałacowa ozdobna wogród wiedzie z obiedwu stron, z pałacykiem Luxemburskim przyległemi

Opuszczaiąc Seyn wyższey nad wszelkie u nas znane uprzeiętności i wrzawy, uniosłem to słodkie przekonanie: że polska dopiero w spotwarzaniu iuż tryumfuie.... a ludy, dobiiaiąc się gonią za ich wzorami, godnie nawet kwiatu na Jey grobowce, pomnieć nie chcieli.

tzery go. Najpiękniejsza fasyata ~~jest~~ od ogrodu. fronton posągami ozdobiony. Piękne upiększenie i ukończenie pod budowniczym Chalgrin, winien Napoleonowi. Dół przedstawia galeryą latem w chłodzie, zimą w ciepłe, wpośrod ustawionych drzew pomarańczowych przechadzkę daiącą. Wielkie schody, posągami ~~ozdobione~~ stanowią generalnie ~~ozdobione~~ i rzeźbą ~~dobrze~~ symetrycznie. Są iedne z nayprzyiemniejszych iakie w paryżu widzieć można. Letnie sale między pod sieniami trzy nasze zaymują miesca, Sala zgromadzeń, posiedzeń, i tronu

I Kleber, Hoche, Desaix, Dugommier, Joubert Casarelli Marceau

w Sali zgromadzeń wielki obraz sędzia Regnault wiarę monarchy ustawiaiący; portret króla dziś panuiącego przez Le Sueur podziebiła na koniec ~~przez~~ stanowego Le-Sueur uwagi godne. Sala posiedzeń wpółkole pysznie zgóry oświecona. Średnicy 77 stóp iako widziemy szerzupta ſ: zarzut ktoreu całey budowie patrzeć można :ſ; sprzątek koryntki dźwiga zasklep pięknem Sillera ozdobiony, ściany gipsem marmurzowane zdobią posągi stanowych w starożytności i Cyceryonie zasłużonych mężów. W pośrodku linii na ktorey wsparte półkole wzgledzieniu niży nieiako prezydiuiący zasiada, reszta sali w amfiteatryk urządzona. — W Sali tronu sklepienie ~~sala~~ zdobi wyiazd Henryka IV. zwycięztwem poprzedzany. Prócz tych w sali wtorzędney Autopatkow des Gaulois zwaney, piękny posąg Herkulesa w spoczynku, dzieła Pujet, a między temi stanie zobleny do Psyche ściągaiące się i obicia z widokami Rzymu na axamicie malowanemu, z wielkiemi P. Vaucheleta z epoki zaięcia Rzymian stolicy przez Gegie piękne jak obrazy amiętnemi zdarzeniami, ale niepomnieiszemi rzymskiemi, przyzne na dole archiwum na szczególnieysze pamięci odwiedzaiących zasługuią. Gwardye polskie w obiciach axamitnych przypominaią Napoleona pod ktorego panowaniem meble ~~[illegible]~~ robiono. — *)

Kto się dzisieyszą szkołą francuzką poznać, ocenić, galeryą obrazow odwiedzić powinien. Powstała w miesce dawnéy do wielkiey galeryi wielkiey, znowu nabytych płodów, zyiących artystów i od 24 Kwietnia 1818 otwarta publicznie. Nieoprzeczona ~~[illegible]~~ iey wyższość od szkoły ſ: ieżeli ią tak nazwać ~~[illegible]~~ ią godzi:ſ niemiecky daleka ~~[illegible]~~ od tego, by włoskiey zawsze pierwszey, wyprzedzaią miała. Aby co większa ~~[illegible]~~ klassyczność tey ziemi uznać dozyć iest po galeryi przeyść się, by ~~[illegible]~~ lepsze w niey sztuki artystow, ktorzy wzorowa zwiedzili ziemię i płodów (wielkich) formowaiących wzorów ~~[illegible]~~ wydłużą można; poznanie albowiem Włoch a nadewszystko ~~[illegible]~~ boskiego Rzymu, iedynego w świecie sztuk pięknych siedliska, tak mocno piętno poprawy pyzia w każdym ~~[illegible]~~ zostawiło że od pospolitych artystow natychmiast ich rozróżnia; za tą (ustawą) nie inna ~~[illegible]~~ przyczyna, postęp i wyższość iey nad niemiecką zapewnia, iakoż wystawienie ~~[illegible]~~ w Dreznie ſ: 1817:ſ niepokazywało bynaymniey sztuk, obok ktorych pierwszey w Niemczech galeryi, w ktorey iednak wzory, natura czerpaną, bydź winna; co gorsza wielkie wystawienie w Saxonskim Rzymie ſ: 1819:ſ na przyiazd Cesarza Austryackiego pusty

*) w 1844. uczyniono przyiście, aby [illegible] tak zawieszonymi mię: niemcow ten od strony miasta i tak licznemi kamienicami zasłonowię, uwolnić, ale to nie i obszerna ulica z pantheonem połączyć go. Ciasna uliczka Vaugirard, ozdobi Hotelu Pałacu Luxemburga [illegible] od ulicy Tournon [illegible] tak by całkiem rozprzestrzeniona, a potrzebne [illegible] od gawiedzi porządku [illegible] publicznego; uwolnieniu.

[illegible]dzieniów dawane, pomimo nieocenione zwłoka sztuki, niesprzedane skarby i boskie wzory, które tylko i pośmiech publiczny wzbudzały; bo iakże prędko gotycyzm, chińszczyzna, muskane [illegible] Rafaelów i Holbeinów talki, pseudozyweski itp. miesce piękney natury, niepojęte antyki, wzorne Rafaela i Tycyana wzory zajęły; nic niemasz dziwnego że szkoła ta powstać i wznieść się nigdy niemoże. Francuzka przeciwnie daleka od tey zarazy prawą postępuiąc drogą, przy wyższey i wrodzonej zdatności, smaku nieskażonym, na nowo powstać zakwitnąć zaczęła gdy tymczasem Włoska [illegible] poziomie [illegible] będzie.

Dawid w nowszey szkole francuzkiey stanowi epokę, on pierwszy targnął się na zwalenie panuiących przesądów, zaszczepił wzgl od greków przekazane, naśladował piękną naturę, antyki, wskazał życie i wyraz nieprzerwane szkoły włoskiey zalety, i gdyby mógł był uniknął twardości, ostrości pędzla, wyrzuć [illegible] z przesady, wiecey wdzięku wyrazu, byłby bez wątpienia zarazem i założycielem i reformatorem malarstwa w Europie. Zachęty przez Cesarza talentom dawane, niemniey iak sława mu nadewszystko: Kamuccini i Benvenuta, nie mało do uświetnienia imienia artysty przydały, — Brutus, przysięga Horacyuszów, Leonidas, Sabinki dzieła rozstrzygaiące niezrad iak fałszywo niekiedy pisano [illegible] porwanie [illegible] świeżo przez Rząd nabyte: do celniejszych płodów pędzla Dawida należą. Zaprzeniły nadto wyższey szkole i stawiły ią wzniosły [illegible] Girodet, Gueriu, Gérard, (tego samego którego malarnią 3 sprzymierzonych monarchów wiedeńskim dniu odwiedziło i malowali się zaciekawieni); Prud'homme; portrety przez Lefevre miniatury; sztuki gabinetowe Isabey, Saint, Augustin, i panny Lescot. Z stu blisko obrazów w galeryi wystawionych ważniejsze są: widoki przez Bidcault, Saturnalia przez Callet, Belizarjusza Dawida nowo wykończony, Atala i Endymion przez Girodet, pęd sztna Dydona, piotra Gueriu; Edyp nakoniec przez Pajou. —

Do postępu sztuki przyczyniły [illegible] niemało, prócz zachęceń, wielkie wzory arcydzieła sztuki za Napoleona z całey [illegible] gromadzone Europy; i grubo myli się Schiller kiedy zapewnia że żadnego nieczrobiłyby one wrażenia, i w tym co gorsza Francuzów za Wandalów ogłasza; [illegible] [illegible] płody pędzla [illegible] wyżyalh wspomnianych z tatey szemi, niepodobna wyrzec, [illegible] nym niepoczytanie Wandalom; komu nawet przydomek ten przystoi? każdy łatwo odgadnie. Rzecz ta prawdziwie na osobną zasługuie rozprawę, dodam tylko że przyznana wyższość pędzla [illegible] będzie niemoże. Podróżuiący niechay odwiedzą muzea Norymbergi w Dreznie i Paryżu, a biorą same tylko uzupełnienia posągów uszkodzonych, czynnie są i iak wyspiały, a kiedy w ostatnim zaspokaia [illegible], to łamie na pierwszy [illegible] oka zarzut [illegible] zwykły. Przytaczanie

*) Podczas bytności moiey w Rzymie czuię niesmak na widok robót podobnych, przypominam sobie zdanie p. L... iako świadectwo czyzerone z tego powodu przytoczone, I tedeschi hanno qualche cosa di Rafaele; tamy mają co Rafaelskiego; to zdaie się iest przymowka do włochów, które młodzież niemiecka zapatrzona niedzieła wielkiego mistrza ale ich usiłowanie nastad [illegible].

do porownan podobnych tych artystow wloskich, uzupełnienie nps rąk Weneryi medycejskiey, głowy Jawna przez Michała anioła zdziałana. Stawnog herkulesowych dziełem della Porta *) dopełnienie itp. Jaranem iedynie zbliżenie do niezrownanych w sztukach nadobnych Włochów przyznać tylko możemy i powinnismy. Te kilka uwag nawiasem rzuconych za potrzebne osądzić tu dla tych, którzy nauki prawdy szukaiąc nieraz złym wyborem na stracie czasu i marnotrawstwa nakładów bez korzyści narazili się lub złemi razy skażeni pozwątkami iuż więcey na dal ugrzec się z nich niemogli. Włochy, Krym mowią Akademia S. Luka to miesce prawdziwey i iedyney w świecie dla artysty nauki, bez ktorey niemasz w sztukach zbawienia!... Obok tegoż pałacyk Luxemburski Le petit luxembourg przez kardynała Richelieu dla siebie dla xiężney d'Aiguillon dla wiany, pamiętny mieszkaniem ostatnich Dyrektoryatu, z Pierwszego Konsula Bo. naparta klęczeniem z tąd do Julierów na Cesara Napoleona awansował

Palais de justice, Pałac Sprawiedliwości. Początek starodawney budowy w niepamięć puszczono. zdaie się atoli że Dogobert tu przemieszkiwał. Hugo Kapet po wstąpieniu na tron w własność Korony zrobiwszy ustawił nasiępnie mieszkanie aż do Karola V, ktoremu tak dalece gadanina i wrzawa naprzykrzyły się pieniacze że go na zawsze opuścił. Najdawnieysze części budowy sięgaią panowania Roberta, to iest lat w ktorych galeryą pałacu stawiano. miał w owczas i ogrod aż do Cour Lamoignon przy ktorym [illegible] Ludwik Sty sala. Dotąd imie iego nosząca zatrzyd nadto stroy wielki i dawny gotyk Kaplica przyległa St Chapse a Felip piękny około 1363 rozszerzył. Sala kroków straconych dies pas perdus / 37 sążni długa 14 szeroka po pogorzeli 1622 prze I Debrosses dokończona. Dzisieysze obszerne i okazałe odbudowanie po pożarze 1776 nastąpiło. w 1843 odnowiany i upiększony był pod Kierownictwem Budon. Giłsors rzymski prawy gołębnik plan pomnieyszego ma wszystko. Podwoie du Mai Stan świetlna o 3 bramach zamyka krata. Z obu stron dwa skrzydła budowli wielkiemi kominami ozdobione. W głębi schody 16 stop wysokie a 60 szerokie, dwa po bokach mają wniyścia w perystyl 4 stopy doryckie powagą mocy i obfitości przez Bernier, Spwiedliwości i roztropności przez Lemonte ozdobne. Góra balustrad nad ktora kosztuia grupia geniuszów herby francyi uwieńczyły Dzieła Pajat pamiętne. Części te budowane przez Desmaisons W prawym skrzydle wyższe kryte schody. Budowa archiwum po nad wielką przyszpadzistą salą szarowna, dzieło Antoine. Na Sekwanę wieża iest dawna, na ktory pierwszy zegar w paryżu 1370 ziawił się, w tey samey niegdyś był dzwon narodziny lub zgon krolow zwiastuiący. Trybunały, Sąd kassacyiny, Izby obrachunko itp, tu publicznie posiedzenia odbywaią. tłok rzesz sądowych, ubiory sędziow w czarne togi na podobieństwo dawnych Rzymian przybranych, licznych codziennie ściąga widzow. Życzyć by należało aby zwyczay podobny sądow publicznych wszędzie wprowadzono bo: Lepszym bydź może wyrokuiących strozem, nad świadectwo i opinią publiczną ?.... I W salach pałacu przy Pisarzow publicznych (Ecrivain publique) równie tu iak po mieyscach licznych wszelkie redakcyą pism, podań trudniących się wygodzie powszechney aney godnych; mnostwo księgarzy kramarzy itp rożny przedaią towar co zaiste wprzybytku tak ściśnionym gdzie żadna przedayność mieysca mieć

I. Kaplica z Izb sądowych Krucifix pędzla dobrego, przybiera. W kaplicach

Według tabelic statystycznych nad zbrodniami
mi jmen Prefekta Departamentu Sekwany
za ostatnie, widzimy że: w 1826. r. na
miliony mieszkańców biorąc we Francyi 824.
osób, obwinionych o zbrodnie ~~i występki~~ z tych
297 uniewinniono a 527 skazano; lecz to
tylko mowa iest o tych zbrodniach które za
pisaniem ustawy można albowiem tamtych przez
pisanie iest mowa nayczęściey do 2000. podaie
zbrodni, fałszerzy, złodziey itp. przez do-
mysł wydanych podczas pobycia sądowych któ-
rych w Paryżu nayczęściey corocznie do
10000. bywa.

Co do wieku nayczęściey w liczbie powyższey
824. obwinionych dopuszczaiących zbrodni między 25 a
30-stym; przed 16 niemal ekstremitii tey nie
widać było wcale jako po 60. roku. Gdyby ktoś
wszyscy ludzie żyć mogli aż do 60 lat czyta-
ją że z tabel w całe imieniu okazałoby się
do zmiotków swych. Zresztą w liczbie 527 za-
dżonych 33 tylko targnęło się na życie
cie bliźniego 494 i na ich w Paryżu, czyli koło
ciey mowiąc z 16 nieprzyiaciół jeden godzi na życie
a 15 na majątek. — W Prahowie w liczbie
527 skazanych zbrodniarzach, mężczyzn było
424 a kobiet 103.

Vevte

Note) W Polsce 1833 podług List urzędowych na Ludność całą Krainy 32,500,000. stan cenowa bydło Mieszkańców Sądowych

34,023. Notes

Sędziów Pokoju	2,846
Sędziów Trybunałów	1,631.
Sędziów-audytorów i Sędziów suppleantów	1,687
Adwokatów niezaprzysiężonych	499.5
Adw: Stażystów	1,534.
Adwokatów	3050.
Komorników	8,182
Notariuszów	10,098.

Oprócz tych 2: 3 razów Grodzkich, Sądowych Ławników Sądowych, emerytowanych [illegible] — Sędziów Pokoju [illegible] Sędziów i innych Urzędników —

niemoże, i zapisanemby bydz niepowinno. — Kaplica tutejsza czyli Buvet te du Palais Stawna nerkami o szampanie, kotletami i ostrygami ukrzyżowaniu iak[illegible] a smaż ane[illegible] me-

Kaplica St Chapelle ma archiwum sądowe, ~~zaszłe~~ 1243 przez piotra Montreuil Stawiana. Jest to budowa pomnieysza od do gotyckich atoli pomników, iedna z nayprzyiemnieyszych i smutnieyszych. Ma dwa piętra dolne, niegdyś parafia pamiętne zwłokami Boskiemi w 1711 tu złożonemi. —

Pantheon. Pantheon imie niepierownanéy Rzymian Swiątyni dano Bazylice S. Genowefy zdawnego Kościołka pod Ludwikiem XV przez Soufflot 1764 Stawianéy. Budowla ta wzor Sc Piotra w Rzymie w Krzyż greiski założona; 340 Stóp Długa ma perystyl 250 Stóp Szeroki; Srodkiem Kopuła średniey średnicy 62 stóp. Wysokość Sklepienia głównego od posadzki 270 Stóp. Sto trzydzieści Kolumn rzeźkowanych i scannellatey doryckich wieńczy przez Attykatyra zdobiony, po nad tym trybuny balustradą opatrzone. Sklepienia przybierają płaskorzeźby. Pyszny Swiątyni przedsionek ma 22 stopni Korynckich, 58 stóp wysokich a 5½ średnicy maiących, szczyt czyli fronton trzy kątny dźwigaiących. Oko z upodobaniem spogląda na Kopułę, którą 32 Kolumn Korynckich otacza. Zasklep niemniéy piękny kończy latarń; wysokość cała 282 stopy wynosi. Oko ztąd wdzięczy oddali przestrzeni zbuiałe, równie iak w tłumach domów stolicy odbiera widok....

Budowa w ogóle dziwi smiałością i lekkością a nad inne trybuny i Kopuła które za nadto ~~nie~~ posunione, iuż nawet ruiną grożą; i gdyby nie biegłość budowniczego Rondelet który postępami budowę wzmocnił zamiast pomnik ten religijny iuż 15 milionów okładem franków kosztujący, przed dokończeniem zapadłby się swoim. Ostrzedz iednak winienem że Kopuła ta równie iak kopia Inwalidów na miejscu wzniosła okazałą, wewnątrz za inne, o wiele niższe dla tego że sufitowane pokryciem zewnętrznym ~~cyrkułem~~ nadstawiane stąd i światło niemogą zawsze mieć ze szczytu, ale nayczęściéy z boków zasklepu wewnętrznego. Groby na podobieństwo Katakomby Jana IIIgo w Krakowie stawiane maią. Kaplicę smutku pod todzy [illegible] za nawata] wchodnią Kościoła przypadaiącą; 20 stopni porządku toskańskiego i płaskorzeźby budowie zgrzyty odpowiadaiące sklepienia podpierają; w głębi Kaplicy obszerna brama ziołki na sprzęty kościelne wieczny przyimuie. Pod Kopułą przypadaią galerye w postaci Labiryntu; pod całą długością todzi kościelnych trzy inne, nadto piwnicy, salki, izby które za panowania zeszłego pogrzebom zasłużonym w Ojczyźnie poświęcano, Stąd napis na świątyni Aux grands hommes la patrie reconnaissante. (wielkim mężom wdzięczna Ojczyzna.) Napis, bezwątpienia piękny, prawdziwie tylko wielkiego godny; x Którem dziś ~~nie godne zamiary na czytelnika~~ [illegible] Genowefy. ~~Który zasługuje~~ zgotowały. — Oby polska tak skora na wdzięczne przytułki i tenia wyznaczoni daiąc Pantheon narodowy, otworzyła.

Hôtel des Invalides. Wspaniały i ogromny dom Inwalidów do 1900 sążni przestworu zaimuie. Składa się z kilku podwoiów budowlami otoczonych z kościołem w pośrodku

Louvre imienia do pantheonu rzymskiego niepodobna, na wzór

cenaców a iak drogie od klientów

dawięgnie się mo- żna za podłóg

Lu

nie [illegible]

z [illegible]

miłion

ozób,

297

tylko

iaw wyp

pusić

zbiorów,

bnéy rzy

nyż w

10.000

Co

824. oban

30-rok

aidaż by

panującym. Zaczęty 1671 r. przez Liberał Bruant to
~~poznańskim~~ iest pod Ludwikiem XIV. Obszerna równina drzewami wystadzana
pyszny dali budowli widok. Na Szkwanie obronnéy, w porze
sła znajdował się niegdyś ~~w dentannie~~ prosty Lew S.t Marka
Którem iuż do Wenecyi odesłał. Parowy otaczają dziedziniec
przedpałacowy zatoczonemi wielkiego kalibru działami Strzeżony
cały niemal wogrodeczki winorośla otaczano przemieniony, którym
pielęgnowanie i kwiatami przybranie uprzyiemnia pobyt
mieszkańcom. W głębi fasyata na 100 sążni w zdłuż rozciąg-
się nad bramą piękna rzeźba założycielowi iak napis opiewa

Ludovicus. magnus.
Militibus. Regalis. Munificentia.
In. perpetuum. providens.
Has. Ædes. posuit. MDC LXXV.

ozdobiona. Po bokach godła ludów zwalczonych
Mars i Minerwa portyk przybierają. Po prawéy podwo-
rza Królewskim zwanego biblioteka. W głębi Świątynia,
przed iéy wschodu prostym z całością budowy zgodny. - Od tey
tur fasyata na plac Wobana przypada, w którem 6 chodników
otwierających się pięknym na ~~płaskiem~~ dachu widok, portal pyszny
zdobi przedsionek dorycki frontonem Korynckim wieńczony,
w nyżach przedsionka posągi Ludwika S.t i Karola W.go
Duta sławnego Costou i Coyzevox. Wokoło kopuły pory-
dek Korynckiéy, pobicie blachą otaczany, 12 żeber czyli żeber
pokrycia, trofea i cały szczyt z krzyżem na 300 stóp od po-
wierzchni ziemi górujący, za Cesarza Suto wyzłocone, najpysz-
niejszy z pałaców wspomnionego dachu widok; którem atoli od
Szkwany nad porządnym panuiąc zmachem tyle zaymować
niemoże ile w okolicach Wenecyi Świątyni posadzka pięknie wykładana
po prawéy i lewéy pomniki, imiona tu Turenne sam Vauban
są dostateczne by wzbudzić szacunek i uwielbienie zasłużo-
nym Ojczyznie wodzom. Niepodobna szczegółom wielkim
przyzwoitsze dać miejsce nad przybytek nad pole sławy i zwy
cięztw skotatanych. Chorągwie wrożnych wyprawach przez
nich zdobyte niegdyś Świątyni ozdobą, na wkroczenie wojsk
sprzymierzonych do stolicy, za wspólney naradą spalono, po-
piołu ich część na miejscu znaczonem spotrzeżono, część iako
relikwią po kraiu rozeszły się. Przyszłość dobrze przewidzia-
iakoż prasany niebawem wpadłszy zamiast chorągwi, Gro-
dziwiecie ~~Turcie~~ ~~Turcie~~ ~~Turcie~~ Turcie. — Siedm tysięcy walecznych tu przemieszka
wał może Bacznie rozwiadnie Jenerał Namiestnik z admini-
stracyą szczególną. Lekarzy instytutu zalecza biegłość, postrzega
do piorów miłosierdzia należyte posiłek bywa zdrowy i dostat
niemu stopniowi i zasłudze odpowiada. Co zresztą Kalectwo
wszyte, dziwność powierzyć uprzyiemnić zdolne, niczego nie prze-
pomniano. Opowiadany porządek i czystość godne zalecić zna-
złem niemniéy Kliwe wpłynienie Szczęścia wspomnienia!
Gdy Członek Tow. naszego P. Maur. Przyiaciel Polaków ten był Kapelanem,
Inwalidów ~~ozdobiony~~ za Dzieło nazwane (zmarł 11. Lutego 1820.
francuzkiego uważany, przyrównywany bywa do S. Pauła Londyńskie
i S. Piotra w Rzymie będącego, lecz zdaleka niemiele pierwszemu to

Na tym to miejscu Napoleon kazał pozakładać swoje stajnie i badawał stadki przeznaczone do wyprawy do Anglii.

Ukraine pozostawiony Ukraińcy [illegible] [illegible] [illegible]

44. Ulrony Gły; wtorek ~~na~~ nasłego Towarzystwa Warszawskiego, Imperiał Nauk, Przyiaciel Polaków, tu był kapelanem i prawie chwile szanowany i z żalem wspomniany zmarł 11. Lutego 1830. r. — Dom Inwalidów uważa, Francuzki za dzieło nadzwyczajne budownictwa francuzkiego, porównywania go już to z Kościołem S. Piotra w Rzymie, już nawet z samym S. Piotrem w Rzymie, lecz jeżeli nie wiele przewyższa mu to niekończenie wyższą drugiemu w ogromie i wielkości, ~~to~~ proporcyami, słowem we wszystkiem nikczemnie.

Przed Inwalidami za czasów Napoleona założone warsztaty i budowle służyły do wyrobu statków przeznaczonych dla wojska pozostały to miały a to do obiegających wyprawy do Anglii. — Po lewey stronie tejże równi na pobrzeżu Sekwany leży miejsce te Gros-Caillou zwane, nazwisko to Skałki powchodzi ma od ogromnego Kamienia za Bank domowi rozpusty tu niegdyś stojącemu dany miał. — W tej to okolicy i mnóstwo ich prawek które w pół zerwek na rozpięcie tych drzwiach z całego niemal Paryża grube (i jakiej rozpoliwie używają w Paryżu:) bielizne na podobieństwo żagla wzruszeniowy jak nie otwartego morza powietrzem. — Tu to w tamtej okolicy na pobrzeżach Sekwany Napoleon

chce

czaradzie potrzebie dziś tak rozproszonym
po różnych i zgoła nie zakładkach Domom
akademickim, Sale tym samym brudne
niegodne uchylić, miał zamiar Założyć
Wielką budowle Wszechnauk a nad to
wielkie archiwum. Pierwszy Wzgiełny na
wet Kamień już 15. Sierpnia 1812 po-
łożono i Summa 28 miljonów franków
przeznaczona, lecz dotąd zaliczona niebyła,
wszystko tedy na papierze, planach skończono.
— Pompa ogniowa Pomp à Feu przez
braci Perrier budowana, o dwa cylindrach,
każda po 200 cali wody dostawiania czyli
14000. wiader w 24 godzinach, dwa, z to
dwa Domu Inwalidów, Szkoły wojskowej,
równie jak publicznie domowe i Faubourg
Przedmieście S. Germana. Po za tem
pompami w miejscu Tripierie rzadkowania ze
dnicy należące do ciągania pieniędzy i to miej
sce rzeźnicy pariżcy odbywali a w oparach
tych z tąd odchodzących złym nerwowym ele-
gli kapitywać się zwykli.

Dziś się w ogóle 4800. a wszystkie
Lasty mułki, mąki, mocniutkie, delikatne, z te-
ten sposób; po tamtej Tuche zabezpieczyć w 1838,
Cannes odbiera mała fabryka pary Arbuzów Cukrów
Sam pisze 3 Mille (Cinq cents, cinq-cents-cinquante)
Jak się [illegible] 800. Tonn Fabrikate Portugalette
Jakim mile, Inseln, Arabien.

Ecole militaire Szkoła woyskowa 1751 pod Ludwikiem XV. przez Gabryela budowana. Poza tkowie wychowaniu młodzieży ~~ubogiej~~ uboższéj po Rycach w usługach publicznych potężnych przeznaczona. Budowla o dziach różnych częściach na plac Marsowy obrócona, ma środkiem wystawę kolumnami korynckiemi frontonem i posągami ozdobioną. Pokrycie w kopule wieńczy kwadrans i figury czas i astronomia wystawiaiące. Od placu de Fontenoy dwie części budowli formuią podwórze w którym otwiera się brama o 3 kratach drugiego. Otaczaią go piękne galerye kolumnami doryckiemi przybrane. Inne podwórza, zabudowania, ogrodki itp. do potrzeb wojskowych zastosowane. Gmach cały formuie czworokąt 220 łokci szeroki a 130 długi, chodnikami drzew otoczony. Przez silnie wodnéy wynalazku p. Laurent i Gilberon, na czterech studniach osadzoney, na godzinę do 44 wiader wody całey budowli dostarczaiącey, nie więcéj tu godnego widzenia niemaią. Straż konna koszarowska zaymuie go. —

Hôtel des Monnaies. Mennica, przy Pont-neuf w=miescie dawnego domu Conti 1771 założona. Budowniczy Antoine Jacques Conture powziął myśl pomieszczenia tu wszystkich potrzebnych do bicia monet urządzeń na placu nieforemnego kształtu na którym stawiał, był powodem [illegible]. Przód piękney budowli 60 łokci długiey a 14 wysokiey nad Sekwaną przypada, środkiem wystawa o 6 kolumnach jońskich na podstawie o dwóch tylko łukach spoczywaiących, attyk zdobią posągi. Przystępuie się 24 stopniami jońskiemi przybrany wprawo obrocone, schody jońskiem zdobione do pysznéy a nawet jednéy znayduiących się w Europie wiedzie sali posiedzeń; 20 kolumn korynckich dźwiga trybunę w koło biegnącą, ozdoby rzeźby i wygłady w dobrym smaku wszystko ukończaiące całość; Ławki wspomnione, otoczone tylkami szczelnie kopalniczemi wypełnionych, służących niemało i w górnéy części sali widzieć można. W tey zatrzymuie gabinet p. Sage zwierzęta o 4 nogach prawi Dubay, bo rząd na sprawiedliwéy szali zasługi stara ważyć pobłażał kursom, tyszącym basni dziecinnych zwykle upstrzonym. Podwórze otacza galerya, w około są liczne sale z kaplicą, wszelkie roboty i działania mennicze, dobór krążków, rozcięcie stępla, bicia pieniędzy i medali, posiedzenia nakoniec administracyi gotowych monet tu zatrzymuią. Znak mennicy głoski A używa. Zbiór monet, medalów, stępli, pięter itp. uwagi godzien. Numizmata na cześć sławnych mężów bite tu nabywaią; Między niemi zna=leźć tam Wielkiego Kopernika, Kościuszki, T. J. Poniatowskiego; szkoda atoli że to wielka ze ryty głów wyborne kary błędne i fałszywe napisy. Przez to zasługuie na szczególniejszą uwagę osób prawdziwych i stawę narodową kochaiących. Przyczyną tych błędów nayczęściey są niemcy przez których dostaiąc się wszelka wiadomość o nas do innych krajów, zwykle mętem fałszów zaprawiana bywa. Podobne bezrzetelne zdarzenie miało miesce i z wielkim Kopernikiem którego rzadzo fałszywie pod imieniem niemca odbito; Gorliwością atoli współobywatelską udowodniony urzędownie fałsz, napis i stępel z zaczernieniem

Miło mi iest w tey sprawie naprawić i sprawie prawdy życie
Szanownego Adryana Krzyżanowskiego, jako szczerego w owdzie
odznaczonego z uwielbieniem wspomnieć.

uzurpatorów i dynkdye mennicznej naprawić. 7 Zbiór monet ie-
gdyś w Luwrze będący tu przeniesiono. Słoń gdański 2
L'Institut, Instytut w Sąsiedztwie i pod imieniem
Pałac des Beaux-arts
pałacu piękny ch Sztuk (znany z zasług swoich ostatnią kam
nata Mazaryn(*) odkarmionych 166 zaczęty. Leveau dat nys a Do
bay budowat. Przód wspaniałe ma 2 pawilony, parę budowl mi
kalnych, środkiem w świątyni piękna kopułą wieńczone, schodzących 3. Pergo
grupy Odata Desjardin i dwa tuny wody z paszcz lwiego u
bierają. W pierwszym podworza biblioteka z Mazaryńską po
czona, wdrugim po prawéy Szkoła Sztuk z gabinetem bu
downiczym. W miesce bytego kollegium Mazaryna czyli Cze
rech narodów przeniesiony Instytut odbywa w Kościele na
piękna sali przerobionej posiedzenia publiczne, amfiteatra
, trybuny czyli dla członków a część dla widzów poświęcone, w
gnyciach poezyi Odata dobrego Sławnych współzicimków Des
cartes, Bossuet, Fenelon i Sully. Inne poezyi umieszczo
wtylnéy kaplicy iakoto Lafontena, Kornela, Racyna, Da
Katta, Monteskye i Sp. Tamże Mozayka, dzieło p 10-
letniéy pracy Małgorzaty le Comte uwagi godne. W pałacu
Palais de la legion d'honneur, Pałac legii honorowéy, iden
z piękniejszych w mieście 1786 przez budowniczego Russo dla księcia
Salm niegdyś stawiany. Wchód od ulicy Burbon ma tuk kolum
mi jonickiemi i kratą ozdobną z obchodem kamiennym do pawilonu
widzącym. Attyk zdobi płaskorzeźba przez Rolanda. Podobny p
rystyl klasztorki w około podworza bieżny i w głębi przedsion
budowli otwiera się; tył na ogrody wychodzi, pokoie stukate
nią w piękny rzeźby lub drogim drzewie przybrane. Sala iadal
pełna gipsatur kolumnami jonitko ozdobiona, Sala wielka
okrągła Rotonda stoi 40 równie z innemi częściami odnowiona ma piękn
bodziebitkę, pędzla Bosquet.

Garde Meuble, Skarbiec królewski. Pałac przez
znaczony na ozdobę strony południowéy placu Ludwika XV.
1768 przez Gabryela na podobieństwo Stępowania Luwru
budowany. W podmurowaniu sutkami przebitym iest podcienie
kryte, na tym wznoszą dwa obchody stępowe o kolumnach o
zdobionych korynckich, góra balustrada. Część od Tuilerów zaymu
ie minister marynarki, powyżey telegraf ieden z pięciu w miesc
będących, utrzymujący związek od Niemiec, Włoch, Hiszpanii Angl
i Holandyi, utrzymujący. Chcący zadziwiaiący tu sygnałowi braci Chappé
poznać, przerytany tekstyi nayłatwiey przypatrzyć się może. Kilka
minut są dostateczne na odbycie korespondencyi o mil kilkadziesiąt
i odebranie znaku zapewnienia; z Lionem np przez 50 telegrafów w
9 minutach zatwierdzana bywa. Odległość iednego od drugiego telegraf
w linii nayprostszey (: 2, 3 mile) taka iż okiem nieuzbrojonym wzaiemnie się dadzą. Część pałacu od pół Elizeyskich w naiem puszczona

*) Kardynał mazaryni urodził się 1602 w Abruzzo w Neapolitańskim.
Matki odbył w Rzymie; po zwrocenia Hiszpanii przez Δ Δ.)

I
i przeznaczony dla
do młodzi
Machechiey
z woiaża przez
Ludwika XIV.
opadłych.
Poniosły za
trzymała tu
niegdyś spo
rywały ró
wnie jak po
nagrobek je
go do Mu
zeum Nieo
dowego prze
niesiony.

II.
tym po
mieszczo
dzieią arty
stów nie
dyś w Lu
wrze bezpła
tnie mieszka
dzących, szko
łę Malar
stwa, Rzeźby
zbiór wzorów
budowniczych
ię.

III
Telegraf

3

monsta

***) Sponiewer Umiejętność monety zdawałoby się nieskończenie mnożących, gdy nadto wypadałby konieczność deficit chartes, zwykle tu od wielu do 20 tu odstawanym bywających w 1843. o mieszczący Tabl.

Sous zdawałoby się waga 24 grammes Decimy i mają oczywiście w sobie Cyny — Za rewolucyjne tory z Drapeau dwóch (Sous pieces) mniej mają czy i nieznacznie niżej jak 20 gramów decymy czyli 10 grammes 5. Centimes. — Dawniej Francuski Sous za rzeczy, niedźwiedź i waga około 20 gramów. — Wszystkie te gdy zaszła czynności — obiegu wartość 40 milionów Francuzów Centime redukcja kwota wynosi ich copień i nowa bicia Kalkacja ani Nowa zostaje wy copień i zamieniano ich Centymy Tuiz dwa obfitszy ! zamieniano ich Centymy pewien gramme, niedźwiedź rozpadania a zatem jedna Decyma waży Tabl 10 gramów a Sous pięcio centymowy, ważący 5. gramów; Umiejętność te wagi uważano za niebezpieczne, aż dwóch spotkało Kłopotliwe Natenas, gdyż spostrzeżono niebezpieczeństwo brak nowych pieniędzy bitewnych ich zawodzi wyżej wspomnianych. —

Monety Stanów nowy Sa mona za- wiele jednej wartości nominalnej gdyż Sto stuta waga Kilogram nie warta więcej jak 45 do 48 sz. — Za zaś Dziesięcio jakaś niedźwiedź ich. Dzie wobiegu za Stanów nowych, tak jak zamienia, nowo bicia, wyjęte

na dal gwarai moie ber najmniejszej obawy,
ubezpieczenie nie mowiąc za mowe gwarancyi
niestety do wypadku ale uważaiąc tylko za dow-
Nowa Towar wodek włościański Szpanowski
Kupiectwo Francuzkie najsumienniejsze.

Co do Talonow tey czyli lecz Towa-
rzystwa Ziemiopłodowego, uwagi godne to, że
Dywidenda tych Akcyi wahadłowi zmieniaiąca
Dziesięć odbiera po 2 Franki na od
Kilogramu czyli 1. franka od 100. fr. gdy
wybijanie Sztuk wiele tworzy Dywidenda
za Szczęść wyba Kilogramowa Talon po
Curchoplatku $\frac{9}{10}$:) po 198. Franków jest biey mo-
nety czyli gotowka wtenczas, gdy dziś zadnie-
cia mianowicie o Monnicach za Granicą (tocz
o Lille, Rouen, Strasburg, Lyon, Bordeaux, etc.
czyli) y bo jakkolwiek Monety 1000 Frankowe
na Kilogramy biorą a ogół wagi po 5 Kilogramów,
atoli szczegolnie biorą Dywidenda czyli Jugoż Franko-
wiek różney bywa wagi, wiele razy bieżącey
Akcyi Towarzystwa Jugoż wagi na Talonach
Banknotach payzelnych Kilogramowe w Lille
bilionowe 5 Frankowe z rabatem 50. centimów jest
o kwarta biia za Kurs 200 Franków na 1. Frank
i 50 centymow zadalowanego, i kray wiązanicowa

Archiwum Państwowe w Poznaniu

□ 20 △

Fortune en France

1661 Fort Vauban

1708. pour Nicolas Desmarets — 8. — — .

1754. Seychelles — 1,600. — . — .

1780. . . . . 2,000. — . — .

1797. Ramel . 2,200 — . — .

Cie. Napol. pour Molliere 2,300. — . — .

1828. . . . . 2,713 — . — .

1832 . . . 3,583 — . — .

1840. . . . 4,000 — . — .

= 600,000,000.

Kwiczołow
Nożki smarzone . . . . . .

RYBY.

Szczupak . . .
detto . . .

Raki . . .
Karp ~~z sosem~~ Marynowany 1 0
detto ~~smarzony~~ . . . . . .

SAŁATA.

Z jarzin 12
Mizerya 08
Kwaśna Kapusta z cukrem i oliwą . . 24
Kompot z owoców 20

we [illegible] to Xmiedzi [illegible] i z Dziewicow Ko-
wielskiej (naprzeciwko Tapalow Aud zwanej
bydlęcej) z godłami tale zwaney Zydy i Jedno-
ci, bili. — Od punktu Wiela Swarz-
nego aż do [illegible], Drobney monety niebiesz we
Francyi, wyjąwszy nieco pieniędzy zdawkowych tak
zwanych frang wygotowanych — Ocelowa na reforma
monety nowey, tamże punkty zalecadzaiące tey
sprawie. —

Zdaniem Chemików i Mennickiey chemicznie, wybity z
najmniejszą dokładnością pieniądz, 15. grammów ważący, war-
ci iest Louis: a taki bity dawniey na prowincie Francyi (nazy-
mianey) dobrowolnem iest nigdzie, bo monety z wagi ciężkiey
nieprzydatny cyli nominalney iest wartości, takiey Sa
Francuzkiemi (Sous royaux) wagi wartości nowey 14. a
bybyć powinien tylko 52. procent, obejmuiąc. Podług oba-
wiązku powiatu nadanego, Zamawiaiąc opuszczenie
wyżey mianowane kwoty, ogłasza tylko dwadzieścia
mio, aby [illegible] 24. procent. — a
[illegible] nowa miedź, tylko tabela [illegible] wagi od
[illegible] [illegible] [illegible] [

monety, które wtedy cesarskie tu ujść mają, obiegowszy, a które zaś na Srebrnica bijąc pod Kościołem Krakowa, i nowsze niemiel do Paryża wywiezione, jemuż Cyklowa tak kabinet Bradowe, przyjęta na Cyrkuły wydane, nowego probierza, wcale dawniejszy niżeli... - Wydanie ich zawsze berminy wartości, ich waga znowu alb. ora. Skąd dlicia alb. Rhinardy albo cathedra wydarty. - Papa w wszystkie alb. daty odniesiony i wami, wami nowsze w rachunkach wszystkie zakazana. - Widzieć nawet z obcego monety bez wzmianki najmniejszego obrazu i pomnienia. Skie- ni Zdrowie 1 - 2 - 6. biadowe w złoty z Centymami żyją ręczenie, w złoty do domowej wojny, który jakoś ustawy: Rhinardy ludu, czyli pomnienia. - Skerciciany klasy do kościoła miejscowego- mobilizacji, pracuje w gotówki całkowicie, wydarte bicia porównanie, pomnienia; potrzebne w tabeli wielkiego; obligacyjnego wydatku; tabelkach; pomnienia, że ten nie Talenty. niemały, jak tabela obligacyjnego Kasie lub wzmiankowe blachy, nadzwyczaj, a pomnienia Do osoby tego rodzaju należy: to, iż niemało, wydatku pieniędzy Chrześcijańskiej, widzę tego jakie wydatku powrotnego na tabeli wydatku, które jakościowe zwykły nieważny cały, który jest wszystkie Dziesięciotysięcznie (czyli Dwadzieścia, jego wydatku) jakościowe i Cyfrowa (potrzebna) niemałe. Tam to wydatku- cy zapomnianej stolica, z nich albowiem dzienna- mentach wydatku niemałe z Obligacyjnego. - Do wy- pożyczki zdawkowy, mowy należą Sous (su, potrzebna) i to zwyczajne kapitałowe a prze- tego zarachowanie Asygnaty, pieniądze wobec 5 i 10 cen- me-

liczbę Księgi Frankowych zamieszczają Tyś.
Gyn jakichkolwiek to ale musiał całkiem wąt-
pliwy mający, bo po przybyciu monety do
Francyi Banquierowie Spekulacyą, handel
Księgi Frankowych osobna wenkę, lekkie w
obiekty puszczali, ciężkie do Niemiec
papiery do stępienia nowego dawali
i musiano a tych na wadze złe pieniądze
ciężkie znaczne spadek czynili kosztu. — Jak
Komanowicz o tym zdaniu przeświadczeni
po Komisyi umiejętnie do Lille wyjechał
która dniem wyjawienia na nie 12 godzin
dzienne ale po 18 do 20. godzinnie bicie
monety a tym samym do najmniejszego
nadzoru jako po zagęszczeniu Królewskie
odbywanego.

Uważyć tu ieszcze należy przechodzi za
czasu Ludwika XVIII Księgi pomiędzy 1815.
bicie pochodzi od tych dwóch dzieła z tych
bez akceptacyi, które tworzenia nowe pieniądze
powszechnie działaniami Chemicznymi bez
spekulacyi, odzyskiwaniu wynagrodzenia wyjęcia.
wiele czasu zmarnowało wielkie kapitały na
Skarb tych nie odnieśli, a takowe wielkie

przy czym na 100. milionów franków oszacuje
Ale do trudności o dobro publ. Rząd projektował
li aby tem wpływ pieniędzy stanu rząd po-
dejmował i skarb publ. zwolnił a nie przy-
pisywał kosztów. —

5 o Telegrafach. — Garde Meubles

w 1842 = Przy końcu tej linij telegraficznej
w Francyi — Katowska do 1062 stacyi pod całą
długością — Stacyi na ogółem 492.
Długość wszystkich tych linij ciągł. 334. m. geog.
liczy na 2 nitki kabla 3 druty oprócz a
po 2 ludzi na każdą, więc na 164 mil 164. stacyi
utrzymanie tych wszystkich stacyi 745.000. fr.
a ogół kosztu tej całej sieci
telegraficznej 902.000. franków

1847. Zaprowadzono na Kolejach żela-
znych Telegrafy magnetyczno
elektryczne. —

Paryża ku Belgii
i Lugdunu

44) Przez Papieża używanym był do interesów zagranicznych i wysłany do Francyi przyjaciel Kardynała Ryszelieu i względy Ludwika XIII zmiast sobie zjednał tak dalece że Ludwika XIV. do chrztu trzymał; za powrotem do Rzymu otrzymał legacyą do Urbana VIII. przeniósł się do Paryża i wpadł w łaskę francuzką; następnie otrzymał kapelusz kardynalski, był radcą stanu i Wykonawcą testamentu Ludwika XIII. Za regencyi Anny Austryackiej był przy steru rządu i zaymował ostatnie miejsce aż do 1648 a Ferdynandem III. Cesarzem korzystny dla Francyi zawarł pokój mocą którego Alzacya do Francyi dostała się. Nadużywając równie jak Ryszelie władzy był przedmiotem nienawiści narodu we Francyi jako on Włoch, sprowadził wojsko domowych zniósł parlament, stawszy się tyranem Francyi uciekał z Francyi przez Ludwika XIV był na nowo przywołany i dalszą tymże za jego panowania czynił Ryszelye za Ludwika XIII. to jest Jac. Totum; bogactwa i dobytki wyniosły do 50 milionów franków zostawił po narzeczonej swojej. Mimo swietne i serdeczne powodzenie we Francyi nie chciał się naturalizować wszystek albowiem do tych rzy. Założył kollegium przez niego dla tego zakonu na rodów de Quatres Nations nazywało się pozna- czone było dla młodzi szlacheckich prowincyi do Francyi wielonych t. j. Pignerole, l'Artois, i Rousillon. l'Alzace, wszechwładnie i bezprawia jakimże dopuszczali Kar- dynał Ryszelye za Ludwika XIII rządząc wspaniale a

kiem a Mazaryni za Ludwika XIV. robiąc
co mieć tylko podobało i ~~rządzić~~ trzymać i za-
drać we Francyi wszystkiem jawnym za dowo-
dem jak za prawne ~~inscriptiones~~ tytuły panują-
cym dawane bicia Ludwikowi XIII. z prawie-
dliwego, o imieniu którego tyle skazicielstw i inne
sprawiedliwości Ryszelye wykonał a Ludwikowi XIV. Wiel-
kiego! którem ~~za~~ małym ~~ewi~~ nader sprawny ałeeini był
teatr, balety, ~~y~~ gonitwy nayczęściey ~~obmaty~~ ubiegał się wten
czas kiedy Mazaryni wielkie bezprawia, ~~y~~ ty
pojedynki. . . . Przynaty nadto Ludwik inne
pomnieyszemi dobrzyami jak Externaty był najz-
ty; łapanie albowiem wróbli, sikor ety do nayważniey-
szych w życiu iego należało zatrudnień; w tym to za-
wodzie bieglym człowiek prosty lecz prawotny niejaki d'Al-
bert Karol umieiąc z chłebem i bawić pieszkami Lu-
dwika XIII. pierwszym stał się jego faworytem i prze-
wozym w kraju zbrodniarzem a wynieiony na
marszałka państwa i godność Księcia de Luyne najwię-
kszych niesprawiedliwości w kraju stał się sprzy-
nen; ~~to nie godny~~ tego zbrodniarza godnie wyrzecz
i wstręt pełny potym Ryszelye którem z kolei jak
Kantem nayczarniejszych Ludwikiem XIII. i francuz
zarządzał. Obadway zbrodniarze ci byli ~~zdrowo~~ ~~gdy~~ ~~za~~
~~umieli~~ ~~dopiero~~ ~~zemścić~~ ekspi na niedolę bliźnich jak
gdzie na fizki i stos umieli . . . .

3. Płoć zgromadzenia która w ogólności ~~w Holandyi~~ Francyja spadaje tak dalece twierdzą że nadwiślańskie mianowicie zbiory za odmiennymi wiatrami. Myśliwy angielskie z Rzeplą płoćią ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

— L — Pałac Montessan w Ulicy Montblanc
na dni naszych stał się tragiczny czyn niesłychany
Dnia 1ego [illegible] 1810 r. Jego Książęca Mość
na cześć [illegible] Dworu Austryackiego na cześć
Jego Cesarskiej Mości Cesarza Franciszka zaprosił
to w dniu 1. Czerwca 1810. r. [illegible] wielkiego
świata na pomieszanie wielkiego Świata Stolicy Francyi
nary. Cały, rozmaitemi ozdobami [illegible]
znaczony i ozdobiony wkrótce na Hammadas Wstępnej
lon na Cześć przybyłych, otwartego [illegible]
Ogrodu Tuileries, przyjmowano Cesarzową, Sceny teatralne
Balety i t. p. w nayczarowniejszych [illegible]
i grupach [illegible] rozrzucone [illegible] gdzie [illegible]
iące i [illegible] wielkiej [illegible] otworzony [illegible]
[illegible] Ogrodu [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Z [illegible] Sniolektuy ciągły Labyrynt w 1844 roku
już niemal Konczący się Postać Budo-
wli tey niemal całkiem odmienił, wzno-
sząc od nowa Dziedziniec, Budynki, Kleszcze wie-
życe ostatniejszy Dom tu mieszkalny, Teraz
dopiero nabrała Postaci dostatecznej Stolicy
Miasta godnej, Jest tam Gymnazium Klasy-
czne Seminarium Duchowne [illegible] Li-
cea cały cykl Fundacji i oderchnie wary ogro-
mnie wielkie do dawnej budowli Kościoła
Farnego i Bernardyn, do pięknego tych zwanego
odbudowania, do [illegible] pokoju de Grave, dwie
wieże postawiono [illegible], dwie zaś wyższe ku

[redacted] w ulicy Tkackiej [illegible]
na podbudowaniu cyfli dole, dwa wiellei
piętra opuszczania o rzędowi 25 [redacted]
[redacted] a dyle tutejsze 19. ogrodzeń okien
do produkcji [illegible] oraz [illegible] od tyłu [illegible]
okuć to [illegible] cyfle [illegible] ; [illegible]
powierzchni [illegible], [illegible]
[illegible] lub [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

nadzwyczajnie, wypalany gliny, spowodowało to do ostatniego stopnia — i to tak że całe wewnętrzne ściany do zupełnej prawie grubości pomiędzy Dwiema Bramami na przestworze wiadomie stopnie do zupełnego zarwały, skutkiem czego wyrwy te odbywszy zabudowanie — Sala Balowa Pawana podług wskazówki i pięknego wzoru Kunina, Sześć tysięcy obywatelskich pożyczek ich Cesarskiej Cesarskości — Skoro zwolennicy Pictet miasto Paryża uwolnione podług Francuzi do cnoty — rozdzielone oddziały nieprzyjaciół allegorycznemi pieśniami tego pieśni Galerye wodowej ozdobę przy-
brane — Nieprzyzwany

Kobyłki opisałem nieco nowszym zwyczajem obficiej
na nowem papierze drugiego widoku zgoła z innego
miejsca. — O ogrodzie wiadomości zasięgnąć
przyszłej wycieczki w które stanowisko —
Obszerny — dwa budowle. Pałacowe ogromne
ozdobne, piękne umiejscowienie, pomieszkanie
wielkiego apartamentu, w wielkim stylu Salon la
Loge Rzymskie. Obiad — a po-
wszechnie, nabardziej miejscu, w jadalnie wiadom.
chicznego przepychu malowadła świetne, widoku.
kinki, pendy, ordob, Amalin, millerei, — Obrazy
na stopniach pokoi Kuchnie na 200 biesiadników
pałacu dolne stajnie na 200 koni — Wydano dotąd
na ten dom do 15 milionów franków a na całego rozmaitych
wydatków 2.800.000. — W obiedzie chodziło przy mnie

Ta cyfi Drankarni wyłączamy, do-
rony — sam nalewia płac godzyn-
ny, uwarunky, ocrzymony — do wiy-
rce dawnych rzeczy Placem Miejskim
Placu de l'holet de Ville na zwany:
na piśmie z regulacy nadwey odebrany
publicznie ogłoszony, uchwalony
bez zmian.

Kwartalne od S. Jana
do S. Michała Arch. od
1. Czerwca do 1. Października
roku 1842. z. 1 Kartkami
adebrat[illegible] Z których pot-
[illegible]
[illegible] 20
[illegible]

Dawne bogactwa iego za rewolucyi zrabowano. — 5 Idąc

Hôtel de Ville. Dom Miejski; Chcąc obywatele paryzcy izbę radną wygodne przenosić, miejsca raz ustalić, nabyli 1357 domostwo de Grève z którego Dominik z Kortony w 1533 budowę dzisiejszego rozpoczął. Starożytność ta 1606 ukończona ani dziś podobać ani wygodzić odpowiedzieć może. Nad bramą w wysokorzeźbie p. altoribievo; pozwą konny Henryka IV, we wieżyczce zegar, w salach biura prefektury. Miejsce to wrzaskliwe i nieraz świadkiem, tysiącznych wypadków i scen okropnych ludzkości hańbiących. Lekkomyślnemu, zmiennemu i burzliwemu ludowi zawsze właściwych, które aż nadto dzieje miasta i państwa ogłosiły. Plac przed oknami de Grève, czyścią obchodzom uroczystym, czyścią egzekucyom zbrodniarzy iak niegdyś gościnnie przeznaczony, a labo w prawodawstwie dzisiejszym nie równego dawnym karom, w historyi okrucieństw zapisanym przytoczyć niemożna, jednakże oswajanie, hartowanie ze podłym czucia, grubego i okrutnego nieraz pospolstwa, pochwalić niemożna. jakoż nic trudnego, aby obok spełnianego wyroku sprawiedliwości dostrzedz, lud nayobojętniey tuż za iego stłkami, kuglarzami, iłże uganiaiący. — Nielepiey zdy za miasto sprawę tę uczuią? — Wormioletniey fabry-

ce = z =

Palais Archiépiscopal. Pałac arcybiskupi, przy kościele panny Maryi, ma [illegible] Napoleona uprzątniony i na obiekta nie Papieża przeznaczony, a dwa pałace [illegible] przy nim mieszkania [illegible] Dwór Ekonomiczny, ogrodzenie, ogród [illegible] i Heloizy i Kanonika [illegible] Fulbert [illegible] na [illegible] [illegible] [illegible]

Linia południka na budowli zaznaczona, służy obserwatorom do rachub długości; przedtem ciągnie się od Dunkierki do Barcellony, rozciągaiąc się, poprowadzono do wymiaru ziemi. Środkiem otwór średnicy 3 stóp, przez sklepienia aż do ziemi ~~biegący~~, służy do oznaczenia biegu ciał spadaiących. Sala szeptów bawi ziawieniem akustycznym, zbliżone usta do ściany rozmawiaiącą osobą na przeciwnéy stronie pod stopniem słyszą. Piwnice głębokie spostrzeżeniom nad ziemnieniem, wilgoci, suszy stopniem, przyiazne. Stowarzyszenie w czasach ostatnich na pomnożenie do 300,000 franków wydano. Przypadkowe iego z pałacem Luxemburgskim na odnoszy osi położenie, poprowadzono do położenia wzaiemnego środkiem południka przywarami wyprowadzonym. Znani w świecie uczonym Kassini, Lalande, Delambre, ~~Delambre~~, tudzież wmiarze wielkiego współziomka naszego Kopernika, z stawą pomierzonego. ~~□ = Mimo wsparcia, ręczą przez Napoleona dawana, powierzchowności~~ ~~wzięcia, jako obserwatoryum użyta do~~ ~~wzięcia, jako obserwatoryum użyta do~~ ~~wzięcia, jako obserwatoryum użyta do~~ Pałac des Thermes. Ciepłice inaczéy tamie Rzymskie w ulicy de la Harpe. Są to szczątki ogromnego sklepienia podobno po rzymianach z pałacu Termów w czwartym wieku przez Imperatora Juliana zamieszkanego pozostałe. Po nad ziemi iest ogród z przyległym domem de Cluny, ~~Hôtel de Cluny~~. W 1544 - odkopano tu reszty wodociągu który za pewne zdroie z Arcueil doń prowadził. Miał nawet zdaniem innych bydź mieszkaniem Królów Francuzkich z kąd Stary pałac ~~Le vieux palais~~ nazywany. Zabytki te niegdyś od władzców świata zamieszkałe dziś stoią bednarzowi na schowanie; Sic transit gloria mundi!....

Palais du temple. Pałac Templaryuszów w ulicy tegoż nazwiska, niegdyś przez Kawalerów Krzyżowych, a po ich zniesieniu przez Maltanskich zamieszkały za Napoleona pułmilionem franków odbudowany. Wjazd zdobi stopowanie; podwórze wielki prowadzi wprodwoie pałacu dogodnością i piękności zdaleka rzuca. Pamiętny biesiadami w wieku zeszłym przez wielkiego mistrza de Vendôme dawanemi, na które Wolter, Monarski za przyiacielem Fontenet; Chaulieu, Lamothe, St Aulaire ~~i~~ inni sławni ludzi uczęszczali. Nieszczęśliwie panuiący Ludwik XVI tu ostatnie chwile ~~życia~~ zrodzinny ~~swoiej~~ spędzał nim tron życia na tron śmierci zamienił. W pobliżu pałacu iest portyk czyli Rotunda Templaryuszów (: Rotonde du temple:) od zasiedziałego i kształtu swego noszącą nazwisko. Budowny prostby lecz poważny, odrobiona, w 1787 przez Berarda z Montreuil stawiana. Długa 37 łokci, dotąd ma galeryą kryta z 44 kolumn ze stylu stopach toskańskich wsparta. W głębi lichy sklepik, gore izby mieszkalne ubogie wynaięte. Przed oknami plac zamuie Bazar do 1800 kramów liczący, na targowicę starzyzny tudzy (: Marché du vieux linge :) przeznaczony.

□ = Mimo to czynności, powagą
uczeni Domu Królów czynnego
Król ciągnący, uczynnego
tego obserwatoryum Pałac

Arsenał. Zbrojownia, nad grobla des Celestins, prócz (Mikołaja Bordon)
imienia nie zdawnego przeznaczenia niezachowała, nawet napis na
budowli, dziś Biblioteka zaięty.

Bethna. hde. Henrice. vulcania. tela. ministrat.
Tela. gigantes. debellatura. furores. —

nie stosownie za niestosowny pozytany, zgładzono. Sufit pyta Mi-
niarda francuzi tryumfującey i gabinet w którym niegdyś Henryk
IV z Sullim nad sprawami państwa naradzał się, widzenia godne. — Biblioteka

La Bourse, Giełda, (Dom kupiecki, (Pieniężnica, Giełda) przy teatrze Fedo. Lubo zdawien ulica de la Cerisaye
dawna fasyata miał ~~ozdobienie~~ zakład podobney, wszelako na tokalu pamiątka de Les-
statym, Stolicy godnym zamożności i obszerności rzeczy kupieckiey digueres w
odpowiadającym schodziło mu. pod Napoleonem dopiero 1808. ~~go~~ którym 1717 Piotr
pierwszy nań kamień położono. Jest to czworogran (osadomiony) podstawy idący Alexiowicz
pięciowy na 230 stóp długi a 130 szeroki, w stylu starożytnym jako Wielki Xiążę
prostym; w około idzie do szczytu ~~biegu~~ bieżny obchód stopowy o 60 Moskiewski
kolumnach porządku korynckiego. Całą resztę ozdoby zewnętrz- Stylobat czyli pod-
ney medaliony, monety różnych europejskich narodów wyobrażające. murowanie ze
Wnętrze dolney zastawiane bywają interesa rozmaite, nad piętrze za wszystkich 4 stron
siadają trybunały kupieckie. Bursa ta iedna z piękniejszych i rzutem na ośm
obszerniejszych tego stanu dziełem ś. P. Brongniart, przyjaciela stóp wysokie, sta-
którego pomnik pamięci jego na wielkim Cmentarzu, dotączyli iż w pey nad ziemią wy-
starożytnym rzeźbie iako naylepiey pochwałę budowniczego zastępuiące stawiona
kosztowała ~~nie~~ przeszło miliona franków. *). średniey stopy
cztery. Oddział
zabudowania
od południa
i północy ~~—~~
~~—~~ Dom ten
ostatniey ma
na 102 stóp
przestrzeni.

La Banque de France. Bank francuzki w 1620 iako pa-
tent przez króla Franciszka Mansard dla Xięcia de la Vrilliere d którego
i ulica nazywana Mauriany, stosownie do przeznaczenia dzisiejszego
to iest ~~dla~~ sprawowania banku narodowego, przez Dalaunay przero-
biony wyzdr zbezpieczeństwem (Kolegium które. w dzisiejszy budowanie Banku napięte poprzez ulicany
Posągi Merkurego i Minerwy
ozdobą. Dla dania ile tyle wyobrażenia ważności banku francuzkiego
mimo podupadłą dziś rzecz handlową, dotączam ogólny obraz stanu
wiatkim ięz w 1818 znayduiący. Przedem opłaty percompter: 726,888,778
fr.; miał zysku czystego do 10,837,248 na każdą akcyą po 99 4/5
czyli 8 1/5 procenta. Nadwyżka zysku czystego na dalszy zakład banku-
wy 1,791,000 Kapitał zaś kasy w 1812 był w papierach 2,422,692,500 (wynosiła)
a w monecie 415,019,319 franków. —

Archive du Royaume. Archiwum koronne (Państwa) na Marais, bu-
dowla niegdyś do Domu Lotaryńskiego należąca, powiększey części
przez Lamaire stawiana. Sześnaście kolumn pajzystych porządku
mięszanego formuią fasyatę, środkiem wystawa ~~mięsiem~~ porządkiem
korynckim wieńcem z frontonem poszgami ubranym. Ośm sta-
pień dolnych dźwiga poszgi pomy roku wystawiaiące i ~~Bitwy~~ grona dzieci
d'Autu le Lorraine. Nowe podworze piękna otacza galeryą w kolum-
nadę. Część budowli ~~—~~ 1712 przymurowana do pod imieniem pałacu
Kardynalskiego, wielka drukarnia zaymuie. — Pałac cały niekiedy
pod ~~imieniem~~ Hôtel de Soubise ~~—~~ nazywaią.

Hôtel du Timbre. Dom stemplowy w pysznej ulicy de la Paix
na dawnym gruncie Kapucynów, budowy ieszcze prostey, porządku Jonyckiego

*) Za sprawą Prawnego Bankiera Lafitte, otwarto w Paryżu (1820) Szkołę rysunków
Kupieckich. r.

od wieczora para medalionów ozdobiony. —

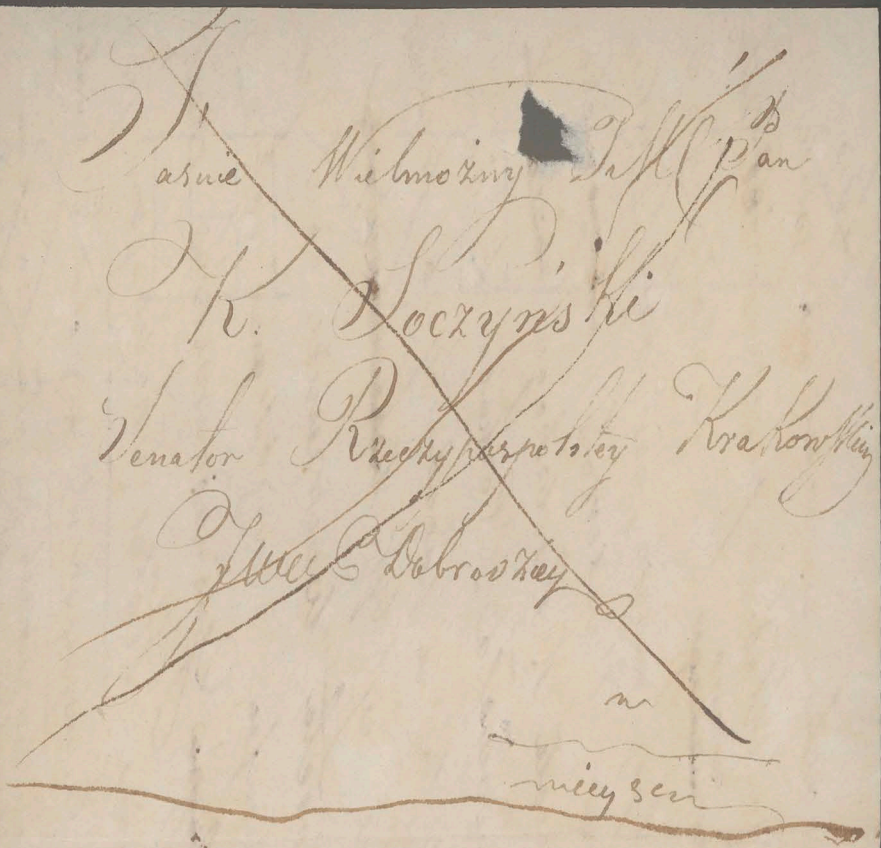
Koszary, staraniem marszałka Biron zaprowadzone, Warszawskim wprawdzie najczęściey ustępuią, obszernością jednak wygodą a niekiedy i wspaniałością zakłady. Zaymuią przedmieścia i okolica, iest ich 24 do pieszych. Straży królewskiey na przeciw Tulierow, w ulicy de Barres, de Babylon itp. należą.

Budowle nakoniec pamięci godne są: Elysée Bourbon ulica przedmieścia St Honoré, pałac w 1718 założony, w którym niegdyś rozkoszniey Pompadour poźniey Madame de Bourbon za Napoleona upiększony, pamiętny dni ostatnich panowania iego; z mieszkania Cesarza i króla polskiego po zaięciu Paryża 1814 Hôtel Monaco, pałac Xięznej de Bourbon w położenia nader pyszney z ogrodem ku Inwalidom ciągnącym, budowany przez Brogniarda. — Brunoy budowy ozdobney, rozkładu dobrego z piękny na pola cliszyskie widokiem; w sali salon pędzla Vincent. — de Carnavalet ulica Culture St Catharine; Lubo pierwszym iego budowniczym był Ballant, ten którego pierwsze francuzy zasady budownictwa greckiego winna, jednakże dla zmian którym poźniey pod Janem Gouion i Mansardem uległ na próżno. Kiey upatrzeć Portyk zdobi piękna [illegible] Skorzewska J. Gouion, mor i carnavalet ay Stawna Sevigné i córka iey de Grignan tu mieszkały. pierwszey wizerunek nawet dotąd uwielbić można — Lam Kypie St Ludwika w smaku 17 wieku przez Leveau. Dla miłośników pędzla ważny, mieści albowiem roboty Stanny Bassano, Romanellego, Paketa i 2 de Montmorency Denis śmiertelnie ranny, w sali gdzie wtaczni kwiatki czerwonego wydaią żyłki kwiatowe. — Sommarica przez niektórych malowidet Szkoły włoskiey ma Terpsychore i Magdalenę Stawnego Kanowy. — Crafurd ma zbiór wizerunków stawnych mężów i stawnych piękności za Ludwika XIV żyiących. Dom nakoniec stawnego Denona w którym kolegi niegdyś towarzystwa naszego przyiaciół nauk ważny przez zbiór iedenastu pierwszych w panuią. Dziś własności Hermitage. W pysznych salach po Ludwika XIV nabytych mieszczą się wszelkie osobliwości, Obrazy rzeźba, bronze, wyrobki z włoch, Chin, Indyi, Egiptu w ozdobnych nadewszystko pielgrzymkach, przez samego zbierane. — de Soissons dla Passages Przyścia. Wiele zwłaszcieli zapatrzyć się na galerye pałacu Królewskiego, poprzebiiało i przerabiało domy na przechodnie lub przyścia pokryte szklannym wspaniałe opatrzone, wpo środ sklepów ozdobnych wiodące. Wybrzeg ten przemysłu, dawniey nie znany, i nie w tak mieszczących paryża widziany, przez korzyści z handlu przezeń stawiane; dochód z nayma, utatwia niezmiernie związek w różnych częściach olbrzymiego miasta, i służy w czasach nadewszystko słotnych nawet za schronienie i przechadzkę mieszkańcom. Stanieysze między temi są de Lorme, Montesquieu, Feydeau, Panoramas, du Caire de Radzivill. Ostatnie pamiętne bytności Xięcia Adolfa Duc de Provence, znacznego, bu- pora Dodona, tego mieszkania ta jako Gu- dora Paryża.

Pałac ztoli dopiero w 1830 roku z rozkazu Ministra Bourmont wnet zaprowadzono. —

V w dniu atoli pierwszym 31. marca nay- przed Cesarz stanął w pobliskiem ho- telu de la Vrilliere przez Cesarza na budowanym niegdyś przez Xięcia de l'Infanta do zamieszkania Typu.

4. Na osobliwszego dziwaczka wspomnienia godzien
gdy albowiem zakochanemu Maryi de Medicis przepowiedział astro-
logowie, iż: umrze obok S. Germana !... uciekła od tąd
z niczyć gdzie tylko mogła to będzie mogło, aże potem Tuileries
należy do parafii S. Germana (l'Auxerrois) uciekła-
wszy tedy Królowa ten obok kościoła S. Eustachego
Pałac Tulleries opasawszy zbudowała. Co katolicy bądź
czyli [illegible] czyli też co podobniejsza prawdzie
ne oszustwo, na pogrzebie iey był
Biskup Nazaretu Cawarzenie de S. Ger-
main, a tak zwycięstwu triumfu a wszystkiemu ciężkie
rozpaczami Gwiazdowców, rzecz
się skończyła. Natomiast Hôtel Thelusson je-
dnego z pierwszych Bogaczy Europejskich *) obok Pałacu
*) O tym i najpierwszych dziś w Europie bogaczach podaliśmy wiadomości
w Tomie Krakowskim. Miesiąc rok 18

którem dla wygody dworu, domy ku pałacu royal (na przeciwko będących) sprzedawiać
Kazawszy dat ma tym samym imię i początek, bytności Xięcia dotąd
opowiadaią, panowanie z nieiakiemi szczegołami; potym z kościoła
Ss Mikołaia Niecswierzkiego miał oglądać ogromnego dworu którem
cały ulicą des bons enfans zaymowat, wydatki. — Jest zaś tak

Domy większe: pałace dawne iak gdzieindziey takie tu zbytecznym wystawaniu ogromem, wada ta budownictwa dawnego, niezawodnie przykrym świadek próżności; i zbytku, niemogąc w teraźniejszych czasach utrzymane, iest powodem albo ich podupadku albo co częstsze różnorodney mieszkańców mięszaniny i spekulacyi przy ważnych. Tu xięże, owdzie szewc, tam szynk daley krawiec, dotąd szynkowania, góra, biblioteka i stąd wszystko to dzianie pod iednym nieraz z kleiarzem one dachem. Wiele między temi ulegtszy zniszczeniu, albo zapomnianych wielkości martwemi *) staty się pomniki, albo wyspadkami szczególnemi napiętnowane, odzieiach ludzi i miasta zapisane, zmianowi hołdnie. Powierzchowna znaków okazatość wewnętrznemu nieraz odpowiada przepychowi; pęzel, dłuto, drogie kamienie, bronz, marmur wystrzała się wzaiem tu zdrowie wspaniałości ich podnieca. Nowszey budowy, celuią wytwornym smakiem, wygodą ozdób nieznanych i poprawą budowy dogodności z okazałością godzącey. Co do meblowania pokoiów, nadto nic równego gdzieindziey pomyśleć niemożna. Przyzwoity wszakże rozkład, uporządkowanie sprzętów, nieraz zgiełknienie ich niepotrzebne, częściey zawodzą tylko będące; zwykłe obok czystości w nich panuie. Obicia, dostowanie (boisseries), lustra, porcelana, posadzka, obrazy machonie i do zwyczaynych ozdób należą. Upięcia z materyi wszelkich ozdoby drogie, a zamit sato bardowany koronkowany idzi do pewnego stopnia. — Domy pomnieysze, kamienice (w ogóle są drobne, stare, budowy lekkiey, nietrwałey z materyata nawet cegłowego mieszanego, w ściankach prostey, z kamienia, gipsu i drzewa kleione, sprzątaty gładkie zaniedbane, zakopcone, poszpuy miasta daią widok, do czego pokrycia łupkowe, ciemne, wielości sterczących drab i kominów szpetnych, ulice krzywe, wązkie, zabłocone, niemało przyczyniaią. W domach kilkopiętrowych pokoiki niskie, drobne, okna poiedyncze posadzki cegłiane, zamiast piecow kominki, ściany obiciem wyklciane, dostowane, pełne półek, kryiówek wszędzie na świeczkę za przedpokoik i wyżey do sypialnia służący dzielone, są pospolite. Podobne domu urządzenie nie raz na wszystkich piętrach napotykałem, między któremi wązkie krzyże schodowe i konytarzyki związek utrzymuią. Wpośród samego miasta na wiele natrafia się domów tak drobnych, wązkich że zaledwo iedno piętro i iedno okno liczyć zwykły, w tych dót na sklep urządzony całym ich zdaniu będzie bywać przeznaczeniem, co i o wielu innych powtorzyć można. bo lubo we wszystkich znaczna ma się uwaga na oszczędność miesca i zysk mieszkania, największa atoli zabiegłość zwłaszcza w ulicach z towarnych na sklepy

przyjęte

uczynany sklepy nie- chu że nie- mogąc na- stawać le- dwo nieco tydzień da- wanych scho- dów drewnia- nych, zdarzeniu że chciało a i to wy- kra- to jak stał Paris- tować marmu- ry i żywego dodać tu zrozumienia. Pen- zresztą widzie- my zwyczaiey ubi- ty w niższem piętrze pomie- szkaniu. Bo- gactwo pię- trzy- tach [illegible] pię- cio- pię- trach [illegible] Pałac zapa- dłe [illegible] albowiem ta o 12 piętrach której dolne zabudowanie [illegible] to było niegdyś pi- wnica. B

*) W pałacu xcia [illegible] des Croys są obicia po- kop wystawiaiące w których [illegible] [illegible] Mon ami sauver les papiers des Croys: przy- iaciela nie napominaią o patentach domu Kroa. W pałacu Xiążąt de Lewis Matka naywyższa mówi do iednego z rodziny Xiążąt, Mon Cousin convers- vous: Kuzynku rozmawiay z Tową, na co on odpowiada, Ma cousine, c'est pour ma commodité: pozwol Kuzynko, tak mi wygodniey:

iest obrócona; tamto nieraz cały im dół poświęcony, tak że kilko piętrowy domu fasyata na powietrzu zdaie się zawieszona, bo fundamentem iey nie strop czyli dyl dębowy na słupkach kamiennych wsparty, a wystawane między niemi ściany, całkiem oknami zastąpione, osobliwszy maluią widok, okazałości i światłu sklepom nie szczędzą. Same nawet słupki tak niekiedy półkami, sklepami zastawione, że patrzącemu od rogu do rogu ulicy wszystko iednym tylko ciągłym sklepem (iak iuż wspomnieliśmy) wydawać się może. Weyścia do sklepów nie ścisłe, towarem zawalone, nabawiły by nieraz mozołu gdyby podpis Entrée z niepewności nie wyprowadził. Wewnętrzne sklepów urządzenie ozdobney czystości powierzchowności odpowiada, cały los przemysłu stąd płynący, cała [przemysłowych] sztuka w upięknieniu uwagi godna: marmor, wyzłoty i ku dodaiącey ozdoby, gdy ich mrazem liczne rzeźnia kwiatów, wonią napawaią powietrze, a tedy we wspólnie odurzaiącey pochlebie niemogą, iak tylko na uszczerbek zdrowia znieważaią. Znayduiesz za to i nieraz tak okazałego sklepu pana, nayszczupłey na podpiętrach mieszczącego się i nader skromnie pędzącego życie, bo powierzchowności skrupulatnie przestrzegaią w ustronia te się zaziera nieznyktą. Znayduią się i sklepy których towar cały w oknach wystawiony, lecz w wielkiey ich liczbie takiey pamięci okazałości, że pierwsze innych stolic sklepy np Wiednia, Berlina, Londynu wyięzwszy, obok postawione łatwo za nayliczsze kramarzy budy poczytać można.

Do porządków chwalebnych nastadowania godnych należy: Dozór wierni. W każdym niemal domu, ieżli nie umyślne straznice, to nayblizsze kramy [miesca], tak urządzone że nikt ni weyść ni wyiść może niebędąc widzianym; zresztym przemawia bezpieczeństwo mieszkańców i dogodności dla przychodniów, napis parter au portier, Suisse, (mówiący) z dzwiernym, Szwaycarem, wszędzie żądanego zaraz wskazuie przewodnika. [Posposobita w niektóre szczegóły inny uprzeszlości to zapewne (powiedzieć) ma nad 3 wszędzie (przodownictwo) niemal bywa rozsądku, otuchy, (które) zapewne (E. V. P. czyni) [illegible] (nagły) atrem, które napada] — Kuchnie angielskie lub kominkowe z podłogą lub obiedwa razem, znadzwyczaynym (lubo) atoli wymysłem urządzone są (zwyczayne), obszerności, czystości, zamożności naczyń i sprzętów, naylepszym iey wyiaśnieniu a zarazem dzisieyszego zbytku i miękkości życia dowodem, wszyscy i ubożsi chowaią nayważnieysza w iadle panuie oszczędności, możnych nastadowań radzi. — Drożyzna obiatu i nastadowanie potrzebnych mieszkańców, kominki zamiast pieców upowszechniły, mogą wprawdzie znaleźć pokoie i z piecykami, lecz te albo ane czynszu zwiększaią albo też woddzielne co do nayma wchodzą rachuby. Nayprzedaią piecyka żołnierskiego kaflowego na zimę nayprzedaią 5–10 złotych, wynieść może. Co do kominka przestać myśla, mają ta zatrzeć znaczą, iak to po paryzku palić należy: Na zawalonym w kolano popiołami ognisku, kładzie się gałązy, okrzyłki i łazotki drzewa dębowego, zwiniony papierami lub papierami ogień, wszystkim tchnienie otrzymuie tak, że za każdym błysnieniem płomyka, pioro

przebywszy

*)

proclamujemy Topatkę popiół, Sypnieniem przykrytemi ieg
a gdy iuż iuden Kawatek na żar stanie, kładzie i dużdi
drugi, dalej drugi ieden Kominiu zatyka, zarazem z popiołami na
pokój wyzarnuie i ogrzewa go lub do różnych potrzeb domowych
a nadewszystko wygodnieyszego ogrzewalniczek (chaufferettes) używa.
Skrzyneczki te kratkami opatrzone w oddaleniu od kominka do
ogrzania nóg przy paleniu z ziembnieiących, iuż iest sposób iedyny
dla nabawienia się chorób i naszym przekupkom znany. Widywa-
tem ie i w nieyszych publicznych iakoto: posiedzeniach akademic-
kich, Sądach &c. Zalety podobnego z niebyto ozrzędnego palenia
porównane z uyściem pieyków są: z ziembnienie przy paleniu,
niewygoda, nieporządek, Strata kilka godzin czasu, nadzienie dymu
i nakanice przez dopicia godności węglarze iezeli nie większa to
przynaymniey równa spalonych okrzątków kosz. — Używanie wę-
gla kamiennego mało dotąd upowszechniono. — Kominów chęd-
żenie wytrzebianie Sowiardom zostawione, zdawien dawna są oni a-
dzielnemi panami w tym rzemiośle, i podbytności moiey na przeciw
wkradaiącym się w prawa zadawnione Francuzom aż do ciężkich
razów walczą, całość praw obronili. — Miejsca pierwszey i nader wa-
żney potrzeby mieszkań: Wychodki nayczęściey na wyższych pię-
trach urządzone, powietrzane tym sposobem gorszey atmosfery wyziewy
bronią nietylko domowników od zadusku ale i na całą budowę miasta
zdawienny wpływ maią. W pierwszych domach zaprowadzaią
teraz na wyższych piętrach Kloce kurkami opatrzone, do których
woda przewodami widziona w wystawie ie żądaney utrzy
muie; ze zaś o tym Londyńskie Waterclosets nastąpię, stęp:
wygoda angielska commodité a l'anglaise nazywane. Miejsca przed-
niejsze np. Palais royal, Ogrody, maią teraz zaprowadzone wychodki pu-
blicznie pod imieniem Gabinetów wygody, (Cabinets d'aisances) znane, różnica ich
i za osobne zaymuie strony, czym napis I przestrzega. Siedzący na
wstępie w kantorze, taxalia 1-3 sous odbiery. Miejsca te wygodą i czystością zale-
cone, chodzą niegdyś baby w kolistych z stolcami ptaszarach, całkiem zastąpiły.
Co do mazu ten żadnym nie całego kontrybuuiącym, wyiąwszy gdyby kto na uczyn-
ku nabawienia się kominych nadybany był miejscach, kare kilku sous zapłaci, bo
rozstawione tu oddzielnie gratis każdemu wstępne, na potrzeby fa-
bryk wygodzane bywaią. — Czytaiący to mogli by pomyśleć o wielkiey posadzie
czystość, co iednak bynaymniey nie godzi się, daleki albowiem od owey
schludności zdawien dawna po wszystkich niemal miastach żądaney, a lub
zdaniem Russo, zapach ma bydź tylko zmysłem wyobraźni, iednakże
przebywaiąc niemało ulic panyskich, trudno iest do tego punktu czystości
podnyższyć go, by nadowiarstwem nie skrewić. Mnóstwo po mieście na-
pisów tokuiących, nieczystość karami obostrzaiących, tenże sam, patac
monarchy nieuymuie, maią skutek co i krzyże z godłem, honora cruem
sanctam po miastach wotskich pod domami malowane. Stanowi: toż
samo o panyzie co i o wielu stolicach ludnych, zodziciach nieczystości
stanowych *) przewodzące mozna: iż miesca nay więcey wiosko odpadaiące a zostaiące

*) Sam Londyn tak staraniem co do domów w czystości utrzy-
mywany, niezawsze od podobnego zarzutu wolny.

I
Coté des
femmes,
des hom
mes.

Iak
zaś korzystny
i ten rodzay
przemysłu
dowieść, wypo-
mnieć że pod
siebienia poro-
bnych gabine-
tów wygody
w Palais Roy-
al dziennie
i do kilkudzie-
sięt franków
dochodu nie-
wątpią, niedziw
że znawcy
tey maszy-
ny zakre-
pić. Jest tu
zresztą ch-
dego ad
chłopcy instrukcyą
jako pakowanie ich czystą
utrzymywać.

za nadchodzącą wrocznością iakowąś staranniey umiata, chędoży, gdy tym czasem
resztę i kiedy indziey zużytkie na rachunek dobrotliwego nieba pozostawia.
Chędożenie ulic pospolicie w godzinach rannych na miejscu. Skrapianie zaś
tam i sam wożonemi beczkami (niezaś iak np w Wiedniu gdzie do prater
pienszego w stolicy miejsca przed kurzawą trafić niemożna) raz na raz odna
wiania I. Dwa te dostwo przywia- tiemoże iedzie dla pożytku odurzonych Jansanonada o iednym
miały rocznie do 700000 tys. kosztuje przemiszań dosyć nazannym zwyczaiu. Psie niektore (np. S. Sulpice) strona pora zim
wyrzebywaniem śniadkami w stągi ustawianemi, za składy do dobrowol
nego kopienia przeznaczaią; poblizsze zaś miesca schowany, od tego wyjęte
bo ta będąc ie tak pienie bieżenowana ktem będą i tak głownym składem w szelkich plu
gastw w miesce, wszystkie gwarem pomyślane się kaie iakie to dzoje na potrzeby browaru
gorzelń, kuchen itp dostanie!!.....

Czesi miasta kanałów pozbawione podobnym sposobem iak u nas
czyszczą; wywożenie atoli w tem lepsze, że w beczułkach szczelnie zaty
kanych odbywane, powietrza nietylko nieraraia ale i czystszey nad pier
darze do uprawy polnieych okolic służy. Rodzay ten przemysłu na
wszystko w wielkich miastach baczny upowszechnił tu inny; po kraiu
z tegoż powoda panuiący zwyczay zbierania nawozu, [illegible] nietylko ulicom
[illegible] ale i drogach mostow i miedzy bab, [illegible] gnoiarzy nawozu chwytaiący zbie
rać, ale nadto śmieszanym niekiedy z [illegible] dat porządek. Gnoiu
niezradkie w świecie stworzenia tu rownie iak w poludniowych kraiach
nayspospolicieyszy i nayuiemszy za w dowozie [illegible] nabiału opłata itp potrzeb
wane; przekupnie tedy których ulica bywa miejscem na dzienne
[illegible] szyneczki, gdy tym czasem drogi stoią przypięty [illegible] nawozu zapobiega

Do domownikow tutejszych szczegolniey psy i koty należą
pieniosze iednakże niedarmo liczbę stołownikow pomnażaią, bo prawie
zie do pociągu używane; i tak rzeznik np, kiszierz, praczka, cudy
bous, brudy inni innemi drobiazgami tadowane wozki, kurki, wozie in
kaiu. Godny tu [illegible] nietylko wspomnienia ale i naśladowania policyiny prze
pis dobrem powszechnym zalecony, na mocy którego żaden pies, bez ka
gańca na ulicy pokazać się niemoże, ktur przez to szkodliwym niezapo
rzeczonym się wypadkom, a nadewszystko okropney wściekliznie?.... Choroba ta w
rapportach, sluzby zdrowia tak rzadka, czemuż iżeli niepodobnemu przyp
isywaną być powinna urządzenie *). Szkawkowe nawet pieski niepozwo
niano i iżeli na rzyku nie są piastowane, to bez wodzy biegać wolno nie
mogą, uwiadomienia tym końcem po publicznych przechadzkach lep
porządek każdemu przypominaią. Jako w niemcach psy do respektowa
nayskle należą domownikow, tak tutay znowu koty w lepszych trzyman
tabakach, nielzdno zobaczyć Mruka na wygodnych pieniosze po domach
zaymuiącego mieru, ogrom i tusza naylepszą dobrego ich bytu rękoymia
angorskie, futra pięknego, ogoniaste, są między niemi pospolite, czyli za
prosz futer i sierwo iako kanykatury i wiesc mieu chcą w jadalniach [illegible]
używane... zapewnie niemogą. Domownicy ci podobnie iako kozie maią tu
swoie iadalnie, pensyę, szpitale, w których utrzymanie podług potrzeb i ca
pewnych z gory [illegible] taxą. Prócz tych pomortach, ulicach są tam, co ie ch

Pielęgnowanie te kotów tak podobno wzięło początek w Egipcie, skąd [illegible] do Mantui, skąd [illegible] w Italii [illegible] ie rzymscy [illegible] ie [illegible] [illegible] [illegible]

adnania. Przy rzece ulic rownież Towarzystwa przywatnemu wypuszczone, znayduią trzynaście w tym celu do 350 ludzi i 330 koni, w porze zaś zimney tylko 140 ludzi i 210 koni, ~~[illegible]~~. do skrzętnania ulic maią 100 kar. zbiegkami i 110 kar do wywożenia śmieci itp; przybierania ze skarbu rocznie do 403.000. złotych. Jak kolwiek summa ta zdaiemy będzie znaczna, przecz atoli ochędostwa rownie jak skutku iego w stosunku ogromu miasta i ludności iego jest zawsze mało znaczącą. Bager szczególniey chwalona ~~[illegible]~~ nie wchodzi w tę rachubę wyprzątania koryta Sekwany. Machina ta dobywa z głębokości od 15 do 25 stóp mułu a od 50 do 60 stóp szczerego piasku naraz. Niemało do uprzątnienia piasku grubego przyczynia się, Tireurs du sable, którzy na przedarz z dna rzeki torsami wyciągaią go.

H Rownie po miescie jako gospodarstwach publicznych
mnostwo skrzyn kal, dziur i smetarzy za nawozem gonia-
cych, opatrzeni w kosze, Pogathi lub zgce, wszedzie go chwy-
taia o niego dobijaia. Osiathi niekadki w swiecie stworzenia,
tu rzadnie jako w poludniowych krajach rozpowszechnione, w dawozie nabia-
dzi i rozmych potrzeb dzywane, zmiennie ciemniey zmieszanemu
zwyczajowi daty powszech. Kupcy zajmuja sie przekupien na Dziemne
obiezi po miescie nieraz zawieszamy koszyk z karmą pod
pyskiem a drugi pod ogonem, by nawozu nietracil. Za na-
wozu wazenie, czyli zwazona zwiosny, nieprzyiemne niektorych
okolic zwiedzanie, bo z kilkoset nawozone pola, naymieprzyiemniey sie
mi dzieiacy zarazaiace powietrze, niedostatecznemi czynic ie zwykly. Wy-
nalazek P. Bridel, wspaszania go, niedziele wtym dotad pomogl.

czesza Strzyżą niemi handlują; Kupcami ptaków zwani i pomnieyszy w klatkach, a większe na Smyczy wodzą —. Chciałby mozi kto wiedzieć co znaczą te danieczki od kwiatów w ustroniach, otworem do ścian domów w mieście i za miastem przybijane?... oto wytłok wdnie wykuty. przeznacza i na gniazda dla wróbli, którem pod imieniem duszenych z cebulką potrafią Restauratorowie czystuią. — I te dotąd napisy przy rączkach dzwonków ?.. czytaymy: Dzwonek do Lekarza, Położnicy, ktoż zwiastuią skwapliwe na każden wypadek urządzenie —; pomoc.

Ogrody

Za czele ogrodów *) Francyi co powiem Europy, Ogród roślin, Jardin de plantes, policzon bydz może i powinien. W nim nietylko rośliny stądu stałego i najodleglejszych części świata pielęgnowane, ale co większa zwierzęta chodowane, lub martwe natury płody zarazem przechowywane bywaią. — To Flory, to Fauna siedlisko to natury całey panowanie, iest zarazem ulubieńszym wstołicy przybytkiem nauk i mieszkańców rozrywką —

Guy de la Brosse, lekarze nadworny Ludwika XIII^go porady monarsze dawaniem stał się prawdziwym iego założycielem. Roślin lekarskich poznanie i rozmnożenie, było szczególnym wtedy iego przedmiotem. Tournefort niemniey Bernard Jussieu, i Sobastyan Vaillant, pierwszy na wschodzie ostatni po kraiu po-dróżuiąc, wzbogacili go a Fagon, Chiray i Dufay, z kolei zawiadowiy tak pomyślnie opiekowali się nim że [I] Coż kolwiek bądź cała wspaniałość i świetność właściwie prawdziwie wielkiemu naturaliście Buffon zawdzięcza, za sprawą albowiem iego ze wszystkich stron i części świata przybywały doń na wyścigi nietylko skarby i piękności wszelkie, ale co większa sztuka pielęgnowania, zachowywania ich udoskonalita. Przez 50 lat następnych wzbogacany, rozszerzany wyższą nabył doskonałości, posunięty nad brzegi Sekwany [illegible]tem zetażnym z północną miasta stroną złączony, na zachód przez nową przestrzeń rozszerzony, wspaniałym amfiteatrem, zielńiami i rozmaitemi budowlami upiększony, bibliotekę, naukowe zaopatrzony, i zwierzęty nader rzadkiemi wzbogacony, nic więcey do życzenia nieprzestawił. Od południa iest galeryi celniejszey budowli, ku Sekwanie przerzynaią go obszerne chodniki, na wschód ma gaiki cieniste, na zachód zwierzętarnią, środkiem płotami roślin ziołami zwłaszcza do nauki zielniczey należącemi zapełnione. W pośrodku wielka sadzawka aż do poziomu koryta Sekwany brana, który brzegi wodnemi roślinami okryte, liczne ptactwo swoyskie i dzikie ożywia.

Czworoczony, rolnictwu lub ogrodnictwu poświęcone mają 1mo rożne gatunki drzewa. 2do ogrodzenia, żywe płoty, przekopy, płonki, szczepki i wrony drzewia, [illegible] ogrodniczych, iakoto: szczepienia, okulowania, kozuchowania, szczepienia; strzyżenie, rozpinanie, cięcie &c. niegdyś modne kalectwo.

I
rze; jak Spis Roślin (Hortus Regius:) w 1665. r. drukowany dowodzi, pod okiem PP Valot i Fagon już w ówczas do 4000. roślin w sobie mieścił.

*) Opisanie to wznacznéy części wzięte z listu Klonu do JW Hrabiego Wodzickiego Prezesa Senatu R. P. krakowskiey Botaniki amatora: List ten opisuiący amatora pisanego.

Potrzebie: rośliny w gospodarstwie, w ogrodzietach i rzemiosłach użyteczne. Po 4to: drzewa sadowe a znadewszystko nieptowne lasa cudzoziemskie ale naprzód krajowe, bądź pestkowe, sykowe, bądź jagodowe &tp. iest to zarazem szkoła naypotrzebniejsza, na ktorey pod akademiach ogrodnictwa skarbowych wszego innego uczyć nayczęściey zbywa; dla ogrodników krajowych Po pizte: do 7000 roślin nauce szeregowanie poświęconych; na gromady, rodzaie i gatunki podzielonych podług Tussieu, iako wprowadzonych rozdzielonych, znapisami naprzod w Oyczystym a potym w Łacińskim języku dołączonemi. — Zielnik obszerne i bogate do 15000 roślin posiada; olbrzymie palmy, stoletnie kaktusy, papierowe, balsamowe &tp. drzewa, żądane odbieraią winich ciepło. — Z pomiędzy tych droga do górnego prowadzi ogroda. Wzgórki pełne drzew i krzewów igiastych wieczne, maluią tam ciemne. Pagorek pełen krętych dróżyn w śród zarośli wodzonych labiryntem nazwaią; Wierzchołek iego wieńczy pawilonik, nayspiętnieyszy na ogrod i okolice daiący widok, a południa soczewka wognisko zebrane promienie na zapat mordziena rzucaiąc wystrzałem zapowiadała niegdyś mieszkańcom okolicznym południe. Na spadzistości w zaciszu i cieniu cdrzew, w prostocie rzucony, wznosi się ku tam stupa pamięci Sławnego Daubenton poświęcona iako w miejscu złożonych 1793 r. zwłok iego. — Zacieniony chodnik prowadza ku budowli obszernej i piękney, jest to amfiteatr ana tomiczny. Po nad tym Dolina Szwaycarska, część ogrodu obszerna, wzgórkowi i dolinek, chatek i szop, pełna, gęstownie i różnie odgrodzonych dzielonych, nayspiętnieyszy, prawdziwie malarskie całości daiących widok. Zwierzęta Łacińskie lub dzikie, pod otwartym powietrzem żyiące tam w Kiebcu, i podług charakterów, zwyczaiów szczególny odpowiednie znaydują siedziby. Zwierzęta Afryki gorącey podobne maią mieszkania, tegoroczne w stainkach, dzikie zaś w zamkniętych klatkach. Między ostatniemi Lwica z pełnem własnego odkarmienia mimo tak wielką rożnoś natury, zadziwiaiący przywiązania daie przykład. Grzbietnie nakoniec parowy w części Szwaycarskę od ogrodu roślin oddzielaiące, zwierzo kniei europeyskich zamieszkuie. Ogromny bartnik z potwornemi pniakami rzucaną postacią na domyślne wyciągany (menagerie) igrasżki licznych tu mieszkańców. — Zwierzętarnia ta z klatkami żadna w do piękności i zamożności z znanych w porownanie iść niemoże, za Napoleona dopiero wysokiey nabyta doskonałości. — Od brzega Sekwany i na wschód ogrod kratą obwiedziony; od południa budowla wielka na gabinety historyi naturalney przeznaczona; powierzchowność iey zewnętrzna nie wprawdzie niema szczególnego, lecz za to wartości wewnętrzne, czyni ią nader szacownym pomnikiem. † Ryby, gady i Kopalniny, niższe; czerwonogi, zaś ptaki, owad i robaki, wyższe zaymuią iey piętra. Nowy a rzadki rodzay Ibis i osobliwszy i całki Ornithorynchus paradoxus ta po pierwszy raz w podróżach moich widzieć mi się zdarzyło; prócz licznych w innych nawet zbiorach nieznanych istot. Popiersia Sławnieyszych naturalistów, a iako wszędzie tak i tu szczególniey Krajowców sal ozdobą. — Obok bibl oteka dziełom przyrodzonym poświęcona, w pośrodku posąg Buffona dłuta

† dodać. Zielniki P.P. Tournefort, Vaillant. &tp. do skarbca Muzeum, należą.

117a

† Grzechotnik i Wąż olbrzymi, Żółwik i Rekin, G.

Strzechotnik i Mrz olbrzymi, Drętwik i Rekin, Gi-
raffa i Non itp. w całey okazałości wypchane
mogą ozdobić zbiory kazdey natury miejsca. Za-
mania
do Colyzeu służące, Owadów 44000, Myś 2400,
Gadu 700, Ptactwa 5000, a Ssących
1500. Gabinet te ciągle pomnażane w roku 1825 r. znacznie wzbogacone były,
Zbiory 300000 franków przez Króla z listy cywilney przeznaczo-
ne portrzeby na zakup Grzybów z wosku wzorowanych przez R
Pinson 20000 fr. ceiony i Zbiór Minerałów wielce zamożny.

Otuta Pajou, znakiem prawdziwie myśla wielkiego godnym
Majestati naturæ par ingenium! — Po za Szwaycarią
w położeniach nayprzyiemniejszych zabudowania, na mieszkania dla nauczycieli, chwalebny i przykładney zgodzie dobru nauk
poświęcone, przeznaczone. — W oddzielney nakoniec budowli ud:
Gabinet anatomii porownaney (Dzieło wrzonego (wier), w którym wszystko co tylko do
historyi naturalney ścisgać się może, zgromadzono. —

Zanyzanie tego wszędzie z nauką wygodę, niezapomnieli i tu
o mieszkaniach iey odpowiadaiących, za czym odległość ogrodu roślin i iego ob-
szerność przemawia. Są to zaś kawiarnia i jadalnie, potrzebna
ochłodę, lub posiłek daiąca. Za wzgórkiem Libana, leżący domek
Post laborem gratia quies, przyiemnością zarazem szczegól-
niey zaleciony. — W zaś siedzibie (ogrodu) tuteyszy *Thouin* utrzymuie wtasny
płomnik, zielnictwa miłośnikom ustawiony. —

Ogród Tuileryi, *Jardin des Tuilleries*; pod Henrykiem IV
prosty sad od pałacu Królewskiego ulicą nawet oddzielony nie
niemiał uwagi godnego. Ludwik XIV wielkość i wspaniałość
zawsze na oku maiący, zalecił Lenostre założenie ogrodu w rów-
noległobok o 67 morgach i to takiego ktoryby zarazem przechadr-
ce publiczney był dogodny. Zachował dotąd niemało z owczesnego
smaku, lecz dziwnie nieprzestaie wspaniałością i korzystnym ułożeniem
miesca i dogodnością publiczną; w szczegółach rożny, w całości
godzien tego wszystko. Od pałacu (ogrodu) obszerny ma taras, daley w
środ murawy kwietnych, tęgo warowanych, trzy miedznice
wytrysków wód ożywione posągami drzewami pomarańcz i gra-
natów przybrane. Następuie gay cieniasty z kasztanów ulicami prze-
rzynaney główna ulica prowadzi do miedzicy wielkiey od pod
Elizeyskich przypadaiący. Taras nakoniec wyżki cały ogród
otacza. Tam stopni kilka pałacowy od ogrodu oddzielaiących
zdobią posągi i naczynia z marmuru lub bronzu. Poziom czyli
parter ma 120 sążni obszerny, przed każdym skrzydłem pałacu
po 4 liczy darniny trzykątne rabatami kwiatów, krzewin i drze-
wek kartowych zdobiane. Razem wzięte, dwa formuią krzyże, kto-
rych środki dwie wspomniane zaymuią miedzicki, liczne między
niemi ulice ułatwiaią przeyścia i związek, równie iak za temi
ulica poprzeczna, i cztery inne czworokątne murawy pomyślnym po-
dobne z pośrodku. Których w 1783 pierwsza na powietrzną podróż
PP. Charles i Robert balonem odbyli. W koło środkowey miedz-
nicy i pod gaiem, naczynia, posągi i grupy, niemniey pomaran-
cze, cytryny, granaty, ukwiecenia nieszczędzą. Gaik w przyiemnym
cieniu, ożywiaiącego tatem udziela chłodu, drzewa w kratkę sadzone
wolne w każdą stronę daią przeyścia; uprzyiemniaią go 6 tączek
posągami ozdobnych. Główna z gaiku ulica do wielkiey wspom-
nianey prowadzi sadzawki, rodzicem wytryskiem, Fabdziami i Kar-
pikami chińskiemi ożywionej, w około obszerny plac zaymuią w części
dwie kwieciste murawy a w części posągi i grupy z marmuru białego. — Taras wzniesiony
drzewkami, w chodniki wysadzony, kłonem w końcu ogrodu w podkowę ku

i vam patac Tuilerop mia. nowicinj w rodzaj Odwiecznia ure czytych.

ku wielkiey Spuszczaiącey się miednicy, z Daie tey nayprzyiemnieyszy na Kolice widok Pobrzeża Sekwany patac, Inwalidy, pola elizey- skie, plac Ludwika XV, Kolumna Vandome, ulica Rivoli od ktorey w miejsce ponurych murow dzis złocista wznosi się krata wszystko to razem wzięte, i widok i przechadzke iedne z nayprzyiemniejszych sprawia. Od wspomnionej ulicy zdolne terras na 300 sążni długi z piękną ulicą ogrodu wzdłuż bie- rzący latem drzewkami pielęgnowanemi przybrany, szczególniey od publiczności w godzinach popołudniowych (od 2 do 4. i 8 do 9) bywa uczęszczany; w dniach pogodnych kilka tysięcy Spacerniczych zobaczysz, nie ma tu średnego; bierze wszędzie siedzenia, kawiarnie naprzo- dortarczaiące i tyle do przyiemności i wygody niemało przy- czyniaiący. Ustronia więcey ku słońcu wystawione wiek słycz- nych uczuć zgrzybiały i dziecinny zapętnia, tamto w pośród chędożnych działuy urodziwe piastunki zabawie przodkuią; piłka piaseck, karpiki (petits bêtes), tabędzie sadzawek, ozywia lub aprzyiemnia wiek wszelkiey wspolnie na nowym dolinie Jerzo- baczysz. I wszystko to aż do zmierzchu trwa i za uderzeniem dopiero w bęben, ogrod opuszcza. — Niemasz widoku wspanialszego nad ten, ktorym z pod patacu, przez środek ogrodu, plac Ludwika XV. pota elizeyskie ku rogatce Neuilly mieć można; o piękney pogodzie na schyłku dnia patrząc, na wznoszący się wgłębi wzgo- rek, równie czarodziejską perspektywę iak na dworze XVo wschodzi słońca po przemierzeniu oka na rozyt iego, ku gotnicy starożytnemu patacowi patrząc otrzymamy. Rozne te części szczęśliwie w iedne rzyżnia i de- przestrzeń blisko na ½ mili postrzegane iedną z nayprzyiemnieyszych widoki tworzy- spacerow zarazem formuią. — Do ozdób szczególnych ogrodu sze bronić, kilkudziesiąt posągami kilkadziesiąt, między promienie- nie dobrali: piękniejsze Eneasza wynoszący Ojca i bogow domowych dzieło wego nieba ozdobnieysze posągarstwa francuzkiego, Attalanta i Hippomen- rozgrzewane w biega dłuta Lepautre. Dwie nimfy, Grona Marny i Seluan- maiącymi wyprowadzaią woyny- bracia Lowstow. Porwanie Orytyi przez Boreasza dłuta Ma- boie, zamierzaią Flamen. Na wychodnym rogu ogrodu dwa po bokach unoszące się konie pryncerza, skrzydlate iden zmerkuryn drugi z Stawą; wyborowego dłuta Lov- rzeźba na zewn. Między kopiami bronzowemi Laokoon, Wenus sędząca, Anyz- piaska plany Herkules piastuiący telefa; z marmuru nakoniec Odyniey; wszystko an- ozdobnie zniknęło się do upiększenia ogrodu znacznie przyczynia, iednakże łatwo jak ieś zamysły innemi zastąpione do Luxemburga przeniesione Muzeum narodowe rzadkie rzeźbiarskie zimnemi. Stanowić by rzadzy powinny.

Ogrod Luxemburski, Jardin du Luxembourg prawdziwą piękności

Napoleonowi zawdzięcza. Niedzyś pełen wrzodow, strachow, zewsząd na- ny otoczony, ciemniony, za iego panowanie stał się dopiero przyiemnym wspaniałym i ulubionym dla południowych mieszkańcow pałacu miejscem przechadzki. — Swiat ta wszystkiego iest całkiem od powyższego różny niedzisiejszy ale dawney daty; stąd pełno figur wyszłych z mody za kazanych obok działuy piastuiących i Hadrianow. Kto tedy. Duchs

Po całym rozległym ogrodzie w go- dzinach porannych Damy z dziećmi du bon ton a o szarog du mavais ton, nayczęściey spacerują.

mieszkańców przedmieścia St Germana, dzielności woltyzerów Ludwika XIV^go panuj dawny poznać zamysłu, nietylko Marais ale i ogrod ten odwiedzić powinien..... Po bokach na podniesienia ma gaiki środkiem od pałacu przerzynany nizina. Parter zmurowany kwieciby obeymuie w pośrodku miednicę wytryskiem, tabędziami itp ozdobioną. W głębi ogród otwarty wchodnikę, aż do obserwatoryum mimo podwyższenie miesca, tak nieznacznie bicky, że oko zaledwie spostrzega różnicę podniesienia stóp 54 od pałacu ku niemu zarastaiące. Dwa lwy z marmuru białego przeszedłszy chodnika zaiścia, a ozdobna środkiem krata o wyściu z ogroda ostrzega, po bokach chodnika doliny po karturach pozostałe, w płonniki przerobione, jednym zdaią się z tymi być ogrodem. — Liczne naczynia i posągi czyią dawne, czyią podług antyków robione, ozdoby niedrogie; Merkury Sylen, Gladiator, Wulkan, Flora i Hebe, Wenus nakoniec w kilko krotnych odmianach, zaiąc mogą. Po lewey uniyścia Fontanna, o 4 kolumnach frontonem dwoma wysobionemi rzekami ozdobianym Dufta Dureta i Ramey, za wzor porządku Korkańskiego uważaną. Szkoda tylko że murem szczudłkim od lewey zasłoniona strony ~~[illegible]~~ ni oka zaspokoić ni pragnienia dla braku wody, zagasić może. —

Park Musso f. Monceaux f. Gay na przedmieściu Roule 1778 przez Karmontela w guście angielskim założony, pełen drożek i chodników krętych rozwalin gockich obchodów stupowych terni posągami ozdobnych razem fontann, modłkowy rzucanych f. bez wody i innych, z obelisky, kioski razem i szczęśliwie pomieszanych zamożny. Lubo [illegible] własności Xięcia Orleanu prywatna, za zgłoszeniem ~~[illegible]~~ atoli listownym *) i otrzymanym tak pozwoleniem dla każdego dostępny. Delille w poemacie o Ogrodach stawia go za Wzór wiosny mimo nie-wczesnej. W tym to parku 24 sierpnia 1797 Garnerin pierwszy raz wiatr szczęśliwie spadochronem i za pomocą tegoż na Zwierzyńcu Domowych wypróbowanie d. 21 Xbrzenia t. r. uczynił z Balonu na ziemię spuścił.

Tivoli. Inne rozkoszniey Rzymu okolicy dano ogrodowi nierównym kawałku ziemi po nad chaussé d'Antin, w smaku części francuzkim a części angielskim założonemu. Los i powodzenie iego niemożna lepiey iak zwykłą w stolicy naszey kawą więzyć porównać. Takie miesce nieuiete z siebie znaczy nauczkieniem lat 26 kilkoziesięt i tak inym innym szczególnym popytaiąc, nie zastąpi na inne wspomnienie pozostawanie. W dnie świąteczne i czwartki nie zabawami nibyta wieyskiemi nazywanemi; dnie Kate, Spale faie-ki, pokazuie sztuki zręczności, utudy, puszcza balony itp. W tym opłacaią się albo na raz albo na całe miesiąc. — Inny podobny tem ogrodek Trafkaty na podwałach dawniey otwarty nie próżno imienia wspólnego z Rzymskim niemaiący dzieł iako własności prywatnej zamknięto. — Wauxhall d'été na podwalu podobne przyiemnym odbywa zabawy. — Ogródek turecki raziey ogrodzenie z turecka upstrzony, częścią dla dawanych koncertów, a częścią miesu korzystnego iako na wzgórzach podwalach uczęszczany; wszelkie napoie zużywaiem kawiarni dostarcza. — Ogród des Princes, la Chaumière od tego nie rożne, maią w dodatku drobne sztuki, nieiako bezpłatnie pokazuiące.

*) Jest tu zwyczay prywatne, że kto chce ogrody, galerye, pałace itp zwiedzać zgłasza się do właściciela na piśmie z podpisem swoim, w skutek czego otrzymany bilet wskaże mu ułatwienie. Listy podobne bądź pocztą miejską, bądź co lepiey odzwierzchnych uczęszczane, nayprewniey dadzą; miejsce wszakże mieszkania swego dowiadywaiąc przy podpisie należy.

było tylko widzieć ubarwować coś dalej. — W odwrotnem szeregu
rzędu mie- Prócz tych, panuje na [illegible] ogrody samemu chodowaniu roślin prze-
waią rysu- cone, liczba ich do kilkudziesiąt dochodzi, ważniejszemi między temi zy-
unicy, rysu- skuje Pepiniere du Bois to iest: plantnik Królewski na przedmieściu
unicy, mala- du Roule, roślin na całą Francyą udzielaiący. Drzewa zagraniczne w
rze, kamie- klimacie naszym chodować daiące, kwiaty i kwiaty upiększenie lub
niarzy, ko- ozdobę ogrodom dać zdolne zwłaszcza Królewskim, winien pielęgnuią. Zgłasz
tnicy, kran- wszelkie wprost do Ministra Spraw Wewnętrznych lub Dyrektora
dau prawa- Ogrodnictwa Krajowego. Jest on prawdziwym pomnikiem Ministra
rzących się Chemika Chaptal. — Do prywatnych należą Ogrody
w astronomii Kwiatowy, Tripet dziś przez Baudry utrzymywany na polach
lub oddziel- Elizyskich, i Ogród roślin Vilmorin Andrieux na przedmieściu
nych attan- St Antoniego, na zdanie o nasionach, doniczkach rośliny dosta-
kach w ska- czaiący. Ostatni przez jarzyn, zielenin, wszelkie ziota w gospo-
jarzonych darstwie, szkodzielniach, stołkach itp pielęgnuie. Podobnych
związkach temu liczy miasto kilkadziesiąt. —
lub umowio- Ogrody dzisieysze nie odcunym zepsutym dziwacznie
nych paraf- rośliny Naturalnym smaku, ale dobrym do natury stosowanym
wesbło pod- angielskim zakładaią ruyki. Ogrody podobne rysunkiem pra-
płacznym wnym założenie, malarskie, w rowney obszerności więcey przestrz-
nieuiemy za- ni, rozmaytości świeżości, zaciszy swobodney, niż zakazane owe
bawy, z cicha Szwarem dołegliwe partery, rabaty, petrokaziny, krzyżowane, my-
uyszadnicze. czone potwory, krzewów i drzew w szpalery, ulice, piramidy
drabiny itp cztych, przedstawiaią. Nierownością takie pola tyle
dawniey kłopocza dziś nayporządaniey będą, korzystnieysze
postrzega uzyuie; między ostatniemi w tym rodzaiu odwiedzić godz
ią na podwalach Hôtel Beaumarchais w którym między
innemi pawilonik z napisem: „Il ôte aux natures le bandeau
de l'erreur, Wolterowi poświęcony przepomnieć nie
należy — Hôtel Biron ulica l'Université i Monaco
przy Inwalidach w Niemczech znakomitem, ta należeć
Stan ogrodnictwa w ozdobie wdaleko wyższym stopniu
doskonałości niż w Niemczech znakomitem. —

Boulevards. Podwalami, nasypanemi ulica dwoma
pobocznemi chodnikami, drzewem wysadzanemi towarzyszonemi.
Powstały zdawnych wałów miasto otaczaiących, po zrównaniu
w podwala przemienionych. Otaczaią dzień nieiako miasto sta-
nowiąc zarazem iedne znayprzyiemnieyszych części iego. Ogrodzenie
podobne 6000 Sążni długie na prawym brzega Sekwany, Szaren
na lewym zaś nowemi podwalami nazywaią. Pierwsze 1660 roku
założone są zarazem iedną znayprzyiemnieyszych i nayludnieyszych ulic
miasta

środkiem ciosami wytoczona droga ieżdżących, poboczne zaś zacienione chodniki pieszych wygodzie przeznaczone, tu codziennie liczny aż=
pie się mieszkania, wśród przybyszów piękności zabudowań, ozdoba
sklepów i rozmaitością przedmiotów nęcących, zaprzęgi okazałe, jeźdźców
wielość, turkot wozów chodzących, kanyolek, obok brzemiennych bryk i dźwi=
gania przeciwnych, wszystko to bez przerwy co raz to no=
wym zajmie środkiem, i w przyjemnym zapomnieniu bawi, zatrzy=
muje, rozrywa będzie pomysłu nawet, zbiegłych chwil, nie
dopuszczając. Przepych w strojach, ozdoby w sklepach, wystawa w
oknach, czystość win, harmonia w ogrodach, świeżość chłodników
i przysmaki kawiarń lub jadalń, wszystko to rachujące i
pudrzei zdobne. Trzecia moda, literata księgi, naturalisty świata
płody, innych inne zatrudnia przedmioty, gdy tymczasem tu, chycho=
ta, tamów chciwy ku tamtym pośpieszy, pewny że tysiączne zpotka
skarby, skarby, kryje, iż rozkoszy tysiącu boków jego dogodne. Zbliż=
ia się zachód, rzęsiste światło liczny rzuca reverber, nowe nastają sceny
otwierają się teatra, napełniają kawiarnie, zwiędłe i nabyte odżyły
pomne pony, rozpinają siatki teatrz niedoświadczone finy=
ki, gdy tymczasem oszust nad oszołomieniem nieostrożnych pra=
cuje i wszystko aż do późnej bawi się nocy. A iakże całe wjaz=
dy z widokiem dam miłosnych, grup fantastycznych, ruchu wiecznego.
Zwrotem nieuszerpanym rozrywki; tak w szczegółach znowu przed=
stawiają się tak ważne, tak wspaniałe zachwycające i czarowne
na ieden się zasób podobno z stolic Europejskich zdobyć niemoże.

Przedwala nowe w 1761 na wzór dawnych rozpoczęte za Cesarza
całkiem rozpełnione odmienny (bo wielkiej) malują widok; tam zgiełk, natłok
kurzawy, tu cisza, polów, świeżość powietrza. tam dom na domie zgiełk
piony, tu wpośród pól, ogrodów wiejskie siedzą mieszkania, nie
mnóstwem zabaw, ale lubej natury pełną Modyszę. Tam świat wielki
rozrzutny, tu zaś mierne restauratory, kawiarnie, Szdziwoje, nędzne
prawowity a oszczędny (czasy mniej) mieszkanie. —

Champs - Elysées. Polami elizyjskimi (ród) przestrzeń
obszerna do 400 sążni długa, drzewami w gaj wysadzona, między
placem Ludwika, rogatkami, przedmieściem Roch i Schwanz.
Początek ich z 1670 sięga. Główny przejazd odpowiada wielkiej
alei ogrodu tuileryi; wstęp od placu zwiększa ogrodem utrzyma=
jącym dwa ogromne znaczą podnoża, grupy dwóch Coustou dzwi=
gające się to rozhukane rumaki za uzdzidła od jeźdźców trzymane
z parku Marly przeniesione odpowiadają podobnym które na wyjeź=
dzie ogrodu tuileryi widzieliśmy wspomnieliśmy. Wyjazd przypada na wzgó=
rze nieznacznie wznoszącym się przy rogatce Neuilly, tam w teraźnie
gdzie nowy pomnik de l'Etoile za Napoleona zamyślony. Liczko pięk=
niejszego zdaje widoku, iaki w perspektywie przez główny pól
przejazd, plac Ludwika, ogrod tuileryi na pałac monarchy mamy
z prawej pobrzeża Sekwany, a lewej budowle przedmieścia St Honoré
ideż go niepodzielnie zwłaszcza w dniach pogodnych słońce ubarwione
paryzan mierze mnóstwem ludu i pojazdów ożywia się. Łazienki warszawskie

*) Brak na pomniku napisu zwycięstwa nieukończonego, pozłacanego.

za niciakim pół wyobrażeniem, chodniki iednak Ujazdowskie nay
zdatnieysze do ich naśladowania. — Kto chce zbliża poznać tudy pa=
ryzkiego zabawy, żyiąc w prostocie wiedzieć daleko od zbytku i
przesadzonych a nayfałszywszych niekiedy wyobrażeń? opisów wy=
ta codzienne świąteczne przybycie powinien. Mieszkaniec pomien=
go maiątku, klupiec np po zamknięciu sklepu puszcza się na
całodzienną przechadzkę, i na tonie rodziny ta biesiadnie, bawi, wy=
bryk z oszczędzonego tygodniowym zachodem grosza skromny czyniąc
Przyiemna wesołość, lekkie podniecenie, śmiechy, pustota, tania
a nadewszystko oszczędny wydatek pięknią zawsze rozrywkę. Ogarnienie
chędogii od zbytku daleką, czystość i przystępność wszędy prostotę
niegdyś [illegible]; o to rzetelny obraz w naturze
czerpany. —

Chodnik des Veuves pola przerzyna, równie iak *) drugie na
pobrzeżu lekkawy kurzem królowey, Cours-la-Reine od Mary
de Medicis zwany, tak mało uczęszczany, bo któż by chciał w ustronia
smutnym, zamiast rozrywki w nudach, wśród skwaru kurzawy się
karmić?... przebiegaiąc to nieyste wiersze z xięcia poetów pantoflo

Słońce pali, a ziemia idzie wpoprzek prawie,
Świata nie znać w kurzawie. — . . . . . .

Od rogatki wspomnionej puszczaiąca się droga prowadzi do zna
nego Laska Bulońskiego f. bois de Boulogne. f. Jest to pole od
1700 morgow lekko zakrzewione, ten co pierwsze w mowie by=
czystey laska nadał mu nazwisko bynaymniey się z prawdą
nie mingł, we Francyi albowiem podobne porzby, gaiczystych krzew
chrustow, bory pospolicie zastępuią, i zawsze pod imieniem lasow
uchodzą. W tym parankim wzdłuż wytkniętych ulic, młodzież
wierzchem, wieźniami w pojazdach pięknie przeiażdża, inni
przypadkowych lub umowionych strzegą godzin, tam i sam przeiaż
dżka; tu i zatargi w mieście zaugle konie brać zwykły, i to ieżli
niepojedynkiem to wygodniey iednem pojednaniem załatwiane. Miesce
to słynie iednem wielkim sprawem, i to takim iakiego podobno w
żadney z stolic europeyskich widzieć nie można ieśt to: Emaus
do Long-champs przy laska bożym odbywany; obchod niegdyś
pobożny dziś prosta rozrywka. Lista Wielkanocna nayuroczyy do
świętości iego przyczyniała, biorąc od podwala i ogroda kasztany
przez plac Ludwika pola elizeyskie rogatkę Neuilly, drogą
do laska i sam lasek bulonski, słowem przestrzeń miłi dobrey
wszystko na poświęcone. Od rana tłumy garną się tudy, środkiem
na koniach, bokami pojazdy, wchodnikach idzie się pieszota
i na wszystkie rozpieczętowane strony. Ręka zbrojna porządku pil=
nuie. Każdy wystawiony, wierzchowiec dzielny, sprzężaiu nowy,
powóz dopiero co wystawiony sukną lub stroiu prosto zigty, strzęp
przynaymniey gdzieś tam zawieszony od środopościa miasto trudni się
zuyczaiami, próżnością lub modzie dogodzić. Nigdy lepszego o przepy

*) Kurs ten, równie iak Pola elizeyskie idą niekiedy pod imieniem Przedmieść (avenues) uchodzą.

i zbytkach stolicy, swietności iey niepodobna nabyć wyobrażenia, w tenczas to
zaprzęgi i toaleta sadzi się na arcydzieła smaku, szczy na ko-
niach równie zgrabnych pierwszych modystkiów iak batysty dam wie-
dzionych zdaią się dzierżane, lotem wiatru pędzony wolant, lekkiej
y angielska na sprzężyny wsadzony *) nie powiadnika zachodem lep-
pierwszego artysty, busolisty talentu zdaie się płodem. ~~Wydane~~
Wydane krocie miliony w obiegu pieniędzy, ciągną od Bazylene ulu-
bione buteczki, **) krużek płatek, smakowita orzechy, zwią pierniki, zawią
tak zwane suiçunet* *) staią w naiem wzdłuż drogi siedzenia,
otwieraią hasalnie, płyną napoie i wszelka zewsząd zgromadzona
zaiada żywność, bawią chodzące teatra, tysiączne rozwieszaią kugla-
rze, stowarzyszenia i w dwunastu stu tysiącach ludu rozpoczarta panuie
tam wesołość. —.

Pola nadto maią inny rodzay nowy całkiem rozrywki. Na po-
dobieństwo gór śniegiem okrytych, po których porą zimową
młodzież sanki się zwykła, zaprowadzono sposób zabawy pod ich
mianem, Gór sztucznych powietrznych alp; między któremi
tutejsze francuzkiemi Montagne-francaise nazywane pierwsze
trzymaią miesc. W pośród ogrodu w smaku angielskim
P. Beaujon wznosi się pawilon czworościenny, z którego szczy-
tu zrobu stron dwa spadziste bieżą półkola pochyłości gór śnieżnych za-
stępuiąc maiąc, które zetknięte u dołu wprost na powrót do szczytu
wiodą, zamieniaią się drogi. W około tych bieżą zatęsze dla wychodzących
i przypatruiących się przeznaczone. Bawiący się siada naprzód w wózek na
kółkach silno osadzony i spuszcza z góry pawilonu obiegłszy swą stronę aż
nadół, nazad wózek za pomocą pasów chwytami zelaznemi opatrzonych
końmi pod pawilonem ukrytemi ciągle poruszanych wózek chwytaiących do
pierwszego powraca mieysca; i dalej podług woli szalona powtarza po
drodze. — Każde z pochyłów czyli gór ma przeszło po 400 stóp obwodu czyli
drogi, środkowa zaś czyli wspólnego powrotu iako płaszczyzna pochyła
w górę idąca 300 stóp długa. Szybkość w obiegach iest tak wielka że w ośmiu
sekundach do tysiąca stóp przebiega się, niebiorąc w to wpierwszym
obiegu trzeszczej spadzistości zwłoki na lekkie wytchnienie, albo raczey
przygotowanie do spadku większego przeznaczonej; w minucie tedy iedney
można by obiedz przeszło 3000 stóp, co na godzinę. prostosmey mili
wynosi, chyżości biegowi balonów niemal wyrownywaiącą. —.

Wstępne w ogród i od iazdy osobne podeymowaią należy. Widok za

---

*) Przepych wewnętrznych i wykończeń wyższość ich gurować musza,
ostatni nayslepiey przekonywa artykuł, od roku aż do piątnaście upew-
zuchnione na samych sprzężynach bez pasów powozy, w spacerze do 2/3-ciego
tysiąca; mimo upłynioney roku drugi, w przeciągu (moim) przez widzów piew-
sze obiegi ziemie, całkiem nieznane lecz tylko. —

**) Chłopcy z [illegible] Bukietki te które jednak siedlakim artykułem przy-
stroiwszy kobiety z Nantes nosza. nieśpodzianie Gateaux de Nantes
***) Lubo zwyczaiu swiązania zarzucono, iednakże używanie szynek
nie wyszło z mody, tak dalece że na nie w wielki tydzień na groble
des Augustins wielki nawet targ bywa, na którym Bukietki rożne widzie
derose
medaiow.

z pawilonu tym bardziey że wogrodzie na wyniosłości pół założony iest iednym z naypięknieyszych na miasto i okolice, pięknośći nadto ogrodu, rodzay osobliwey zabawy tysiącem innych rozrywek ~~dawnych~~ harmonią pomnażany, nowości, wygoda nakoniec wszelka, ~~xxx~~ wszystko to licznych codziennie miewa widzów lub jezdzców. Lecz ta też wtaśnie okoliczności z charakteru i żywości wrodzoney mieszkańców idąca dobrze oceniona postrzedz mogła podobny rodzay przemysłu, na którem tyle wy kapitał poświęcić odważano się. — Gry te prócz przyiemności, pod względem lekarskim, zdrowia wzięte, niemniey na uwagę zasługują skutek ich tenże sam co ruchu wszelkiego szybko w świeżym odbywanego powietrzu, zbyt atoli nagła szybkość pędu zostawiona w dolnym zakresie aż do tamowania oddechu posunione i przypadki nieszczęśliwie zdarzone za niemałym zarzutem, koniecznośći ich poprawy wymagaiącym. — Przy Niagary ulp mniey więcey do tych odnieść może być —

Bois de Vincennes Gay w Wesen zdrugiey strony miasta na 2000 morgów obszerny, niegdyś zwierzeniec murem otoczony, dziś regularnie ulicami poprzerzynany na przeiażdżki stróy paryzanom — Près St Gervais i Laseté de Romainville

(Villa Romana) za rogatką du temple dla położenia nader pięknego, gaiami cienistymi, pól rolą i winnicami zakrzewionych, łąkami zielonymi, nakoniec wygody doznawanéy ~~xx~~ wdniach wolnych od paryzan; odwiedzanemi bywaią: —

Do rozrywek ludu paryzkiego prócz muzyki i tańca należą takie gry, których ilość i rozmaitość, w miarę nadzwyczaynego za niemi przepadania obfitą bywa. Gra w kulę iest nayspolitszą, w którą kolwiek stronę miasta wyiechawszy ią znaleść można spospolicie wszędzie w szykowane, do rzucaney kuli drewnianey większemi w kolcy rzucaiące, tak aby z miejsca albo iak albo nayblizey stoiąc wygrawszy. Gra ta równie iak klapianie w dołek tak między młodzieżą upowszechniona że kulki kamienne oddzielnym nawet handlu stały się artykułem. Tu należą iesdze kręgle, hustawki, bóżki, gra w pierścienie czyli karuzele, gra w obręcz, fraszki (stupids) itp — Gry w karty hazardowne (pharaon, zakazane, inne zaś iak np piket domino, ~~xx~~ kości, bilard, warcaby nayczęściey lubione i po publicznych używane miejscach; pewna ich część podemtom wypuszczaną (trente-un.) anatomity rządowi przynosi dochód. — Gra czerwono-czarna (rouge-noir) na czele ich stoi, o szczęście w niey wszystko wkładane i zakaz innych gier nayściśniey do ich uchronienia przestrzegany. Stół olbrzymi suknem (czerwonym) wybity, wzdłuż przedziela na dwa pola (żółta) tasiemka, na iednym z nich przystępiony (czerwony) stołek strony odróżnia. Gracze wokoło stołu siedzą lub stoią bacznie na ciągnącego i wypłacaiącego (siedzącego) wspomnika, po końcach nadto stołu dozorcy z pociągaczkami nad stawką przeciągaiącemi i wskazywaniem wygranéy. Po stawce I ~~xxxx

I Oto stawce ciągnący z kolei z jednéy lub zdrugiéy strony
stołu ~~pan kolei~~ naprowincialiści graczów do ogólnego
grania Tour: Messieurs. Messieurs faites votre
jeu, faites votre jeu, le jeu ne va plus, albo
po prostu krótszy: Messieurs jeu fait! ci-
gnie w dwa rzędy karty tak aby w każdym niemniéy
jak trzydzieści cztery ~~oo~~ wypadło, los z przeczy-
ki, a okazawszy ogłasza, ~~ogłasza~~ wymawiając
kolor (który wygrany wyszedł) np. Rouge gagne. albo też
dodaje ~~rozmaicie~~ et. couleur .... zosta-
wiając resztę na domysł (etc. etc.). Obok zaraz
ciągnących (~~tak zgóry jak drugi~~) (: les tailleurs :)
tak zjednéy jak drugiéy strony stołu siedzą
zbierający (: Croupiers :) którzy nietylko karty prze-
tasowane ciągnącemu zbierają, ale odciągnione
tablice odgarniają, nowe zaś na nie podania i wy-
płaty ~~trudniéj~~ niemniéj grabieniem pregra-
néy ~~iż~~ trudniéj ~~ciągły~~ i jednostayną mechanizm, szcze-
gólnéy uwagi na rzeczonym, nabrawszy albo-
wiem ze ~~zapasu~~ szkatuły na środku stołu le-
żącéy ~~kilkanaście~~ szeroka lub zdata,
z miejsca, jak z rogu obfitości ~~pełne~~, mnóstwo
po stuce
na obie strony krupiec tyle ~~ich~~ ile kupek stanowio
~~potrzeba~~ a którém mimo odległości kilku stóp poda-
~~ją~~ na płask obok stawek regularnie
~~ułożonych~~, bez
odwócenia, potoczenia ~~ją~~ jak wyżéj. Miarkuiący
zdarzyć się zdołek, położenie, to pociotkowie de Bout
de table zwani, pomocnikami strzegą porządku
ustawieniem stawek
rownie jak gospodarzem pregranéy na Dan-
(bardzo czytelnie)
kowi.

kowi. Kto stawki i wypłaty nietyka, zostawi
już tym samym, postawić wszystko na
dalsze ciągnienie, stawkami stawki a szczęścia
los ~~nieprzyjaciół~~ nieszczęsny rozstrzyga jego zamiary. —
Ci, którzy jak mówią los przesadzić albo
raczej którzy sami siebie przesadzają, równie
jak owi co radzi by tajemnice fortuny wy-
tropić, lub po prostu pozbawieni zapasów
żyć ~~z pułapka~~ żądze nałogu gry lub zwy-
czaj. przynajmniej z pragnienie chęci lub za-
to obsadzić, żądają kartek ~~biało~~ czerwono i czarno
wzdłuż lemiowanych i szpilka każdą wygrana
przegrana którąże znaczą, wnioskując przez
to ~~prawdę~~ losu wolę lub ową stronę albo
żądając raz na raz ~~z~~ napoju (winnych
stawkach ~~pieniędzy~~, w wyższych lemonada, orzeźwiają
bez płatnie podają:) szklanka ~~po~~ szklance ~~gł~~.
~~zwiększy~~ wśród złorzeczeń, westchnień, spełniają
wszystko atoli to mimo patrzący nad siedzą-
cych, wspartych lub stojących graczów ~~pontes~~
w pobliżu ~~przy~~ ~~stołach~~ ~~lub~~ ~~stołach~~ idzie milczeniu. Poza
ciągnącemi dla bezpieczeństwa *) i porządku na-
czy, stoją Rozkazy grzeczni (Inspecteurs de jeu:)
przy tajnych nikomu nieznanych ~~czuwają~~ ~~su-~~
~~fluba~~ ~~a~~ ~~podwyżki~~ ~~ilości~~ ~~grabi~~, i ~~odbywają~~ ~~kolejno~~ po-
~~dwóch~~ ~~godzin~~ ~~odbywania~~ ~~odbywają~~ ~~na~~ ~~przemian~~ ~~z~~ ~~gośćmi~~
trzy godziny co ~~Inspecteurs~~ leur quart
~~wołają~~ ~~Inspecteurs~~ ~~Inspecteurs~~ ~~Inspecteurs~~ nazywają.
Panami Kasjerowemi, Messieurs de la chambre
za ci co postrzega ~~mniejsza~~ to ich podawaniem ~~pijaka~~

*) Zdarzył się ~~taki~~ taki śmiałek iż korzystając z chwili wypłaty, pozwawszy kilka ładunków napoleonków, mimo stóp, stróżów, otaczających (Boulogues przeznaczonych) i rozdawszy wielką zawadę monet, uciekł. — Od tąd kasa lepiej strzeżona.

piwa itp zatrudnieni, [illegible]

Domu Maître de Maison wszelkie za-
123
dasy lub uszczliwości, rozstrzyga [illegible]
Wielki zaś mistrz (Grand
maître) oley, rogóżki, napoje itp do miejsc
woźni należące dostawia [illegible] i drobniejsi sługalce lecz również wielkie pełnią
obowiązki do nich [illegible] kroty lamp, [illegible]
gazu itp z prawem itp zależą. Co do samych graczów
klasyfikacyi ich daleko [illegible] rozstrzeg, od
kapryasów lecz zależą, ci lub pogrywający
Statków lub Werotowskich roku [illegible]
formalnie szeregi, z przewagą przecież
ogromną pierwszych, Bank albowiem (na czele)
gdy zawsze przodkuje, a [illegible] z dwóch idących przeciwko
stron zawsze jedna idzie na korzyść
gra na korzyść reszty; potrzy stawiających;
Bank tedy nie nierozumiejąc a zawsze wygry-
wając nie idzie że wielkiemi korzyści odnosi,
Stawkę otrzymuje i dziwne ogromne opła-
cal. — [illegible]

Średnim urzędnikom gry, [illegible] przy stole
siedzi, dwóch ciągnie, dwóch odpowiada; dwóch po-
ciotki (jak najwięcej) gniatane przez innych tu owdzie na no-
gach [illegible] bądź dla dozoru lub uwagi
[illegible]

Domy Gier nastały [illegible] za [illegible] Dyre-
[illegible]

(Kloryata. Restauracya Pataysk
z ogródkiem grand jardin nazywanym
[illegible] letniczystym przybytkiem
Szlachcic pomijanym. Szczególne jego przy-
branie, poszczególni [illegible], mamuny, bron-
zy, kastra kobierce, obicia itp rozmie
przechowania zwyczaj jako piękna
gry zachwyca. Pomiędzy dziedzicami gry
a panami cudzych szkatuł na owa [illegible] maszynę:
że ich kto więcej wygrywa tym więcej [illegible]
[illegible] zapalanie i nakoniec wszystko i [illegible]
[illegible] albowiem zapalona imaginacya jego
[illegible] granic, podniecać zwykła dotąd
chuci [illegible] wszystkiego z własnym ma-
jątkiem nieznaią, ta może zwyciężoni dło-
mocą ludzkiej w całym [illegible] zamie-
[illegible] nadzwyczajne [illegible] Mi-
nistrowie, Xiążęta, Hrabiowie [illegible] Baronowie,
słowem wszystko co [illegible] bogactwy obsypane lub
Zaniemi wzdycha, na podróżnie, co za wielkością
lub próżnowaniem goni wszystko [illegible] tu gromadzi
mieniu i na los pusty. Wszelka wygoda, zby-
tek, napoje i namiętności zapalające rozko-
ku Bale, Tańce przerywane wielkiej
Operą wypełniane tuncerkami [illegible]
[illegible] środki wtedy i pomysły na wy-
dzenie niedopuszczalne lub próżno, [illegible]

I

Ø Ten rewolucya jedna tylko była Loterya
pod imieniem Królewskiey ; Dziś do kilku ich liczba. W
1660 [redacted] pierwszy Tonti wprowadził Loterya do Francyi, od niego to
Tontyny ow wprowadzania nazwiska tuaw poszło. Tablice
te loteryine francuzkie cuchają za nayodleglejsze
nadzieie. Znaczna stawek, wygrany i zysku na korzyści skarbu przynależącego z
12 lat kolejnych od 1816 do 1827 pokazuje
się iż po odbyciu wszelkich kosztów, wynosi
ney ich czysty rocznego od 10,533,279 do 15,507,449 fr.
imi na
w ogolności Skarb zawarta, oprócz korzyści
przypadku, każden zaś mieszkaniec Paryża
rozrachunku na cała ludność bez względu czy kto gra
lub nie, ponosi ciężaru loteryinego część tego
rodzaju czysty dzieden okładem franków.
agrowna. Dobrowolna zniewa maiątku dospra-
wiedliwia mylnie, owo zdanie o Loterji
Dowiedz do Loterji że wchodzi ig doniey drzuciami
nadziei a wychodzi z podwojonemi rozpaczy...

Widowiska.

*) Opowiadanie powtórzone od niegdamiętnych naszych [illegible] w Rzymie, albowiem za czasów cesarzów Rzymskich
go łącznie z bogactwami na godach weselnych zabawiali, opowia-
dając wierszem lub prozą rożne przygody życia towarzyskiego
tych samych biesiadników bawiąc się w Rzymie, starożytnie, nazywano ich Rimarii.
[illegible]

(do tamtej strony pod mm)

zastawione
Sama los grzeczny dał nam
zupełnej
nieruchomości ruiny, bo mnóstwo domo-
wości, licha, z nadziei podniecia dotąd
wspaniałych pozycha dopóki z maiątku Pelagii
do S. Pelagii lub w gorsza
dziw odmiany chwały nie wzięcia. Jest tu
Des Etrangers miejsce gry niczym podobno do fra-
skaty nierzuć, chyba tam się więcej wstęp
utrudzając więcej iestre do się wabi, zagrała...

Stawka wgor czerwono czarna, naymnieysza 5 franków, naywyższa do 12 tysięcy na raz iden bywała która teraz znacznie ~~zmniejszono~~ ~~ograniczono~~ ~~zyski~~, napiwek szczególny ~~dostawcy~~ ~~podawaniem kart~~ ~~do~~ ~~gry~~ ~~zwany~~ ~~zyski~~. Stawka wgor ~~dozwolonej~~ naymnieysza 5 franków; ~~bywa~~ roletta nie trwa od południa do północy. ~~Lecz bóle~~ ~~pomocy~~ ~~tylko~~ ~~wyjąwszy~~, zatem idzie ~~ci~~ banki ~~[illegible]~~ ~~wpisy~~. Dzie więc iest mieysc szczególnych w mieście na gry przeznaczonych, z których w samym pałac-royal cztery ~~[illegible]~~ otwarte. Są czerwono-czarno na 9 stołkach, rozstawionych 13, ruletka, kostki ~~[illegible]~~ typ zaymuią. Sztuka gry ma 120 tasuiących, 20 ciągnących 102 ~~[illegible]~~ 10 pomocnych, 12 nazwanych partyi 1ey gotowizny; 12 zwyczaynych dozorców, nakoniec 130 stróżących. Wydatki podemców gry od rządu trzymaiących, mieszczą się 114,290 franków wynoszą, z których na same karty półtora tysiąca a za piwo, lemoniadę i typ napoie gościom graiącym lub ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ trzytysiące franków wychodzi. Ogólny rozchód bierze w to 16.000.000 za przywiley rządowi opłaconych, rocznie do 9.600.000. ~~[illegible]~~; zostaie tedy podemcom rocznego zysku do 1,881,851 czyli za całą dzierżawę gry 11,191,851 franków. Widzimy z tego iak rząd gry gorowaci ~~[illegible]~~ musi. Że zaś ~~[illegible]~~ krzyżowe pieniędzy przytym gry ułatwia, dzięki gier w samym Paryżu nayczęściey metalowey, bywa zakreyonych w obiegu 1829 roku do Loteryi 350,000,000 franków. Skarbów przynoszą niemoże iak tylko na ruinie ludu, trwogi, i krwi nieszczęśliwych ofiar sprowadzać. Słusznie tedy za ostatnią samobóystwo uważana przyczyna. Ohydne to ~~[illegible]~~ rządowe, równie przemysł zgubiące iak obyczaie skaleczą, w którym całe niemal potpołstwo za topione tysiączenemu ieszcze ułega oszukaństwa; Mámidła wróżki sennikí, roznoszone po ulicach obstawiane kartki z krzyżowaniem; ~~[illegible]~~ tysiący do wygrania za iedno sous, i to pewną, niezawodne ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

Inny mowy przybrawszy portaé wielorownie kleczoc zadaniu gnin gromadzi zachwyca. Tu Diabotki Kartezyusza, tam magnes, optyka, elektryka; dalej chemiczne ziawiska, nauki znawcow, opowiadaczow lub stuchaczow maiq. Przy sciance gramatyk, pod daszkiem matematyk ustawione prawidta lub dziatania ogtadza i przechodzqcym iako pewne niezawodne prawdy pozbywa. Ten po wodzie pltywa ow ieq zgtowq nurzy lub rozniem brata, pieszo iezdzi, po powietrzu lata; a kazdy i wszedzie do iednego godzi celu za groszem wytionym goni, i uwage lub cierpliwosé widzow indytuiqcq zwykle uzywanej swoiq. Mesjeurs, Medammes. Skarbi zawsze od panow pozrzynaiq. — Spoz krotowych zabaw codziennie wsrod ulic naszucaiqcych sie tysiqczne ieszcze znaleé mozna rozrywki, to w przeglqdaniu ryjin, towarow, dizurek, to w przepatrywaniu sklepow, to rozmaitosci znakow, pqztem, trafnosciq, oryginalnosciq napisow celuiqcych, na zaden wydatek nie narazaiqcych, rozterznieniu atoli wtorzde i prozniactwa przyiaznych, i to zawsze i ciqgle: od rana do wieczora, i od wieczora do rana napotykanych. —

Mozniejsi lub ubozsi, z ujmq niekiedy innych potrzeb, rozrywaé sie chcqcy, do miesc szczegolnych rozrywki pospieszaiq, ktorych wielosé i obszernosé, nie zawsze mnostwu widzow wydotaé mogq. Pierwsze miedzy temi sq teatra. — Opera wielka / Grande l'Opera: / Krolewskiej Akademii muzycznej noszqca nazwisko, pierwsze w stolicy zaymuie miesce. W pietnastym ieszcze wieku wymyslona we Wtoszech opera podata mysl Kardynatowi Ryszeliew, Annie Austryaczce przypodobac sie chcqcemu, zaprowadzenia iey w stolicy; iakoz 1646 sprowadzone z wtoch spiewaki pienwsi w paterojat wszta la finta pazza na scenq wystqpili. a lubo wpoczqtkach nowosci ta rozmym przeciwnosciom podlegata, wszelako z czasem nietylko ustalenie, ale i upowszechnienie znalazta. W pienwszych poczqtkach, zawiqzku, Marzgabia Sourdac machinerya popisywat Lizdz Berrin pierwsze robit opery, do ktorych Lambert muzyke dorabiat. Po tych Lulli stodyczq gtosu sklicznie Quinaut rozwiecit spiewy; Rameau wyrozyt go wspaniatia atali swym przez ziawionych Piccinnego i Glucka byt zastqpiony, albowiem harmonia cudzoziemska w modzie wszedtszy narodowq o upadek przyprawita. W poczqtkach pienwsi nawet z panow w baletach na dworze wystqpowali, miedzy ktoremi Vestris i Gardel celowali. Po dwakroé ogniem zniszczona w miesca nakoniec dzisiejsze przeniesiona, iednq ze pienwszych i nayokazalszq Statacie na catq Europe. Zaymuie wzdtuz 29 a wszerz 19 sqzni odosobniona o 4 facyatach tyleq ulicami otoczona. Frony wchod z ulicy Ryszeliew przedstawia portyke wielki od 8 stupow; przed sionek 11 sqzni dtugi, 4 szeroki zdobiq kolumny doryckie. Sala srednicy stop 60 do 3 tysiecy widzow pomiescié moze. Po za parterem coraz wznoszqcym sie przypadaq loze z krotkami po nad trzema rzqdami loz czwarty i pod podsiebitkq 5ty. Teatr ma 72 stopy kwadratowe prosceniom 40 wysokie. Od przodu przypadaq wchody lecz dosyé niewygodne i na przypadek ognia zadiasne

a Capite

1842. Paletin M. Opery Wskazowki do 68.000 franków
Corps de Ballet - 83.000. fr.
Chory spiewa: 115.000.
Orkiestra: 1 Dyrektor 1 Inspektor 116 osob

Celniejsze płody poetów i muzyków wystawiaią wo-
że (to) w tak wysokim stopniu doskonałości, tak okazałości i
widzieć niemożna
wspaniałości, iakiey nigdzie ~~nie zastaiemy~~. Wszelkie żywioły, mito-
logia, dzieie, czarodziejstwo, rycerstwa dawne, raj, niebo i piekło za-
równo z iak naywiększa obiawiaią się łatwością. Zasłona niezapada
zwykle, więc za danym znakiem wóka mgnienia z niebios, ziemi
wszystkich stron świata, wypadaią na raz dekoracye, nayprzedniey-
sze świątynie, gmachy, gaie itp stanowiąc widoki. Zatrzia dwoy
spiew słodki, dźwięk tuczny, i to orkiestry liczney ~~[illegible]~~ i
głosów lekkość, pęzel wozdobach i pierwsze wzaiem walczą,
nad=zwyczay na omamienie zmysłów działaią ciągle nowościa poru-
szaiąc podziw, zdumienia lub zachwycenia kolejne.

Balety W sto i dwiescie wszelkiego wieku ~~[illegible]~~ wystawiane
osób przy wielkich operach lub przez się kilkoaktowe do nayaz-
szego szczytu sławy i świetności gdzieindziey nieznaney doprowa-
dzone, nad Zefir np i Psyche, porwanie Prozerpiny, czarowne Danaidy
mogą co równego, co powiem podobnego na innych teatrach przytoczyć
Początek i postęp swóy iuż Ludwikowi XIV winny, monarcha ten
wydanemi wyrokami, że występowanie w baletach, bynaymniey
szlachetności i powadze osób nieubliża, nietylko wspierał go,
ale sam w baletach występuiąc pierwsze w kraiu domy Monmo-
rancy, Wilson itp swym przykładem poiarzmił, a tak dzielnie
płciów fundamenta założył. Za Cesarza ciągle protegowany
niedziw że tak daleko wygotowań potrafił. — Co do śpiewu i
harmonii, wielkość i doskonałość opery, niemniey bytem Cesarzem
przyznaną bydź powinna. Miłośnik i znawca niepospolity har-
monii, pierwszy dał ucznió wartość boskiego śpiewu, i zaprowadził
u nowo szkołę iedyną w tym rodzaiu włoskiey biegły w teoryi,
fortepianista niepośledni zasyciwszy obfitym artystów datkiem,
poparty talentem wielkich włoskiey ziemi mistrzów, Paisiello
Cimarosa, Cherubini, Paër, itp do stolicy zięzgniowych,
sam odziat i narady w chwilach od zatrudnień tronu wolnych, w
ostatnim gabinecie z pierwszemi odbywaiąc kompozytorami; ileż do
udoskonalenia, upowszechnienia wznowionego nieprzyczynił gustu!
Pamiętną mamy z obrad podobnych odpowiedź, którą iako miłośnik
harmonii melancholiczney, Szumnośc kompozycyi pewnéy Kerubi-
niemu wyrzucaiąc od niego był odebrał, Chociaż Panie by harmo-
nia nigdy marzeniem politycznym niebyła na zawadzie..... Postę-
powanie wielkiego monarchy, iak znaczny na artystów narodowych
wpływ miało, przyiemność i łatwość kompozycyi Blandzyniego
słodycz i świetność Boaldye, melodya Berton a słuszność na
koniec w romansach Lamberta naylepszym dowodem. W po-
mnożeniu operze nieszczęście Konserwatoryum nadbiega, iemu to ważność
i zaleta chórów dzisieyszych w śpiewach, i biegłość dostarczanych
artystów opera zawdzięcza. W poprawie śpiewu, łagodności i słodyczy
iego przeporniu niemożna otwarcie na czas niejaki teatru włoskiego

i nadziemski talent x stawnéy iego Dyrektorki Katalani, ona to
zaiste do zaszczepienia metody wielkiey włoskiey szkoły we
naywięcéy przyczyniła. — Prócz harmonii i dis harmonii, zawsze po
ulicach słyszeć iest daiących, prócz oddzielnych po placach dobrych nie
kiedy muzyków w grupach lub szeregowo stawaiących, śpiewaków,
gitarzystów itp o szarey godzinie dla postrzeżenia finansow, a unik
nia zebraniny wpośrod ludu popisuiących się; — Codzienne
użytkowanie w publiczności, przybywaiących lub w mieście bawią-
cych nieprzeliczonych (I) artystów wszelkich narodów, x na rożnych in
strumentach wirtuozów, iakiemi np są prócz wspomnionych Lafon
niegdyś na dworze Napoleona pierwszy skrzypek, Stamy nasz Du-
ranowski, Vernet, Baillot, Mazas, Vogt, Tulou, Dauprat
Norblen, bracia Borerowie, Casimir, x nasz Mirecki szkoły
włoskiey uczniowie w kompozycyach średnych, tyle w stolicy fa-
ali wielbiony itp; x śpiewie nadto Panie Fodor, Carat, Alber
Panowie Pellegrini, Garcia, Bordogni &c. Wszystkie te środki x zasiłki razem wzięte, doskonałą bez przerwy harmonią
a tym samym łagodzą ostry i krzykliwy śpiew, pozbawiony giętkości, łatwości i muzykalności języka francuzkiego *) którego dysharmo-
nia, zgrzytanie wiecznie dotąd psalmodyami i recytatywami stuch mu-
zykalny na niższych zwłaszcza teatrach, iuż więcéy
na wielkiey operze, czuć się niedaią. **) Miejsca Europy
lepiéy poswięcone są Sala Lirowa przy operze i Olympijska w
ulicy de la Victoire, miejsca szczególniey od miłośników harmonii
odwiedzane i uwielbiane, iakoż Włochy uyiawszy, nie podobnego gdzie
indziey słyszeć niemożna i niepodobna, sama uwaga tego, iż wszystkie
Paryż opierać się muszą, naylepszą powziętych nadziei mozi być
rękoymią. — Tu i nasza Szymanowska pierwsza [illegible] weyru
Forteppianistka w 1824 paryzian charakteryzata a dziś
stawny Wirtuoz i kompozytor Lewinski zadziwiała
nie iest tu miejsce obszerniey nad czytkim [illegible]
rozprawiać, i tylko zdanie Juliusza Cezara, mowę Hektorowi do uszu da-
kich zwierząt przyrównywaiącego, dla wydobycia i wyćwiczenia
ania dzisieyszego, utrzymać się niemoże jednakże
zastanawiaiąc się nad mieszaniną panuiącą w tym
myśli z mową i czynnościami, które miasto, obfitości mieszkańców
iemu właściwych, z wielkiu ubóstwo i czystą dwuznaczność
dziwactwa pisowni i wymawiania rodowitych francuzów nie-
raz w niepewność i spór wprowadzaią, którym ni wielcy prawnicy mą-
wie ni całe Akademii zgradzić dotąd mogą. Brak przeto wrodzonej
harmonii i to niepozbawione en, un, in, an, ain, une, ieu,
dziwi nie mniéy dla tego Dyderot obecny nie-
gdyś scenie przenoszący widok akcyi nad mowę francuzką i słusz-
nie, uczy zakłat, iż dla tych Cyczerony, biorąc, iż co do bo
gactwa, czystości, zwięzłości mowy, pewności, mękkości, a w potrzebie i pię
kności; iż dokładnéy pisowni zwymawianiem zgodnéy, krótko mówiąc
wiele z żyiących języków przewyższaiąc nietylko mowę, ubóstwiaią
nad rozważeniem i podziwianiem swoim, ale zarazem wytknąć
(najczystszém) iak wszędzie tak i tu szkodliwość z edukacyi wielo-
ziemskiey i barbarzyńskich uprzedzeń, zawiązuiących się w dzie-
ciach swego.
zaniedbywanie Szymanowska rozumiała w 1824 Paryżan grą na fortepianie zachwycała

(I) = (nie liście albowiem statystyczny do 40 tysięcy muzyków w Pa-
ryżu znaleźć można:)

* Proza Katalani zna-
czy, że kilka wielkich operz, czemu się niedaią: Miejsca Eu-
ropy lepiéy poswięcone są Sala Lirowa przy operze i Olympijska w
ulicy de la Victoire, miejsca szczególniey od miłośników harmonii
odwiedzane i uwielbiane, iakoż Włochy uyiawszy, nie podobnego gdzie
indziey słyszeć niemożna i niepodobna, sama uwaga tego, iż wszystkie
Paryż opierać się muszą, naylepszą powziętych nadziei mozi być
rękoymią. — Tu i nasza Szymanowska pierwsza [illegible] weyru
Forteppianistka w 1824 paryzian charakteryzata a dziś
stawny Wirtuoz i kompozytor Lewinski zadziwiała
nie iest tu miejsce obszerniey nad czytkim [illegible]
rozprawiać, i tylko zdanie Juliusza Cezara, mowę Hektorowi do uszu da-
kich zwierząt przyrównywaiącego, dla wydobycia i wyćwiczenia
ania dzisieyszego, utrzymać się niemoże jednakże
zastanawiaiąc się nad mieszaniną panuiącą w tym
myśli z mową i czynnościami, które miasto, obfitości mieszkańców
iemu właściwych, z wielkiu ubóstwo i czystą dwuznaczność
dziwactwa pisowni i wymawiania rodowitych francuzów nie-
raz w niepewność i spór wprowadzaią, którym ni wielcy prawnicy mą-
wie ni całe Akademii zgradzić dotąd mogą. Brak przeto wrodzonej
harmonii i to niepozbawione en, un, in, an, ain, une, ieu,
dziwi nie mniéy dla tego Dyderot obecny nie-
gdyś scenie przenoszący widok akcyi nad mowę francuzką i słusz-
nie, uczy zakłat, iż dla tych Cyczerony, biorąc, iż co do bo
gactwa, czystości, zwięzłości mowy, pewności, mękkości, a w potrzebie i pię
kności; iż dokładnéy pisowni zwymawianiem zgodnéy, krótko mówiąc
wiele z żyiących języków przewyższaiących nietylko mowę, ubóstwiaią
nad rozważeniem i podziwianiem swoim, ale zarazem wytknąć
(najczystszém) iak wszędzie tak i tu szkodliwość z edukacyi wielo-
ziemskiey i barbarzyńskich uprzedzeń, zawiązuiących się w dzie-
ciach swego.
zaniedbywanie Szymanowska rozumiała w 1824 Paryżan grą na fortepianie zachwycała

** naukę śpiewu

Którzyby np nie znaiący języka tego chcieli, że i kilkanaście liter potrzeba na wyrażenie kilku brzmienia [illegible] np quinzevingts ma znaczy Kes-we?

*) Niemiec tu miejsce obszerniéj nad języki
mowy rozwodzić się, rozprawiać, i lubo zdanie Juliusza
Cezara mowę Gallów do użycia dzikiéj zwierzęcéj mowy
rownaiącego, dla wydoskonalenia i ukształcenia
dzisiejszego, utrzymać się niemoże, jednakże za-
stanawiającą nad [illegible] francuzkim, ciężka niemało ja-
mniąca w sobie niezgodnoś myśli z mową i czyn-
nościami które wyraza lub maluie, owo np. aller a cheval, en poste,
mouvir, faire venir, tourner dans, quatre
vingt dix neuf &c. &c. &c. idę na rożen, idę w pocztę
krobić przyiść, wczoray dwa, cztery dwadzieścia
dziewięć dziewięć; a iednak wyrażaią
jechać konno, lub pocztą, zmarł, przyiść, oba, dziewię-
dziesiąt siedm. !!! niezmierzone te zapasy mieszka
ią dziwacznoś [illegible] pomnaża dzisia
dziwacznoś, wielkie ubostwo, dziwologi pi-
sowni a nawet trudnoś samegoż wymawiania
rodowitych i uczonych samych Francuzów w niepewnoś
i spor. wprawiaiące, a którym ni wielu francuzi
mężow ani Towarzystwa uczone ni całe akade-
mie dotąd zaradzić mogła. — Trudna iest przyzna
mu i harmonia, owe albowiem niemęczone en,
un, une, in, an, ain, ien, rożne nieudane ga-
dzenie niedziwi iż [illegible] nieczyste uczonemu Dyde-
rot powodem do zatykania wrzód sceny uczu,
widok albowiem akcyi [illegible] nad dys-
harmonią przemowił. — Coż niedałoby się
iesze powiedzieć o tak zwanym: Francuzkim
uszieniu, francuzkiey mowie nadobney, beau
monde, beau langage ktoren zgruntu wzru-

wszystkie wyrażenia z szczerym, krótko
gadającym nazwaniu by wypadało. Trzeba
więc którego bądź autora francuskiego, mniej
okien na którą bądź kartę tej
w każdym niemalże innym języku, na
każdej niemal stronicy widzieć nienowe, potrzebne
dziwactwa pisarskie, zuadectwo. Te
zaiste wyrazy od których Cnoty pełen
mowy, dziecinnej, zgody serca z usty i myśla,
prawdy i pewności wyrażeń, a wszelkiej pie-
rzchliwości i harmonii tej wolen, niemałym nowe
będą powodem do zamieszania i wpra-
wy przed francuzkiem i tytu imieni ję-
zykami słonicy dworzeni. Trudno
zresztą ustąpić ten do samej ograniczyć
nagany, trzeba tu wyrazić, pochwa-
lić należy kiedy co godne pochwały
Kto język francuzki wdzięczny, czysty, ota-
nie cywilizacyi europejskiej, właśnie jest
nepotyzmu pełny w życiu, pyta kto
dla czego? — Oto właśnie dla tego: że po-
lityka, etykieta, dyplomacya tego podobnego
rodu cnoty nigdy bez niego obejść się nie
potrafią jak przykra owo Cycero nasze
myśl tłumaczenie co w mowie to i w nie nie
poprawia. . . . . Nieporządnie zresztą nikt za
co do potrzeb naukowych wartości zapewne chciał
bym nie, bo co w tym wszystkie wielkie w prozie
wieńcie francuzki go listowie. — Jako na-

Słownik języka Francuzkiego wymawianie, ta-
że w ustach krajowców wprawie obcego języka
bardzo trudne: iż bez obcowania
z Francuzem gadaniem i spiewaniem tamtejszym
wprawić się nie można. Gdy mowie gallów
właściwemu; chciałby cyzelatym za cię prze-
mówić językiem niełatwiby i zrozumiał;
gdy tylko nieskazitelnym wymawianiem
znajomość języka Francuzkiego i w mowie tej
prawdziwa. Do Ojca naszego! — jakie
to Pańskie Ojcze nasz! — jakie
ich wymawianie? oto: Pater noster,
„ki es e sielis, sanktifijetur, njomen
„tjuom, atjenjat Rejjom tjuom &c.
Proszę tej próbki proszę porównać z tamtej
i tud odmawianey modlitwy (o wielu albo-
wiem okolicach przez Francuzkiego niemca, fran-
cuskiego pastora:) i wymawianie tak skazio-
nego a zawsze spiewającego a razem pijącego
Sam Instytut cel swoiey i pierwszey
we Francyi Osób i ich siedliskiem, bo nikt
prawie Francuz cudzey wszystkie bez wyiątku
języki wymawiać niemie, ale ozorem (na wiele
wzgl. narodowe przebrała; ta okoliczność py-
tania z powodu sztuki Francuzkiej wszy-
tkie na spostrzeżeniu Instytutu rozmowę,
zamiast albowiem: jam autem una de prin-
cipalis causa, Pan Lagrange Jekr. Instytutu spiewając i pijąc, mówił: Ziam

otem

otem, żjuna e prześpiatis koza,

§. ca naturalnia mimo woley w nas uczucia wzbudzaiąc, dało zarazem powód rozmowie upóźnywaiąc a tak ~~bylo~~ nawet to z strony drugiey okoliczności na ~~pod~~ tak oryginalnego wymowienia. niebyłaby nawet miała słońca zaley nie. uwaga zmey strony wskazuia, że ~~z~~ żyjąca ~~francuzki~~ bez wyiątku języki na ucho o strony ostatniego przekabiaiąc ~~ijaytka~~ niemaiący jak ona. wszystkie wymawiaią. ~~ijaytka~~

=OO=); niemu (podobnie) tak mierny wpowszechnieniu śpiewów i tańców narodowych polskich we Francyi. Wzmiankę tamtejszą a mianowicie na Pandorze (: 6. kwietnia 1830 r. obszernieyszą o nich podała ~~mam~~ wiadomość. P. Jarnicki obok śpiewów polskich umieścił ~~ofe~~ i słowa francuzkie przekładu ks. Fulgence i Fremont. Najciekawsza kwestya zdobi Rzymia do czasów tych dziejów zmierzaiąca. =

Między ~~w~~ modnie Bordier, Volange i Beaulieu samemi tylko utakami do smaku zabawiali publiczność, dziś prócz, komedyi wyższego rzędu krotochwilami przeplatanej, bagatelle i Drammata nayiącej w teatrze francuzkim grywaią. Dramatyka = ~~ciekawa~~ =

**) Wedle spostrzeżeń na dowiadczeniach wspartych i Dziennika wiadomości Paryzkich panuiącą ~~ciemność~~ Kolay zdatności i usposobień do śpiewu ~~wielgłosowego~~ narodów Europeyskich: Włochy, Polacy a nadewszystko zekranie, Rawiańcie południowi Szwaycary, Francuzi Hiszpanie i Portugalczykowie dalej, węgry niemcy Holendry, Duneyki Szwedy a wkońcu anglicy

Harmonia i taniec ubiór i ozdoby machinerya nakoniec wdoskonaleniu świetności znane w świecie przechodzą teatra, domyślać się każą iż pomimo licznych zwolenników, i natłok w operze nigdy wpływu nakładom, ani odpowiedzi ani wydatków zaspokoić zdolny ~~nie jest~~ ostanie dla tego to rząd do 500.000 franków rocznego iey dochodu wiele ieszcze dodaiąc, milionem sto tysięcy franków zaledwie utrzymać ią może. Ogromne te koszta, projektuią wspaniałe budowę nowey opery, która obszernością dzisieyszą przewyższaiąc, licznieyszym widzom, nakłady przyszłe odbić będą mogła. Projekt ten rozalieci popiera śmiercią Xięcia Berry, na fundamencie niestałą, to iest mordu tatay spełnionego, że zaś wypadek rzeczywiście nie w operze ale na ulicy zdarzył się ulica tedy zagubi nieraz operę wypadałoby. Między śpiewakami w operze Laïs, Lavigne, Derivis; Dobatkie zaś Nestris, Paul nadto Gardel i Bigottyni tłuszcz całą. — Stępne od 4½ do 10. franków. —

Théatre français. Teatr francuzki. Pierwsze komedye wspaniałe bractwo męki pańskiey, Jarmarki, Działwa bez troskow; les enfans sans souci; w szpitalu S. Trójcy Dawaty. Tryumf aktów apostolskich w języku oyczystym przez Stefana Jodell sporządzony był pierwszym dramatem i sceny narodowey zawiązkiem. działo się to 1552 a ratym o pół wieku poźniey od [redacted] teatrze narodowego iokkowie, gdzie już około 1500 w Klasztorze OO Dominikanów, podobne komedye wreszcie miejsc opustu wyprawiano.*) Pierwszych co większą sztukę, u nas dawanych [redacted] krytyka i poprawa obyczaiów, [redacted] w i dzisieyszé teatra przeszły. — Cokolwiek będzie prawdziwym teatrem francuzkiego założycielem był Molier; po przybyciu swoim do Stolicy, daiąc pierwsze na przedmieściu S. Germana wystawy, nayzgorsze wprawdzie miał powodzenie, i bliski nawet był upadku, wsparty atoli pomocą rządową i przyiaciołmi monarchy 1660, pomyślnym skutkiem wieńczony stał się zarzewiem nayświetniejszym sceny oyczystey tworcą. Trupa iego w rożne przeniesiona mieysca 1799 tu osiadłszy nakoniec, do tego stopnia doskonałości dostąpiła, że nietylko na całą francyą ale nawet całą Europę w pierwszey zachowała się sławie. — Budowniczy Louis stosuiąc się do szczupłego mieysca 350 sążni, całą uwagę na potrzeby iego wewnętrzne obrócił, zmiarku powierzchowność do 100 stóp wysokiego wprost tai budowiec. Obchód stopowy w ulicę Ryszelie porządku dorycskiego, iedenaście między stupami ma wstępów. Powyżey porządek korynthski panuie. Sala lubo na wejrzenie nieźle wygląda, nieodpowiada iednak dla kolumnowo zaprowadzonych wspaniałe patrzących, grubością swoią znacznie sceny zastaniaiących. Przedsceną ma 38 stóp światła, teatr zaś po 69 wszerz i 80 wzdłuż. Dramatyka i komika tu bywa w doskonałości wyższey nad wszelkie w tym rodzaiu teatra. Wybór dzieł Rasyna, Kornela, Woltera, Krebillona, Molier'a, Dupi[illegible] itp. w obfite repertoryum wchodzą. Talma, Lafond, Panie Duchenois, Gros, Volnais, Mars, Georges, Bourgoin, godne w świątyni Melpomeny zaimia miesca i Dyrekcya iego stanowią. — Krytyka w ubiorach, prawda mieysca, deklamacya pełna czucia, i szlachetności i mowy porywaiącey, wspólnie podaią dłonie w zawodzie Muzy moralney. Faworyt Melpomeny iedyny w swym rodzaiu nieporównany, wielki Talma, nas nietylko, ale wszystkich nabawił zdoluy zazdrości, przewyższał zawsze oczekiwania widzów i nie do życzenia nie zostawiał. Umarł w 1826. r. z tak [redacted] sławie. a zwłoki ma [redacted] Sama [redacted] zalecił, że na pogrzebie iego do 80.000 ludzi zebrać się miało.

Zaprowadzenie pierwszey w ubiorach Krytyki, Teatr francuzki Woltenowi i Marmontelowi dziwien, ich to rady i przestrogi niegdyś

*) Ustawy Synodu z 1420 r. zakazuiące Duchowieństwu w Polsce uczęszczać na Tańce i Widowiska publiczne, dowodzą nawet że Teatra u nas już w XIV wieku były [redacted] musiały.

Między śpiewakami w operze Nourrit, Levasseur, Wartel, Bordogni, Ponchard, Wauthrot, Mme Damoreau, Cinti, Mme Dabadie, Mme Dorus, Mme Widal, Mme Casimir, Mme Prévost, Mme Massy, Mme Rossi, Mme Leroux, Mme Boulanger, Mme Ponchard, Mme Lemonnier, Mme Gras, Mme Lemercier, Mme Lemaire, Mme Pierron, Mme Lemaire

Stawnym aktorom Clairon i Kain dawane, tak przyięte i
upowszechnione, że dziś co do prawdy, rzeczywistości historyczney, czasow
i miere, nayuyszego dopiły stopnia. Talma ostrey niegdyś Geoffroy
krytyki urzeń, dziś prawdy gry i deklamacyi w paryżu (podobnie iak u nas Wyrona)
nauczyciel, równie iak w grze i w ubiorach wielki; aż do szczegołów pu
Sukiennych. Niewidać tu owych brylantów, galonów, adamitów itp świe
det Któremi teatra niemieckie bohatyrow i wielkich greczyi i rzym
mężow nielitościwie obszpecaią; dosyć iest przyść po muzeum
w Luwrze, odwiedzic gabinet starożytności wielkiey biblioteki, lub
z pare kart dzieiow sztuk, przewartować, by mowię o prawdzie ub
row sceny francuzkiey przekonac się. W stępne do 7 franków.
Nie Dziś w ogniu Biordier, Kotanga i Beaulieu samemu zabawieni do
obsypi sobie rabierali się dzień prócz Komedyi wyprzego ogla nie wiecznie Krokodyla =
Smaczna zabawiali, Opera comique inaczey Feydo w teyże ulicy, 1791 przez Le
Molinos budowana. Szerć Karyatyd z przodu cała ozdoba
Wewnątrz o dwurzędnich kolumny w amfiteatr urządzony. Rozkład d
śpiewu zwłaszcza korzystny. Dzie sztuki nie okazałością iak opera
bez duchem prawdy i towarzystwo teknące. Średnica stóp 60; obszerność
pomieścić może do 2200 osób. ~~pomieścić~~
szerz 70 w głębsze stóp 48;
Cena nieco od powyższego niższa.

Des Italiens, Favart. Włoski na podwalach Feydowy od innych
piękniejszy, 1782 podług rysunku P. P. d' Heurtier stawiany. Cała
odosobniony. Peristyl o 6 stopach jonickich w smaku dawnym, zdob
fasyatę w płac poremny na zajazd przeznaczony zwrócona. Balkon
w okół piętra bieżący, prócz ozdoby w przypadku ognia może
ty. Wewnątrz sferoidalny gustownie ozdobiony. Od kilku lat opuszczo
czy teatr na chwilę wziętość pod dyrekcyą Stawnej Katalani, czystej
tonu, przyjemności i łatwości śpiewu, niemniey iak mocą głosu za
dziwiaiącey, nie nikt poiąć, ni język którykolwiek dostatecznie wy
bytu Aktorki Kość śpiewu okrzyki mocne, ~~x~~ kto nie słyszał śpiewu włoskiego, wyob
nieznaią zamie zenia nawet o niey mieć niemoże. W sztukach nadobnych, na wsze
Powaznie sceny napadamy trudności wielkość dzieła w Grollinie np Szwedzkim,
oparzyły przytym nie, ja- zpowodem w opisach przytaczana trudnościami, co piękność czarownego
kiż dawane na śpiewu Katalani; iak pięknego widziu tak drogie słyszeć
Korzyść skarmiey nieraz mówić potrzeba, bo opisywać daremne, iak przykro
szych aktorów talent wszelkie poetwaty przewyższa. Dwa pod bytność moią na
sztuki a do tego sanie paryzkiey a prawie Europejskiey Talma i Katalani, już z siebie i tak
w większych pierwsze w Europie teatra, nieczym zaiste w świecie zrownane
czynności. Co nie będzie oderwane od Francyi Włochy, a co większe godne
Teatraly wyko wszech względów mają cudzoziemcow protekcyą i wogóle zaniedbane
rzystawano znacznie zwyczaiow obcych między francuzami nauką, utrzymać ścisłe włoskiey
dochody ich po tenczas tylko kiedy Katalani wystąpiwała odwiedzaney, utrzymać
mniała P. Mars lub do teatru się niedozwolity, tak dalece iż z końcem 1817 zniewolony Krotow
harmonii pomiędzy harmonii do zamknięcia teatru. Podobne zdarzenia z teatrami
odbywała Nowe francuzkiemi w Londynie i Petersburgu idą nasz iak to
ścia w Operze scena narodowa wspierana, a cudzoziemska wybijana będzie powin
stowaiąc za tem Odeon świeżo Cesarzowey imieniem zaszczycany, obok
rana do 40 Luxemburgu przez Peyre i Wailly stawiany. Do pogorzeli
tysięcy franków 1799 przez Szalgrena odbudowany iest iednym z nayprzyiemnych
P. Santagno szych. Odsadowiono wznosi się na podniesieniu stóp 9, szero
wości i głębo 18 a długi 28 sążni. Piękny perystyl i udawane śpiewnia
wszy wchodzące stazów po całey powierzchni, całą iego ozdobę. Dzie Komedyi
przy przyszłych w smaku P. Karda Dyrektora teatru Molierskiem śpiesz
ubostwo na Korzyść ich. Dzieie Kosztu do 33,029 franków
1830. Moli

*) Na zawstydzenie chciwości cudzoziemskiéj dodaię: za wybuchnieniem pożaru pobliski opuszczaiąc Gabinet czytania, udałemsię do Szkoły lekarskiéj, fontanna naprzeciw (eskulapa) z ubiegaiącą Drugą godziną okropnéy ~~[illegible]~~ pożogi, bynaymniéj niebyła czynna. † Łatano, krzątano się, tworzeszano, kluczów niewidać, wody brak ..... wybito nakoniec drzwi, puszczono zapory ..... gwoździ trochy i uyrzenia bez końca cały zysk! ..... ~~[illegible]~~ zamiast, zapadły wieczór teatru, domówił ratunku. — Tak się dzieie nie w jednéy i nie w jednéy sprawie stolicy za granicą! ..... Brak tedy wody jak widzie-

my

my uprzedzenia zagubę napisu
na tymże Wodotrysku za czasów
napoleona cesarskiego; a za Burbonów
zniszczonego

Napoleonis augusti providentia
Divergium Sequana
Civium commodo Asclepiadei
Ornamento.

od paryzan ~~-~~ zwanego. Pigolebe na ~~-~~ ale nowszych autorów też rzadko z pomyślnym skutkiem; zastanawiaiąc się atoli, nad dobrze dobra wystawą, żywość podobno widzów to iest młodzieży szkolnéy iako mieszkańców kraiu łacińskiego ~~widzów~~ nayuiszczy tu uczęszczaiących w tym obwiniać musiemy. Pogorzał w obecności moiey 17 Marca 1818 nieszczęsne iego dopełnia, na nowo iednak odbudowany nowego doświadcza losu *). Urządzenie iego i w tym uwagi godne że w potrzebie nagłéy zewsząd otwarcia, w ~~kilka~~ minutach mimo tak wielkie, wypróżnionym być może. W czasach rewolucyiney miesce po widzeń 500. nie mogły komedyi wojenney na swoie opuszczenie na pastwę skarniaczey a łatwo zdatney ~~teraz~~ teatrze i komedye i tragedyi ~~grano~~ odbywano.

Prócz tych pięciu teatrów od rządu wspieranych i królewskiemi nazywanych, iest szósty nadworny Tuileryiski w pałacu, w uroczystościach dworu iak okolicznościach czynny. Nie iest wielki ieżeli do świetności, dokładności, machinerii, ozdób, i smaku nie więcey do wzięcia nie zostawia, tym bardziey kiedy dogodney lekkiey i chędożey winien budowie niezapomiano. Aktorowie z powyższych teatrów w czasach, w sztukach wskazanych w nim grywaią. Chcący odwiedzić go potrzeba wprzód na dworze będąc przedstawionym, i uzyskać przez szambelana dworu wezwanie szczególne. Odwiedzaiący gałowo i w obiorze dworu przychodzić powinni. Od wschodów zaczęwszy aż do sali widowisk ~~zalecone~~ przebywa się i za przybyciem wskazane zaymuie miesce. Rzęsiste i świetne sali oświecenie, rozporządzenie tak dogodne iż wszyscy wzaiem się widzą okazałości dodaie. Przybycie monarchy szambelan z lożey środkowey głosem. Król. zwiastuie, na co każden powstawszy aktorowie wita, i wzaiem od królowey powitany siadszy spokoynie bawi.

Do pomnieyszych teatrów należy: 1. Du Vaudeville, teatr piosnek w pobliżu Tuileryi 1791 założony. Drobniejsza i niższa komika, sztuki z okoliczności zdarzeń i wypadków szczególnych dowcipki lub figlotky na cele maiące, grywane bywaią. Nadto przewrotna lub wykrzywcza sztuki na większych teatrach dawane wyśmiewa lub przymawia niedorzecznościom rządowym. Zaletą. nieskiedy ich ~~lepszych~~ prawdziwszego ~~lecz~~ za to nieiako płonny na stronie, łatwo dogrzeć się niedaiąc. Ma wogóle prócz humoru dobrego swe zalety przez krytykę na śmieszności i dziwactwa sądzkie, na których nizgdy stołecznym nieszkodzi. ~~-~~ Des Variétés, Rozmaitości, na przedmieściu, w 1807 założone z teatru Montansyer trupa założyła tu osadę. Cel zgłoszony rzywanie boków, z tego figle, pustota, krzepiotarstwo, z tupetwa nad głupstwy, zapas teatralny stanowią. Za to Lukrecya Borgia przebiia się, tu Werter kale w trunek zamienia ~~-~~ tu Anglik Sofcie za nienawiść narodowy rzeź i wiary pozbawiany, nie szczęśliwszy teuton z ociężałey taktyczności, w warszawym ogłady wany byka języku, na nayczystsze atoli iak w powyższym dziwactwa towarzystw natrafia się poiski. Każdy tu dowoli śmieie, bawi się i nieraz sam w scenie udział bierze. Trafny Potier, oryginalny Brunet, dziełnie rozpust ~~-~~ przodkuie i tłustych a rykliwych miewaią zwolenników. Dowcipniejsze dowodzieo sceny obroty, uiatki ich i śmieszności drukiem nawet ogłaszane, pod napisami od wtajemniczeli wyprowadzonemi, Potenjana, Brunetjana uchodzą. Rzecz dla dobrego humoru, zdrowia, godna prawdziwie i u nas naśladowania, iakoż Łotkiewiczana los ani wątpie, powodzenie dobre zrobić by mogła —. L'Ambigu comique; Tam gdzie niegdyś młodzieńcza działtwa pod Audinot dokazywała, dziś Marsza w pantomimach i melodrammach występuie. — De la Gaité, iak i inne pokazuie

*) Za zadziwieniem chciwości widzów zdaie: Za wybuchnieniem pożaru, pobliscy opatrzaiąc [illegible] uwiadomić do szkoły lekarskiey iako wiadek doświadczenia. Tobiasma [illegible] na progu (Giuseppe) z [illegible] dzieci drugi godzina [illegible] okropnego pożaru bynaymniey czyma niebyła.

Wesołość ma na celu — St. Martin; po spaleniu opery 1781
w kilkudziesiąt dniach przy bramie Sᵗ Marcina zdrowna pod ki=
runkiem Lenoir zbudowany. Nieufna w trwałość iego publiczność
póty dóki nie zgorzeli niektórzy nie chciała póki dane bezpłatnie widowisko
przepełniwszy ławki, o mocy iego nie przekonało. Podobne doświadcze=
nie in anima vili powtorzono za dni naszych w teatrze fran=
cuzkim, w którem zewsząd zegnane pospólstwo pod hazardem życia
o mocy nowych stopni wszystkich przekonać musiało. Małe dwie
próbuzki lekkomyślności ludu francuzkiego, w tadnie iak gdyby to
nie wony z piastkiem barbarzyńską probę wytrzymać niemogły! ....
Dogodny i obszerny, tuzy melodramu, pantominie, nowem seta=
kom oko lub ucho łaskawie mogącym. —

Teatra te, z prawdziwie francuzkiego Le-Sage
pierwszy wdrobniejsze komedye piosnki wprowadził, których początek
panowania podobno Karola Wielkiego sięga; odwieczne w wodewilach
nóty i recytatywy, do znudzenia przykrzenia i na ulicach powtarzane nie
mogą iak tylko z uprzykrzeniem od cudzoziemców być słyszane. Co mówiemy
o stolicy o kraju powtorzyć wolno, bo wyjąwszy odmianę słowo co
dziennie dorabianych reszta wiecznie panuje. Gra wyrażeń pod
chwytywania, dwuznaczności, kalamburzy i tp. w ięzy kach ubogich ja
kich francuzki zawsze obfite, to tryumf wymyślania parafrazów, cudzoziemców tych i tym podobnych drugiego rzę
du teatrów.... Sztuk kolwiek bądź, lubo mniey niekiedy komiki iak na
włoskich więzy atoli przystoyności iako w niemieckich, grubian=
skich kadpertadach napotykaiąc. Co do widzów nigdzie komiczniey
iak sutay uczuć swoich niewstrzymuiący, żywość, namiętność, tupania,
klaskania, krzyki i misy, wyskakiwanie na ławki, ruchy i miota=
nia pełne śmieszności, urozmaicone mięszaniną oryginalnych sto
ów dawnych, dzisieyszych nowo starożytnych itp prawdziwie ko
medye w komedyach przedstawiaią. Na tych to równie iak brukowych
i Signor Pierrot di Napoli, Policinello di Roma, Arle
chino di Bergamo itp błazny nieyscową la folie wspierane
za matadory, bortwa uchodzą, i czyto spuszczeniem zasłony, czy
szyszotka, ſ. narzędzie w ustach brzęczące, liniami czy nalepionemi
brzytkadłami lub dudkami zawsze zgromadzonym widzom gmiskiem. W tych
Montansier w Palerojal; rożny od tamtych bezpłatny
wyprawia wszelkiego rodzaiu drobniejsze sztuki, doświadczenia
fizyczne, chemiczne, pantominy, itp; ieżeli przytym dane obia=
nienia pewne, tłumaczenia wypadków, iest prócz zabawy, szkoła dla ludu
praktyczna. Wolne wnijście i nakład teatralny odbija na sprze=
dawcy wszelkiego gatunku zwyczaiem kawiarń napierwiey odwiedzaiących
tu owdzie dostawionych; i wśród reprezentacyi zażywanych. Co
darmo miejsca zdymowali by chcieli, do porządku, powinności, napędzani
bywaią, bo wrzaski bez nieustannie przez chłopaków wstających pod tarza=
ne: Siadayć, nie stoyście! (Arranger-vous, Debarasser les plat
itp ieżeli niedostoików to za teatr nareszcie wyprowadzą z niewoli
Cirque Olimpique, Cyrk Frankoniego, przy podwałach, prócz
zwyczaynych sztuk końnych daie pantominy melodramy, dzieie
rycerskie, czarodziejskie itp w których prócz aktorów, Konie i
ieźdźcy obtańcowane i ćwiczone znaczny biorą udział. Nadzwyczayna
giętkość

Charakter teatrów Paryzkich tyle się mało
iak w Operze Francuzkiem Opera się obawia. Talmo
mimikiem Actreiskiem Pomo mark
Lekarzem Atrzeiskiem
Komik, Lekarz

pożytkosć i uległość szlachetnych stworzeń, niemniey iako szczególna Frankonich cierpliwość, wszystko dobrocią uktadaiących i dokazuiących każdego zadziwia. Jest to prawdziwie nowy w Królestwie zwierząt Pesta bzzi. Poznanie dokładne natury i zmysłności stworzeń zastosowanie w chodowania łagodnych zasad nietylko więcey dokazały nad Arabkę i wzdzidła wszelkie ale i postawiły Frankoniego na czele wszystkich dotąd w Europie znanych koniuszych. — Do osobliwości należy karlica 8letnia tytko jarzębiny, której wzrost cali 18 nieprzechodzi, nazwano ią Liliputką. Cyrkiel wielkości naturalney pokazuie z kazyka Turysta Martynet przedaie. —

Widowisko Pierre z pomocą mechaniki i malarstwa (Teatr mechaniczny)
nowy rodzay zabawy stanowi. Widzi wszelka, natura rzuty w prawdzie i życiu w małym wystawiona. wschod słońca burze, polowania, bitwy, sceny zimowe itp widoki, różnie ze zadowolnieniem widza odbywa. Pan Comte sztuki fizyczne, chemiczne, miotalnicze iako fizyk i brzuchomowca pokazuie; jest to ten sam którego iak nowicyusz w Fryburskim Szwaycarowie zgrzycem iako czarnoxiężnika spalić chcieli, a którego Cesarz Alexander pierścieniem udarował. Wszechzierca Jaegulet mniemany Indyanin z sztukami zręczności tu się zwykł popisywać. — D Robertson na podwalach przed wielu ciekawszych przedmiotów z fizyki i mechaniki, doświadczeń elektrycznych, zalwanicznych widoków pięknych iak u Pierre; nad inne nayważnieysze i gdzieindziey nietatwo widzieć się daiące ma widowisko; są to sztuki optyczne iedna z celnieyszych i ważnieyszych illuzyi zmysłu widzenia zwane Fantazmagorya. Objawianie się duchow, cienia wielkich ludzi widma itp ziawiska nayteplicy nasz iakim to sposobem w stanzytności kapłani wyrozumu Sybilli itp z ciemnoty ludu korzystać umieli. Do stawnieyszych ziawisk należały: postacie Se Antoniego, duch X. Józefa Poniatowskiego a nadewszystko w kolorach pełna życia, ruchu i godzący nadobna Elżbiety na widzow w uniformie za liczne zgromadzenie się w przestrzanych salach dziękuiąca. — Duchy podobne które Lebreton niegdyś wywoływał, dziś po zamknięciu sali znikną tu.

Cienia chińskie w Palerojal i na bulwarach. Prawdziwy teatr którego aktorami jaskółka skaczące, widzami piastunki z dziatwą a orkiestrę do postrzenia rzepoty. obok cieni i innych drobiazgów. Pan Exterez-Messieres z donośnym głosem powtarzał niespodzianki, zwrotnie i namawia codziennie około drzwi [illegible] widzących.

Lątki Jaskółka i Marionettes od wtorków przeszłe po wszystkich prawdziwie ulicach pokazuią. Stawnieysze atoli na podwalu du Temple pod sprawą stawnego Bobèche gminowi imponuią. Tamże za sprawą Pani Sachi, liroskoki Junambules popisuią się; wysoka cena miesc bo nayprzednieysze zaledwo złotowkę uczynią, domysłać się każą gatunku widzow; lubo sztuki pierwszym w tym rodzaiu wyrownywaią. —

Panorama Widowisko na podwalach. Nic dotąd w optyce niemieliśmy równego: Stoiącemu wpośrod okrągłey budowli, tak w perspektywie czarodziey ko wokoło malują się widoki, że przysiądzby zwodzonemu oku można że na same spoglądą natury. Irlandczyk Barker około 1788 pierwszy widok ten w Londynie otworzył. Miasta morza bitwy, okolica itp w zadziwiaiącym pokazują się podobieństwie i prawdzie. Widok Londynu z wieży S. Małgorzaty powszechnie w wielkiey panoramie przez paryzan uwielbiany; czystość powietrza, ubiegania obłoków

Łątki ale li tylko te dotąd miedzianskim wtorkowe i wręgiu niewyrownane.

pod obrzytów, zwierciadło wod tamizy porzezych, najwspanialsze budowle ruch ludu, pojazdów, czarowny nakoniec widok Starowiejskiego Kościoła Westmin-ster tuż wznoszącego się którego szczegóły nawet budowy badać wolno, wszy-to zdaie się byłoż prawdziwym rzeczywistym, a iednak niczym innym nie iest iak tylko prostą [illegible] złudzeniem wzroku. Jak dokładny obraz rzeczy wielki ten wynalazek dać może, następuiące naylepiey okaże okoliczności. Na wyiezdnym do wtoch odwiedziłem i panoramę Rzymu, wieża Kapito-liam dzisieyszego wpośrod dawnego i dzisieyszego przyprzadaiąca miasta, z którey widok brany; tak dokładny obraz nieznowanych w świecie pięknośći iego postrzegszy, że na pierwszym do Stolicy świata wiezdzie, mimo przedtuzone na Szwaycarya i po wtorych podróż, tak mowię rzeczy udziel obraz, że w dniu [illegible] którem świato dniem tryumfu w całey podróży nazy-wam, zdawało mi się że do znanego zdawna przybywam miasta. Pospie-szam na Kapitol, Starzec gwardyan wieży, skrzętnie prowadzi na szczyt budowli; dysząc, ia tym czasem czytam z kolei nadarzane oku pięknoś-widzę siedem borskiego rzymu wzgorków, wytykam na forum ark Septym-Tyta, obszrzymie Kolizeum, wątpli śledzę Tyboli, blizey Swiątynie mi-nerwy Bekarskiey, Traiana kolumnę, owdzie zwiedzam Watykan, nie znayduie nawet mozołu wodmęcie miasta wyśledzić zabłąkp pyszne-go panteonu!.... Damicie przewodnik, waha się, wypozumiewa po cu skwapliwie po stykmach pięzłem się ... rozmianka opiera Panoramy roz-wiązuie zagadkę. Obuwy niegdyś iey robocie Starzec cieszy się, potakiw dzieli radość i wesół rozstaie ze mną —. Kosmorama inny rodzay niższey atoli utudy optyczney, gdzie w pokoiku ciemnym kilka szkie-widzenia oddzielne patrzącym przedstawia widoki, codziennie w pałacu ryal otwarte. — Prócz tych liczne i codzienne mnożą cudowiska

z przedmiotów wpełnie bądź natury bądź sztuki marmury lub żywicy, za-kończeniami Rama przyj-bierają jakoto mia: Dio-rama, Neo-rama Geo-rama Carpo-rama Poli-rama itd. itd.

Doświadczenia holendra Demmeni. Po oprowadzeniu po gabine-ku drobiazgów rożnych z szkła cięgnionych lub dętych przystępuie artysta do demonstracyi zręcznie nad płomieniem lampy z nurek ogrzewanych, kwiaty, owoce, płastwo itp w rożnym kształcie i ko-lorze stwarzaiąc. Doświadczenia poprzedzaią zaiątka rożnych szka-rakami, które bżysze działania liczbowe, składanie imion, wyrazów zażądanych, grę w domino itp cudownie odbywaią. — Podobne tym inne ćwiczone zwierzęta i po miesiu widzieć można, między któremi prócz znanego juz u nas lwa morskiego, słonia pies Munito celuie, przypominam sobie iako uczeń cierpliwego nauczyciela Dalmazzo był ograł w domino Szgra Xięcia Lotaringii, dziś pod imieniem Philipa panuiącego, o czym i dzienniki paryzkie publiczności donieść nie omieszkały.

Szczekanie czyli walka zwierząt, lubo znacznie zaniedbana iednakże dotąd cierpiana. Pomnięc na to co może moc przykładu rozumiałbym że interesem rządu każdego kraju powinno nie tylko nie oswaiania ludu z mordami, ale i wykorzenianie podobne hiszpan roz-rywki; tym bardziey między ludem grubym, porywczym do mordów i srogości skłonnym iak nim potrzeba krótnie się okazać ią. — Na zbio-rach osób wpółkoiących schodzi dotąd paryzowi, bo na podwatach po kazywane względnie do Stolicy i portrzeba w tym sztuki, zaledwo wspomnienia godne. — Szczerzca polaków a przechwalca francuzów czyli iednym słowem podły i zazdrosny rywalem niemców, fatszerz bajek Schultes iako coś szczególnego chwali się dowiódł, że albo iak większy części po miesciu przeszedszy się z pamięci [illegible] pisał, albo że nie

bespuzo

*) Dla ciasku i natrętności kupujących bilety, okno kasy podwojnemi kratami ~~drucianemi~~ żelaznemi i zgrzytą nadto drucianą opatrzone bywa, dla kupującego zostawione dosyć miejsce na ~~dłoń~~ ręką, którą nad dwa bilety wsuwszy niepredko, spostrzedz tuż upowaźnioną parę w których się stawia. Postać ~~oso~~ osob tego (los) znieznajoma cała figura, to o napisywanie niepotrzebna, ktoraby albowiem poza szrankami wyciągać będą na podobieństwo dwóch ratunku potrzebującej ręki z pieniędzmi ku tobie być ich w kupnie uprzedzi, i nabyć ~~kupić~~ ty bilet prędzej. ~~Da pomnożenia natłoku widowisk to się przyczyna nieczystka Teatrów obrzerszoie Opera bilet dawno pomieszkuje widzy nad 1937 osob Frommanki 1522, Opera komiczna 1720. Wodewilki 1282 Dzwon 1040 widzów tuż Panienka Parnie do 9000 osob miesci mogących niepraumy stanowią Dyrektora na Teatrach wszystkich Dobre i wydarzenie wyrai nadzwyczajne.~~

**) Wzbroni zdjęta z szyi chustka, ~~zdjęcia~~ dotąd aż do tego czasu ~~zdjęcia~~ chusty obowiązuje każdego; chcesz li podobne zdjąć miejsce, stawami ~~M~~; place gardeć przestrzega. — Jeszcze sam termin daje dla tych którzy wyjazdami z parteru bilety chcą mieć zwrócone pieniądze, po dostawieniu ceny, przepadło.

***) Kawiór narodowa ku angielskom, szuka i znaymniejszey okoliczności korzysta by im dokuczyć; sam bydź świadkiem, jak wyprzedzona pod długim surdutem u angielka obok siedzącego babinka, data powod do zerwany i ~~wyjmowania~~ wyrzucenia go za drzwi.

Sklepik (obok Pałacu Royal w którym ktoś nie przebywał, przybrany ~~ubr~~ ~~niemowlęcia~~ ozdobiony wizerunkiem jego, na tle turecziabla-nym ~~kamyk~~ słowkami bry-lantowanemi wyradzanym, że-by zaś tym pewniéj przecho-dzących zwracał uwagę i ręce, (Patwo albanicum dla umorlwa sklepów i natłoku proszę ~~ich~~ by go nie żnia :). ~~Stał~~ przed skle-pem lub sążnistemi ~~krokami~~ stopami krokami Włoszy portugalczyk, turczesnąc tor-miary i oprawiąc dubaicz-Da ogłaszaiąc o pudle, którym mnie wielkiej przyiemności, Grand celebre ! Admirable ! le plus Savant ! Eido Mundo do nie (turczysie za) pudla ~~pudla~~ ...

w świecie widzieć niemasiat.—

Prócz tych i tym podobnych widowisk, na czele których Teatr francuski: Opera wielka postrzegliśmy, dostaią do opisania owe [illegible] ruchliwości Verego Jana Jeny w teatrach napadane, dobrze charakter stada francuzkiego mala-jące.—Daymy np: że Talma we Francuskim na scenę wystąpił na kilka dni uwiadomiona publiczność, pewna natłoku, a niepewna miejsca, przemyślna nad sposobami dostania się w teatr, nadchodzi dzień, przemysł od rannych godzin sprowadza widza, ściąga chciwość, która na mocy przepisów porządku przestrzegaiąc, od okienka kasy parami szykuie się; formuie w miarę przybywania osób tak zwany ogon fr: la queue. Inni pewni mieysc lub od faktorów z nabytym nadbiegaiąc bilecikiem, przed teatrem na podobieństwo pszczół wyległą, pory wcisnienia wypatruią. Spóźnieni, a wżdy zapewnie chciwi wchodzenia z rzadkiemi o stanowisko w układy, które podług długości ogona wśród zapor, szranków, porządku, nieraz aż na ulicę publiczną wodzonego to iest w miarę odległości od kasy na różne przychodzą ceny. Rozbyt podemną stanowisko, to bierzy niebawem w koniec ogona i na nowo stopki odbywa, frymarczy, i póki się tylko da, stłuszczeniu przystuża...!!! Broń boże wyborczyni, przestąpić w ogonie, zewsząd wrzaski à la queue!! fr: w ogon! Sita nawet popierany, porządek w szeregach naprawia. Biada! niefortunnemu który się pomiędzy podobnych amatorów dostanie, który znowu szturkańce, ścisku mowy duszą, ścisku wytrwałości nie wymagaią... Wybiła przed zaczęciem godzina; kasa otwarta, porwała burzliwe szranki, podwaia niecierpliwość, furki, wrzawę, która z hoyną i gęsto rozstawione czaty fr: Żandarmerya z karabinkami: zaledwo powściągnąć zdołaią. Potłuczony po ciężkich trudach, ledwo nie z urwą ręki z okienka warowanego fortkami: *) bilet, pędzi ku scenie widza; łatka tabl: zasłonka wstrzymuie na chwilkę zapędy fr: w pierwszych teatrach ku za biletami musza bywać składane: fr: złożona w puszkę nakoniec w odmęt morzem rozhukanym raczey niż parterem nazwać się mogący. Susy, skoki popychania, przepadania, podsiadywania, ileż wszystko to ma miejsce: wzdymaią się coraz baidziey batwany, zapętniała i zaznaczaią dla spodziewanych miejsc, przewiązaniem np: tawki chustki **); rozarmiałbyś że szpilki nieratlnie, iako żywo: klinuie się przybysz o sto kroków od kolegi wołany; tłuszcze długim ciałonki, sam wtasne obrabia boki; źle gdy z bocznych wszedłszy drzwi, wzdłuż tawki przebywa, gorzey kiedy od tylnych zmuszony przedziera, krzyżuie się.— Zatarasowane przeyścia, niecierpliwość, niewyrozumiałość, nieuczytość zawsze na przeszkodzie, niejednemu zakrwawione nie krwawy pot wyciśnie. Chociaiby dla natłoku wiele ani widzieć ani słyszeć nawet miało, nic to nieprzeszkadza, drzeć jednak, tłoczyć się zawsze gotowi.... Cóż tam u licha, czy Saltomortale?... nieinaczey; ciężnego się przez zaciekłe Szranki, koalicya rąk bierze w opiekę, pcha, rzuca nakoniec po nad głowy widza widzów; pierwszeństwa zrywa się za wieczka, wyższe nawet miejsca udziat biorą zewsząd krzyki à la porte! à la porte!! nieuwagi rzuconego, za teatr (9 lutego 1818) a nawet z pomocą fizyczną wymiotnąć gotowe.— Nieobrotność w attakowanym szkodliwsza w tym przypadku nad samą rabasznością, ztąd to tak często na zimnych anglików napasc.(***) Niedrożdż na tym spada przypadkiem

*) Dla natłoku [illegible] wiele, [illegible] okno kasy nie tylko kratami opatrzone ale i drzewiana [illegible] obwarowane; dla kupujących [illegible] na samą rękę, którzy nad dwa bilety więcy nie przyjmuią.—

chapeau bas, chapeau bas!
wrzeszczą, klaszczą

Kapelusz; nuże wołaiąc; podaie go ktoś drugiemu, ten trzeciemu, ci wszyscy pomiata; inni tymczasem zniecierpliwieni gwiżdżą, świszczą tupaią, by to przędzey odsunięto.*) Trafnieysze zdarzenie, zapiana lepsze i to to śmiech pobudza, to oklaski wzrasta, aż nakoniec chapeau bas. chapeau bas! kapelusze, kapelusze! wrzeszczą; stowę, milczy. z natężeniem słucha; miałby się znaleźć śmiałek i przerwać milczenie, mądrzy parteru zawsze prawa daiącego: kto zachowania się nie umie, niewart bydź znanym, wszystkich porusza i komenda ze drzwi! piorunem skutkuie....

Tak daleko tu parter burmistrzuie, para następuiących wypadków naylepiey okaże: wchodzi do loży anglik i pierwsze przed kobietą zasiada miesce, postrzega to parter, urażony szemrze, mruczy nareszcie woła i dotąd wciąż tym zamięszaniu, póki pierwszeństwo pełne wymierzone nie iest. Co lepsza: kobietka w roztargnieniu podnosi szal po za loże wywiesza, iaskrawość którowe zdarzi oko parteru, mu może podobać się, wnet wrzawa, zamięszanie, bystrzące zewsząd głosy za mawiaią reysterady; przestraszona nakoniec stuka, ucisza się parter wyięzia, klaska tryumfuie. Zawsze baczny i stroiem opinii; przy stoyności nawet niezapomina; przybywa możności współnicą rozkoszy towarzyszow, obrażenie bez granic znieważa widzów, ściąga nagany i niebawem szmerem powszechnym zgromiona, okryta wstydem z loży płoszy zamyka. — Tego wszystkiego pokazuie się, że lubo trudno byłoby przytoczyć drugą Stolicę w Europie w którey by miejscanie więcey mógł bydź przestrzennym, grzecznym iak w paryżu; iednakże wszystko to co tylko wygodowaną iego ciekawość zaspakaiać ma, to nadewszystko co kosztu nabawia; wyzuwa go nietylko zwszelkiey grzeczności, wyrozumienia, ale i uwagi; ztąd to owa niecierpliwość, stoki, zgiełk po widowiskach, uwłoczenia się aż do szaleństw posuwane. Nieraz odmienność zdań, zgroźna, dziwaczność aktorów na scenie pomnaża, iedna klaska drugi śwista, ów tupie, na ławki wskakuie, ten bis. bis.*) ów a bas. a bas. (precz, precz) woła; wzmaga się zawiedziona zrywa się burza, i bija niekiedy scenę piorunu.... Karol Wielki, Germanikus daty tego dowody. ***)

W większych sztukach zwykłe zasłona nieopada i orkiestra niegra, a między akta iezli nie na zmianę ozdób, to lekkie grania wytchnienia przeznaczone. W tenczas napoie, cukry, owoce, lody, szatki dawane przedaią; inni w czytaniu zatopieni lub na rozmowę czas trawią. — Polubienie sceny narodowey nieraz obcey tak nadzwyczayne, że nieraz zapasmiętne całe narodowe odmawiaią sceny. Klaskania iako wszędy w modzie; oyczyste zdarzenie zwykle się poruszą, równie iak wystąpienie na scenę lepszego z aktorów w hołdzie powitania. — Giną zpod pazyka nayczęściey zarzyna, bo też tam wtaynie bezpłatne zasiadaią widzowie na spłamienie zato (takich narazani się i grzecznie nagradzeni obowiązkami) bo trudno bydź niewdzięcznym... Fama przeto bis zastępa Nie zasługuią bynaymniey na wiarę ci co w nas wmawiaią iakoby teatra między nami nauki nieraz zabawy bywać miały, i ostrzem zrodem dobrego humoru, rozrywki, nayczystszey tu znaydowałem się; a lubo nie wątpliwa że tragedye szczytne sceny każdey sztuki, talent autora

*) Bis w teatrach francuzkich używaią zamiast, encore.

*) W rod tak nieznośnej wrzawy niemało winny Dziwaki i najsłotszej rzeczy z dziwna krzywą, bądź sztuką mającą bydź odegrana bądź inne książki czytających, którym bohaterowie w Czonie ieszcze rozpoczętą dalej prowadzą.

**) Bis! w teatrach francuzkich używaią zamiast włoskiego Fora!....

***) Odtąd nastał zwyczay oddawania przy wstępie ta-
sek, parapluii itp. i przypisanie policyiemi ob-
wiązany. Za przechów podobny sou rzucone całą na-
grodą bywa teraz rzeczą sou mieniąc podemnie
mnożą grosze.

=H=) Wyżej ten i autorów i których nie mieszczą jak
ilość samych teatrów najlepiej świadczą o
stanie ducha w jakiej do nas należącego. Ducho.
Dobrym sługie ów
by Teatrów francuskich
roku były następujące:

Italiańska Opera	:	598.622. franków
Teatr francuski	:	654.729. — 135
Feydeau	:	704.975. —
Odeon	:	273.116. —
Vaudeville	:	63.304. —
Variétés	:	495.581. —
Nouveautés	:	540.473. —
Gymnase	:	409.112. —
Ambigu	:	413.815. —
S. Martin	:	451.839. —
Cyrk Olimpijski	:	221.409. —

Prawnie tedy przeszło pięć milionów franków
mniej więcej dochodu miewają. Bywa zaś przedstawień
3297. a codziennie do 9 reprezentacyi. — Liczba
miejsc w widowiskach 16924 dochodzi, które
miejsc w pracującym wypada na 2 franki i 78 cen-
tymów; gdyby tedy wszystkie miejsca zaję-
te, przyniosłyby dziennie 43.358. fr. 63 cen-
tymów, nie wypada atoli dziennie nad 6816. osób
codziennie na widowiska uczęszczających. Na tego
ogólny wpływ dziennie 18820. fr. (92 centymów) bywać zwykł.
Dochody wszakże te corok odmieniać się zwykły
wonczas rozlicznymi okolicznościami (*) na ciężkość reprezen-
tacyi mniej więcej wpływ wycierających; i tak do

(*) na końcu

Wiadomości

1824 ~~etc~~ do tegoż miesiąca, następnego roku
1825. w samym Teatrze tylko Jeda odegrano 297 razy
między którymi mowy dano przyszło 16. dochod
jednakże był o 200.000. franków większy niż do za-
tu czynionego w którym ~~80.000~~ Stroi do pręsiy
franków nieprzenosił, co [illegible] [illegible] [illegible]

Co tu tyczy stanu [illegible] (i powodzenia) tutejszych artystów dla stanowiska

szych aktorów [illegible] [illegible] [illegible]

niebiorąc w to mnostwa kilcynotów, ygrzyków drogich, ~~gdy~~ wzaś niepmebiorących tyo mnostwa podarków codziennie gromadzących. &c).

---

*) Dochody te Teatru paryzkiego ~~w~~ z kilku milionow Czterech milionow przy Lotach do 8. mi: lionow fr. wynoszące, bez tych ogłoszeń w nich podług tabaqueza, &c. na rzecz ubogich, &c. ~~y~~ dobrowolnie do zdania ogłoszeń tych wpły nących ogłoszeń opłata. (1842)

Th. de la Société Olimpique przez mito. wnikow Statutu uważany za arcydzieło Budowniczego w Paryżu! Badawszy tego Dawnego Ludwika ~~go~~ Cz. Alexandra znaczne zajęcia przyszło odwidzony, ~~który~~ na ~~go~~ zamek Cyfanu rycerek tegoż wtóry, który w sześcioletniego miał tych budowniczy, i odnowiony za to ~~go~~ mu Principium Corodowym obok ~~w~~ Tosi. nym Gmachu Richelieu —,

(27.

1 (Co do Sztuk)
~~W~~ roku 1829 (dramatu) Wielka Opera państwa
jedną nową operę i jeden balet; Włoski 2 sztuki,
Francuzki 13 ~~sztuk~~, Opera komiczna 8, Odeon
10. Teatr de Madame 14.; Vaudeville 26;
Nouveauté 23; Rozmaitości 24; Gaieté
12; Ambigu 17. S. Marcina 12; a cyrk
Franconiego 12; ogółem tedy 175 sztuk no-
wych prócz 12 drobniejszych danych w Teatrzyku
dla dzieci S. Comté itp. — W roku 1828
nowych sztuk ~~64~~ dano 166, w 1827 zaś do
192. Co do sztuk z 1829 było 7 tragedyi,
10 dram, 25 komedyi, 11 oper, 31. melodram,
89 komedyoper, 3 balety. Autorów sztuk
oryginalnych było 126 sam Scribe wyłącznie
ich 12. W roku 1828 prócz autorów 118 +
Prócz trzynastu (stałych) teatrów
Stałych, (mających) jest (prawnie) oznaczonych;
(tych) wędrujących zaś i ruchomych jest wprawdzie
zakreślonych sobie przepisami granicach
70 kilka, ale stale (w) Stolicach Francyi 100 okła-
dem liczy teatrów, i 3,000 aktorów ~~aktorek~~
z których 400 w samym Paryżu codziennie
występuje lub oczekuje wezwań. Dorzuciwszy do tych Muzy-
ków, malarzy, Machinistów, Rzemieślników,
Pomocników, najemników, ile (z) tych teatral-
nych ich niebędzicznie dziwić że Rodzin z tea-
trów we Francji żyjących do 15 tysięcy
liczą podają. — Pisarzów Dramatycznych
liczą wkrótce tyle co dni jest w roku i więcej;
w samym Paryżu jest ich 166. Kompozyto-
rów

rzu atoli muzyki ~~mało~~ mało więcej niż 60. — Sam Paryż posiada się może ci od roku 1811 do 1820 do Théâtre lyrique mających sztuk muzycznych lub mieszanych bez mowy widział. Do 1823 wydano we Francyi nowych sztuk 267 a z tych w samym Paryżu ci 209. =

= Do 1824 dano 197 sztuk nowych między tymi: Scribe wydał 15; Dorto 14; Duveau Brazier, Carmouche 12 a Melesville, Dupeti 10. —

(N.B. Duly pisał na podstawie tego samego porównania co zwykle = co do sztuk =

+) Opera niemiecka dawna rozwinęła się nad 1937 osób; Komiczna paryska 1720, Italiańska 1522, Włoski 1282 Ambigu 1257, Odeon 1040; dlatego właśnie zdawnia dawna projektowa budowę obydwóch teatrów potrzebę; budynku odpowiadającego, dawny teatr w Francyi do 900 tysięcy pomieścić zdoliły nad 1500 osób za wyjątkiem Opery, lecz ~~nadopiera~~ stanowią zadanie, dawny ten teatr przy obliczeniu budowanym na 300 stóp ~~w~~ obwodu zadziwiają powiadomości o mnie stoku i odległości widzów od sceny na wszystkich miejscach stąd można ~~gdzie~~ aktora używanych; mocny zarówno dochodzą by nawet ani odgłosu ani wrażenia nieprzykrego ~~nieprzykrego~~ nieprzykrego. Miejsca już zbudowane widziałem Parmie i niejeden nabrzyt, zdawał budowę jego lecz żaden dotąd dawny kąciennicy akustyczny nie odkrył.

autora i aktorów obiawiaią iednakże te same przez się rzadko, ale komedyami zwykle przeplatane wystawiaią zwykli. A ii parzianie rare zaptawiszy chcą za to aż do Sytu ubawić się, z tym idzie reprezentacyi przeciągłość, sztuk rozmaitość i wielość, tak dalece że 5 i 7 godzin nieraz w teatrze bawić trzeba; iakoż dadzą na raz 9 aktów, to iest: Horacyusza z komedyą Chory z przyurodzenia; wielką Ceremonią Doktoryzacyi przy medycyi dawney; ciężko by w przodszym uwinąć się czasie. Teatra mniejsze chcą ile można życzeniom dogodzić, za idzie wystawa[ją] daią operę dramy, pantominy, balet, itd. by widza za iego franki, wielością i rozmaitością nasycone wypuścić. Sam nieraz niechcąc pierwszey dnia drugiego dosiadywał godziny, z nieukończonej wchodzitem sceny. — Wielkie sceny narodowey potrzebienie, i teatrów szczupłość *) powodem powtarzania iednéy i tey samey sztuki, kilka i kilkanaście razy raz po raze; będąc na 30 reprezentacyi iednéy z pumnieyszych sztuczek zwiastem publiczność tak liczna, iak gdyby po pierwszy raz miała być grana. Z tym idzie niedogodność abonowania i dochodów zna komitość; iakoż w 1818 r. admieysze teatra do 5 miliionów franków zebrały.

Skwapliwym do krytyki sceny naszey zda się następuiące iestze uwagi: Lepsi aktorowie raz udowodnione w pewnym zawodzie talenta, nietylko ze pilnością ale co większa mają nawet ci sami pewne w swym dziale sztuki których inni nieporuczaią. Talma np. grai[e] w Andromace nietylko się Horacyusz, bo rozsądna publiczność liczących i prawdziwych liczy znawców, nigdy powszechnego talenta do ról i sztuk wszystkich z iednegoż nieuczyczą aktora. Umie przez tego talent piękne nadgrodzeń, iakoż wystawiony na dochód dawane, 30 i 40 tysięcy franków przynosi zwykły, a rzadko wpomoc publiczności nadbiegaiąc nigdy cudzoziemską lecz zawsze tylko narodowy opiekuie się i wspiera scenę. — Zapytaiąc o zdanie dowiedzanych przez nas teatrów niemieckich, wyznać musiemy niższość ich, tak dalece że wielki podobno mimo nim wybór sztuk, krytyka w grze i ubiorach wyrówna paryzkim w nich nastąpi. Co do gry aktorów na przeciw pociskom gallomanów w zawrocie widocznym sceny narodowy podążaiących, wyiąwszy iednego na całą Europę Talma bezstronnie mówiąc z teatra warszawskiego dzisieyszego, prawdziwie cieszyć się powinniśmy; tembardziey kiedy ieden i ten sam do wszelkiego rodzaiu wystaw przeznaczony. — Klassyfikacya z repertu powtarzanie i ich na naszych przyganiane teatrach; iak wszędzie tak i tu maią miejsce, krom tedy prawdy w paryzkich zaprzeczanie do rzędu dziwactw uroień policzone być winny.

Co do sztuk [illegible] Teatro pasquin widzieniu

Nie tylko w teatrach w sale przerabianych, ale i w przeznaczonych miesiącach Bale dawać zwykli. Niemasz w Europie miasta któreby w różni z paryzem stawione być mogło; obfitość wszelkiego rodzaiu zabaw i rozrywek przechodzi wyobrażenie. Są ciągłe niemal widowiska. Maskopusty atoli a nad inne ostatki do nayuyszego poranione stopnia. Opera po otwarciu sceny z parterem i całkowitym wszystkich mieysc otwarciem, balom przodkuie; maski w niey bywaią nayprzyjemniey

*) Opera wielka dawna (na przedmieściu) =

i wniyszie naydroższe [illegible] 1819 [illegible] stawiono do 16:/ — Odeon; Tivoli d'hiver wpiękney sali olimpiey skiey; Renelagh w sali du Relais Prado na przeciw pałacu Sprawiedliwości; Vauxhall d'été; Français na grobli Woltera z kosztów pozerobiony; Cyrk Muz Sala terpsychory; Lloyd; i t. d. nadto liczne dla pospolstwa szynkownie; hasłatnie (Guinguettes), kilkoma sous całą opę

Między tłokiem (tłokiem) Stanu wieku, wszystko w zabawach razem pomięszane, iednakże Grand-Salon na przedmieściu Mont-martre; Tivoli na podwa

zdaize hulanke tu należy. Gdy lubo po wszystkich bez roz

zdą ostatnie- go, pierwsza tożyma, ruy wadzi Halet d'Aligre Ba- le lecture i zi- mowe roska- sznie i mo- dnie; do czego wo, datek; hasła skaze, dyga, skoro go skrzypiciel tada lub sa- dzona czyć takt o gtuchy uybijany bębenek pobudzi; nieraz zamarzony naty nan- uciada w kółko czarnego wzgórza wpasie entrechat bicz; pudrnie lub ój zwydzaie suman czarnéy z siebie sypie kurzawy; nieraz w łodzież po mur- się Rue d'Or- leans S. Ho- noré niemały- powodem

hulankami stanu wieku, wszystko w zabawach razem pomięszane, iednakże Grand-Salon na przedmieściu Mont-martre; Tivoli na podwa- lach; la Grande rotonde na polach Elizeyskich, iako stawniey sze, mogą bliżey ułatwić poznanie ducha zabaw; i charakteru ludu paryzkiego; tamto dworney, woiaki, rzemieślnicy, wśród sklepu do pod- chmieleń spotrzianych, w tysiączanych dryzach i kryzach ochoczo wesoły- nastadują Krakowiaka. — Co mówię po co szukać hasałni, dosyć iest wychylić zdoma, przeyść po mieście, lud zawsze rad niechcem nieko- pełnicznie wymyślny miesca, gdzie kosztowiek pora zdarzy, wtronię dr- ne; do czego wo, datek; hasła skaze, dyga, skoro go skrzypiciel tada lub sa- dzona czyć takt o gtuchy uybijany bębenek pobudzi; nieraz zamarzony naty nan- uciada w kółko czarnego wzgórza wpasie entrechat bicz; pudrnie lub ój zwydzaie suman czarnéy z siebie sypie kurzawy; nieraz w łodzież po mur- się Rue d'Or- leans S. Ho- noré niemały- powodem chodzący, Katarynce ochoczo skaze, bawi się; nieraz Sawiardy w tłumie w tupanych kryzach siebie i przechodnia rozrywa- Kontradans iako taniec narodowy, niekiedy walcu do wspólnéy zaba- ani Paryżem dzieje się; Kontradans teteyszy iest tako prosty mechaniczny, że patrzącemu nie w oczy na 24 kasek par iedno- Stałym poprzedzanych ruchem, mechanizmem. Salon nietańcujących spektatorzy, ale raczéy dygaiących figur, magodchińskich obrazem wy- wodzi się będzie, iak prędko iedno lub dwa pas i odmiana miesca cała wartość pełzce stanowi. Toż samo rozumie się i o drugim tan- hiszpańskiego Owizralskie kroky inż a siebie dziwaczne, nic szczególnego i nigdy wydać niemogące. W połowie tuteyszéy zabawy za- zbliżaiący się kondeń, naród rozchowany w tysiączne przechodzi kryzy, miotania i poprzeczna końcy chałatyki; która w miarę towarzystwa rozmaic- tańcerzy i doboru orkiestry odmieniać się zwykła. Polski taniec wa- kich, mazurek zaś, w pomnieyszych lecz dobranych iedynie towarzystwa równie fandango iako kontradans nieprzymuszany ustępuje na- tylko tykać można. — Bale stroyne (t. paréy) po prywatnych domach odbywa- nayczęściey wspomnienia godne; na tych to młodzież pieniężna, wybrane tan- perzy iak naylepszym oświeceniu, dobranéy orkiestrze, obfitym wy- i wyszukanym zasobkom wieczory spędzać zwykła, na tych to iedynie młodzi- francuzkiey napatrzyć się można. W pomnieyszych tego rodzaiu zabawach fortepian lub arfa nayczęściey narodowemu tańcowi przewodniczy; wymaz- zbytnia okazałość od nich dalekie, ozdobność zaś przystoyność i wesołość ozdobiona są porządne.

Ostatki w Paryżu prawdziwemi są Bachanaliami, wszelkie za- bezeństwa iakichkolwiek pomysłów można wśród ulic i domów wichrzą prawdziwe Maskarada. Tutayszą wszystkich dziś znane przechodzi. Płaci się Marki

Pełne przyiemności od niczym zwłoczonych tanym zabawom właściwych wolne, (ile że) (znakomitsi) tańcerze, talenta pięknéy, smak nadobności towarzyszów; o koncie koncerta, śpiewy bez- pośrednio, w dwoie, troyśpiewach lub gronie odbywane, słowem wszystko (ich) zalety. W pomnieyszy

Do Tablicy pierwszej — Spisek do Indexu
ann do Nikitinach Tynzey Francois zabaw[ionych] — Jo Ar-
kiewiczach i Jacentowiczach wydke Klejnotnicy i Skaradzki
cy nasi[ch] w sprawie tey sobie; zdanie się podnieś sprawie i po-
one nadzwyczaj tanowie dwa Tynzey za Zegarki złote i sre
drogie sprzedawane, bo wielkie
odbyte uchwale zawodów Panowie Kupcy —
Kozaczek Tynzey Norowe Stare wstępnie kojar
nadzwyczaj dobry ruch i zgiełk wewnętrzny panuje
Niedziela 11 Lutego 1842 ale i ten cała cerkiewna i dzien
nem 1. Stycz. i drugi nawet ~~miesiąc~~ dzień wieczor
dostatnie wiadomości i powszechnej Ryneu — Rozpoczęcie
ten wielkanocne zapowiada odzwierciadlony rodzaj te pierwszy dzień
Tak jest powtórzy się zaiste, za tu teraz 1843 Bron
Szczególne w których zdarzają liczy osob i Bilety dla
z Rynkiem 1842 za dobrem nader opłaty, a karaden ze-
wszystkim będą może się Kupcy na swoim dopiero nadzwyczajnie wielkim
Rubly i zyski domowych. Bidault
zdobyć rozsądku Tynzeto, wiele obli wymienionego
na 1842 1843 do 10 milionów padoby Bil
sobiedto. — Najpierwsze Tynzey za dobrodziu
i wszystkie dzielnicowych Kolejach w wielkiej Tynzey
Stopnie starszeństwa, stopniowo coraz
to wyżej, gdy zwłaszcza w niemdy, jednej a nawet
dwie cale, bitwienia te obliczono, Kapitan
kompanii Sztabu Galicyan, batalionowych podbrzemich
regimentu cztery pułk dobrodziu; a mundur dziecięcy
Generał. Mundur i sanpare pamiętny w ktorego stroju
wyjdzie gwiazdy nawet o sanadwicze ad arcem dorana wspom
kadetowie, krwawy Kolejna nurzyli dole. — Sztab
tey porze można nigdy Ze dzien orderu generalnie 1. Stycznia
niemcy Nowy w Tynzeku do pory nabyć handlu
i Tynzeku Kolej. wiele Spiegelun Tynzeto od mania
Tynzeli Tynzeto pozwolenie dwiech dziecięcych Tynzeto. Ten
kandzej w wyżej tow wyjedzie spisu cudzoziemiec nie-
cudze, w Tabliach cale wiedzieć trzy dni towarzy Tynzeto

Niedziela we Francyi iest całkiem w odwrotnym
jak we Anglii obchodzona sposobie. Tam wszy-
stko ciche, ponure, smutne — tu wszystko żywe, wesołe
i hałaśliwe. Cała domy cała rodziny bawią
się, mają w ręku przedziwna, po prawdzie, nic
nie znaczące zabawy, spoczynek wybornie
służy do wytchnienia. Wstęp chce nachwilę do
Tuileries, Elysejskich pól, jakiej rady jakiej
innej kawiarni wesołości. Gracze, czytelnicy
czytają bacznie razem z nowinami ilość obiadów
dodają zakładów, zabiegają rozchwytanie lub zbyt-
Tamy Murzyna burzą powszechną, lub pracu-
ny, lub pracy Zaprzestania wszystkich atrakcyi
i czczą nową dostarczyły odwagę, powietrze. Ko-
cie radzimy przedniego zabawie, jak to pomoże powadze
innego.
Kwiecień mnie wszystko inaczej rozpoznaje, jak
myślę niektórzy na prawdziwy koń lub wspaniały
nie dbały dzisiaj wszystkie, bacznie oko
wspaniałej przy tobie drzemie i odwiatywanie ko-
nie tylko na całą wyścigu zabawę,

chania, zabawy zabiegów dzisiejszych i pomieszczenia
bramy obszerne i wyjmuje 100. milionów fran-
ków Stolicy nadzieje ponura. —

Przewspaniałe wyjątkowe zgromadzenie wszystkich stanów
będzie przez nadzwyczajne sądy, przyjmowane przez Panowa-
nie o tak potrzebnej w Polsce, a tak przez pierwszych se-
natorów osoby w dobrej, rodzi i nowa wielkie wspaniałe zmia-
dzy tych zgromadzeń otwarcie Polsce nieżyłe zakrzepłe i prawdziwe
Wolne obrzędy ale wyprawa wiary, wiecie wyobrażenia ojców i syn
dotychczasowej tuche —

w Wenecyi, lekkim podobnéy zabawy nazwać można cieniem. Między tysiącami maseczek nurza się powszechnie
obficie napoie, kuszy po mieście orkiestra liczne otwierają się bale, ty- i zmienna
sięgnie po ulicach świeci maski. Podwala kroi[illegible] tłuszcza zawalonej przed tak w gwo
tłuszcz zabawie. Kilka tysięcy maseczek na raz zobaczyć nie trudnego; cały olimp ne bóstwa
Sułtan z dygnitarzem, wiązdy tryumfalny, dwory monarchów, w orszakach, gra i przejdzie
pach i po 100 liczną osób, z tatwością napotkasz. Jedni pieszo, drudzy na ogół nie
koniach inni w powozach, rydwanach albo zaprzęgach wożni; a tabo każden maseczki
takiej zabawy, rzadko kto iednak z granic przystępności wychodzi; każden
wiek do wspólnéy ciągniony zabawy, ni powodem ni współnikiem bywa
zgorszenia; słowem: każden rozpustny tez nieczystości, peten szaleństwa
tez nie obrodzien, hańbę dokazuie. Rodzay ten zabawy tabo naywięcey niższym
rozstawiony klassom, wszelako i wyższi ciekawością zdięci, rozrywki zaupełnie
wi, z dziećmi w ubiory takie po przebieraneni iuzdrzą tab chodzą do
ogólney niemałe [illegible] uciechy. — Wot zapustny: Boeuf gras
ostatniejszą w maskaradzie gra rolę; iest to obrządek tego średniego Apisa
w ostatnie trzy dni bachusowe przez rzeźników wodzonego. W wilia
wychodzi program, porządek marszu i godzin gdzie i o ktorey prowadzo-
nym będzie zwiastuiący. Oddział żandarmeryi otwiera paradę, za tym
przybrani dobosze, dalej orkiestra turecka, para na słoniach niesionych
wyćwiczanych cioteków szpaler w strojach różnych krajów i narodów
przebranych jeźdźców środkiem dopiero wół opasty, olbrzymiey wielkości
przez 6 ofiarnych [illegible] za dzikich przebranych] w topory zbrojnych
wiedziony. Wyciota rogów, splotły kwieciste, piora strusie, kapa bo-
gate do stroiu iego należą. Pod baldachinem na woły osadzanym
siedzi chłopczyna za Kupidynka ubrany, maskowani towarzyszą; Ar-
darmeryi orszak zamyka. Parada ta po pierwszych miescach pałacu
pałacu monarchy nie wyjmuiąc, wśród licznie zgromadzonego ludu aż
do popiedca [to rozumie, iey środka] przeiazd, w którym na końcu wielkiego bieżiada
z dopełnieniem wodzoney ofiary konney. W 1818 z trzech współzawodni-
iących się wołów Wisniat z pirenejów 2931 funtów ważący na kon-
kursie utrzymał się — w 1830 r. wodzony na przedaż ważył do 3000 funtów.
i co tak chwalebnie na każde zwyczaie stro
dowości zapisywane u nas nastaie, niechay przypatrzą się iak to dzieci-
dzicy rządy nie nawet nieznaczne obrzędy, nietylko zachowywać ale nawet
wspierać starają się. Konik narodowa pamiątka odjęzdzenia Tatarów
w Krakowie odbywana, nieraz strzeże nad tą na wyższe [illegible] uwa-
gę ..... Około środopostia zrywa się ieszcze raz maskarada, bez ta
bywa pomnieysza i na dobitkę niciako balów aż do tego czasu
dawanych wymierzona. — w 1843. odznaczaiąc szczególnie wyższym widokiem Wiedny
Jeżeli maskarada przez trzy dni cała porusza publiczność, to wszystkie
kolędy [illegible] nierównie więcey bo przez cały tydzień wichrzą Dorewa
paryżem. Doby mrozu nietyle skłiwego na zimno a żywego z rodu na podwa
pospolitego zdolny mieszkania, ile zwyczay dawania kolęd dokazuie; bez łokci (Ka-
pierwszy dzień i noc tłumy cisną się ludu, by nayodrobnieyszemi nie nany i Ly-
składy bzdurstwy zwyczaiu okupić. Przemysł zawsze zabiegły i widoczny wlicie) ray
w miescie, wtenczas naybardziey wysadza się kroćiami całe zapełnia rozkwitły
sklepy, zatarasza domy, zaciesnia ulice, przyścia mosty i place. Ni i obok
ptaci, stan, godność, peruka, lub jasnowielmożność iaka od tego wy- ulic; nie
ięte, wszyscy po staremu do swieżnéy wzywani, należą prawnością. Sodyszcie
Jarzą sama, tyle krwi tu wyciszna: Il y je suis étranger: iestem cudzoziemcem, samey
Lato za-
maskara
Tolerz

Europe
na wojnę 1830 roku

bywaiy mniey ci kieszonek nieocali. Gospodyni, praczka, odzwierny, woz
woda itdz. itdz. nie nieprzebaczy: zaległy wyrywany stanąć musiał
nagłony pobierzysko, był tylko datkiem czy całkiem zaspokoił. Gdy
raz się ma z miejscowemi zwyczay i interes może grosze a może
i tysiące wyciągnąć franków. Ci co piękności hołdują w największym
bywaią obrotach; galanteryja i ten dobry pieniędzy grają w tym roli. Spo
tykałem nieraz drobną dziatwę równie chciwie za brzaskiem albo
gaiącą się, iak śniegną starość, wszelkiem naiętnem rupieciem
na wyścigi za całkiem gonięcą. Stawem: każdy wiek ze swą pa-
narde*) Końcem, ma on owoczas swe talki. — Lubo zwyczay ten do
podźwignienia przemysłu znakomicie przyczynia się tak
liwości wszakże dla ruiny wielu osób zaprzeczyć mu niemożna; zkąd
to iednych o stycznie przyprawia choroby, drugich w żałoby iakieś
obleka, trzecim pogorzel przysporza; powodzi, kradzieży, oszczerstwo
na wieś wyplosky i wróżne przybiera postacie, by tylko pod płaszczem
pozorów finanse ocalić; słowem końcem chwyta ta rodzi zatrze, pod
stępy, oszczerstwo i uniżenia, pozorami, obłudą, omiechem, uściskami, i rozmaitą
powszechną przyprawą. Zrodła zgubienia. Słowem rok dopełnia wszystko staiąc się po-
wszechney zgody i zjednoczenia braterskiey obrazem, w którym życie patryarchalne, ażeby
złoty panować zdaiącą, każden Wiek. i całus verdeckany wdaiącem poszcze-
Czym był wiek Zygmuntów dla Europy a w szczególności literatury polskiey, tym w poprzednich czasach stało się panowanie
Ludwika XIV dla Francyi. W owoczas to wielcy pisarze, pewnością i stałością cyzelowały nadali mowie, w której (niedawnem) Buffon
wspaniałości natury Voltair dowcipem płody, Bossuet moc na
mienności a Racyo czucia serca, tak dzielnie malował. A ileż
świeżo Delill poetom, Denon sztukom przedkował, to Laplas, Bio
Chaptal, Bertolet, Lesepsy, i inni głębokie nauki wy
cznych, i potomnych dziwić nieprzestaną.

Obfite wzory, liczne pomoce, i nieprzebrane źrodła wszelkich zna
pania wiadomości, iak niegdyś Kraków tak dziś paryż postawiły
na czele wszystkich stolic naukowych, tak dalece że nader trudno
byłoby o nowych pomysłach Atenach, w równi z dzisieyszemi postawić
się dawnych. — Karol Wielki pierwszym Szkoły z towarzy- Polityki
założycielem; w 1792 niepotrzebnie innych instytucyi: nauk
losta, za Napoleona atoli otwarta a wyrokiem z 1815 r. urządzo
na, pisze na nowo liczy wydziałów dawne Akademie zastępuiąc
Kommissya Oświecenia pod uprowadzeniem Ministra Spraw
Wewnętrznych Naukami zawiadnie, wszystkie Szkoły do niey
należą i żadna bez iey wiedzy otwartą być nie może. Liczba
akademij w kraju odpowiada liczbie Sądów appelacyinych.
Akademie dzielą się na wydziały, Kolegia Królewskie, i Gminne
przez Skarb lub Obywateli utrzymywane; Instytuty, pensyo
i Szkoły poczętkowe, w których wzaiemne uczenie zaprowadzono. Wy
stuzini lub Kalectwo ulegli nauczyciele osobną pobierają płacę.

*) On a de hochets en tous temps
A tout âge on a sa poupée

Przeszła Rady Stanu i Ministrów.
Stanisława Pochodzi.
2) Z Listów do krakowa
pisywanych. —

= [] = ~~Wykład Lekarski podług nowey Reformy na nastę-~~
~~puiące otworzył Katedry~~ 1.) Historya medycyny — 2.) Ana-
tomii ogólney porownywaiącey patologicznej — 3.) Anatomii
opisuiącey ciała zwyczaynego — 4.) Fizyologii — 5.) Chemii
lekarskiey — 6.) Fizyki lekarskiey — 7.) Historyi naturalney
lekarskiey. 8.) Materyi lekarskiey i Farmacyi — 9.) Hygieny pu-
blicznej i prywatnej (~~Sanitätspolizey~~) — 10.) Medycyny
sądowey — 11.) Patologii i terapii ogólney — 12.) Patologii we-
wnętrznej dwóch Professorów — 13.) ~~Patologii chirurgicznej~~
(czyli ~~Medicina operativa~~) — 14.) Dwóch Professorów Patolo-
gii ~~chirurgicznej~~ (a Medicina operativa)
15.) Położnictwa teoryi — 16.) Trzech Klinik Chirurgicznych — 17.) Je-
dna Klinika lekarska — 18.) Położnicza — 19.) Chorób dzieci —
20.) Klinika chorób wenerycznych, skrofulosnych i skórnych.

1830.

Zaprowadzono. Tymi zachowaniem y ugrzymi
Batorego [illegible] za approbacyą Magistratu
Poznańskiego publ[icznie] promulgowanie [illegible] 1580. [illegible]
Roku [illegible] Tribunał [illegible] publi-
[illegible] niemniey za cytacyą [illegible] 1632
Sienek Kapar [illegible] pozwy, [illegible]
[illegible] pisanie [illegible] Civis bonus [illegible] za
[illegible] Wychowania adwokatski [illegible]
[illegible] a ratem [illegible] wychowania [illegible]
[illegible] [illegible] te [illegible]
[illegible] [illegible] Rec a quopiam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Dni [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[

W Wydziale wielkiey zasiada Kanclerz, podskarbi, Radzcy dożywotni lub doczesni, Dozorcy, Rektorowie, Dziekani, Prowizorowie i Cenzorowie czyli prefekci Akademiów. Wielki mistrz nominuie na miejsca ad minis stracyine Katedr. Kandydatow na pensye i do nagród. Kary cielesne w szkołach wygładzowane, bo wybor uczących i dobry dozor, przez strogi wstyd nakłonicy uwięzienie lub całkowite ze szkół oddalenie ~~za~~ W zdawydziale literackim nieznany, równie iak niemaiący stopnia naukowego rzeczywiście tylko nieskutecznieysze uznane ~~ciężkie~~ tego nieskutecznego nabytego ~~uczenia~~ nie może; takiemi są: Bakalaureat, Licencyat, Doktorat. — Pięć jest wydziałów: Lekarski, Teologii, Prawa, Literatury i Umiejętności.

Wydział Lekarski, w budowli umyślnie 1744 przeznaczonej dla chirurgicznej szkoły założony dziś całey nauce poświęcony, ~~zajmuje~~ cztery części otaczaią podłużne podwórze do głównego ciała budowli obszernym i wygodnym amfiteatrem zaiętey prawa= dzego. Przed w całey szkoły Lekarskiey ~~fasadzie~~ 33 sążnie długi na czterech rzędach stupeń wsparty perystyl formuie i tęgy bramę budowli skrzydła; stale czytań i administracyine o= bymuiące. Od przodu biblioteka i Gabinet Lekarski; Anato= mia wyborowa: porownana, pierwszy zaymuie salę w dwóch nasy= dzia cyrkularne, w trzecim nieco preparatow woskowych między ktorymi rzadki Laumonier Florentyńskim wyrownywaiące uwagi godne. Mode= le w naturalney wielkości Sawnego Karla króla Stanisława Leszczyńskiego o ktorym w dzienniku Wileńskim niegdyś Sawnym szczegółowa wiadomość tu znaydziemy. Czwarta nakonicu przedstawia zapas lekarstw w użyciu używanych. Słowem zbiór ten nie wielki w prawdzie zakres dobor całki do potrzeb uczących ~~się~~ iak naylepiey zastosowany. — Chirurgiczny wydział ma Demonstrii wykładem całey nauki zaiętych, i tak: Anatomią i fizyologią Dauvergne Chaussier i Lemerik, Chemią Lekarską i Farmacyą Dejeux i Vauquelin, Operacye Lallement i Kawaler Pelletan; Klinikę zewnętrzną to iest Ceratiery Baron Boyer i Stawny Ope= rator Dupuytren, wewnętrzną Baron Corvisart i Kawaler Le Roux dziekan wydziału; Klinikę ~~dosk~~ dośkonalenia znany Dubois; o narzędziach i lekarstwach Thillaye; Bibliogra= fią i dziełe sztuki Morcau, nauką lekarstw i ziół Jussieu i Richard; Fizyką lekarską i nauką zdrowia Halle, za pierwszego uczonego między Lekarzami Stolicy uważany i Baron des Genettes. O chorobach wewnętrznych podług własnego układu weteran Pinel i Bourdier; zewnętrznych zaś Baron Percy i fizyolog Kawaler Richerand. Położnictwo choroby kobiet: dziecin Desormeaux; medycyną sądową Boyer — Collard. Od roku 1830. tych ma wydział asystentow, malarza, rysownika itp. Szpitale Hôtel Dieu, la Charité, Perfectionnement, są z liczby tych gdzie szczegulniey praktyka ze i wewnętrzna ma miejsce. Lecz nie dosyć na tym po wielu innych szpitalach, i zbiorach źródeł nauka czerpana, być może i tak nie: Kolega nasz Albert wykładał w Szpitalu S-t Ludwika choroby powto= rzony Pinel w Salpetrier badał, przechodził analityczne

Odroku 1830. wydział Le= karski dwunastu Katedr i kilku otrzy= mał professo= rów. Do dziesięciu pierwszych Katedr takimi są: 1. [illegible] 2. [illegible] 3. [illegible] 4. [illegible] 5. [illegible] 6. [illegible] 7. [illegible] 8. [illegible] 9. [illegible] 10. [illegible]

choroby wewnętrzne zostawiona [illegible] mystowe; przenikliwy Broussais w Nas
do gruzu nową zapalenia naukę z wymysłem zgrzybia; inni za wie-
dzą rzędu. Szczegółowe rozbierania cudomoji. Gall stawny nauki
nastrojowej twórca, poprzedzany kursem wspólnika Spurzheim
w nayzgrzybsze zmysłów zapuszcza się tajniki i tiernych niewia zar-
tennikow; prawi iego w zawodzie nauk od czasu iak proste mare-
nia na faktach, postrzeżenia z anatomii zwyczayney i porowna-
nej cierpane zamienił, nieocenione w układzie nerwów rzeczaia
świetle. Inni inaczej zatrudnienie przedmiotami; których nie
przeliczona ilość w [illegible] rodzaiu nauk codziennie ogłaszana od
woli i wyboru każdego zależy. Czas nauki do czterech lat ogra
niczony, teoretycznie są [illegible]; dwa w języku łacińskim, a
trzy w ojczystym; odbywaią się zaś publicznie równie iak stop-
niowania. Rozprawy i tematata [illegible] używane. Które nayczęściey
iak zdrieiadziey prozno dnutki zatrudniaią, na proste historyę
chorob zamienione by być powinny. Koszta nauki wyższey do 1000
franków, niższey zaś do 200 [illegible]. Togi iaskrawe nie tatuo
do smaku przypadły [illegible], Konfederatki [illegible] mimo smiech publi
czny w teatrach; dotąd wydział pielęgnuie.

Wydział Prawa, zaymuie dom przy Panteonie 1771 przez
Soufflot, stósownie do zamierzonego [illegible] stawiany. Ma piękny
portyk porządku doryckiego, i tak rozkład dogodny. Prawo rzym-
skie czyta zastępca Blondeau, Kodex Cywilny Delvincourt
dziekan wydziału, Morand i Boutage. Postępowania Pigeau
prawo francuskie Cotelle, Kodex handlowy Pardessus.

Wydział Teologii w starym Kollegium du Plessis. Jeden
nauczycieli zatrudnia. Dogmatykę [illegible] Bernier – Fontanet dziekan
wydziału, Moralną Groult d'Arcy. Pismo S. Mercier, Historyą
Kościelną i Kanony Cottret, Język hebrayski Chaunac de Lanze
wymowę Guillon – W tymże Kollegium wydział Literatury do
12ma nauczycieli. Literaturę Grecką wykłada Boissonade, wymowę
łacińską de la Place, Poezyą Lemaire. Wymowę ojczystą Nisard
ieyż zaś historyą i poezyą Laya; filozofią de la Romiguiere. Dzieie
filozofii dawney Millon p. zaczyna a nowey Royer – Collard. Histo-
ryę starożytną Lacretelle nowożytną Guizot w zastępstwie Raoul
Rochette; Geografią, Barbie du Bocage dziekan wydziału – W
Wydziale Umiejętności Astronomia fizyczna Romanyi: Biot
Liczenie wyższe Lacroix, Chemią Thenard i Dulong; Mine-
logią weteran Hauy; Botanikę i fizyologią roślin Desfontaines
mechanikę Poisson; Algebrę wyższą Francoeur. Zoologią Geoffroy
St Hilaire; Wykreślną Hachette; Fizykę Gay-Lussac i
Biot. – Wydziały maią prócz tego nauczycieli honorowych, zastęp-
ców, adjunktów, licznych asystentów itp. –

Gimnazija, Kollegiami Królewskiemi zwane, są cztery i tyleż
nowo obiecowanych; zastępuią dawne uniwersytetu Kollegia. W Koń-
kardego roku między uczniami odbywaią się Konkursa – Dwa etyki

[illegible]

to iest Ludwika XIV; Henryka IV^go przyimuią pensyonowanych, Kollegia zaś Burbona i Karola VII^go tylko obcych. Maią szczególney Sekcyi normalney, która kandydatów do stanu nauczycielskiego sposobi. Prócz języków młodzież uczy się matematyki, chemii, fizyki, historyi naturalney, geografii, fizyczności, wyiąnków i t.p. Synowie obywateli w czynnie zastużonych, szczególniey na pensyach od 1000 fr. będący, obowiązani na nauki uczszczać, obcym wstęp dozwolony. W Kollegium Irlandzkim pod okiem Uniwersytetu zostaiących, iako zwane łacinnika i języka angielskiego zwyczaiu, prócz Irlandczyków angliey i Szkoty uczszczać mogą. — Kollegium S. Barbary zalecone karności, metodzie i nauce dobrey, do kilkuset uczniów liczy, którzy dawne wzięcie, talenta P. Lanneau i dziś utrzymać pokazuią.

Instytucyami nazywaią domy wychowaniem zaiętemi, w których młodzież iako na pensyi utrzymywana do lat wieku uczęszcza. Jest ich do 10, nauką i porządkiem zalecone. Nierównie liczniey przy tych pensyach dla płci żeńskiey, zwykle odległeysze ustronia miasta zaymuią, wszelkie w nich nauki i wiadomości płci istotnie potrzebne, lub zaletę ią zdolne tu dziecianne, i to na co nadewszystko baczyć proszę, iako w powszechności w całey edukacyi tak i tu nie w obcym cudzoziemskim iak u nas, ale zawsze w oyczystym dziecię ią języku. Byłoby to nayżyć którym nawet grzechem rząd francuski porządzi, aby żaden zdziecikolwiek będzie zaszczepianie cudzoziemczyzny dopuścił, niedopiero tu gdzie nasiona podobnego kątkolw naymocniey przyimowały i zarazem zwykły. Wzór do naśladowania iedyny, prawdziwie dobry, a jednak nieznane dotąd w przekonanie nasze kraiu zdaie, śmiem nawet twierdzić że ieżeli magistratura oświecenia publicznego, chce u nas coś stanowczego dla dobra kraiu, iego narodowości a nadewszystko postępu litteratury, światła urzędu, wszelkie iey usiłowania daremnemi będą, ieżeli edukacya kobiet w stanie dzisieyszym to iest cudzoziemskim na dal pozostawi, cierpieć będzie. Zaprowadzenie nauki wyłącznie w języku oyczystym, wydanie ksiąg elementarnych polskich, i przepisanie dla pensyi obostrzenie w mieszaney francuzczyzny mowie, cała, ieś wartość edukacyi podobney stanowią cechy, na pierwszy rzędu dobrego zasługuią pewnie uwagi. W zakresie szczególnego nieżądamy iak tylko prostey kopii wzorów, za którymi zawsze przepadamy, to iest naśladowania, w tym wszystkim bo nad nasych francuzów..... Przymuiemy mody, obyczaie; za co nie rzecz powszechnym przyiętkiem zalecone?... dla czego nawet w tym przypadku tyle zapominamy się, obcy tu nami iesteśmy?... Prawda trudna, czas z resztą wielki, aby w teraźniejszym młodzieży polskiey usposobieniu, od zagranicznej często wyższey, a zwłaszcza od przychodniów niedowiedzionej zdatności, zwykle nawet nieczystych nieuwidocznych, nieprzyiaznych, aby mówić tak iak nigdy na zbawienie (1285.r.) ustanowiono uchylenie cudzoziemców od wszelkich nie tylko spraw ale i edukacyi publicznej. Obostrzenia tego rzeczy konstytucya rozumowanie wskazanie rozsądek a dobro istotne i chęć wyrzucenia się z upodlenia naszego wymaga nieodbicie. Jeżeli nakoniec polaków za granicą

*) Extenos mores prohibete. Barbieux.

**) Per ordonnance [illegible] ordre [illegible] [illegible] [illegible]

nieiest protegowany, z kiążęcia ziemia iego ma być dla przybyszów
polskiem azylum i to ieszcze z krzywdą nayuboższych krajowców?....

Tak iż dzieie w panstwie, tak we Francyi tak w każdym dobrze zie-
dzonym kraiu dziać się zwykło i powinno? — Akademia Wileńska tak dawna
iest z liczby tych które dopiero zerało [illegible] krok stanowczy ku
Lit. rozpoczynać. Wyiazd ich z cudzoziemczyzny ochydny, zbawienie swoie zawdzięcza
światłemu Kuratorowi [illegible], mówią tak o oświeconym xięciu, którego
pierwszy z tytułem zdatney młodzi polskiey, katedry publiczne obsa-
dzone, a nie [illegible] cudzoziemcow porzucał na naszą nas. Oby tak
wielki przykład godnych znalazł naśladowców, a wdzięczna potomność
znakomitego imienia i stanu męża pomnikami wiekuistemi, prawicę
iego [illegible] następnym pokoleniom podała uniata!...

Prócz wyliczonych mieć ogólną oświatę zakłady, są i inne
szczególnym poświęcone naukom, iak należą: Kollegium francuz-
kie — Collège de France: w 1531 przez Franciszka I. założo-
ne, w którym wszelkie nauki przez pierwszych [illegible] wymienionych
profesorów dawane [illegible] bywają. — École spéciale des
Langues Orientales, Nauka języków wschodnich, nietylko w spom-
nionym wyżey Kollegium, ale i w bibliotece wielkiey brać można.
Język perski daie Langlès; Chiny; Arabski de Sacy; Turecki
Jaubert; Ormiański Lebied, grecki dzisieyszy Haase **) i ten-
dymarowany. — Prócz tego konserwator [illegible] biblioteki wielkiey, odbywa kurs
starożytności, w którym Numizmatyki, wiadomość o kamieniach rzeź-
bych i pomnikach dawnych wykłada. Pod bytność moią uczony Mi-
lin kurs ten ieszcze odbywał. — [École royale Politechnique] Szkoła
politechniczna, ma iuż cel ogólny: rozszerzać światło umieiętności ma-
tematycznych, fizycznych, chemii, i sztuk graficznych; iak szczególny:
formować wychowanków do szkół królewskich, artylleryi lądo-
wey iak morskiey, inżynieryi, budowy mostów, sypania dróg, roboty
saletry, prochu, mapp itp. Po odbytych examinach kwalifika-
cyinych, przyimuie kandydatów od 16 do 20 lat. Dobre postępki
odbyte szczepienie ospy znaiomość początków matematyki, nauk
i rysunku są do przyięcia nieodzownie potrzebne. Co do służby woyskowey, ob-
lobią się, z kładaią świadectwa zdrowia i złożoney budowy ciała
i wymieniaią rodzay służby. W której porządnie się gotowi. Trwa
nauki 2-3 lat. Płacą rocznie na wszystkie 1000 franków, nadto
przepisane okrycie, książki, i [illegible] mieć obowiązani. Na końcu skoń-
czonym [illegible] 24. Zwierzchność szkoły do rady oświecenia i dozoru
należy. Prócz 10 nauczycieli ma swego sekretarza, chirurga, bi-

**) Ile rząd francuzki przestrzega cudzoziemczyzny, ile krajowców prote-
guie, ile im tylko życzliwy, uczony ten niemiec najlepszym między innymi
będzie może dowodem: W spotrzebiegaiąc się o wyższe miejsce
z panem G... rodowitym francuzem, mimo wyższość nauk
i wiekłość zasług iuż w kraiu potrzebnych, niedopiął iednakże swego
świadomy szczegolniejszey opieki nauk dawanej dziwiłem się
mocno niesprawiedliwości wyrządzonej, a poszukuiąc powodów [illegible]
od Pana L... iednego z pierwszych mężów francuzkich [illegible] odpo-
wiedź: „Lepszy swój chociaż mierny; niż najlepszy cudzo-
ziemiec“.... O jak bolesne wspomnienie kraiu naszego, gdzie nieraz
nayszczęśliwszy talent, miernemu albo zadrożnemu, lub za zagranicą
ubiegłemu, ustępować musi przybyszowi! —

Bibliotekarza itp. Cudzoziemcy za wstawieniem posłów mogą
uzyskać pozwolenie uczęszczania na lekcye. —

E. r. des ponts et Chaussées. Szkoła dróg i mostów w domu
Carnavalet, obejmuje nauki matematyki i fizyki do robót przydatnych,
z pomocą wyższych rachunków praktycznie, obliczenia nakładów itp. świadomości
zastosowanie Perlotomia, budownictwo cywilne, mechanika i rysunki
odbiegłych mają nauczycieli. Dyrektor Szkoły, M. Prony. — E. r.
de Mines. Szkoła górnicza w ulicy d'Enfer 1816 wznowiona,
ma uczniów własnych 9, cyklus przyjętych, i słuchaczów dobrowolnych. Będzie gór: exploitation; mineralurgia,
dorymarzyą, geologia, rysunek do szczegółowych nauk profesorów.
Ma własny zamożny gabinet jeden z najpierwszych w stolicy;
a jako we wszystkich czynnościach rządowych to co tylko narodowe na pierwszym zawsze
za wszystkie, tak i te płody krajowe najważniejsze z
jego stanowiska. Z każdego departamentu kopalniny osobne zaymuje
miejsca; prócz tego dla pożytku uczących się próbki surowych ze
i wyroby płodów nie tylko krajowych ale i zagranicznych; wzory
kopalń, rysunki, biblioteka umyślne. Układ Wernera w uporządkowaniu zachowany; co do przyrządu atoli
mieli przodkowie, Dla nauki jednak o krystalizacji Hauy, którego
wzór obok pomieszczony. — Konserwatorem gabinetu
N. Tonnellier. Ma szkoła własne biuro w związku z Departamentami będące. — E. r. d'histoire naturelle, S. Historyi
naturalnej w ogrodzie roślin trzynastu zatrudnia nauczycieli
szczegółowym wykładem całej nauki zajętych. Otwarcie ich
z wiosny przypada, w pośród mnóstwa słuchaczów. Płeć
piękna znaczny w tajemnicy upodobiony nad inne nauki roślin
bierze udział. O licznych zasiłkach szkoły wyżej w opisie
ogrodu roślin wspomnieliśmy. Ma dziś dołączony nowy Instytut, mia-
nowicie na Badanie natury sposobiący; nauczycielami się z niego
z szkoły wspomnimy. — Uczniowie po ukończeniu nauk kosztem
rządowym odbywać mają podróże do cudzych krajów, wskazane atoli
sobie dla tego aby bezkorzystnych, a znanych już unikając zwiedzeń.
Pobiegi na koniec czyli exkursye zielnicze w okolicach paryzkich
w rannych godzinach, uczony Jussieu z uczniami odbywa. —

E. de Pharmacie. Szkoła Aptekarska ulica d'Arbalette,
z wiosny otwierana. Kilku ma nauczycieli. Aptekarstwo i nauki
w związku z innymi gałęziami. Kilku ma nauczycieli. Aptekarzy
wszyscy po odbytych dwóch examinach ścisłych dopiero do szkoły
przyjmowani bywają. Ma własny ogród ziół, podług Tourneforta
ułożony. Aptekarze od których tylokrotnie los cierpiących zawisł
na szczególniejszym oku w wyrzucaniu mieszani, nikt zgoła
bez poprzedniego examinu ścisłego rzeczy aptekarskiej sprawować
nie może i czyto w szkole czy przed przysięgłymi Sądu Królewskiego
z naturalnej, farmacyi teoryczney na koniec i praktycznej
examinowany bywa. Ostatni do 4 dni przedtem naymniej
z działań Chemiczno-aptekarskich obejmuje. Lat 25 do exa-
minu potrzebne. Przeciw przeto przykazu szkół, zaciągnienia
wielka kara 500 franków obostrzona. Aptekarze z respektu
obowiązani utrzymywać Księgi w które sprzedaż zwłaszcza
perwiastych leków wpisują. —

Institution r/ des Sourds-muets. Instytut głuchoniemych ulica S. Jacques. Zaszczytem dla Francyi, z pośród tych którzy ciebie i całey swey dobry tak pozbawieni nieszczęśliwemu skutkiem wskazanych nauk wesprzeć, wiedz z urządzeniem użytecznych towarzystw zawrocie pochwalić, był nam szanowny pasterz l'Epée pierwszy Instytutu założyciel, Członek iego storpkana sędzi kopf, w nowym Kapitanie szczęśliwy przytułku znalazła, iakoż duchowny Siccard, nie tylko godnym stał się następcą, ale i znacznie do wydoskonalenia Instytutu przyczynił. Zostaje pod bezpośrednim Ministerstwa spra[wy] wewnętrznych okiem, zgromadzony radą dozorczą

C. r. Veterinaire. W Alfort pod paryżem 1766 pod kierunkiem Dyrektora mianowanego Bourgelat pierwszego tu Szkołę otworzono, dla tego że Francya potrzebie krajowcy wydostać nie mogła. X. Przyjmuie uczniów z prowincyi Francyi przyzwanych 16-25 lat maiących bądź własnym, bądź rządowym nakładem utrzymywanych. Na magisteryum lat 3 a na doktorat lat 5 przeznaczono. Fundusow przez Króla bywaią potwierdzani na przedstawienie Ministra spraw wewnętrznych, lub wojny, ieżeli do Stanu tey należeć maią. Podczas wybuchłego pomoru szkoła, uczniów rozesłała a nawet i nauczycieli zawsze kosztem skarbowym. Utrzymuje Huzard Inspektorem generalnym. Girard Dyrektorem oraz profesorem anatomii, Barthelemy Szpitalnym, Dupuis nauk lekarskich, Desmarets zoologii Dutang fizyki i chemii, Jouard gospodarstwa wiejskiego i chowu bydła. Prócz tego ma korrepetytorów, Lekarza, Chirurgów, Sekretarza i Bibliotekarza. Biblioteka i zabinet szczególny popiersiem założyciela ozdobiony. Kolwiek bądź prodopadku iey dzisieyszego przemieszać nie mogą, iedynie co do zakładów naukowych, co do stanu, chlewów pustych, lekarskiey publiczna bezpłatna dla rzemieślników i rzkodzielników, zwłaszcza tych którym smak dobry w robotach przewodniczyć powinien otwarta. Bachelier 1767 był pierwszy założycielem. Dwa razy w tydzień daie geometryą: budownictwo praktycznie, tydzień o proporcyi zwierząt, z rysunkiem kwiatów, ozdób i t.p. Medale i nagrody roczne i to rozdawane były wtedy. Jest prócz tych inna dla kobiet pod Nauczycielką, rysunku ciała, widoków, kwiatów, zwierząt itp. uczęsa, w ulicy de Tournaire. — Cours d'Iconographie w ogrodzie roślin wprzetrwey odbywa się kurs Ikonografii. Biegły van Spaendonck przewodzi młodzieży w rysunku wszelkich płodów natury. Pyszny zbior Welinów w pomoc nauce dzieci uwagi godzien.

C. S. des Beaux Arts. Akademia piękney sztuki a osobliwie malarstwa, rzeźby i budownictwa pod zarządem dawnym dziś pobliskim muzeum pomników francuzkich. Założycielem iey pierwszym pod kanclerzem Seguier był sławny malarz Le Brun. Malarstwa i rzeźby dwanaście nauczycieli, ośmiu pomocników mających nauczą; Budownictwa zaś

Minister skarbu Berlin scrupliwey przyczynił się do iey założenia. Jakkolwiek niebawem okarał się uczy[nek] ten względem tego że poseł Krajowców był obsadzony, nie zaś cudzoziemcami.

tylko sztuk. Anatomia, perspektywa matematyka, stereotomia i oddzielne maią katedry. Gabinet piękney wzorów, iest zaiste pięknem. Liczne i cięzkie nagrody do poszczególu iey znacznie przyczyniaią; i tak co kwartał dostaią medale ci którzy roboty najpiękniey odrysowali wzór obrazony p.de Medoi, a tych znowu co rok dwie inne nierównie ważniejsze nagrody od 100: 500 franków spotykaią celuiących, to iest pierwsza fundacyi hrabiego Caylus; tego który naystępniey oddał głowę, piersi, ręce, wyrazu, drugą zaś darowizny malarza Latour, owego co przeszedłszy w malowaniu popiersia znatury. Ci nakoniec którzy obdarzeni talentem wyższem, wielkie nagrody w malarstwie, rzeźbie lub budownictwie obrzymali, kosztem rządowym do Rzymu iedynego w świecie siedliska sztuk pięknych wysyłani bywaią. Nabyta tamże Villa Medicis na akademiya francuzka obrocona do 24 (Akademia reale di Francia.) liczy uczniów, końcem ostatecznego wydoskonalenia do czterech lat utrzymywanych. Tak w Paryżu jak Rzymie szkoła ma gabinety umyślne.

E. r. de Mosaïque. Szkoła mozayki w pobliżu Lukarskiey, uczy robot w mozayce, obrazów, wykładania przedmiotów do ozdoby lub przybrania pałaców, kościołów, stuzyć mogących. Robi prócz tego inkrustacye na podobieństwo florentyńskich i włoskich, podaymuie robotyż ztąd za fabryką Mozayki uważaną. Uczniow rząd mianuie, wystawienia płodów w każdą sobotę o godzinach po południowych ma miesca; do wielkich próżnego ekspozycyi w Luwrze natenczas.—

Institution r. des Sourds-Muets. Zakład głuchoniemych ulica S. Jacques. Zaprzytem dla Francyi a pociecha dla Ludzkości stał się ten, kto siebie i cały swóy dobytek nieszczęśliwemu poświęcaiąc, katechizmu, iuż wskazanych nam wesprzeć, iuż z urazami wytykanych towarzystwem zwrocić postarał; był nim szanowny pasterz l'Epée, pierwszy instytutu katolicyzm. Zgonem iego stroskana sudalose wnowym Kapłanie szczęśliwie przytułek znalazła; jakoż duchowny Siccard nietylko godnym stał się następcą ale i znacznie do wydoskonalenia instytutu przyczył. Zostaie pod bezpośrednim Ministra Spraw wewnętrznych okiem, zarządzany radą bezpłatną z 5ciu członków złożoną. Liczba wychowańców do 70 ograniczona, lata wstępu 12–14 przepisane. Obey zamieszkuią chaszy wstępnego f. 900 fr. płacą, płci żeńska o 100 mniey. Nauka czytania, pisania, liczenia, rysunków i rzemiosł podług skłonności obieranych przyszłe im utrzymanie zapewniaiących dawana bywa. Ostatniey soboty każdego miesiąca odbywaią się examiny publiczne. Za zgłoszeniem się poprzednim w Instytucie, otrzymany bilet wstęp każdemu ułatwi, i gdyby tylko sam zadziwiaiący Mayster na tych miał wystąpować, mieszkańcom dostateczną bytoby. Biegły Jeaffroy o tuteyszey Szkole rycerstwa (école de gravure) uczy zdatniejszych głuchoniemych, rzniecia na Kamieniach twardych. Z respektem

do naszego pod. szanownym Jatkowskim będzie godnym. —

Institution r. des Jeunes aveugles. Instytut dla ociemniałych. Starań na mocy wyroku 1815 do głuchoniemych: ~~Instytut~~ otwarty w ulicy S. Victor założony. Ciężko uwierzyć aby tak srogie iak ślepota kalectwo tak dzielnie uzyciem reszty zmysłów dało się wyrzeczę. Dotykanie i słuch wielką tu grają rolę. Czytanie, pisanie, geografia, języki, historya, matematyka, rzemiosła los przyszły, utrzymanie zapewniaiące a nad inne muzyka do nauk szczególnych należy. Wybiane wydatno umysłowe na to książki, mappy, macaniem czytane, uwaga i pamięcią wspomoc idącemi wsparte, wszystko dokazuią. Zniemałym zadziwieniem słuchałem nieraz koncertu ze zgrywnością i w naystępszey harmonii odbywanego, siedzący wpośród graiących współtowarzyszów dziecka ślepego wybijał a biegłości obok ślepych rozstawieni w nie pewnym przewodnictwie zawodzieli. Jest to iednak szkoła niepospolita dla przyszłych (muzykantów, organistów), a nawet nauczycielów innych przedmiotów, matematyka ostatnie zay mnie miesce. Były Trucheman ~~ii~~ mimiki, w biórze d'Indication, równie znany iak Jan Jenjon tyle za czasie użytkany dziwiącey profesor iey w Angers, tegoż honorowey członek, wania Koncertów nieletnowicie uyskał wyżej wyżli. Przyimuie lat 10–14 maiących świadectwy zdrowia kazuiąc się zwyczaikowitey ślepoty i obyczaynościom opatrzonych. Aby do dyrekcyi; i mieszczaninowey nadawać się powinien. Administracya ~~ta~~ ta szpetnoś podobna iak w powyższym zakładzie. Lekarz mieszkowy, dwa niejednego razy w tydzień udziela tu rad bezpłatnie ~~z~~ na ogół chorym. Odz dowiedzia wiedzanie iak w powyższym 26 każdego miesiąca bywa pazięcych Instytut bliznie. —

za drzwi wypuszcza. — E. d'equitations. Szkoły jazdzenia cztery w mieście, podobnie Frankonich utrzymywanym szkołom ~~jest~~ są one w ulicach Mont- tabor. i S. Honoré. — E. de Natation Szkoła pływania, iedna z pierwszych iest przy moście Królewskim przy wyspie S. Ludwika będąca naywięcey od młodzieży uczęszczana. Szkoły Szermierskie Akademiów broni (w 1827 osobna z taricznemi Szkoły pływania i dla kobiet stworzona) des Armes: pod nazwiskiem Menijsiera i Lebrun słynęcy. — Wszystkie przez prywatnych utrzymywane.

2° Conservatoire de Musique Konserwatoryum muzyczne w ulicy Borgne iest szkoła w którey wspołki: rodzay śpiewu i deklamacyi ma miesce. Co rok odbywaią popisy publiczne i rozdaie nagrody za nayleysze kompozycye muzykalne. Ci zaś którzy wielkie otrzymuią nagrody, kosztem Rządu do Włoch iako iedynego w harmonii zrodła wysyłani bywaią. Kilkaset muzyków w stolicy ztamtąd nieiako wychodzących stanowią, ~~nie~~ ale rzeczą stawne i niezrownane Konserwatoryum Cacilii w tym atoli od niego rożne, że dotąd nie wydało jeszcze równie wielkich muzyków, bo też talenta nigdy do pospolitych nie biorą się zdarzeń. W urządzeniu i obsadzeniu posad, wspomnienia ~~a~~ nadaie wszystko nadewszystko wydoskonaleniu muzykalnej; odbywa posiedzenia w obserwatoryum i korespondencie nie tylko z krajowcami ale z zagranicznymi

do Conservatoire de Musique

— Δ Δ —

1116

a nawiadowania ~~Dla~~ u nas ze wszechnia godna iest, że ~~w~~ konserwatoryum tylko ~~Do~~ urzędowa trzejowców; co się tyche Cudzoziemców, ~~a~~ jeżeli iest z nadzwy- czajnym ~~talentem~~ talentem o Europie głosnym, udowodnionym, może tu nawet, lecz nigdy jako Stały ale tylko nadzwyczajny Profesor. Przytym należy szczerze, iż ~~adunkowanie~~ zakład ten z niemałym względem i upokorzeniem na zagy- tania pner Francuzow czynione, dla czego ~~Lipińskiego~~, Mirecki, Sowowski, Ja- ~~nowicz~~ nowicz (: w Edynburgu dyrektor umarł :) do Paryża konserwatoryum Cherubini ~~nie~~ nie chce zaproszenia? odpowiadał przychodzi.... Z grozą i żalem przenikamy ~~ochronowania~~ ~~szkodliwości~~ cudzoziemców, tym więcej kiedyż sprawdzi ~~ich~~ ich takie i zbawienne pne- strogi nad Konserwatoryum Warszawskim w 1821. iesze roku w Październiku Wrześniu - czynione.....

(do Conservatoire de Musique.)

— Δ Δ —

a naśladowania dla nas zresztą wcale godna rzecz: ~~ustanowienie~~ w Konserwatoryum ~~jedynie~~ krajowców; cudzoziemiec ~~zaś~~ doskonały ~~Teoretyk~~ ~~praktyk~~ talentem w Europie sławny; ~~nie~~ udowodnionym ~~nie wątpliwym~~ ~~nie~~ ~~nie~~ ~~nie

Ma zawsze wszystkie narzędzia rządowe, których tylko potrzebować może. Do niego należy upowszechnianie pism równie jego [illegible] jako astronomów użytecznych doskonalenie tablic i ogłaszanie spostrzeżeń wszelkich. Dwóch geometrów, czterech astronomów, dwóch doświadczonych zegarzy, geograf, artyści i adjunkci do biora należą

Conservatoire des Arts et Metiers. Konserwatoryum sztuk i rzemiosł. Co tylko na pierwsze potrzeby, przemysł taki dobrze opłacane a zwłaszcza krajowe, co do pomyślności kupiectwa przytoczyć jak zdolne, w danym kształcie S. Marcina ulicy S. Martin złożono, zgromadzono. Ileż to niemamy zbiorów w Europie, których przepych okazałość stanowi sam zbytek, całą wewnętrzną wartość ... takowy przedmiot czysty użytek najczelniejszy całości zabiera nic zatem to owe kosztowne drobnostki i cacka, że skarbiec zielony w Dreznie wspomnę, podróżnemu za opłatą pokazywane, bez za to sprzęty i narzędzia rolnictwu rzemiosłom [illegible] poświęcone a dla każdego bez najmniejszych opłat dostępne. Myśl wielka myśl szczęśliwa zatrzymania podobnej instytucji pierwszy podał Gabinet akademii [illegible] stacji ile niejako wzgledym jego kamieniom, optyczny dość później zbiory P. Vaucanson, Dondembrey, K. Orleans, gabinet fizyczny P. Charles i podarunki przez rząd lub prywatnych nadsyłane. Wszystko przez tego co tylko w kraju wynalezionem doskonalonym będzie, zwłaszcza Rządu i ciągłych instytutu korrespondencyj z rządami, lub prywatnemi prowadzonych, w modelach lub rysunku z opisem dokładnym tu składane będą. Do kilku nastu tysięcy sił, narzędzi, sprzętów, warsztatów, wzorów rolniczych, budowniczych, gospodarskich [illegible] powszechniejszym [illegible] zalecanych, razem lub szczegółowo wystawionych; w jednej części gmachu dla wszystkich; a drugiej zaś pod okiem Dyrektora bezpośrednio zostające wyższej potrzebie i nauce przeznaczone, które za każdym zgłoszeniem nie mniej jak dostępne. Między ostatniemi, zbiór zamożny narzędzi fizycznych uwagi godzien. Kto kolwiek wynajdzie lub doskonali nową użyteczną machinę lub silnik dostaje od rządu przywileju i swobodę użytecznej korzystania z niej do lat 15, po których upłynieniu, wzór z dokładnym opisem złożyć w instytucie obowiązany; a tak odtąd wynalazek w własność wszystkich staje się. Żeby zaś tak ważne ustanowienie tym pewniej celowi zamierzonemu odpowiedziało, troskliwość rządu nad dobrem powszechnym czuwającego, dotyczyła szkołę i bibliotekę stosowną dla każdego otwartą. — Nauka rysunku, liczenia, algebry, geometrya, fizyka i mechaniki, do potrzeb rzemiosł i rękodzieł stosowane, bezpłatnie za zgłoszeniem udzielane będą. Znany Chrystian wynalazca nowiej miedzi, Charles fizyk w liczbie professorów zasiadają. — Konserwatoryum nakoniec przez korrespondencyj licznych w kraju i za granicą, odbyte badania, poszukanie i wytrząsa wszystko co tylko do postępu przemysłu przynieść może, udziela przytym rady przychodzącym codziennie. Płody przemysłu krajowego jako wszędzie, i tu pierwsze trzymają miejsce. Doświadczenia, próby wszelkie w xięgi zapisane dla każdego otwarte [illegible]; wszystko to razem wzięte niepoślednie wszystkie i ważność całego instytutu zakreśla. Naśladowanie jego w kraju [illegible]

*) Nasz[illegible] tu i zadziwiający Mechanik, znany z wynalazków (różnych automatów), Gluck, gadający [illegible], osobą grającą na flecie, Robespierre bytniejszego, ity Samobójców; pochowany w grobach Kościoła S. Małgorzaty (ch. Saint Bernard:) gdzie 1782 przeszło lat 374, był pochowany

Dawniej rysunek i tak wprowadzony w 1823. r. na przełożeniu ucznego Laydace [illegible] nad Chyliczka głosu. Stanowiono razem z 6. [illegible] dział w Villejuif i Montmery to iest w odległości 9540 sążni (toise) głos: huk: przebiegł te przestrzeń w 16 sec. Therm: 59° higrom: i 755 met: Barom: w 54 sekundach. Szczegółowy rząd po odbytym [illegible] okazało się szybkość promieni brzmiących w +10° cent. na 1370 sążni czyli 337 metrów albo 1066 stóp [illegible] albo sążni takich 178 na jedną sekundę. Chyżość brzmienia [illegible] podług Laplaca [illegible] 6 razy mniej za odkryciem [illegible] odbytych.

na szczegolniejszey uwagę rządu zasługuie. [illegible] niem aby nie iako dnia przeszłego [illegible] pierwszey potrzeby i krajowego [illegible] i zakładu artystycznego. Tell Ty Konserwatoryum Fermiusz Brzezinski i umieiętnych artystow iest tym samym szkoła Brzezinski tedy praktyczna, zdy tym czasem szkoły krolewskie w Angers i Chalons kształcą młodzież w rzemiostach i sztukach, za tonyuie pożytane być mogą. — Na dokonienie ważna iestże co do szkoły zostaie nam uwaga młodzi dobyczza. Niepoznanie tego błędu politowania godzien przesąd, iakoby praca, rzemiosła zakałem ujmą godności komunikowiek być mogły; owszem powszechnie zatrudnienie się użytecznie, obaie stan, los przyszły i pomyślność zapewniaiący nietylko nikogo niewstydzi, ale nawet uczenie oszędzone nad prostą i powszechnie a mało warte gdzieindziey ubieganie się za piorkiem przenosne bywa. Gdyby u nas prawdę te przeciwp poznano, zaszczepiono, przyięto, niżeby zaiste osób w lepszym byuć iako i kray pomyślności większey oglądali bysmy. — Od 1839 r. uczony i wielce zaciorony □

Szystko to co tylko piorkiem prowadzonym, na dobro ogółu spełnyć mogącym, krajowym rostaszra zalecone, pienosze i kardynalna iako w rzadzie tak i całey Sztuki rzetelney publiczney stanowi zasadę *). Podstawa te niesi utile, dzielny nietylko cudzoziemczyzna dać odpor ale i przeciw błędnem, marzeniom metafizycznym tak srodze w Niemczech i Anglii grasuiącym stawia zapore, bo nikt nad uwieczenieniem czczych przywidzeń (błędni i) drobnostek sofistycznych, pracować niechciały. — W naszych niemal wszędzie przebija zupełne poszanowanie i sklonność w mowie nadobney wynaczenie, końcem odzielenia drugim nauki. Ani Anglia, ani Niemcy późnowne mimo znaczne postępy swiatła mogą równą poszanuią się liberalnością i otwartością iaką w naszych Francyi widzimy; ktorey sam tylko ktotnie dosiwiadczam żadna przedaynosć, żadne Korrepetycye, privatim, privatissime, uczenia, ktoremi młodzież łaknąca nauki prawdziwey, krwawo dokupuie się tam mas, nie są tu znane, bo nikt nauką niechce mydzieć, sekreta zniey nierobi. — Przygotowania do wykładu nauk tak wielkie bywaią, że rzadko kto z nauczycieli rzetelnych wykłady swoie cymbardziey książkę przynosi, ale nayczęściey tak iak niegdyś atheneum Profesorowie w Akademii Krakowskiey, spis na kartce zanotowany maiąc, lub bez niczego zagaiwszy miejsce, całą godzinę z głowy, nayptynniey i nayprzykniey rzecz swoią wykłada. Mocna tak i ciągła deklamacya natężaiąc organa głosu, osłabienie sprawuiąc, dała te początek zwyczaiowi ssania, stawianie obok, szklanki z wodą czystą lub zakrwawioną dla ich odwilżenia. — Niemniey ważna z chlubą wspomnienia godna okoliczność, że kto raz w obranym przedmiocie pracować zaczął, nietatwo więcey odrywa, porzuca go, ale przez całe zwykle doskonali życie. nie pamięć tu owa nayszkodliwsza, w złe rządzonych akademiach postrzegana przewrotność, ktora adwokata robi Lekarzem, Matematykowi każe być prawnikiem ileż to uniwersalizm iak cierpienie moralne wyśmiany drzymą każdego na wodzy, broni o

i dobre prawa zaszkodzono..... O ileż to razy za granicą niepochodzącemu nijednemu znaw bitny [illegible] obcemi złotej zawiści, [illegible] ujrzy [illegible] ozdobiony [illegible] ustąpić.

Uczniowie Akademii Medycznej Warszawskiej w Szpitalu Dzieciątka Jezus przy Prowadzeniu Chorych na Oddziale Chirurgicznym w 1834 roku.

Uczniowie Akademii Medycznej Warszawskiej w Szpitalu Dzieciątka Jezus przy Prowadzeniu Chorych na Oddziale Chirurgicznym w 1834 roku.

Dzieje tej kar czynności objaśnia.

Po opanowaniu Krakowa w 1809 r. Jerzmanowski, wysłany przez Adama Czartoryskiego do Galicyi Hrabia Stanisława do Organizacyi Akad. — kazał tu tak zwany Nowy Wiedeń, zamiast pozostawić go otwartym i swobodnym komunikacyi Akademii wiedeńskiej, gdzie wielu młodzieży nie do tej akademii nie do szkół nie chciało, ale wprost na pole Lichtenau, wówczas Krola Faraona. Dzieje, które tu obydwie nie do końca wyjaśnia — Rembelinski zawdzięczał kard. Gurowi i polecenie Michała Sapiehy Wizytatorowi prowadzenia śledztwa i kapitana — Kochanowskiemu nadanego mu stopnia o stopień wyżej na Oficera Cyrkułu nie stanowiącego — a Horodyskiemu stopnia nowego i oznaczenie pobl. w liczbie 1000. ł. reń. — (Rozkaz z dnia 10 Grudnia 1809 r. Nr. 1. Dz. Ces. Król. Galic.) Ten sam rozkaz nakazywał konserwowanie zabytków na Skałce i Wawelu, a Hrabiemu Stanisławowi Skarbowi Narodowemu *) oraz opatrzenie w Archiwum Koronne papierów na koronacyę w zamku Krakowskim znajdujących się, i dzieje tej uroczystości i tych ceremonii, zwłaszcza Rektorowi Akademii Jakubowi z Kłoczowa i nadanie Stolarskiemu na własność pachtu a nieruchomości zajmowanego przez wiele lat o pewnych Albertowi Borkowi i Sebastyanowi Gindlowi należących. Kupowanie akt i tak zwanych protokołów koronacyi nie było

*) Skarbu tu wspomniano Zamku Krak., wydanego w roku zeszłym Hrabiemu Stanisławowi Potockiemu, który nazywał Skarb Koronny i Skarbu wiadomości, i nakazał pozostawienie tych papierów w Archiwum Koronnym — i wyrzucenie odtamtąd Rabunku tego pewnie tylko za dnia Tymkowskiego dozór mającego — jak to zresztą i czynione —

miby Kniewicz (Nauka, bez wątpienia radzącemu odbyć
niepotrzebną operacyą stwierdzi, aby cała reforma ex-
act jakimś tylko pisidłem, a nie rozsądku cadu-
zyści, rozsądku oby. Potym ich zbigabyści dni i ty-
godnie, pomyślał i postanowił ostrożnie, Listy
Ebanicu wypowiedzieć, Klony Prof. Antoniewicz podali na
ostatnim swym Rauka rozkazie; Supplikowali, wotuj-
„a to byśmy piękne wyrzekli, Dyżury przyjmowali ofiary
„przez Niepytanie nam Skrzeczęć. — List

Lista ta pisana i podpisana była przez Prof
Rud. Rajmana. — Hagued — Schallgrubera — z
zadowoleniem na tuiadectwa swoiskiej Fraucu
ziska (Cyan). Hildebrandta. Kodeka b. Rektora —
i Lemanicyka prof. fizyki — na akta akad. wyższej i niższej
„Wiernie będąc, zapisuje Rektor Dantzyszek, jako na
„zapytanie i przysłane obwieszczenie, opuszcz tą Radę
Akad. a Matkę Naukę w swoim stole — a macie
„na swoje zawody dobro Rauka, Potem oświadczone
„mamy swoim za dawne zasługi prawa dla siebie, przed-
„się wobec polskiego Rządu jak pożądanej Uczelni
„coś tej Szkoły, i więcej nadziei mieli to tu nie
opowiedzieli (: na Liście Rektora Dantzyszka :) Karol — Wolnicki Wojciech — Do-
brzewicz Piotr — Tomicki Paweł — Lisowski
Józef — Kordzimski B — Dobrowolski Ludwik —
Dzierski — a wszyscy potwierdzają wszystkie wa-
runki zgromadzenia. uzgodnienia tak i co Stanu Rządowy wyspe-
cjalnie przedstawili i Ordynarii z radzcy i prawa
obywatelskiego dalszej formy). — Lecz ani to pozdrowienie
ani Akta, ani wiadomość słowem wszystko odbywało, tylko tylko
wano — a Gieszler z Lisiorak, obszedł i ord. Sprawy ode-
brawszy wymówiony, ostrom i Potrom, wbrew wiadom, kadzie

Rektorem Uniwersytetu, o którym w Alm. mowa
gnoniem in Acad. Crac. promoveatur multi anni
ego promocatur i hii, ito. cryn 65 w katalogu
dompleti się mogą, nigdy ter ani wprowadzi, ani wiecej
wstawić dni dla latwiejszego ich wyszukania. — 6.) Stan
siella. Organizacja administracyjna. Ober Gien.
der Schaedyan. tytularny na katedrach do nauk
sprawdzonych (z praktyki) przy Uniwersytecie, Towarzystwie
nauk cadlem praty, / jako wzgl. mogą, zostawiwszy
zawsze dawne w dzielu, owa zemy klopoty Kon.
sumcyjne Stanowisko Stanowisko o którym
sprawozdanie prowizorjum, że ani nauki ani
Szpitala nieruszał. — jakoż to tylko wypomnieć że
jak dalej stoją, że nawet Gabinety, Zbiory
Gronkie; z Stanu do
Prowizorjum, do
nowej ordynacji. — Ale przynajmniej
Jak Królestwie Aptekarskiej, Technika, bez zadnej
Profesorii Lekarskiej, Profesorii Pharmakologii, jako
przedmioty te mogą, i być powinny
Stanowiącego stanu
Jakiekolwiek, z tych
Kandydatów wydziału prawnego. Dobro Nauki prosiłoby
figury które
nowa uczyć porządku raz w odnowie nie tak
wtrącona Akad. Zawarona Tymczasem pro
ately. Uczelnia Wasch nigdy wiadomości
miemy, wyjątkowy Sprawy na które ani
Szpitala ani Dziekanowie wydziałów nie ani
mogą Wydział Prawny, zajęciami, aż do
wszelkiej reorganizacji, tak opłakanym nagro
dowaniu — Nauki — Lekarskiej i Chirurgicznej
nadzieje na wyjątkowe Wydziału, zdaniem
odradzam Wydz Lekarski, bez Katedr Jakiego Wydziału zarów
rozumiejący co wyżej Mają w pismach za granicą drukowanych; i zkolei

Hoadycki Komis. Ork uprawiony do Roku nie rozp. Ale w kasty
go 1 – Ostr w tabl Giesbl uprawnię ordyn fund nieruchomy

*) Rok 1809 mianowany [illegible] swego zawodem. Po oswobodzeniu Krakowa,
z pierwszym prodowiarz staraniem miało być obsadzenie opuszczonych przez
cudzoziemców katedr, zdatnemi krajowcami. Wydział lekarski, był
z kleszby tych, którzy najwięcej na uwagę zasługiwał; tym czasem: mi- 150
mo najlepszą metodykiem, konduity prawej i nadal dowiedzionej, wdanie
rowniż z zagranicy i obcki do służby krajowca przybywający, mimo
rady od Profesorów oddziałowych [illegible] mimo wskazywanie braku godnie [illegible] [illegible] [illegible]
aktach akademickich zapisane i zaświadomienia od zagranicznych aka-
demików z Latwością powtarzać się dawne i winne; mimo powiadam
to wszystko: Niedoszłem zastępiona cudzoziemszczyzna i uprzedzenia
Polskie i niedbałość najwyższa w tysiączne głowy niemasz ludzi, kwi
mi z tworzyć wszystko poszło ..... Cóż za tym poszło? oto pozba-
wiony pamięci i opieki [illegible] talent poszedł w poniewierkę a
Nowa Cacyta, że najstarszej nauki o upadek przyprawić,
z wielką dla narodu i Literatury szkodą, niestety sprawdzono.
[illegible] to wszystko jawniej udowodnić a tym samym sprawie
Odbiwoni lubo może z obrazą skromności nasze ziomków oddać, kwiat do wień-
ca ich zasług dorzucić, wymienię oboje którym przedmiemni pierwszeństwo
należałoby: W. Chmielowski. Grzegorzica Karol (Maciej W. P.), [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [

Medicinam pod obcemi rządami z sławą imienia polskiego examinowani i patentowani, Medycyny i Chirurgii Doktorowie, aktorzy wiecznopolite w służbie publicznéy krajowey, szpitalach, Epidemiach ileż zasługi położyli, talentów i obywatelstwa pomnożeniu, pomnożeniu bez granic dali dowody. A zdaniak mimo to wszystko, niepomyślano nawet o niéy, o zapomnieniu dozwolono zagrzebać im nayprzedniejsze talenta, wolno wyjść z kraju dozwolono, gonić albo za Cudzoziemcami albo za niezdatnemi bo pokątnie protegowanemi subjektami, z których to żadnego pożytku ni kray ni Literatura nieodniesie ... Tak to właśnie Chwała [illegible] gotowała ruinę Akademii Krakowskiéy do któréy dotąd podźwignąć się niemoże. — Tych smutnych wypadków bydłem i świadkiem i nieszczęśnikiem ..... Jeżeli kiedy u nas, gdzie ani zasługa ani talenta prowadzącey nieznajdzie protekcyi, gdzie niewiadomi zachęcenia, a co gorsza a co nader postrzegalne iest, krajowi nayczęściey zaniedbywani, odpychani: dla tego mychodnia nawet odpychaią bywa, prawdziwie cudem osobliwszym z jaworzyckiem nazwać się to godzi jeżeli kto z Ziomków Literaturze talent lub pracę poświęcał! ... mowię o Epoce Warszawskiego —

*) W Dzisiejszym Systemacie nauk publicznych w polskiej Akademiach lubo znakomity postęp zrobiono, za przeszłe dotąd rodzinnej nauk owe, które oprócz tego w zarodzie nauk we stanęły, niezbędnie zaprowadzić należy. Ogólniejsza Edukacyja pomnikiem jedynym chwały Narodowej naszego Panowania Stanisława Augusta, zostanie. Katechizm w systemie nauk w szkołach całego Państwa rozszerzania światła narodowego utrudnia mowi się o dziesięciu o Gimnazyach w których szczególniej Natchnienie Miłości Oyczyzny, Obywatelskie cnoty, Męstwo na Krajowa wspaniałe stanie; lecz w ogólności mówiąc nauki odbywa; Nauczyciele w Liceach pierwsze trzy klasy Liceow mieszanej przechodzą, dalsze zaś klasy najwyższe, niekoniecznie; za tym idzie ci najmłodsze młodzieży Krajowej czego się wprzód wszelka młodzież wszystkich lat, nienauczy jak najwięcej o tym i nie- stycznych: Jawna tedy dla ogólnego pożytku dawane nauki które do powszechnej wiedzy zaiść i pożytek ich przynieść winny. Tym czasem czego ci uczemy natchnienia nasza nauczyciele? Oto: O mie- dach, Persach, Hiszpanach, całej Azyi, Afry- ce, o Mogole wielkiem. O znakomitych Gre- cyi lub Rzymu Obywatelach ich, gdy tymczasem hi- storya Polska, Życia ucznia Polaków, Opisanie ziemi Oyczystey, Rolnictwo, Ogrodnictwo, Historya naturalna kraju swego, lub kto by ich, gdzie tam krzewi (ki) ma- ziac lata, zabranianą mieszkańcom ich na późne odkaże- ją tego co pierwszym, najpotrzebniejszym powinno

w wykładzie nauk powinno być
i przedmiotem
prawdziwe, dobro, narodowe a dotąd powszechne
obejmować! Nieznane iż w Akademii
w bytności Radzie Wielkiej uniwersytetu Jagiel-
lońskiego, przyjęto mój zamiarek podobnej Reformy
lecz opomnąć na ogólne zasady które[illegible] cenium
tylko krakowski. Dla jednostajności z Warsza-
wskim trzymać się winien, a przeto niemiałem
jedynie pozostać na Stopniu ogólnym
Panom Profesorom Liceów, aby w dyskta-
cji wszelkich Nauk starali się najpierw
szego Lecia,
tego co tylko jest krzyżowym i do Ziemi Rzeczy-
pospolitej (illegible) może Użytecznym. —

System Naukowości z 1840. we
wydanym
Wszystkie tejsze Zakłady Naukowe tyle) także nazwane Kollegia odbiały
tenże Statutkaj (w Sierpniu 1840) zaraz Umysły z Matematyki i Nauk
przyrodzone ze wszystkich niższych Szkół klas ogólnych, przeno-
szą ich wykład do tak zwanych Klas filozoficznych, które ostatnich dwóch
Rozpoczynają w krótkości nowe stanem Nauk dzisiejszym:
Pierwsza Rewolucya myśl ozpoczęła zajmowaniem tylko Łacina a potym i greczyzna
za Księstwa Kol Rewolucyi wprowadzono w zamian tych Umiejętno-
ści tak zwane dokładne (exakte) — Napoleon wprowadzając na
nowo Szkoły niższe (i Secondaire) postarał się o wzniesienie dawnych
dawnych; przez ten krok Francia uchyliła wszystko to co w Obu dawnych
Szkołach Systemach albo było niepotrzebnym albo zdawało się zbędnym
nem a tym samym podobnie System nauk na Stopniu ro-
wnowagi z potrzeby Towarzystwa obecnego przywróciła, tym samym
dnym. ++ Tym nauki sposobem Umiejętności z Literaturą (Językami) da-
ły na równowadze, wrowni potrzeby, do dziś klasy wprowadzono dla
— W roku 1809 wprowadz matematykę w niższe szkoły. — 1821 roku
ministerya Umiejętności przeniosła zdała do 2 klasy filozoficznej.
— 1826 roku na nowo wniesiony klasach obok nauk matemat-
cznych nauki wyklucznie; Nauka Języków. — 1830 umiejscowienie dawn
no w czwarty klasie a 1833 Historia Literatura w szóstej za-
kładano. — Dziś na rok 1841, zarówno rok 1821. z odmianą pewną
co do tygodni klasom co dawniej nieładzo nakazuje by co przekładać
właśnie Zakus trzeciemu zapełnieniu tego Systematu, pożytkowi ojczyźnie zamiast
niepewnie. — Plan ten nauk udzielił klasom Humaniora zwanym dwóch
tworzy, nauczyć się, uchyla obowiązku wielu przedmiotów z Oraz młodzieży czynności
rozterpnienie, pobudzenie nauk Obkuwaniem (ustępnie) Ich tylko
ich szkodliwe. Swiadomi, by rok

i tym samym szkołom ziednuj w drugą naukę niedozwalają, z szkodą
powszechną powszechnych. Owszem: iedna i taż sama na-
uka na części podzielona, przez wiele zagłębiana, wykładana, niepomału
do wydoskonalenia ich przyczynia. Niewidać tu na tos rzucanych
katedr, lub chwytania gdzieś tam poza krajem naśpodobieństwo za
cudzych osób, ważnie obowiązki nauczycieli dopełniać maiących. Żaden
zawor, obay wpływu, czapkowania lub giełtkości — krzyża — na karb
kwalifikacyi nie idzie, bo nauka udowodniana i nieskażone postępki,
rodowitość, iedynym tylko ich warunkiem; Zatem idzie wysoki
stopień doskonałości nauk i Szkół tutejszych. Tam zaś gdzie
żebranina, podłenie, płaszczenie obcych i wyżey wspomniane, drogę
do katedr otwiera, gdzie akademija stan nieodzowny; szkółki po-
dobne maią katedry tuż niemaią profesorów; fundusze na rok
nikłą pożytku niewidać.

Dokładnie poznane dobro własne narodowe, dzielnie prze-
strzega całości ustaw oświecenia i broni od nayszkodliwszych mo-
rowej ze powiem klęski, iest cudzoziemczyzny. Bo jakoż tak
francuzki iuż raz z siebie zrzucił to jarzmo uprzedzeń dziwacznych,
skoro pożytecznie wyrozumienie i życzliwość dla ziemi swojej
skoro zdrowi umiał znalazł lubi w kraju *), nie ostęp chwycił
ale wybrał mężów, którym raz sprawę własną powierzywszy do
obcych więcej nieuciekał bogów. Dla tego to cudzoziemiec, przybysz
tada nic tu niepoznaie, a prosta grzeczność iest wszystkim czego spo-
dziewać się może, bo wszystko dla krajowca zostawione, zastrzeżone.
W krajach gdzie cudzoziemczyzna panuie, gdzie narodowość pogar-
dzana, gdzie grubą ciemnotą krainowie dla przybysza w
zapomnieniu bez protekcyi podarzą; tam o podniesieniu
zakwitnieniu nauk ani myśli: Czesi albowiem nie bortują
oświaty, ale bożyszczom składaią. Szczęśliwi! którzy w tym
słodkim życiu omamieniu, że bez wyzbierowania przywar
cośi dla nauk zrobić można. — Coliter pro Jove, forma Jovis!....

*) Rok 1809 nayoczywistszym tego dowodem. Co oswobodzeni
Krakowa, uchodząc cudzoziemcy porzucili całkiem katedry akademickie;
pierwszym staraniem nowego rządu miało być obsadzenie ich podatnymi
krainowcami; Wydział lekarski był zlinby tych, którem naywięcey na uwadze
zostawiał; tym czasem mimo nayprzykrzeyszej młodzieży, konkursy prawie,
i nauki dowiedzieney, własnie zewsząd z zagranicy i chciał do stanu zdrowia
przybywaiącey, mimo rady od profesorów oddalaiących ich dawane, mimo
świadectwa w aktach szkoły miejscowey i zawiadomienia od zagranicz-
nych akademiów ustawicznie postawione ich mogące i dzisiaj; mimo to wszystko
niedbałością wielką, tysiączne głowy Niemasz ludzi! Niemasz ludzi!
orzeszone, głuszyce wszystko poczęło.... Cóż za tem poszło? oto:
pozbawiony pamięci i opieki talent poszedł w zagubę a
słowa Tacyta. „że nayszczęśliwszy iest nauki o upadku przyszło-
ści, wielkiey dla narodu, literatury — szkoda niestety.
oświecenia. — Przy zakładaniu nowego Uniwersytetu Warszawskiego (bez zmian niepogo-
dzenia bardzo nayszkodliwszych dla krajowców; w którym albowiem kiedy wdowy nasze nad pogrzebem
te lekarskie) młodzieńcy polscy nauki płacy i konkursy jak nayhyczey życia swego oczekiwało, w ten czas
dwudziestu do ziomków ostatnim rachunek za granicą, dokupywać nauki; w celu oświaty podróżowało, w tym czas
ojczyznę jak na zaszłe izbę jako sprowadzono cudzoziemców i nizszy nauki; i bez żadney zastawy przyjęto, nauki kowalskiej
miejsca ziomkom, zastąpiono, dodatkowi [illegible] rzucone nakazane, rozdano, [illegible] zaprowadzono.... a tak [illegible]

Niepodobna wątym wszystkiem Francuzem znaiomości natury Sudzkiey odmienia iakoż lepiey zawsze wtasznego iak obcego przestrzegamy dobra. Coż dopiero niedałoby się powiedzieć o tych cudzoziemcach w których admowdniona ku Kraiowi niechęć i nieżyczliwość aż nadto przebija, odzywa się. Takoż pytam ~~ii~~. Czy podobna, aby niechętny, nieprzyiaciel ~~Narodu~~ jakiego, mógłbyś kiedyś Kotarieck prawym iego nauczycielem? pytam ~~ii~~ śmiało, bo wiem że ~~nie~~ wstydzony nie będzie mowa ta o angliskich, którzy ~~(niepodobnych)~~ z Francuzami iak znami równy znayduwać się zwykli sprzeczności, na to rownie dobrze tu Francuzki, lecz nierównie lepiey od nas oceniać to umieią, bo nigdy niebywa tyle ciemnym, by miał w czym Kotarieck sprawę wtadzy porwarcem, ztąd ~~ii~~ mimo oświeconość kraju, i tatwe z nim związki wysokość nauk, i ~~ii~~ p nigdzie prawie anglika ani w katedrze ani w urzędzie ~~nieznaiduiesz~~ niewidać. Skwapliwi w naśladowaniu Francuzów iakże daleko z nayuiększą niekiedy ~~współzawodnictwa~~ współzawodników krzywdą ~~swoią~~ za nimi powtarzamy ~~ii~~. Gdyby wielkie te prawdy ciężko za rygorem dobrze znane i cenione nieprzeszkodziłom Kraiowym i zawrotowi cudzoziemczyzny niebyły uciekły, gdyby mówię ciągle między nami gościły nieprzerwany, współzawodnictwem opiekowały się w innym zapewnie ~~ii~~ stanie i literaturę ~~swoią~~ iego znaleźlibyśmy dziś stanie *). ~~Nie~~ Lubo tu powszechnego ~~nad~~ zaprzepaszczenie, zdawnie przy otwarciu iak wiązka nauk, i o zmysłach niekiedy nieiasno i tak zwiększy ~~ii~~ wszędzie narodowości; ~~ii~~ Français! Français! Nous les français. iest moneta nieustannie wzmiecionym głosem we obiegu puszczana. Opinia za krajem, ziemią, ludem wtasnym aż do drobiazgów i próżności, w uniesieniach aż do samowchwalstwa tak dalece uprzedzeniem, że niepodobna i krokiem między ludem Francuzkim uczynić, by iednych i tychże samych przekleństw z zarozumieniem aż do uprzedzeń nayzacietszych nieusłyszeć, aż zarówno ogłowiek pospolity iak pierwsze Francyi geniusze zawsze sobą i Francyą zaięte, chełpią się uwielbianiem wzaiem, a z tekie w zdzierstwem stamąd nawet pogardą o obcych i rozpowszechnianiem nayfałszywszych bredni i wyobrażeń **) mowi zwykli, niedziwo tedy że od wiekow

*) nos patriam fugimus. Virgilius.

Dziwnie tedy po Europie prowadzeni wojny nie wiele w tym światła przyniosły, bo uprzedzenia i zarozumienia o sobie, naywięcey im zawady robiły. Rzadkie uchylanie się zmiasta, a często nawet zredney w drugie część iego podróżowanie choćby bogatsze za coś szczególnego nadzwyczaynego poczytuie. Cytkbs nad Renem, opowiada przygody z takim z pukiem, iak tatwie iak u nas o Egipcie St Domingo słuchany bywa, kilka słów niemieckich na francuzkie uho przekręconych powstarzane nieraz całe grono biesiadujących aż do chęchotów bawić gotowe. Zdaie się, że nie iednemu ze zamiłowaniem Renem iuż życie towarzyskie ustaie, iakoby tam nie w domach ale tochach podziemnych mieszkano, gotowi ci nayśmieszniejsze z tego względu czynić zapytania, co do ubioru, życia sposobu, ich sądzą że to na co patrzą, u nich dopiero za przybyciem nabytek, nauczyć się, poiąć, że ostrzysz ich zwykłem ich mowi powinno, gdy tymczasem sami żadnego nayszczupłszego nie mają, ani ich nawet na samo uho rozróżnić mogą. Mayporządniejsze w tym rodzaiu panuie między niemi mniemanie że my polacy tkwi mówiemy po suletiemu iuż tym samym umiemy: po francuzku; a rzadko kto uprzedzo wiadomość iego z nauki pogłębiania się dni naszego iako ranicy iakowegoś tosamości nieubłaganie za naszym idzieie. Są i tacy między niemi co więcey rzucaią generalicznie na uprzedzonych o nas nauki języków, wiadomość wszystkich z tego samego

*) Nos patriam fugimus

F Nayznayszego także dzieła Kraiowi Kraiowi i obcych od Francyi niemiecki wydania tko to dla nich jedno: Cieszyn Krakowa lub Morskiey Szembarta, Warszawy lub Kopenhagi. w czym mniemanie położone. w tych 1818 dopiero roku z rozkazu Rządu Mos. (to nie Kotarieck) ogłoszenie tego nauczenia się wszystko nie wtasna i obcego narodu.

od wiekow milionowemi usty opowtarzane, tyle znamienity, odurzyły wszystkich, że prawda niektóry nayoczywistsza wprzekonanie tego trafić niemoże. Ztąd
iżeli niegdyś francya w cywilizacyi i naukach od polski niższa, gorzko
za nayzbytkowsze zapozumienie o sobie i uprzedzenia pełne przesądu o obcych, rumieniła
się pierwsze o narodzie osoby przy dworze Walezyusza Henrykowskim, tak dopiero niedawne za dnia naszych
bardzo cywilizacyi i światła w Europie zrzędzie Polski wytrącone Francyi przeszło....
Miejąc gorzką prawdę i naukę wchłonienie moralnemu przez swiatłego stanu
narodowy obronę, Jana Śniadeckiego francyi niektóre dawno: Reflexions
sur les passages relatifs a l'Histoire et aux affaires de Pologne. Paris
1804 i dane; uprzedzenia podobne bez wyjątku do wszystkich [illegible] prowadzą
zwykli narodów. To nawet chwalebne skądinąd uprzedzenie,
niemało przyczyniła do rozpostarcia nayzgubniejszych niektóry błędów i
fałszów, zarazienia niemi niekrajowców, słowem do pomnażania [illegible]
wiernych Gallomanów; co wszystko odwiedzającym panią równie iak
francya bez uprzedzenia dowiedzającym, nieraz z zadziwieniem dowiedzieć
przychodzi. Tu w stanie widzimy źródło wielkiey szkodliwości edukacyi
francuzkiey, nasienie nayobfitszey zarazy na klimat Gallomanii
młodź oniedoyrzałą narazy, iakoż: wszystko co tylko francuzkie w nay-
pyszniejszych malowane kolorach, a obok wnayobojętniejszych lub fał-
szywych wystawiane obrazach, niemoże iak tylko zwodzi, oszukiwać
formować względnie do krajów swoich młodź skażoną, zdurzoną dla ziemi
oyczystey i na narodowość własną zimną, obojętną, słowem przewrotnych albo skażonych
obywateli... Edukacya obowiązkiem cudzoziemska kudzicznie za jak zwolna narodowość trawiąca?
że to prawdą nieprzewodnią, że zaraza podobna kraj nasz
dotyka, że środek panacei gnuśności, szkodliwości... wszystkim ani wszędzie dobrze
wiadome; a jednak dotąd pod płaszczykiem nieuwagi i zapomnień
w głębokim lethargu [illegible] spoczywa.... Chcę wykazania przyczyn szkodliwości kraju nasz
edukacyi cudzoziemskiej, poświęcyła nam te kilka uwag; o zwierzchności 60% innego nie zbliż.
zaś krajowey, należy czuwać nad wychowaniem cudzoziemskim pielgrzymkę młodzieńcy, lub
bez przygotowania [illegible] za granicą jeżeli charakter narodowy ocalić, obywatelów
zwyrodniałych uniknąć się zamyśla. Rzuć ta zdaniem moim zastrzeże
na obszerniejsze pismo i upowszechnienie; towarzystwa ucene w kraiu
naszym powinnyby szczególniey o tym pomyśleć podane [illegible] do nagród
zapytania o szkodliwości cudzoziemszczyzny w kraiu naszym równie iak
uwieńczona rozprawa o moralnych zarazie nadesłana okazać by się mogła.

---

z tegoż samego źródła nieodzowności wypływa dalsza. Nieodrzeczy będzie
przytoczyć tu niektóre oryginalniejsze zdania: W bibliotece jednego z pierwszych
żywiołów na przemian w kilku językach, przyjaciół moy w klasykach
dawnych smakuje, zajrzałem z kolei pism greckich, zdanie dało pole rzew-
nie, wywiadywany zkądby był, bliskość granic wszystkich napomknął na
co z uniesieniem bibliotekarz: Bah! la religion grecque, zawołał;
wdawać się w komentarz dodał iż niemasz nic dziwnego, bo tam i religia
grecka i nabożeństwo i mowa potoczna nieinne panuje. — I wyżej w tym
nieróżni; przypomniałem sobie iak na posiedzeniach Instytutu P. Dupin
czytał niektóre z podróży sążistego Londynu wiadomości, wtenczas
iak nowy Mungo-park wszystkich dziwił, zachwycał. — Idźmy dalej:
z polskiem powszechnego zdania nieznało oczytanego i uprzejmego
przyjaciela, na widok mey [illegible] Chyli głowę, prawą uderza się w piersi, lewą
zaś wgore podnosi.... Nieprzymuszę powitania, pytam coby znaczyć
miały te ruchy telegraficzne. Zdziwiony odpowiada, iż mi to [illegible]
tam narodowi mema w tajemnicy.... Każdy łatwo sobie wyrzuci [illegible]

Liczne nagrody w medalach, książkach, gotowiznie, ułatwienie podróży, udoskonalenie nieraz początkowej nauki na akademiach, do których nawet płeć piękna nie wyjęta, są niepospolitą dla uczniów zachętą. Niemniejszej uwagi godne, podniety uczącym dawane, iakoto sprawiedliwość talentom i zasługom wymierzana, w fundusze przyszłej opatrzenie, uczywanie wytworne krajowców, a usuwanie wszędzie bez przemy cudzoziemców, obsypanie honorami, protekcya dobry byt, znaczenie zapewniających oznaki honora, szlachectwa, kawalerstwa baronowstwa, hrabstwa, i t.p., ileż obsiętych niepospolitą pobudek i do wzniesienia i ozdobienia w każdym zawodzie nabytych wiadomości nieprzyczyniają?..... Najpiękniejsze w nauczycielach wzory nieodmienne i na uczniach sprawiać muszą wrażenia, iakoż ich prostota, dobre postępki, układna ciała postawa, i obyczajność; nie widać tu owej zabawności nieokrzesanej rzeczy w burkach z fajkami, patkami, rozmaitemi kapeluszkami, rozszarpanych, zniszczonych, po akademiach niemieckich wiekuiących, gromadnie i napastliwie (po gościńcach publicznych) grzymki*) co roku z rzadka w drugą szkołę odbywających; tu jest to młodzież ułożona przystojnie i chędogo ozdobiona w pokoiu i wymiarkowaną grzeczność gorliwie nauki. nie zaś oryginalności szukających, a do ozdoby i literatury ozdobnej wiele przyuczana. ~~Pomimo tych~~ ~~niektóre wybryki stroiu w nowszy szkole Warszawskiej nie mogą~~ ~~zaszczepiać~~. Młodzież polska (r. 1820) iedynym iest iey obrazem i w chwalebnym zawodzie z młodzieżą francuzką iedynie porównana, być może. Między nauczycielami wielu ścisłych prawdziwie i głęboko w przedmiotach swoich uczonych, wszystkich niemal dostępnych, czynnych, wreszcie tych bawiących się bez owey nieznośney pedanteryi, uniwersalnemu zagorzałego i dziwactwo metafizycznych, w niemczech i anglii napotykanych, a któremi do tego kraju nasz przychodnie i pseudonerki zarażać nadzieby. Ponura i zimna figura, peruka lub koftor nie tu niepoptaca, bo w brodzie, na paszystości dziwaczney, nikt więcey rozumu nie szuka. Wreszcie zdaniem moim będą ciała zdrowego stanu (ciała) i umysłu, zrodłem prawdziwey słodyczy

podziwienia iakie w dalszey rozmowie odnieśliśmy. Tym bardziey kiedy z mimika była owocem lektury podróży przez nowego iakiegoś Stultesa o kraiu naszym sporządzoney. — Leer po co ~~—~~ daleko zapuszczał się; komuż znane nieznane bredznie piękne basni i potwarzy przez Millera, Neala, Delikta prawdą itp za uczonych francyi uchodzących rozpisywane (rozpisywanej) dopiero niedawno się z ludem dalekim od czytania książ, na ustnych opowiadaniach polegającym które zbiegłe zdorobkiem guwerneryi, wywrotowi pijtwarze cnoty za obrazami wtoczyć się itp obcey światy, iedynie basni fabrykami rozdziewają. Bez chluby dodać winienem że w pospolitym u nas człowieku, daleko zdrowszych i prawdziwszych wyobrażeń o francyi i francuzach napotkać można, niż bardzo choć w stolicy państwa, między samemi nawet negocyantami, uczonemi itp o polsce lub którymkolwiek bądź kraju znajomość się. Co chcę bądź przykładem iedynie dla dania całości rzeczy prawdziwego obrazu, bo pominąwszy zadawnione skazy z zarozumienia i obcości na nasze rzeczy pochodzące, o żadnych podobno w całej europy mieszkańcach lepszych powszechniejszych (a dobrych) opinii i poważania nie znalazł nad te: które o Polakach panuje. —

*) Przypomnienie sobie jak w 1818 r. jadąc poczta z Naumburga do Weymaru, ulitowawszy się (ulitowawszy się) w srod ~~burzy~~ ulewy nad idącemi trzema pieszemi kandydatami zaprosiłem ich do kocza, com jakże bydlom za tę przeciwność wynagrodzony, ale ~~tylko~~ przed pozwoleniem ich nayuprzystojniey w powozie, ~~nie~~ niebyło kłopotu. Dziwo

Dymów okkawadnego tytunia, puchaniem obrzydłego szmapsu, plwaniem i zdeptaniem do kolan nogami wszystko stalali i zajowietrzyli, ale w gorsze rozpoczawszy a ochydnéy wrzawie dysputę Über die Naturphilosophie, bardzo unnaturlich trzyliż wrzaym i aż do boxów przemiwaiąc dowody, zmusilismie nakoniec w głębokiem milczeniu siedzącego w pierwszym zarazem Domu gościnnym [redacted] pod pozorem wytchnienia zatrzymać się, i jakoż na widok karczmy: Wirtshaus / Wiktorya Witrshaus wytrzeźwiąc powpadali do szynkowni: i po za stoły mniostwem kolegów zataraszowanemi w środ tytuniu, szmapsu rozwarzbieniu, Boeuf à la mode (toczó wotowiny z marchwią:) i k..... mize biesiadowali, dyskurzyren (tak rozmowę nazywaią:). Za tym czasem idąc za rada potrzeby mocno i z zdaniem postylkona niekmanie wymawszy się ku Weymarowi nocztem, niemiąc odpadał roje podobnych zgraj gosciniec zawabiących: To co na drogach publicznych wyprawiałem i po ulicach samychże miast niemieckich drzewy, szczególniéy dziejęią, tam gromady podobne, z pałkami, (znienakrytemi nawet głowami) skakanie, wrzaski, wytrzyskiwanie nie tylko niemal do nagiego przybywaiącego lub wyjeżdżaiącego gorzéy od ostatniego ulicznych papierów rzucaiących, napastnika ito itd. w prywatnym nawet Domom pokoiu niedaiąc, co dopiero niedałoby się powiedzieć o publicznych miejscach, zgromadzeniach

Demetryusza z Falery (1557 wydany w Bazylei) nasz ziomek
~~Demetryusza z Falery nasz ziomek~~ ~~Słowski Stanisław~~ Ur. Zustyna (1624) jeden z pierwszych w Europie Badaczów Natury, wyborny ziomek Jan z Szamotuł pod imieniem Jonstona (Janoski:) znany; pochlebne o nim wzmianki wspołczesnych; a mianowicie Salmazyusza ~~[illegible]~~ nietylko mu przyjaciół znakomitych Patronów, ale i wstęp do Bibliotek Austryackiej, Bibliotek Thuana i pożycie z pierwszemi Osobami i Literatami ~~[illegible]~~ ułatwiły. Zasady jego Historyi Naturalnéj pod bytności jego, na Kanonki ięzyk przełożone, a Dany za wydane nietylko powszechny z jednaty mu zyskały, ale i do kładnego całéj Francyi Szwajcaryi, Włoch i znajomości Natury. Ten od podróży dalszéj poznania przyczyniły. Ten od ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

Prawda że do tej oryginalności formowania młodzi szczególniej przyczyniadzieją małe miasta niemieckie w których pojęcie otaczania nie porachowano; brak życia, ruchu, głębokie i ponure milczenie, ograniczone zwyczaje i odległość od świata otrzymują, niemogą jak tylko formować dziwaczną i fantastyczną młodzież, która pozbawiona wszelkiej wzoraż życia publicznego, oryginalnie rozwija się tak bardziej a zawsze śmieszniej na bywać musi. W wielkich miastach gdzie szum, ruch, życie, mnóstwo rozkazujących i uciekających Londyn, Warszawa, Paryż, Wiedeń ulice nigdy nie mają, między się formuje się młodzież zamożna, Lwowie i Krakowie, gdy tymczasem w Jena, Halle lub getyndze trwanie jak zamożna, Lwowie lub Krakowie o drugiej bynajmniej zadać spodziewać się można bo wszystko ciche, proste, jednostajne w wielkich miastach gdzie wszystko nabiera, swobodnym razem bojaźliwego, wahającego, zauchwalego w sobie lub niezgrabnego uformuje młodzieńca. W wielkich miastach gdzie wszystko jego obrazem rzeczywistego świata, poznajemy prawdziwie godnoś człowieka, poznajemy ludzi pożycie towarzyskie, stąd młodzież zwykle tonu wolnego, życia wykwintnego, pewniejsza takta w pożyciu, śmiała i odważna bez nabożności lub natręctwa lub dziwactwa prowincjalnej. Ludzie nie miasta formuje młodzież z wkomodzie się

□ □ przewodnik

Do krajanek towarzyskich bez widoków winny
nad wzajemne zrzędzenia; ~~Tych~~ w ta-
kich miastach nie ma niedźwiedzia bez placu, pry-
mum lub interesu. Drobne kupcy, male
miasta lub partykularze jednostronne bywają
ciągłej natury, tam to brak materyałów
do życia potrzebnych ~~informacje~~ rodzi
obmowę, oszczerstwo, plotki; Szczególniej wśród
; krytyka wzięć tchnie zazdrością, zlością, jak
poprawą trzeźwa; w wielkich ~~mi~~ Zgromadze-
niach rzadsze jak rozległych stolicach nienie-
dzące ~~czynności~~ szczegółów życia dzisiada a czę-
stokroć; nazwiska jego mniej drobiazgami
zajęci, mniej obmawiamy a więcej na wiel-
kich scen publicznych ~~występujemy~~ stawem;
ludzie światowi, wolnomyślni, publiczności
polityczne w wielkich; Dziwactwa, Domo-
tory, Kłótnie i Oryginały rzadziej w małych
miastach; Uczone, potrzebne; Rodzaj
za ~~i~~ pielęgnuje szczególniej oryginalność
te z ~~popadnienia~~ w Akademiach niemieckich
Z popadnienia dziwactwa maxyma wielce mię-
dzy młodzieżą tantyzma ~~upowszechniona~~ zakorzeniona:
~~zwłaszcza~~ Naśladowca ~~do tego, stanie się~~ czyli: Dążnie
~~Tego zamiar~~ Skoncentrowanie osobliwszym
~~bezpieczny~~ do tego, aby być oryginalnym. Mo-
żna naśladować produkt, nie rodzaj wytworów, nie dzieł zatym aby być
brat ~~grubym~~ trywialnie tedy i wielbiona godne za mądre
Sobie przepisy, wzbraniające młodzi
potrzeby uczęszczania do obcych akademij.

□ □ :) do pożarkuszka pod znak ∧ dopisać =)

na korzyść Francyi a dla chwały oyczystéy
w zawodzie literatury niemało historyi i filologii
niemało prawia Szanowny Chodzko Historyk Podróżni-
ski Karol brat Litwak Znakomitego Budowniczego, Lie-
lewski Gramatyk, i Historyka i Lyt: i tyla innych
których wyliczaniem można by nie dość mozolić bo wielość
wpisów zwonków naszych tak ceni licznie zeg-
stugi bądź literatury bądź języka tak wynoszą
na Pozezolne Zasługuie Dzieło o którym mowę i
mam wiadomość pobyt ich
miał ich /z dzgranica/ w Francyi tak obszerne że
chciawszy dokładnem ich zaiąć się historyo wprowadzeniu
odobne Dzieło uformować by można Dzieło zaiste
Chwalebnie
za pozwalały do nagrody publicznéy za zasługuiące
na uwagi i uwiecznienie Narodowy Towarzystwo naszych.—

□ Dyc, oraz Boaz Domeracią, tak wazyć gruzeneum
niedźw, bedetzpdu u obyć powodz w ziemiu Rubinowy nawlowią
naczyć, nielżny te korzenie Rubinem Zaiebtyze nadra-
doby.—

Otherwise nader mathne co do Kalen-
dow Mendelsopey i Stanu oficerow, wy-
mi te pozimnemin — Z pisarz, otrzy-
mi Dyllo o Stolicy o Inpryzen bo cons-
tyore Kraju, bez pieczy, artuai, podo-
dai nieobecnemi ii z buyd Inydzicta ni-
dzieroi Lada francuskiego Rdonymuz on
na raz chcpiey, Stan oficerow, mandi
Lychowanie Stowem cywilney, i sobowa
tor Z S. mieszkow nie Salwiedzon nicmal
cadnim pożbawiony jest — Dzieci
dopiero Ktoz Rozcai kadzyna mowy
informy chrzcbuy nadbomych dla ludu, Rei ma-
lei dopiero 1844 oryni rangu — nie Ody Niemco
ze wypraviony do obych Krajow pokoy wrony Lowicz
bez Gradki ogłosił te prawdy, podawaiąc ze wrony Dyllo
francky. 25 mieszkow jest Pomoc bez mandi a nagrodzic dy-

do archiwu 31.

(*) Synowie Jana III-tu na Matce swojej bawili a
Jakub nawet tu 1667. rodził się roku, Maryą
albanicum Kazimira Martha jego była Córka Hra
byka de la Grange Margrabiego d'Arquian Ka
pitana Gwardyi Xięcia Filipa Orleanu jedynego brata
Ludwika XIV.; Franciszki de la Châtre między
Małżonkami Ludwiki Joany Władysława IV. i Jana
Kazimiera; która dostawszy wdową po Janie
Zamojskim Wojew. Sandomierskim poszła
była za Jana Sobieskiego, z którym żyła zostawiwszy
Syna 3. Synów tych: Jakuba którego trzymał
do chrztu Ludwik XIV. K. Fr. — Alexandra urodz
w Gdańsku 1678. i Konstantyna w Wilanowie
pod Warszą 1683. urodzonego. upadły. — Oyciec Królewicz Ka
rolowy przybył do Rzymu w Styczniu 1699
Kwietniu 1700 Kardynałem. Krolowa zaś Sobie
ska po śmierci Jana III-go wyjechała do Francyi
Zmarła w Zamku Blois r. 1714. —

□ Pierwsze Jadwigi Sztuki, Kotera przedstawia z natury
Dwór Jagiełki nad Wilią stoczonej z Litwą Swidrygiełły
Pawłem Zwanego, Jak i Skarbiec Stanisława
Zo, Dobrady Pawaui Stanisława Skarbiec
Mikołaja [illegible], Stanisława Sobieskiego
Jak Krakowiaky Jak i Wawelskie Świątynia
Dzieła, Cieszą oczy
Swiata cywilizacyjnego Krakowskie
Mikołaja z Wilna i Marcina Szyszkiego historyi
Jak XIV i XV. wieku Autorowie. wspomn.

życia cnotliwego podniety i środkiem zachowawczym w tadzo naszych, dla czego prosze nie ma być pielęgnowany?!... Rzadko nieznota śmieie się, a ni bardziey nad śmutek nie rzyka Latowicka —. Zadrość, fakeye, podłe typy są rzadki, bo od tego i światło i zasługa każdego wstrzymuie, a skrzętne powinności dopełnianie i czynność w katedrze, naylepszey bronią. Nadto wiednorodnych extenkach iednego kraiu, sposobu myślenia — rowny nauki obywatelach do iedynego oświaty ogniskach cału, rzadsze bywaią musi; niżeli tam gdzie różnorodne wiekszey żywioły. — Między uczonym Francuzem a Niemcem znaczney wystkaią można rożnicę, bo iako pierwszy ciągle towarzyski, tako drugi odludny z caterema w gabinecie zyiąc ściany, całkiem odmienie wydawać się musi. Uczeni tutejsi to maią do siebie, co innych nieładno pierwey można się tayć nauką z znaiomością świata, nie trzeba ani szperaniem biblioteki ani kurzawą książek. Być w tonie dobrym, przystoynością zalecanym, a razem uczonym, rzadko komu dozwolony nieba! —

Nauczyciele powołania odpowiadaiącey, zwykle na wstępie w katedrę oklaskami bywaią witani; to dzieie się i pod tekszi ieżeli uczney ozekiwaniu słuchaczów odpowiedzieć. Napływ młodzi do Akademii z wszystkich narodów co powiem części świata, iest taki, iakim żadna z europeyskich się pochlubić niemoże, ta właśnie zwiększeie liczby pirazowicy, tak zapełnia wszystkie nauki miejsca, że nieraz liczby ich obiąć niemoże. *). Zdarzenie które zarówno o mieszanych nauki iak i zabawy napływowi nieodpowiednych powtorzyć trudno. Miiaiąc młodzież polską tu na nauki uczęszczaiącą, z chlubą wspomnieć winnieśmy mężow w naukach iuż przetrawionych, a ku rozwinięciu iedynie światła, po obcych podróżnych krai[illegible] Polińskiego, Podczaszyńskiego, Sobolewskiego, Kurz, Zawrotkiego, Adryana, Matuszewicza, Dalla z Moskwy, Wiszniewskiego, Lelewela, Jundziłła, Jundziłła (Cypryan), Zaleskiego Józefa, Zaleskiego Wincentego, Zaleskiego Ant. Ferd., Zaleskiego Wład., Zaleskiego Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant. Ferd. Wład. Ant., Zaleskiego Wład. Ant. Ferd.

Języka, naywięcey zwolenników mieiwa zatym idą liczne nauk towarzystwa na których czele iest: Instytut; 1 Institut de France którego wielkie zasługi w rzędzie pierwszych związków naukowych postawiły. Utrzymywany nakładem publicznym i na mocy rozporządzenia Królewskiego z 816 składa się z 4 akademiów: francuskiey, napisów i nauk wyzwolonych, umieiętności piękney. pierwsza trudni się ~~narodowym~~ językiem, i literaturą ojczystą; druga zaiętá dziełami i literaturą starożytną, do niey tedy należą języki pamiątki dawne starożytności. Trzecia naylicznieysza stosownie do 11 działów Geometryi, Mechaniki, Astronomii, Geografii, Fizyki, Chemia, Mineralogia, Botaniki, Ekonomia, Zoologia, i Medycyny, zaiętá. Czwarta należą Malarstwo, Rzeźba, Budownictwo, rytarstwo i harmonia, zabawia. Wszystkie pod bezpośrednią szczególną niegdyś Cesarza jako członka działu matematycznego: a dziś Króla opieką zostaią: każda własnem zarządza fundduszami, ogólne zaś pod okiem ministra spraw wewnętrznych. Asenya, sekretoryat, Biblioteka, i zbiory towarzystwa, w ratuszu iak się niż wspomniało budowli złożone. Cztery posiedzenia publiczne mieiwa do roku, ogólne zaś nad inne świetnieysze 24 kwietnia iako wzięcia powrotu ~~Cesarza~~ panuiącey Dynastyi przypada. Prywatne prócz tego co tydzień w każdey akademii bywaią. Wstęp na pierwsze za biletami na drugie zaś za wprowadzeniem którego z członków t. zn. o bibliotece rozumieć należy: każdemu dozwolony. Instytut ma prócz członków zwyczaynych, akademików wolnych przybranych i korespondentów, nadto: Sekretarzy (bibliotekarza, agenton, księgarka, itd.) dożywotnich, stu paryzu bawiących płatnych Liczba członków zwyczaynych 163; wszystkich zaś w kraiu i zagranicą ~~będących~~ do 223 dochodzi. Płaca członków zwyczaynych po 1500 fr. Sekretarzów zaś dożywotnich na 6000 fr. ~~ciemno zielony~~, ~~szyty~~ iasno zielonym ~~obrabieniem~~ ozdobiona. Ubiór przepisem oznaczony. Wybór członków kreskowaniem taynym odbywa się ~~który~~ który monarcha zatwierdza. Wszystkie odkrycia, wynalazki i sprawozdania na posiedzeniach prywatnych przed obcych bywaią czytane, lub wprost towarzystwu podane, tak właśnie uczony ~~rosyi~~ Arabia Bochoski z Sodalitem uczynił. — Pierwsze osoby kraiu, wielcy francuzi mężowie, pełni stanu i zasługi, honorami otoczeni, do grona iego należą wszyscy bez naymnieyszey różnicy porządku naukom poświęceni, w obliczu światła równi. Stąd wszystkie tytuły, etykietalność dworska ~~zniknęła~~ podała, a wyraz Monsieur (Pan) iest dostatecznym by wzaiemny wyraz szacunku. — Trudna zaiste: by na widok tak świetnego grona, nayczulszym nie bydź przenikniony wrażeniem i nayczystszego nieczuć uwielbienia; tu komu ~~pustka~~ imiona: Bertholetów, Biotów, Dalambrów, Delucatów, Hauy, Korwisarów, Kiuwierów, Lacepedów, Laplasów, Pinelów, Szaptalów, Tenarów, Tuenów, Wokelenów itp. nieda znane a osoby niebyty by święte?.. Nie tychaj to o nieczułości, bo każden prawdziwie naukom oddany, umie tym samym powazać w drugich talenta i sprawdzać znane Horacyusza zdanie: Ke nauki łagodzą obyczaie *). Niekiedy ~~bywa~~ będzie przyczyną okoliczność którey świadkiem byłem, dowodzi ona, że nayczystsza nawet różność zdań w świecie politycznym, antagonizm ~~nie~~ postępowy, osoby dzielący ~~nie~~ w tym przybytku nauk, skoro o dobro ich idzie iozaiem iednoczy. Wiadomo ze postępki Księcia Marmont i morne za powrotem Napoleona z Elby hrabiego Lacepede byłego senatora, przeciw temu czynione wyrzuty; a iednak

*) Didicisse fideliter artes, emollit mores, nec sinit esse feros....

dążące.

E Towarzystwo Przemysłu krajowego ~~czyli Kasztelan~~ ~~czyli przez Kapitała w obrocie miniatur bytowe.~~

turnowe Nagrody pieniężne, medale, zasiłki i wspar-
cia Rękodzielnikom i wszelkiego przemysłu ludziom
udzielane Doświadczenia techniczne przez Towarzystwo podczas nadsyłane do
przemysłu Narodowego ciągłe Przypatrywania. Liczba tych
kilka osób członków uprzywilejowanych w zawiązku
nieistnienie [redacted] podmiotów obejmuje prze-
wyższe dwie Osoby w kraju (jakoto Ministrów, Panów,
Magistratów zebranych) wszelkich magistratów i zakładów
Naukowych i Magnatów państwa rada lub
funduszami wsparcie dających. Pamiętający
nawet w liczbie członków zapisany; ów to
własnie skład osób, związki, protekcya po-
jęcie Towarzystwo na wysokim stopniu zna-
stawiły Summy przemysł ożywiających.
jego śmierć [redacted] ustawy do 3 lat prezy-
denzya ograniczających, ciągłe prawa jego
przodkiem gdyż wdzięczności, powszechny
szacunek opuszczą miejsca ciągłe [redacted] nadal.
Jak wielkie są fundusze stowarzy-
szenia (że w 1824 r. nagród za 90.000 fl. rozdano)
dotąd wspomnicie, a Summa dla wyżej
ubiegających na trzy następne lata 1830—1832
do 160.000. złr. wynosi. [redacted]
[redacted] rozkładzie nagród i zachęceń
lubo [redacted] gałęzi przemysłu, pewny opieki
doznaje [redacted] w skutek dobrych jak
dawniej poszukiwań korzystanie z Towarzystwa
szczegółowej [redacted]

Lista.

rozegrałby? Drukarnie stan o kajdanicach
przyniesie uciemiężonemu. Okoliczności
te zmuszają rząd w Turcyi zastygnąć
podjęte tonicem rozwiązania pytania i
które rozwiązania nieuwięzły rąk
zatrudnienia? Gazety o zadowalniły: że
chcą jedną tylko dążyć ze wszystkimi
stronnictwami, Komendanci [illegible] wszystkich
porwszyć broń do ich wydania na cesarz;
Chcą zaś Cyprian wystawić, Przeciwnicy
zatrudnić należy rzemieni. Fakt ten
potwierdzają [illegible] także powodem, że
Dom Rząd nieuwięzły wpływ i uszczerbek
powinien ponieść [illegible] jak wobec tego;
Ta zaciekła okoliczność niemałym przyczyni-
tanie do zaburzeń jak niemy ostatnie
[illegible] w Paryżu w 1830
roku, w którym nastał [illegible] drukarskie przez zawar-
zniewolić i Płoki [illegible] ubarwiła chłopa
mów niszczyć [illegible] tym samym [illegible] klasę
ludu zatrwożono.) ——

a iednako skoro dobro nauko tak skiato wspólnie wiednym dziale umieiętności, i iesszcze obok siebie zasiedli, i iak nayrzadniey prace wzaiem tasze +). To wtasnie bywa prowodem saistey i bezstronney sprawiedliwosci w sadzeniu i zdawaniu sprawy z pism, ktorych sie rozstrzasaniem Instytut zatrudnia; niewyzbyte od tego wspoteztonki towarzystwa i wprost bez ogrodki stysza uwagi, odbieraia zarzuty i w obronie wtasney stanowi nasze. — Dzio sie zresztą zbliza do towarzystwa naszego przyiacioł nauk podaii do nagrody pytania bądz z ofiar, bądz z publicznego skarbu od 1500 do 3000 fr naznaczane: prócz rozniczkow rożne wydaii pisma ulotne, uwiadomienia rozprawy etc. etc. upowszechnienie swiatta na cele maiące. — Dyrektor firmin Instytutu drukarzem — ~~Autor~~ Towarzystwo to w miejscu znieszonej 1793 akademii powstałe, niepotrzebuie więcey starania urzędowemi pochlebstwy, na chwałę dobro nauk i narodu nieznaią dzwonu pracuiąc, ni przymówek Masyllona ni trafnych listow Montesky, ni tylu innych pociskow wielkiey zastugi mogących obawiaią sie; stanowi owa konstellacya nasz kowa, ktorey stawa po całey kuli ziemskiey gtośna, iak od dalszych opisał uwalnia, tak znowu przez miłość prawdy i wazności, na karzie przytoczone wspomnienie sercu każdego polaka drogie, a tym iest: iż była Kommissya Edukacyina nasza pieczołowitą dbałością myśl, kamienie węgielny, ~~Instytutu~~ ~~[illegible]~~ podała; tym samym nam niemało stawy i pociechy przyniosła [illegible].

Towarzystwo Lekarskie, Société Medicale d'emulation wszkole wtasney posiedzenia odbywaiąc, składa sie z nauczycieli wydziału, i dwudziestu członkow zwyczaynych i 18 przybranych. Prace iego staią za sobą dalszey czynności bytego towarzystwa Królewskiego Lekarskiego i akademii Chirurgicznej. Prócz posiedzeń publicznych co miesiąc odbywa obym prywatne na które wstęp na polecenie iednego członkow potrzeby dozwolony. Wydaie dziennik którego redakcya dzisiaia wydziału Lemaux zaczęty [illegible] nadto; całokształt Jego starania Sekretarza Breschet sprawuie. — Soc. d'Agriculture du département de la Seine. — Rolnicze wszelkim gałęziom posiedzenia zagaia, ma 50 członkow miejscowych bytnie w kraiu i za granicą przybranych. Jest zarazem środkowym punktem korrespondencyi z podobnemi po kraiach będącemi, zostaie pod szczegolnym Ministra spraw wewnętrznych okiem. — Soc. d'Encouragement pour l'industrie nationale. Zachęcenie przemysłu na rodowego Towarzystwo na podobieństwo Londyńskiego od 1803 staraniem Szanownego Jego nas założone w celu ma Bac zasiada. Otrzymanie winno gorliwości pieniężnym w kraiu osobom wtaścicielom dóbr, uczonym, i rządowi; ~~Celem~~ iego: wspieranie wszelkie ustawania rządu ku polepszeniu przemysłu kraiowego dążące przez prywatnych dwa do roku odbywa posiedzenia powszechne, iedno administracyine, drugie nagród. — Soc. des Sciences et des arts, Umieiętności i sztuk akademicznym takie nazywane, odbywa prace w l'Oratoire; uczeni i wszelkiego rodzaiu artyści jako członkowie maią w zamiarze postępy tychże wiadomości. — Athenée des Arts, Ateneum Sztuk, tamże zasiadaiące 1792 założone. Wspiera wszelkie wynalazki i doskonałości [illegible] sztuki; na publicznym posiedzeniu corok odbywanym przy harmonii nagrody zachęcenia rozdaie. — Athénée

+) Jungantur manus manibus, fraternaque dantur oscula. — Smiesznowicz Encl. Lilla.

de Paris, Paryskie Atenaeum przy Palais royal, [illegible] nieprzeglinione
mu Rozier fizykowi początek swój zawdzięcza, który [illegible] 1781 pod imie-
niem muzeum otworzył. — Wspierane przez pierwsze w kraiu osoby i
uczonych francyi stało się dziś nieiako akademią szczególniey do której
każdemu za złożeniem 120 fl. kobiety po 60 fl. wstępuie wolno. Fizy-
ka naturalna, Technologia, Chemia, Jeografia, literatura czyszczona, języki
włoski i angielski uczą się [illegible] wykładaią. Prócz posiedzeń codziennych nawet
[illegible] niemieszczonych poświęconych, ma Pałac oddzielne to jest [illegible] wstępu czytania a
dwie pożyczania rozmaitego; które cały rok od rana do wieczora [illegible] trzyma
otwarte. Prócz zamożnej biblioteki ma wszelkie pisma okresowe
naukowe polityczne itp; a będąc wdzięcznym bo środkowym miescu
stolicy, bywa tym samym miescem zgromadzeń osób dobranych. Temu
to towarzystwu winna francuzka [illegible] dzieło które la Harpe pod imieniem
kursu literatury napisał. — Prócz tych [illegible] iestcze inne towarzystwa
naukowe, między któremi: Societé philomatique i Athenée des
Etrangers iako szczególniey cudzoziemcom poświęcone może być pozna-
ne. Pisma ulotne poezya lekka, śmiech, spiewy, tańce, napoie
w obrębach przyzwoitości wzięte, [illegible] stanowią: nauka ze rozrywką, ta
osiadły. — Towarzystwo galwaniczne [illegible] w niepamięć poszło. —

Zbytnią nawet byłoby obszerniey nad stanem nauk i oświaty
paryzan rozprawiać: bo ktokolwiek choć nayśmieszny krok w zawodzie
nauk zrobił, wiekym samym się nauki a nad inne umiejętności [illegible] (na rzy-
[illegible] dostatecznych dostatecznych stopniu we francyi stanęły, za czym pospieszą się
dzisieyszey stolicy mieszkanie nayuczeńszy [illegible] wszelkim rodzaiu wiadomości
[illegible] światłych mężów liczące, w stosunku do innych stolic nayuczeńszym cywilizowanym będąc powinien że nakoniec wszelkie i niepozbierane
rzeczy nauk wszystkie czynią go siedliskiem na cały świat nayprzód innym
dla uczonych, uczących się, lub w czemkolwiek bądź oświecić chcących.
A ieżeli niegdyś Cezar o Gallach mowi że wspomniał: [illegible] że między ludźmi
dzikiemi które podbił, ten nayuczeńszy był cywilizowanym, to samo się
między cywilizowanemi nieinnym iest, powtorzyć [illegible] dziś wolno. — Wspomnieliśmy
nadto że po upadku nauk w polsce, panowanie Ludwika [illegible] polskę złotym dla
literatury francuzkiey stało się wiekiem, iakoż [illegible] polska iedynie
azyatycki lud francuzki był pierwszym co z wszystkich niemal ba-
rbarzyńskich krajów, po zdarciu okropney pomroki, pod rzeczytem upra-
wy umysłowey stanął potrafił; i w tenczas kiedy [illegible] i inne narody
okropnym uiarzmiał pedantyzmem; iako w tenczas francuzya: Kornelów,
Racynów, Boalów, Molierów, Fenelonów, Bossuetów, Montesky'uszów
[illegible] Fuydata. Co do sztuk pięknych nierównie daley zaszła bym
się że ich [illegible] zawczepienie iuż Francuzkowi należy. Wiele w pomyślnej
okoliczności przyiaznych w tym dziale, do celniejszych [illegible] należeń: Opieka
rządowa, wielość iak i niegdyś w polsce Mecenatów, uczonych [illegible] nauk,
uprzeszlachniony smak, czytanie ksiązek czczych, nagrody i zaszczyty
nie cudzoziemców ale krajowców [illegible] Zewnętrzna dla której [illegible] nie było zaię-
cia, nagłem przelotom, nietylko [illegible] nawet mogła zaszkodzić, iakoż nowa dla nauk
[illegible] pożyteczna, świeże oświecenie zwiastowała kwiaty, których pielęgnowanie nayzna-
komitsze wydaie owoce. — Matematyka w całym słowa tego znaczeniu wzięta,
Chemia, fizyka, historya naturalna, oto są wiadomości nayuczeńszy [illegible] połączone
francuzi nayuczeńszy winne. W chirurgii, zostaiąc zawsze mistrzem dawnia francuzy

* Dobrze [illegible] niegdyś Mecenasa [illegible] nestor literatury czczy, ale [illegible] Tragedyi pisze Tragedyi powiedział, że Polaka do wszystkiego zdatny, byle wsparcie znalazł; iakoż na co się nie przyda talent, zdatnie zasługa jeżeli porzucone szczęściu nagrody?... Wiek w którym żyiemy wiedzą nauk słynący, nicieść dotąd tyle mecenatów ale protegowanych, arbitralnie wiekiem. Czesi obszerna, mierność nie talent czczy powszechny...

inne wyprzedzili narody, panowanie Ludwika XIV. w wypadki polityczne obfite, pierwsze imię fundamenta rzuciło, ciągłe za dni naszych wojny, nagłości i nawał wielkich czynności lekarskich, wyższość iey zapewniły. Sama nawet medycyna o ile od marzeń metafizycznych wolna i co do nauk pozytkownych zwiększym zapałem uprawianych na uwagę zasługuie. Dzieła w duchu Hipokratesa, na postrzeżeniu ufaiące, Sydenhamy, Boerhawy, Pinatele, Korwisarta, Bichata, godnie dawne Sauvages, Lieutaudy wyprzedzaią. Stworzeniu na nowo związki z Anglią iako wielkim zrodłem sztuki niemogą iako tylko wielkie dla nauk światło postępy. — Lubo płody pamięci, dzieła mowy tu nie są rzeczą francuzką, lubo czystości, lekkości, nieozdobienie, zaniedbanie, za zarzut pracom ich służy, znany atoli iest nieieden w literaturze, historyi, geografii plon, ciągłych prowadzonych godzin. — Statystyka od czasu ministrowstwa wuiego Chaptala, który raporta Statystyczne do prefektur zaprowadził, nauką pożytku i mody stała się. Wiadomość języków znacznie ich zaniedbana, na nowo rzeczywiście do wschodnich i łacińskiego powstawać; przewaga atoli Francyi w polityce, zarozumienie o wszystkim co iest narodowe, znaczna i nieprzerwana w upowszechnieniu ich kłady zapewniły: tym bardziey, kiedy obfita literatury ozdobiony płody, wstręt słabości do wielkiey cudzoziemszczyzny utwierdzaią. Zamiłowanie to nowy ozdobiony nie zawsze iako u nas cudzoziemszczyzny, bywa powodem ze mowiący nawet, obcym nie przemawia językiem, przyczyna do tego, iż język francuzki mniey od polskiego wyrazów, odmian brzmienia liczy, a tym samym mniey do przyięcia i przyzwoitego wymowienia oddania innych zdatny, musi być rozszerzenia upowszechnienia, na szczęśliwszy niezawodnie przekładzie; brak potrzeby nauki, i niemożność wymawiania być; za powodem ze mimo ostatnie lat 20 wojny, wygnania stąd do cudzoziemszczyzny; posiadaiący nawet nayczęściey albo odpowiedzią nie mam w używaniu skądzieś ieżyk albo co gorsza w właściwym rozmowy zagaiać skarali, niżeli iako u nas cudzoziemskiemu pierwszeństwa niedaią. Za przykładem Tym angielskich posiadaiących, kto między nami bawi, do nadstawować ieżyk powinien. .... Piękne sztuki podobnie iako wyrobione nauki wiele Francyi winny. Teatr już zdawna na nayczęściszym stopniu kultury ziadł, muzyka pozwoloną, a talenta dzielnych mistrzów pozyskał. W malarstwie i rzeźbie nierównie wyżey postąpiono, iakoż: Poussin, Le Sueur, Lebrun, Blanchard w dawnym: Gouyon, Pilon, Puget, le Gros, Coustou, Coyzevox; niemało przekazali dzieł obok nayczęściszych w tym rodzaju nowoczesnych, krytyką wytrzymać mogących. Co i o rycinach nayczęściszym iuż Angielskim wyrównywaiących powtórzyć wolno. Książgarstwo że iako nayczęściey stać może, niemasz wątpliwości, iakoż wydania dzieł parade nie tylko ze angielskim zrównały, ale biorąc nawet smak prawy przewyższyły ie. przyczynia do tego niemało piękność materyału zapisowadzone bielsze nie. płótno, szmat, poprawny mechanizmu w papierniach itp. niżeli to u innego nad biały; to potwierdzaią klejony papier, a jedwabki książki francuzkie w stosunku innych np niemieckich na nayczęściszych nawet odbijanych szmatach nierównie lepiey. Dodaymy do tego wielkie zamiłowanie literatury ozdobiony, opieki rządu, polubienie

i upowszechnienie dziejowy języka [illegible] i ogromny na cały świat handel książek francuskich, dziwić się niebędziem, że iako u nas autorstwo za ubóstwo tak też przeciwnie bogactwa nietylko przysporzyć, ale i odrzutowym stanem dorobku bywać zwykło. Sama ta gałąź przemysłu krajowego podług Statystyki Przemysłowej [illegible] tysiące ciężarowych wysyłacze w obiegu do 21,632,726 franków wprowadza. Chcącym bliżey, dokładniey poznać stan drukarni, nadewszystko Stereotypy Didota rytownie wynalazcy papieru bez końca i machiny lania liter drukowych, rzecz odwiedzić: Drukarnię Krolewską na Lampl; zakrzenie się sięga czasów Franciszka I. iest iedną z najpiękniey szych i najgramotnieyszych w świecie, gotowi wszelkiego rodzaiu i różnych języków, dawnych iak żyiących, dzieł najpiękniey szych robocze w niey mogą. Za Cesarza nadzwyczay czynna 230 prass zatrudniała; odwiedzaiąca w 1804 papierowi sterotypowemu ofiarowała Modlitewnik pański w 150 odbiciach, od nayodleglyszych do nayucywilizowanyszych języków postępuiąc, złożoną przez tego Stereotypy Didotów w ulicach Pont de Lodi i Jacob zwaydzi się; Niezgorzey zaś nayrzędniey na Rue des Augustins osiadło.

Przemysł.

Tego wszystkiego co się dotąd powiedziało tatwy domysł się im przemysłu gałęzi kwitnąć musza. Handel kraiowy nigdy w podobnym iako za Napoleona nie znaydował się stanie, usilnie za kardynała Richelieu zakładany wspierany zasadzał się iedynie na sprzedaży rzemieślniczych i to artykułów niezbędnych, potrzebom stolicy zaledwo odpowiadaiących; fabryki mało, albo nie prawie niedawały wyrobów na wywóz po za kray zdatnych; poznane dopiero zarazem korzyści handlu morskiego i lądowego, zyski znakomitszych kupców dobrze przemysł prowadzących, związki w kraiu i zagranicą, kredyt zabezpieczony, otwarte kasy wypłat towarzystwa zaręczeń od asekuracyi nietylko przemysł podniosły, ale i znacznie obiegu pieniędzy utrzymuią; usunienie zgubnych Ława(?) zasad, zatrzymanie banku narodowego, pewność wszelka, i podstaw nieuszczerbienie, papiery iego poszukiwane, zapewniły byt wielu domom handlowym zniweczyły zdzierstwa, lichwę, dały prawdziwy rozkwit kupiectwu. Celniejsze czynności handlowe do 40 domów bankowych siedemdziesiąt kilku negocyantowemi wspieranych, hurtowo w mieście działaiących dobywaią. Pięćdziesiąt przeszło ajentów wymiany, interesami publicznymi bądź prywatnemi zaięty, bieg monet równie iak towarów wszelkiey cenę stanowi, gdy tymczasem sześciudziesiąt pośredniczych (courtier) tychże samych używa prawo [illegible] artykułów przedaży. W widokach i rzuty handlowey codziennie w Barsu bywaią zgromadzenia. Co tydzień izba z 25 członków ze znaczenia, uczciwości lub światła znanych w domu miejskim zbiera się, dla czynienia rządowi wszelkich przełożeń pieniężnych handlowych dotyczących. Póza tych nieprzeliczona liczba kupców, bo ta i najlichsi kramarze tym imieniem zaszczycani; całe zawala miasto drobniejszym, częstokroć tym handlem zatrudnionych. Co do ostatnich nie mogę pominąć nader

Stan księgarstwa francuskiego
od 1814 do 1826 byd narodzi

1814	wyszło dzieł	907.
1815	———	1712
1816	———	1851.
1817.	———	2126
1818	———	2431.
1819	———	2441.
1820	———	2465.
1821	———	2617.
1822	———	3114.
1823	———	2687.
1824	———	3436.
1825	———	4569
1826	———	4347.

w 1842. w tłoczni paryzkiej 10 wyszło 6465. Księgarzy 1941. Drukarni 395.

Ogółem wyszło 33775. dzieł:
idąc dalej ~~od 1830 roku~~ porty
w literaturze francuskiej niezmiernie
więcej ~~w~~ rodzimia, albowiem gdy
w 1826 roku wyszło tylko 4347. dzieł
w 1828 ~~7~~ wyszło ich aż 7616.
a zatem blisko ośm razy więcej
jak w 1814. — Do portfeu z literat

natury [illegible] Księgarstwa francuskiego nadmiaru [illegible] przyczyniło się za prawa odbicia [illegible] Machiny Drukarskiej [illegible] pierwszych [illegible] [illegible] [illegible]

✠

~~Dziś~~ Wielka królewska Drukarnia rocznie ~~zatrudnia~~ wypuszcza biorąc
80 pras czyli stołków, 295 robotników. Papieru po-
trebuje do 80.000. ryz. Oprócz tej w Paryżu jest
80 Drukarń mniejszych pras w ruchu 600. Stawia-
ją czyli Zecerów 1400. i 1200. Drukarczyków. 162

Lecz i Prywatnych a znakomitych Drukarń
mnóstwo zatrudnia rąk i niesłychanie pomnaża wydania
wszelakich gatunków nietylko dawnych ale i nowszych tak
krajowych jak zagranicznych Barbezat wszystkie do
polskiej wziął klassyków, Dawne wydanie nieporównane
po trzykroćkroć nowe nieznane? Michniewicz pi-
sarzy a inni bądź co bądź o Rękopismach ozdobi
ich nowych wydań. Uczeni i zgorliwości ~~[illegible]~~ swoją znami
Podczaszyński Michał i Chodźko szczególniej w Literatu-

rze Polskiéj w oyczystym ~~języku~~ lub w rozszerzaniu wiadomości kraju naszego tyczących się w francuzkiem języku, zagraniczny mowią posuszeniu się w Francyi znany Pankoucke a zagranicą w pomyślnych księgarskich którem Francya zawdzięcza Memoires de l'académie, Histoire Naturelle de Buffon, le Grand Vocabulaire français, le Mercure, l'Encyclopedie, le Moniteur ~~te przedsięwzięcia w tymże zawodzie~~ Drukarni (Rue des Poitevins) nowe przy wydawanie Klassykow Łacińskich.

nader szkodliwey rzuzyciem Londynu zarazij znaczney mirey nieiednemu
zpomnieyszych dawnow; przynosiła, wielu albowiem pozorami uwodzonych,
chęć mamienia, wzięcia [nabycia] [kupienia] [dopiaci] kredyt pozyskali, na ich cały umysł obraca
by wystąpieniem przedaią z przybraniem sklepu oko [przechodzących] ściągnąć za-
dzenie ich to [nierada] możność i dorobek przemyślniejszemi przedzey czy poźniey nie
iednemu [iuż] upadek przyniosło. Stąd [to] nie prospolitszego iak w Pałacu
royal przybiane uwiadomienia, pozorami maskowane: Wyprzedaią, Porzu-
cam, Wyiezdzam, Przenoszę, i ich handel, [&c. &c.]; do czego i nie
zmierna wysokość czynszów niemałem [powodem]. Inna iest ztemi
co dobrym rzeczy kierunku przemysłem, ciągłey zaprowadzenia ofiarności,
odbyt z modą godzący, na pierwszy poczytaią dorobek. Za tym idzie, że
ieżeli po całey Europie, to tu szczególniey, [w] nabywaniu towarów, spra-
wunkach wszelkich przezorności potrzebna; w stanach albowiem klassy
przemysłowey różnie na naygorsze kupno, zdzierstwo, [iakie] oszustwo, na-
razić się można do czego zniechęcenie korporacyi; i za opłatą wolności
wszelkiego handlu każdemu [uczciwemu], niemałoż przykładu [...].
Wybić sobie proszę zdaią, że w paryżu kupuiący wszystko do-
bre nabędzie się, różnie iako tudzież niedawne wiary pochwałom, bez
grzechu zadatliwości, kuglarzenia sprzedaiących nad towarem ro-
dzaiach. [Bonnes] [fixe] [justes] [fixe] [amiable] ich ostrzeżenia
olbrzymiemi po szyldach, murach, [i] [kreślone] głoskami, często
złemi, a czasiey podstępnemi bywaią żadney w oczach roz-
sądnych nabywców mieć nieprzyzwoity [convenable].

Zatargi iako to w handlu często, do trybunałów szczególnych
należą. Prezes, ośmiu sędziów i 16 zastępców [...] należą.
Przedniejszy rzeczy handlowey, zakres wiadomości pełni, nayostrożniey
i polubownie zwykle działaiąc interessa załatwiaią.

Pierwsze fabryki założenia Kolbertowi Francya zawdzięcza,
potem[u] to albowiem Gobelin[y] [a] de la Savonnerie, i zwierciadeł
kunsztowne rzeczy; prawda że wszystkie inne przez prywatnych zakła-
dane, nie[mogąc] utrzymać się upadały, lecz i drogość fabrykatów, nie
dostatkiem, a nadewszystko dziki uprzedzenie iestrzenie wewnętrz-
rzecz, obok przepadania za cudzoziemskiemi wyrobami, przemysłowi
narodowemu nader szkodliwe, [im] nie dały. Zwiewolona na
konia Francya 20 letniemi wojny, zamknięciu portów i granic
dla obcych towarów, przymusiła przestawać na własnych fabry-
katach, znacznie przemysł dźwignęła [ale] [nakoniec] [po] rzuty. Zaynakazów
ważniejszych i prawdziwie [od] użytecznych, w kraju lub za granicą
[robionych], za zastosowaniem rozsądnym korzystać zamiana, wiele nasy-
dzi i silnie upewnienia. Sposobów nowych działań fabrycznych ile
nayprostszych dawniey i nieznanych skwapiono [...]. Chemia, me-
chanika i [...] do sztuk rzemiosł stosowane, nieraz na czasy szkolney
konieczne zadanie, opieka rządu a tym samym co nayważniey-
sza pewność spieniężenia fabrykatów x) wszystko to zadziwiaiącą

x) Rzecz która właśnie u nas nayważniejsze dla kraju robować za-
czyna korzyści, i pełno dopiero było tylko od iakiegoś czasu, pierwsze
potrzeby nasycać chciano fabrykatów, nieraz obcych ...

w przemysłu zmianę i postęp tak dalece opracowały, że: Francya
w wielu artykułach jaż z zagranicznymi Anglii o pierwsze nietylko
walerye może, ale nawet w niektórych i przewyższa; takiemi np. są:
wszystkie roboty wymysłu, mody, ozdób, i gustu, w którym nikt
Dzisiaj Francuzów przejść, a często nawet wyrównać nie może.
Wszelkie podobne angielskie roboty, mogą wprawdzie dobroci i trwa-
łości zarówno; często jednak brakuje owej kowalskiej ręki nigdy tyle nie
cenionej wytworom smaku, zgrabności, lekkości roboty itp. co i o
innych krajach zwłaszcza niemieckich powtorzyć można, gotyczemu
i brakiem smaku nayrzadszych wykraczających.

Wiele z kapitałów w klasztorach zniesionych fabry-
ki poczęły, iakoż dziś dwadzieścia z górą tysięcy warsztatów
samym wyrabianiem materyi lnianych, sukiennych i bawełnianych
zatrudnia, wspierane biegłemi mechanikami na całe kilka
lat i nadto iuż o cudzoziemskich niemal niedba. Fabryki chemiczne
robią farby, kwasy, sole itp. licznym ustawom zakodzietom, por-
celany i fajansów; Gaza, płótno, kitayka nowym wynalazkiem na
wielkie, dotąd niedostępne; obicia papierowe pyszne roboty stalowe
dziwnie połyskowane; bronz, srebro i złoto, w ty-
siącznych kształtach, niezrównanym smaku zięte, portowy złot-
nictwo na wysokim stopniu doskonałości, tak iż na gałąź przemysłu
tego przeszło w 250 warsztatach, kilka tysięcy rąk zatrudnia i w
handel do 32 milionów franków przywiera. Dowcipny sposób
przez Herhan za pomocą wspomnionych niezrażonych Drukarń
założenia i tanio w zerowe odbicia dzieła, wiele ułatwił druki
Dydotów. Zegarków Robota zegarków nader wysoko posunięta, przynosi do
20 milionów rocznie przynosi; zegarki Breguetta, Janvier
Berthoud Styrne, niedopieroż ich fabryki narzędzi przyrządów
matematycznych. Powiem, dosyć iest przyjść po mieście, aby
zdziwić pałac-royal lub udać na przedmieście S. Antoniego
ogrom fabrykatów i tysiące fabrykantów w stolicy ocenić .....

Sztuki nadobne Ludwika XV zaprowadzone ocaliło szkołę
Wiena, świetność i postęp Dawida nasze zawdzięczają przede wy-
szej wspomnianych malarzy historycznych Gerard, Girodet, Guerin,
Gros; pędzel jego Taunaya okolice dziwnie ożywia; pożycia
domowego sceny Demarne, Swebach pięknie maluie. Zrabę
prócz portretów w wysunku i miniaturach dziwne; Sauvage ptaszko-
wszy nierównane zakreśla. Stąd zapewne Hudon, Lemot,
atellier, Dejoux, Stouf, Chaudet, i Dupaty Karol. Pyla-
Berwika, Jardye Alexandro, Dupleszi Bertaux, młodego
Moreau i jeszcze iedne znayświetniejszych ryjan wprawdzie i wydanie
Pokłosie ich wystawianie celniejszych płodów sztuk
zwierzchowanych w Muzeum wielkim od 1814 uskutecznione, podaie i pod-
pomaga i pole krytyk, nayzbawienniejszy zawsze dla dobra
sztuk niosąc korzyści, które prócz tego nagrody od rządu i pry-
watnych wyznaczane dziełnie wspierają. Nazas dostawny = 11 =

Między wykodzielniami, Goblena imie krotochwilą M. de Tapis-
serie

Jak dale-
ce przemysł gorące
Jubilerstwo nay
lepszym tego dowo-
dem, w zakładzie
ny S. Lancon do
Hovo. będzie pra
cuie, dziennie po
2 do 3 franków
pieraych, ska
mnotwo nietyl-
ko naturalnych
ale i robionych
wychodzi kamie
ni, dyamentów
nienaśmiane,
sztuka na 80.
groszy polskich
pławnych; ilość
wyrobów z złota
i srebra ich-

Dzieł nad dzieła tyle słynącego i zadziwiającego Paryżan, a jego
Oleszczyńskiego Antoniego Czeladka Akademii Florenckiej i Paryzkiej Towarzystw tru-
dno coś sztychniejszego przykazać. —

=44=) Wystawy publiczne do gradnienia samych sztuk pięknych przyczyniają bodźce iest wspomnieć rok 1824 w którym mimo mniejszą jak za Cesarza opieke sztukom dawaną, iestże do 2180 liczono samych malowań, 200 liczb × rzeźb. tylko wyszonych, planow architektonicznych, Cor. było malarzami za-mężnych kobiet było 81. Rzeźbiarzy liczono 54, Rytarzy 92, Kamieniorytarzy 23 a Budowniczych 11. *) 164

*) Co się tycze Wystawy Sztuk pięknych tey zimy Francya niejakiemi Francois de Neufchateau którey pierwszy o 1798. podał myśl ustanowienia akiby nie same sztuki ale wszystko do przemysłu odnoszące, wyroby, kiedy mnie i wszelkie wypadki znamienitsze lub nowe roku zeszłego, Jemu należały. Prawda że wówczas Dni tylko przeznaczone były wystawie, mimo atoli tak krótki czas, zaraz za pierwszym razem zawiązkach dosyć liczne znaczne nadesłano obfite rysunkach zachęcało Jurorów, jakoż rok 1801. i 1802 za konsulatu objawiły już niepospolite w tym postępy, które jak rok Cesarstwa Francuskiego 1806. klorem jak kolwiek jednakowem przemysłowości nazwać trzeba. Jedyż za tego panowania niebyło drugiey wystawy: jedynie w roku 1819 Duch zbawienia czasu ów klęski, zniszczenie, Wojna, była celnieyszym zabiegów krajowych przedmiotem, którego wspomnienie

równie jak przemysł uszlachetniać zwierzęta
ze okolicznością zaiste że [illegible] nie mogąc [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

obiecuie; w 1827 albowiem roku 281. wydano
patentów, w 1834 tylko 576 a w 1837.
aż 872. Wzrastało, gdy tym czasem dzie
ci o jedną trzecią część zmniejszyły się:
Wybierzcie nadto rolę zapewnioną
i to uskarzenie, że handel z wyżpisanego
na Węgrzech, obok Wyrobach swoich
zarazem Cenę zwiedzy odzwierciadla za-
tamie winien. Chodzi tu rownie na
Dobroć przedmiotu jak iego tanioć rozy-
wacie. Uczyć tym czasem Lo-
dzkiej cyrkuł Skalki zwolnienia
zmiennych Handlowego....

Lecz nie tey mocney jak wprowadzenie nieprawa
zwyczaju pomiędzy nie Rolę
Dwie celuje rzeczy, niemiec i podatki
zmiennych niebezpiecznych nakazuje w Polsce i ka-
ich samych należy, to iest Rola Nowy cyrkuł
Łódzkich. Mielcarze cyrkuł Spacer do Łąki
Kamienia). — wstawiacie, że niemcy to zwyczaj
niey Dwie wpełni jednak Sklepów do rozdziału na
ulicy rozmaicie Do Salonów i straszenia
cztery Zajęcia pomocnych, stanowią najwyższe
rozmaitość, wiązanie musi wyrobów potrzeb
rzeczy, Towar Handlowy Zajęcia cyrkuł
nych Miejscu Wyrobów, rozsiadłego, w
Roku Zmiany, zwiększa, cudzy, cytat, o dobra,
zabezpieczenie, zadzwonić Klepiąc ubezpieczenie
nabywane, na Zajęcia niezmienny otwarcie i do-
stosowanie dla zdumienia zwyczaju. — Cel-
niczne ulice, Drogiem, Place, Pałac Królewski
ulica Vivienne, a Zwolnienia Jedwabia, wozowego
wyrobów zmiennych zmienności.
Morze Świadectwo
jawnie Klepiąc, Klepiąc, Klepiąc,

[illegible]

Kondycja nowa — Meble — [illegible]
Marquis w passage de Panoramas
Hand Mypsy papierowe Gonoux i Susse, na ulicy
du Coq à St Honoré Boury —

Restauracja Chyża, wrzesień, jedwabie, Flon,
Opera, Blondy, Koronki w obecny Rynek (1843)
Rynek paniczny w chwili nowa Jak Nancy,
Alençon, Carrare, Saint-Quentin, Caen,
w Rouen 13 miliony franków wypłaty — Kasy Chyża
Nowy rabat do 25.000. robi gratyfikacja — Ser-
vare nie damy licha wiosenna dni miasta Zamknąć
do 25.000 in ludne wynosi nieuniknione wino
Pewnie — Kwiaty zyme, tradycyjne obok metal nieszczęść
Sąsiedzkie Meble wypełnić, gdzie wszystkich
nikogo cyrii mała, nabożeństwo, wdowi, gromady wszyscy
i otaczy rano & nocą to pewnie &.
Obicia wszyscy ciepły, z wystawy stopni
wa i papier Lakierowy, bronach wypełnić to opuszczone
Kwiatowy Lebourian ozi do meble, drzwi, okien
wego Książki, Broni, Brzeby, obrysuje cyrii pustych
rozmaitości

Stanowy za Skła nowy, sadzony, otwo-
rzyć Dziś wielki stole wdowie i wzgórze
na nowo Dubus. Bonnel dopowiedz pudru
cyrii, Dubus. ni do cieniowski pudry wypowiedz idzie
Nabrane, to nowe wyroby świątecznej stanowią
Rose, ich, obrotowe a Nabrzeżnie Nowa
gabinet, [illegible] [illegible]
Sobie Nancy [illegible] cyrii od pompowe zapach jakie
w napisany [illegible] Sobie Złoty Arkanita do
Dacia 250 franków, Gabinety cztery Sprzedaż nowo-
ści za 30 — 40 franc nie nowy — Dodawanie
Bordo [illegible] Kamienie płacze [illegible] cyrii się
[illegible] Kamienie francuz

Co do nagród dawnych odkrywanie
na Wystawach [illegible], tak Zwani Dzwon-

gli centralni (Central Jury) wyrobionej kupcki.

Nagrody te są

1.) Krzyż Legii honorowej

2.) Złoty medal

3.) " srebrny

4.) " Brązowy.

5.) Honorowe wzmianki

6.) Pochwała. (pochwała ustna)

co do pierwszej zdaje mi się nagrody nie wymienić, gdyż mi wynosi do granic przyzwoitości ale przez skromność handlu do nowej przyszłości. — Nagrodę narodowy o opinia Gwarantuje — Najczęściej wystawiają Kolonialne towary jedzenia do indziej nagrodę pochwałę —

w 1844. Dziewiąta wystawa

od 1. maja. — Dawniejsze medale wizyty.

1ste — 1798. czyli w VI. Roku za Dyrektoryatu.

2. " " 1801. " IX. —,

3. " " 1802 " X. —,

4. " " 1806 " Za Cesarstwa.

5. " " 1819 " Ludw. XVIII.

6. " " 1823. " Detto "

7. " " 1827. " Karola X.

8. " " 1834. " Filipa Lud.

9. " " 1839. " Detto "

Lyonskie ay wor we Francyi a szczególniéj w prayżu do wyrobienia chustek ilość ich w 1843 roku we Francyi do 150,000. sztuk wynosiła regestr i ta ilość Korespondencyjnego Handlu wewnętrznego do 300,000. sztuk

Kapitan Thiers Berthoud, Leroy, Lepaute, Breguet i Montell —

□ Dalej co do innych produktów, wymienia wyroby różnej francuskiej manufaktury, ich dochody, ilość pracujących osób i ich płace —

Rękawiczne i skórą jedwabnie tudzież pończochy Francyi za Ludwika w 1836 wydało do otrzymywania jedwabiu wartości do na 60 milionów Franków czyniło, dnia 1843 roku 100. mil. fr. wzrosło — Przez tak gorliwego poselstwa w handlowaniu i zbiorze jedwabiu, godzi się Ludwikowi i Wyrób materyi jedwabnych na Świat cały do nich wyższego dochodu jak stanu rozpuszczonych zakłócowań — i rzeczi wcyzu na ilości to wtym gatunku że przemysłu tym dziwnej zdaniu że skoro Unijnie, mieszka wszystkie miasta ustawy same, godzi się przemysłu do wzrostu tego podobała, tak a niektórzy nakazy na z wyrobami jedwabnemi, pracowania się że bez i Teorii nienawrócenia rozmaitości ozdoby rodzaju materyałów i ich wydłużenia ubytku, wzbudzenia, wbrew jakości z teorii wynikających się stanu i dalej

wozrdz. pierwsze trzyma miejsce. Jest Gobelin 1450 był iey założycielem
nad potoczkiem Bièvre położona, początkowo trudniła się farbowaniem
wełny, a poźniey Sukna zwłaszcza Szarłatu. Wsparta pomocą
Kolberta pod kierunkiem sławnego Le-brun w 1647 stała się królew-
ską. wówczas to meble dla Dworu robione, licznych zatrudniały rę-
kodzielników, dziś zaś wyrabia kobierce i obicia których sława po
całey znana Europie, iakoż nie równego w tym rodzaiu i nigdzie
zobaczyć niepodobna. Sama zaś robota dwojako odbywa się, to iest na
warsztat wysoki i nisk, w pierwszym prostopadle, w drugim poziomo
napięty. Uwagi godna iż robotnik w pierwszym wypadku wzoru obok
mianego robi wszystko, na nici to iest z lewey strony, spodu, w drugim
zaś przypadku z wierzchu czyli prawey strony. Cyfronek pojmowany,
dobor kolorów, żywość przyciemność, lub moc, ich cieniowanie itp. płodom
pędzla tak dalece wyrównywać że niedowiarstwa czyliby nie malowa-
ne rzeczywiście były nabawić gotowe, dla tego ostatnie arcydzieła pędzla dla
Dworu wyrabiaią. Chcąc tym ocenić ważność tych robót zyszcz pałac
Królewskie lub same rękodzielnie (po soboty) odwiedzić, gdzie wybór
piękności zobaczyć można. Obok ma farbiernia w którey
nieskończona liczba odmian farb, w handlu nawet nieznanych, lecz
w rękodzielni istotnie potrzebnych osnowę napuszczą. dla kwiatów ile
ich kolorów wełny innemi wijwa. Nakoniec ma i szkoł wła-
snay w którey rysunek i Chemia stosowna na pierwszym względzie
leży niedosyć na tym by na uwielbieniach, nieznakomitych poprzestać
robót. Spytani o początek, wyznać musiemy że chyba kroie dni
i nakrada wystawiaiąc nader kosztowne tkaniny; gdyż Sztuka podob-
nego obicia 12 np. stóp w szerz i dłuż sto i więcey kyszey ato tych
kosztuie [illegible] niemoże iak tylko dla Dworu podeymować roboty
i wyięszy niektore pożytki w farbierstwie iest niemal bezużyteczną
dla kraiu i ciężarem prawdziwym skarbu publicznego. Widok od uro-
dzenia sprowadzonych do nich rękodzielników, nędzne ich trudami i ciągłym mozołem
wyjeżdżone ciało i siły, będąc [illegible] niezwykłym obrazem [illegible]
kraiu zkodzieć, jeżeli nie w tym w odwiedzaiącym to litość rzędzi
wzbudzić musza. Generacye podobne będą dni pracy w obrębie ścian
pleśnią i wilgocią przeżętych, oddechaiąc powietrzem szkodliwemi wyziewy
napojonym, dni zwoini odpoczynku trawiąc na łonie pijaństwa i rozpusty,
będzie czy poźniey przyspieszą koniec zepsucia tak fizycznie iak
moralnie wrodzenia. Wspomnienie bezczynny, ludu robiącego, ciągłe bat-
tamum życia, świeżem ożywianego powietrzem. Ileż stosuiąc niena[illegible]
iakąże wyższość Kraiu [illegible] niemaluie. *). Do tą Savonnerie
Rękodzielnia na grobli de Billy 1604 przez Piotra Dupont i
Szymona Bourdet założona, wyrabia kobierce i kilimy w smaku
Perskim, lewantyckie atoli co do piękności, poprawny rysunku, wybor i
rozmaitości kwiatów ilość przechodzą. Robota zbliża się do sposobu na
warsztat prostopadły gobelinów, z tą atoli różnicą iż tam krzyżowa ta
zaś po wrobieniu i wyciągnieniu igliey osnowa przeciąta, a dalsza
skrzyżowana. Sztuki większe tak wełny iako jedwabiu od kilku do kilku
nastu lat, i to z niemałym mozołem robione być muszą. — Podobna do
tych buzo na niższe wyrabiaiąca cenę iest i w ulicy des Vielles-Andri-
ettes.

Z trzydziestu kilku rękodzielń porcelany panuiących Swirska m. p.
des

*) Za jedną drogą odwiedzić można pobliskie Arcueil miejsce Wodnego prze-

Marya Medicis założyła • Kloster
Drama Poeta Godelle • Kloster
Dramatyczne
Dramatyczne
Kilimy

des Sevres przy [illegible] iest nayspiewniejsze. Po za
Kupienia 1759 przez rząd dawnieyszy pod Vincennes będącey tu przeniesiona do tey doskonałości dziś doszła że za pierwszą na cały obwód ziemski przytana będzie może. Wyrabia dwa gatunki porcelany twardey i miękki pierwszey szczególnie do przyięcia farb na swoiey powierzchni zdatney, drugi zaś do palenia ich w mocnym ogniu dogodny; bez obawy na zmiany nagłe ciepła i zimna wystawiać się daie. A lubo wyrobek obadwa zgatunków przyimuią, wszelako miękka ścisłey chuytą, łatwiey odpadaie z niey niedozwala. Dla tychto własności z twardey wszelkie naczynia do użycia stołowego, miękkiey zaś do ozdób zbytku przeznaczane wyrabiaią. Znaczne od kilkunastu lat poczynienie chemii tak wielki wpływ na wydoskonalenie i ułatwienie działań fabrycznych miały, że dziś najpyszniejsze iakie tylko pomysłu można wyroby porcelanowe, za ceny nieporównanie od dawnieyszych niższe nabyć można. To co w innych podobnych fabrykach widzieć mi się dało, o podał dla ich czytelników; powinno: białość, czystość roboty, piękność powierzchni, świeżość kolorów, i wyrobu, a co nayważnieyszą czem żadna z zrzuconych w świecie porównać się nie może, formy regularność rysunku poprawność i gust. pierwsze dzieła sztuki naśladuiący, jednym słowem smak wyszukany; to iest co ich panowanie na świat cały zapewniło. Chęci przekonać się nadzwyczaynie o niezmiernéy wyższości robót tych, dosyć dla nas będzie przytoczyć stawny zbiór porcelan w Dreznie w którym wszelkie znaiome dotąd porcelany obok ustawione, przekonywaią postrzeżenia godnemi; albo upadaroneck od bytnego Cesarza Francuzów Korolewi zrobiony, niezamyka iescze arcydzieł fabrycznych co panuie widzieć się daiących.... Do iakiego nawet stopnia subtelności robót posunięta, koronki z porcelany naśladowane naylepszym tego dowodem, prawda że figiel podobny kilkocalowy i tyzięcy płacą franków. Co do gustu dodać winienem trafne naśladowanie wszelkich natury płodów, iakoż dosyć iest rzucić okiem na rośliny, kamea, opale krwawniki itp. kamienie drogie, na powierzchni ich naśladowane by mowię zadpokoinym odeyść. Że zaś tak francuzki szczególnie i wewszystkim przestrzegaiący narodowości, zacność i wdzięki ich upowszechnia, roboty tedy z pozostałemi stawnych w narodzie mężów wypadków ozdobnych, wiadomo krajowych itp. do nayszczęśliwszych w tym rodzaiu należą. Każdego czasu fabrykę odwiedzić można naylepsze iednak są pierwsze dni wiosny w których uczony Brogniart dyrektor, daie ogólny obraz fabryki, pokazuie piece, obiaśnia wszelkie działania i dla wszystkich. Między fabrykami prywatnemi Potki Dilh i brata Pouyat, celuią:

M. r. des Glaces. Na przedmieściu St. Antoniego kilka ich fabryk zwierciadeł, królewska atoli w ulicy Reuilly pierwsze trzyma miesce. Kolbertowi winna początek dziś tak wydoskonalona ze handel Weneckich całkiem usunęła. Pozostałemu robotę nad 3 do 4 stóp wielkich wydawać tafli, przez dwie, niemogły w 1688 r. atoli Lukasz de Nehou wynalazł sposób odlewania ich Roboty tafel w Sobin, Cherbourg odbywaią, stamtąd sprowadzone do stolicy dopiero połyskuią i spodobaią. Nieuprzedzonym wprawdzie naystawniejszym w świecie toiest Rossyiskim

*) Ktoby Rękawiczkę w 1837 Roku wprzód Cerceau odwiedzał znakomicie zwiększyła się fabryka Kwyzk Flamy a nadto ilość tych Wyrobów na 275 cali paryzkich a Kerabel na 125. Cali f.

Uwaga: to nad porcelanowe Drezdeńskie Sobranie obeymuie Kabinet Sztuk Mechanicznych Fizycznych Historyi naturalnych Medalów Starożytności Broni Instrumentów Matematycznych Modeli Architektury Porcelany Fayancu Szkła Bursztynu Kości słoniowéy Laki Drzewa Kamieni Minerałów Bogactw ziemi Skamieniałości Roślin Zwierząt Ptaków Ryb Owoców Nasion Kwiatów Ubiorów Narzędzi Rzemieślniczych Obrazów Rycin Książek Rękopismów Map Globów Sztuk Wojennych Artylerii Zbroi Rynsztunków Rzeźb Posągów Bust Kamei Pieczęci Monet Medalów Starożytnych Nowych Kabinet Historyi naturalnych Kabinet Sztuk Mechanicznych Fizycznych Kabinet Matematyczny Kabinet Architektury Kabinet Rycin Kabinet Rzeźb Kabinet Monet Medalów Starożytnych Nowych Kabinet Broni Kabinet Instrumentów Kabinet Modeli Kabinet Porcelany Kabinet Fayancu Kabinet Szkła Kabinet Bursztynu Kabinet Kości słoniowéy Kabinet Laki Kabinet Drzewa Kabinet Kamieni Kabinet Minerałów Kabinet Bogactw ziemi Kabinet Skamieniałości Kabinet Roślin Kabinet Zwierząt Kabinet Ptaków Kabinet Ryb Kabinet Owoców Kabinet Nasion Kabinet Kwiatów Kabinet Ubiorów Kabinet Narzędzi Rzemieślniczych Kabinet Obrazów Kabinet Rycin Kabinet Książek Kabinet Rękopismów Kabinet Map Kabinet Globów Kabinet Sztuk Wojennych Kabinet Artylerii Kabinet Zbroi Kabinet Rynsztunków Kabinet Rzeźb Kabinet Posągów Kabinet Bust Kabinet Kamei Kabinet Pieczęci Kabinet Monet Medalów Starożytnych Nowych

Sevres ma nadto szkło porcelanowe wklęsłe ma wklęsłe butelki Kaune sevrskie, Rękodzielnia kryształów i Gan, czarnia wklęsłe naczynia nadto wklęsłe nadzwyczaynie nadzwyczaynie naśladuiące te.

11 (do przypisku)

teka Bibliotece początek swój wzięła a to za Jana Króla Francuskiego Wiktoryan dziesięć 8 do 10 posiadać miała; jeżeli tedy te kilka książek nazwać się godzi Biblioteka wiek XII. bytku iey początkiem. Pod Karolem V. naliczano iuż miała mieć 940 książek; pod Franciszkiem I. przy 1890 sztuk; pod Ludwikiem XIII. 16764. pod Ludwikiem XIV. 50542, mieściła rękopismów, kart i ryców. Pod Rewolucyą francuzką do 200.000. a za Napoleona przeszło 400.000. oprócz 80.000. rękopismów, do 50.000. rycin i rysunków, 80.000. medalów. —

Δ. znane. Celuje między temi: Fabryki szałwi których 80 przeszło bieli, z zagranicą handlu za 4,800,000 franków wyrobu tego wywozi. Ska. Wyki kwiatów; przed do 4 miljonów franków przynoszący; Rękawiczek których do 40 tysięcy franków wypuszcza za 7 do 8 tysięcy franków wypuszcza

itp.

Gora edszewodck 19. Junii 1830.

w Kaukazku tak obfite znaydują się źrzoła mineralne iż w niektórem stu zrodel naliczyć można, sama w do ciągu 4 wiorstw jak skutkiem Lekarstwa różnego do Gorace Rzeki w Naumzeriji są Ciepłe siarkowe, ciepłe Kwasno-siarczyste i ciepłe Solno-siarkowe od 22 do 37° Reaum. obfite tak Wodne w gaz że zrania. Kuracznie wenn z tych zrodeł. Wody ciepłe zelazne od 12 do 30° Rh. zkolopek 13 zrodel acidulo- 35° wch raz na południe Kwasne zimne 10° R. Nardsanr czyli Gatir- skaja Woda (: Bogata woda) można obrecnie (: Bogata woda) mocnaw rawne. — 1 ten zkład Wojenna; 28. wersz za Alkalurine do 23 zrodel naczne. 35. wersz stad na zachod wat Alydlarte (: glinkowe) zdroj Gorący na 24° Rh ciepły. Nayniżey anjte są dotąd: Goraedszewodck, Ke- sarne i Nardsane. — Wiecey wzgl: gór lecz dla dzikich i napadaiących czerkesow niebez- pieczne, a nawet te, mogą bydź z Konakow- ich obrecone — Konaczki, zpacer ich w nim ouch kadno Kaukaze pótnam Emanueli Pachcienie — Gory wapienne wudrzi kuf mapunij —

znakomicie a teoli roboty porcowa. Między gotowemi tafflami nay
większa która za statem miała 114 cali wszerz a 116 wzdłuż,
cenion[illegible] na 12139 franków. Robotników było do 800.

Dwa nakoniec wspomnieć winienem wynalazki znakomicie dziś
w handlu upowszechnione pierwszy P. Fourmy, naczyń wodnych
do picia. Hygiocerames które w wyprawie egipskiey poz-
nane wydoskonalono. Trzymają zad środek między gancarską a por-
celaną: do chłodzenia napoiow parą letnią szczególniey używane;
drugi zaś nierównie większy zegara Genewskiego od którego
lampy a[illegible] zegara czyli astralne, których powszechny po ka-
wiarniach, jadalniach, widowiskach i domach użytek, tysiączne
fabryki zaprowadził. [illegible] płodach zwierząt, smaku, mody, ozdób
niewidzianey potrzeby obszerniey rozprawiać bo paryża w tym
względzie znana wyższość, każdemu znanym. [illegible] Zresztą co
do prawideł, wyrobów [illegible] Palais royal jak wspomniałem, a co do owego
[illegible] publiczney de Perits-Augustins uwagi godne.

Bibliotek

Z ośmiu milionów ksiąg w dwustu siedemdziesięciu
bibliotekach publicznych Francyi znayduiących się siedemkroć
tyle tysięcy w samym paryżu mamy liczyć. — **Wielka Biblioteka**
Bibliotheque royale co do zamożności i rzadkości pism, pierwsze trzyma miysce.
Przeszło 358 tysięcy ksiąg drukowanych, 72 tysiące rękopismów, 5000 zwo-
jów ryciny zbiór nakoniec zamożny monet i starożytności do skarbów ich
należący. Skład ten wiadomości tych w gmachu publicznym w ulicy
Ryszelieu złożono; powierzchowność budowli w równoległobok stwa-
rzają, od ulicy prostym murem będąc z wewnątrznemi skarby szeregu-
jącey się pod wiedzą. Lecz za to z podwórza światło przyjmuiąc na
wszystkie i prokiu mnóstwo ulubionych nader zyskuie. W gabinetach od przodu
dzieła drukowane i zbiór monet, w bocznych zaś pawilonach
rękopisma i ryciny. — Lubo Karol V niegdyś w Luwrze pod czytelnią
okiem Jadrzego Mallet pierwszy (*) bibliotekę zbierać zaczął pod Karolem ósmym Ja-
koli VI. VII rozproszona w zapomnieniu ginęła, Franciszkowi I. sztuk i nauk opiekunowi winie założyciela zawdzięcza, umieszczoną
w Fontenebleau przywiezionemi z Włoch rękopismami i medalami przez Marya
de Medicis z Florencyi, naprzód pomnożona była. Wojny domowemi
uszczuplona, za owoc przytułku szukaiące, 1666 przez Kolberta w tuwecko[illegible]
Vivienne przeniesiona od Piotra i Jakoba Dupuy dozor nad nią
mającymi, nigdy odkazanemi znacznie pomnożyła — Potomek ksiąg C. Bibliote-
Cerfeanu, Hipolit hrabia de Bethune, byłe ich dobrymi nabytkami. Lud-
wik XIV rozesłanemi po Europie [illegible] kupnem zalecanych ksiąg
znacznie wzbogacił. Biblioteki i gabinety de Loménie Roger de
Gaignères, d'Orier, Beluze, nakoniec stawna Kolberta nabyte,
pomnożyły ią. Charsigne, l'abbé de Fontenay po zniesieniu Jezuitów
osmiuletniey ziazdania Talonet 12 tysięcy własnych dziedzin, darowali ie rzą-
dowi. Tak uporządzona zaledwo trzeciey części wielkości dzisieyszey dostała,
zaniesione dopiero klasztory uzupełniaią dobieranemi lub pomnażaiąc
kopiowanemi całkiem dzieły, Napoleona nakoniec opieka na szczycie
stawy dzisieyszey ią postawiły. — Długa 115 łokci, okien ma 46, na
przeciw cała ściana od ulicy słupy zakryta półkami rzeźbą zdobionemi, w
których książki za kratkami ustawione; w około bieżący balkonik dosta-
wanie wyższych miejsc ułatwia. Podzielone podług nauk na działy, podziały

(*) Francuzi niektórzy [illegible] rok 1360 ogłaszaią za pierwszy w którym Biblio-

Do MS. niey:
Między li-
czonemi pola-
kiemi tytułami
na Bobrow-
skiego wojew.
ola Ali-Bek
alias Hali-
Beig zwanego
(wiadomości
ponad. języki
orientalne
Rozmowy.
Dziewiątek
wiadomo.

bieść Teologią, prawo, Dzieie, filozofią i nauki wyzwolone; w dziale zaś porządek utrzymuią głoski, w księgach zaś liczby i podług abecadła Spisom odpowiadaiące. Spisow iest 80 tomów; 5 nadto drukowanych i kilka dziatków, które atych porządkiem abc Drugie zaś materyi ułożone. Wstęp do niey odzienny od 10 do 12. Czytanie przy biorących środkiem roztawionych. Od 1. 7bra Września do 15. października zamknione. Do osobliwszych w niey pokazowanych należą: wanna porfirowa dawna, Parnas francuski Titona da Thillet figiet z obrazkami z bronzu, wzory kraiobrazów przedstawiaiący. Dwa stawne ogromney globy Koronellego w bronzowych po nad sobą siatkach przebitych ustawione, średniey 11 a obwodu 34 stóp maiące. Piękne i ciekawe piramid egipskich z piśmiennymi okolicami naśladowanie, roboty pułkownika Grobert. Sfera Uranograficzna biegu ciał niebieskich podług woli obywaiąca dzieło dawnieyse K. Rzym. Nakoniec posąg Sobera z gipsu bronzowany, podług marmurowego Fudona wzięty. — [Gabinet Medalow i Starożytności] iest w pięknej sali pyszne Notoire, Boucher i van Loo ozdobiony. W około szafki czyli medalionki z monetami, pod oknami ustawki z monetami z kameami środkiem biór z starożytnościami zastawione. Początek gabinetu od Henryka IV. poczyna, bo Bagatie nadwerzane iuż zbieranie iego zaymował się; pomnożony przez Ludwika XIV. był w Luwrze a po zamordowaniu N. Brunean dla bezpieczeństwa do biblioteki przeniesiony. Powiększany przez krajowców i cudzoziemców, którym skupowanie starożytności polecono, znacznie powiększył się pod dozorem P. Boze i Barthelemy z podróży znanym; nayzwięxy atoli zyskał nad przytrzymienie zbiorów P. Pellerin i stawnego antykwarza Caylus. Uwagi godne od prawej zaczynaiąc się: Głowa Jezdy z bazaltu. W pierwszey ustawce kamienie egipskie i hetruski skarabeami od chrześcian naśladowanych znane, spodem hieroglifów i figur nieforemnych; pierścionków zawiązkow dziatki rzniętą i pełne. Cylindry perspolitańskie. W drugiey: Kamea z 8 wieku ryty, stawnych ludzi lub zabytkowey dawności podaiąca. W trzeciey: antyki z głowami Cesarzów Rzymskich; August w ubiorze nader starożytnym; Ubostwienie Germanika. W czwartey: Agrypina zdrzemi, allegoryą pomyślna rzymskiey; Atam party starożytney bardzo ciekawy, Perseusz z głową medusy uwalnia Andromedę. Obok w ustawki, Zbroia Franciszka I. i krzesło Dagoberta, nad medalionkami popiersie bronzowe Cybelli przy burzeniu wieży W. Eustachiego znalezione. Gnomon z wyspy Delos. Mumia w trumnie drewnianey pełna hieroglifów malowidet. W szóstey: Bachus indyiski na wielkim kopaie, Byk Dyonizyiski na kathedrze z kamieni artystycznych Hyllus. — W tey kamienie rzniete czyli drzione, między którem klejnot nadwerzane, pod imieniem Pieczątki Michała anioła powszechnie wielbiony, iest to: krwawnik iden z nayrzadszych od greków przekazany, wielkości małego pieniązka, wystawia winobranie Siedmnastu robotników nietylko drobnych ale i znayzwiększą delikatnością i rzetelnością rysych, dowodem niepospolitego talentu i niemałey cierpliwości artysty. Alion ma bydź tworcą iego, lubo niemały spór o początek iego wiedziono; co kolwiek bądź pewna, że od Michała Bonarotty zrzątku do rzątku przechodząc dostał się nakoniec Ludwikowi XIV a potym gabinetowi. — W szafie: Kamea iedna znayzwiększych i

a Capita

kodeńskiego niewymiaru

xiążkę dziś znamy; iest to Sardonyx niegdyś w St. Chapelle zachowany Józefa miany; potym Hrabiego Baudouin do Francyi przywieziony dostał się nakoniec do Skarbcu Królewskiego, a stąd wczasie rabunku, przez Karola V. ratowany do kopiota wspomnionego a nakoniec — Museum. Wystawia na przedzie Tyberyusza, z wyprawy do Germanii, środkiem Germanika Syna, Tyberyuszowa z wyprawy do Germanii, zdaiącemu, agrypina i Kaligula temu obecni. Z tem nakoniec narody zwyciężone. Piękna ta rzecz w 1807 przez Panow De la Fontaines robiona. — Obok pokal z sardonyksu czara ptolomeusza a od innych naczyniem Mitrydata zwany; ptaszkowa rzeźba wystawia tajemnice Cerery i Bachusa. Darowany od Karola III do St. Denis Kuryat niegdyś do wina podczas obrzędu namaszczenia Królewskich czerpanego. — Tarcza Scypiona a właściwie mowiąc dysk srebrny w Rzymie przez Rybaków 1656 pod Avignon znaleziony; drugi podobny w delfinacie 1711 nadybany pod imieniem tarczy Annibala uchodzi —. Popiersie bronzowe Cybelli mate lecz piękne. — Rostran z zębu słoniowego ptaszkowego wyborny, bitwę Chorinskę wyrażaiący; Jan III wprzod walki na dzielnym rumaku dowodzi. — Pomnik perspolitański rozmaitszym napisem, głoski są w postaci owieczek rzniętę, przywieziony z Bagdadu przez Michaux. Nakoniec rękopism egipski drukiem na papyrusie, w rzeczy mumii znaleziony. — Na środku sali 1s pierwsza moneta i rozne drobiazgi rzymskie, jako to gałki, naparstki, tyżki, zwierciadełka, owerzpne; abakus do liczenia &c; Baranienniki z Herkulanum &c. Dwie rzadkie mumie Ibis płakow od egipcyan czczonych świeżo odwiete. Popiersie lekarza i naczelnika Sekty metodystow, z napisem Marcus Modius Agatiacus. Statua ukopowego Duka przemyskiego, bodaj nie Nerona młodego. — W medalionkach pełno medalow i monet złotych, srebrnych, bronzowych &c tak dawnych iako nowszych porządkiem geograficznym i chronologicznym układanych. Zbior ten osmdziesiąt tysięczny iest jeden z naypiękniejszych w Swiecie. Nad szafami pełno naczyń greckich, hetruskami zwanych pod niemi zaś drobniejszych statuetek. — Wtorki i piątki dla oświadczających przeznaczone. —

Rękopisma w 6. pomieszczone i całych malowaniami ozdobnych, podziebitka w wielkiey części Romanskiego uwagi godna. Przez greckich, łacińskich, Francuzkich, polskich &c z zagranicznych wschodnich. — Osobliwsze te w wystawkach między temi: Tabliczki woskiem powlekane ze zapisem wydatków na dwory Filipa pięknego czynionych; Rękopism indyjski zamiast kart z liści drzewnych złożony rzadki; Modlitwy Pawła III; Anny de Bretagne. Henryka III; Listy własnoręczne Henryka IV do pięknej Gabryelki; pamiętniki Ludwika XIV. Telemak ręki Fenelona. Pismo Pope, Rousseau &c z dawnych nadesłanych do robót Jac Simile &c tuzin; pomijac nienależy. *)

Ryciny osobne pod pięknem zaymuią pokoie. Za pierwszy zakład zbiora Kuryaty nabyte przez Kolberta na rozkaz Króla od księdza de Marolles. Pozniey pomnożone zbiorami de Gaignieres, margrabiego de Beringhen, Mariette i innego Caylus. Na wstępie nayrzadsze i naypiękniejsze w każdym rodzaiu w ramkach wystawione reszta w 4000 woluminach oprawne. Budowniczie, rzeźbiarskie rytownicze podług szkół uporządkowane. Ryciny, obiarki, mitologia, rysy monet, medalów dzieie rycerskie, wszelkie sztuki i nauki, nakoniec Napawszyscie Kopie

*) Rękopismo Jana Kazimierza Króla Polskiego, przez Lenoir, w opisie pomników Francuzkich wyrażone; mimo Paskawa pobrac Bibliotekarny Hbaabe i Hexy wyciągnąć niemogłem.

W Ja B. bawskiego dz.

24. 118. – Karykatur 7831 – Rysunków 36.859.
Pozywdrzych 36.901. – Pisma 5. 41.840. (w 1843 r.) –

Dzieł wszelkich wspaniałych mistrzów francuskich od Klodwika poczynając aż do dni naszych ~~zawiera~~ ilość wszystko to ogromny zapas, bo do dawnego dzieł sztuki piękności Galerey. Dzieła kompletne Rafaela, Michała Anioła, Lebrena, Gérard ilość. Wizerunek króla Jana jako pomnożenie nader szczęśliwy malarstwa francuskiego zwycięstwa 1683 nietylko artystę miłośnika, ale samą ciekawość sprowadzić tu mogą i powinny. Do biblioteki jako do biblioteki każda w kraju odbita książka także i ryciny wydane narodowego tu składane bywają. □

Instytutu Mazaryńska. de l'Institut. Mazarine. w pałacu posiedzeń testamentem naprzód kardynała Mazaryn dla wygody czytających odkazana, staraniem uczonego bibliografa Naudé naywięcey powiększona, liczy do 6000 ksiąg. Rękopismów nietylko za Kolberta tu do wielkiey przeniesiono. Sale czytania posągami dawnemi rzeźbionemi popiersiami uczonych ziomków i nie cudzoziemców ozdobione. Glob ziemny pysznéy roboty braci Bergevin i Boache kierownictwem wykonany osobliwości mieszczących należą. Bibliotekę tę między wszystkiemi uwagi godnym zastatem porządku, zaraz dane książki, zwłaszcza piśmienne, niebawem dochodzą; uczęszczanie atoli do niey zwyczajem po dwoma wiekami w Akademii Krakowskiey używanym na polecenie jednego ze akademii czyli Instytutu członków, dozwolonem bywa. —

Panteon de St. Geneviève; powstała ze biblioteki zniesionego tu Genowefity opactwa. Sala iey w krzyż ozdobiona popiersiami sławnych Ludzi, tego iak to powszechnie dzieie się rzadko tylko kraju. wybornych. Najlepszy i najużyteczniey z paryzkich urządzona, i po wielkiey bibliotece nayzamożniejsza, liczy albowiem do 80000 ksiąg. Ciągłym los nieprzyjazny nieprzebranego bogactwa Rzymu widzieć niedozwala, bierze w Konie Sali oglądać go w pięknéy płaskorzeźbie Grimmiego z 1776 pracowicie wyrobionéy. —

Biblioteka, de la Ville; w ulicy St Antoniego, założona przez Kardynała Bourbon wprawdzie nieliczna lecz za to lepszego wyboru. Sufit sali ma piękny fresk pędzla włoskiego Guerandiego. —

Librairie, de l'Arsenal powstała ze księgozbioru margrabiego Paulmy, przez hrabiego d'Artois nabytych. Zamożna i co do literatury zagranicznéy zwłaszcza włoskiéy, celuie nad inne zapasem sztuk teatralnych. — Ogrodu roślin, du Muséum d'histoire naturelle nayzamożniejsza co do dzieł i rycin zwierząt krajowych przyrodzonych dobrze uszykowanych. — Prócz tych łatwo dostępne są: Biblioteka Szkoły Politechnicznéy, Górniczéy, Sądu kassacyjnego itp. Publiczne zwykle w godzinach popołudniowych otwarte, w porze zimowéy niebywają opalane, niemniéy gorąca wielka, która w czasie zimy zwykle wilgotny nader dokuczającego niemało przytrzymuje się do odwiedzania tak zwanych: Cabinetów czytania, cabinets de lecture, littéraires. Liczne te między prywatnych utrzymywane, o wszelkiéy porze i dobie otwarte, nie które nawet otwarte i co do dzieł zamożne, za opłatą pewną mogą być uczęszczane. Gazety, dzienniki, pamiętniki itp. pisma zwłaszcza krajowe tu czytają. Są między niemi i szczególnym poświęcone naukom np Matematyce, Medycynie, prawu, a nawet niektóre na życzenie wszelkich dzieł dostawiają. — Abonement de lecture, pismom ulotnym drobnym, romansom itp. bezwartościowym, usługuje. Tak zaś czytanie między ludem upowszechnione, że nawet do rzemieślników, przekupniów itp dosięga; dlatego to nietrudno widzieć czarne włosy z tych białe

Kręży

latem na parę miesięcy zamykane. Sale czytania, wyjąwszy bibliotekę pantheonu, wszędzie

Ayencourt 1895 a Calcota 24498. – Kortikelli 90.565. – Lemaire 5534. – Lemaire 12 ott 900 rozmaitości 433 a Ledoux 472 – 36.975. Allonville 1 ott 1845 a Lemaire 11.998. – Hiszpańskie

Chemicznych i górniczych	— 1.	— 3.
Matematycznych	—	1.
Inżynieryi cywilnéj		1.
Marynarki		2.
Ekonomii i przemysłu	— 1	7.
Handlowych		15.
Rolniczych	2	6.
Ogrodniczych		3.
Geografii	1	5.
Historycznych		3.
Bibliografii	2	2.
Literatury	5	60.
Polityki	5	32.
Wojskowych		1.
Sztuk pięknych	1	7.
Wojskowéj umiejętności	1	4.
Muzycznych		4.
Administracyjnych	1	10.
Myśliwskie		1.
Gier		3.
Mód	1	5.
Domowe	1	27.

Ogółem w 1812 ~~wychodziło~~ 45 dziennikow a w 1829 do 309. Liczba ~~Lubo~~ niecodziennych. pism ~~dziesiątych~~ razy większa ~~jest~~ iak w 1812, liczba jednak pism codziennych nierównie większa okazuie się. Gdyż dzieś razy ogromnie wzrosło w roku 1812 przeszło ogrom tym zamówienia mianowicie pisarze niżéj dawne przepisza i formuie ogromne dziś folialy, gdy tymczasem dawniéj tomiki. Krupte, krótkie theorety. Stronek ~~zresztą~~ zresztą pism w 1812 wychodzących do 1829 ieszcze iak 45 do 309. i to w ogólności tylko wzięty. Lecz to mowa tylko o Stolicy, bioraci albowiem rzecz Kraiu toż samo niekorzystne porownanie, nikczemny stan literatury okazuie się; i u nas między Warszawą a Zawarszawą ~~drukowanych~~ albowiem w całéj Francyi nieco mniéy niżeli pism na 398, ~~tak i tu~~ gdzie przeciwnie Korona ich liczby do 1812 roku w którym wychodziło tylko 146. dzienników.

utrzymywanie liczniejszych pism periodycznych, i tak w 1830 wychodziło w Paryżu różnego rodzaju Dziennikow różnej treści, przynoszących Skarbowi publicznemu 2,700,000 fr. z opłaty stęplowej. Dochodu ogólnego. Dziennik Konstytucyonista miał w 1828 do 25000. prenumeratorów, Debats (:sporów:) do 15,000. Quotidienne (:codzienny:) 5000. Kurjer francuzki mimo liberalnośc 4500. Gazeta Francuzka 7000. a dziesięcy Monitor tylko 2500. W ogólności wszystkie liczniejsze i majętniejsze mają Redaktorów i pierwszych rzemieślników wspólników (bywają wynajmowani). — Mimo tak wielkie mnóstwo pism i szkół, upowszechnienie lektury wiele ostatnich (1829) wiadomości wyciągniętych z statystycznych w całej Francyi dokazało, iż z 5 mężczyzn dwudziestoletnich, trzech nieumie ani czytać ani pisać. Tak to z pozorów a tym wszystkiem z Stolicy o Kraju sądzić niewolno.

Porównanie czynnic lat upłynionych z dzisiejszemi ogromna różnicę pokazuje co do pism periodycznych, porównawszy rok 1812 z 1829. rokiem

Wychodziło w Francyi Pism okresowych w

Przedmiotach:

Wychowania w 1812 r.	2	a w 1829. aż	14.
Grammatyki	—	—	3.
Wyznań	—	—	16
Moralnych	.	.	6.
Prawniczych	11	—	23.
Umiejętności	3	—	12.
Nauk przyrodzonych	2	—	3.
Lekarskich	5	—	30.

verte

Uwaga Mozny Bibliograf Beuchot w Dzienn. de la Librairie podał statystyk. Francyi dnia w 1843. w Kwietniu, z ktorey liczba pism we Francyi wynosiła do 395, między temi samych Journaux politiques 6. wychodziło a tych czysto polit. było 3, — tenże dziennik spisuje też i Moniteur 102. francuzkich — w 1812 r. niemal w całej tej rzeczy nie 45. pism a między temi Codziennych było tylko 5. teraz zaś do 36. liczy. Po Paryżu wyszło już do 450. gazet, co angielski tylko miasto jedno ma, bo ich liczba do 1350 idzie. I co dziwnego, że to nieumiejętność wiele rzadkich prawdziwie czytelników — mniej więcej prawie jak dotąd Journ. de Debats ma ich do 9000 abonentów, tyle bo tylko czytano.

skiszą wartowane karty; ileż to razy w oczekiwaniu naymnie spędzane
pod [illegible] porządkarza chwile sam nawet Kupro nieskraca?... Polityków wpak-
ai liczba iest nayliczniejsza, sami nawet bufetu uyęcierni i dla stwiey
i [illegible] obeyść otrzymaią pisma uygodp. — Ogrody, place, mieysca przechad-
dek, miewaią chodzące biora lektury, pod cieniem drzew lub rozłożone
ogromne nastoły siedzący padamowiny na dany zaktad z stołów zaczgdane
arcydzieł gazety, na małym (1- 2 sous) tuzo czytym, podczytania przestra-
ią dotku. Gaika w ogrodzie Tuileries, w znacznym nowiniarzy iest
[illegible] uyrzycia, uyrtykaią tam rownie iak w Luxemburskim ogrodzie drzewa
Krakowiaków (Arbre de Cracovie Cracovistes:) zwane, które wpaszczenie po
bytym niegdyś kasztanie przy kawiarni de Foi w Palais Royal dosad przez polityków
nayuzięty uszczerany zaczbowano. Nayniedorzeczniejsze bredzie w obieg
publiczny za dobrą nieraz pospiesznie monetę, za wtajnoścé iego wchodzie
pozytywne ią zuytki, stawa iego rownie w kawiarniach znana
iako wspaniałe gtosną, przedzita nawet patenta od dowiarzy pod imie
niem Towarzystwa bajarzow zwolennikom rozsyłane; iest to [illegible] krew-
niak, czy potomak bytey u nas Rzeczypospolitey babińskiey
rzeczenie przez dzisieysze Wileńskie Szubrawcow uymiane. Skąd
by imie to posłato dopiąstać się niemogłem, podobieństwo atoli ust
wskazuiącym niegdyś (81 wiek) znaku krakowiec, ogłaszane praw-
dy matematyczne za czarodzieystwo po oświeconych kraiach, w ciemnocie i
barbarzyństwie pogrążonych, mianem [illegible] bacźni zabawnemu łatwo i
temu mogły dać początek. — To zresztą zamiłowanie czytania i usposobienie
ludu francuzkiego do rozprawiania bez gra-
nic, niemało do utrzymywania

Muzea.

Do [illegible] cześniejszych piękności i osobliwości paryzia, podróżniczego
uwagę sięgnąć mogących, należy bez wątpienia Muzea. Podwoia do
pałacu Kardynał wspaniałemi w myśl pana Fontaine stawianemi
schody prowadzą do: Królewskiey galeryi obrazów (Galerie des Tableaux).
Sklepienia marmurowe podwoine, w stylu prawdziwym porządku skła-
danego, na którym odpowiedny spoczywa zarkłop, ozdoby ścian pod stąpami,
skulkaturami; naczynia, popiersia itp. pomniki w dobrym rozstawie-
niu smaku, wszystkie zwiastuią skarby które się wyłożą.

Obrazy pomieszczono w sali wstępnej, wielkiey i galeryi Luwr
z Tuilleries tzyrzędy. Ostatnia wyskakuiącemi z sklepień łuki na
dziewięć oddzielone części, które na parze z każdey strony stopni mar-
murowych, płaskostopach korynckich z złoconemi podstawami,
bronzu złoconego, spoczywaią. Między-pustopia wyktadane tapetami
zwierciadeł, przed któremi popiersia sławnieyszych zwtaszcza hia-
dowych malarzy, naczynia dawne, kandelabry, i [illegible] zabytki, do
podwyższenia piękności mieszczą, nie [illegible] przyczyniaią.
Swiatło napływaiące [illegible] ze krańców świata, zgoła korzystniey
wieczne zniebios, przez złocone sklepienia matowym szkłem opa-
trzone na arcydzieła padaiące, nayprzystępniejszy i zachwycaiący przed-
stawia widok. Stawem Europa niema nic równie świetnego,
równie obszernego, okazałego; uroczo perspektywy niedopisania; zach-
wycone oko szuka końca, traci się i ginie w głębi przestworu, dwieście
kroków sążni liczącego, którem znawcy podziwienie a [illegible] nauce w nie
przebranych skarbach wzory do naśladowania podaie. Zawiązkiem [illegible] galeryi
były zbiory po pałacach królewskich rozrzucone, tupy z wyprawy wo-
iennych nadewszystko Napoleońskich, i nakoniec obrazy ze zniesionych
klasztorów lub z zburzonych kościołów uzyte. Straty niepowetowane
iakimś świeżo przez wypadki polityczne uległa, wielkiem dawnej galeryi

znaczy kursywo
a podkreślenie druk większy

luxem burskiey i świeżo nabytemi obrazy tak na nowe zapełnione
tysiąc sto Okładem dzieł, wspaniałych Szkoły ~~[illegible]~~ iaże bierze Sale
nieszaneina płótna poświęcone. Szkota cyrystta dzieł najważniey-
szey pierwsze. Flamandzka holenderska 16 szey drugie; Włoska na
koniec, szey ostatnie wielkiey galeryi zaymuie część. — Potym przy-
wykniemy kolei wybierając ~~[illegible]~~ dzieła najważniey szych. Paolo
z Werony, Wesele w Kanie galileyskiey; obraz ieden z Dzieł
cudow malarstwa nowoczesnego i naczelny galeryi całey. Wposrod, gmach
kolumnada ozdobionego, licznie zgromadzeni biesiadnicy; ciekawość spow-
dza pospolstwo, które po szerzystach domów przyległych lub sz
powania powszechne rośnie wzrok iak tamci zołdacy zacysza. Wielki
środkiem, ożywia Sarę; obfita żywność i tegoż napoie zatrudnia sł
żebnych. — Wielki mistrz w 16 poczet biesiadniczych pomieścił wizeru
ki różnych osób; takie: po lewey zastawionego stołu panna młod
w bogatym błękicie ma być Eleonora austryacka żona Franciszka
I^go króla Francuzkiego, który obok niey zaymuie kanapę siada. Z drugiey
zaraz strony, w ubiorze zbroiney Maryia królowa Szkocieńska. Przy
końcu Negrow — do stołu szczego szeptaiącego Soliman II; w rogu
stołu Karol V cesarz z rodzeniem złotego runa. W orkiestrze pierw-
szy po lewey skrzypek sam artysta, drugi Tyntoret, z basetlo
Tycyan, w materyalnym nakonie ubiorze do spotrzenia poduszka zabie-
rający Benedykt Kaliary przyiaciel i współcześni malarze. Rys
osób w niepamięć puszczono. Wysoki stop 20, — szeroki 20. — Przesuń
Granika, Rozprawa pod Arbellami, Zniesienie Posąg i Wjazd
Alexandra do Babylonu, rownież wielkie sztuki za pędzla Le-brena
— Manyusa w Minturnie, wyborna Sztuka Jana Dominis uczenia Dawida
Przywłaszczyciel Syska uwięzionego Manyusza zgładzić zamysłu, berbeny
obok stoią w prostey ostonie, zwraca się ku wpadaiącemu siepaczowi
mocą duszy i stałością wyrażoną wstrzymuie, zbroyney rękę, ale
i pamiętne z ust iego wywodzi świadectwo: Mordercy Manyusa byłeś n
może; Za dzielność rysów twarzy, czynności napiętych muskułów z
iednéy, to zgromienie i ruch wstecżny w drugim, ta szlachetna prze
miota, ta wymuszona prostota w układzie, Dziełom Rafaela wtajem
świadkami wielkich strat za zawrzesnego zgonu artysty. —

Galeryia. Szkota Francuzka: Bourdon Sobestyana, zdiel
ze krzyża. Nikodem pomaga, Matka nayświętsza Jan: Magdalena
obrzędowi smutnemu obcuie. Obraz ieden z celniieyszych płótna tego
Ukrzyżowanie S^go Piotra — Le Brun, Ukamienowanie S^tego
Szczepana; pod drogiemi razy pada ciało Święte, dzikość wściek
i ciekawość zgiełkuiąca tłuszczy w prawdzie oddane. Namiot Dary
wsza zwycięzca pod Izus w towarzystwie Sebastyana, odwiedza rodzinę
kiwi Królewskiey, Królowa przedstawia tyna, Statyra z siostrą i orsza
kiem na kolana padaią; Dzieło nayczelniieysze artysty. — Desporles
Franciszka Iza Jana III w Polsce sławnie nie mało portretow
robił, poźniey nadworny malarz Ludwika XIV^go ~~[illegible]~~ słynął malowaniem
myśliwskiey. Polowanie i dziczyzna między obrazami
Ijz Ijtkniey sze. — Dufresnoy

*) Takiemi są: Przemienienie Rafaela, pierwszy obraz Swiata; S
Hieronim Domenichina; S^ty Piotr męczennik Tycyana z galeryi odebranej
nadto Noc czyli Boże narodzenie z galeryi modeńskiey, Jezus dwunasto
króla polskiego nabyty w Drezznie i na końcu fresk Daniela z Wolt
Zdjęcie ze krzyża w Rzymie.

Karol autor poemata De arte graphica, poświęcając się szlakom nadobnym kistki sztuki zostawił: Małgorzata S. Smaka dobrego dowodem. — Gele Klaudy, Lotaryńczyka rysikiem zwany, zamożny w kompozycyach za dziwa kolorytem i pędzlem malarskim, z których są: Morze, Port i Uroczystość wieśniaka. — Greuze Jana, Łzykowiny przyjmowanie do szczerości, czystość z prostotą przyjemnie oddane. — Laurenty J. Warszawianin (1606–1656) pod imieniem La Hyre w paryżu ojczyźnie swojej mający pod kwiecistą pokazującego się Chrystusa z głębokim uszanowaniem przyjmuje. Obraz wielki i piękny. — S. Franciszek, stojący na pasieniu duchowny ma być portretem artysty. — Souvenet Zdjęcie ze krzyża, obecni czynią przygotowania pogrzebowe. — Mignard Maryja z winogronem, piastuje dziecinę. — Cecylia nadobna święta wielbi sławę Pana. — Cudny San: Polowanie, ostrokół brytanów starego obraca szkodnika, para białych ogarów piękności nieznanej. Inne na dziki niemniej przyjemne. — Poussin Mikołaja, potop: zda się tylko szczyty domów, topiel wzmaga się, rwie unosi chatami, wszystko, zwarte środkiem wody wsparty drugą statek niezgrabny, którzy unoszonych na koniach nieszczęszy los czeka, Rozwiązanie się niezgrabnej matki ważniej zaymuje, niepomna na szczątka łodzi wspiera się; podali na skałę niemowlę — jakże daremne z obu stron usiłowania, daleka odległość, a zagłada blizka niedaje pewne? ... Widok okropney sceny, ponurość nikła podwaja. Nikt lepiey potopu nie oddał. Żydzi manny zbieranie; pustynia, wygłodzone zgłodniałych wstrząsnym zasilają pokarmem; dar Boży znaleziony dobijanie się zbieranie, pożywienie, nakoniec radość; o to sceny kolejne, w których moc zdarzenia, namiętności rozmaitość pędzla szczęśliwie odznaczył. — Szkoła Salamanca.

S. Franciszek Xawery Japonkę do życia przyprowadza, twarz Chrystusowey matki w powietrzu przechodzi; po prawey japończyk jakieś zdziwienie. Kolicia Sten z damieny Dyogenes cieka naczynie prosto z pasta nożone. — le Sueur francuskim Kapłanem zwany: Gerwazy i Protazy przed posąg Jowisza wiedzeni, którzy dokładniey niewinność malują, kto wyrazem prawdy maluiey? dziwi się, co za walka bolu z wiarą świętą w jednym zniewazonego Protazego twarzy? — Opowiadanie S. Pawła; prawdy Ewangelii w Efezie poznane spalenie wszystkich ksiąg magów; ten co tańcza, stary co dowcipi, kopiuch co pod goliatami ogień niesie, jestki charakterem. Żywot S. Brunona w dwudziestu dwóch obrazach; po zniesieniu Kartuzów do Luxemburgskiey a teraz wielkiey przeniesione galery. *) — Vernet Klaudy, sławny malarz widoków. Wielkie piękne zamożnego pędzla płody, w kilkunastu obrazach z rozkazu Ludwika XIV robionych wystawiaią widoki miast i portów nadmorskich ojczystych jakoto: Tulonu, Marsylii, Bajonny, Bordo, Rochelli i innych z ponurszemi widoki.

Szkoła flamandzka holenderska we pełnym wdzięku w miniaturze.

Berchema Klaudego: Kolicia drzewina, skały, środkiem lepianka, drzwi otwarte, cała wdzięk przestrzeń. — Pasterki, nie potrzebnie na niebie więc bydełko wracaią; dla wodki owcze kózki w bród strumyka pędzą pasterki, tam mlekiem odziane skały, tam debrze i cienie. Kto owce dmiąc w pieśniarstwie skoła wyprowadza. Nie jestże to Zawiejski, co pewien Sympozyon tak malował? .. jeżeli nie? — więc pędzel Sielanka. — Bol: Pitoresk, powaga, wzgórz wdzięk, wśród krokiem zebrany, pod opieką krowy pokój, na stole księga, mappa, pełen, pewno który ze przodków naszych. — Breckelen Kamp: Stanie

*) Te to obrazy za świadectwem powszechnie Artystów chwalącey; le Brun.?, i jego współzawodnicy nie bez zniku wyższości talentu ~~w dwór~~ le Sueura, nożem wyższości wzięli obrazów pospolitszych; ~~pozwolili~~ napawione.

pisze uważnie. — Champaigne: Zakonnice, pamiątka core uzdrowienia poświęcona
Wieczerza wprawdzie i prostocie, piotr zadziwia. — Conina a raczej Konik p. Krakow-
wianin mylnie z Conningami, Königami, [illegible] za jedno biorący, w dojrzałszym wieku
dla matki w kraju pozostałej, powtornie do Rzymu [illegible], niemało robót dla
dworu Hiszpańskiego i Angielskiego. Portrecik ieden w całej galeryi pięknie
Karola Ie króla Angielskiego wystawia x). — Dow Gerarda: Kobieta wpuszcza
nie wposród starodawney izby nieszczęśliwa Zwiniętemi oczy w krosla
Storpkana corka przy nogach matki stoi roni, Stare bna leki podaie.
Szkielet dawnego [illegible] nienayslepiey robiący malum signum in urina
zdaie się wymawiać; Dywan, Szabasnik, waniencka itp ozdoby. — van Dyck
antoni malarz portretów: Karol I król Angielski. Eugenia corka F.
lipa II króla hiszpańskiego. I Sobestyan wyborne wyborney. Portret
iego własny. — van Dyck filipa są dwie tylko sztuki: Sara Abraha-
mowi cudzy urodzi Agar przyprowadza; Abraham od Sary podbudzony
wygania Agar z Izmaelkiem; pyszny [illegible]. — van Eyck Janem
z Brugges zwany, za wynalazcę malowania oleynego uchodzący: Nayświę-
sza Panna przed nią Józef Sw w szlafroku, zgrzebny podgotowy. — Holbein
Zdięcie z krzyża zabytek zwyrodnionego smaku, i wszelkiey pozbawiony
krytyki; [illegible] Franciszek po mnichowsku przybrany, przywiódszy
opatrzy Niemca z Sonieszną pewnie [illegible] go mate najpiękniejszy
— De Heem: Owoce. — van der Helst: Król Kurkowy, i trzech mężow
galowo przybranych nad przyjęciem nagrod radzących; Na potem kosz-
towne sprzęty i wota, po prawey strzelnica i strzały do nagrod podane,
po lewey wyjazd rodu i pięknego. — van Huysum: Winogrona
— Kwiaty. — Jardin: Szarlatany, przed wystawioną budą, tudzież, w tym
maią przechodniow, nabasany rzeźnik Szczęśliwy z siebie, Kobieta z
dzieciątkiem sypie się na rzucenie wyczekanego grosza, reszta w oniemieniu.
Ten wyraźney odzieży iakiey zgadza powierzchowność z zamiarem, co za
ułożenie, co za żywy obraz wszystkich szarlatanow, ani Lavater [illegible]
określic, ani Gall wymazać by ich lepiey — potrafił. — Laireese Gran
nauczyciela [illegible] Stanowego Lubienieckiego [illegible]: wyładowanie Akteopatry. —
Łukasza z Leydy: Zdięcie z krzyża. — Metzu: Jarząca Wrzawa Kłoca
przekąpka boki podpartszy dziecinie pomnaża. Jakiey tegomości powiesz
że szepty pochlebne. piękny wyjazd wpatrzonych się w strojnego Kogucia
— Mieris: Damy piią herbatę, iedna z nich mogłaby wyrzucić zamyślać
iednak ostrożnie by [illegible] attasow. — Mignon: Kwiatki pod
ogrzybiały dębinką, mureczki, bławatki, rumek, nagietek, i trawki w
kępie, skrabe zero po gałęzie ku ptaszynie gniazda strzeżącego idzie
wąż [illegible] jaszczurka pięknie, [illegible], syczy. — Netscher ojciec: Śpiewanie
kobieta w attasach znotami, za nią pudełka na pończochy wsparta
nauczyciel z gitarą, niebardzo uważnie wybieniem takt [illegible] przyspomina.
Granie, Dama w stroiu podobnym, gra na basetli, nauczyciel z ta-
rodnością uchylenie wskazuie, uczennica z szczęśliwością ptci urodzone
prawdę uznawać zdaie się. Chłopczyna w tym z skrzypcami, wchodzi
krok zawieszą wydarzeniu udział bierze. Dwie tylko te sztuczki pomnię

x) Mata [illegible] o krajowcow i sławę narodową dbałość, wiele [illegible] malarze
nasz artystow lub imiona ich w niepamięci puszczenia. Dzieła ich
pięknych [illegible] podobieństwo stylu [illegible] przysądzone [illegible] sławy nawet [illegible] nie
zostawiły. Takie to są skutki nieszczęsnej [illegible]!.....

tak trafnie naśmieszkowi malującego posiada galerya. — Ostada: Adryana: Szkotka, wśród liczney młodzi wieyskiey nauczyciel z łopatką; dwóch pobliższych nieprzymuszą zadania szkoła, rozsłuchuią się opasły mały kozy się ku nim z groszówką; drobniejsza dziatwa na stronie bawi. — Izaaka: Ślizgawki na stawie zimowey pełno łyżwiarzy; pod wzgórek chata zabudowany popędzany siwek ciągnie sanki ładowne. — Potter: Wołki pyszne i syte na błoniach. — Pynaker: Mularze, iden uczy drugiemu pod wystawą karczemki niewiasta poczęstunku wynosi; drożyna z laską, wołki ciągną wozek. — Kolica i wzgórki, gaiki, skały, sam pasterze bydełko tu dzyna ciszą, w ustroniu chatka a dolina tęczka, niezawodnie strumyk nieprzypomina Pana Boskiego Ojcowa? — Rembrandt: Samarytanin miłosierny zranionego opatrzywszy kazi nieść w dom gościnny, silny pachołek wyjmuie pod pachy a za nogi zatknieny niesie młodzieniu, ciekawi z okna wyglądaią, chłopczyk przy koniu oczami odprowadza. — Rubens: naczelny szkoły flamandzkiey i nauczyciel naszego ziomka Wilmana Michała sławnego malarza: Allegorya, religia wydzierana od archaniołów ciągnionay, pokazuie różnym w orszaku narodom, Michał ich godło wiary prawdziwey: geniusz Chrystyanizmu z pochodnią oświaty ludzkiey zarzewaiący, wskazuie drogę do szczęśliwości niemylney. — Tominys Królowa Scytów zwyciężaiąca Cyrusa, z rozkazu ścina głowę i rzuca w naczynie krwią iego wypełnione mówiąc: Okrutny! pyć ią krwią którey pragnąłeś. — Przez tych sześć sal galerya 24 wielkich obrazów z pałacu Luxemburskiego, są to allegorye do życia Maryi de Medicis Rubensa pędzla artystę jako nadwornego robiące. Urodzenie Ludwika XIIIgo za do zwarzy Królowey Krajanie na widok niemowlęcia krzyczeli z radości pociechę malującą uwagi godne. — Zdjęcie ze krzyża, arcydzieło pędzla tego do Antwerpii odebrano. — Ruisdaal: zadziwiaiący światło-cieniem jak i zwykle: Knieja, prześpiewy i obszerna perspektywa przerzyna środkiem płynąca rzeka; wywrót suchego bukła, podróżni i nieco bydełka ożywia widok. Ostatni iako zwykle w iego robotach przez innych malarzy tak i tu przez Berchema dorabiane. Podgórze przestrzeń rzut promieni słonecznych oświeca na skale zamurzysko niżey wiatrak od którego droga na most prowadzi. Jeździec ubogi i kąpiący się rzki Wuwermana. — Sneyders: Polowanie na Jelenie, Sarny miota psem po nad siebie i srebrne (nigdy nie widziałem) charty, lichych warte. — Przy niedozór sprawca szkody; dzik psów w szpitarni schaby obrabia, trudno lepiey prawdę malować. — Teniers Dawida: S. Antoni, tysiące pokus w licznych ale szpetnych postaciach obrazu modłącego się; ta w postaci babsk z rogami, ów w kapeluszu z marchewką, inne różnie rozmaicie zamierzaią, nic postanowienia wszystko zwyciężą. Krupia głowa Saty poznaczona i dziabanki chrapliwy, niepospolitego pędzla dowodem. — Szynkownia, za stołem karty, cisnione kułaki na ziemi, świt wypadły kli się; pies cierpliwie czeka na gospodarza. W głębi kloca ogniska z dziećmi niewiasty. — Karczmarka, przebrzydły zbóra razy kobiecie naprzeciw, podejrzliwa starość pogląda, wgłębi kułaki w robocie. — Ulicha, ludu wieyskiego, środkiem płoty, skrzypiąca na beczce stoiący rzepoli, gęsie zwierzęta świadkami; przy nieurodzaiu holenderskiey wszędzie wszystkie skrakwiają. — Van der Velde: Okolica, wzgórek z chatą obok para koni, owieczki w spoczynku, środkiem bydełko zdrowiem wystroiy cieszą Stwórcę, daley rybacy, w równinie wioska; pięknie miejscowe pogodne niebo podnieca. Jest to nowy Karpiński. — Wuwermann stawny robotą koni: Wyjazd na polowanie

z płatkiem. Polowanie na jelenia. — Jazda polska, pospolite ruszenie uderza... wrzawa, zamięszanie, pobojowisko trupy nieprzyjaciół zastane, w głębi miasto. Wnoszą z lat, położenia, ubiory wojsko. Nie zdaie się że ... oswobodziciel narodu (wielki) (zawołali), Szwedów pod Jarostawem (gwoli). — Wynantes: Widok okolicy. — Zagroda nad strumykiem.

Szkoła Włoska, szkoła wszystkich naczelna, pierwsza w pomnie... przez wypadki polityczne znacznie zuboziona. Albano Francisek: Pielgrzymka do Egiptu. Miłostki Wenery w 4 obrazach. Aktem nieprzejrzana wstydliwość kąpiącej się bogini, przyprawieniem rogów ukarana. — Alexander z Verony, Orbetto: Cudzołożnica. Potop. — Andrzey del Sarto: Marya San malutki przepowiada syna... poprzedzaią, zaś, Smutek między rodziną Swiętą; każdy poriąg pełny wyrazu, poprawny usprawiedliwia dane artyście imię. Senza errori (bez skazy). — Bertraffio: Marya odbiera hołd od Laczarb; obraz, pełny wielkiej rzadkości, dawność szanowny. — Caravaggio: Zgon Maryi. Wróżka urodziwemu młodzieńcowi nieźle (poprawi) rzury; pod imieniem dobrey przygody znany. — Caracci annibal: Narodzenie Maryi. Zmartwychstanie. S. Łukasza: Cichość to iest: Maysurz Pana Panowi matemu grozaz zakeca spokoyność. — Correggio allegrie. Ziemnica zastubień. Chrystus w koronie cierniowey, wizerunek pierścionek poprzekonywa że oraz ile poraszał umie pęzet mistrza tego. Endymion, nimfe w iestrom głębokim snem zmorzone Iowisz w Satyra porzemieniony nachodzi, a Amor przy pochodni rzuconey na posłanie lwiey godła potęgi, spoczywaią. Bóg bogów tym czasem ulizuie zastone w patrzeniu się i pot słodyczą. — Daniela z Wolterry. Dawid giomi Goliata; na tafli kapkowey, na obu stronach malowany iedny rzyki ley w całey zalecaiy, niegdyś wielkiemu Michałowi Bunarotte mu przypisywany. — Domenico Zampieri: Dawid z arfą wielki chwały pane. Eneasz z pożaru Troi unosi Oyca i Bogi domowe. Koncert młodzieniec ochoty uwagę zamawiać zdaie się. — Fra Bartolomeo: S. Katarzyna przed Nayświętszą Panną. — Barbieri Guercino: S. Zyz... S. Geminiano plan Modeny od anioła odbiera, Jan, Piotr i Jerzy obuni. — Guido Reni: Marya Magdalena. Allegorya potrzebna rycerstwa z malarstwem. Tomasz Dejamiry. — Giulio Romano: Boże narodzenie. Obrzezanie w świątyni w pośród pięknego sklepowania i licznie zgromadzonego ludu, Ucieczka pomnieyszona: kamengemu przypisywana. — Leonarda z Winczy: Wizerunek stawnieyszey piękności Mona Lisa. Marya w skale. Jan Chrzciciel. — Maratta Karola nauczyciela pracowitego (dawnego) (korrektor) polskiego. Czechowicza: Marya za zasłoną. — Mantegna: Marya na dronie. — Palma starego: Marya ex voto. — Parta z Verony: Upadek. Emaus, Chrystus piotem Modlący z wzniesionemi oczyma Chleb błogosławi; Wprowadzenie rodziny własney obraz ten pomnożony. — Rafaela z Urbinu (Rafaello Sanzio d' Urbino): Rzut (oka) wszystkich malarzy (i przyiaciela) świetkiego Kopernika. Trzynaście dotąd pozostało galeryi obrazów, tego wielkiego i mimo trzy upłynione wieki nieprzemienionego mistrza; ozdobnieyszą ze: Portret jego własny z nauczycielem Szermierstwa. Baltazar Castiglione przyiaciel iego, literat. S. Michał. Marya w kwiecie młodości z dziecią wspaniałe się w słabą dziecinę, Jan malutki dzieci uroczo obraz pod imieniem Piękney ogrodniczki uchodzący. Marya z Kotem Jezus z kolebki w objęciu Matki przechodzi; Jan malutki w uśmiechu

dzieci

dali się Święty powodowani Elżbiecie, ręczeta mu składaiących: Józef
S[wię]ty w zamyśle, dwoch aniołow obcegnych. N. Panna odstania Janowi, w gdz-
ieśkim śnie spożywaiącą dziecinę. Jezus w kolebce pod okiem naysząt-
szey bawi się ze Janem małeńkim przez Elżbietę S. przyszłowiedzonym.—
Ten Rawigniona ma Pchiawone z obemitku odpem
Wizerunek. Pana Chrześcieta, w pokorze głębokiey z oczyma spusz-
czonemi, na piękności swoiey wielkiemu (nawet) Rafaelowi przypisywany. Ty-
tusana niemniey wielkiego malarza: Portret własny i kochanki iego,
zdaniem zaś Tycyana, Alfonsa I.go Króla Neapolu i Laury Bianki.
Alfons d'Avalos z kochanką, który Kupido, Zefir, Flora w kotrie
pęk kwiat; kosz kwiatów składaią. Ukoronowanie pod bramą
pretorską skrzyżowanemu Chrystusowi żołnierstwo cierniową w dłoń koro-
nę. Dzieie z krzyża, nad Tycyana natury lepiey nakładowi nie można.
Emaus Zbawiciel chleb łamie, po swey siedzący postawie pobożności
pełna. Wyobrażał Kardynała Tymenes, po prawey w zadumieniu
Karola V.go Cesarza. Postugiwszy zaś Filipa II.go Króla Hiszpań-
skiego. — Marya karmi dziecię. *) obok spiących.

Galerya wyśmienitych, galerie d'apollon; tamże obok wielkiey sali znayduie
się budowa sali wzięta naydawnieyszych czasów, osobliwie zaś panowania
Ludwika XIV.go z tegoż malowaniami i dotąd owczesnym ozdobiona, podziwienia
szczególniey uwagi godna przez czas atoli i okoliczności znacznie z pustoszała.
Będzie obkładem wyśmienitych na ścianach sali pięknych artystów różnych
szkół i wszelkiego rodzaiu, w ramach wystawionych. Wiele między niemi
iest nietylko bardzo rzadkich, pięknych ale i z tych co pierwsze rangę
obrazow w galery będących stanowią. Uważałem między innemi wielki wiaz
do Rzymu Wojewody Ostrolińskiego posła Władysława IV.go do Urbana VIII
1633 odprawiony. Wyśmienity ten pod liczbą 170 piorem robiony przez Ste-
fana della Bella; poniekąd od ryin w Cesarskich tablicach przez niego (wydanych) odmienny.—
Są tam prócz tego i emalie między któremi genewezyka Petitot pięk-
niejsze, iako to: Piotra W.go Cesarza Rossyiskiego; Zbawcy Francyi Marszałka
de Villars. I. powiernicy Ludwika XIV.go Mad. Vallière; Sklirowey Sevigné &c. I. ministra
pięknapasie Sztuk gancarki Sławnego Bernarda Palissy, mis gp. Richelieu;
czar, nakoniec para stołow mozaykі Florentyńskiey. do wiernego tespan; pomnie
Spuszczaiąc galeryą ryciny na dole do widzenia pozostaią, iako zbiór
sztuk rzadkiey Chalcographicy, w którey i na korzyść muzeum wszelkie
odbicia a nadewszystko z obrazów w galeryi będących dostać można. Liczby
tysiąc tablic naylepszego rytca, skład set wyśmienitych naypiękniejszych artys-
tów iako część 20 tysiącznego zbioru ogólnego wyśmienitych, do niey należą.

Muzeum Starożytności, Musée r. des antiques (**) dawniey
Napoleona. To tylko nad wątpienie Grecyi, Rzymu i naydalszych sta-
rożytności ojczyzn dziś, dalsze zabawowanie Luwru przekonywa. Wybór pięk-
ności, korzystne i ozdobne mieysca ustawienia porządek zadziwiaiący, czystość i
staranie naywyższe, za to sprawiedliwe pochwały. Muzeum nowe
Kolumny i nadzienia, popiersia, popiersia, ze wszystkich wieków zabytki
Posągi i napisy, do skarbów iego należą. Wszystkie uwielbienia godne, wcześniey-
sze wszakże wspomnienia. Za Cesarza pierwsze, za Króla zaś trzecie
mie w rzędzie europeyskich tego rodzaiu zbiorów wypadki politykę nazwany;

*) Obrazy te przyiacielsku nam zabrane iakoto: Kąpiel Brandeburczyków
przez Bacciarelliego, Widoki Warszawy Kanaletiego, S.t Jan przez Palma-
ne, za staraniem rządu polskiego z galeryi odebrane.

**) Tekst opisanie skrócone, przyięte z listow do JW. Woronicza
Biskupa Krakowskiego, Senatora Królestwa Polskiego.

rozumieć się Watykański i Florentski, które odebranemi arcydzieły świata *) na nowo świetnie, równie temu iak wszystkim innym przodkuie .....

Przedsionek na wejściu ma dwie kolumny z marmuru Kanysto j: cybulkowego, cipollino :/; medalion z geniuszem sztuk w płaskorzeźbie pracy Chaudet; Sklepienie pędzla Bartelemy wystawia dzieło Prometeusza lepiący Minerwę w obecności parki ożywiene, obraz pierwszych zawiązków rzeźby. Wokoło medaliony przypominaią rzeźby Scholy: Greczyn pokłon Apollina. Egipt: posąg kolossalny Memnona, Włochy: Moyżesza Michała Anioła; Francuza nakoniec: Milona Dzieła Pujet; robione przez Lange i Lort. Środkiem naczynie czyli wazon z marmuru białego wyłotu czary, maskarony, Sfynxów, Jaunów, powłoki zwierząt Atr ozdoby Bachusa, wyrobienia nader pięknego, są iego ozdobą. Na podstawie służy ołtarz j: ara :/ o rzeźbie ścianach na przemian większych i mniejszych pierwsza wystawia Kapitana w ubiorze Greckim uwieńczonego, który ofiary na ołtarzu wpośród wawrzynów stoiącym pali; będzie to zapewne Quindecimvir mąż z piętnastu ofiernych Sybilli ku czci Apollina przeznaczonych. Dalej trzynóg tegoż bostwa z popiersiem j: cortina :/ na którey krukowi znak pana Kapłaństwa; wieniec z kłosia na ostatniey ścianie godło braci Arvalec; obfita zresztą i wyborna rzeźba pomnik dobrze dochowany szczęścia. — Bachus i Ariadna płaskorzeźba; wośrod ofiarku Centaur z Jaunem z trytonu napoy leiący uwagi godny. — Domicyan posiada kolossalne imię i z tąd stanie, że Senat chcąc zagładzić pamięć wszystkie posągi ku czci jego stawiane wywracał. — Alexander Severus popiersie podobne; osłona na zbroi paladamentum w stylu wspaniałym na głowie korona Livica liść dębowy. —

Sala Cesarzów Rzymskich; w tułu całey stopy z granitu rozowego wschodniego i medalion z allegoryą dzieci ręki ryżonku w postaci kobiet. Sapet pędzla Meynier, dwa malowania bronzu naśladuiące Trajanowi poświęcone, rachuiące zdolne; w nadbramiu Marek Aureli Markomanom pokoy daiący rzeźby Rolanda, nad Państwa Rzymskiego, Erydan, Tybor, Nil, Ren, Dzieła Foix, Blondel Bridaine, Sueur. Kolumny na wyiście jedna z marmoru wschodniego barwy kwiatu brzoskwiniowego, druga z alabastru żyłkowanego popiersiami ozdobione równie iak w oknie stopy perfirowe, nowkowane j: Canellate :/. — Laureatus Japierzurkobóyca **) naśladowanie apollina bronzowego, Gradywa, posąg z marmoru Paros z całym zbiorem Willi Borgezych do Museum przeszły. — Genius stoiący o pień oparty, w wieniu kwiecistym, z rogiem na głowie założonemi potrzebie wieczny spoczynek rozkuiące, iedyny w tym rodzaju

*) Apollo Belwederski, Laokoon, Dzień j: Torso :/, Antinous Watykański, ten w pierwszym muzeum świata na Watykanie; Wenus Medycejów w zimnemi w Galerji Florentskiey; na nowo wystawiona podróży mojey jej na swoich mieyscach oglądałem. —

**) Przypomina ów wiersz Marsyalisa:

Ad te resultant, puer insidiose, Lacerto
Parce, cupit digitos ilia perire tuos .....

od rodzaiu iakie nas dosiały. — Nero — Trajan II. — Hiszpania — Pląskorzeźba
opiekla właściwie Dyademem. — obraz religijny — Świątyni
Swojsza Kapitolskiego wyprawiająca.

Sr roku. Podziebitka iakie trzech następnych Sal winna ozdo-
be Romanellemu pod którego kierunkiem kariatydy, gauny, medaliony
do stanęły; ozdoby pany wezgłowi uzgłowi i inne malowania ciągną
się do Dyanny: Apollo. — Wojownik rannny siada na kolano, cierpi;
położenie ciała zadziwia. — Plautylla popiersie piękne i nieuszkodzone. —
Bożek egipski z alabastru, wielkości znaczna przez dawność, materyał,
robotę szacowny; głowa czyść uzupełniona dutem podobno zbyt poprawnym. — Wenus popiersie nastadziwie knidyjska Praxyteta nader
ważne. — Siedzenie ze marmoru czerwonego dawnego, sprzęt łazienny co
i użytku w siedzenia potwierdza. — Sarkofag nereidy rzeźby pyszney
ozdoby powierzchnia. — Mythras płaskorzeźba, iedna z najważniejszych
starożytności wschodnich; zginaiąc słońca w ubiorze perskim wpośród
pieczary dopełnia ofiary na pełnym tajemnic byku. Allegorya do
świata zapierzająca się. — Popielnica z porfiru porfirowa, podstawy
w konsole chimerami przybrane. — Panatheny płaskorzeźba na
kawałku fryzu z cella Świątyni Minerwy z Aten pochodząca.
Atenki strojne po odbytey procesyi na wyścia dla złożenia na-
rzędzi i sprzętów kościelnych; dzieło nieocenione pod okiem Fidyasza
robione.

Sala IV. pięść zakłopa wystawia Minerwę wpośród allegoryi
umiejętności sztuk i nauk; bogini połowie rzuca ogień na pysk broni a Ceres
błogosławi rolnictwu. Osm słupów odosobnionych z granitu szarego
dźwigają przedział sal obudwóch. — Kandelabr piękny w podstawie
trzykątney na krokwie czyli głowami i raciami wołów, niemniey liściem dobrey
rzeźby ozdobiony. — Demosthenes popiersie. — Alcybiades do piersie
z hermesy i rysów doskonałych.

Rzymian. W oddzieleniu poezya z historyą dzieła zagięzkiego
Rzymu głosi, ozdoby inne malowania wystawiaią: posłów Senatu pier-
ścień Tytusowi Lucyuszowi przynoszących; porwanie Sabinek;
męstwo Scevoli i wstrzemięźliwość Scypiona. — Proserpina wpośród
wchodzącego ze rzeźbą pnia — zabytkiem — wyborowego dzieła z Delos. —
Septimus Severus popiersie. — Rzymianin popiersie nader piękne
Karakalli Antoniusza. — Tyberyusz, ozdoba czyli draperya togi co do
smaku, delikatności i świetności roboty ważna. Napis w podstawie
poszły Tyberii Claudii Felicis przez skrócenia ważny. — Faustyna
piękne i cała popiersie. — Antynous, faworyt Adryana w po-
piersiu kolosalnym dzieła przemysłowego; ozdoby bezwątpienia były
wstawiane z kamieni drogich, co rozumieć należy o ostatnich z ozdo-
bach w dawnych robotach mięszanych z polychrom i używanych.
Za podstawę użyto ołtarz malowały, gryfami, liściem, i z przybrany
z napisem Lucius vestarius Trophimus.

Centaura. W podziebitce cnoty z zeniami i heroiny Kopiota
Judyt, Ester. Cztery słupy granitowe ozdoba. — Alexan-
der IIIr popiersie ze marmuru pentelickiego, głowa na lewo pochylona;
wizerunek iden z najprawdziwszych które nas dosięgły. — Centaur, geniusz
siedzący na potworze z człowieka i byka mięszany, zięzga się do baśnia
bohaterstwa, skąd uwieńczony winorośla z zwięzionej potwory z rzymem

Zdumiewającemi nayg[rzeba] niebraniem Imiona Krystcas i Papias które na podobnych gmpach w muzeum Kapitolskim czytamy potwierdzaią domysł autora. — Apollo głowa kolossalna dziela pysznego. — Dyanna popiersie podobne. — Lucius verus głowa kolossalna z trzech innych w sali będących, co do smaku i dzieła celniejsza z agua traversa gdzie było siedzenie iego mieszkanie.

Dianna. Cztery kolumny z granitu wschodniego salę ubierające. — Bachus, posąg z marmuru białego figurą dużą Syna Semeli o pięknych drzewa pokrętnym wicie się winorośl oparty. Głowa całości i piękności dostatecznie natchniona i przepasana wtoku wpierścieniu spada na piersi, linia kręcista urodziwą budowę nayprzedniey bieży po całey powierzchni, ta zapadłość stroszysto, sam wzniesienie włoski, delikatność i postawność wszędzie zawiązanie, słodyczą oka, wdzięk liców, obraz oddziewaiących ślubności, bóstwo starożytnych cechuie *). — Nimfy, do kolumny zbliżone, zdaią się zasłaniać chustką; grupa pomnieysza pełna wdzięków, tysiąckrotnie i dziś naśladowana. Osadzona dla ozdoby na stopie miednica, wytrysk zdaie się wyobrażać. — Suovetaurilia, dorzyć nieczyste świniowe byków ofiarowanie, wyobraża ofiarę dawnych rzymian, owcy, i byka /sus, ovis, taurus/ obchodzenie. Ofiary, ofienni, ołtarze, kadzielnik /acerna/ naczynka /gutlus/ itd. w rzadkiey płaskorzeźbie obyte. Pochodzi z Biblioteki S. Marka w Wenecyi. — Dyanna, po myśliwsku, tak wtenczas, prawą do kolczana sięga, noga w sandałki obuta, wtok włos wyżej uczesany, dyadem, wzrok bystry. Sama przy bogactwie nie myśliwstwo, ale Cerynejskę boginię poświęcona zdaie się wyobrażać. Posąg z marmuru parosu jeden z naypiękniejszych które nadeszły. Podnoże ozdobione rzeźbą, pod przodem wystawia trzy miasta wcielone /personyfikacyą/ w koronach zębkowanych /: warownych :/ z naczyniami ofiarnemi i majem. — Minerwa posąg z marmuru parosu twarzy wspaniałey, ozdoby piękney, w stylu powazney, starożytnym czy nie naśladowanie brązowey Fidiasza ?... — Demostenes popiersie, dzieła i rzadkości wśród zalecone. — Wytrysk starożytny z Villa Adryana Kandelabra. Całka rzeźbą malowaniem i marmurem ozdobiona cztery stopy porfirowe z popiersiami brązowemi upiększenia dodaią. — Świątnik imie sali dzisiey iest iednym z naywiększych i naypiękniejszych Watykańskie muzeum nieymiauie iakie nas doszły. Kształt szczególny, wielkość nadzwyczayna, wielobrzeżna rzeźba dzieła wyborne, szacunek i rzadkości podwyższaią. Maski Sybienie, faunowe tony owoce, liście do bóstwa obrzędu sięgaią cześć. Harpie, potwory skrzydlate z głowami niewiast, zdobią naczynki drogocennej podstawy. Pochodzi z Rzymu z pałacu Salviatych. — Venus po piersie całości doskonałey. — Izys twarzą pełna słodyczy, włos nadobnie kręcony, tatuowe dzieła, szczególnie w popiersia przekładanym zasmakuią. — Jowisz z marmuru Sunii ten sam na którego w Villi Borgezyey Atenskiey, dwie tablice z marmuru pentelickiego, z imionami wojowników ateńskich, w egipcie, cyprze, Jenicyi — ilość 457

*) Winienem ostrzedz że wyobrażenie iakie o bohuzie iako stworzeniu opasłym, szpetnym, zastrzeżono iest nayspaczonych; owszem: portret młodzieńca, nayprzyiemnieyszey urody, iest nayprzystoyniey iakiey w posągach i medalach starożytnych iest nadanemu tego rodzaiu, napadamy.

przed Erą naszą pożegłych. Znane w paleografii greckiéj i ary-
skwatane zabytki pod imieniem marmorow Stosnkel Ktory ie wydawał.
— Bachus i Arjadna sarkofag. — pięknéj Marsyas, krzywiący się saty-
ra o pierwszeństwo z Apolinem walczyć odważonego ukarana, za zgubę do
pnia przywiązany czeka spełnienia kary wyroku.

Tybru. Bóm piękności stupów z marmoru włoskiego, niegdyś
wody morskiéj, i egipskim zielonym zwanego, popiersia starożytne dwu
gaizeych, Salę ubieraią. — Eskulap, poręcz z laską, Szkatą, godłem trud-
nośći sztuki, i wężem oznaką potrzebnéj przenikliwości, zdrowia i życia.
postać obszerną, głowa pełna powagi, w turbanie dawnym lekarzom
znanym. — Ołtarze, z tych 12 bogów w wysoko-rzeźbie Jattorilievo;
na ołtarza starożytnym, okrągłym z podstawą walcowatą, bachantka-
mi pięknie zdobionym; brzegiem znaki zwierzenia niebieskiego
i godła bostw opiekuńczych dwunastu miesięcy. Bradki i cieka-
wy pomnik z Gabi. — Tyber grupa kolossalna, bostwo rzeki
z wsparte na arnie, obok którey Sporzywa wilczyca, z założy-
cielami Rzymu, rotowey iako znak. Spławności wiosło. Znaleziona
z grupą Nila w watykanii będącą w pobliżu Via Sata. W około
grupy nieprzeszedzono ozdób budowniczych, dwa wielkie Sfinxy po bo-
kach, w sciani napisy, płaskorzeby, pomniki. itp. —

Gladiatora. Na przeciw 4 kolumny z alabastru wscho-
niego Kwieniskiego i [illegible] bresczi wschodniéj od wpadzi-
nia Arteklinia zwaney. W pośrodku sali stawny: Gladiatorzy. Wo-
iownik obnażony na przeciwnika konnego zdaie się uderzać, w tarczę
lak. Stad na zgka potrzebie i niewzruszy postawie groźnym razem grozący
gdy bymierzeniem prawa zagłady rokuie. Co za zadziwiaiąca czyn-
rzgodność zamiarom od powiednia!... co za wierny obraz podwoynéj
czynności w jednéy ci osobie!... to mięso napięcie, ta ociężałość stawów,
to całey budowy oczywiście; którego dzieło Agazyasa z Efesu *) prze-
wyższyć?... [illegible]. Względnie nawet anatomicznym nader szacowny
Winkelmann, Maffei i inni pod imieniem Gladiatora Borgezyey opisali go a Wydział Lekarski ta-
kowy do nauki Mytologii szczęśliwie [illegible] do gipsie
do gabinetu własnego zaprowadził. Postać ten podobnie jak stawny Apollo
belwederski w Anticum znaleziony. — Clodius Albinus. Marek
Aurely popiersia. — Kupido w postaci Herkulesa ze uśmiechłem
poetyckim wdzięku dzieło w poręcz trafnie męztwo, z wzgłędem siły
niemowlą powodzenie umiało. — Wenus poręcz bogini w post obnażony, nadobności
i odzięcami twarzy wymuizy, od miejsca znalezienia d'Arles zwany. —
Faun z Satyrem, Kotu w nogę wbity cierpiącemu Satyr wydo-
bywa, grupa wyborna. — Popiersie Galiana poprawności
dzieła wzór i wzgląd ważne, że zarodów podupadłą sztukę spotkaiemy.

Pallady. Dwanaście stupów wschodnich jedynasto — stopowych z po-
piersiami Salę ubiera; pod tymi stoiące jonickie z granitu rzy-
wego, ośm reflutowanych przepysznych z marmuru zielonego dawnego
(Verde antico) farby pięknéy cniedzianey Atleta, popiersie zapaśnika wy-
borne muskulatura silna bez stosunku. — Pallas poręcz kolossalny
z marmuru paros jeden z celniejszych które dawnym wiadomy. Wspa-
niałe oblicze bogini geniuszem [illegible] i nauk odpowiada; Pallium gdzie

*) Imie artysty na pniu Dzieł umocowanie poręczowi dalszemu, będzie.

odzieża obfierna, szczęśliwie rzucona, wyrobienia doskonałego, do miejsca znalezienia Veltri zwana. —

— Bachus z Sylenem grupa; podchmielonego Sylena bachus mło
wiedzie. Za podnoże wisio pomnik grobowy Memmiusa, objętemu
Bachusa godły ozdobiony, rzeźby wyborney. — Ołtarze rzadki i osobliwe
szy pomnik trzykrotny, zamożnej przyborny rzeźbą; podobny temu lecz
mniejszy dziś ta artystycznego marmowi porwięcony, na nim Stoicy, dziw
ga naczynie greckie ze marmuru paros, każde ucho głowy Satyrów
i maski zdobią, ciało naczynia ma ośm figur ze ofiarku Bachusa
przygotowaniem ofiary zajętych. Podpis artysty wiadomego Atenajusz
Sosibius. Dotąd ozdoby. — Ołtarz; oprawa runem odziany
po. zaigrawszy powłokę drzebi Panię na pniu drzewa zawieszoną. Gro
czyli grupa mała naturalnością dziś wiele pozyskuje, za podstawę służy
piękny pomnik grobowy popiołom: P. Fundanius Velinus posu
cons. — Wanna wielkości niepospolitey z porfiru zielonkowa to
ptamianego.

Westpomeny. Ściany sali marmurem, posadzka zaś mozayką
rzymską, pozostałszy ogień w miejscu przez Bellonieczy wykładana
Bogini męztwa i mądrości towarzyszona pokoiem i obfitością w rydwanie
czworką ciągnionym. Środkowe ich zaymuie miejsce, w okrąg ozdoby gdzie
rzeźki, zboże, i wieńce ramy posadzki nastadują; pod samym Westpomen
podnożem Nazacowany starożytny obadzono ustam z bytku, mowa ta
ostawnym Biankiniego globie niebieskim, na którym różne zwie
rzenia niebieskiego i dawnego Egiptu znaki wyrażone i przeciwnie
niesiony zodziendzień. — Adorante, posąg wyborney sztuki z porfiru
czarnego; głowa zaś i odnogi z marmuru białego. — Westpomena. po
dąg ogromny na 12 stóp wysokości, tunika z długiemi rękawy
przepaska i płaszczyk z wiechcienia rzucony, czyli z chlamidy
cała muzy odzieży. Ty sprawiey maiątka herkulesa. —, koło
peten gracyi. — Tynety bazaltowe po bokach nyży wartuie
Nogi posąg niewolnika, zyiący świadek zbytku Rzymian
ubiór ze alabastru Kwiecistego. — Bóżek egipski rzadki za
bytek z baraltu. —

Szyby. Cztery kolumny, z marmuru migdało-rottawey Sa
brokatella hiszpańską zwanego w wzgłach sali drzwiza tyle
egipskich pomnieyszych posągów, między któremi szyby z glo
towa: dyskiem iako godłem Sarey dziś zyia ważnieyszy. Ściany
rzeźbą Kali trafnie porzpnięty marmurem — i płaszcz
rzeźbą iak ime Raty sicelone. — Szyb z marmuru czarnego, wielkości niemal
kolossalney, w stylu greckim, posąg z Willi Adryana, nie dyś
w Kapitolium będący. Głowa uzupełniona bez dawna. — Kapłan
egipski siedzi. Kucaiący na piętach, z rękami na udach roz
płaszczonemi, posąg z kamienia twardego rottawego kolorem
arenaceum. Wad: [illegible] dla poznania sztuki na wiek
nader ważny dziś. Głowa wzięta gorney proporcyi zachowana, orłenki, Stawy
drzewione. Cały narodowe w twarzy, w zniesieniu ustu, widoczne. —

Thala

3

— Thalamephor, poza iednej z ofiarnych [illegible] niewiast egipskich, zgrani-
ta czarnego biało nakrapianego, trzyma thalamos [illegible], mikołayki, wdra-
nych obrzędach religijnych czyli processyach noszony, wgłębi którego bożek,
Labyrtek równie w stylu wschodnim, wyborowym, nietatwo [illegible] do gasta
przypaść mogącym. — Ottawa 12 bogów starożytność niegdyś za helleńskie
miana, dziś dłuta attyckiemo przypisywana, z marmuru białego pente-
lickiego o 3 ścianach, każda znich ma rząd podwoyny figur, gora dwanaście
celniejszych greckich bogów, dotem zaś 9; tam po 4 ta po 3 wyżłabio-
nych wyrobionych, pierwsze są tak zwane widzialne czyli grupy wpły-
sach, drugie zaś godziny czyli pory roku. Ofiarnik ten dźwiga klasy-
nie ogromne ze marmuru frygijskiego [illegible] pawim, paonazzetto] w czarę wyło-
maiącego, którego brzeg maskarony ubierdia. —

Pana. Sala bożka arkadyi albo raiscy Siemka [illegible]
dwanasta przybrana statuami. — Pan, posąg bożka leśnego w postaci
człowieka i kozła rozdmuchanego z piszczałką [illegible] na skale. — Sala Kary-
atydów za panowania iejmci Henryka II. pod budowniczym Piotrem
Lescot; J. Goujon rzeźbiarzem dla statuy Luwru robiona. liczne stapo-
wania porządku mieszanego dźwiga sklepienie, ozdoby w głębi Karyatydy
dzieło iedno ze celniejszych dłuta nowszego podpiera tryburn, nad tym
co postawie wysoko-rzeźba z bronzu wystawia nimfę ielenia z tasznym
dzikiem i ogary obok niey przypominaiąc Fontainebleau iako zamek
w gaiu którego brama miała bydź nią zdobiona; dzieło Cellinicgo florent
czyka. Podwoia pod trybuna przybiera 8 tablic bronzowych rzeźby Riccio
sławnego XVII wieku artysty sługaiącego się do życia dobrego imienia Lekaza
w. Tolkiego de la Torre. Przed tego 10 kolumn porfirowych ozdabnia
dodaią. — Hippokrates, trudna zamierzeń wrażenia iakiem dość głębokiey
nauki i nieskażonego charakteru wielkiego starożytności męża napawaią;
porównywaiąc twarz do pierścia za wizerunkiem medalu na czesć iego w Lon
bitym w bibliotece Królewskiey znayduiącym się, zupełnie ich zgodne znalazłem. —
Sokrates popiersie mędrca ateńskiego petne godności, treściwości i dobroci
dłuta zalecone. — Hermafrodyt posąg lekkiey dwupłciowego stworzenia iden
ozdobniejszych w tym rodzaiu, i iezeli nieprzewyższa to przynaymniey nie-
ustępuie florenckiemu. Visconti uważa go za naśladowanie bronzowego
przez Polyklesa niegdyś robionego; materyał dłuta nowszego. — Herkules,
posąg młodego potężnych mięśni pełnych lecz nieviele ieszcze owiezonych. —
Sabina posąg żony Adryana w postaci bogini Zgody. Podobnież posta-
wy, wyrobienie ozdob i całey głowy uwagi godne. — Demetrius, popiersie po-
liercela wyrazem znakomitego charakteru i podobieństwa. — Livia w
posągu muzy; odzież dłuta szlachetnego. — Plotyna; lubo wzautpieniu
co do głowy nienayleplicy, powiodło się wszelako co do ozdob posąg nader iest
ważny —; ciało bez przerwy przebiega całą powierzchnią, śledzi, uznaie ze
najzbitszych nawet zmarszczeniach części ciała, a nieznayduie iako
tylko lekkie zasłony, czyta ciała całego piękna budowę. — Chłopczyk z
łabędziem; słowowola nie dobrego dłuta łabędzia. Nieiestto kopia wzmian-
kowaney przez Plinusza grupy ... — Krzątny; posąg Dyskobola [illegible]
skiem co wzięta za kopią z [illegible] Naucydesa robiona [illegible]. — Sowita pieś
wielkości kolossalney dłuta wyborowego. — Pylen czyli faun z dzieciątem;
podpity piastun niemowlęcia bawi się. — Jazon, wezwany na uroczystość
porzuca rolę iako niemiejsce świadczy, a obcuiąc nogę zbiera się zwrócenie
głowy i roztargnienie pewne zdaią się zapewniać chwile rozmowy za postawem.
Postawa ciała piękna i szlachetna bez przysady. Dawniey uchodził za Cincynnata

Zdaiemy mienię przestrzeń! która [illegible] Sabinum jam immane paranthesis ...

Richelieu

Polesie

Kopie

IV.

Kor-

rzucie

Rad Dawny

Rad Krajowy

1585

lusz znawca Winkelmann prawdziwie mu nadał nazwisko. — Naczynie Borgezych niegdyś ozdoba ogrodu Sallustego, wyłotu czary, ze marmuru pentelickiego. Brzegiem winorośl wiele zaś płaskorzeźbą dziesięciu figur ozdobiony. Są to bachanalie, bóstwo winobrania w postaci Arachnejej, Sylen w opilstwie biesiadnice i fauny w rożnym zajęciu, nadobnosci pełni. — Ucho maskami Sylenów zestępione. — Germanikus posąg nad posągi, całki ze marmuru paros przez Wiskontego, za Rzymianina za postać Merkurego miany z Werszalu przeniesiony. Włos krótko uczesany, ręka wzniesiona, chlamys na lewe ramię rzucona ramię, aż do ziemi spada na żołwiu wspieraiąc się [: porównany Merkuremu :]. Z tąd Kleomena ateńczyka jako napis na rotwinie świadczy. — Dwie czary wielkie ze alabastra Kwirinalskiego pod górą Awentyna w Rzymie niedawno znalezione w Bazylice, dna zdobią maski medusy i dryfona. I Leda — Herkulesa, wieszcze Druzjusz i Grazje wspomnionemi zabytkami skąd imie mają ważne. — Wstęp do wszystkich równie jak do galerji obrazów dwa razy w tydzień, [illegible] wolny. — W tych to dniach świat wielki i mały,

I

Odwiedzaiąc w 1817 muzeum z towarzyszami podróży, postrzegliśmy iż mowiąc a nawet szeptem nad iednym przez stoiących przy drugiey paterze dokładnie słyszanym być można; zwróciliśmy na to uwagę z niemałym podziwieniem Dozorcy salonu, a tymsamym postrzegliśmy paryzianom nową rozrywkę.

Muzeum Pomników francuskich — Musée des monumens français

Rewolucya francuzka dla której nie święty, nie dogodnym bydź niemogło, chcąc zagładzić pamięć innych, ludu cie mięzyciele, tamiętą się tym samym na dzieła sztuki. Pozbawione wszelkiey opieki znalazły natenczas w osobie Alexandra Lenoir godnego obrońcę, w roku albowiem 1790 powziął myśl szczęśliwą zostałych nawet popierane nieprzyjaciołom, uchwał z pod oku nowych [illegible] dało wszelkie pomniki po świątyniach gmachach lub placach publicznych bydź, które poźniey za rezwoleniem zgromadzenia Narodowego iako konserwatorium w kościele poaugustyańskim [: des petits augustins :] zgromadził. Wszystkie zabytki tak Muset dochodzące poprzednim lat poniekąd ustawione Zwiedzającym nietylko dla artysty, amatora, lecz i historyka nad podziwienie sztuke zastanawiaiącego się; ślad tu[illegible] nie muzeum Dziełami pomników narodowemi nazwano. Tu też w własnie podobnie iako w powyższych zbiorach codziennie widzieć można malarzy, rzeźbiarzy, rytowy, wzory lub naukę czerpiących. Nie podobnego historyka a dawnych niezapisałą, a między dzisiejszemi zbiory Westminsterski ni co do chronologicznego uporządkowania, ni co do sztuki, ni co do zamożności nakłonić swoiey wyrzeczoną [illegible] potrafił, gdyby większą a spodziewaną pomoc rządową mógł być tylko [illegible] Gdzie kolwiek bądź zapasy niepozbrane w pomniki narodowe po kościołach Krakowskich staraniem rządu w iedno zebrane w stawnym na gmachu tego [illegible] na to umyślnie urządzonym wystawione, utworzyłyby muzeum narodowe polskie, które o pierwszeństwo z nim śmiało walczyć by mogło. . . .

Sala wstępna, pomniki mięszane. — Ołtarze rzeźbione barbarzyńców to iest dawnych Gallów, bogom pogańskim poświęcone. Pierwszy — za Tyberyusza przez [illegible] paryzkich Jowiszowi postawiony, ozdobiony napisem: Tib. Caesar. Aug. Jovi. optumo. maxsumo . . . . . m nautae parisiaci. publice. posierunt. pod kościołem Panny Maryi wyłkopany. — Przy drzwiach Matki boskiey w którego podnoży osadzono Obraz z VIII wieków Matki najwyższey malowania greckiego ze Polski i to ze Smoleńska przez Jana Kazimierza V. Króla polskiego wywiezioney, umieszczony naprzód w zachrystyi Kościoła S. Germana l'Auxerrois dostał się nakoniec do muzeum. — Nagrobek [illegible]

~~—~~ i [illegible], bystrzałami zmieszą, by niedawno, [illegible] tak, obronienie lub ogrzanie znalazł. ~~Lyon~~ obok Kowala, Orleanow obok Lady lub Miss jakiey, Grenadyer a tu i Abbe, tam Hodmis a ta Anglan ito wszystko po- (Bóg wie o, ale to pewna że bez zajątkienia a rano wiecz) zmieszane tłoczyć i wprzemoście stłuc rozpraszą. Na [illegible] nigdzie kasta lub paragrafu złożone wstęp każdemu ma- Lordi; wniekaigdy niepotrzebnego wyjątku bez Lasek do przychodza. Krwawy cpry, Lebrun Królewska porządku przestrzega, broni od dotykania dzieł sztuki, wszyscy obciążone porządki tego miana zdatne powtrucia. Wchodzić obey nieznajomy może się o każdy orzegół z Patwoźnią domieszki, albowiem ~~ex~~ sta mieszkania do muzeów wejrzenie i oswojenie o wszystkiem zawiadomi; opatrzony paszportami, natychmiast chwytnięty za zgłę formuła: Tenez, je vais vous ap- prez ga. zaczęła, i tak najprzodzi ~~[illegible]~~ że i na końcu świata trafić było potrafił. Kupiłeś na [illegible] kalatog galeryi lub Muzeum, wnijdzie- mo- tu, bez i tak do grzeczności paryzan niebędzie- wolny; spotrzeg. cie albowiem ważnego, zaraz adiuat badań nad przedmiotami krai lub ciekawość z tobą dzielić będą. Comend trouver vous ga? ciek ~~[illegible]~~ mowa zwykła przypytań; ~~[illegible]~~ mycza- sibnych Parkoń Poburżanin lub Gros Normand jakie, bączenia cie zrana, udarowań zatrw. — Dnie nakoniec te, przeznaczone przyja- zdrowiu, cine zaś dla artystów lub amatorów szczególniey przyjęcie, wtychto za widzą zwierzchności nauka ma miejsce. W Paryżu zawsze zamiatań. — Sądzę- com jednak by na spokojności widzenia nie trawić się w nagłym prze Paryż przejeździe, jak dzisiejszy tak i tu zawsze myśl wolno; pokazana karta bezpieczeństwa lub pobytu wszystkie otwiera; Paryżanin zaś jako wmiejscu bawiący, dni przeznaczonych spokojnie abbonowany [illegible].

Muzeum pomników francuzkich itd —

†) Kardynał ~~Rysziebia~~ Richelieu

był synem Franciszka Du Plessis

dworzanina Henryka III. a później kapi-

tana Straży Królewskiej Henryka IV.

miał Brata Alfonsa ~~który~~ podobnież Kar-

dynała który ~~a~~ bogobojności i pokorne życie

wiódł i zakonnym, ten zaś ~~stroniąc~~ ustroniąc ~~z~~ zostawszy

Ministrem ~~Krzyż~~ Duma drugiej czasu zaś ~~Krzyż~~ nay-

~~wojskowa~~ ~~Duma~~ i ~~przy~~ dworze ~~Ludwi~~ Henryka III (we Francyi)

biegłem ludzkości był nazwany; urodził się 1585

w Paryżu, ~~i~~ ~~nauczył~~ naymnie do stanu ~~wojskowego~~ ~~nayprzod Biskupem~~ Biskupem i niebawem

mierzał duchownemu (oddał) i 21 roku życia ~~z~~ srodrobnowzy mężny

~~z~~ Kardynałem został. (w tym czasie) Paweł V. ~~jak~~ ~~o~~ ~~o~~ ~~o~~ o nim

że będzie kiedyś wielki z niego ~~O~~ użytek. Za powro-

tem z Rzymu do Francyi ~~z~~ przez intrygi marszałkowej d'Ancre

i Margrabiny Guercheville polecony Marii de Medicis Re-

gentowej Stanu został a po zamordowaniu Marszałka

d'Ancre ~~mieszka~~ się ratuiąc przez rożne intrygi i pod-

kupy Marii de Medicis, ~~jest~~ na dwór Ludwika XIII. wrócił

i ~~pierwszym~~ Ministrem mianowany, zupełnie go opanował

z wszystkim ~~z~~ ~~mieniu~~ Król rządził, mimo rożne zamachy

na życie jego wszystko zniweczył nieprzestając ani matce

ani Bratu ani całej rodzinie ~~na~~ ~~kolawskiej~~ wzbił się

w nieograniczoną władzę, potęgę w kraju; on to bra-

klaty zawiązał, potoje znosił, wojny wypowiadał domowe

w kraju i zagranicą wszystkim krzył; on to podrzucał

Portugalczyków do zniecenia z siebie jarzma hiszpan. On w cza-

sie wojny domowej ~~powinien~~ (w imieniu Ludwika) ~~dawszy~~ ~~przekazy~~ pisał ~~w~~ ~~imieniu~~ ~~Królewskiej~~ ~~Królewskiej~~ ~~Ojca~~

~~uchwały~~ uchwały. Francyą uczynił górną cichą, panującą nad

sobie. Po ciężkim wewnętrznym zawiązywał i wszystkich

~~ka~~, wtedy Richelieu zwalił ~~Rzeczpospolitą~~ Królestwo, ogromne dobra

majętności mordował ~~przez~~ przez ~~Sądy~~ które majątków państwa

~~zrabił~~, przywłaszczał i (przez) ~~przywłaszczył~~ sądy majątkami. Jego

to podziękowaniu ~~przewodnictwo~~ przypisać należy ~~uwięzienie~~ Jana Kazimierza

Królewicza Polskiego. Richelieu był wielkim człowiekiem ~~ale~~ ~~nie~~ ~~szczęśliwym~~ ~~i~~ ~~szczęśliwym~~ ~~i~~ ~~szczęśliwym~~

Francuz nawet ~~nie~~ ~~pisze~~. Marya Medycis

Maryja Medycis która była pierwsza
z protektorek jego, była także jedna
z najpierwszych która knowała spiski na
zgubę jego. Ten przebiegły lis umiał wpeł-
nić kabały tej zniewcący a wychodząc z tego
świata jako pierwszy minister Francuzów
tak pozostał nazwiska w historyi fran-
cuzkiej la journée des Dupes. znanem

Szyldeberta I.[go] — Grobowiec Fredegondy, okrutnicy [matki] syna [Chil]d.r. postawiony. — Mauzoleum Franciszka I. ze żoną, [Klemensem] podług rysunku Filiberta de Lorme, najcelniejszej ozdoby w budownictwie narodowym. Stanowiszuj. posągi leżące w postaci ciał szpetnych, obnażonych dowodzem niesmaku i barbarzyńskiego stanu sztuki owczesnego. — Stąd grobowy piękney rzeźby, w całej [postaci] Anny Montmorancy, przez Prieur. — Obelisk rodziny de Thou w dobrym smaku i rzeźbie przez Fr. Anguier; posąg stanowy historyka wyobraża. — Nadgrobek Kardynała Richelieu *) dzieło jedno z najcelniejszych zbiorów [Fr]. ze marmuru białego, podług Lebrun przez Girardona wykonane. Posąg wystawia umierającego Kardynała na łonie religii w nogach Klio jako muza dziejów, w głowach geniusze z herbami i z Sorbony przeniesiony. — Sarkofag Mazaryna z pięknym posągiem dłuta Coyzevox. — Pomnik starożytny [Ce]rery bogini. — Wekaterina za [Ja]gellonki. — Kolumna z marmuru czerwonego pirenejskiego rzeźbą i rozsypką zdobiona przez Prieur, [Ka]rola Henryka Walezyusza Króla Polskiego a później Francuskiego, niedołężny rzucający ziemię naszą, koronę polską za mienił na nóż dominikański, którym [Ja]kubem w S. Cloud 1589 był zamordowany. — Grobowiec Dyanny de Poitiers Stanowy dowcipem i miłostkami Henryka II. emalie zdobiące podnoże z jednej z najpiękniejszych Leonarda des Limoges między któremi w cokule będzie podług Rafaela robione. — Pomnik bronzowy Ludwika XIII. Anny austryaczki i Ludwika XIV. małoletniego przez Guillain. — Ośm ptaszków rzeźb w stylu hiszpańskim Jonce Jaeques przypisywane religia sprawiedliwość miłosierdzie i rozwaga wystawiaiące. — W liczbie napisów grobowych niemało ważnych i ciekawych znayduie się jako to [Ja]nowi Lozonemu Adam, [Ja]cobi Boileau, Anatomikowi Winslow biegłemu w Starożytności Foy-Veillant Pawnuy piękności Sorel**).

Wiek XIV. Wprowadzony do Europy wozny krzyżowemi smak wschodni w urządzeniu sali na Gadziwanu. Sześć okien zdobią płótna pięknych i żywych kolorów, zabytki z zburzonych dawnych kaplic, arabeski, wysokorzeźby Saltoriniewi sfesteny i fig. Sciany i Klepienia zapełniaią. 20 posągów opuszczanie zasłużonych mężów w zbroiach chronologicznie w około ustawionych. W pośrodku pod kaplicą grotty: Grób Karola V.go z żoną pomnik drogiey dla Francyi pamięci. — Wiek XV. Sala jako za epoki postępu sztuk okazuie w pomnikach poprawę dłuta, a w ozdobach smak lepszy. okna [za]prowadzonym w owczesu malowaniem ciemnym, [ma]ybrane. — Grobowiec Ludwika XII. pięknemi arabeskami ozdobiony i piękna de Comines rzeźby dobrey, uwagi godne. — Wiek XVI. odrodzenia sztuk, zaymuie czystością smaku, dłuta postępem, owoce przybierają. Kapy rzadkiego nader marmuru, bresciya złotą zwanego; figuryi inkrustuią frontony przy pomina owczesny przez Michata

*) na przylepionej kartce

**) Z tego [urywku] [Francuskiego] [Kawana] dotyczące wiersze:

Ci-gist la belle Agnes..... O mort! cette beauté
Devait, de ça douceur, flechir ta cruauté....
Mais de la belle Agnès durera le surnom
Tant que de la beauté, Beauté sera le nom!

Dawniey w tym mieyscu myśl piękna Baif na zamek Beauté kochanie od Karola VII darowany [] zwrócona. —

Anieta wprowadzony rodzay budowania: Plutaje i ściany zapełnione
arabeskami. Zbiór malowania na Szkle nieustępuie rzeźbie, rysunek
poprawny, zamożna Kompozycya, Kolorytu dobry, niemniey uymuiący. Dowodzą że Fran-
cuzkow Sławna Francya. — Pomnik Kardynała Bourbon
rzeźba Jana Goujon ważny; ważniejsza iednak płaskorzeźba
rzeźba w Kamieniu twardym Starego Daniela z Volterry zdiąć
ze Krzyża. — Posąg naturalnie Francuzka Sługi, obnażony spodem
odsłania się na płaskorzeźbie, bitwy pod Marignan i Ceriscles wyob-
raża; porownywany z szczątkami iego za rewolucyi z grobów wyrzuconymi
zniewazonemi, o rzetelności ogromu ciała naturalny wzgląd nieukaże. — Wiek
XVII tytuł Swiętny dla Francyi panowaniem Ludwika XIV. lubo
złotym był dla nauk, innym wcale okazał się dla Sztuk.
Rzucmy tylko okiem na płody dzieła owczesnego, porownywszy z
poprzedzonemi, a łatwo tępienie iego uznamy. Naszcie Boy radzono
aby napisać Stan Sztuk, choć Bratem nazwał, iakoż Turem
Colbert, Corneille, Racine, La Fontaine ze tyla innych pomnie-
nianym Jego Dowodem. — Posąg Kolberta mecenasa
francuzkiego, równie iak malarza Le Brun z Dziełami Pragrobek za dzieła Cy-
zerow. — Posąg Stanisława IV. przez Prieur dobrocią dzieła i po-
dobieństwem zalecony. — Galeryja za przyśmiotk Muzeum pełna pięk-
nych malowań na Szkle celniejszych artystów iakie to Vegar, Pla-
lissy, Coustin, Rouet i Gg. do posągów: Henryi Bourbon Ludwika
z alabastru, dzieła Pajou wybornego, zresztą pełno modelów płaskorzeźb, Statuy, — przez artystów narodowych różnemi czasy
robionych, między któremi nayważniey nas interesuiąca iest: Płaskorzeźba
rzeźba ważnej bitwy 1661 przeciw Rossyanom wygranej, należy do
do nagrobku Jana Kazimierza w Składzie muzeum będącego,
dzieła Baltazara Marsy. Syn Zygmunta III. w Nowem zmarły
wystawiony w posągu Klęczącym, w ubiorze duchownym, koronę nay-
wyższemu w ofierze Składaiącym; Dzielne rycerstwo Polskie w płaz-
rzeźbie pancerne, wystawia Kozyi łbów w zbrojach Skrzydlatych
hufce nieprzyiacielskie gromizuiące. — W Składzie nakoniec muzeum
iest grupa ze marmuru białego; Piękna Maryna Leszczyńska
corka Stanisława króla Polskiego Wigilia Zelaryngii pod
postacią Dobroczynności tam wystawiona. Obydwa te pomniki narodowe przez
nabytek Dyrekcyi muzeum w pomieszczone tu tymczasowo dotąd.
Ogrodem nabożny i ogród w smaku Angielskim pomni-
kom poświęcony, którego upiększowanie różnie iak muzeum całego
ukończenie, już podobno więcej do Składu nieprzyidzie, tym bardziey
że od czasów rewolucyi, wszystko co było dawnym przyrzeczone a
poźniejsze znowu przez rojalistów zagładzane, zgubę iego za
wyrokowało, wiele z pomników na powrót do Kościołów rozno-
sząc i nie nawet niewczasie.... Uważaią muzeum ten jako Skład do Szkoły Sztuk
należący.

Musée d'artillerie / Muzeum artyleryi

Obroczynność. *)

Czyli chęć odwiecenia, czyli sama ciekawość odprowadza po Stolicy
Państwa Francuzkiego, wszędzie spotrzeże można ochronienia Ludzkości
poświęcone. —

*) Z listu do x. p. Bergonzoniego M. D. prezesa działu umiejętności
Towarzystwa król. Warszawskiego przyiaciół nauk [illegible] z
Pamiętnika Warszawskiego 1818 Tom XII str 431.

Musée d'Artillerie. Muzeum artyleryi w Paryżu z najpiękniejszych ulic Francyi tym Dziedzińcu dążący, Uniwersytecką ulicę de l'Université zwany najczystszy i najprzestronniejszy bez wątpienia pięknie i zdobnie wielkie Budowle jak noto Hôtel de Villeroi, Desgrini, Joubert, d'Amelot, de Senectère, de Mopou, de Rohan-montbazon, de Beaupréau, de Jenlis, de Polignac, Chabannes, zbiorów w przeszłym w 1792 był warsztat telegrafów: w tym miejscu dawniej przy Szkole Jeździeckiej wyżej wspomnionej cały zbiór wszelkiego rodzaju narzędzi do oblężenia zgubnych bądź czystych bądź ognistych wynalazków jak: armaty, rapiery, petyletty, noże, strzelba od wiatru, pistolety zawiązkowe do dwóch dzieci rzeczy rzeczy bojowych; nadto wszelkie zbroje przeniesione z Skarbu dawnego Królewskiego i z Chantilly a wszystkie Ludwika XI. i XIV.; Gotfryda de Bouillon a nawet Dziewicy Orleańskiej a nakoniec Zbiór jeźdźcy szpad, hełmów, Gatunków, Strzelby, pistoletów itp. honorowych przez Panującego darowanych na ostatek pomniki.

Wszystkie Muzea, Galerye, Gabinety, Biblioteki zbiory publiczne dla wszystkich bezpłatnie otwarte są. — Wyjąwszy tylko dnie na wszystkie świątki, paraplie itp. za Lichą złożyć a kwitancyą opłacone kadencye aby na dochód Kalendarza przeznaczone katalogi szczegółowe każdy miejsca nabywać. — Mały ten datek lecz przez cały grosz tak iest zgromadzony że wedle wyrachowania statystycznego okazało się że roczne z Kalendarzów tym sposobem kwoty (z wszystkich krajów) dążą aż do złotnistkiego franku czynić mogą. (Dziennik par. National z 1839.)

Coż to za ogrom? cóż za wspaniała budowla; pałac zapewne iaki?... nie inaczey, bolesci atoli, szpital — Takato iest gmachów tych powierzchowność a wewnętrzna wartość? o pierwsza czysto walczyła. — Czystość, porządek, starannie i wszelka wygoda, panuią tam; chorzy leczą się wyzdrowieią? Liczba potrzebi potrzebiona ludu odpowiada, ile ze 15 tysięcy okładem łóżek, kilkoma milionami dochodu *) utrzymuiących, na każde zawołanie potrzebnych. Podzielone dzieli na Szpitale Hopital właściwe zaczerpnieniem chorych zaięte i Lazarety ſ: Hospice ſ: Schorzałych lub nie dołężnych Sędziwość na pieczy maiące. Domowa ſ: Secours à domicile ſ: obeyrzeć wprost siłek nadbiega, zawsze ubóstwo maiąc na celu. Zwierzchność służby do Rady głównej należy, złożonej z 11 członków pierwszych osób państwa. Kommissya pedwodna Radzie cała Szpitalów administracyą trudni się, do niey należy budowniczy, adwokat i agenci szpitalni. Wszystkie otwarte iedynie dla chorych pomocy dobroczynnej wyglądać zniewolonych; gnuśność, próżniactwo nie zabiera tam prożno tłokiem potrzebi cierpiących ludzkości poświęconych, zapobiega albowiem temu biuro przypuszczeń ſ: d'admission ſ:, w którym każdy chory od godziny 9 do 4 codziennie ſ: wyiąwszy gwałtowne wypadki w których w każdym Szpitalu przyięty być może ſ: przedstawiony za takiego uznany za biletem uwiadczenia do szpitalu chorobie stósownego, odrytany bywa. Członki Szpitalu szczególne są lekarze i chirurdzy naczelni, zwyczayni lub honorowi, aptekarze, gospodarze, i dp. Szanowne i świątobliwe zgromadzenia sióstr i panien miłosierdzia, bliższe wystawanie tylko usługi chorych z pomocą posługaczek zaięte. — Za uderzeniem godziny 6ey Dozorcy, miłosierdzia, chirurdzy i lekarze zapełniaią Szpitale, niebawem rozpoczęte odwiedziny, operacye gdzieindziey i nieistydzane odbyte, ku południowi porady i lekarstwa bezpłatnie zgłaszaiącym się udzielone, skończą służbę, w skutek której przepisany pokarm, napoie pomoc tegoż samego dnia dochodzą, o dobroci administracyi podobnież naylepiey przekonywaią. Nauka ta obsługa, przodkowanie służby rządowey praktyce prywatnej, niemało przyczyniła do wprowadzenia wizyt w godzinach popołudniowych zwykłe dopiero przez Lekarzy w mieście odbywanych, które jednak względnie do zwyczaiu obiadowania późnego za wcześnie rannemi. — Dobroć zrzędza, ludzkość i słodycz łagodzenie znaukę społykaią w szpitalach chorobą złożonych.

Hôtel Dieu Dom boży. Szpital iaden znayrozmieyszych i nayuiętszych paryża w pośrod miasta na placu Parvis Notre-Dame. Saint Landry około środka VII wieku, wspierany darami hrabiego Erchinoald założył go. Szczodrobliwość kościoła Katedralnego, i zachęty świątobliwego założyciela niemało powstrzymały do uposażenia tegoż ofiar od monarchów i ludu paryzkiego nieiednych. Pod Ludwikiem pobożnym wprawdzie powiększony, za rozszerzeniem atoli stolicy wyglądał nowey szkody dobroczynnej. Dzieie Ludwa francuskiego Henryk IV żywy obraz z wielu względów Kazimierza naszego, nietylko podatnością, rozperzył, ale i w dochody opatrzył. Lata 1714 i 1782 przez wsparcie dobremi a 1737 i 1772 dla pogorzel, dlań nieszczęśliwemi zapisała. Za panowania Ludwika XVI zatarasowany chorenią był klęską

*) Dochody te od dziewięciu do pół dziewięta miliona franków z ludzi, uiętały, pobierane z akcyzy miyskiey, dziesiątey targowiek, jatek, wideweik

z 1824.

ludzkości cierpiących; 5000 albowiem chorych bez względu na stan i rożność chorob w 1400 prostotu łóżkach mieszczeni, nie schro-nieniem dobroczynnym, ale raczej obektaniem zgonu śmierci czynity. Rok 1793 pełen smutnych wypadków dla Ludu paryzkiego, pomi-szył z wzrokiem ludzkość poprawę administracyi, oddalił nader zbytnią ilość chorych w odległe szpitale z mieszczonych ustroniu odszedł położenie, dzieci, obłąkanych i sp samych rannych i gorączkowych zostawiwszy; przeznaczenie które po dziś dzień zachował. Mi teraz sal 25, łóżek do 1500 pomiędzy nie zaymowanych, powietrza na każ-chorego 2 do 6 sążni sześciennych. — Położenie jego w miejscu ob-tym nad brzegiem Sekwany czyste toczącej wody zatrzymanie usprawie-liwić można było. Dzisiay atoli gmach ten po obu brzegach i po nad nią wznoszący się, fundamenta w niwach mułu iły grzęzły zima niestałego klimatu mgłami ciężkiemi pokryty, od przewietrzania powietrza zabudowaniem w okół domami zastrzeżony; dawny cier-pianym być bydź mógł niepowinien. Prawda ta krajowca w przekona-nie wzięta przemiana jego w park już zapowiadała; zmienione atoli okoliczności, zbawienne dla Ludzkości tamowanie projektu, nie za innego przyszłości odkazały. Do zarzutu także niemałej wagi od którego inne szpitale nie zawsze są wolne należą kamienne po salach posadzki; wpływ ich na stan dnia zimą wzrost zwłaszcza chorych, ileż razy szkodliwym nie okazał się? Stara-zdrowia i klinika zewnętrzna tych ale Montaigne je dziekan szpi-tala Asselin, Petit, Bourdier, Bojsier, Recamier, Auffesan i Geoffroy. Urzędnicy zdrowia: Dupuytren, pierwszy z operatorów w Atheny jako nauczony, Marjolin urzęd. 2 Kl., Kawaler Pelletan jako honorowy do rady wzywany. Postuga przy siostrach augusty-ankach. — Odwiedzającej niezapomnę napis jako skromny pomnik znakomitym zasługom i nam znanemu lekarzowi Bichat po-stawiony. Dziś do kaplicy katolickiej, porządku dworskiego. — Położ na wejściu do szpitala ciekawa krytyka budownictwa

De la Pitié, miłosierdzia, w ulicy Copeau na przeciw ogrodu ziel-niczego. Założony 1620 do pomyślnego należąc podobnych przyjmu-chorych tychże ma urzędników zdrowia i postugę; łóżek 600.

De la Charité, miłosierdzia, w ulicy des SS. Pères w r. 160-od Maryi de Medicis założony, niegdyś przez bracia miłosierdzia obsługiwany. W tymże beni frater Cosme naszego Pierwszy przy-pominający wydobywania kamienia, leczeniem całkiem się wsła-wił się. Dzisiay prostą postugą chory, siostrom S. Winentego powie-rzona. Szpital na wielkich sal 300 łóżkami zajętych. Z tym połą-czona klinika chorób wewnętrznych, lekarze: Dumeril-gin, Fouquier, Leminier, Baron Corvisart, urzęd. zdrowia: De-champ, jako nauczony, Baron Boyer Adjunkt. Roux 2. Klas. W klinice Kawaler de Roux Dziekan wydziału Lekarskiego. Chorzy jak wyżej, czystość szczególniej na zakaz siostr miłosier-dzia postuga.

De Faubourg St Antoine, S. Antoniego w ulicy Fogar-

przedmieścia w dawnym opactwie założony. Chorzy iak wyżej. Łóżek 250. Lekarze: XX. Prał, Kapler Adjunkt, Bedżkene iako urzędnik zdrowia zwyczajny a Schilleuse honorowy. Posługa panien S.t Marty.

Cochin w ulicy przedmieścia S.t Jacka III. Opatrzony Szpitala głównego Hôtel-Dieu w 1782 — był powodem bogobojnemu kapitanowi do założenia parafianom swoim szpitala tego; łóżek ma 100, chorych rannych i gorączkujących, Lekarzy XXX Bertin Guerbois i Carron honorowego; posługę iako w poprzedzającym.—

De Madame Necker pod za Faubourg w ulicy de Sevres. Pani Neker w 1778 II była założycielka. Łóżek — 136, lekarze: Laennec i Baffos iako urzęd: zdr: Siostra Chavelot dozorująca naczelna; chorzy iako wyżej.—

Bujon w ulicy przedmieścia du Roule. Dobroczynności Bożej (Bankiera) w 1784 II założony i 20 tysiącami liwrów uposażony. Budowa zwarta, rozporządzenie dobre i ozdobne pod budowniczym Gérardin d'Ianty. Łóżek 110. Chorzy powyżsi. Lekarze zwyczajny P. Rinaudin honorowy Dupont. Nicod urzęd zdrowia zwyczajny, a Lukarz honorowy. Panny reguły S Marty posługują. Bujon

Des Enfans w ulicy de Sevres — 1735 od probosza, Kowo miejsca roku był od założyciela dla sierot parafii du Roule. Mapowicza ogrodek Polic Beaujon, i obo dla pa na swego Kaplicę S. Nikoł ia a po za nia Domek roskoszy dla zwej Lubo budowanie Sa la Balow w zwy dowitych. — Lubo i po imnych F

Sanguet dla kobiet parafii S.t Sulpicyusza założony, dziś na szpital dzieci zamieniony. Łóżek — 500. Chorzy gorączkujący, aż do 15 lat starsi. Lekarze III Jadelot. Nysten, Ulr zdr Baffos iako naczelny. Posługa Siostr S.t Tomasza de Villeneuve.—

Saint Louis w ulicy tejże przedmieścia du Temple. Podczas zarazy morowej 1606 II Paryż nieprzeczący, Henryk IV zawsze dobroczynny, ratuje miasto i Szpital Hôtel Dieu od szerzących się chorób, zaleca w roku następnym budowę Szpitala S.t Ludwika. Rozkład przyzwoity, w obwodzie dogodności na zwonitrze od rozpoczęcia się zarazy zabezpieczenia owemu budowniczemu Claude winien. Łóżek ma 1100. Powietrza na każde do 4 3/4 sążni sześciennych. Wyrzuty wszelkie i chorób długo-ciągłe tu należą. Lekarz naczelny P. Desaporte, iako zwyczajny urzędy Albert Cotonet towarzystwa Warszawskiego przyjaciel nauk. Paffin i Richerand przyjaciele iako adjunkci. Posługa PP. Augustyanek. — Zaymuie 21.600 sążni powierzchni.—

De Veneriens, Wenerycznych w ulicy des Capucins na przedmieściu S. Jacques z bytego klasztoru Kapucyńskiego II P. 82 zrobiony, a lubo nienna więcej nad 198 łóżek jednakże udziela bezpłatnie rad i lekarstw zgłaszającym się chorym co rok do 2500. Służba zdrowia: III Bertin Lekarz Culleriez chirurg naczelny, Culleriez młodszy adjunkt. W pomienionemu przybywa Szpital pobliski nazywany Domem wenerycznych nazwany.+

Maison de Santé de Veneriens; przeznaczony dla chorych

Klonych Szczepie wprawdzie dochody, pozwalaią iednak na pewna opłatę ale że śmiertna. Zostaie pod okiem tylko lekarzy i na to żetk 62. W leczeniu choroby francuzkiey Sublimat rożnie ze iak wewnątrz używany pierwsze grę rolę; lubo i tysanny niemało lubione.

Maison de Santé na przedmieściu S. Denis; Dom ten Zdrowia w miejscu dawnieyszego Imienia Jezus dla leżących pomiernego na ziemie otwarty. Koma kos na przypadek słabości odmawia przyzwoitey pomocy, lub stosunkey usługi, tu znaydzie obóie w sali spólney, lub w pokoiach szczególnych tam dwa i pół, tu zaś 3 do 5 franków płacą. Łóżek ma 150. Lekarz P. Dumeril; Chirurg P. Duméril; Accouchent rzadkiego. Baron Dubois ma urząd ze naukowy. Wszystkie z resztą urzędnicy Szpitalem rządzą.

Maison d'Accouchement w ulicy d'Enfer. Dom porodowy, przymuie ciężarne i porodzące, ma łóżek 130. Pensyonat: szkołę położnic dla kobiet z Departamentów na naukę wysyłanych. Tu rocznie iak po Departamentach naukę położnic obeymuie dwa kursa i dziewięć miesięcy praktyki, po podanych zaś porodach 6. są dostatecznie. Używanie narzędzi przy rodzeniu, położnym zabronione, wyiąwszy w obecności Lekarza lub Doktora ceralitwa tego upoważniaiącego. Chaupier lekarzem, kawaler Auvity urzędu ze; kawaler Hallé; Cadery konsorowemi. W Szkole Baron Dubois nauczycielem; i Pani le Chapelle położną naukową.

L'Hôpital des Enfans trouvés ulica de la Bourbe. S. Vincenty a Paulo techniły niedołęstwa niemowląt, w pierwszych dniach życia pomocy macierzyńskiey pozbawianych, powziął w 1640 myśl świątobliwą podania im ich dobroczynnej; towarzystwo Sióstr miłosierdzia natchnieniem iego związane szczęśliwie do tego przykładu to się. Otwarte siedzenie przybytku dobroczynnego, po dziś dzień daie podrzutkom przytułek, odkarmienie i okrycie. Lubo byt zakładu tego z 1670 roku był zapewniony, iednakże aż do 1792 z ośmiu tysięcy dzieci i potrzeba do piętnastego roku niedochodziła, zatrzymy dopiero za sprawą P. Hembert Dom porodzących, zbliżone matki do dzieci, rozsyłanie niemowląt na wsie itd. Stan jego poprawiły. Kawaler dawniey [illegible] zdrowia [illegible]. Dom podrzutków rożnie iako porodowy porodzących, pod imieniem macierzyństwa / la maternité/ uchodzi. Od 9 grudnia 1797 do 31 Maja 1809 odbyto porodów 17308. Bliźnięta wypadły raz na 91 porodów, trojaczki raz tylko dwa razy zdarzyły się. Rocznie zmarło 700; umierających do szczęśliwie rozwiązanych miały się w stosunku 1: 24, przed zaprowadzeniem zaś administracyi Szpitalów jak 1: 14. Liczby 23070 dzieci w pięciu latach 1803-1807:/ na wsie do odkarmienia wysłanych zmarło 14500; Stosunek tedy zmarłych do żyiących był 628: 1000. Macierz się rzuca na niemowlętami w domu podrzutków trzymaniem, bo ten bywał jak 1 do 5 a niekiedy i więcey, a za tym śmiertelność była w stosunku odwrotnym z dziećmi na wsie wysyłanemi

E

i po innych szpitalach, zaprowadzone dziś Bania
stoisk Łaźnie parowe, Łuteżyzne atoli między temi celuią;
prócz nakadzań ziarkowych podżymuią aromatyczne, wy-
skokowe, merkuryalne itp. których użycie tak uprzewo-
dniono, że w przeciągu lat czterech (1814–1817) odbyto
66486 nakadzeń, między któremi samych ziarkowych
było: 55443. Zbawienny ten środek i u nas dziś
wzięty winniśmy P. Galés, któren naturalne Łaźnie
S. Germana (Stufe di S. Germano) pod Neapolem,
sztucznemi zastąpić umiał. Plan pierwszej appara-
tu kosztowy P. D'Arcet podał.

Do Podziałów

W Kwiecie Gracyjno mieli ciągle od 20 do 35,000. ~~tak~~ podziałów iak Opisarzowie coroc ulegnymieli Dzieci. —

Ktych umiera rocznie od 3—4000.

Wedle ostatniego Ref. Dep. Sekw. w 1837. wypisy otrzymia od 1640. ranyz roku: 616. dzieci wspomnionych

od 1640	— 1665.	—	dzieci 9000. —
"	" 1689	—	— 19.374. —
"	" 1714	—	— 47.448. —
"	1739	—	— 56.216. —
"	1764	—	— 404.041 — !
"	1789	—	153.839 —
"	1813.	—	103.940 —
"	1835	—	— 123.310 —

Razem 606.170. dzieci.

v. str.

Za rokuiących Ludwika XIV.
nayniższey tey opuszczeni gdyż
w roku 1690 dano do Szpi-
tala aż 3788. złp.

Za Ludwika XV. nayniższey ich by-
ło w roku 1773. tenże: 7676.

Pod Ludw: XVI. w 1785. tudzież
w rewolucyiney, dano 5918. złp.

W IV. r. Rewol. — 3122.

Za Cesarstwa 1812 = 5394.

Za Restauracyi 1817 = 5467.

Nayniższey ich
było w 1831. bo 5667.

Od 1806 do 1828 roku liczba podrzutków
Zwiastata równie jak ludność w Paryżu od
4238 do 5947; największa była w 1811. 12
w którym głodem gnębionym lud uciekał
Zwoszał po wsiach do stolicy i szpitalów. —
Od 1806 do 14 umieralność od 400 do 700
dochodziła w następnych zaś latach postępnie
dosięgła aż do 1600. dzieci na rok a to z przy-
czyny iż mniej na wsie wypisywano dzieci. w 1812
albowiem roku z 5394 podrzutków 4754 dzieci
wypisano na wieś w 1828 zaś roku z 5497 tylko
4022. co do śmiertelności w 1812 w szpitalu
zmarło 622 dzieci u mamek 3267 razem 3889
a w 1828 w szpitalu 1444 u mamek zaś wszystkich
2827 czyli ogółem 2481 podrzutków. — Licz-
ba zachowanych i żyjących pozostających od 1806.
w którym było ich 5885. w roku zaś 1828. aż
do 15,946, zwrotna co większy opiece i prawemu
Zarządowi nowemu szpitalów jak z rachunku widzimy po-
chodzi; tu należą: Trzeźwość i dozór wychowania
dawniej pod zarządem Panien zaniedbane, Szczepienie
Ospy, rzetelność wypłaty mamkom tj. co pod złym okiem
Panien (babskie rządy) miejsca nieć niemogło; Lekarzy
cyrulików, położnych tj. dobór odbywali Rząd nieżaż
protekcye prywatne, Kumy tj. dawniej Instytucyjany.
Mamki co kwartał składali świadectwa o zdro-
wiu i życiu niemowląt, które naszyjnikami po-
znaczone z miesiąca wydania; prócz tego 5 razy
do roku przegląd mamek odbywali za kan-
dydami sprawnie odpowiedzialnemi za dzieci te
by podejrzyć dochowali. — Administracya utrzymuje
Pani
4000 ma

4000 ~~Dzieci~~ Dzieci miejskich, 30 szpitalnych, 40 porzuconych i 22 ~~porzuconych~~ niemowląt do porządku i nadzoru służby nie zaś do zarządu funduszów ich ~~przeznaczonych~~. — Wydatek na dziecko rocznie do 100 franków; mamka wynagrodzenia otrzymuje chodowania bierze od urodzenia miesięcznie po 8 fr. w drugiem roku po 6 a w trzecim po 5 franków i tak aż do siódmego roku, od tego zaś aż do 12 tego tylko po 4 fr. — Pielęgnowanie ogółem 44 franki kosztuje. — Odzież rocznie aż do siódmego roku 50 franków dochodzi. — Leczenie wizyta doktora rocznie wynosi na jedno dziecie 50 fr. — Administracya dziecięca zarządza fundusze ogólnych szpitalów na rok 2600. fr. ~~które~~ wynoszą, ~~które~~ które dzieli się aż na 40 miejscowych a stałe pensyja dzieci tak albowiem daleko po wsiach dzieci rozsyłają.

Bureau de Placement, Biuro pomieszczenia, opiekuje się szczególniej dziećmi wziętemi już z domu sierot mniej lat 12 mających, które do rzemiosł, szkółek, fabryk itd. w mieście lub w okolicach oddane, opiekuje się a nadzoruje aż do lat pełnoletności lub zapewnionego sposobu życia.

Czyniąc nakoniec ogólne porównanie między Anglią i Francyą, Liczba dzieci nieprawego łoża wedle doniesień parlamentowi złożonych w 1827. r. była w Anglii 8 na 100. Skąd ówże zaś statystyczne P. Courbeaux podaje na rok 1820 do 328190. chrztów; stosując tedy 8 na 100. wypadłoby 301934. dzieci prawych aby tam samym roku w Anglii 12 stu potóg lecz nieprawych, we Francyi zaś trzynasty

2 To w odmie podrzutków tutayszym mowiemy, o wszystkich niemal Europeyskich powtorzyć wolno, wyjąć by w prawdzie od tego nalezało w Neapolu bydzy, gdzie dla tagodnosci klimatu zawsze prawie okna i drzwi otworem trzymac mozna, gdyby go tylko dawniey za Marata znane cichodztwo i porządek dziś zaleciać chciały. — 1/100

Lazarety: Hospice de la Salpétrière Lazaret Salpetrier udrn

z pierwszych nietylko Francyi ale i Europy caley ~~jest~~ na Wspodwa-

la l'Hopital. Ludwik XIV zamierzył sobie budowę szpitala gdzie 1111

nego który na 3 oddzielne domy Pitié Bicetre, i Salpétrière podzie

lono. Ostatni 1656. roku sue arey korzystnym dawnieyszy Sale =

trzymi zatozony dochodem publicznym i zasiłkami prywatnych

znacznie uposazonym został. Imiona które wdzięczność w Księdze

dobroczynnicy zapisała są P. Richard d'Aubigni i Pani Laporte Latanne.

Badania ta ogromem niezrownanych dam chorych w Wiedniu nasta=

dzieją na kosciół, gmachy, podworza, ulice, ogrody i t.p. podług pla=

nu pewnego na podobieństwo miasta rozstawione, zaymuią do 54320

sążni. W budowie szczególny rozkład czyli szczęśliwy przystęp powietrza

wolny, sługby wszelkiey łatwość do wygody i dozoru, porządek na=

stania i czystość wyszukane. Dziś przeznaczony iedynie dla kobiet i to 113

ubogich 70 letnich lub obłąkanych. Niedołężna lub schorzała starość Fu

oddzielne ma iaby szpitalne robocze, szpitalne. — Co za rozrzutaiący widok Val

patrzeć na powarzaną zgrzybiałość w agodzie ciszy, ostatnie chwile jestne de

dobrowolnemu poświęcaiąc. Zadowolenia chętnie ile może życiem, Grace

przędzą i t.p. przynowite swe utrzymanie. Nieprzerwany spokoy który

dam panuie, zaledwo zdala rozlegaiący się ryk dzwi za ogrodu roślin

przerywać zdolny.... Nie zapomniano i o tych które w ostatnie blizkich

w szpitalach siły stargały, albowiem na to nie dobrowolności przyta=

tek tu znayduią. Obłąkane, nerwowym cierpieniom podległe, w odległey

części iego umieszczone, i wyiąwszy szaleństwo wolnością udarzane;

nie widać tu więzów, nie słychać, o chłoście, owszem dobrowolnym przetrzeniem

dozorem wszystko się niemal wyiście. Zdrowsze na ciele w pracy znay=

duią rozrywkę narzędzi ostrych, igieł, noży i t.p. lub wspolnie bez pokus

dy wieczorami. Szaleństwo ciężkie osobne celki, a wpotrzebie zawdzięczaią

kaftan, ~~[illegible]~~ szpurgat. i t.p. powściągaią umieią. Leczenie do przyczyn

stosowne i ile można prosto bez obarzeń i przesady. zdanie które

z chlubą o wielu szpitalach tutayszych dać można. — Kąpiele letnie

szczególniey używane, niemniey skropienie gotuy z wysokości 5 lub 6 st.

kiszki wodą zimną, więtę; zresztą wiecey na leczenie moralne, za

trzymania wszelkie niż aparat apteczny przyzdaią. Mniey obłą=

kane i wyzdrawiaiące obieżne maią w cieniu drzew przechadzki. Wie=

nas niektórych szkodliwa ciekawość, wtoczą ulicznik, nadzwarcie=

niem czasu przemysłiwaiący, ten rolnie iak i inne szpitale na

niedostępny; cel zaś nauki, odzienia wszelkie podwoja zawsze

drzewi otworem. — Liczba chorych do 600 dochodzi dodana do

liczby rzadzących 4369 równa; miejsce atoli to i więcey obie=

może iakto roku niepszczliwy 1792 dowiódł, w którym do 8000 dzieci

i kobiet naraz tu. Każde individuum ma do 8 sążni szczerennych

powietrza. Na uwagę zdrowiaiących zasługuią, apteka, spizarnia

*) W ~~[illegible]~~ tutay ~~[illegible]~~ dzieci obłąkanych, ~~[illegible]~~ Cyrulnia,

więzienie ~~[illegible]~~ dla spalonych narzędzi ~~[illegible]~~

1843. Hauptbuch [illegible] Paris [illegible] 18me Cahier

[illegible] Segnelay [illegible] za [illegible] [illegible] [illegible]

*) Zarząd wogóle szpitalom służyć powinien we wszystkiem co do ich ogrzewania, to nad nimi czuwać się daje; widziałem nieraz jak ci nieszczęśliwi, kurmanie stoczyliśmy do Grzalni (chauffoir) żeby na wspólnej wygodzie chorych ogrzewany; a reszta ich całek niepalonych zwysmutniłych nieraz przypadków bywa przyczyną. Budowle zresztą dla obszernych obszerna przestrzeń wokoło chodników zajmują i za bez piętr co podstępa stanu zupełnie wprowadzenia. Zmuszeni się czuję na to Wiedeńskie, zarząd którem z kanalizacyi zrobić musiemy ich budowania obszernych, które Paryżanie wielkich szalonych nieraz dla szalonych, nakazywania ..... piętra, kominy, ailegoi, piętra, piętro, klauzura, brak ich ich wielkich Wiedeńskich godne, ich ich. Wielka V. godne. Gdy by mogły nie ostatnie na to ... ...

wpisać:

Do 1827. roku liczono w Francyi obłąkanych do 1763. głów. między temi najwięcej było umysłowym prawom sprzeciwiających, bo aż 236; kobiet i próżniaków, ludzi bez zadnego zatrudnienia niemało liczono tamże 165. Między Rękodziełnikami, mechanicami zatrudnionemi najwięcej było zarazem siedzących i obżydków ależym jakoto krawców i szewców i przekupniów ijarmonii — co do wieku najwięcej zdaje się obłąkanych między 30 a 40 rokiem

W Stanach zjednoczonych Ameryki na 100 ludzi 4 przypada 41. obłąkanych, we Francyi 44 w anglii 37. — Stosunek zaś w którym co do ludności w danym gorsku przypada 1 obłąkany na 720, w Paryżu 1 na 350; w Londynie 1 na 600 a w Pekinie 1 na 400.

chwalebne środki po wielu zmianach a nawet
Departamentach Francyi tak dalece weszły, iż dziś tego
i zabobon szczepieniu że jak się z doświadczenia
P. Eymery w 1818 roku do 23897 dzieci na Ospę chorowało z których
382g zmarło a 1345 z kalectwem, oszpeceniem i niemi-
tym nakładem ludzi nawiedzano. Koszta w ogólności leczonych
Francyi biedniejszych klas dzieci do 358.470. fr. dosyć
niebiorąc w to kosztów pogrzebu itp. Przeciwnie Depar-
tamenta w których szczepienie upowszechnione zbawien-
nych doświadczeń skutków, i tak Departament we-
zelli jeden z 86. sam wiejky miał w 1826. r do
5385 chorych na ospę w 1828 zaś roku
po upowszechnieniu krowiarki tylko
103. dzieci ospą złożonych.

zmienić tak że z 5620 zmniejszono ie do 5500.— wszystko razem

Hospice de Ménages r. 1537 nakładem miejskim założony, imieniem domków oznaczony, osoby owdowiałe rodem z miasta bądź chore bądź wiekiem obciążone schronienie tu znayduią. Mężczyzna lat przynaymniey 70, kobieta zaś 60 mieć musi ieżeli chce bydź przyięty. Prócz mieszkania, drzewa dostaią codziennie ¼ funta chleba co 4 dni funt mięsa i trzy franki. Z 670 tobiekt 560 przeznaczonych dla innych starców w tymże mieście 1800 franków płacących, którzy równie w izbach osobnych kosztem administracyi leżą. Wolno im i wyiść, po za szpitalem utrzymywać się i w tym przypadku rocznie po 150 franków pobierać będą. Służba zdrowia: D. Marot [illegible]; posługa [illegible] panien miłosierdzia.

Institution de St Perrine. Pan Duchayla wsławiony niedola osób lepszego wychowania w czasie rewolucyi francuzkiey zniszczonych lub podupadłych w ulicy de Chaillot w mieście bytego klasztoru St Perrine założył Lazaret. Schronieniu to przystępność, wygoda, ogrzędność i przyiemność ma na oku. Mieści do 170 osób płci obiey wieku podeszłego; opłata rocznie lub ogólnie składa się. Lekarzem P. Canuet. Za należy iako wspomnienia godne takż zwane Domy zdrowia, Maison de Santé, stawiane w miescach otwartych i zdrowych klore tworzeniem z wygodą wspólną są zaięte. Celui między niemi co sąsiedztwie ogrodu Roślin będący przez Lekarza Esquirol dla obłąkanych otwarty, umowione opłata iest na wszystkie zatrudniona bywa.

Hospice de Quinze-Vingts. Za powrotem kawalerów krzyżowych z wyprawy do ziemi Świętey Ludwik IX widząc wielu o kalectwo biedoty przyprawionych, założył w 1260 Szpital na 300 chorych. Miał imię dzisieyszego dziewięćset w ulicy de Charenton pozostało. Ślepota i ubóstwo udowodnione do tego ułatwiają; wybór z całego kraiu robiony bywa. Żywność i mieszkanie wygodne 5 franków codziennie dostaią. Wielki jałmużnik państwa jako przełożony mianuie na miejsce wakuiące. Miejsc kalekow od 1260 do 3000. Młodzież do instytutu ślepych przeniesiona.

Hospice de l'École de Medecine. Na przeciw szkoły Lekarskiey w ulicy l'Observance esze Klasztor bytego franciszkańskiego, przemiano na szpital, mieści chorych rannych ważnieyszych, iako postrzeżeniom i nauce sposobnie dać mogącym, przy którym szpitalu Obserwatorium astronomiczne ma nazwisko. Leży 22. Baron Dubois lekarz zwyczayny.

Hospice centrale de Vaccination ulica du Batto[illegible]. W celu upowszechnienia zbawiennego środka zaszczepienia ospy krowiey w 1801 roku otworzono szpital, w którym nietylko bezpłatnie operacya odbywa się ale nadto na czas potrzebny dzieci ubogich rodziców przyimowane bywaią. Dwa razy w tydzień przystęp dozwolony. Lekarzem [illegible] Klasztorem, Agentka [illegible] Komitet z 15 członków złożony. Ze zwierzchnictwo z lekarzami i urzędnikami całego kraiu będący. Zgłaszaiącym się pod kopertą Ministra interesów wewnętrznych krowianka wydawana bywa. Członki komitetu należą do towarzystwa Ospy krowiey: Société pour l'extinction de la petite vérole: — Nominacye stałe takoż chwalebne w gazecie [illegible] dwie mile od pałacu

Maison de Charenton. Dom w Szarantonie tegoż imienia. W r. 1664 Minister Leb[illegible]run był założycielem przytułku na szpital obłąkanych przerobiony, po zniesieniu zakonów od 1797 na koszcie Skarbowym zostaie. Przyimuie i chorych na pensyą od 650 do 1300 franków daiących, ma prócz tego sale ogólne dla chorych wszystkich mieszczących. Ogółem mieści 600. Minister spraw wewnętrznych mianuie na miejsca wakuiące i to tylko na czas pewny. Służba zdrowia

340 A. chwalebne
Departament
i zabobon
P. Eymery
w 1818 roku
— 3829
tym nakład
Danych bi
niebiorące
tamenta
nych dotyczą
zelli jeden
5385 chory
po
1031 dzieci

Roger Collard lekarz naczelny. Deguise młodszy urzędnik naczelny Bleynie lekarz zwyczajny tamże mieszkający. —

Bureau de la Direction de Nourrices. Do biura Karmicielek w ulicy S. Apolline należy ustalać przyjęcie pewnych zdrowych kobiet tego rodzaju, czuwać nad zasługami im przyrzeczonemi i nakoniec nad sprawowaniem się ich. P. Lallemand dyrektorem, podwładny jemu Urzędnik ogólnej szpitalów. —

Etablissement en faveur de blessés indigens. Ale stanowienie dla rannych w ulicy du Petit-Musc sadzieła bezpłatnie rad, rozdaią opatrzki i opatrunie. Wdowa de Valdajou chwalebnie uwieczniła pamięć męża wspieraiąc ludzkość cierpiącą. Dwa tysiące franków z zasiłkiem ze skarbu rządu dawanym. Urzędnik Thierry.

Maison royale des Orphelins. Dom sierot członków Legii honorowej w ulicy Barbette, za sprawą Dam zgromadzenia de la Mère de Dieu, 300 sierot obywateli w obronie swoich poległych wychowuie. Obyczajów niekażonych, roboty poznania obowiązków stanu, ważności matek [illegible] należą.

Apteka główna na grobli de la Tournelle. Szpital ma aptekę własną w szelako robotą kartowo, a tym samym z oszczędnością wykonywaniu niższych itp. do głównej należą; jest tedy okładem te pomniejszych zapasem ogólnym. Szpitale, lazarety, ustanowienia dobroczynne do niej odwołują się. gnii na dowiedzenie i spróbowaty. Chemik Henry naczelny. Jako wielkie zasoby mogą być potrzeby apteki lekow na 1819 naylepiey okazuie, żądano albowiem

2,000 litrów wina langwedockiego.
6,000 octu winnego.
300 — malagi.
65,000 kilogramów brzytki winnej.
21,200 — cukru zwyczaynego i w bochnach.
10,000 — prażniaku miodu.
60,000 — Sera ze Comté i Marolles.
6,000 — masła
940 — chiny zwyczaynej i w kruptach
570 — manny
50 — Ipekakuany
75 — Opium
250 — merkuryaliów.
5-6mij Suszonych (?!!)
10,500 — Siemienia lnianego.
1,000 — pierzu, korzenia.
150 — korzenia fiołkowego.

3000. Hekto-litrów gradowych względnie tylko apteka rządowa ale i prywatne, których do podtrzymania stanu cieny, w przyrządzaniach sekarstw, ogólniejszym używaniu zalecanych aptek wypróżniaiących, oczyszczaiących, itp. stara się w tymże pych formach przyprawiać i wymyślić tak ie urządzać, aby ile możności niezmyślonych sekow przyszłości postarawić łagodzi, słowem z wszelkiemi uczynić. Jakowieńko bądź powierzchowność aptek paryzkich) [illegible] zaniedbana

Z uszanowaniem
prawy Odzie
wdle Stanu
przestępstwo.
znaczenie się za
dane w ktory
bywa w stoso
dokonczono o
Zatrudnienie,
ny pierwszy
dzonych zaobc
ich otrzymywa
się orzeczenie.
większyć się w
głow, zachodz
uwięzionych
ieziebi biedak
ze więzieniu
Towarzystwa
dwięcego Delp

Royer Collard lekarz naczelny. Deguise młodszy urzędnik naczelny Bleynie lekarz ryczerzący tamże mieszkający. —

Bureau de la Direction de Secours. Do biura Karmicielek w ulicy S. Apolline należy ułatwić przyjęcie pewnych zdrowych kobiet tego rodzaju, czuwać nad zastugami im przyrzeczonemi i nakoniec nad sprawowaniem się ich. P. Lallemand dyrektorem, podwładny jemu Radzie ogólnej szpitalów. —

Etablissement en faveur de Mesdes indigentes. Ustanowienie dla ranniych w ulicy du Petit— Maxe ludzieła bezpłatnie radzi, rozdaie opatrki i opatruie. Wdowa de Valdajou skwapliwie uwieczna pamięć mężа wspieraiąc ludzkość cierpiącą. Dwa tysiące franków za zaciskiem ze Skarbu rocznie dawanym. Urzęd. Thierry.

Maison royal des Orphelins. Dom sierot ustanowiony Legią honorowey w ulicy Barbette, za sprawą Dame zgromadzenia de la mère de Dieu, 300 sierot obywateli w obronie swobód narodowych poległych wychowuie. Obyczaiów nieskazionych, roboty płci odpowiednie poznaniu obowiązków stanu, ważności matek z tych do nauk szczególnych należą.

Apteka główna na grobli de la Tournelle. Lubo każdy nie mal szpital ma aptekę własną, wszelako robota preparatów kardowo, a tym samym z oszczędnością wykonywanie działań ważniejszych szp. do głównej należą; iest tedy składem lekarstw, aptek pomniejszych zapasem ogólnym. Szpitali, lazarety, więzienia i inne ustanowienia dobroczynne do niey dowodzą, ieżeli stanie dobry zastuguią na odwiedzenie i spochwały. Chemik Henry iest aptekarzem naczelnym. Jako wielkie zasługi bydź powinny aptekarzy głównych dostawców na 1819 naystępuiący okazanie, żądano albowiem:

25000 litrów wina langwedockiego.
6000 — octu winnego.
300 — malagi.
65000 kilogramów brzotki winnej.
21200 — cukru ruyzrayngo i w kochnach.
10000 — prayniaku miodu.
60000 — Sera z Comté i Marolles.
6000 — marta
940 — chiny
510 — manny ~~ruyzrayngo i w kruptach~~
50 — Ipekakuany
75 — Opium
250 — merkuryalicu. (?!!)
5 — Kamfory Saczonych
14500 — Siemienia lnianego.
1000 — perzu, Korzenia.
150 — korzenia fiołkowego.
3000 Hektolitrów prodwinych węgla-

Nie tylko apteka rządowa ale i prywatne, których
niastto liczy, w przyrządowaniach lekarstw, ogólnie
zalecanych szp wypróżniaiących, czyszczących, itp
pych formach przyprawach i wymysłach tak ie urzędu
nieznaiomość lekow przysmaki pospraw, tygodnie, stowem
uczynie. Cokolwiek bądź powierzchownie aptek

Prawy Odrzeczy, powiedzi i klasyfikacyi więźniów wedle Stanu, płci, wieku i rodzaju popełnionego przestępstwa. Śmiertelność po całym kraju więźniów znacznie się zmniejszyła i tak w Clermont, Limoges i Clairvaux w których dawniey 1 więzień z 10 umierał, dziś bywa w stosunku jak 1 do 30. Obłąkanych również oddzielono od Więźniów pozostałych niegdyś razem trzymanych. Zatrudnienie, pracę uznano za naylepszy środek poprawy. Więźniowie w przeciągu roku, 15 tysięcy zarobili do 1,480,000. fr. z tego wydano na ich utrzymywanie 585,000. a 480,000. zostało w kasie ogólnej. Liczba więźniów atoli w 1829 roku powiększyła się o 3,700. głow; zachodzi tedy pytanie czy niepolepszony byt więźniów, jest tego przyczyną (*) tym bardziey iż chciwi pracujący włościanie potrzeba na Syberyi, wygodniey- sze więzienia prowadzi życie (**). Kapitał w 1829 roku Towarzystwa 192,409. fr. bierze na ofiarę przez Prezydującego Delfina 6,000. fr.. Dochód w roku zeszłym

reste

dochód do 21194. fr. a wydatku do 18115. fr.
Z kredytu przez Delfina zrobionego wzięto 22000. na
zdrowsze urządzenie więzień a 35,000, na odzież. —
Co do innych Więzień ich wedle Rapportu Prefekta
Departamentu Sekwany więzienia Paryzkie
Połączone Conciergerie i S. Pelagii już ukończone,
S. Lazarza na dokończeniu różnie jak Dom
poprawy a na rozszerzenie więzienia la Force
300000. fr. wydano. Dom mający zastąpić Bicetre
w 1831. ma być gotowy. Więzienie dla Dłużni
ków oddzielne zamyślono także budować. Domy dla
Denis i Villers-Cotterets zmocnione

dosyć do 21194. ~~f.~~ ze wydatku
kredytu przez Delfeina zrobionego więzie
zdrowsze umieszczenie więźniów a 35,000, na
to do innych Więzień ich wedle Rapport
ku Departamentu Sekwany więzienia
Połączone Conciergerie i S. Pelagii już
S. Łazarza na dokończenie roboty ja
rozpoczęty a na rozszerzenie więzienia
300000. fr. wydano. Dom mający zastą
w 1831. ~~ma będzie~~ gotowy. Więzienie
Nad oddzielne zamiast to także budować.
Więźniów oddzielnie w St Denis i Villers-Cotteret
umieszczono.

**) Chwalebne ~~to~~ związki litowania nad bliźniemi i
u nas znane ~~towarzystwa~~ naśladowców, zawiązania Towarzystwa i roz-
prawiania ~~nad~~ jak poprawić życie odzien, i wygody ztodzie
zbogacić ~~ich~~ ~~towarzystwem~~ stanowi a dobry byt złożyć
cáo, tym razem klasa najuboższa i najuciśnieńszy
dza w narodzie Rolnicy, w wielkiej dozie czyli ziemie
Oczyszczy w posiadaniu, nędzy i niedostatku zycie, ogła-
da dzieci ~~a~~ ~~akcyjnie~~ sprawiedliwiej dlatej opieki. Ro-
zumie się tych ~~ich~~ ~~ich~~ gdzie to to Towarzystwa ludzko-
ści, naprzód zaniżywać nauce i rozprawiać należy, a potem
dopiero do więźniów przystąpić.

Szczególne wyparcia udzielano
Ośmdziesiąt letnim 1066 } Pepsyn . . 603.
Siedemdziesiąt letnim 2606 } Nieodżegan . 191.

= □□ = Do zarzutów które rownie francuzkim jak i angielskim aptekom czynić wypada, należy brak winnego octu białego (: bez ołowiu robionego :) ocetu gdy, w obydwóch albowiem krajach zwykle w octach winnych używają węgla kamiennego a tymczasem w Krytey gmystami topnie bez dodattku otrzymania ołowiu dla białego octu obejść się niemogą; stąd wpływ octu podobnego naweł preparatu iest widoczny i dokuczliwy, bille z winami nawet prostemi wewnątrz obrzeżami, mętny wyglądaią. Ocet nadto z jodu robione będąc topliwszym ciałem niezmiernie dżwię iego i formy piękne, do dobroci iego nieciato przyczyniaią, i zrzyczne dodatkiem wyrobienie. Stąd dla tego to w Francuzkich aptekach nieforemne octo widzimy, przeważnie kryształowate z szyjkami długiemi. Nieładnie nawet możnaby nazwać ze zatyczki Hanek za dołu brudne, korkowe nieraz jak u nas ze octu ołiwowanego, drzewne nawet zatyczki a l'Emeri nazwie że francuzkiego pochodzenia za pomocą w aptekach do szradkiemi, do ich nawet małego wprowadzenia wiele przyczyniaiąc rowne prostadrowe długie szyjki octu rownie jak formie bawyczki zatyczek ujęcy cylindryczna jak tłoni. dzna przez zaszlawszyny wszycie przyczyny wkroczenie zepsute flaszki przyczyna. Rownież Nauczenia porcelanowe krom przyczyny form, zarzutów ulegaią z bytnia albowiem ich i obrzeżnoś i wyciekoś na powierzchni preparatów wpływ wycieka. Czyto także dennia w wpadaiące nieraz pozostaiące, nieczystość na ich wpadaiące nieraz pozostaiące, nieczystość do nieznośnie extraktów przyczynia. — Lepienie rownież papierowych sygnatur na flaszkach i nietrwałych, budzą czynią, nagannie iest gdyż emerlicznych. dotąd mało widzieć można. Puszki z drzewa tamdego (z klonowa górskiego) u nas na przekór wielkich wielmyszy iest używanych wyżerodz nad skłanemi mniejszych naczyniami niewdzięczne tu. Nakoniec w dotrzeny naukowy a nieznośnie

193a

znajomości Chemii i Farmacyi pierwszeństwo w aptekarzu przyrzekam przed wszystkiemi innemi brać należy, iż czy to jednak zawsze dla dobra aptek a bardziej ogólne dobra chorych tekowości aby może wyrzucić się z tego mniemania iż kto iest dobrym Chemikiem już tymsamym dokonałym iest Farmaceutą, przez to albowiem zaniedbuiąc nieraz rzeczy botaniczne, materyalna, z wyboru przedmiotów, ich zachowanie, uporządkowanie a nawet systematyczności w odbywaniu działań fizycznych lub mechanicznych. Ta to okoliczności dziekowania za szczęścia w swoiej rzetelnej aptekarskiej pomyślności quid pro quo expedyowania w mniemaniu iż znaiąc się na pierwiastkach Ciał, rządzą się niemyślność, niesie

roku ex 62,705 osób, na 13 tey głow biorące
(m)
dwnośći osmkowi stołpiey, jedna. Mężczyzn będo
wiecey temi 15,485, kobiet 27,113. Chłopców
9986 i Dziewcząt 10,121.— Co do stanu: Za-
mężnych 12,558. Owdowiałych 12,097. Bezżennych
4,154. Żon opuszczonych 1,552.— Urodzonych
w Paryżu 9026. Zagranicznem ~~5886~~ 15,649. Obcą
dzieci zaślubionych w Paryżu. 5886.— Co do wieku
od 60 do ~~65~~ 65 ~~składaiem~~ lat maiących ~~14,858~~ 20,350. Od 65
do 75 lat 7064; od 75 do 80, głow 2239; od
80 do 90 lat 682; od 90 do stu 2 osoby a sto-
letni starzec.—

(gospodarstw)
Maiem mieszkania po 50 franków biało 3689.
po 51 do 100 franków, 12738.—
101 do 200.—— 7276.—
201 — 300.—— 294.—
301 — 400.—— 62.—
401 i dalej.—— 18.—
Darem mieszkanie maiących 6284.—

Czyniące rozmaitości powołań i zarobku, wyni-
rano:

Mężczyzn		Kobiet	
Gałganiarzów	147.	Gałganiarek	56.
Woznic	265.	Praczek	673.
~~Rzeźników~~ Rzeźników	2488.	Kuchárek	34.
Szewców	1148.	Pokojowek	67.
Lokai	146.	Gospodyn	1663.
Piwowarów	212.	Posługaczek	241.
Przekupniów	787.	Pijastunek	203.
Mularzy, gonciarzy i ~~Cieśli~~	1667.	Wyrobnic	6469.
Nowiwodów	299.	Przekupek	1576.
Dzwierzych	1375.	Nowiwodek	46.
Francuzów	453.	Dzwierząt	769.
Bez zawodu do zycia	1476.	Bez zawodu	3679.

(wirto)

Oczy wyprawa [illegible] Lekarzy
obserwacye [illegible] maią, zmiało na
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

znajomości Chemii i Farmacyi przewyższenie Aptekarzom
przyznać przed wszystkiemi winien należy, iż czy dobry
jednak sposób dla dobra aptek a tym bardziej ciężkie dobra
chorych
szkół lekarskich aby może uczyniło się z tego mniemania
iż kto iest dobrym Chemikiem już tymsamym doskonałym
iest Farmaceutą, przez to albowiem zaniedbuią nieraz rzeczy
botaniczne, materyalna, wybor przedmiotów, ich zachowa-
nie, uporządkowanie a nawet systematyczności w odbywaniu
działań fizycznych lub mechanicznych. Za to okoli-
czności aptekarskich wiadomości wiekoduia zaszczyt w umiey rzetelnych ponosty
Quid pro quo expedyowania w mniemaniu iż znaiąc się
wyjątkowo na pierwiastkach Ciał, sądzą iż mennictwo, nie sie-

verte

Drzeć wypadnie [illegible] z laty dopiero
obserwacye Lekarzy ustalić maią, zmiato na fało-
Da bliznie surogatami spekulacia. Tym czasem
mnio wielkie postępy Chemii, wynaleźć należy sczerze
ią tayniki Natury stare za w utworach wszelkie niezgłę-
bione nidorstępne ią nie lata ale wieki [illegible] podobno
do ich rozkładu i utworu po kładzie pierwiastkow otrzy
manych gnicz rozbior, abliczniz, Drzewo, Korzonki
ich [illegible] [illegible] [illegible]

w pośród świetnych stolicy sklepów, niemoże iak tylko nędznie wyglądać przedawany w nich towar do rzuty aptekarskiey nienależny, niedbały w sztuce języka łacińskiego ich do purchawat prawo rościć niemogący. Dziwić się nawet należy że mimo dalekomierzych nie prawie w miarę Londynu nierównie większy stopień charlataneryi w stolicy, wzniedz się dotąd niemogły, nadzym porządniejszym wstępnie przy ukazałych zaś Londyńskich stawione za dobre zarzutnie nie rad apteki, poczytane by bydź mogły. = □□ = Do zarzutów które również stan =

Piekarnia główna w podobnym celu i widokach iak apteka, świetlna założona iest w domu dawnym Sapiena, Sardyni na przedmieściu St. Marcel. Szpitala głuchoniemych i ślepych stąd chleb pobierania. Potrzebuie rocznie do 23000 worów mąki.

Szpitale Wojskowe, Straży królewskiey w liczbie S. Dominique i zagrzany w byłym opactwie Val de Grace *); utrzymywane sposobem wiadomym Szpitalów dawnych w Xięstwie Warszawskim, w sposób i w szpitalach cywilnych uporządkowany, mimo mieszkania w nich powiem Liść wizytujących dotąd utrzymuiących się, dnia od kwartału odwiedzin niższych w praktyce lekarskiey tutaj nawet szkodliwych.

Do zakładów dobroczynnych należą ieszcze: Secours à domicile. Są to w każdym z 12 okręgów miasta biura miłosierdzia, wspar= cie domowym ubogich zatrudnione. Stany 10 lekarzy chorzy, matki licznej rodziny, szczególny pieczy ich poruczone. Chleb, mięso, poto= gowym pielucha, karmicielkom mąka, w zimie drzewo, porady na koniec i lekarstwa do domu wydawane z nich bywaią. Biora te i z kolkami ubogich opiekuią się. — Odbierało zaś domowe wyparcie w

Secours pour noyées, asphixiés. Pomoc utonionym, zemdla= łym i tym podobnym na pozor zmarłym, daią w domkach umyśl= nych nad brzegami Sekwany kosztem powszechnym utrzymywanych. W odbytym bezkarecznym radzonka lub znalezienie ciał dawnych, za= mordowanych, niezmanych zwłaszcza, odsyłaią wszystkie do innych domków w których ciała obnażone na widok publiczny wystawione, ułatwia nie tylko poznanie nieszczęśliwego, ale nadto do odkrycia samych zbrodni posługuie może. Podobne budynki krucht z. Morgues nazy= waią.

Etablissement de salubre na pl. Royal, w domu des Hospi= taliers iest założone dostawą i wydawaniem pożywy kobietom uboższym w celu ułatwienia zarobku zatrudnionym. Zgłaszaiących się nie= winne świadectwem 20 biur miłosierdzia i zaręczeniem obywatela zna= nego być opatrzone. Ma osobną dyrekcyą.

Etablissement pour le soulagement et la delivrance des pri= sonniers. W r. 1797 za sprawą prezydentowi de Lamoignon, za= wiązało się towarzystwo dobroczynne, opiekuiące się wykupieniem uwię= zionych za długi; poczem znowu inne, podobne uwięzionych na oku maiące obadwa dnia 10 Juin 1818 w jedno złane, na wsparciach prywatnych stoiące, ulgę lub uwolnienie uwięzionych ma na celu. — Towarzystwo to ulepszenia więzień według radzonej sprawy przez ministra spraw wewnętrznych w 1830. w Lutym uzy=

*) Miłosnicy, skutkiem pięknych nieprzepomnych fresków w Kopule, ieden z nay= większych we Francyi, przeszło miliarda; dwieście przeszło osób wielkiey kole= galnej w kompozycyą wchodzi. Jest to ten sam Kościół Molier [illegible] wiernem, uwiecznił. — Opactwo to założone 1638. przez Annę Au= strzaczkę żonę Ludwika XIII na pamiątkę niespodziewanego przyścia na świat Ludwika XIV. po dwudziestu dwu latach niepłodności. —

**) przypisek ten na [illegible] pod za= kiem ✠

Mont de piété, Miłosierdzia. Zakład tak użyteczny tyle ludz-
kości od nieszczęsnej lichwy broniący w 1777 dopiero roku zaiwit ci
niepospolitą to tedy dla naszego Skargi chwałą, że na dwa blisko
wieki wyprzedził w tym Stolicę francuzki potrafił, Instytut podobny
w Krakowie 1584 zakładając.*) Po rewolucyi odnowiony, ma własny
dom rzeczkowa Szpitalowe Stawiany w ulicy des Blancs manteaux
i drugi pomocny r. des petits augustins. Dozorcza podobnie
na nas pieniędzy na zasiłany bez wszelkich opłat. — Znaczny rozwój
ma Société Philantropique. Towarzystwo dobroczynności ze naj-
pierwszych osób jako przyjaciół Ludz kości złożone, o pieczę się klasy ubo-
gich prawdziwie godzni, opatrzeni w bilety — towarzystwa, bezpłatnie porcyą
porcyą, potrawkę, inni zaś za złożeniem XII Sous f. dwa grosze i półt.
Dla chorych jest w pojarzu miejsce Dyspensatoryum zwane
w którym dwa razy w tydzień nie tylko porady i lekarstwa, ale nad-
kąpiel ułatwiają. Przyuczeni ogromem cierpień w domach od
pierwszych lekarzy Stolicy odwiedzani bywają. — Ile można dla tak
dobroczynnie 1813 Syte dla sądu francuskiego rubrycznej nay-
lepszym dowodem, w tym albowiem do 200,000 franków towarzystwo
użyto. — Składka za jakkolwiek zdaje się być znaczna w stosunku
do ludności i zamożności Stolicy, porównania z Krakowem (lubo znaczne pod-
mac niemoże, którego obywatele przyrzawiązania się towarzystwa
dobroczynności 100000 za raz w ofierze złożyli! ... Do działań Towa-
Société de Charité Maternelle. Towarzystwo macierzyńskie
z pierwszych osób w narodzie złożone i po cały rozszerzone francuzi
ma na celu kobiety ubogie, porodzące, dzieci nowo narodzone i ich
dochowanie. Inne stowarzyszenie Opiekuńskim Association paternelle
zwane wspiera nietylko kawalerów pod upadłych orderu S. Ludwika
i zasługi, ale nadto opiekuje się sierotami po nich zostającemi.
Temu towarzystwu winna Francuzja dom wdów i dwie szkoły
męzką i żeńską dla sierot. Xiężna d'Angoulême zwierzchnią
Xiązę Condé w drugim przezydnie.—
Sociétées de Prevoyance. Są towarzystwa ofiarności, za-
miesznikom i zgromadzielnikom poświęcone. Chodzą do nich należą
płacąc wstępnego 18–36 a tygodniowo 1–3 franków. W 65 roku
życia każdy z towarzyszów pobiera za to rocznie dożywotnie po 200
franków, w przypadku zaś choroby byle nie ze złego życia dziennie po
3 przez trzy pierwsze miesiące po 2–3. a po jednym franku
przez 3 następne; żony nędzarki mogą do wpisu należeć. Podobne
tym są Bractwa nad niedołęgami chorobami starzejących czuwające, które
świadectwem P. Gregoire do 6000 rodzin obejmować mogą.
Société d'assurence są to nasze towarzystwa ogniowe. Domy
dobrodziejstwa tego używające mają na sobie tabliczki blaszkowe
z literami M. A. C. S. co znaczy Maison assurée
contre l'incendie t. Dom od pożaru zabezpieczony t. — W liczbie za-
kładów towarzystw dobroczynnych, Wolnych malarzy wspomnieć
wypada pobożne wspieranie ubogich nauki Chrystusa niezdoł-
nych, chorych, wdów i sierot, zawsze na uwielbienie zasługuje. Roz-
rzenie związku tego aż do upowszechnienia posuniony, tak dalece że Loży
w mieście do samego wielkiego wschodu narodowego odnoszących się dwa
razy przestało, były w kapitułach podają: Spuszty, ozdoby nawet malarskie

*) To wspomniałem o Bractwie Miłosierdzia, o wielu innych instytutach powtórzyć można; trzeba albowiem wiedzieć
że Kraków w czasach świetnych co do mnóstwa zakładów dobroczynnych pierwsze podobno na całej Europy
trzymał między miesce [illegible]

rzecznik
ma z zakładem potrzebie dogadzać i lichwie zabiegać ma-
jącym, mówię o Lombardzie który ledwo że niemniejszy szko-
dy jak pożytku sąsiadom przynosi jest to dla krótkiego
go tortunku, jaki tak różnych, wpisów ich zmiany niezbęd-
nie wymagających; dla przekonania zaś o tym
zobaczmy co Prefekt Dep. Sekwany w Obrazie sta-
tystycznym Francji 1826 powiada. W 1826. było 1.200104.
zastawów, na które pożyczono 24.521,157. fr. wykupiono zaś
tylko 1,124.221. frantów za 21569437. fr.; pozostało
tedy 75883. zastawów za 2.951.720. fr. Wiele
ustaw Lombardu z 1777, trzy wzwarte miały tyle
zastawiającemu liczone tymczasem Dziś, niemal tylko
wzwarta część wartości zastawu dawać się zwykła. Wartość zastawów w
1826. pozostałych na 12 milionów fr. podaia Prefekt
da że chudak w stosunku mniejszego więcej ma ogłaniczo-
ne prawa, cokolwiek bądź wpieniężne wartości zastawu
niosąc w zakład nędzny dobytek, kartując go, przy małej
zapomodze, więcej panoszy Lombard od tamtych co srebra,

vente

kanati, (Protogrowy skła daia). Jakoż przypuszczy że 75,883. Jantha wynadano potrzeb tuyte cyę, od summy tekrany odtrącono wpis, procent, ity a nawet że potrzeby z 12 milionów jako rachuby pozostaią zmnieszono właścicielom prywatnych fantów zabrzymanych (pozostałych) w Lombardzie fantów, to i tak do 6 milionów, klassa ludu potrzeba najuboższego, najbiedniejszego, takich (na Lombardzie co rocznie) dodaią do summy tey procent 12 od sta (od summy 24,521.137 fr.) do 2,942,536. wynoszący, strata tey zapotrzebowania będzie może aż do 9 milionów rocznie. Rozważywszy summę tę na potrzeby miejscowości pewnych tylko mniey więcey na 437,500. mieszkańców, wypada po 20 franków i 20 centymów na głowę; na rodzeństwo tedy od 4 osób 80. fr. summa zatem wielka w miarę szczupłych wpływów a wielkich potrzeb ludu zprawy rząd życzącego, która wprawie leżałoby należycie z uwagi iż mniey jak na potrzeby ludności rozrzucona będą powinna.

W kolei lat dziesięciu

(Zobacz na 2gim karcie po □□=)

Towarzystwa należą: Stowarzyszenie Rumf. Jordzkiej czyli połowki Ostrogonii, a tymże każdan z członków po 30 franków ofiary dający, bierze 100 biletów na połowkę na tyleż przystawek połowki które wedle upodobania ubogim rozdaie. Zwrotu summy Kupy rzeczonej sobie nie praw. Nadto Dyspensatoryum wyżej wspomniane, dający 30 franków składki rocznej na ten rok prawo darmo: cały jednego chorego leczyć rozkazał. Należące do Towarzystwa ofiarodawcy niżej opisane na miejscu połowki Rumfordzkiej w 1829 do 1834 r. w Szpitalu S. Lazarza (1834) tak dalece Rozpoczęte z kolei P. d'Arcet że w 1834 r. w Szpitalu S. Lazarza dwa gotowania za pomocą aparatu do warzenia nowej galarety skóry z pozyskania przystawek tyleż do 1531,820 tak w zimnym czasie jak i po całym roku ubogich wydał — porcyą po 5 litru. Litr cały wypada nad 18 centymów. —

Tryb wieczór 1829 r. Gdy w o-
bycie miedz kęs ser atrament
ogłu ai do 350,000,009. Fr.

Mlecarek zaciąg do Tanyza
Imperatori 1732 Kanda Prywat
do 12 Kwiat miesiąc wzięć Słowic ap.
obudzi 20,494 Kwiat zaciąg
10 do 12 Fryd 44 prawdo Paem.

□□ z zebranych rum
pokarmiczy iż nadużywano zasta-
wów za 12 milionów franków
, to w 48 licytacyach w De-
mach zastawów odbytych;
na innych ledwo niewiadom
odbywanych tuzyżkach podobnych
publicznych mebli zaliczowano
za 6,281,000. przedmiotów
Sztuki; osobliwości za
6670.000. Książek za 5,125,000.
franków, to liczne te i niemiarow-
ne licytacye utrzymują codzien-
na Klasę ludzi w Francyi której
całym zatrudnieniem i zyskiem
jest raz na raz nabywać i odpre-
dawać gratty nikczemne. D.

[= Dom pracy = dla uboższych zarobku potrze-
bujących ufundowany przez p. de Bellayme (byłego prefekta) policyi pa-
ryzkiej, zawodzi[ł]a, w 1828 albowiem roku
w skutek surowości edyktu wydanego przeciw włóczęgom dawał zaj-
mienie tych wszystkich, które włóczęgom dawał zaj-
mienie tych wszystkich, które włóczęgom dawał zaj-
mienie tych wszystkich, które

lub zastoniec od tutaczki poniewierki inno-
na znakomitych a podupadłych polaków,
40 do 50 mieszanych Kalekow cudownie
i Kapetnie pozdrowiało, dowem niepozoda-
to w pierwszym pół roczu nad 500 ubogich
których liczba powoli zmniejszać się mieni.
Stała. Dobrze tedy rozumiana dobroczyn-
ność, - bierónek fundusz myszowiby, admi-
nistracya nad okiem ejsób uczciwości zate-
cznych - lepiej i skuteczniej dziś działania
nad powierzenie fundusz lada komu chciwy zya-
zoznakowanego lub
niedołęznik. Zawiadujących nadu rzecza, cze-
go w dawnych czasach nay lepszym dowodem
iest zakład P. Wincentego tuta za-
łożony w 1657 r. Szpital na przy-
tułek zebranych wspierał iest do
40.000, a za dni naszych pod niedołężnym
zarządem jako to już wspomniebismy trzyma-
ne szpitale przykre ze powiem nędzne składy chorych
nieszczęsnych pozbawione i żywności, wygód
a nawet pomocy lekarskiej, dopiero do
stanu doskonałości żądanej, przy tychże
samych funduszach, wyjściu z długów i o-
siągnąć dobrze zrozumiałej jakto już wspomnia-
łem przyszły, w teraźniejszych nowia czasach udało
mistrzowie Stróżę Szpitalów, z osób świeckich; nie
wiasty zaś do prostéj jedynie posługi chorych a to
w myśl Swiętego Założyciela zwrócono. O przykłady
Towarzystwo to
tak zbawiennéj reformy i u nas nietrudno ze
Bogabojnego Straży w Krakowie wspomnę! . . . . Wracając się do rze-

Co do stanu Obyczajów, bierze Francya
i Anglia, Liczba dzieci nieprawego łoża
wedle doniesień parlamentowych z 1827 była
w stosunku 8 na 100. Rachownik ten Pana
Courbeau ~~obrócił~~ podaie na rok 1820. do
328,190. mężów, obrączkę 8 na 100 wyno-
da 301.934. dzieci prawych, a tym samym
że w Anglii 12 roczek ieden nieprawy, we Fran-
cyi zaś 13ty. W roku 1826. we Francyi
skazano za zbrodnie na 31. milionów mieszkańców
19.556 osób, w Anglii zaś w tymże roku
było 16.147 zbrodniarzy na 12.800.000. ludno-
ści; we Francyi liczą tedy 1 zbrodniarza
na 1600 głów w Anglii zaś na 800. nie-
mal tedy dwakroć więcej.

Przy Bellayme niekto-
rzy, Zakład ten zabiegów
sztuce więcy Paryż nad 400.000. franków, posiada
ależ wszystko cokolwiek potrzeba lub niedola
obłożnie. Do upadku przyzwoicie ręcznej na wsi
że. Tak w obszernym zabudowaniu na wsi
pie przyjęci, zapisani ~~chorzy~~ ubodzy przez a-
ptekarza położniczego i lekarza zakładu, odbywa ney
przód kąpiel, dostaje nową czystą całkowitą od
dziw do głów odzież, ustawne zachowany do ony
szenia i spomnienia w składach umyślnych
zostawiałe. Przed Paryżem z czynowemi wozami
kuchnia z parową machiną. Przy Zarazie do
wydobywania galarety pozywney z kości podłóg prze-
pisów uroczego d'Arcet. Cały gmach na oddziały
dwa jeden dla mężczyzn drugi dla kobiet, z okna-
na ogród wychodzącemi i galeryami kryte mi dla
przechodzenia się Paryżanek. Sale czyste po-
wszędzie

rządnie i czysto utrzymywane dwa razy na
ia piętro. ~~Kaplice~~ Łóżka zelazne materacami
~~wełnianemi~~ kotrami wełna wyścielanemi i ~~kobiecina~~ łopatrone. Świa-
tło dają lampy z reflektorami. Ciepło ciągły z
kuchni rozprowadzane. ~~Oddział~~ Woda dostawa
z kapliczy umyślnej. Wyjście za miasto dwa
razy na przemian z kobietami co miesiąc
dozwolone. Małżeństwa za pozwoleniem je-
dnak raz w tydzień wychodzić mogą. Sale
pracy rozdzielone podług rozmaitości zatrudnień
pod dozorem swoich ~~z~~ przydanemi mayst-
rami za nauczycieli Rzeczami. Niezdatni
do robót; do posług, ~~z~~ dzieci pomp do za-
stawy potrzebnej dostarczających wody ~~i~~ ~~t~~ przeznaczeni.
Żywność na jednego zebraka dziennie Chleba pół
funta, ~~zupełna~~ zielenizny mięso; Nowen co do
pierwszych potrzeb życia należy dostać, lecz zato
pracować muszą. Dzień pracy ~~liczony~~ oceniony na 6g cen-
tymów (: blisko złoty 1:) z tych ~~trzecia~~ dwie części dla pracu-
jącego a ~~jedna~~ trzecia na korzyść idzie zakładu; o-
prócz tego instytut z pierwszych otrzymuje zapomogi.
Na nadto zakład Kuchnia obfitości, (zbytku) w któ-
rej pozostające resztki od obiadów kosztów zakładu pozo-
stałe lub zasiłki od zamożniejszych wynalazków, lub
z wypadkowych ofiar wpływy na kupno mięsa, drobiu,
~~osobom~~ ~~ten~~ ~~ich~~ obracane; pilniejszym, dobrze zmarniałym
i do lepsze podczas ~~dodatkowe~~ potrawy. — Nakoniec w in-
stytucie tym jest Sala ogrzana Przy kuchni
do której biedniejszym z miasta ojcom pozbawionym
dla ogrzania a nawet pracowania dla się, wstęp
wolny jest, urządzenie ich ~~jest~~ niejsze jak tej
która ~~dla~~ ~~to~~ ~~zamierzenia~~ Towarzystwo Dobroczynności w 1830.
otworzyło.

X) Spostrzeżenie które wcześniej nadmienione zostało w miarę wzrastającej cywilizacyi spostrzegamy liczbę żebraków, we Francyi szczególniej zastanawiającą; albowiem w 32 milionach ludności ogólnej, gdy conajmniej 22,500,000 ich osób klasę nad 5 do 8 sous dziennie wydawać nieśmie winna. Do 5 milionów liczą zaś prawdziwie ubogich a do 3 milionów takich którzy za mizerne nawet niemają zapewnionego ~~do życia~~ do życia fundusu. Dan francyi który dziesiątą część opłaca podatków w całej francyi ~~pobieranych~~ wybieranych tyle miał mnie spokoy i nad wydatkowy w 1826 r. bieżącego że w liczbie 25,311. osób w tymże roku w mieście ~~w~~ zmarłych więcej jak trzykroć ~~więcej~~ wynieciono ze szpitalów na tamtan. Gdy ieszcze był r. a 1813. w francyi, na 530,000. albowiem owczesney ludności liczono do 10285 r. u- bogich. Co do przyczyny zmniejszającej liczbę żebraków i tutejszej niemiecki podaią nierowny rozkład

na-

maiątków, Anglia wprawdzie zdaleka to
większe jak potwierdzaią Gdzie obok bini-
szkowych maiątków napadaią na ogrom
bieniu bogactw ieat pospolitszego prze-
ciania dalej tego dowody, zdaleka tu-
że nietak nie ważą, wzkt ad zamożno-
ści jako zaraz zbytek we wszystkich klasach
prawdziwa ubostwa pomnażaiącego ieat
przyczyna.

publicznie — po Sklepach wystawione — wiadomości rozsyłane.

Dom pracy

Ogólne uwagi. Podług

P. Tenon niegdyś liczba chorych lub wspieranych w paryżu corocznie byta 55341 codziennie, biorąc ludność wówczasową z Nekera dochodzącą do 660000, będzie ich mieć liczba wspieranych do ludności ogólnéy iak 1: 18 2/3. liczba samych chorych z Inwalidami wzięta 20,341, będzie do ludności jak 1: 32 1/2 a nakoniec liczba chorych nayprawdziwsza codzienna 6236 do ludności całéy iak 1: 105 4/5. Stan zdrowia dla miasta bez wątpienia nader smutny. Dość będzie liczbę dzisieyszéy ludności podług spisu prefekta Departamentu Sekwany 705,595 wynoście maiąc przez 105 4/5 wypadnie prawie liczba 6765 348/529 iednakże od 1ego Stycznia 1806 w dzisieyszych znacznie większych Szpitalach, nietrzeźwo chorych nad 3580 co niewątpliwie podwoyć tey liczby, któreyby można bez niebezpieczeństwa Szpitale pełnić. Liczba ta nie iest nawet czwarta częścią chorych, któremi Szpitala w 1813: 15 były zawalone wiadomo albowiem ze okładem 13000 chorych znaydowało się. Stan tedy zdrowia ludu paryzkiego od czasu zaprowadzonéy administracyi Szpitalów znacznie poprawił się.

Rapporta atoli rzetelne Radzie podawane okazuią że śmiertelność w Hôtel-Dieu bywa nayczęściéy umierał albowiem onym 1 na 5 a niekiedy 2 na 9 chorych, w innych zaś Szpitalach 2 z 15. Ogół zmarłych po Szpitalach, w przekroiu biorąc do 4725 rocznie wynosi, że zaś cała śmiertelność w mieście na 20000 corocznie w samych szpitalach czwarta blizko część ludu paryzkiego zgon dla się znayduie. — Jakkolwiek śmiertelność ta iest zastraszaiąca winienem ieszcze dodać że: przeciętnie rocznie w Hôtel-Dieu z 815 znalazłem ich w dwoynasób więcéy, zmarło albowiem samych mężczyzn 4014 a kobiet 3859. — Nędza ta w mieście od 804 do 813 znacznie powiększyła się iakoż ubóstwo w pierwszym na 86,936 głów podawane w ostatnim do 102,806 dosięgło *) Niepotrzeba atoli zdaie się aby ta liczba ubóstwa, była tak widoczną, uderzaiącą bo czynny i przemysłny z rodu mieszkaniec umie ią pokrywać, rzadko całkiem opuszcza się, skarmi, zyska wyżywa, lub kalectwem przechwalanym w przekonaniu wsparcia wygląda, ale iuż to nadrobieniem i nadstawianiem wrodzonéy mu miny dobréy, chędożeniem butów, iuż to przedawaniem piórek do zębów, siarników, igieł drobiazgów, iuż pokazywaniem drobnieyszych sztuk, błaznowstwo po ulicach, iuż nakoniec pochlebstwy, tyraństwem, szarlatanią i t. p. zawsze na grosz godzący, utrzymuie go stara. Gdyby go tylko zadrżanowat uniknął by tedy, ale nie ostatkiem na dziś tylko żyiąc, na pachnidła, pięknéy szydła, kulanke, widowiska ich rzadkie, marnotrawiąc, na nowo potrzebny dawne zabiegi powtarza, a wiekiem, chorobą zastrzeżony dobrowolnie się w kimnie narzuca. Znaczny rzesz się ma po prowincyach, idących np. do Frankfurtu liczne kompanie, la chanté messieurs to iest w imieniu tym żebrzących a zwłaszcza dzieci, jeśli nie na wsiadaniu, lub wysiadaniu, to w przeiezdzie po gościńcach publicznych obstakuiąc zwykły, rzucane niekiedy do powozów kwiatki skoki, maganie koziołków, albo co nayspospolitsza odmawianie po łacinie ręce i nieprzerwanie: modlitwy pańskiéy (z którey wyiąty datem Kopia do 3ch Królów przypadnych należą) Żeby za iednym tym Patrem to sposobem odmawianie Pater tutejszym dotrzeźwiał ich ostatnia prośba: Módlmy się. Pater nosiło się

*) Postrzeżenie to w czasach dzisieyszych uregulowane ze [illegible]

Obacz na Karbet[illegible] I. *)

Lokal wielkiego wschodu była budowana na miejsce dawnego nowicyatu Jezuickiego i Księże Orleańskie były wielkiemi za Mikt. Wrokiem Parlamentu Paryzkiego 6. Sierpnia 1762 z kassacyi wypędzeniu Jezuitów po drugi raz opuścili zabudowania wspomnione w Illicy Dot de Fer. Dziwne wypędzenie ich przyrada na rok 1680 1595. z powodu morderstwa Henryka Trzeciego Króla Francuzkiego.

Coż kolwiek będzie złość ubostwa która przed rewolucyą Hamsfort i Sourey z 19 milionów mieszkańców na dziewięć poddawali, od czasu zniesienia niewoli, poddaństwa, znacznie zmniejszyła się a przynaymniey żebractwo oddzielnym Stanem, rzemiosłem być przestało, i bierze równie inne mniemanie, zamożności i rządności kraiu Niemcy, Włochy, Anglią naymniey tu iest widoczne, kiedy dotąd Polska jeszcze niewyrownywa. Przyczynity się znacznie do tego surowe za Napoleona przeciw żebractwu obostrzenia, których zbawienne skutki dotąd widzieć można —. Nakoniec: dla lepszego poznania rzeczy dotyczącym Statystyke tę karte z 12 obwodów miasta z dwuch kolejnych lat sporządzoną:

1815. liczba zmarłych była	21,549.
1814 zaś	21,779.
między zmarłemi mężczyzn	10,866.
kobiet	10,683.
samobóystw	175.
ciał znalezionych	279.
po domach skończyło	14,460.
po szpitalach świeckich	7,089.
z ospy	190
a w 814	334.
urodziło się	20,182.
zmarło ogółem	21,549.
1816 umarło	19,801.
po domach	12,489.
w szpitalach	7,312.
ciał znaleziono	278.
z ospy	150.
samobóystw	188.
urodziło się płci męzkiey	11,584.
żeńskiey	10,782.
razem	22,366.
utonionych	278.
to iest: mężczyzn	222.
kobiet	56.
1817 zmarło	21,382.
z tych po domach	13,555.
między temi: kobiet	6,956.
ciał znaleziono	276.

Jeśli; Szlifisiejur ijomen tjuom, atjeniat renjom tjuom

D. Wymawianie to powszechne i spiewaiące przypomina mi powtarzaną rozmowę z jednym z członków Instytutu, z powodu cytacyi tamtejszey wprzód (zamiast dlowiem,, jam autem una et principalis causa, czytał: ijam — otem ijuna e principalis kaza:) którem przy podobnym wymawianiu ciągle obstawał, a wszelkie inne jako złe i nieprawe dopóty ogłaszał, dopoki zrobiona przezemnie uwaga, iż i żydzie języki równie pod prawidła swego wymawiania podciągają zwykli, ustawicznie nieodstrzygła.

(IV winny:) ~~Rawicz~~. Śmiertelność z chorób płuc, podług P. Benniston jest następująca: w trzech latach 1816–1818. ~~Kalisz~~ zmarło w tem mieście osób 62447 między któremi z chorób wspomnionych 13728. tj. z zapalenia płuc 1894, z kaszlu 4259, z suchot 6971, a z tychże 664. Ogólna choroba wzięta 1 osoby na 100, zapalenia płuc 1 na 33, katar 1 na 15, suchoty zaś 1 na 9. Na suchoty wiosną zmarło a zatem co 1892, latem 1621, jesienią 1793, zimą 1735. W mieście wiosna dla suchotników była najniebezpieczniejsza. W mieście zresztą na suchoty umiera kobiet więcej o $\frac{1}{13}$ niżli mężczyzn na wsiach zaś jednakowy przybliżony stosunek (zachodzi). do liczenia

16
63
74
80
229

263

(verte) *

(*) Do ark: 42. Konca o Szpitalach. = Lekarze

Lekarzów na rok 1839 wedle urzędowey listy było w Paryżu 1.310 zapisanych. — w 1833 było ich tylko 1090. a w 1836 już 1220, a zatem w przeciągu ostatnich tylko lat trzech liczba ich o (~~200~~) 220 powinna pomnożyć się; jeżeli do tey liczby dodamy tylko 200 ~~ich~~ Officerów Zdrowia czyli lekarzów wojskowych w stolicy zwykle bawiących, summa 1510. praktykujących powinna wynosić 900000. ludności stolicy daje stosunek 1. lekarza na 596. głów. w Departamentach w ogóle wedle spisów statystycznych wypada na 1000. mieszkańców 1. lekarz. Lekarz mówi z rozwagą wydaje się prawie zawsze przeciwny [illegible] alboviem, pokarpnych, Scarlatinach jakuszy. Liczba ich nie jest [illegible] stała, ale zmienna podług [illegible] Dobrze.

na Dworze [illegible] Dziś [illegible] Francyi w stanie, [illegible] Brunet [illegible] może

W Stanie zdrowia ogólnego, w 1828 roku zmarło w Paryżu 24299. osób, o 1058 więcej niż w 1827. Między temi mężczyzn 11430, a kobiet 12859. Do Chorób zmarło:

na Suchoty mężczyzn 1133, kobiet 1526. Przypadły u mężczyzn między 20 a 25 a u kobiet zwykle między 15 a 45. rokiem życia. Na katary płuc mężczyzn 688 a kobiet 851. w wieku od 50 do 90 lat. Zniczytowienie żołądka mężczyzn 922 kobiet 1124. Zapalenia kiszek 1018 mężczyzn a 1122 kobiet, choroby te najczęściej pierwszych dróg strawnych dla dzieci były zgubne. — Zapalenia błony brzusznej (Peritonitis) m. 141. k. 407. — Zapalenie mózgu 234. m i 206. k, i to u mężczyzn w wieku dziecinnym a u kobiet zaś między 15 a 70. rokiem. Zapalenie płuc 1042 m, 1169. k. — Apoplexia 477 m i 430. k. — Skiri, rak, gangrena 174. m i 541. k. — Serca rozszerzenie czyli aneurisma 223. m i 286 k. — Co do samychże Gorączek wedle oryginalnego wyobrażenia Systemu francuskiego (t. j.) na Gorączkę mózgu Fievre Cérébrale 339 m i 340. k. a która bywa w pierwszych sześciu latach życia bezwładna, bezwiedna bądź powolna. Gorączka Nerveuse, Ataxique 97. m i 95 k. Gastrica adynamique (Nerwowa, Zgnilna) Ataxique, Adynamique 187. m i 186. k. rachować zaiste wielce wątpliwy wobec ogólnej umieralności; zdaniem tych iż od czasu spomnionych zwolenników nauki Brussego, niemało chorób z tej klassy pod nazwą zapalenia (Phlegmasiae) pod nieprawnie zwanych (Pseudoinflamatio) podciągniono. Toż samo rozumiałbym o Gorączkach których Rapport Rady 65 m. i 54 jedynie obejmuje; co wobec ludności, umiera-

kobiet

nosci powyższey i stanowi Konstytucyi Kraiowey zaykle przywiązuią na naymniejszą uwagę
ważną niezdatności, tym bardziey że dołączono ieszcze
ii nayrzadszey słabey powyższa Ordynacyia
15 rokiem wieku. —

Naymniejsza powziąść można wiadomość co do
chorob dzieci, z tak na Konwulsye zmarło
chłopców 889, dziewcząt 852. z to przed czwar-
tym rokiem. Na zęby 154. c. i 161. dziewcząt
na Wymioty 120 chłopców i 202. d. Cyna wzięła
85. ch. 35. dz. Przekaszel czyli Kokluż 78. c. 82. d.
Zapalenie krtania czyli Chrypka (Croup) 77. c
i 75 d. Urodzitowie niezyjących dzieci 682. c. i 564.
d. a zmarło po niemowlęcia miesiąca
wszych trech miesiącach. 215. chłopców 298. dziewcząt.

Ostrożność nakoniec nayważnieysza powyższego
stroby zdrowia czyni opuszczona klassa przy-
padko wypadków śmierci. tak ta popolitey
ie niemasz dnia żeby o niey niesłyszano,
sprowadzenie budowt ież przez lekko-
myślność rzemieślników niezabiera; wypinaniem,
zawieszanie gdzie bądź, rannych rozstawan owadek
koi w roani z charakterem ludu cmiętcy daiąca
ież niesprzątą ludzi, iakoż drążek grubości rz-
ki pod pion postawiony, dotem obrzucony cokolwiek
gorą sznurkiem do podobnieyszey poprzeczki
ny drzewki; nieraz całe na piętra stano-
wi rozstawanie, zasada zawalenia poruszeniem
wszystkich a które ieszcze nieraz padłszy
o kalectwo lub śmierć przyprawia,
rannych świadkiem bytem podobnych przypadków,
runiony drążek w Pałacu roku 1818, wszystkich
robotników z wysokości trzeciego piętra na
i przekładnych stoiących ieżeli uważnieyszych ?

zmarło po Szpitalach . . . . . 7827.
ospa wzięta . . . . . 486.
Samobóystw. . 3/14. . . . . 197.

Jeżeli przypuścimy ze spotowa ubonianych bydź zwykłey woli, wypada z tąd samobóystw na rok 1817 do 335 ~~tu~~, a zatem więcey iako po 6 osób na tydzień. W latach 1808. 9. 10. śmierci podobnych liczono na rok tylko 50 do 55, odtąd zaś ta liczba zwłaszcza od 812 coraz bardziey zwiększa. — Kobiet w ogóle więcey umiera po szpitalach mężczyzn zaś po lazarettach. — Między Chorobami panuiącemi iako w kraju kamieni do pospolitych iako ta wspomnienie zaziębienia & wilgoci pochodzące do zwyczaynych należy. Do czego przy klimatu nędza ludu mieszkań urządzenie wyżey wspomniane nakłonia w nadziei łagodnego nieba, mniey dba w ubraniu się ciepłym skwapliwość, przydzey tu na zaziębienie, iako u nas w ostrzeyszym lecz suchym powietrzu narazić mogące pobierane bydź winny. E Co do leczenia samego, iako w Londynie medycyna czynna f. activa f. iako tu znowu bierna f. passiva przemaga. Obiedwie się do wspomnienia względnie rozmaitego sposobu życia mieszkańców. Że zaś śmiertelność w obu przypadkach zawsze niemal równe, niemożna tedy, iak tylko nayczystsze tolerowaney wyznawców Sztuki zaleca. —

Między Chorobami panuiącemi Skutki zdrowia D

Mężczyzn lubo mniey teraz iako niegdyś przeciwności doznaie, wszelako mało kto udowodnione dla niepewnych szuka środki, tym bardziey że ich magnetyzmu przydomek Szarlatanerya postarema łatwo wzbudza. — Dobry lekarzy tuteyszych nayliepsza dowód powołanie iest ich wzięcie. — Lubo wiek złoty prawdziwych lekarskiey za upadkiem Cesarstwa śmienio dobry Lekarzow Doktorów

Sprzęty koronne po Kazimierzu III. tu przybyłe nie odbiły się
co do Berła zaginione. Miecz Damy [illegible] nieistniejący
ich do [illegible] obwieszczeniem zaledwo [illegible] pamiątkę
[illegible] na tymże [illegible] Bądź [illegible] Gdy [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Jemu to Głos Pana pobudził
i wkrótce Mieszka
na pamiątkę
nowe
które
nieszczęście.

w do wewnętrznego stanu

zaledwo wyjątkowy, reszta po krakowskim wygląda, ni Stolicy godna.
Nárzędzie ich kościół katedralny: Panny Maryi, Notre Dame
pierwsze zajmuje miejsce; pomnik religijny, iden z największych
i piękniejszych nietylko w Stolicy ale i całym Chrześciaństwie.
Budowa w smaku starodawnym bazylike włoskich arabeska, w którym
kapliczki za Cesarza Walentyniana (jak francuzi powiadają) Stefana ancy pod Robertem po-
bożnym 1018 rozpoczęta; a po pożarze XII. dopiero wieża ukończona.
Znalezione pod czas brania grobów 1711 pomniki: (Ob. Muzeum Pomników)
bogom pogańskim poświęcone, domyślać się każą że mieszkańcy owczesni
nawróceni opowiadaniem Dyonizego St. rzucając bałwochwalstwo na zwaliskach
starey dawnych nowe Chrześciań stawiali. Szyldebert syn Klodowika
w 522 nadał mu imię dzisieysze; owczesny jego wspaniałość i bogactwa
Gregorz de Tours opisał. — Dziwna się podanie które między ludem kra-
kowskim o starodawnym kościołku Św. Wojciecha w pośród rynku Stoią-
cym utrzymuje się, iakoby dla bogiem na pałacu stoiącym zalewanych miał
bydź stawiany, to za samo o tym gmachu i tu znalezieniu późniejsze
atoli badania błędnym to okazały. — Budowa jego w kroju łacińskim
na 120 ogromnych postaci wznosi się środek zaś na pod-
wyższym ich rzędzie spoczywa; długi 65, szeroki 24 a wysoki 17
okładem sążni. Przód ku wschodowi na plac pomnieyszy Panien
obrócony; portyk o trzech wklęsłych staroświeckich bramach szero-
kość podcienia 120 stóp obszerna, napełnia rzeźba szczególnieyszego
(smaku i
dłuta, które rzeźba czasu pożerającą czarnością powłokę szy, tak tych
i całey nawet budowę nieprzeźrzałą zgrzybiałością nacechowała. Nad
bramami, wzdłuż całego podcienia, idzie pierwsza galerya na stupach
Stopniowanych między któremi przed wiekami 28 posągów królów
francuskich znajdowało się; po nad bramami skrzydłami wznoszą się
dwie ogromne dwie ogromne czworograniaste wieże, na 204 stóp
wysokie, w każdey ścianie po 40 stóp mające, na szczyt prowa-
dzi 389 schodów kamiennych kręconych, w potrzebnej otwartych szyb-
miasto, i okolice naylepiey widzieć można. — Pomiędzy drzwonami
Emanuel 32 milliers ważący pokazuje; uroczystości i obrzędki
znakomitsze pozostałe (ktore) Bazyliszkowe dziwnych podobnie iak nasze nieprzewyższony
Zygmunt po krakowie zapowiada. Z wieżek między wieżami dwie
okazałe utrzymują galerye, na stupach gotyckich wsparte. Liczne
sklepienia kamienne łukami rzucanemi skarpowane, trzy
z reszta ma w okół galerye, które nietylko dogodne wygodze-
nie widzącym nad iego całością ale i do sprowadzania licznemi
ścieki i wód ustrzeże. Cała budowa z ciosów kamiennych, żyj-
sem i żelazem wiązanych, pokrycie na więzaniach z drzewa
kasztanowego z blach otwieranych, wysokość pokrycia 30, podłu-
gu 37, długości 356, szerokości zaś w krzyżu stóp 54. Wewnątrz
w środzie środkowey, najpyszniejszy ku wielkiemu ołtarzowi wi-
dok. Środek na podwyższym i ogromnym stopniowaniu ma w
okół galerye ku wygodzie odwiedzających stacyą, na zewnątrz
zaś kaplicek dwadzieścia pustych 45. Ozdoby dzisiay całe do gło-
wnego ołtarza i Nat ograniczone, reszta iak we wszystkich kościo-
łach paryzkich pusta, a i te za Napoleona zrobione, piękne
ogrodzenie żelazne czyli krata potrzebowana w 809 robiona.

Od Szyldeberta idąc do Filipa Augusta.

Starożytność jakiegoś pańskiego (Francuzi) od opowiadania przez 2 z protestantami wiary zajęty
wyprowadzenia; ustalenie jednak nazwiska Religii chrześciańskiej we francuzkiej w Kościele drugiem Episkopalnym
Galów, Gallikańskiem. I dysputy w tem
cem kościele być Biskupiego Paryzkiem. Narady
tron dzikiej w tym kościele prowadzone być zarazem z przeła-
dowaniem wyznawców wiary dawnej bez uważania
od tej epoki najokropniejsze nieszczęścia
wojny stale domowe jako zagraniczne, i rzadko znalezł
kraj któryby wyjęty doznał, okropności wojny jak Francya
mowy i porozy i nigdy z tego zwodu jako Francya.
Ceremoniałem gallikańskiem niemniej
Mszą gallikańską, nazwanie taki obrzęd i stała
jakiejś trzymały Kościoły we francyi
przed Pepinem, synem tegoż Karolem Wiel-
kiem. Ci dwaj panujący wprowadzili pierwsi
Rzymski, Mszał Gregoryański do kraju; przed
tą zaś epoką Kościół jako Gallikański miał swą
własną liturgią, to taką jaka od pierwszych
apostołów pochodzi. Swobody Kościoła
gallikańskiego czyli Wolności les libertés
de l'Eglise gallicane nie odznaczają się
pełny niepodległości Kościoła francuzkiego Rzym-
skiemu (stolicy apostolskiej) jako tylko zwykły formal-
ności szczególne, zachowywanie kanonów pierwszych wie-
ków (: wieku :) Kościoła Chrześciańskiego, niezależnych
które od późniejszych papieży lub
rzemieślników władzy powstały, niemyślnych zdarzeń

Kościoła

Świata w postanowieniach, ani
Władzy w rzeczach duchownych
nad Królami (w przyznaniu) Pierwsza zasada do
Wolności na Zgromadzeniu Stanu 1682. roku
Duchowieństwo Francuzkie objawiło, a po-
twierdzenie jak wiadomo na znakomitą prowincją
Bossuet napisał.
=Na czele tych=
swojej niepodległości Papieskiej władzy Króla
Świata Francuzkiego przypada w roku 1438 jako
roku zawarty Pragmatyczny między Papieżem a Królem francuzkim Sankcyi; uz-
nanie jawne owych Wolności ich ustalenie i rozsze-
rzenie w roku 1681. pod imieniem: Declaratio pro-
positionis Cleri Gallicani ogłoszono,
na co spochwalę jeden z najsławniejszych
mężów Kościoła Katolickiego we Francyi
Bossuet napisał. Powodem do tej czynności
było zajście między Innocentym XII. Królem Ludwikiem XIV.
dawnego używaj. la Regale (Królewszczyzna)
zwanego w czasie wakujących Biskupstw, niższe po-
sady duchowne obsadzał a Innocentym XI. Który
nominacyi zatwierdzać nie chciał ale nawet
mianych Plebanów z Królewskich prowincyi pozwów wolę Francuzkiego
nawrócić. Zwołane z tego powodu Duchowieństwo do Paryża na spra-
wy Rządu, wymogło na Papieżu owe cztery wspomnione Zasady
które opiewają: że Papież władzy swoich do rzeczy duchow-
nych (Spektor) że władza ta co do świeckich spraw nieprzeciwnie
nie może. Potrzecie: że władza ta przez prawa Kościel-
ne niemniej zbory Kościelne ograniczona i modyfikowana będzie
może i Nakoniec że Wyroki papieżów niemylne będą bez względu

upada: Bossueta wspomnionego, nadto Bourdaloue, Massylona, Fenelona, Flechiero ~~itp~~ innych
mąż acbe ~~innych~~; po upadku Kościoła
katolickiego po ~~Rewolucyi~~ wybuchnieniu Rewolucyi fran-
cuzkiey, upadło zarazem wszystko co do nauk kościel-
nych lub duchownych należało ~~tak dalece że mienie~~
Restauracya ~~przez~~ Napoleona zaprowadzona
natychmiast ~~po~~ Klasztorów skasowano, ~~dobra~~ mienie
i ~~Duchu~~ Xięży uznano, dobra skonfiskowano,
Szkoły Duchowne, Seminarya zniesiono pobrano,
przemiany kano lub na inne
przeznaczenia obrócono, upadła tymczasowo i wymo-
wa Kościoła tak dalece że mimo Restauracya
Kościoła katolickiego przez Napoleona sprowadzona
dawne światło, krasomowstwo Kazalne zaledwo
dwóch zaraz po nie ~~zaraz~~ ~~liczyć~~ mężów w Epoce dzisiey-
szey przytoczyć może Mężów ~~z~~ liberalnością
zarazem i moderacyą Chrześciańska zna komitych
stoicyi X. Gregoire i Kardynała Maury
(: ~~w 1810~~ wydawca ~~Dzisiejszego~~ dzieła w 1810. r. O krasno-
mowstwie Kazalnym :). Restauracya wspomniona
nastąpiła po zapadłey umowie Konkordatem zwaney
która Napoleon ~~Cesarz~~ jako Pierwszy Kon-
czas Konsul Rz. Francuzkiey z Piusem VII.
był zawarł. — Po upadku Napoleona za
powrotem na Tron Burbonów stany w 1817. r.
nastał Konkordat, z ktorem na korzyść nie ~~kraju~~ nie tak
jako zaraz Stolicy Apostolskiey i indultu dawnej
Duchowieństwa utrzono, wstąpienie na X tron
Karola X. nierównie rozleglejsze nadzieje i pokoiwały
lepsze dla Duchowieństwa i Rządu korzyści i znaczenie,
~~zaprowadzono szkoły~~ otwierano Seminarya; przytym zakładano kla-
sztory, wprowadzono Jezuitów, ~~Kapucynów itd.~~ ~~tym~~
~~nadzieje~~

mawowano nadmiarę (mawowano) nad ujurzmieniem cuny-
stow, upowszechnieniem fawatyzmu, (zapomnięno) zgubiono
granie przyzwoitości, kmieconoć nawet rozsądku
stowem wpadły w drugą ostatecznoś
(zgotowano) przeciwną rewolucyjnéy, ~~ległe wpadły~~
~~w wynaturzenie~~ pociągnęło i tamte re-
formę która (jak wszyscy) rozumie ich jak znoté-
ktorów zgubiła.....

Vta oręle (ciż w Apokalipsie czytamy:) —

© Kor

† Henryka Walezyusza, na wiernoie w obecnoiu posłów polskich złożona. Za czasów rewolucyi francuzkiey świątynia Rozumu, Temple de la Raison nazwany, niebawem był świadkiem nierozumu wielkiego, skoków, tańców i tym podobnych odbywanych. W 1804. Pius VII. dnia 3. grudnia Napoleonowi z Józefiną Cesarzowa dawał tu ślub kościelny; w tymże następnie jego Koronowania udzielano. Tu Napoleon mieszk. Cesar. odbywał, Pismo stoli Święte i to w Starozakonnym języku na którem jako Biblia [illegible] Kościoł Powszechny przyjął, w Rzymie zawsze przechowywane i P. Walezy tu pomnik

piero na zycz. dla
rannych P. Latyn
skiego 1839. r.
Dwie kwasje
objaśnione.
Radca.

Literatur Kommunikat 2
Wiersz XI. Jedny uwagi
powszechnego potrzebne, tyczą
ące się do Księgi albo Ksiąg tłomaczenia
słow francuzkich zdania sposobem tłomaczenia de texte
du Vaere albo jakiego by radca, przy-
kładu dać miał, mnie tylko wiadomo z
wiadomością, ludzi którym przeznaczenie
języka mamy wiadomą, za dni k-

Ten; stała za drewniane ze mowniczami aczyby kupienie rzeźba,
przybrane. Do piękności szczególnych natenczas grupa w ołtarzu i osm
po bokach obrazów; grono ukrzyżowanie Dzieciątko ze krzyża zmar-
wstanie białego; Korara, Maryja z rozciągnionemi rękami i wzniesionemi
ku niebiosy oczy, wzorem iest matki z głębokim żalem i piękności
przeciętej; na tonie iey wsparta głowa nayświętszych zwłok, których
ręka aniol w uklęknieniu ubiywa, drugi zaś koronę trzyma cierniowe
od tyłu krzyże za zarzuconey chustce dopełnia całość pięknej grupy dzieła
sławnego Coustou starszego. Roboty klęczących po bokach Ludwika XIII i XIV
iako część oddaiących się Regentki Coustou i Coyzevox. Osm wielkich obrazów
płótna narodowego są: Zwiastowanie przez Hablé. Magnificat dzieło
młodszego Jouvenet, ręka lewa sparaliżowana pracy robione. Narodzenia
P. Champaigne i Trzech Królów przez Lafosse, po drugiey zaś
stronie Maryja zdrzicieli w Kościele i Ucieczka do Egipta przez S.
Boulogne. Wyżéj przez P. Champaigne nakoniec Wniebowzięcie
przez Coypel. Na zewnętrzney stronie chóru od strony
ołtarza, Nawrócenie barbarzyńskich czasów Setaki, świadectwo, iest to
wysokorzeźba a. 1531, Janowi Kairi; Bouthelier przypisywana,
do Tajemnic zakonu Krzyżaków. Co do okien nakoniec ważniejsze
w krzyżu Kościoła, wokształcie róży na 40 stóp wielkie, barw
pysznych, dzieło Piotra Levet. — Rozwód ten pamiętny Przyjęcia Henryka
Św. Madeleine Kościołek S. Magdaleny z 1690, w Kopa
stawiony wiszący dogadza pysznie, widok miasta od Sekwany
malowaniu; niż wartości wewnętrznej [S. Philipe
du Roule, S. Filipa na przedmieściu Roule 1784 podług
wyobrażenia Szalgrena zdatny, budowy nayświeższey ze wszystkich
paryzkich Kościołów; gdyby go tylko z tupia ozdoby Kolumn
drewnianych nieszpeciła; iest to pomnik niewielki, w prostocie
i smaku dawnych świątyń, portyk o 4 kolumnach porządku
dorycznego rzymskiego z pełnikiem trójwęgłowym, wzbogacony
ozdobiony. Wewnątrz śpiewanie jonickie oddziela wzrokiem środek
Kościoła. — [S. Roch, za Ludwika XIV w miejscu dawniejszego
budowany. Lemercier i Robert de Cotté budowali. Portal ogłu
obramie w ulicy S. Honoré, wznosi się na kilkunastu schodach
do 4 porządków mieszanym Doryckim i Korynckim ze frontonem, wew-
rzętrz budowa Doryckiego ze ozdobami teatralnemi. Uderzenie wielkiego
ołtarza przybite w trzy następne prowadzi Kaplice. W krzyżu dwa Obrazy
w ołtarzach iedne zalnieyszych kościołów w Polsce: Spowiadanie
S. Dyonizego i Uzdrowienie gorączkowych za sprawą Genowefy Si piew-
szy przez Vien drugi Doyen, i w owym uwaga i podziwienie
a wtamtym cierpienia Sztuka (1733) dzielnych paryzian, hańbie oddane.
Pogrzeby wielkiego Korneta, Mauperluis, obok Stodzieja, słynącego Mię-
narda malarza i Kliwey Deskowiers tu spoczęły. Lecz nie dosyć na
tym winniśmy wzmiankę uczynienia, ważniejszy dla nas pamięci
mężowi, którego pobożność współziomków przez modły i jałmużnę
zmarłemu na ziemi wolnych Polaków, obrońcy swobód narodowych Kościuszce
w 1817 do wyprawienia. — [S. Germana (l'Auxerrois) niegdyś parafy
przyległego Luwru, przez Hyldeberta i Ultrogota pierwotnie miał
bydź wzbudzanym. Portal [illegible] dzisiejszy staro świecki z 1435 długa Stauny

(na kartce obok = 43.)

I. Paweł Scarron, Autor
Lot. - Le Poste de Lyon

starożytności badacz Caylus, poeta Malherbe, Dacier ze swoją
małżonką, Coypel, Stella malarze znakomitki, rzeźbiarze nakoniec
Coyzevox tu złożeni. ✝ [St. Eustache kościół S. Eustachego, gmach dawny i dziwa-
czney bryły, pamiątkę rozmaitych czasów: Corberta, Voiture
vaugelas etc.

Saint Gervais, świeży i czysty pięknym frontonem za Ludwika XIII.
przez Jakoba Debrosses stawiany; wysoki 26 sążni-
wa gotyckiego gmachu, użytym potrzebnym porządkiem budowania
szczęśliwie zastąpiona i ozdobiona; dolem ośm stopni doryckich, na
kowanych na cokole rozniesionym spoczywa, środkowe nieco wystaią
towarzyszone zbytek postaskostawami, góra zaś frontonem trój-
węgłowym, porządek jonicki w tymże planie środek, cztery nako
nie kolumny Korynthki z czelnikiem po kolistym szrzyt po-
mnie. Tak rzadka budowa w niczem stanął piramidę, zgodnie i
w smaku lepszym wykonana pojrzą patrzących i podoba-
oko lubo zawsze zostawia życzenie lepszego nam widoku, ile że
portalicz ulicy niemal całkiem zastonionej. [St. Sulpice S.
Sulpicyuszy przed laty bogactw pełny, za Anny Austryaczki
zaczęty 1733 skończony. Okazałe podcienie na stopniach rozkwa
nych dzieł Servandonieg. Fasata ma 64 sążnie, porządku
mieszanego, Dorysk z Jonickiemi po bokach portyka w wierze nieste nieodbu-
czone dzwie organowej widok dają, osadzone w nich telegrafy po
rzeczy niemców pisanie, południowy zaś Włoch strzeże. [St. Etienne
linia południka ze podpisem Kławdego Langlois, na posadzce kościo-
la wytknięta z piramidą po swéj jako Gnomon astronomiczny
przez Monnier, uwagi godną. [Dawne opactwo S. Germana
Saint Germain des Près w N. 543 na rozwalinach (jak mówią)
Trzy Szyldeberta Królów i wielkich Francyi mężów zakładane, sławne niegdyś wiekiem gro-
pośród bami bogato uposażone, dziś
Panteonu puste, próżne tylko gdzie zwłoszystkiego ogołocone przedstawia.
jeden z nay- nadgrobek Jana Kazimierza (✝) Króla polskiego, w czasie rewolucyi
dawniejszych z niego tu przeniesiony, nietadzie muzeum (jak wspo-
gdzie około nieśmy spoczywa. [Kaplica S. Mikołaja przy Szpitalu
1221. miał Beaujon przez budowniczego Girardin 1780 stawiana, zdo-
być zakład- con a smakiem dobrym i piękności ozdoby, do płodów ostatniejszych
wym pamią- budownictwa francuskiego należy. kościół Ewangielików
tny grobami w ulicy S. Honoré za kościoła katolickiego l'Oratoire przerobiony
wiela sławnych Lemercier 1621 stawiany, w ogólności na regularność
mężów, Per- kształt i dobra proporcya chwalebne. W kościele tym P.
rault, Ma- Harrow papieżem protestantów od Napoleona nazywany
lan le Tuer, jako zawsze tam chowany. Trzy nakoniec sz. Mozeray historyograf
Jan Racine ta niedawnych. (: kościół Marye Magdaleny, ozdobny ołtarz
Pascal, Four- Po upadku dawnych za rewolucyi ojcami i powszechny
neron itp. kościołów zniszczeniu, nowy stan rzeczy niemało przysłużył do
tu spoczy- usunienia zbytnich w obrzędach powierzchowności i otworzenia
wają. świątyń w duchu prawdy i prostoty pierwszych chrześcian.
Bo jako przodku zwierzchność Spółczesna poznała ważność religii
i pewien stopień powierzchowności kościelnéy na umysł ludu
zawsze wpływ mieć mogący za potrzebny uznała niebawem
mieszano otworzyć kościoły, zaniedbane ołtarze, sługi bożych upo-

(✝) O Janie Kazimierzu jego Opacie i Klymolacu polskiéj pomieni pora-
stałych obcach i wygnaniu Ludu. Rok 47 № 50. str. 395.

Strona

od restauracyi katolicyzmu 1801.

*). Niechęć i uprzedzenia panują duchowieństwa dotąd ujrzeć od czasów rewolucyjnych miasta. Lubo przed Napoleonem nigdzie za cesarstwa jego gorzej niż gdzie i to w dalszych ustronnych miasta, a dziś już w ludniejszych ośrodkach miasta niższy zaopatrzenia można, nigdy jednak bez szemrania złośliwego pospolstwa nie przejdą i wiele zawsze uchronienia wiązanie. Wiadoma scena z Szpitalnych nawet publicznych umieszczenia jakiś zaledwo nowa mężczyzn jeden z Kapucynów wciągnąć; po zakazaniu za Ludwika XVIII. czy zaraz po Klasztorów, wpuszczeniu na miasto, Kapucyn przez odwiedzeniu i zajęte pospolstwo obszczerzony, po tych obelgach i szarpaniu zaledwo tylko przez jednego z przechodzących ocalony bez zostać; a na to Słowa: Ecce Modele Ecce to Modele (Oto jest Wzór) killkokrotnie powtarzanych, po przeciwnie przeciwko go. Zajęty ci one do Pawnego z Malowań chorób Kapucyńskich Malarza Carlet w Rzymie bawiącego, które tak jaskrawie przez Hogarta Angielskiego tabiety i za nas upowszechnione...

W 1839 zasiowy Nowe dano-
okno z Skiet kolorowych
w kroniele S. Germana l'Auxerrois,
przedstawiające Męki pańskie zaczynając
od Męki aż do Ukrzyżowania
iest to nakład wzięty z Obrei na my-
ślenie w Paryżu ~~[illegible]~~ z ka-
plicy Królewskiej ~~[illegible]~~ ze St Chapelle my
ślenie z pracia bez daty. — Resztę mate-
wań za wiele szkód czynią z Kościoła
Notre Dame, z Miniatur: Chorągwi
czynią Krzyż Ribl miedzy i zarzucają
my Konam. — a do Kościoła
do P. Didron. — Rysunki S. Lassus
Kłóm zasadnie robotę Skła Krzyżowat

Czesi ~~atoli~~ wszechmocnego w duchu prawdy i prostoty zaskoczyła nadużyciami duchowieństwa nie prawdziwe, obostrzyła wpływ na interes powszechny lub prywatny, całkiem do prawidłowiany S. nienależny. Znieśmo takie przywileje szczególne i dzisiejszy jako źródło niewyczerpanych nędzy obywatelami zatargi i na takich dopiero zasadach Religią Chrześciańską za panowania ogłoszono. — Gdyby ktoś nagle ~~ktoś~~ z Kraju extra katolickiego na tatry ~~poprowadzony był~~ sze na wzgórze ~~[illegible]~~ nietatwo wielkość różnicy przyjść by zdołał. Msza przed wielkim ołtarzem w kościele ostatnim, w cichości największy odprawiana całą dostatecznie czci najuroczystszego bywa zwykła oznaką. — Wszelkie parady kościelne, pobożne, w obrzędzie świętym odbywane, bardzo otwierać zwykły Szwajcary, do nich należy porządek i karność mieszczan. Duchowieństwo tutaj ubogie, nieliczne, śpiewem naprzemiany obok huczącego wtóru na Organie z serpanu odbywanym całą w narodowych nabożeństwach harmonią P. Kościelnemu stanowi. Wszakże nabożeństw rozdawać — zwykli duchowieństwo znaczki czyli medaliki Mercau zwane jako dowód bytności ich do odbierania należytości żądane, rodzaj niedowiarstwa zdaniem moim dosyć śmieszny i niesmaczny. — Ławki, organy, nagrobki, liczne światła, różańce białe Alp całkiem tu nieznane. — Brak ławek stołki stoma wypłatane gorąco[illegible] sprzęt arcy pospolity w parafiach zastępuje, które podług taxy szczególny par Mr. les vicaires generaux zatwierdzony w kościele przy bitej urzędowej pobierowi dodaje, na modlitwę najmniej opłata od 1 do 4 sous bydź może podług tego: gdzie i kiedy skruha kogo zawiedzie, czy na przed wielki ołtarz, ambonę, na wieczór. Etc. o stołkach wspomniałem równie urzędownie ze świeczkami ex voto paleniu dzieci się można obeszło lub wymiar ofiarny świeczki ani odmienia. Niewiele atoli w tej nowości paryzian skwapliwych widziałem, i owszem wzgardy i gniewu [illegible] celem bywać zwykły, przypominam sobie jednego z nich którego piorunu w wyrażeniach nań miotane zaledwo przypomnieniem do kraju jego stosownym: lepiej że świeczki palą jak ludzi, w którym potrafiłem. — Tym co tak wiele na powierzchowności kościelnej budują, na nią spoglądają w miarę dobroci żyjących tym paryżu odwiedzili, bardzo ich mało tu znajdą, a ludna katolicka lepszy w miarę dobroci i mowy prawie nierównie lepszy zdobycz od tylu innych mieszkańców Stolic europejskich nawet miejscowych a z Rzymem więcej z pogańskich, że Neapol wspomnę.... Ztąd stałym nagana, zarzut wielkim ogólnym czyniony, który niepóźnemu zadosyć tej prawdy. Koniecznie chciałby w zapomnieniu dawne winy ewangelii; Opinię raz upadłe nietatwo powstaniu. Zdarzony za mnie wypadek najlepiej to okaże: Pewien księgarz ogłosił był nowe wydanie dzieł Woltera, niebacząc wierzchność duchowną, powstałe, uwoli się piorunami to z ambon to w okólnikach na przeciwne wymierzonych, wyrwany do odpowiedzi przemysł, niedzielnej wzajemnie powiększa, obwieszcza, tyleż groźnie lud jurzy i tak z siebie niechętny *) odbiera nowy: dziwnieszy

*) Kościoły na Kantce = ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

popęd do lektury [i dobrych] pcha nieda każdego obojętnych rzuca się do kafina wyczerpuje wszystkie po 3 klepaki exemplarze, wszelkie wydania pisze o belgi, drukuje i otrzywia wstydem porzuconiki, z nimi godności nieuwagę. — Lud klaty nagle wyszedł z nieska i zamnoży lud barzliwy, który zdolny był wpysztko — zniewarzyć, wyuwać, nie zezi podobne byli prowadzon drogą ? — Za czym się stanęło ? oto: wyjątkowe powszechne fakt wygorowało, że siedmiu po sobie nowych wydań dzieła w przeciągu lat 3 (1817–1819) stało się. uszłe powodem *). — Wznowiona procesya publiczna na Boże ciało nie dobrze dla kościoła nieprzyniosła, iak przedko autem przemysła nieraz nabożeństwo stała się w naymie o kien, bat konow, widzień itp. Gorzey wypadło z Pasterka, bo ta rozpus tylko dogodziła; nabożeństwo, w nocy odbywane, w mieście tak ładnym, tyle zbytka, rozpustie ubiegłym, tyla przy bystrów wyzna niach bliskim, czymby byli mogła każdy z tatwo się poznać dosye iest odwiedzić Szpiedzki. Za [illegible] kościoł se Rocha, by o tak smutney prawdzie, mimo czujne policyi oko przekonać. Niebyłoby to lepiey, zwiększym dobrem kościoła, obyczaiów, zaro na zawsze, wszelkie podobne obchody, ieżeli nie uchylić do przynaymniey do dziennych godzin to tylko w przybyt kach Boga poświęconych, ograniczyć ? — Dwoiakie zwyczaie między ludem francuskim w nayuyższym stopniu panuią spuszczność, miłodzieś za wolno, będziwość za surowo myślącym; nie albowiem ta pospolitszego iako mówią liberty a padrowana głowa fanatyzmem przeiętą, i ieżeli pierwszy wszystko rad równa znosi. to drugi w tenzi sam czas niczego nieszanuje, wszystko bez wyiątku uprzedzeniom nayoziększym poświęca gotowy; intoleranuja w stolicy poniekąd przykta mina w wielkiey dotąd po kraiu utrzymuie się mocy, i wmiar postawania ich ku południowey Francyi coraz widoczniyszą, wieku nawet świeżo (wiosna 1815 r. do 1830 r.) den krwawych mi dzy iednego Cyca dziećmi stała się przyczyną. Co za paryża na resztę kraiu wpływ, naymyślnieyszych zgoła wnio stów uniknąć nigdy nie potrafiąc. —

Nabożeństwa zaślubne niemniey proste; po dopełnieniu ustaw prawem przepisanych, winni iak przy urodzeniu bez naymnieyszych oznak zbytku i przesytku, świadek wzywany z wyższey klasy obywatelskiey cześć odprawienia bydź, i ieżeli gdzie to na weselenie. Wieczny odpoczynek ciała spełnia. Zachodzi wprzód śmiertelnego, a przed mogiłę to iest pożegnanie więcej para lub kilka żałobnych pojazdów: msza za mod nie przyiaciół lub rodziny zgromadzona, czasem żałosna i dow mentarz, o to iest wszystko co o pogrzebach pogańskich powiedzieć można. Nagannie i czysto szkodliwe ciał wystaw nie zniesiono. — Dla dogodności mieszkańców iest nowe na wet dozwolone pogrzebowe wszystkim chowaniem ciał za trudnienie do którego karawanu, powozy czarne, uderzenie wdzwon itp., na koniu i podemcy ich rządowi opłacaniu. —

*) A mesure que la philosophie fait des progrès, le sot duplie ses efforts pour établir l'Empire des préjugés....

1 Towarzystwo pogrzebowe, l'entreprise des inhumations. Opodatek wzięto z przepisów rządowych mocą których wszelkie czynności stanu duchownego w obrzędzie pogrzebu odbywać się mogą. Wszystko co tylko się tycze ciał zmarłych bądź w wynoszeniu do kościoła bądź na cmentarz równie jak pogrzebania samego do Proboszczów należy. Mary, katafalki, karawany i inne karety żałobne, równie jak całuny, zapomogi, trumny, obrus nakrycie tylko do smutnego obrzędu należące może bywa przez towarzystwo zadatkowane. pożyczane. Oltarz deski zbite lub cynowe, machonowe, worki trumny, Odziewadło zpiół tkana czarnego lub Całuny axamitne, szyte, łzami srebrnemi nabiane, dobór nawet zapomogi razem z to w wielkiej składach niedzieli rozkazu lub woli, cen zapomnienia wedle których kto, czego lub które zamarłego pochowali. Trudnić się mogą wyrabianiem krzyżów pogrzebania, piór balsamowania ciał zmarłych, ma wprawdzie taxy pewne na wszystko jurastolle wynagrodzenie, nie to przecież nieprzekłada aby zbytkom dogadzając dobre nad taxy wydanie sobie nieżądało, tam pogrzeb bez nabożeństwa kościelnego od 36 franków do 6 i 10 fr. jeżeli franków jednej kontrowali tu może, wtenczas to z dwadzieścia i więcej Landar czarnych

parad owem, a do tego (zapasów) okazałych, w ka-
ży, pióra, drogiego stroju zaopatrzona do kara-
wana zaopatrzonej. Cóż (co niemiara) ma iść z ubóstwem
opatrzeni w dowody ~~zos~~ prawem mężczyzne,
bezpłatnie bywają, przez towarzystwo cesarskie
ni i wyrzebani, (porty) trumna (chrzcin) pogrzebu ~~ukrzyżowanie~~ pro-
unijm (skutkiem oddania) (prawiczy) Jezus zimne zwłoki jakiw ada
mity stroju. Nimo znakomite konieczności to-
warzystwa: rozsiąść tychże ~~tych~~ znamy ~~tych~~
tego rodzaju ~~zwłok~~ ciężarnych, prawdę mó-
Znać należy w pierwszej to w Paryżu pro-
Znowu i marnotrawstwo tego rodzaju ~~tego~~ w mia-
nujh stolicy Europejskiej za radnie; cała
rzesz pogrzebowa pospolicie ograniczać do
karawanu a niekiedy kwestę czarnem a rzadko
uderzenia w dzwon: to tylko w ~~pierwszym~~ Paryżu kon-
de. Niewątpliwem zresztą, że kondukt sampas
nie ujrzy nad sobą czyjaś jedne: i kilka
(5 — 6) ~~razy~~ duchownych sam na tysiąc przypadków
wiele zjawiających.

Taryfa pogrzebowa za Napoleona jest w 1811. r. ogłoszona
na 6 klas obejmuje wedle których zwykle każden w uy-
prawieniu pogrzebu postępuje. Obrządek kościelny mniej lub
więcej raz ~~bierze~~ samego pogrzebania nierzadko ujrzy przypada

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
I. Klassa.	600.	300	130	50.	20.	10.	Obrząd religijny
	3,682.	1500.	570.	200.	60.	6.	— pogrzebu.

Studyo P. Chabrol prefekta D. Sekwany w roku
1826. ~~podług~~ wedle taryffy powyższej nastąpiło tych
rozkazów.

rachunek ogólnych wydatków mieszkańców Pragi im
na pogrzeby.

I. Klasy było pogrzebów	52 po	4282. fr.	ogół. 226.946. fr.
II.	224	1800	403.200.
III.	3082	700	21.757.400.
IV.	1039	250	259.750.
V.	2145	80	171.600.
VI	322	16	5152.
Razem	6865		3.224.048. fr.

Jakkolwiek na pierwszy rzut oka zdawać by się mogła ta znaczna liczba pogrzebów, zastanowiwszy się jednak wkoło niej nad stosunkiem do liczby mieszkańców widzim, tym bardziej że przy tej ostatniej w roku 1826. nie było jak 4.915. umarło z ogółu do 25.341. osób. to jest

w Mieszkaniach		15647.
— Szpitalach		8.901.
— Kwarantannie wojskowej		411
— Więzieniach		50
— Schronieniu po rzekach		332.

a zatym:

bezpłatnie na świadectwach ubóstwa pogrzebano w Paryżu w roku 1826 roku do
Liczby 6376. osób czyli cztery piąte części ogólnej liczby zmarłych. Widzimy tedy jak mało znaczą za to w Paryżu owe parady zbytku i próżności naszej, i jak znaczna zawarta jest liczba ubóstwa w mieście tem. Kiedy wielu z mieszkańców 16 nawet franków nie ma w stanie na pogrzeb wydać. Za okolicznością tą poszukiwałby pewnie do pewnego stopnia nagannej, ktoby rozmnożenie pogrzebowej ubóstwa jak to widzimie widocznie z dalszego tych pogrzebu przykładu wydedukować nie chciał. Wszelkie pogrzebu przepych tych powstały, wprowadzony na próżną obserwatorii nakład pozbawia nieraz porzucone sieroty nawet tych dostatków na pierwsze potrzeby życia. W Paryżu: 1. kiadé 1. woza. 1. karawan. 1. dzwonne całe czestokroć bywa parada bogatego nawet mieszkania, dla bezrobotnego. Obywatelu! niepotrzeba więcej a dla ubogiego dwa krzyżyki świeży, zdrowe! . . .

*) Są w mieście cmyntarze do ~~tego~~ pogrzebków do ~~nagrobków~~ ~~do~~ ~~wierzchołki~~, ktorych pozwolenia całą chwalebnie ~~niedrebne~~ ~~jakowe~~ bez jakiego Alcumece ~~na~~ ~~zaraz~~ ~~odpowiedzenia~~ Imgtarze da Père ~~do kilku tygodni dekret~~ ~~do 4000~~ ~~napisać~~ ~~podobnych~~ ~~w ktorych~~ ~~ktorych~~ ~~ani wtym~~ ~~a na~~ ~~umarłych~~ ~~do kilkudziesiąt~~ ~~innych~~ ~~tych~~ ~~zapisane~~ ~~dowód~~ ~~nadbożne~~ ~~by można~~.

Do kilku tygodni trzeba napisać, w ktorych sam ~~nawet~~ ~~nie~~ do kilkudziesiąt ~~tygodni~~ należy ~~czyby~~ można.

+) Sam Acumece napisał pochwalnych do nagrobków tutejszych ~~napis xxx~~ wierszem zrobił do 4000. a do innych świątarzy prawie 1500. ~~wszystkie~~ ~~prawie pełne pochwał a wiec katolickich do nikt tej~~ wszystkie tuby w oczach tego świata pogrobowego a którejś cierpienia nie w mieście, ~~tylko niebyć~~ być dobremi.

Brak porządku w grzebaniu ciał aż do 1804 r. stawiony
był powodem chowania zmarłych wśród miasta, bo lubo 1773
i 1781 parlament paryzki zniosł od 12 lat wielki utrzy-
muiący się cmentarz niewinnątek, Plac ten jednak całkowite wszyst-
kich usunienie na położenie wzorowego Cadet de Vaux za Napoleona
dopiero zapadło. Odtąd to cmentarze Montmartre, Mouceaux, Popincourt i S. Ka-
terzyny, być
swoją liczą.
Między te-
mi atoli
za rogatką
d'Amay
będący
dzą w miejscu dawnego domu du Père Lachaise od którego nosi
nazwisko nayznaczniejszy; iest to wzgórek obszerny na podobieństwo
ogrodu angielskiego, pełen topolek akacyi, murawy i kwiatów, wzdłuż
mych kierunkach drożynami i chodnikami poprzerzynany, pomnikami
liczny, z tych żalu, przyiaźni, wdzięczności stawianych. Dalem, zabytek
gotycki nieszczęśliwych kochanków Abelarda i Heloizy, środkiem
podobna kapliczka ostatniemu westchnieniom oświeconych otworzonej,
wodzi pagorek w cieniu cyprysów i wierzb panna smutku, pamięci
astronoma Messier malarza Vincent, Lekarza Bosquillon,
poety Delille, budowniczego Brogniart pochowany. Autory
i artystów tych ludzkości ojczyźnie lub nauk ozdobionych
Parmentier Bomare, Fontanes Gretry itp. mogą być znalezione
Wiązy do 15.000 nagrobków, wśród których kilka piękniejszych. Dalem, lub nakładem zna-
mienitych.
widzam chętnie drzewy, które pochowa, pielęgnuje, lub co gorzej nie-
dbanie z mozołem kilkoletnim) czytam atoli z uprzedzaniem wprost
i prawdziwie znaczone pamiątki: Przyjacielowi. Ojcu. najlepszemu
bratu. Dobremu obywatelowi... Wiele poniewolnie świadectwo pie-
lęgnowanego żalu, niepróżnego bez grania: O ty złotki w dniu
ze ślubu zmarłej... itp; Pomnieyszej rangi nadgrobki, porzucam wzrok
na miasto, badam, poznaię grupy celniejsze, i nieznacznie
piękniemi pniami drzewy rozdoki, Świątynie opuszczam pole.....

W południowej stronie miasta znayduią się kopalnie onych
tamy kamienia budowlanego, które w 1786 imię i wejścia
samo nawet przemianowanie katakomb z podobieństwa do Rym-
skich i w Neapolu będących otrzymały. Podziemne te kosnice
dziesięciu sięgaią pokoleń, Mokroń przewyższaią ludność całej
Stolicy. Obok rogatki d'Enfer*) w głąb na 80 do 90 stóp, wnijście w
schody prowadzą w pierwszą galeryą, z tąd w prawo lub lewo
pobyć można podziemną podróż pod rownicę Montrouge, przedmie-
ścia S. Jacques i S. Germain odbyć można. Wzdłuż cały
drogi pierwszej nakreślona na sklepieniach linia czarna ma wpo-
trzebie zbłądzeniem przewodniczyć, byle na tylko zatratę niezgarto-
dwiedzającym pokazuią między innemi port Mahon w płaskorzeźbie,
rzeźbi, dzieło próżnego mozołu, po wypraworze przez jednego z woy-
skowych tu pracującego robione, zgonem tego z oberwiska nań
skały; dzieł nierzadkiem, pamiątkę. Napis bramy przepysznej
Hac ultra metas requiescunt beatam spem expectantes;
zapowiada przedświat milionem kości w stóry, ściany ułożeniem,
zapełnione, które liczne napisy stosowne przepisami z 8.
września 1792 r. chropowate razi rewolucyjnej przypomina, inne
wskazują zwłoki z których przeniesione bywały. — Przy kaplicz-
wotnej wystawionej pierwiastce, iest zbiór kości stanem dzi-
wiym napełnionych, w całe do miejsca nie stosowny. Wychodzi
ztąd albo ruczynym albo o 300 stąpni dalszym przy drodze Orle-
anskiej na wschód przypadaiącym, otworem. Otrzymuią się do dwunastu-
wań znikających wkrótce wnętrze skał. Okolice dotrzeć do otworzenia tego Grotnicy.
Okopami otoczone miasto ma rogatek 54 z barierami pięknemi
pierwiastkowy wzięci akinkow przybrane mniej kamiami. Za polami ciągnącemi

I
Kupy
pozostałe
... kości
zwożenia do
zapadnienia

*) na Barriere

**) Nazwisko to rogatki pochodzące z dawnych czasów kiedy to Stolicy, upiory,
i złe duchy po ulicach biegowały, stanem mieszkańca piekieł, po ścięciu burmistrza Ley.

do Neuilly widzieć 1786 przez Ledoux stawiana, ma dwie
na przeciw budowle w czworogran, w około Stupami pudeiemia
formuiącemi i czterema frontonami ozdobione. — Rogatka St-Ma
cina okazałością inne przewyższa, (wznosząc) na podmurowaniu czworo ścienny
którego ściany przedstawiaią obchód Stupowy na pułta straże
odosobnionych porządku toskańskiego (Pięć) wyższe w okrąg, zło-
żone z galery. o 20 takich na to Stupach parzystych spoczywa
ących. jest to (taż) takiem nowy porządek budownictwa albo raczey now
mieszanina mowy zalecona, — która Francuzi iako (za) własność (narodową)
uwielbiaią. Upiększenia widok iey mieniu kanału Lurk nad
którą (z) własnie (panuje) — Nayokazalsza iednak, nayuiemy
wspaniałości maiąca iest rogatka do Vincennes prowadzącey, nazwa
iey da Trone poszło od tronu tu w 1660 wystawionego, na którym
Ludwik XIV przysięgę od Ludu Francuskiego odbierał. W przestrzen
obszernéy wokrąg drzewami wysadzoney, dwie bramy ważnego
budowle o 4 ścianach na 4 szyni od siebie odległe, które uzaim
szery krata przy. (z) wiardach dwoma kolumnami porytkiemi ze pod
ze na 100 stóp gorującemi przybrana. Kto chce prawdziwie wielko
nieprzewnany Stolicy przyieżdżaiącym da (z) obraz, portrzey pełen zadu
mienia widok iadąc drogą wspaniałą. Od parku (we) wsi
okazałą rogatkę, przemysłne St Antoniego przedmieście, pełne
ruchu i życia podwala, (zaiwrzenia) pełne Wandom, ku Tuilleriom
nad kto ni Paryż, ni żadna w świecie stolica, nie równego okazałe
niemoże.

Pobliża Stolicy (nie tak) z pyszneni krakowa okolicami, o ile
wszystko sztuce a nie (tak) naturze winny w porównanie
cie niemogą, (jako raczey Warszawa) na niewdzięczney (*) powierzchni położenie
tylko od zabiegliwey sztuki w uprawie i upiększenia zyskuią
że znayprzewyższemi w tym rodzaiu walczyć mogą. Przyczyniły (z) nay
więcey do tego, zniesienie (u) u nowotnych niewoli, poddaństwo
rolniczy, prawdziwie posiadanie na części podzielonych włości, stadnic
na (z) dawien dawna (w) na ozdobnikach, czarnych (w) wsi ich z pod krakowem leżących, spraw
dzone, że zapewniony własność a nayczęstsze (stępy niebawem) wnay
czynszy (niebawem) przyszły ozdoby ... — jakoż każda dziś rola w krynaro
więcey wydaie, iak niegdyś przy niewoli przymuszu uprawiana, zamy
pospoty, dobry byt i bogactwo narodowe, więcey tu iak gdzieindziey
powszechne. Łóżko a raczey łoże na kołkach i co i po domach
gościnnych bywaią ogromem i skromnością nayprzyszłe do celniejszych
iak i u nas ludu osób należy. Ozdobnie szczególniey na uwadze ie
bywaią zwykle srebrne łyżki, sprzączki, guziczki, krzyżyki, zegarki
dobrey wagi. Do porządnego wystawienia należy, bo kapelusz równie
iak u wyższych i tu pospolita. Wtos padrowany w potrzebie ple
cione zwięzany, szpencer i pantalony z manszestru, krzywe na
kienie do zwykłey szatni liczą. A iż ozdobności i tu widoczna
więc pokrowce iako podwłośnicke z płótna cienkiego bielkiego na wierzch
obszerny w dniach roboczych, w podróży zaś rzadko przepomniany bywa
Wzaiemnego poszanowania poznaki i tu panuią; Pan, Pani, (w to) pospol

Bluza
Kapelusz

(*) = Warszawa

W tey to podróży K. Wincentego w zam-
ku tegoż mieszkania Jan Kazimierz (za-
ża:) Królewicz Polski czwarte a ciężkie wyśia-
dywał więzienie; w 1638 albowiem roku
z Warszawy z licznym orszakiem dworzan i stań-
cyą Węgry, Austrya, Włochy jadąc z Genuy
na galerze Diamie pod Kapitanem Saoli pusz-
czył się morzem ku Hiszpanii
w tey podróży
Ma mieć zarazem zamiar
tylko
odwiedzenia Filipa IV. króla Hiszpańskiego ale
(ojca krewnego)
zarazem upomnieć się o spadające nań prawem dziedzictwa
Księstwo Bar i Hrabstwo Rusylion w króle-
stwie Neapolitańskim (po Babce Katarzynie córce kró-
lowej Bony i Zygmunta I.) a to nadto odwie-
dzić króla Hiszpańskiego Filipa IV. jako krew-
nego. Przebywszy tedy Węgry, Austrya,
i Włochy z Genuy na galerze Diamma
pod Kapitanem Saoli d. 4 maja
1638. puścił się morzem ku Hiszpanii
Saoli
ale zaskoczony burzą i zna-
gdzony ku brzegom południowej Francyi, zamiar
doznania w niesprzyjającej porze i gościnności z gwałcie
niem prawa narodów i ludzkości zdradziecko przekry-
tego, wodze i po tyranem wszelkiej więz-

więzionej F. Turiedaij, nakoniec do Paryża
do wspomnionego Vincennes przewiezionej i za-
tarasowanej był do więzienia do wieży ciemney
i zgnilej wtrącony z rozkazu Srogiego Kardy-
nała Richelieu wtrącony i nader nayzdrowszego
postrzegowania i obchodzenia widzącego a
pożycia pozbawionego jak
Pan dzikiego Belgarda, mer jest iscre zoka
dowiadczał musiał, mimo wszelkie zabiegi i prosze-
nia się wiernych i przychylnych Królowi
dworzan, dopiero w podróży Króla
packiego *) Butlera podczas
Wyprawy nakoniec Władysław Grabiego
podczas Stwa pod Stwa z polski
nakoniec przeszłego
Gdzieńskiego do Henryka
III dla uwolnienia Królowi, dowiedziawszy się o tem
ski chcąc Królowi pożądana, jak nayrychley o przybyciu po-
słow dać wiadomość mimo srogość Kardynała udalo się za mu-
dzoziemskiego i przez niego wypróbowany pomoc go podjęcie
zyka uzyskał pozwolenie grania i śpiewania do
rozrywki małego więzienia, i mimo ścisły dozor
śpiewania tylko po francuzku, iż to Króla po-
ziemi obrazy już wtrącane rzeptem Pana
ogólnie miał nietylko Królowicza uwiadomić

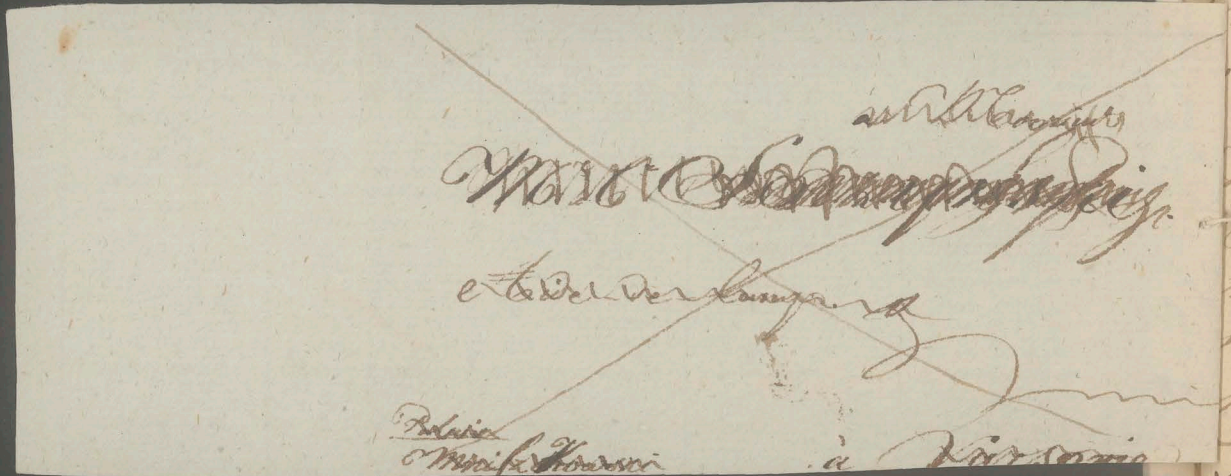
*) Jan Karol Hrabia Konopacki opat Wąchocki a potym
Xiąże Biskup Warmiński był dodany na towarzysza po-
dróży niektóre jako poufały Królowicza, ale miał zadanie
wiązie podróży upomnić się o 300000. talarow cesarskich
które Królowi Francuzy winni byli domowi jego (: krokowskim
Konopackim i Kotkom :) a to na mocy testamentu Hen-
ryka IV. Francuzkiego Króla, jak to przy pożyczce Henryka
zaszłej Joanny Albret matki Henryka IV. dług ten prawnie
i szczegółowie Konopackich należał się albowiem panowaniu Królowskiego
i Kotkowi z zgoła i majątkiem synowi Henryka IV. dziedzictwa i
na tron patryarchę panowiącego do Francuzy, jak
to już wspomniałem, za mianem wiele.

o wszystkiem ale razem potrzebne odnieść
odebrać rozkazy; wróciwszy do portów, my-
śliwy ich przybycie z Holandyi z Gdańska albowiem
morzem puszczą przez Lubekę i Hamburg dojść do
Do miasteczka Le Pas pod Paryżem S. Denis S. Dyo-
nizego. dnia 17. Stycznia 1640.;
Wreszcie po zaślubieniu wszelkich uroczystości
Dnia 2. Lutego b. r. o godz. 3. z południa odbyło się wjazd uroczysty
do Paryża aż do nocy trwający, naprzód poczty
poprzedzał Oddział Swajcarski, zatym
wszedł. Tyłem w czerwone jedwabie ubrani, za nimi
za dalszy Oddział młodzież Królewska na dziwnych rumakach
rzadkim kosztownem stroyna i kosztownie ubrana
w towarzystwie Szambelanów dworan pieszo i po dwóch ubrani
Dalszy Kawalet Królewski Hetman Wielki Koronny
Hetman Polny Koronny Wojewoda Gąsiewski wielki, Ar-
cy Marszałek pieszy dworskich otoczony
ubranych, z przodu ubranych, za tą Karety
Karety złote Królewskie, Gastona Brata Królewskiego
go, Nuncyusza Papieskiego, Posła Polskiego
ty złota pełna i Królewska 180 ciągnęs do Xią-
żąt, Książąt i Panów pierwszych Magnatów
Państwa, najprzedniejszych osób rozmaitych orderów, ubiorów, orderów i liberyi
Karnistów Zaprzęgów, tak nas był natłok licz-
nych, że zewsząd zbiegłych widzów ze wszystkich
Ko dróg całe, przyległych ulic, Okna domów ale i dachy
ne i grzmy były pełne, mnóstwo ich
wet był prawie niezrównane i aż do nocy wtrod
okrzyków wiwatujących. Widział to Jmienin Król
Pan Hrabia de Brettonville
de Millerey Marszałek Posła Polskiego
a po uroczystem kilkadniowym w Kolicy, przeno-
na

nastąpiło nakoniec postrzeżenie o Krolu w
S. Germanii chorobą podagry złożonego, a to upra-
wodzenie ostatnia podróż elektora Brandenburskiego. I na tych to podró-
chinie Henryko III swoie nie dolężności i słabości
prządów. Już wspomnieni sitami uspokojeniem
rownie jako berpraw'a dziedzicznego mocarza
Xcznu we wszystkiem ulegał, zadowolił;
powstanał toż samo i pmd Krolewiczem
na którego widok prawie tylko kozy Już i wszyst-
kowniu spomiarzał. Miane wowczas
przemowy, uprzatnione watpi i gale w dwora
xaylepiej wprowadzony nasz Dziejopis Waysen-
berg Gdańszczanin opisał w pismie Carcer Gal-
licus opisał. Powrocenszy natomiast Krolewicz
dnia tego uroczystemi [illegible] rodda-
wszy mianowicie upominkami
z końcem marca t. r. do Polski przez
Holandyą i 2 t. r. do Gdańska zawi-
ściszy w Warszawie S. Brzuszo stanął.

**) „ mainte fois ai vu que le bon saint, après
„ avoir ouï messe on été, il se alloit esbattre
„ au bois de Vincennes. Il se séoit au
„ pied d'un chêne, et nous fesoit séoir
„ trés-auprés de lui, et tout ceux qui avoit
„ affair à lui venoient lui parlor, sans qu'aucun
„ huissier, ni autre leur donnât empechêment....

*

i między ludem wieyskim używana stylu tarnosci. Pozdrowienia
wspólnego wyrazy, uktóry podanie ręki przyiazni zdawna między la-
dem uczannowolnionym krakowskim znane, i ku postrzeganiu. Niemoże jednak
zamilczeć nieuchyli, iaka ku obcego stanu osobom panuie; dobry
nasze wtoscianin przechodzącego ucz lubo nieznanego chętnie powita
pozdrow, uszanuie; ku rad nietylko nayobcietniey mina, ale i odwracać
się gotow; przytamany jednakże wstyd, grzecznosci odstani wolny. Też
same z recepta wyrazy grzecznosci co i między naszym stylzatem ludem
iey moy moia, Panie Oyce, Pani matko przez Vous, mon, ma,
tez zastąpuią. Co do gust zabobonu, a nadewszystko uroziby, nie
tylko nieodmienny, ale ogolnokroc wiecey nawet stkienny znalazłem;
gra, loteryą, przysłowie, szczegolniey go rayman, a świst owy, równie
iako wyiąc psa za złą pozytywne oznaki. Zamki puste, lubo
mniey iak w Niemczech i tu zakleytym spotkaią dzięcio-
kow, od duchów (pieniędzy ukrytych) niewolne)... Fanatyzm wiekszy a niekiedy
w dalszych od Stolicy prowincyach zagrzany; co i za dni naszych
kwitnących Stan ieg pokoleniu. Czy to
temperamentu przypisać by należało?... Gościnność serdeczność, za-
palczywość równie ku postępku iak u nas gościnność, poważa i do brey
ludzi; zadrzy z recepta w tym, od innego lub okolic swobod wolności
używaiącego (włościanina) szczególniey szey niewidziałem równiey.

Po prawym brzegu Sekwany za wodą, postrzegasz uwagi godne
okolice: Bercy w pięknym nad Sekwaną położeniu, z par-
kiem i zamkiem pobożnym przez Lenotre zakładanym. — Charenton
mil dwie od miasta ze zamczyskiem niegdyś do księcia Gabryelki.
należącym na 1000 obywatelów ludne ma Szpital dla obłąkanych
i szkołę weterynarską. Alfort dla zwierząt domowych. spomniane. —
Bliskie Maison i Creteil znane z tamow kamienia twardego
liais i gipsu obfitości. — Przebywszy marne odwiedzić należy
S. Maur dla robot pięknych kanału nowego znacznie zasługuiący
ustawiaiącego. — St. Mandé o mieszkaniach letnich
i zabawie Korowodu prowadzi do pięknym gaiem ob-
sferzym zamkiem przez Xięcia niegdyś po imieniu pustelniku S. Wincentego zwanym
czystej ofiary władzy arbitralney zaymowany; w niem to Dyderot
za pismo ciemnych przez zazdrosnych uwięziony odpokutował;
w nim znany kondeusz dwiema okny trzymany. Stąd Mirabo
do pięknoty a utemnicy Zofii listy kreślił. Te nakoniec nie-
dawny
dzięcie Enghien w trzon, w przyległym parowie rozstrzelany.
nia od Mandé powiązie dalej zakręt gdzie pod cieniem rozłożystego
niegdyś dębu Ludwik Swiety podobnie jak Kazimierz Wielki w
Lobzowie (od 1841 roku) sprawiedliwość wymierzał; (**)
poddanych słuchaiąc za sprawiedliwością wyrokował;
Spotrzegasz Corneille sklinową te sianę dobrze nam znaną malarz
Montreuil stawne wyborowemi brzoskwiniami i dawnemi szpalerami. —
Menilmontant dla minerałogia nieobojętne jako Cyprzyna Menilletu
Kamienia połyskaiącego (Quartz nectique. Hauy)

Zwiedzaiąc wielki gościniec od Kenu idący, którym perpetuum mobile
do pałacu idziemy, pełno wieyskich, których napada się nieskoń-
czony pod trzecią milą francuską od miasta ma piękny
zamek z lasku, w którym wspomniane roboty wielkiego ka-
nału Napoleońskiego (burk) znayduią się. Pobliskie Livry pamiętne
pisywanemi listy Stanley Sevigné tam niegdyś przebywaiącej. Fresne
na gościńcu ku Meaux z grodem niegdyś do Stanley rodziny d'Aguesseau należącym
(Obaw na przyszłość) ma na Kapliczce zamkowej podług Val de Grace z Mansarda
budowana ważnia malowaniami Lemoyne znakomitego. Lebrun Pu-
sielki Kanclerza pamiątka po upadku swym ogrodnictwem pomercał też. Bitwy minęła

w tym lesie Dagobert II. król Francyi zabity.
w 1814. r. 31. marca Prefekt I. i XII. woyska miasta Kluczem z wyiątkiem składali.

miasta obok [illegible] St Cyr przez St Gervais (na wzgórku) Romainville (Villa Romana) [illegible] na zwisko od cesarza Grzegorza jako Villa Romana wspomniane, wspaniałem [illegible] z pięknym na Paryż. — St Denis spore, mieści odległe, 4000 ludne starodawnym głośne i okolicznościowe [illegible] opactwem i grobami Królów, które za rewolucyi zniszczone, do dawnego [illegible] przeznaczenia, mieści jéj niemało pięknych [illegible] ze Museum narodowego napowrót zabranych i groby dla dzisiejszych [illegible] przybrane. Ma szkołę na 100 panienek narodowych, [illegible] osierocone po członkach Legii honorowej; kilka fabryk [illegible] cien wybornych i odlewań bronzowych. Bydepka na Sekwanie. St Denis ma jeden z najpiękniejszych domów wiejskich zwiedzają wody okolicy, przebywa się do miasteczka Argenteuil Stanowego winogronem wybornym i szparagami klasztorem niegdyś [illegible] Heloizie za przyczyną Stróżnego, nakoniec Zamkiem du Marais z pięknemi ogrodami. — Montmorency, na wzgórku, Stawne [illegible] gruntami zamku i domem [illegible] 1795 dzieiaki narodowych znakomite zaymuiących miejsce [illegible] położenie piękne, świetność powietrza, cienistość zaiku kasztanowego, a nad wszystko pamiątka nieśmiertelnego Rousseau, którego [illegible] Rousseau przed [illegible] mieszkanie to [illegible] kata [illegible] 25 [illegible] pięknych [illegible] bywa ziarnem, którym [illegible] sprawiania [illegible] rzyjemność, spełniaią napoie iako wdniu dla miejsca uroczystym. [illegible] Pamiątkowe to [illegible] pamiątkowe pobytem Stanowego Murzyka, Grétry. Początek nazwiska i dobr [illegible] conegn ma początek niegdyś przez Annę z Montmorandyen [illegible] zamieszkały, w którym do 300 panienek iako córek członków za panowania Ludwika XIII. leży wychowuią. — w Pierre-fitte iest zbiór roślin i kwiatów [illegible] Faucompret. — w Stains zamek ogrod i zwierzyniec obszerny [illegible] Krzysztof Kotwic Gaziewski wojewoda [illegible] pięknie Danielli, sam, i iż zwierzyna; [illegible] Berinos w stadninie; [illegible] ważne.

Montmartre miasteczko [illegible] na wzgórku nad [illegible] kilkaset dusz ludne, znane pięknym widokiem od wiatraków, lub wieży Chapelle do Paryża [illegible] telegraficznéj stanęło. Pamiętne mężem stwem S. Dyonizego, opactwem [illegible] panien, niegdyś [illegible] założyła Kwatera Henryka IV. przy Paryż oblężeniu [illegible] Objęci stolicy dostarcza kamienia i gipsu. Ma nakoniec Dom opatrzności: Asile de providence: [illegible] przytułek dziecięcy. Wzgórza Belville, S. Chaumont i Mont-Δ [illegible] Droga przez pola [illegible] prowadzi obok Tarku bulonskiego do: Neuilly [illegible] za miastem długie, Stanowi [illegible] pamiętne przy- [illegible] Varicom radkowym zbiegowiskiem Koni, które Paskala [illegible] Pascala Skiego o zgon przyprawiło. [illegible] miastem mostem Kamiennym 1772 przez Perronet stawianym, którego 5 łuków po 125 stóp otworu maiących, okazuią [illegible] piękność bynaymniey trwałości będący niepoprzucone. Po [illegible] pamiętne przy- [illegible] padkiem zbiegania [illegible] niu koni [illegible] Paskala [illegible] przejazdem [illegible] Stanowego [illegible] Patenne [illegible] lewey [illegible] pięknie [illegible] Domki [illegible] piękne [illegible] w pośród pól różanych. — Mont-Calvaire [illegible] pustyni stolicy i pobrzeży [illegible] jako [illegible] nayuyrzeńsze położenie [illegible] widok. Uchowaj Boże [illegible] by niegodziwym [illegible] winnem [illegible] kara, niebezpieczeństwo [illegible] po [illegible] Mal- [illegible] maison 2½ mili; od [illegible] Najazdu Normandyków w IX jestem wieku [illegible] Patenne [illegible] pozwoli rozpoznawczych, mała portus mansio nakoniec domus zwane [illegible] iest iedno z pięknieyszych miejsc co do wspaniałości i piękności ogrodu [illegible] Patenne [illegible] Ogrodu [illegible] Eugeniusza założonego. Nayprzedniejsze kwiecia i [illegible] kwiaty, piękne chodniki, jeziorka, [illegible] wyszukane [illegible] zmienne [illegible] Stan rzeczy, za- [illegible] do upiększenia [illegible] do [illegible] Petersburga [illegible] rozpuszczone. [illegible] Obwiedzaiący zaopatrzyć [illegible] w miejsce [illegible] bilet [illegible] Wszystko malmezon winnice Josefine Cesarowey które iako ma- [illegible] dam Beauharnais jéy co poniedziałek a iako Cesarzowa szczegól- [illegible] niey polubiła a prawdziwa 29 Maja 1814 przez [illegible] [illegible] na wzgórku [illegible] Marly [illegible] 330. Szkiet [illegible] Pługiem, który wody [illegible] ideę [illegible] rzymskich dzisiejszym [illegible] za pomocą Sił przez Rennequin Salem sprzężonych do Wersalu przerwali; że zaś 27000 wiader wody z [illegible] czerpanych nietylko [illegible] Paryża [illegible] tegoż dnia o godzinie wpół do ekwarty ogień [illegible] Paryża otworzono [illegible] południe część wojsk sprzymierzonych [illegible] 100000 [illegible] miasto zaięło, [illegible] Aleksander Król Polski, [illegible] [illegible]

Δ Montmartre d. 30. marca 1814 po rozpoczętym rana ognia przez wojska sprzymierzone obsadzone a niebawem równinę de la Villette przez zwycięzców zalane [illegible] Kapitulacya [illegible] miasta a dnia następnego [illegible]

List ten za panowania Ludwika XIII.
Krzysztof Kordian Gąsiewski Wojewoda
Smoleński, umarł Chapelle D. Paryża
wojsk (Capitaine) odbywał. — Tenże to w 1814. r. w mie-
siącu kwietniu po upadku Napoleona Wojska
Polskie zgromadzone, skradającej się Gwardyi Na-
poleona (Polskiej jazdy) Brygady Wianon, Od-
działu Krakusów, Piechoty, artyleryi i Taboru
Imper. Cesarza Aleksandra pouczane i gnie-
dz dengoiu, uderzeniem byli, "Nowi Sie-
"sieurs, nous avons appris à vous estimer
"sur les champs de bataille. Il est temps,
"que des dissensions finissent, qui n'ont que
"trop long tems divisé deux peuples,
"faits pour s'aimer réciproquement.
"Votre Nation a acquise toute mon
"estime, elle mérite d'être heureuse,
"pour lui assurer le bonheur j'emploi-
"rai tout le pouvoir que la Provi-
"dence m'a accordé. J'en prends
"l'engagement solemnel. — Illino
Jmcioż tak wyraźne i zaszczytne
Nowem Monarchiczne Śluby, ~~zamia-~~
~~nie umów, uniemożliwiło i zaniechanie~~
~~Wojny zaledwo nie wybuchnęło~~ po raz 4ty
tylko tego X. Warszawskiego nazwano Protektorem
i mimo Noty Dy oppozycya Gabinetu Londyń-
skiego do Konfy uwieńczono. Radzące ~~za-~~
~~rządzenie~~ Konstytucya i Prawa nienaruszy żadnej
go wykonania, nie[illegible] gwałty i łamanie przy-
sięgi

przez mianowanego Dyktatora rządu
pod zarządem Nastepnie Mikołajów i do
tego dopiero dojdzie nadzwyczajne i ostatnie
na końcu przeczytano Powszechnego spo-
łania Narodu dnia 29. [illegible] ustawy
i Konstytucja na [illegible] wszelkiego z Rossyą
związków i odmienia od Tronu Carskiego
Romanowów. — Lecz nieprzyjaciół
chciało wyratować Narodu radzący, szukają-
cy zbawienia sprawę oswobodzenia narodu
ka, którego nikt nie powinien stanowczy
upatrzeć opieki, poparcia, tak wdaje jak
obyczaj stwo tak dalece wzrosnąć i
zaburzyć stosunki ustawodawcze wojskowe, atmo-
sferyczne, zawarte, na Albanii che-
ciwszy przeniesienie (bez wątpienia albanicy kraj o-
dzielić i wolnego nieszczęścia) a Albanicom nie-
cóż wiecznie zapewnić nowości. — Prawdziwy
ten wypadek, zakaz wodza ludzkiego Chto
piołi [illegible] wolnego nieszczęścia przez Twó-
bodnymi obcy tym życiem na ziemi polskiej
z kalwarii Zdradzie do Rewolucyi [illegible]
pędzonym w ten czas Kiedy w Anglii, Afryce) ale
wolne cząsi zwiata (i do Ameryki, Afryce) ale
wyznani o najpotężniejszym stanie, zgodne
żywot wiedz zmarłemi bycia — Zdrajca
ten Zdrada nieprzyjaciół, szczęścia przyszłej polskiej
był racicie Helmu, albanicom, z czego
ozie Narodu powstałego. — Dowodzić, a drugiej
Hrony tajemnicy związku z wojewodzicem tego
cnotliwej korespondować, [illegible] zdrady
Narodu zdradzał i Narod powstaniem i planu
iego. —

jako przypisek na dole umieścić:

*) Tu to Russo Nowa Heloizę pisał; Zmarł zaś w Ermenoville, dziesięć mil od Paryża odległym dnia 2. Lipca 1778 w Domu przyjacielskim Hrabiny Girardin'ow. Ciało iego na Wyspie topolowey złożone później do Panteonu przeniesiono. Okolica ta iest jedna z najpięknieyszych Paryża. Najpiękniejsze na świecie: Celui-là est véritablement libre, qui n'a pas besoin de mettre le bras d'un autre au bout des siens, pour faire sa volonté (ust Prawdziwie wielkim. —

**) Romainville którego starożytność nazwie jak nie ze Rzymian Villa Romana pochodzi; ma piękny zamek z przyszłym na Paryż i okolice widokiem, wspaniałe gaiki lipowych drzew zawsze przybyszów a krzyształowe źrzódła wzbudzają z kamienia kosztowne zdroje tego. Kim w następnego wieku za panowaniu; Romenil tak niezbędnie dla Paryża jak piękny i stały potrzeba jak w starodawnym u nas Krakowie Skałka z rana Oparankach przychodzących z Wrzosy zwykle od niedawna z czystym zdrojem odwiedzana przez wiele wygodnionym odwiedzana.

□□:) Epoka ta w Król. Francuskiej Francuzkiej Domu Konopackich z czystem sumieniem Krakowskich Kostkach sprawie Henryka IV. i odzyskania stronu Francuskiego; w owczas to albowiem czynnym sprzeniem oczy ich po królobojstwie Henryka III. król prawny Henryk IV. przeprzedzony do Kalwinizmu gdy od tronu był odsądzony, walczny nasz Krakowski Krakowski Konopacki Rzeynhold z domu wspaniałe wzięty hufice pancerne (1500. ludzi) przyciągł go na pomoc Henrykowi a ciągle wojenne przy Konopackich i Kostkach walerze przez trzy lata za sprawę tego Henryka IV. na tron Henryka IV. przeciwnie sprzyczynił. Dług tym sposobem

O.

verte

□ □.) ~~Odzyskanie~~ Dobycie Paryża i wkro-
czenie na tron nieżyjącego Henryka IV. domo-
wi Konopackiej zawdzięcza po królobojstwie
albowiem Henryka III. Henryka, ~~okrutnie~~ ciężkiego
zawarty
~~zadawszy~~ Kalwinem ~~go~~ od tronu ~~go~~ odsądzony
~~dobiegał się~~ z orężem wszyku prawo swoie poszuki-
wał mogąc, Krokowski ~~do~~ walczący krwawemu
Raybold ~~wojskowemu~~ wystawiwszy hufiec pancer-
ny potrzebnie tysiąca głów mocny i zawsiany
ciężce przez siodła i konopackiej należącej
spomnięcia przez lat trzy z prawie Hen-
ryka IV. orężownicy do odzyskania korony
przyczynił się. ~~do tenczas to Henryka IV. za-~~
~~trzyma przez Condeusza~~
~~Daj. obligi wtas nowszy~~ ~~obowiązał się~~ Henryk
~~ok~~ ~~o owczas porzęte~~ ~~x~~
IV. ~~zawsze o miarę~~ ~~możności swey szczęścia, daiąc~~
wzbogacił własnoręczny obligi na 300.000.
talarów cesarskich, ~~na siebie~~, którem nietylko pod
pisem ~~własnym~~, pieczęcią królewską, ~~podpisem~~ wła
snym ale Księcia Condeusza, Chatyllon admi-
rała francuzkiego, Joanny Albret matki
Henryka ~~saturowany~~ był; którem dowodzi Konopacki
jako kozta wyprawy opłacony być miał. Za
to ~~wdzięczenie~~ dług swoie nabierającą, upomnieć się miał zamia-
Konopacki towarzyszyć w podróży Jana Kazimierza

(Z tamty strony:)

□ Dowodzi Konopacki ~~zawiązany przyjmuje~~ swoie obligi
własnoręczny pieczęcią Króla, podpisami ~~tak~~ Henryka IV.
Francyi, Królowy, ~~i~~ Księcia Condeusza, Chatyllona
admirała Francyi, Joanny Albret matki Henry-
ka IV. zawarty 300.000. talarów cesarskich, ~~i~~ jest protestacya
którą przez odrzucenie, które u nastąpi dzisiejszego
nawet Króla Ludwika pozwolenia mocą prawa.

jako to jest cijzy wyprowadzenie Rodzina zresztą konopnicki za Patryarcha Domu dzis pamiętnego Ludwika Filipa walecznego, ma zaszczyt i prawo i pole dziś wszystkie upomnieć się o swoje koronowany Tytuł Korony. —

O nazwisku Domu Montmorancych iest dawny Guy le blond jeden z przodków rodziny tej w Francyi przeciw maurom, ubiwszy znakomitego maura, zawołał j'ai mon More occis (: mego maura zabiłem :) na pamiątkę czynu tego w boju stoczonego, Zamek Montmorencis a następnie rownie jak dom cały Montmorancy zwał zaczęto. Inne to w historyi francuzkiey znakomite zaymuie miejsce, Konetabl ztąd Montmorancy Mathieu II. wielkim nazywany w XIII. wieku zyiący go godności Konetabla stawszy nayczyscia we francyi iest nayistotniejszym, zywot iego pełen zwycięztw i podbojów wstawił panowanie Filipa augusta, Ludwika VIII. i Ludwika IX. nayczystszy zas wstawił w dziejach ludzkości, albowiem sił wszędzie niewoli, poddaństwo i danniy, maly nader czynsz zaprowadzając, tymże co do Baronii Montmorancych nawet do Baronii uwolnił; czyn ten wielki w kraju na którym bedącym uwolnił; czyn ten wielki w kraju na którym od dawna ojwobodzenia z niewoli włościan oczekiwano, (za wzięciem) naśladowania godzien i nayczystszym bydby pomnikiem Narodowey wdzięczności, wielkiey Cesarzowi Alexandrowi wskrzycielowi Krolestwa polskiego winney, miliionowa ofiara na ten cel składana, portuszyłaby na okup niewoli tych wsi uwłaszczonych, resztę zaś czynszowych uwolnionych dopełniłby. Uwłaszczenie dóbr w okolicach miasta Krakowa mogłoby służyć za wzór

lecz uchowaj Boże od zasad tamże użytych
które ogromem ciężarów i przywilejów
nieniu dochodu z roli wypowiadzone, ranijej
do ujarzmienia niezas uwamowolnienia włościan
stwiły. Nikt nie mieścia ciężarów ich chciałby
Ani uwamowolnić włościan, niezgrani niewolnych
nie od wszelkich ofiary uwarzeń
nie za zasadę tu może (uniarkowań) opłata gruntu
do broni robotnika od opuszczenia, i otwiera pole pra
wnych, i swobody i rozgałęzia kraj. wracają do
rodzinę Montmorancyów która rozgoliwszy w długo
letnich wojnach z Anglią wstawiają; Francyą jak
mnie kiraje Polskę wyjąwszy skutkiem ciemnoty, ba
bazynetów XV. wieku niezgrzeczności i rozgoczia na
marszałku Montmorancy de Thais Montmorancy
ustanawiają, życiem albowiem za mnie czary
spalonego; inny znów Montmorancy Henryk II. przez
intrygę Królowej Rozpelie w Tuluzie 1632 był
ścięty. Za Ludwika XIV. żyjąc Franciszek Henryk Ha
bia de Bouteville Montmorancy znany pod imieniem
Xięcia de Luxembourg.

---

do Marii — Wiadomości te tyle przez
Francuzów wydawanej na szczęście nie jest
wiarogodnie. Ludwika albowiem XIV
wydanie ku dodaniu do Marii polski
zdziwiony Mary wodaiązów przed dziełkiego Lu
ka naszego w Francuzów wkaiesjonyi
bodowej Marii wydawnictwa.
Marii —

~~*~~ Sławne najazdem anglików ~~1346~~ który na podobieństwo naszych tatarów wszystko ogniem i mieczem 1346 roku spustoszyli. ~~Genowefa~~ Genowefa tu rodzona; a Jakub zbieganiem się koni tu wyprowadzanych o śmierć przywarowany był. Nazwisko

44.

Nanterre w pobliżu Suren którego nazwisko wyprowadzają francuzi od Nam w celtyckim języku bóżnicę et Tor bożka dawnych gallów oznaczającego, sławne najazdem anglików, który na podobieństwo naszych tatarów ogniem i mieczem w 1346. zniszczył go. ~~Genowefa~~ Genowefa tu urodzona. Tu owe stawiano i obwoływane po mieście Gâteaux de Nanterre baby pieką a które niczym innym tylko bułeczkami zalewkiem sporządzanemi.

(do tamtej strony #) Dzieli miasto na ~~stare~~ dwie części tworzą stare i nowe miasto i kończy się Pałacem miasta z Pałacem Królewskim; po lewej stronie Koszary o 1773. przez Ludwika XV. były budowane; Stajnie zaś Królewskie na przeciw zamku wypadają i mogą pomieścić do 4000. koni. Stare miasto od strony południa ma hotel Kanclerzy, Wojny, Marynarki, Spraw zagranicznych ~~itp~~ Liceum wersalskie jest jednym z piękniejszych w całej Francyi. W nowym mieście Pałac miejskiego Sądowego Skarbu Królewskiej, Lektura, Teatr i Łazienki do pomienionych zabudowań należą. W czasach dawnych kiedy Królowie francuzcy mieszkali w Wersalu, liczono do 100,000. ludności. Od Ludwika XIV. aż do 1790. r. był siedliskiem monarchów. To do dzieł sztuki wszystko co dotychczas uwagi godne w budownictwie ~~p.~~ ubiegłych, co do pozła Karolowi Lebrun a co do malarstwa ogrodów należy notować przystoi. W latach rewolucyjnych na koszary obrócony zniszczeniu co do dzieł sztuki uległ był.

Park na południowéj góry za
Pozionym. Na dziedzińcu w południe
i południowéj oficyny wewnątrz. Cała budowa
domu od frontu 154 stóp długie, 72
wysokie. Nadokna rzeźba ymy bane.
Wystawa z stopni Porządku Korynskiego
Go. Porządki celniejsze którémi ozdobiona wy-
brażają Męstwo, Rozum, Bogactwa i Wojny
Park z lasków do 4 mil fran-
cuzkich ma obwodu. Pozory wedle rysunku
Prawnego Le Pôtre którém nimo nierówne
położenie szczęśliwie wszystko umiał w jedną
krajobrazową przyjemność. Dzisiejszy stan uporządkowań
i upiększenia Napoleonowi winien, którém
do siedmiu milionów franków nań wy-
dał, pamięć szczęśliwéj w życiu jego epoki
zawsze miejsce to przy-
jemne mu czynić, a był to dzień 9. listopa-
da 1799. r. (18 brumaire an VIII.) w którym
w Sztabie na posiedzeniu Rady Pięciu
Ver wpadłszy z grenadyerami obkrzyczany (Muratowi rozpędzenie rady) z sali uchodząc
Sam zgo- na Konsulat a tym razem
Szczebel stronu
Pospieszył.

Ma dwie proste, szerokie, od północy ku południowi
lub z ze wschodu na zachód bieżące zwykle chod-
niki opatrzone otwarte. Od Paryża, Versaux i St Cloud gości
ce drzewami wysadzane, obszerne. Drogi przejazd. przewie-

M Dawny ten Zakaz Krolow P. w nasi Ordyn. [illegible] Xięstwy i Państwi ich zaszły od 1840. na Wigilię [illegible] wodowe pod imieniem Prawa Polskiego Pa- [illegible] Karą, [illegible] to odnosi się do [illegible] pospolitych, [illegible] Zabronione za [illegible] od 1 do 10. [illegible] [illegible] [illegible]

schwer? das Garn steht in Gefahr zu zerreißen, laß ein zweites unterspülen, Tochter! und hilf mir ziehen" Sie zogen mit gewandter Hand und aller Kraftanstrengung, eine Tonne ward sichtbar; der Vater griff hastig darnach, stellte sie auf den schmalen Rand des Schiffleins, ließ sie von der Tochter festhalten, und zerschlug den obern Boden mit dem Beile. Als er blankes Gold erblickte, das einst ein Seesturm hier versenkt hatte, rief er freudig aus: „Mein Traum ist erfüllt; ich bin reich durch dich, und will dir jetzt aus den Reichen der Stadt einen Ehegemahl suchen — dein Girolamo mag sich seines Gleichen aus dem Bettelstande suchen"

Dem erschreckten Mädchen schwindelte es bei diesen Worten um das Angesicht; ihr Herz war wie gebrochen, ihre Kraft gelähmt; sie begann zu wanken und zu fallen. Der Vater gewahrt es, greift mit der Linken nach ihr, mit der Rechten nach der gleitenden, schweren Tonne — es war zu spät; das Uebergewicht Beider neigte sich dem Meere zu, und Doretta, welche sich krampfhaft an die Tonne geklammert hatte, fuhr mit ihr wie ein Pfeil in den Abgrund des Oceans, der seinen Schaum höhnend auf den Alten zurückspritzte.

Als im Zwielicht des kommenden Morgens Girolamo über die Meerenge steuerte, sah er auf den Gewässern eine Nebelgestalt, die Doretta's Züge trug, und ihn mit bösen Ahnungen erfüllte, und als er eine Stunde später den Vater seiner Braut, einer fahlen Leiche ähnlich, in der Hütte kauern sah, sank auch er erbleichend in die Knie, und so blieben sie Beide erstarrt, bis die Hochzeitgäste kamen und sie auf das Krankenlager brachten, von dem sie nicht wieder erstanden, denn der Schmerz war über die Unglücklichen eben so hoch und schwer gelagert, als das Meer über Doretta und die Tonne des fluchbeladenen Goldes.

Die Glasperlenfabrik in Venedig.

Es ist vielleicht nicht allgemein bekannt, daß alle Glasperlen, welche die Damen zur Stickerei u. s. w brauchen, in Murano bei Venedig verfertigt werden. Röhren von farbigem Glase werden sehr lang und fein ausgezogen, gerade so wie man an andern Orten kürzere Glasröhren zu Thermometern u. s. w. macht. Diese Röhren schneidet man dann in sehr kleine Stücke von ziemlich gleicher Länge und zwar auf der aufrechtstehenden Schneide eines festgemachten Meisels. Diese kleinen Cylinder legt man darauf in eine Mischung von feinem Sand und Holzasche, in der man sie umrührt bis ihre Höhlung ausgefüllt ist. Diese Mischung bringt man sodann in eine eiserne Pfanne, die über einem mäßigen Feuer hängt; hier werden sie ebenfalls fortwährend umgerührt, bis sie eine glatte runde Form angenommen haben. Ist dies geschehen, so nimmt man sie heraus, reiniget sie an den Oeffnungen, reihet sie in Bündel auf und so kommen sie in den Handel. Große Quantitäten dieser Perlen werden, in Fässer verpackt, nach allen Theilen der Welt ausgeführt. Ein Reisender, der diese Fabrik vor Kurzem

besuchte, setzt hinzu, dieselbe sei bereits seit 400 Jahren berühmt und in einem Zimmer habe er Glasröhren in dreihundert Farben gesehen, die in fünfzig großen Körben gelegen. In dem Locale, in welchem die Glasstückchen zu Perlen geschmolzen werden, brannten dreißig große Feuer, über jedem hing eine Pfanne und an jeder Pfanne stand ein halbnackter in Schweiß gebadeter Arbeiter, der die Mischung umzurühren und zu beaufsichtigen hat. Alle diese Arbeiter sterben jung. „Ich hätte nicht geglaubt, daß diese Glasperlen ein so kostbarer Luxus sind. Ein Halsband für zwei Groschen kann das Leben eines Arbeiters kosten!"

Sonderbare Bittschrift an Joseph II.

Der Kaiser Joseph II. erhielt einst folgendes Gesuch: „Ich Josef Gmedt, in Tiefenthal am Wageram unter dem der Herrschaft Krafeneck in Unter-Oesterreich, im V. U. M. B., in dem Hause Nr. 2. bekenne: wie daß ich der einzige Sohn sei und einen Stiefatern habe, und das Haus nicht bekommen werde und eine Lust hätte Euer k. k. Majestät zu dienen, also bitte ich Euer k. k. Majestät, sie möchte die Güte haben, und mich aufnehmen unter die Ggeringe cavalerie, und zum liebsten wäre es mir unter ein grüngekleidetes Regiment, aber das bitte ich mir aus, daß ich nicht unter ein Fußvolk komme, denn es wäre wieder meine Natur, also bitte ich Euch k. k. Majestät sie möchten mich bald zitiren lassen, ich wollte auch Euer k. k. Majestät treulich dienen, und mein Fleisch und Blut dargeben, wenn es Gott gefällig wer; ich verhoffe meine Bitte bald zu erlangen; mein Alter ist 23 Jahr meine Länge 5 Schuh 7 Zoll und ohne Fehler. Josef Gmedt Aktum Tiefenthal am Wageram."

Die Aufschrift war: „Diesen Brief per Posto zu erschicken in die Hauptstadt Wien an Ihre k. k. Majestät Josef II. selbst einzuhändigen." — Der Kaiser gab den Bittsteller zu dem Chevauxlegers-Regimente Lobkowitz.

Miscelle.

Der Chemin de la révolte, dessen Staub durch das Blut des Herzogs von Orleans geröthet wurde, verdankt seinen Namen einem eigenthümlichen Ereignisse. Im Jahr 1570 nämlich nahm ein Diener der Polizei einer unglücklichen Mutter das Kind, weil er hoffte, sie auf diese Weise brandschatzen zu können. Die Frau wurde durch ihren Schmerz fast wahnsinnig, lief mit aufgelöstem Haar durch die Vorstadt St. Antoine in Paris und schrie: „Man stiehlt die Kinder! Man hat mir meinen Sohn gestohlen! Ihr Mütter helft mir mein Kind suchen und schließt die Eurigen ein, damit man sie Euch nicht auch nehme." Bald war das ganze Stadtviertel in Aufregung und das Gerücht sagte, es wären bereits Tausende von Kindern weggenommen worden. Der König Ludwig XV. wurde unter

den Verwünschungen des Volkes ein zweiter Herodes genannt, der einen neuen bethlehemitischen Kindermord beginnen wolle. Man setzte hinzu, diese Maßregeln erfolgten nach der Verordnung gewisser Aerzte, welche zur Heilung großer Herren, die sich durch Ausschweifungen geschwächt, Bäder in Menschenblut, und zwar in dem reinsten, verschrieben.

Das Volk namentlich die Frauen rotteten sich zusammen; nach zwei Stunden hatte sich der Aufstand über ganz Paris verbreitet. Alle Diener der Polizei, die sich sehen ließen, wurden gemißhandelt und wohl gar ermordet. Besonders richtete sich die Volkswuth gegen das Haus des Polizeilieutenants und die Empörer mußten endlich durch Einschreiten der bewaffneten Macht zurückgetrieben werden. Die Eifrigsten wurden ergriffen und verurtheilt, und so kehrte die Ruhe zurück.

Einige Monate nachher kam die Zeit, in welcher der König jährlich seine Reise von Versailles nach Compiegne machte; der Hof zog dabei durch Paris; Ludwig XV. aber wollte mit seiner Gegenwart eine Stadt nicht beehren, die sich gegen ihn aufgelehnt hatte, und er ließ eilig eine Straße von dem Wege von Versailles nach St. Denis anlegen, so daß er sich nach Compiegne begeben konnte, ohne durch die unruhige Hauptstadt zu kommen.

Dies ist der Weg, welchen man chemin de la révolte nannte und der noch heute so heißt.

Ereignisse in Berlin und seiner Umgebung.

In der Nacht vom 6. zum 7. d. M. brach in einem Vorderhause der Mulacksgasse Feuer aus, welches dies und zwei dazu gehörige Seitengebäude größtentheils zerstörte. — Am 8. machte ein junger Mensch den Versuch, sich an dem Taue einer Winde auf den vier Treppen hoch belegenen Boden hinaufwinden zu lassen. Beinahe oben angelangt, schwanden seine Kräfte; er ließ das Tau los, stürzte auf den gepflasterten Hof herab und gab auf der Stelle den Geist auf. — An demselben Tage ertrank beim Baden in der Spree bei Stralau ein Mann. — Bei dem Durchgehen eines Pferdes mit einem Arbeitswagen wurden am 9. zwei Männer — anscheinend jedoch nicht gefährlich — verletzt. — Nämlichen Tages ist in einem Teiche auf der Tempelhofer Feldmark ein Mann beim Baden ertrunken. — Am 10. wurde ein Mann, als er die Jerusalemerstraße passirte, plötzlich von so heftigem Blutsturz befallen, daß er auf der Stelle verschied. — An demselben Tage büßte ein geübter Schwimmer dadurch sein Leben ein, daß er beim Hineinspringen in's Wasser muthmaßlich mit dem Kopfe auf einen, im Wasser befindlichen Gegenstand aufschlug. — Am 11. fand man einen Mann auf einem Hausboden erhängt. — An demselben Tage fiel ein Schiffsknecht in der Nähe des Oberbaums über Bord und ertrank. — Am 12. wurde in der Spree an der Moabiter Brücke der Leichnam eines Mannes aufgefunden.

Wöchentliche Todtenliste.

Parochial-Kirche. Eine unehel. T. 4 M. Brechdurchfall. Kattundrucker Hrn Düntzel S. 22 M. Wasserf. Schankwirth Hrn. Ribbe S. 3 J. Hirnentzündung. Drechslermstr. Hrn. Dahlitsch Fr. 31 J. Lungenschlag. Rentier Hr. J. E. Röhring 73 J. Schlagfluß. Baumwollenwaarenfabrikant Hrn. Walter S. 20 M. Brechdurchfall. Schlossermstr. Hrn Bracke T. 6 M. Zahnfieber. Kutscher Remme S. 15 M. Zahnkrampf.

Nikolai-Kirche Maler Hrn. Schirrmeister T. 1 J. Masern. Fr. Wittwe H. M. E. Wiese 44 J. Lungenschwindf. Gastwirth Hrn. Simon T. 2 J. Gehirnentzünd. Kleidermacher Hrn. Ferdinand T. 3 J. Krampf Kaufm Hrn. Schultze Fr 39 J. organ. Herzkrankheit. Privatsekretair Hrn. Genghofen T. 3 St. Schwäche. Schumachergeselle Groß todtgeb. T.

Marien-Kirche. Fr Wittwe E. Richaud 81 J. Gallenblasenerweiterung. Bäckergef. Stein T. 6 M. Brustentzünd. Eine uneheliche T. 5 M. Krampf. Arbeitsm Barnack S. 2 J. eingekl Bruch. Herrschaftl. Kutscher Wernick T. 3 M. Magenerweichung. Eine uneheliche T. 10 T. Schwämme.

Waisen-Kirche. Waise Carl H. G. Westphal 3 M. Abzehr. Fr Wittwe E. L. Klebahn 80 J. Wasserf. Unverehel A. E. F Landwirth 53 J. Lungenschwindsucht.

Garnison-Kirche. Kürassier M Pallet 22 J. Hirnentzündung. Kürassier B. Grzellank 24 J Nervenfieber Unteroffizier Hrn. Lekmann T. 2 M. Unterleibsentzünd. Unteroffizier Hrn. Werner T. 5 M. Skropheln. Unteroffizier Hrn Borowski T. 8 M. Luftröhrenentzündung.

Georgen-Kirche. Webermstr. Hrn. Ramme todtgeb. S. Kaufm. Hr. C. Kantzow 47 J im Wasser verunglückt. Goldarbeiter Hrn. Eisolt T. 3 M. Entkräftung Rentier Hrn. Ruprecht Fr. 64 J. Lungenlähm. Destillateur Hrn. Thide Fr. 48 J. Lungenschwindf. Vorkosthdlr. Hrn. Barth S. 3 M. Herzfehler. Papiermachergeselle Kreul T 3 M. Abzehr. Eine unehel. todtgeb T. Fr. Wittwe F. Krüger 48 J. Lungenschwindf. Münzarbeiter Wilberg T 2 M Durchfall. Fr. Wittwe M. Teßmann 67 J Lungenschlag. Kleidermacher Hrn. Hirschfeld S. 10 T Krampf. Gärtner Hrn. Poeffel Fr. 40 J. Abzehr. Aufseher in der Stadtvoigtei Hrn Koch S. 8 M. Schwindf. Ein unehel. S. 6 M. Zahnen. Ein unehel. S. 3 J. Drüsen. Arbeitsmann F Koch 45 J. Schlagfluß. Kattundrucker Hrn. Schäfer S. 2 J. Drüsenverhärtung. Ein unehel. S. 8 M. Zahnkrampf. Eine unehel T. 2 T. Schwäche. Schumacher Hrn Heidemann S. 5 M. Brustkrampf. Ein unehel. S 1 M. Schlagfluß. Schneiderges. Kurth T. 9 M. Magenerweichung. Buchhalter Hrn Reinhardt S. 4 M. Brustkrampf.

Sophien-Kirche. Tischlermstr Hrn. Freier S. 6 M. Halsbräune. Arbeitsm Grundmann T 9 M. Darmentzünd. Ein unehel. todtgeb. S. Glasermstr. Hrn. Bartsch S. 3 M Abzehr. Kaufm. Hrn. Kupfer S. 9 M. Zehrfieber. Arbeitsm. Fallnicht S 5 J. Scharlachfieber. Mützenfabrikant Hrn. Wortmann S. 7 M. Gehirnentzünd.

znacznego wydatku nabawia ale i spokojności iey szkodliwe przestrzeń
kedy parowa przez Pomy ma być zastąpiona. Dziesięcza machina ogn. do parowej. Jor-
main en Laye znane obszernym i pięknym lasem, a nad inne
zamkiem na całą Francyą sławnym królow zamieszkałym. Henryk II, Karol 18,
Ludwik XIV w nim urodzeni a Jakob II król angielski 1701 życia
dokonał. Wielki ilością (zarazem) znakomitej na 1200 jazdy długo gaw na lat 5550 mor-
dom de Loges wyćwiczania cerk członków legii poświęcony. gaw obszer-
Czas dowiedzin naylepszey pierwszych dni Września iako jarmarcz- nym.
nych, wtenczas do ticzny mieszkanie stoły pospolita zewsząd
po pośrod rozbitych namiotów, otwartych sklepów i cadelu, hazardu,
bawi, biesiadnie, hulta — Tu rownie jak w Wersen, Compiegne gdzie tamy król odbywa
Inny pobrzeżem porannym spacer prowadzi do pobliskiego
Passy parku tego, które przez wiele mieszkań letnich
ozdobę nad Sekwaną okolicy ma wody mi-
neralne zdrowe, przeźroczyste, solankę, farbiernie itp. Przebywszy
zwany lasek Bulońki za miastkiem tegoż imienia w przyjem-
nym nad Sekwaną położeniu leży, za Sekwaną mamy Staunen
Saint Cloud Sekla za przystępnym zamkiem czyli pałacem
Cloud królewskim wpośrod pięknego parku pokoie zdobi pęcz
miniarda, piękne obleny, meble z Bauvais itp. pyszne po Cesarzu
pozostało zabytki między którymi arcydzieła rzeźy naczynia z porcelany
Sewreskiey zwłaszcza Wazon Szafirowy obrazami zdobiony, z płaskorz-
rzeźbą środek iego zaymuiący uwagi godzien porcelana surowa, wypalana i bronz
gustowne w skład iego wchodzą, cenieny na 80 tysięcy franków
iest jednym z naypiękniejszych i naypiękniejszych jakie tylko wi-
dzieć można. Między obrazami Fedr z hippolitem kraien kamien
wzgórzy stawie Genevin położony na wzniesieniu. Z terasu pa-
tacowego pozdrzane, widokami Hodotrysk nayświetniejszy strumieni 5 wodi gruby 16 stóp
nad Sekwaną zatoczony, wielka kaskada wody po mnóstwie progów
maskaronami, himerami, okrzynami itp. przybranych
piątego niedzieli Września kiedy w tajnie wśrod oświecenia wie-
czernego grają zdroje pożarami ognia nieraz wody wydają.
odwiedzona być powinna. W tych dniach dla miejsca uroczy-
tych za cena się wielki jarmark i jeden z naypiękniejszych
spacerów w okolicach paryża park jest środkowym
punktem działania, w sposób w iaki odbywa się dziś do wspom-
nionego pierwszy Longchamps zbliżony. różnicę iaka nazwać
by można, iest wogóle przedaż wszelkich towarów. Maienie powozów
podobnie jak u nas na Bielany jeżdżących, tysiące pieszych
umiłowany; ze trzeciej robiących bez wyiątku wszystkich wieku, a
pięknem wozy zatrudniających, są skrzętnie od uroczystości
jarmarcznej niewydzielne. Przybywaią roskoszne zaś napadamy Latarnia
Dyogenesa iest to wieżyczka na podobieństwo Jaru nadmorskiego wpośrod
widoku Stawianą, skąd najpyszniejszy na paryż i okolicę widok ma
rzeki: Sevres Staure fabryka porcelany, z pierwiastkami królewskiemi. Gdzie
niec idzie do Brest idący prowadzi do: Wersalu Versailles mil 4 od
paryża dległym, dwadzieścia kilka tysięcy ludnym Miasto niegdyś od króla
francuzkich zamieszkałe, słynie po dziś dzień fabryką broni. Zamek
królewski z pięknym na Park widokiem, dotąd mimo przemienione do
gruntowne odbudowy. Stałym pyszne ozdobami i płodami natury i sztuki
Widok z parku na zwierzęce wzgórzy, od myśliwca
dziwowania godny, i ciężko bydź dziedzictwo.

Zerpa wody 225 pomp. 14 wielkie kotami
350 izbowe gaw na lat 5550 mor-
m
Compiegne gdzie tamy król odbywa
dle budże-
tu z 1820
na 21. d.
1084000.
złotych
polskich
koronat
wartość
Pasmo
utrzymy-
wanie
półtorada
pisów na
5 gromad po-
dzielonych
13330. fr.
jeden tedy
prawie 88. fr
czyli 150. złp
Kawalerie. Do-
wieczstwo tak
w polach jak
klasach
68 tysięcy
hektarów
rozmaitych
zasiewów
to wid do 20.
mil kwadrato-
wych powierzch.
Zwierzyny było
w 1821. jelenii
1556. Dzie-
li 311. Dzi-
ków 249. a
pstrąg innych
9632. za-
mnych dzikow
i 7208. zaiąc
mioz Ka-
zack, Kroli-
ków, Zaiący,
bekasów itp.
z czego wy-
pisz
kiego w 1821.
roku do
14487. sztuk ubito.

Ma Kaplice rowne iak Teatr ktorego nawet loże nie mowiąc XX

Park obszerny co piękno ziemia nayniezdrowszym pod słońcem
pięknymi i rzadkimi przybrany, przez Le-nôtre zaktadzony nayprzy-
tu sztuki na mnostwo lat do przesady [illegible] ktore niem
szych Krol mają czynne bieżynki — sięgaią widoku. Za rozkoszy pobu-
dom wodnym z mgły już i podupadłym stawy, Pałac Medycejski
Prowincjo przez Normana, z urządzeniu zat parku, Kalwaryia Krzyża
ksiąg Dany zpisany gmach Francuzki przewodnicy. — Trianon pałacyk
wiz ksiąg i mniejszy w porownaniu parku przez Mansarda stawiane ma-
dzielne ozdoby — [illegible] stawna Ma-
denon za niegdyś przebywanie i zmarłą tu takie po pierwszy raz Estery i Atalia
wystawiono. — Szesć mil stąd miasteczko Rambouillet ma zamek pa-
miętny zgonem Franciszka I; park 2600 z lasem, 30,000. morgues nad inne stawne stada
merynosów, które nayprzewyższe do uszlachetnienia runa owiec francuskich
przyczynęły. Piękna mieszczanka z marmuru białego uwagi godna. Pobóg P. morogues
W powrocie z Sevr na wyżynie nieprzerwanej sekwany: garbarnia
stawnego Seguin a dalej pod lasem Bajonckim, Auteuil
uwagi godne: przyjemne ostatniego na wzgórka położenie i wiele domków
letnich sławnych pobytem stawnych ludzi: Boala, Helwecyusza, Franklina
dowiedzianemi naszego Helwecyusza, Trembuckiego, nadto Lafontena, Moliera,
Passyna i [illegible] Sekwany brzegu ku Wersalowi: Vaugirard
tuż za rogatką tegoż imienia ma labinski Salamończaka, Naturell, kurzu
siarkowego ilż. zawdzięcza gaje. — Issy w pięknym na wzgórku nad
kiwanej położeniu, pełne domów wiejskich i ogrodów, między któremi po-
kazuią przez krzywe Katgorzate zamieszkały i rozwaliny iakiś świąty-
ki Świątyni Izydy. Na przeciw kościoła budowla gotycka iest ko-
damem sekretnym Hildebergeów. — Meudon dwie mile od miasta z zam-
kiem królewskim przez Tekiberta de Norme budowanym z
pięknym tarasem i parkiem; Rustak, Rabelais był tutaj pla-
nowanym. — Dolne Meudon ma Stawną Szkarnią kuteletek pod imie-
niem Sevrskich uchodzących. — Bellevue (piękny widok:) inaczej
Belweder krokowski ze parkiem i ogrodem, ze tarasów nayprzyjemniejszy
daie widok na Paryż i pobrzeża Sekwany, Sadek bolońskie wsie i pola: Stolicę
samą zatarowaną iedynie wyspada iż miejsce to równie iak wiele inne podob-
nych dużo podupadło. za Napoleona atoli było znacznie upiększone.

Przebywszy Vesinet piękny [illegible] każdy piękny na miasto rzut oka,
pare mil od pałacu iest Secaux głośne szczątkami pałacu wspaniałego
Colbert po
wieczyście Penthievre, którego pamięć żyje Jana dobrego do tych z ust do ust.
Spuszczodzi. reszty pięknego niegdyś parku, pozyczanemi za rozrywkę stanu
w porze letniey przebywaiącym; Bale ogniowiska czyli fajerwerki ogrzewania
zamieszkałe którego pokoy dotąd widzieć można, ma pensyą panien i ju-
szytnią akademicką. — Fontenay aux Roses prawdziwie iestestwo siedlisko
roży, goździków i tp. licznie pielęgnowany kwiat całą okolicę napełnia wonią
i przybrzeża pola w nayprzyjemniejsze kolory zgadzaniem każdego przerzucone
Przyległy wzgórek mile od miasta odległy zaymuie: Chatillon inny
a cudney piękności widok Stolicy na pobrzeżach krzyżuiących Sekwanie
postrzegaiący, którem zprawnie Wesen, niewiey góra Kalwaryi, a wzgłę-
mi marki zaskrzętą. — Montrouge wprowadza zresztą w miasto
wktórym zamożny w drzewa i krzewy, płotnik Cele znajdowany
Ostatni nakoniec wyiazd ku Fontenaybłe uprzyiemniaią liczne
domy wiejskie winnice wsie i pałace po prawnie wzgórza nad
Sekwaną rozrzucone. Vitry ¾ mili, pełne płotników wszelkiey roślinny
pielęgnuiący

~~X X~~ mianowicie ~~sufitu~~ marmuru i pozłotu do-
brych artystów ozdobne. Park obszerny ~~na~~
20. blisko mil francuzkich obwodu mający, po-
dzielony na viktelli i mały, rozmaicie połączonych. Wie-
ki kilka wsi zajmuje, w mniejszym zaś widzia-
nie do zamku należącym miesiącu Ogrod, gaj, i wodotryski dawne,
położony ~~po~~ na zachod zamku w pięciokąt nieforemny
przestrzen 2400. sążni długi a 1600. szeroka
zajmuje; ~~położenie jest mniejsze~~ przy bramy poza-
gami, naczyniami, grotami, ~~kamieniem~~ brunzowemi
lub marmurowemi, najczęściej atoli aż do piasady ~~silnie~~
wydźwigającemi Le Nôtre na wielorzi i rozmaitych
wodotrysków (: najczęściej rzucają wodę do wysokości stóp 80:)
które zasilane wodą rzeczną z Sekwa-
ny (: obacz Marly :) prowadzoną akwaduktami pięknemi
a szczególniej pierwszych dni maja licznych ciągnących
stąd ze stolicy jak około widzów. Za wzór robo-
tom wodnym ~~służył~~ niemało nawet przy podjęta-
dłym ~~służył~~ piatau miejscych Pratolino pod Florencyą
Kresztą ~~od~~ gust założenia ~~założenia~~ epoki panowania
Ludwika XIV. pod którym zakładany był, zalko-
wał dotąd cechę owych dziwolągów, kalectw, potrzyźń
i pokrzywień, pod sznur ciężarnych szpalerów,
kopców, ~~kul~~ figlasów, ~~itp~~ przez ~~owoce~~ ich drzewacznych
postaci pod jakiemi drzewa i krzewiny ogrodu natu-
ry pięknej w niepochwalonych napadkami ~~potworach~~ potworach;
~~co wszystko~~ mimo to nie smak ten, założenie podobne ogrodów, ~~nasy-~~
~~cie~~ Gustem francuzkiem ~~dawnym~~ po dziś dzień nazywają. —

Trianon wielkiej i mniejszy w dolnej części parku z od-
dzielnemi zabudowaniami i ogrodzeniem, przez Mansarda
budowane. ~~Wielkiego~~ Grand Trianon dzielli w smaku wielko-
dniem z dwoma skrzydłami wzajem dopowaniem pa-

Fazone o 22 Kolumnach jonickich, ośm migdy
mieni się z marmuru zielonego z Campan re-
szta zaś równie jak przedtym z czerwonego
Languedockiego, gora porzęta gmybierają nayznia
i grona amorków Dzieła Barrois Leveston Cou-
stou, Dedieu, Legros i Lapierre. Maly Try-
non, le Petit Trianon do powyższego należący
składaiąc z Pawillonu o czterech fasiadach,
pięciu, z pięknie ozdobnych korytarzy, gora
gdzie
gmybrany stanami i półstopami wodkowa-
nemi podłoy rysunku Gabryela, rzeźba Au-
ciet Agniberta. — Napoleon wielce upiększił
tute pomnoże jak dnigdy Trianon, ogrody an-
gielski niemniey założył. Z dawniejszey kwiecia-
stanu Królewskiey: Pałacu wiod parku da-
lszego a za czasów rewolucyi z Zwierzyca tro-
wnego nie nieprzestało; Zabudowania wszelkie go-
spodarskie z lasem i polami Cesarzowi przez Napo-
leona darowane dotad przynależy stolicy Fran-
ków rozkaz, przynależy do Dochodu. —
Lubo Wersal iest miastem jednym
z najpiękniejszych na całą Francyą, lubo
Królewskie mieszkanie kosztem zakładane
znacznie do sławy miasta przyczyniły się, dwa
mieszkania wielkie, ogrody i nayszkodliwsze zamuty
dwunastu powietrze, miasta że niema wody, Par-
kowi zaś że o nayniezdrowszey założony oko-
lici. Okoliczności te Komarna nam na czego
to niedobo dwoi ale i pomnożą i Kroyi obywatele
zwolna ztąd wynikaią, dla czego znaczne summy
na budynki jak na kosztowny zakładanie tego
prowadzenie rocznie.

Owcy za tą cenę 2 talarów od sztuki nie tak wiele [illegible] wypadnie.

brzedź można. — Pobliskie Jowy albo Josas nad rzeczką Bièvre ważne Agłowdziechia Ypocie rok wybijanych w 1760 przez Oberkampf zakła- Josas, która przeszło tysiąc robotników zatrudnia. Niedaleko Saint Cyr, Sèvres ma zakład woj- skowa. Fawna Matheinon etc. —

P. Morogues było we Francyi w 1812 35 miljonów owiec które wydały do 35 miljonów kilogramów wełny (kilogram półtrzecia funta.) w 1821 zaś roku było ich 46 miljonów i wydały 60 mi- lionów Kilogr. wełny; lecz w 1828 r zmniejszy- liczba do 30 miljonów sztuk, co autor tym przypisuje zniżonej cenie wełny a tymsamym za- niedbaniu owiec chodowaniu, dozwolone wprowadzanie wełny z zagranicy tanioścu wełny by- ła przyczyną. P. Dupin atoli twierdzi że nietak wielkie granie dla obcej wełny jako raczej (więcej) użyteczne uprzywilejowanie materyi bawełnia- nych było tego przyczyną albowiem w 1812 roku weszło tylko 14 miljonów kilogr. bawełny, w 1828 zaś aż do 28 miljonów tyże wagi a dotego wan- tonie ilość zaledwo podwoiła tego wynosiła co w 1812 tanioni tuż bawełny która obfitsze o połowę tym czasie spadła w cenie w latach potrzeby wyższa zdarzyć będzie przyczyna zniżonej ceny wełny.

[4] Miejsce to pamiętne zaślubinami pobożnemy ~~Ludwikowi~~ i skromnemy Maryi Leszczyńskiej z Ludwikiem XV. — Napoleon którem szczególniéj do upiększenia Fontenebło przykładał się tu spotykał Marya Ludwika córka Cesarza austryackiego jako małżonka do Stolicy wjeżdżająca. Tu Pius VII. przez dwa lata przebywał. Miejsce to pamiętne Epoka upadkami Wieżą wszystkie Europejskiéj Zapadł tu abdykacyi dnia 11. Kwietnia 1814 Napoleon zrzekł się Korony i godności Cesarza francuzów i Króla włoskiego. Pożegnanie Wojsk Polskich niemiecky Król Bonaparte którem ~~w ostatnim dopiero~~ ~~Cesarzem~~ Polski ~~Królem~~ ~~Cesarzem~~ dwoma ~~pokrewnemi~~ ~~Cesarzami~~ ~~Królami~~ ~~Cesarzami~~ ~~Królami~~ ~~Cesarzami~~ ~~Królami

pieczgnieżych. — Choiscy pamiętne zamkiem Ludwika XV.
duże tam zdzie niegdyś wpośd. wrocznych zaiaz Słodkie ze Panią
Pompadur pieszczoty płynęły płynęła — kwadrans umyślnych
fabrykach robionej. — Wyrabia nadto morokin, wyrabia faians &c na
gruzach iego powstały artykuły. Są tu cztery pensye dla młodzieży.
Most tuteyszy 800 rzucony. — Melan iedno z najdawniejszych
miast tuzek Francyi od Rzymian Melodunum zwane, w zakładaniu
Stolicy miało służyć za wzór, co fakt zdaie się nieiako potwierdzać
rownie na wyspie jak tuteysze stare miasto założone. Ma nie-
które fabryki, garbarnie, cegielnie &c. Amyot tłumacz klasyc-
kow z Gr — rodem.

Fontaine bleau caternarskie fontanna na Boscienne do Lyońskiem — mil francuzkich od Paryża, —
dziwka tysięcy dusz ludne, ma piękny park — Królewski pałac
zaraz[illegible] Ulubione niegdyś Królow letnie mieszkanie w XII. ulicach założone w rożnych
pokoiach i rożnym smakiem upiększane niemoże iak tylko zachwycać
oko skazonego i rozmaitego gustu w budowie. Primatticio Soli
Rosso rożnie budowali go z pomiarkowaniem sztuki, walmyskie i zdrowe
pamiątki zdarzeń które zapisały; Gaston de Foix zwycięzca po
Sawonie, Karnus filozof ofiara zazdrości Sorbony piewca
przy tej zwodzie drugie życia dokonał — Dwa pensyonaty, gym-
nazyum i szkoły wojskowe, w przepysznej bibliotece i gabinecta —
pełnych Fabryki porcelany i mydła, i gorzelnie tuteysze dziesięcią wódki
gatunkowey, — Styna. Miesz[illegible] — [illegible] — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Ludność Paryża w 1817

podawano 912.530. mięs.

w tym zakresie 52000.

z uwzględnieniem ogólnego ludności do

1.200.000. Paryż.

III

z 1820. budżetu Paryża wydatków.

1.) nadzwyczajnych: 11,203,543. franków

2.) zwyczajnych: 24465.370. —

3.) z gier hazardowych: 7.526.600. —

Razem 43.195.513.

Ubóstwo

Statystyka ubóstwa w 1837.

ubogich w całym Paryżu 62,539. osób

które wpisy latach do 85.246. dostało

Na przedmieściach innych oprócz powyższych jest do 30 tysięcy ludzi potrzebujących wsparcia pieniężnego (pomocy)

W Dzielnicach zamożnych zachowano ten zwyczaj 1. marca. 1837.

115.206. ubogich

a

Dzielnice wspólnego użytku mieszkańców

35.000. □□ Ludność

Jan Kazimierz i Marya Tomasza Fran

Od połowy XVII do połowy XVIII. Wieku, mordowstwo nadawało się i języka polskiego zapomniało panowanie pomyślnego króla — bo podczas było zajęcie, niebezpieczeństwa groziły i podziały za pryklad Dworu — ad exemplum Regis — panowie i panienki — Kalendarz ani ciągle krzyż tak dalece że i nabożeństwa Kościoła za pomocą Narodu dzieci mieszano i to nawet po całej polsce — Arcybiskupi, biskupi, ich rządnia i wszelkie zgnatki i stany spotkanie, zgromadzenia i zakonnicy klasztorów, to może za panienki tylko tylko i żadnych ich rzadko — o nauce, uniżeniu, tabaczce nikt wiele ani zamyśl, bo modnie pomnożyć tych wszystkich na wszystkich — Zbiorko i podróż drugi, przybyć że u nas wszystkich że. piero i czynił i pisz i pozor mowie dopiero mazurki — a jeśli przyjęcia zadania i przyjęcia, ostatnie obchodzić, bankiety, balowych bywała — Stół to dobre Wino Spis Tatarzy mowie, że Magnat jadał potrawie —

+ innych za pomocą byłem wiele obiadów i panienek ich — bo. dopiero za panienki —

Spis.

A l'eau! .. — .. — .. s.
Abbatoirs .. — .. — ..
" — .. menilmontant .. — ..
" — .. montmartre .. — ..
Abbaye .. — .. — ..
Abonement de lecture .. — ..
Academie des dames .. — ..
Administracya miasta — ..
Administracya Szpitalów — ..
Athademia .. — .. — ..
Athademia Sztuk — .. — ..
Athademie umiętności .. — ..
" — .. pięknych sztuk — ..
Alfort .. — .. — ..
Almanach du commerce ..
Après vous .. — .. — ..
Aptéka główna ..
Aptekí .. — .. — ..
Aqueducs .. — .. — ..
— d'Arceuil .. — .. — ..
— de Belleville .. — .. — ..
— de Romainville .. — ..
Arangez-vous .. — ..
Arc de triomphe .. — ..
Archive du Royaume — ..
Archiwum Korony — ..
Arsenał .. — .. — ..
Asile de providence — ..
Association paternelle — ..
Athenée des Arts — ..
— des etrangers .. — ..
— de Paris .. — ..
Atheneum audrzeimców — ..
— paryzkie .. — .. — ..
— Sztuk .. — .. — ..
Auvergne .. — ..
Autel .. — .. — ..
Avenues .. — ..

Bale .. — .. — .. — ..
— Stroyne (zapasowe) — ..
Bains (Książę Szwarcenberg) — ..
— d'Albert .. — .. — ..
— chinois .. — .. — ..
— montesquieu .. — .. — ..
— Poidevin .. — .. — ..
— Tivoli .. — .. — ..
— Tuileries .. — .. — ..
— Turcs .. — .. — ..
— Vigiers .. — .. — ..
Bately .. — .. — .. — ..
Balon pierwszy .. (Garnerya z Wiednia) — ..
Bank Francuzki .. — ..
Banque de France .. — ..
Barrieres .. — .. — ..
— d'Aulnay .. — .. — ..
— d'enfer .. — .. — ..
— de Neuilly .. — .. — ..
— St. Martin .. — .. — ..
— du Trone .. — .. — ..

Baski .. — .. — .. — ..
Basques .. — .. — ..
Bastringues .. — .. — ..
Bastylii zaborzenie .. — ..
— zburzenie .. — .. — ..
— plac .. — .. — .. — ..
Bellvue .. — .. — .. — ..
Bercy .. — .. — .. — ..
Biblioteki .. — .. — ..
— wielka .. — .. — ..
— instytutu .. — .. — ..
— mazaryna .. — .. — ..
— parkowe .. — .. — ..
— S. Genowefy .. — .. — ..
— miejska .. — .. — ..
— zbrojowni .. — .. — ..
— Ogrodu roślin — .. — ..
— Historyi naturalney — ..
— inwalidów .. — .. — ..
— policeymistrza .. — ..
— górnicza .. — .. — ..
— wydz. lekarskiego — ..
— Sądu Kassacyjnego — ..
Bibliotheque royal .. — ..
— de l'Institut .. — .. — ..
— de Mazarine .. — .. — ..
— Pantheon .. — .. — ..
— S. Genevieve .. — .. — ..
— De la Ville .. — .. — ..
— de l'Arsenal .. — .. — ..
— d'histoire Naturelle .. — ..
— des Invalides .. — .. — ..
— Polytechnique .. — .. — ..
— de Mines .. — .. — .. — ..
— Cour d'appel .. — .. — ..
— de la Faculté de Medecine .. — ..
Bielizna kolenderska — ..
Biesiadnik pierwszy — stołowa .. — ..
Bievre — .. — .. — ..
Biflegue .. — .. — .. — ..
Biora długosciów .. — .. — ..
— Karmicielek .. — .. — ..
— Szpitalów .. — .. — ..
Bœuf gras .. — .. — ..
Bois de Boulogne .. — .. — ..
— Près St Gervais .. — .. — ..
— de Romainville .. — .. — ..
— de Vincennes .. — .. — ..
Bondi .. — .. — .. — ..
Bonne la .. — .. — .. — ..
Boulevards .. — .. — .. — ..
Bource .. — .. — .. — ..
Bourg la Reine — .. — ..
Boże ciało .. — .. — ..
Bractwa .. — .. — .. — ..
Brama tryumfalna — ..
— Kolumbowska — .. — ..
— S. Dyonizego .. — .. — ..
— S. Marcina .. — .. — ..
Bruk .. — .. — .. — ..
Brunetiana .. — .. — ..
Brzoskinie Pawne .. — ..
Bureczki Pawne — ..
Bureau d'admission .. — ..
— de longitudes .. — .. — ..
— de Nourrices .. — .. — ..
Bursa .. — .. — .. — ..
Butelki Pawne — ..
Bydło Pawne — ..
Bydlęce .. — .. — ..

Cabinets d'aisances .. — ..

Podwala.

za Napoleona III cesarza francuzów, nowe, &c.

Nowe wydanie

— de lectures ..
— littéraires ..
— particulières ..
Cafés ..
— de Foix ..
— de mille Colonne ..
— de Circassienne ..
— de la Rotonde ..
Canal St. Maur ..
— l'Ourcq ..
— St. Quintin ..
Cechy ..
Cedniki ..
Célestaire ..
Cent Suisse
Chaillot ..
Champs dolent ..
— Elysées ..
— de Mars ..
Charakter paryzan ..
Charité ..
Chantilli. Charenton ..
Chatillon ..
Chodnik wdów ..
— des veuves ..
Chorągiewki po lityczne
Chorągwie nie przyjacielskie
Choiny ..
Choroba Styczniowa
Cicibeizm ..
Cimin ..
Cienia chińskie ..
Cieśle siekawkowi ..
Ciepłice ..
Cité ..
Cmentarze ..
— la Chaise ..
— wielki ..
Côche ..
Collége de france ..
— de J. Barbe
— de quatre nations ..
— Irlandais ..
— Louis le grand ..
— Henri IV ..
— du plessis ..
Collonade du Louvre ..
Conservatoire de musique ..
— des Arts & metiers ..
Commissionaires ..
Commodité à l'anglaise ..
Cosmorama ..
Côte d'Or ..
Cours la Reine ..
— d'iconographie ..
Cracoviaken ..
Creteil ..
Cudzoziemcy ..
Cul de Lac
Cudzoziemczyzna ..
Cyrk Frankoniego ..
— gimnastyczny ..
— Amur ..
— Olimpijski ..
Częstowania wzajem ..
Czyczyzbeizm ..

Dachy ..
Dames de la Halle ..
Davis ..
Débarrasse les places ! ..
Decrotteurs ..
Dejéner à la fourchette
Deskowania ..
Desser ..
Desuze ..
Dilizionse ..
Diamenty Korony = Kosztowności
Dispensaire ..
Dobroczynność ..
Dochody miasta ..
Dolina szwajcarska ..
Domy ..
— Jezuickie ..
— Szajezne ..
— Inwalidów ..
— Kwiecyski ..
— Kupieckie ..
— Pruny ..
— Sklepowy ..
— wenerycznych ..
— Zdrowia ..
— Złotogów ..
— Złotkutków ..
— Szpitalne ..
— Obłąkanych ..
— d'Esquirol ..
— Scypiona Sardyni ..
— Opatrzności ..
— Monti ..
— Subis ..
— Monaste ..
— Brunoa ..
— Karnawale ..
— Lambert ..
— Sommarywa ..
— Denona ..
— Krasiuc ..
— Bozy ..
— Poprawy ..
Dorudzki ..
Drożnicy ..
Drukarnie ..
— Didotów ..
— Królewska ..
— Wielka ..
— Zawiązki ..
Drzewo Cyrkowskie ..
Dryndulki ..
Duchowieństwo ..
Dukaty holenderskie ..
Duranowski ..
Dyspensatorya ..
Dziesięciny ..
Dziewczyny ..
Dzwonki do Lokaiey ..
— do Położnych ..

E. V. P.
Ecoles Speciale ..
— de langues orientale ..
— Militaire ..
— Politechnique ..
— des ponts & chaussée ..

- de Médicine
- de mines
- d'histoire naturelle
- de pharmacie
- vétérinaire
- d'iconographie
- des beaux arts
- d'equitation
- de mosaigne
- des sourds-muets
- de gravure
- des jeunes aveugles

Ecouen
Ecrivains publique
Edukacyi szkodliwość
Eau clarifié
- sucrée
Egoizm
Elegancya
Emaus
Estaminet
Etablissements de filature
- des prisonniers
- de blessees
- des eaux clarifiés
l'Etoil
Etrennes

T. I. P. (tak) (dom kotel GMB. tak?)
Fabryki
- Goblenów
Sewrska
- Sawonnery
- Kwiercia des
- porcelan
- hygio ceramów
- lamp arganda
- mozayki
Facteurs
Faktory
Fallots
Faîne à la tête mort
Fanatyzm
Fanchon
Fanfaronady wyższość
Fiakry
Fontanny
- niewinniątek
- Bondy
Fontainebleau
Fontenay aux roses
Frankowie
Fraskaty
Fronde
Funambules
Furmani

Gabinety jadania
- wyjazdy

- akademii umiętności
- anatomii
- górnicky
- mennicy
- lekarski
- chytania
- medalów
- starożytności
- Ogrodu roślin
- monet
- nymizmatów
Galanderya
Galeryja król. obrazów
- Luxemburska
- Denona
- rysonków
- Apollina
- Luwru
Galeries du Louvre
- d'apollon
- du luxembourg
- de tableaux
Galiote
Garde meuble
Jare Gajowe
Garçons
Gatelles de Nanterre
Grzesiuski Wojciech Gerba
Gigot
Globy Nawne
Gniazda
Gobleny
Golarze
Góry francuskie
— powietrzne typ
Goujon Jan
Goutes
Groble
Gra Czerwono-czarna
Grand-Bourbon
Grande rotonde
Gréniers d'abondance
- de reserve
Gry
Guinguettes

Halle
- au blé
- aux draps
- aux vins
Handel
Hazardnie
Herbaty
Hopital
- hôtel-Dieu
- la charité
- la pitié
- St antoine
- Cochin
- Necker
- Baujon
- des enfens
- St. Louis
- de veneriens
- d'accouchemens
- des enfens trouvés
Hospices
- Salpetriére
- des incurables femmes
- hommes
- des Orphelins
- de menages
- De Quinze-vingts
- de l'école
- de perfectionement
- de vaccination
Hôtels

Tom. Geogr. Alleg. Powsz. R. 2. p. 491.

Hôtel de la Force
- des Invalides
- des monnais
- de ville
- de Cluny
- de Soubise
- du Timbre
- Monaco
- Brunoy
- de Carnavalet
- Lambert
- Sommariva
- Denon
- Crawfurd
- Dieu
- Montmorency
Hurlu-breloc
Hyre de la, Warszawianin

Jan Kazimierz.

Tablica Pawna
Jadalnie
Jajecznica
Jajka
Jak podróżować do Paryża?
Jak pala paryżanie
Jak zwiedzać miasto?
Jardins
- de plantes
- de Thuilleries
- du Luxembourg
- Mouceaux
- Tivoli
- Frascati
- Wauxhall d'été
- Tivre
- des princes
- la Chaumière
- Tripet
- Andrieux
- Beaumarchais
- Biron
- Monaco
Jatki
- mączne
- Sukiennice
- winn
Jeść, pić, loge a
Język francuzki
- polski
Języków nauka
- wymawianie
Instytut l'
Instytut
- głuchoniemych
- historyi naturalnej
- ślepych
Instytutu powiatu z Polski
Instytucye
Jowolka vide Łatki
Journal des petites affiches
Izba sejmowa

Kamień pływający
Kamienice
Kamiułożen
Kamały

Kanał turk
- Sz-mor
Kantory jadalni
- kawiarn
- złecen
Kapitan
Katalani
Katakomby
Katarynka
Kawiarnie
Kąpiele
Ke
Keramikos
Klima
Kobiety
- rozkoszy
Koko
Kolegia
Kollegia
- Exterech narodów
- francuzkie
- Henryka IV
- Ludwika XIV
- mazaryna
- S. Barbary
- Irlandzkie
- Kolumna Maryi de Medicis
- wandom
Koncerta
Koniski targ
Konik z Krakowa
Konserwatoryum muzyczne
- Sztuk i rzemiosł
Konstytucyoniści
Kontradans
Kościuszko
Krakowianin
Krakowiacy
Krakowiskie drzewo
Kray łaciński
Krajanie nazywają?
Kraszewski
Kościoły
- Panny maryi
- S. Magdaleny
- Filipa
- Gerwazego
- Germana
- Mikołaja
- Rocha
- Sulpicego
- Genowefy
- l'Oratoire
- ewangelików
- innych wyznań
Kosmorama
Koszary
Koty
Kuchnie
Kuzinki
Kupcy
- Żydów
- Żydówki
Kurs ikonografii
- Numizmatyki
- Starożytności
Kuryerki
Kuszelnie Tytoń

Labienus
Lasek bulonski

Kazimierz I.
Kazimierz IV.
Kazimierz V.

Klejnoty Jana Kazimierza.

Kolegia Jezuickie otwarte
Kolegia Jezuickie czytaj
Kolegia Jezuickie zamknięte
Kolegia Jezuickie
Kolegia Jezuickie
Kolegia Jezuickie

— Romęwill
— Pres St Gervais
— Męsen
Lasy
Laurenty z Warszawy
Law
Lazarety
— Salpetryer
— Robert
— Męzczyzn
— Sierot
— Oszczędności
— Trzechset
— Szkoły lekarskiey
— Wydoskonalenia
Lekarze = Szpitale
Lesznyńska
Leucotitus
Lyderalisty
Liczbowanie domów
Likier
Linoskoki
Livry
Lizy
Lody po ulicach
— w kawiarniach
Long-champs
Loterya
Loutouhezy
Louvier
Louvre
Loże mularskie
Lurk
Lutecya
Lutetia parisiorum
Luthezy
Luwr
Łaźnie rzymskie
Łatki
Łazienki
Łaźnie rzymskie
— dalber
— Chińskie
— Boadwę
— Tulierskie
— Tureckie
— Tiwoli
— Wiżyc
— Monteskyc

M. A. C. S.
Macierzyństwo
Madellonettes
Madleine
Magnetyzm
Maison
Maison de Santé
— d'accouchemens
— de charenton
— de venerien
— des Orphelins
— de rptraite
Mala domus
— mansio
— Sportus
Mâle
Malmaison
Manufactures
— d'argande
— des Glaces
— d'hygiocerames
— de la Savonnerie
— de tapisserie

Marais
Marionettes
Marguil
Marya Ludwika Gonzaga
Marya Kanka Sobieska
Marcel Stefan
Marchands
— des comestibles
Marchées
— à la volaile
— aux cheveaux
— aux fleurs
— aux fruits
— des Jacobins
— des Innocens
— S. Joseph
— S. Honoré
— S. Germain
— S. Martin
Marly
Masarze
Masarnie
Maskarada po mieście
Maskarady
Maternité
Mateusz z Kirakowa
Matka Nayśw. Smoleńska
Medale Sławnych Polaków
Melun
Ménageries
Menilmontant
Meneau
Meudon
Mezmeryzm
Męczy
Miesopust
Mieszkania
Mieszkanie
Mieszkańcy
Milidunum
Mleko świeże
Mirecki
Miłosierdzie
Mody
Molier
Molierek
Montagne de Coquetsatte = Tourmelle
Mont de piete
Mont-Calvaire
Montfaucon
Montmartre
Montmorency
Montreuil
Montrouge
Morgue
Mosty
— Austerlicki
— Nowy
— sztuk
— Królewski
— Ludwika
— Jena
— Inwalidów
— Neil
Mozyr
Musee des antiques
— de monumens Français
— de Napoleon
— d'histoire naturelle
Muzea artilleric

Michał z Bystrzykowa.

Marya Kazimiera żona Sobieskiego.

+ Marya Karolina

Muzeum (antyków) ——
— Luwru ——
— Napoleona ——
— Histor. naturalnéy ——
— Pomników narodowych ——
— Starożytności ——
— artyleryjskie ——
Nabożeństwo ——
Naczynia nowe ——
najazdy normandczyków ——
najazdy anglików ——
Najem mebli ——
— mieszkania ——
— Sukien ——
— Koni ——
— wody ——
Nakazania starkowe itp. ——
Napisy ulic ——
Napoleoniści ——
Narodowości wzory dla nas ——
Nauka języków wschodnich ——
Nauki ——
nawóz ——
Naymanowicz ——
Neuilly ——
Nieporządek ulic ——
Nierząd ——
Nierządnice ——
Normandy ——
Nowe-miasto ——
Nôtre-Dame ——
Numera domów ——

O

Obiadowanie ——
Objaśnienie planu ——
Obraz równości ——
— Matki N. Smoleńskiey ——
— Najświętszey ——
— Rosiadeck ——
— z Polski ——
Obrządki kościelne ——
— pogrzebowe ——
Obserwatoryum ——
Observatoire ——
Obwody miasta ——
Obyczaie paryzian ——
Ochędostwo po mieście ——
Oddział sikawkowych ——
— żandarmerii ——
Odeon ——
Odległość paryża ——
Odkrzewnik ——
Ogony? ——
Ogrody ——
— roślin ——
— zielniczy ——
— botaniczny ——
— tuileryski ——
— luxemburski ——
— muso ——
— Tywoli ——
— Fraskaty ——
— Wauxhal ——
— Turecki ——
— Xiążąt ——
— la chaumière ——
— kwiatowy ——
— Ziół ——
— Trypet ——
— Tuilerye ——
— Bomarsze ——
— Biron ——
— Monako ——
— Pomniki ——
Okolice ——
Okręgi miasta ——
Opalińskiego wojewoda ——
Opera wielka ——
Opinia o Polakach ——
— o innych cudzoziemcach ——
Osobliwości miasta ——
Osoby woskowe ——
Osolińskiego wjazd ——
Ostatki ——

P

Palais ——
— des Tuileries ——
— du Louvre ——
— Royal ——
— Bourbon ——
— de Deputes ——
— du Luxembourg ——
— de Justice ——
— de l'Institut ——
— de la Legion ——
— Garde-Meuble ——
Archiepiscopal ——
— des Thermes ——
— les vieux ——
— du Temple ——
Pałace ——
— Tuilery ——
— Luwr ——
— Królewski ——
— Burbona ——
— Deputowanych ——
— Seymowy ——
— Luxemburski ——
— Sprawiedliwości ——
— Instytutu ——
— Arcybiskupa ——
— Legii ——
— Kermów ——
— Stary ——
— Templaryuszów ——
— Kardynalski ——
— Równości ——
— Trybunalski ——
— Siała prawodawczego ——
— Zgody ——
— Rady Pięciuset ——
— wodny ——
Panna-Marya ——
Panorama ——
Panteon ——
Pantheon ——
Parisiensis ——
Park muso ——
— Wąsen ——
Parlez au portier ——
— au Suisse ——
Parque Monceaux ——
— Vencennes ——
Paryż przykładem ——
— siedliskiem władz ——
— nauk ——

- ile Napoleonowi winien
Paryża. powiat
- obszerność, wielkość
Paryżanie
Pass
Paszport
Pdyjages
- de Chadzieville
Pasterka
Pasterska miska
Pays
Pays-latin
Pensye
- Hanien
- wyrywania włosów nowych
- koiów, psów
- koni
Pensyonat: [illegible]
Pere-Lachaise
Perrine St.
Perugarze
Petit-pont
Pepinieres
- du roi
- du Luxembourg
- de Thouin
- du Roul
- de Cels
- Andrieux
Piastunki
Pieckątka Michała Anioła
Pikieta
Pisarze publiczni
Pisma okresowe
- periodyczne
Pitié la
Piwo
Piekarnia słowna
Piekarz ludu
Pierre-fitte
Place
- tulierów
- Luwru
- Karuzel
- vandom
- Królewski
- Zwycięstwo
- Ludwika
- zgody
- De grew
- parwi
- mober
- Me
- Nowiniątek
- bastylii
Places publiques
- de Thilieries
- Carouvel
- du Louvre
- de Louis XV
- Vandôme
- des Victoires
- Royal
- du palais
- du Mais
- parvis
- Maubert
- des Innocens
- de la Bastille
- de Greve
Plessis-pugnets
Płonnifki
- Królewski
- Luxemburski
- Rud
- Truena
- Telsa
- Andrye
Pobicie domów
Pobyt kiedy nay lepszy
Powiata
Podłogi

Podróżowanie
Podwala
Podział miasta
Pogrzeby
Pogrzebowe towarzystwo
Poissards
Polat elizeyskie
Pole Mokotow
- majowe
- marsowe
- Josie
- Swiąte
Policya
Polska nasoniewana tryumfuie
Położenie miasta
Pomniki narodowe
- wandom
- Henryka IV.
- Ludwika XIV.
- de l'Etoile
- Jana Kazimierza
- Marii Leszczyńskiey
- Desaix
- Bichat
- Bourgelat
- Tulberski
Pomoc domowa
- ogniowa
- Omdlonym
- pozornie zmarłym
- utonionym
Pompa ogniowa
Pompe à feu
Pompiers
Pompy
Ponts
Pont-neuf
- au change
- petit
- D'Jena
- D'austerlitz
- des Invalides
- Du jardin
- Marie
- michel
- des Arts
- de Louis XVI.
- de la Tournelle
- Royal
- Louvier
Popisowi z rekruty
Popincourt
Popularność
Portal S. Gerwazego
Portiers
Porty
Portyk templaryuszów
Powiatowe Sądownictwo
Powiększenie Miasta Henryka Walezyusza
Polaz
Pot de chambre
Poteriana
Pour un sous!!
Pożar w mieście
Prado
Prawidła sławne
Procesyja na Boże ciało
Progi Niagary
Prisons
- de la Force
- S. Pélagie
- les madelonettes
- S. Lazare
- l'Abbaye
- de Justice
- de police
Przechody

- naukom oddani
- zamnie bawiący
- pomni Stawy
- obrony świętokradzca
- uświetnili byt
- żegnaią Cesarza

Pokutne miej
ce
Penitentia
riem = S. Ge
main en Laye

*) umieszcz
ne co Ro-
Zmaytowie ob
Tomie
Bibl. nu=
mer

Powodzie

1835. Nr 89 Kowac

Przekupki „ ——— „
Przemysł „ ——— „
Przeyssia „ ——— „
Przeyssie Radziwiłła ———
Przysiady „ ———
Psy „ ——— „
Pół użytek „ ———
— tyczące przepisy „ ———
— z Montargis ——— „ *)
Puhar Sobieskiego ———
Pustelnia J. J. Russo ——— „

Quais „ ———
Quai des Augustins „ ———
— des Orfeuvres „ ———
— de Voltaire „ ———

Rada dla podróżnych ——— „
Ratusz „ ———
Rekruty w paryżu ——— „
Religia Janowych ——— „
Remboüillet „ ———
Renelak „ ———
Reuilly „ ———
Restauratory „ ——— „
— Sawnicyskie „ ———
Rękodzielnie „ ——— „
— Goblena „ ——— „
— Sévrów „ ———
— Kobierców „ ———
— Sawonnery „ ———
— de Vieilles-andrieltes ——— „
— Sewrska „ ——— „
— Porcelan ——— „
— Zwierciadeł „ ——— „
— Furmy „ ——— „
— lamp astralnych ——— „
— Arganda „ ——— „
Rękopisma „ ——— „
Rękopism Jana Kazimierza „
Biblii Stanisł. z XI. W.
Roalisel „ ——— „
Rogatki „ ——— „
— czynsza „ ——— „
— Neuilly „ ——— „
— S. Marcina ——— „
— d'Aulnay „ ——— „
— Tronu ——— „
— d'enfer „ ——— „
Rostban Jana III. Pokal. puhar.
Rotonda temp. Starozakonnych ——— „
Rotonde du Temple „ ——— „
Roulage „ ———
Rouage-noir ——— „
Rues „ ———
— St. Antoine ——— „
— Aubry ——— „
— petit Carbon ——— „
— Boulloi ——— „
— Barbette ——— „
— Bethisy ——— „
— Cherche-midi ——— „
— Coquillière ——— „
— St. Denis ——— „
— Draperie ——— „
— Fetronnerie ——— „
— Fouarre ——— „
— Maltois ——— „

*) wiadomość dod: z Magaz. powszechnego Rok 2gi Nr. 61. str. 482

— St. Martin „ ——— „
— Ours, Ours „ ———
— Prouvers ———
— Quincampoix ——— „
— Tixerlanderie ———
— Traversiere ———
— Truanderie ———
— Trousse-vache ——— „
— Verdelet „ ———
— Voltaire ———
Rybaczki „ ——— „
Ryciny „ ——— „
Rzeźalnie „ ———
Rzeźnicze „ ——— „
— menilmatan „ ———
— Mamartr „ ——— „
— Frenelle ———
J. K. M. Cesarzowej Węgierskiej, Pomeranskiej &c.
Sabaudczykowie „ ——— „
Saint Cloud „ ———
— Cyr „ ———
— Chapelle „ ———
— Denis „ ———
— Geneviève „ ———
— Germain „ ——— „
— Germain en Laye ——— „
— Gervais „ ———
— Lazare „ ———
— Louis „ ———
— Mandé „ ———
— Martin „ ———
— Maur „ ———
— Nicolas „ ———
— Pélagies „ ———
— Perrine „ ———
— Philipe „ ——— „
— Quentin „ ———
— Roch „ ———
— Sulpice „ ———
Szkolnych Sławny „ ———
Sala Flory „ ———
— Louvoi „ ———
— Grand-salon ———
— Olimpijska ———
— Retyro „ ———
— Terpsychory „ ———
Salons particulières ——— „
Sale obrone „ ———
Samarytanka „ ———
Samiec bojstwa „ ———
Sapeurs pompiers ———
Sawojardy „ ———
Savoiards „ ———
Sąd pokoju ———
Sceaux „ ———
Sceny w teatrach ———
Secours à domiciles ———
— pour asphixiés ———
— pour l'incendies ——— „
— pour noyees ——— „
— pour blessés ———
Sekwana „ ———
Seminarya „ ———
Sevres „ ———
Sewr „ ——— „ ———
Sz-klu „ ——— „ ———
Sikawkowi ——— „ ———
Skarbiec królewski ———
Sklepy „ ——— „ ———
Składy inu „ ———
— szkoły sztuk ———
— Wina „ ———
— Wód mineralnych ——— „

Skorochody. ——
Stup Wandom ——
Stupowania Marye de Medicis Luwru ——
Stażdący ——
Swiżebność ——
Smiertelność w mieście ——
— w Szpitalach ——
Sniadania na prędce ——
— czas ——
— po domach ——
Sniadecki jako uczony ——
— jako Obywatel ——
Jakób Sobieski Dziełecs. ——
— litteraires ——
— d'agriculture ——
— d'assurence ——
— athenée des arts ——
— athenée de paris ——
— athenée des etrangers ——
— de Charité maternelle ——
— d'emulation ——
— d'encouragement ——
— De Francs-masons ——
— de l'industrie ——
— d'inhumation ——
— galvanique ——
— De la Mère de Dieu ——
— medicale ——
— philantropique ——
— philomatique ——
— De la petite vérole ——
— de prévoyence ——
— des sciences & des arts ——
Spacer najsławniejszy ——
Stains ——
Stancya ——
Stare miasto ——
Starożytność paryża ——
Stary pałac ——
Statystyka ludności ——
— Szpitalów ——
Stereotypy ——
Stolice / angielskie ——
Stół ——
Stołowanie ——
Stróże nocni ——
Studnia miłości ——
Studnie ——
Suisse ——
Sukien najem ——
Sukiennice ——
Surennes ——
Swiątynie ——
Swięcone ——
Szarlatanerya ——
Szczuwanie ——
Szkoły ——
— szczególne ——
— języków ——
— politechniczna ——
— Dróg i mostów ——
— górnicza ——
— histor. natur. ——
— badaczów natury ——
— podróży ——
— aptekarska ——
— zwierząt domowych ——

Lithografia ——
— rysonków ——
— ikonografii ——
— sztuk pięknych ——
— malarska ——
— rzeźbiarska ——
— budownictwa ——
— Mozayki ——
— Kupiecka ——
— Głuchoniemych ——
— Jeżdżenia ——
— pływania ——
— szermierstwa ——
— muzyki ——
— rzemiosł ——
— rycenia ——
— grytarstwa ——
— Krzniącia ——
— Ślepych ——
— wojskowa ——
— francuzka malar ——
Skpatery stawne ——
Szparagi wzięte ——
Spichrza rządowe ——
Szpitale ——
— Dom Boży ——
— litości ——
— miłosierdzia ——
— S. Antoniego ——
— Koszt ——
— Nekerowey ——
— Bożą ——
— Dzieci ——
— S. Ludwika ——
— Wenerycznych ——
— Dom wenerycznych ——
— Domy zdrowia ——
— Dom połogów ——
— podrzutków ——
— Salpetryer ——
— Bicetr ——
— Kobiet Kalekow ——
— Mężczyzn ——
— Schronienia ——
— sierót ——
— Sierot Królewski ——
— Oszczędności ——
— Perrin ——
— Przechret ——
— Szkoły lekarskiey ——
— Szczepienia ospy ——
— Szaranty ——
— Ranionych ——
— Wojskowe ——
Sztuki piękne ——
Sztuki po ulicach ——
Szwayfarka ——
Szwayćarska dolina ——
Szwaycary ——

Szynkownie
Szynki Pawie

Tabacjes
Tabliczki na domach
Talma
Targowska, ~~Targowiska~~
– Drobiu
– Jakobinów
– Koni
– Kwiatów
– Nowiniątek
– Owoców
– S. Germana
– S. Honoraty
– S. Józefa
– S. Marcina
Teatra
– Opera wielka
– Francuzki
– Jedo
– Włoski
– Pawar
– Odeon
– Cesarzowey
– tuileriski
– Zwiosnek
– rozmaitości
– Ambigu
– wesołości
– S. Marcina
– bezpłatny
– montansye
– Frankoniego
– Pierra
– Nomt
– mechaniczny
– Robertsona
– Lebretona
– Demeni
Telegrafy
Théâtres
– Grand l'Opera
– français
– l'Opera comique
– Faydeau
– des Italiens
– Favart
– Odeon
– Tuileries
– du vaudeville
– des variétés
– l'ambigu
– la Gaité
– St Martin
– montansier

– de Franconi
– Pierre
– Comte
– Robertson
– Lebreton
– Demeni
Tiem. Zegler
Tivoli
– d'hiver
Towarzystwa
– uroone
– lekarskie
– wolnych mularzy
– rolnicze
– górnicz. na akcye. ~~VI Pow.~~ T. 2. p. 491.
– przemysłu
– zachęcenia
– umiejętności i sztuk
– ateneum paryskie
– aten. umiejętności
– aten. sztuk
– aten. cudzoziemców
– przyjaciół nauk
– de la Mère de Dieu
– dobroczynności
– Galwaniczne
– filantropijne
– osiadłości
– Macierzyńskie
– Ojcowskie
– Ogniowe
– Mularzy
– Masońskie
– Matki Boskiey
– Pogrzebowe
Traktyernie
Trembecki
Trianon
Trupia głowa
Tryciarki
Tueries
Tytuń
Tywoli
– zimowe

Ubostwo
Ulic napisy
– nieporządek
– nazwiska
– starożytności
– szczegóły
– bukowanie
– zabłocenie
Ulice
– S. Antoniego
– ~~Bez końca~~
– Burbonka
– Buloa
– Barbet
– Betyzy
– S. Dyonizego
– Draperyi
– Fefromery
– Guenegaud

— Malta „
— S. Marina „
— Mierzwy „
— Mokotów „
— Kękampoa
— Gęsia „
— S. Honoraty „
— Obry „
— Prüfer „
— Rysiele
— Trawersyer „
— Tryandry „
— Trus-wasz
— Tyserandy „
— Szukay południa
— Werdle „
Ultraroalisty „
Universitas „
Ustanowienie dla smądek
— dla więźniów „
Uwagi nad sędzią ziemskim
— nad narodowością „
— nad naukami
— śmiertelnością
— szpitalami „
— teatrem

Val de Grace „
Vaillant champions
Warszawianin
Water closets „
Vaugirard „
Wauxhall d'été
— français „
Warsioć paryża
Velocifer „
Verdez !
Węgrow „
Vendennes „
Wersal „
Versailles
Wiązki
Widowiska „
Wielkość paryża „
Wieża Maryi de Medicis
Vieux Champions „
Więzienia „
— Fors „
— S. Pelagii
— Magdalenek
— Abbey „
— Policyi
— Sprawiedliwości
— S. Lazarza „
Wikaryusze jeneralni
Vilain-Saint
Villa romana „
Ville „
Villete „
Wino „
Winogrona Sawna
Virry „
Wjazd Sawny z Polski
Włościanie „
Woda „
— Modrzona „
— z cukrem „
— Lukrecyja

Wódka Sawna „
Wodociągi „
Wody Mineralne
— cedzone „
— mrożone „
— obfitość „
Wolteryery Ludwika XVI.
Volteryeurs de Louis XVI.
Voitures publiques „
Wół zapustny „
Voulez vous monter ?
Woziwody „
Wydziały akademii
Wyjechdki po domach
— publiczne „
Wyjerni „
Wygoda angielska „
Wystawienie trupów „
Wybryski „
— Bondy „
— Desse „
— Dianny „
— Eskulapa „
— Grenell „
— Luxemburga
— Nieświętek „
— Palais-royal „
— Plan Królewskiego
— Słonia „
— Tuileryskie „
Wywożenie błota
Wywożenie zmarłych

Zabobony „
Zakłady dobroczynne
— dla uwięzionych
— opatrzenia
Zandarmerya „
Zebractwo „
Zegar pierwszy
Zegarski handel
Zeltner
Zofkieskiana
zprzejrzanie w mieście
Zbiór Charle
— Denona
— Kopalnia krajowych
— Sage „
— roślin
— narzędzi cesulickych
— piżmowych
— rzemieślniczych
— ryciu
— Zbrojownia dawna
Zichie nowa
Zielnik
Złoto holenderskie
Złotnicy
Zurierzęta
Zurierzętarnia
Zurierzeniec

Wyścigi.

Zelaznko.
Legie cyfry
Kolyże.
czarne.

Wydatki. — Policya tajna jako: Cela bezpieczeństwa
Straży miejscy, wynalezione miasta Wydatki na liczne kantony odbywa
rodki. Ajenci, Emerosowie, Redaktorowie pism bedy jawne bedy ukryte
Wydatkowane zagranicą pomiędzy, przez Ajentów tych Biur Policyj.
mia wydawczych, tu Policya należą. — Kto ma na swoje Rachun-
ki Ekwipaże, a kto rodzina do Emigracyi Francuzów na Zagra-
nicą Policyą samą wydatki — obmowa odnośnie 18tu najlepszej
Policyą Europejskich ile to Stan obecny nie w Europie, narodu.
we Stanach wydawanych tych rachunków wydatkowanie

r.	1823	2,200,000.	Franków
	4	dto.	
	5	"	
	6	"	
	7	"	
	8	"	
	9	1,700,000.	
	30	1,950,000	
	31	2,969,000.	
	32	4,000,000.	W tym roku najwięcej 4. to znaczy, nawet z tych przez to znaczy Zwyczajnych
	33	2465,000.	
	34	"	
	35	"	
	36	"	Same Ajenty nie niższe rocznie po 7 do 800,000. franków, które publ. kosztowały. da przy Dziennikach stałych artykułach pisane które wynosiły od 200 do 1,500. franków pobierały.
	37	3,265,500.	
	38	2765,000.	
	39	2465,000	
	40	2265,000	

Razem: 44,439,500. franków, wszystkie Policyą Stanu
tych; do przykładu jeden z innych.

Podatki

Odnośnie we Francyi skargę iż — Że Ministerium (Wa-
rowe, porządkowe) po otrzymaniu zwyczajnych sprawozdawczych, całkiem niepotrzebnych wydatków pokła-
dzie powszechnego administracyi, sprawozdanie nie-
ma to się i zadnej nadziei prawdy jak potrzeba, zwłaszcza
Dr. d'Audiffret przedstawia, wrocznie pisma jego
(1842) Le Système financier de la France ma-
gdzie, wszystkie uwagi wyż. Ekonomii polit. tabory, zgo. Redag.
rzeczywiste dzie. — Wówczas Ziemi Zdaniu jego
Ateneum nowe ich rodowe Słowem publicznych,
Francuzów — gdzie podatków nieodzyt (indirects), i to
nieznajomość; Ministerium nad wszystkie, do Stu milionów
(Francuz) opłacają dzwonnicze, notaryuszom, administratorom, ch.
wpływ Francuskiego wydział majątku. — Zwali pod-
ciemny do tego, zwanych i to, że [redacted] ustępuje od kapitałów
hypotekowanych [redacted] i jeżeli dot to skarżnej, że z pod-
statystyki Statystyki dochodu, [redacted] dochodu że wpływ
to z milionów [redacted] szlachcianych [redacted] Francuz nawet ogół
podatków dzwonnicze krajowych, Ziemi jego nie wyższa
dochodów Ziemian niedawno. — Ziemi ogół nie wyższa
Zdaniu Autora, w niczym cała sta latach, wpł.
Francuzów Kapitałów niewiadomych W Francyi na Fran-
cyi, pod formą jawny i wzbudzenie drogami
do Skarbu publicznego wpływa, zdawnia
ogólny stanie. — Statystyka ta cała kolumna ogóln.
ogół jest względnie ciągły krajów ze statystyk
wzrostu, nawet Francuzów na pozór widoku pry-
wrodzi, [redacted] ogół [redacted] osobnym nowy obraz,
gdzie Zdaniu Francuzów rzeczy (wynajmują a za-
licz) potrzeby na to lat, to ogół 50. dodat-
kowemi jak nowy spekulacyi do wydania
majątku Francuzów Obywateli majątków.

Wino — Na całej kuli Ziemskiej w Europie najwięcej,
1842 Gdzieniegdzie Wina piją — Rocznie wypi-
ją się do 2 milionów Hektolitrów (
Francuzi atoli wiele wolą mocne piwa wiele lat spod ale-
xandryi sprowadzają Wina 440.000. hektolitrów; wywozu ich
domowej roczney wartości 268272. hektol. średniego
w 1841. opłacono akcydensu. i przypadło Data 970.728.
hektol. — Podług Lavoisier a 1789 ludność państwa
600.000. dusz zużyła w takowym hektol do: 685.295. hektol.
1809. tąż ludność potrzebowała hektol do: 997.403.
1841. mimo ludność 912,033. (ludność 25000. i powiększyła:) 970.728. h. tylko.
Lecz to powiększenie nie może zajść bez znacznej ilości
żyznej ziemi uprawnej. Dwie na pewny sobie wpły-
wające okoliczności, zarobiają tu na 93. procent. 30. centymów na kwadrans
pomimo opłat od kolei. — Między 48. Departamentami Francyi, w których wino
do picia przeważnie najwięcej się sprzedaje: Dep. Côte d'Or, Lavoisier. —
Obserwacye str. 49 obok = Wina
Do 48. Wina

Położenie Paryża (Quais, Boulevards) pomnożyło
dużo, życia pogrążyło, a tym zaledwo około 1842
do tego, pieniędzy, dostatecznego; — wiele domów, i bieżą ka-
mienie zawadę, kanałów, dostęp do Seki ułatwiających
uprzątnione, mimo to dotąd przeszkodę, które Paryżanie
Sekwanę pławną lub niebezpieczną jazdę omijają
lub bardzo przykrą, tutaj dzieci zdrowiu że wiemial za-
pozwoli ciągły pomnik ogrom wiadomości do tych
godzin mających, dziś uważać można. — Dom Tutte Miejsce
tam dopiero zwierzchność rozpoczyna, dokładnie i z obcych
przybyłych ciekawi o swobodnego wodę. — Po cy-
mie i z wieśniaczkami, kupcami, budowniczymi, Mieszkanie kupcy
nie na nabycie nabytku, lub nad wyżej którego nowe jeszcze
obserwacje powstają Wina, lub wiele a wiele ofiar
Duchowieństwo dał upaść wiele, obecnie, wielkiej
stolicy potrzebne wpływ tysiące i upadku mieszkań. —
Pan Karuselu dotąd zabawy Tuileries i wiosna krainie
nich, odbudowała ogrodzenia swoje, a w ogrodzie
za biedna Kolta, w Katarze, Kloaby pomieszczenia,
Francji domowej ziemiane; — Kolta wyrzucona ciągły drogi,
Watten wiosna a) Lista cywilna, bezbronna tańcząc i Bakcha
pełnością a) nowej, Tuileries pomocnicy zniszczenia Paryża.

A. Barciński. O Gietdzie paryzkiey
w Warszawie 1832 (z rękopisu autora)

Portowego Cukierstwa w Paryżu putem Notaryata zadzwiona 4 Sorty
przez wypisanie do 19.000. sztuk towaru: Cukierków czyli Bonbonów
500 funtów = Dobrodziejstw = Bonbonków, biletów
2.800. Karetek, Fortelet
1500. filiż Czekolady.
a to w Sklepie Salonowym tegoż,
z 78. Gatunkami Pomarańcz
32 angielskich
20. włoskimi
16. niemieckich
10. holenderskimi (1830)

= 1842 = Pogorzeli w Paryżu od 1804 do 1838. 450
35.327. domów na 2.3786.890. franków.
Koło Gmachu.—
Wartość Paryża tak Rzeczywista jak nieruchomości
cenia na 5 na 13½ miliardów franków.
Całego Budowle wartość wypada na 2 B. miliardów.

1842 = Koronowanie Króla = Wiktora Diamentowa, Drogich
kamieni, Pereł itp. Koronacja to Korony Karola X, i Karolin moine
nadzwyczaj, bierze ich wszystkie wartość bierze z odrzuceniem oprawy
jest 20.900.260. Franków. — jest zaś sztuk pojedynczych bierze do 61.312.
a ważą do 18.754. Karatów. — Dyam. Napoleona Ojca Sobranie
Diamentów w Kamieniach.

Ditto — Obwód twierdzy Paryża, Murem celnym ogra-
niczony, obwodu ma powierzchni Metrów kwadratowych
= 34.396.800. = Gdyby [illegible] zabudowano [illegible] obwodu statkiem, to powierzchnia
wodnaby wynosiła wynosiłaby do 267.558.000. a
Jolii nawo[illegible] czyli Metrów kwadratowych.

□□. do oddalenia stronicy, na dob=verste=) Mont Valerien, Garches, Meudon, Fontenay aux Roses, prawo wzgórza od Rozoir do Romainville (Widok jen. Gen. Valaze otaczających:) — Nijak gdy nawet potrafi zdobyć to, to dzieło zwycięzcy w Sooowo. wojska mieniło formalne rozpoczęcie oblężenia, i powinięcie co gorsza linia na 23 godzin dłuższa w Kręgu i będzie pomiędzy po 3 koni nabawi, aby tamtym wydawnictwo na niemożność Całej koncentracji, [illegible] o 2 godzin. dla zdjęcia na punkta odległe itp. — ntym samym nicbyłby wtrącanie pomiędzie dowodzon z obwodu i Kommunikacyi z krajem całym. —

Zatoka Gwinea cześć 3. — Lizbona część Wschodnia
Środkowa — południowa z Brazylią.
Wyspy — Azory — Kanaryjskie — Zielonego Przylądka — Kanaryjskie

Kuchnia francuska — zdrowa i lekka (Consomé de Huitres)

Życie bez pracy a życie towarzyskie Korby

Gorączka ż. — Sangsue, kuracja, powrót i opuszczenie

Gwiazda Morza — rzeki zbiegnięcia świata narodowego przez

wielkie i małe wyciekanie nerwów wyjście na korpus

jamowaty, ciało gruczołowate. Siedlisko a nerki i

Wierzchowce.

Zapis zrobiono z czasów Cesarza 1055.
Nowy wiek
nieboszczyka otoczeń, Katow et spuszczę.
Apportato 3.125000, zbroja kamienna
o ile tylko Ll. cesarską cały pne-
umonii wybuchowemu ulic granicznej
— Raymond Kontrowata R 250.000.
Fraulein

Fibic Wyjęcie dorsze
Napoje Ulic
Mocny
Obrazy do.

Ludność Perzyc — Rent tejże od 1818 do 1831. p Baron Robin Bickes.
Autor Jahrbucher. d. g. Medic. B. VII. p 252. N: 2. —

□ watow od dalekich strzałów Dział bowych nieprzyjacielskich zabezpieczać Rzeź
2., Żeby nadto zapewnić się tak od strzałów nieprzyjaciela a wtedy samo miasto, wanienny
od wyrzucenia, pewny wód, i bombardowania, punkta strategiczne umywania ostrze-
dzone były zwłaszcza, jakoto St. Denis, Charenton (które nadto ważne obozy przednowe podczas
a zarazem obwodowe wpełnieniu wojennym po obu brzegach Sekwany i Marny utwierdzenia) nadto: Mont
(verte) = □□

Jak dalece Sama galąź przemysłu Winnic wielkim ulega ograniczeniom, dosyć skarbu publiczne ze 60. milionów Franków rocznego (Octroi) do którego we Francyi ustanowionego majątku przedstawia. — Nie same zeralenia i cegły w Szkodę Winnic służą ale przeciw wielkiemu nieroznemu, a nadewszystko złodziejstwu i rozbójnictwu ich Gustri przeciwstawia zabezpieczenie.

(Spec Octroi Gustri etc) Departamenta*) wiborzy 9 rodzaju wina: cały kraj uprawia Winorośl Krotkie na cele hodowane: Korzeń [illegible] etc rzepy ziemniaki

Charante inferieure albo wyniszcza rocznie do 2,600,000. Hektolitrów, Winobrania złego wina. — Najwięcej Morbihan rocznie 24 miesięcy nad 1000. hekt. do N. rocznie —

Spec wyżej Charante, Departamenta

3. Dyk. Gironde: Herault, rocznie po 2 miesięcy 1 dzień Landes, do 3 — 4 miesięcy

4. = Charante — Loire inferieure — Loiret — Gard. do 1 — 2. miliony

20 = Gers — Var — Yonne — Saone i Loire — Loire i Cher — Lot i Garonne — Meurthe — Dordogne — Marne — Rhone — Indre i [illegible] Loire — Vienne — Ain — Haute marne — Haute Rhin — Aube — Cote d'or — Seine i Oise — Seine i Marne — Bas Rhin — do 500000 do Milion Hekt. —

9 = toiż: Ain — Bouches du Rhone — Jura — Maine i Loire — Meuse — Ardeche — Haute Garonne — Tarn i Garonne — do 4 do 500000. H.

10. = Lot — Puy de Dome — Haute Saone — Basses Pyrenees — Seine — Hautes pyrenees — Pyrenees orientales — Allier — Tarn — Landes — do 3 do 400000. Hekt.

*) Toiż: Calvados — Cotes du Nord — Creuse — Finisterre — Manche — Nord — Orne — Pas de Calais — Seine inferieure i Somme. —

11. Dy. = Indre – Vaucluse – Aveyron – Deux
Sevres – Drome – Nievre – Cher –
Corsica – Moselle – Vendee – Aisne –
do 2 do 3 Hz H.

7. Dy = Doubs – Eure i Loire – Correze – Vogesen –
Sarth – Loire – Ariège do 1–2 Hz H.

12. Dy = Haute Loire – Hautes alpes – Baises alpes –
Ardennes – Oise – Lozere – Eure –
Haute Vienne – Cantal – Mayenne –
Ille i Vilaine – Morbihan – ar do 100000 H.

W tych departamentach gdzie hektar ziemi orzecznej
ceny wynosi, po Eure i Loire, w Departamencie Jednorożca
wynosi tenże Moselle – Haut Rhin – Ardennes itp.
wtroplh to nawet hektar ziemi po 5. f. hektolitrów
wina produkuje – Od roku roku 1789. cho-
dowla Winorośli bardzo o Francyą zajęła pomie-
rzchnię, hektar roli o gięty orzą wszy wynosi wina
jako dawniey. Malowniczo Jednostajna ziemia
Hiszpanii Leżnosowana obejmuje po-
przez
wszechni ogłem w całey Francyi ok do
2,019,000. Hektarów. –

---

§ 7 do przypadku na ostał Konicy. –

Oficyerowie wiss obywatel niższey ceny od lat czci
ney płacili, bali w Szlachcie Konicy od 1450 do 1600,
Kapitanowie od 2 do 2400
Sekr. Batalionu po 3600.
Podpułk 4800.
a Pułkownicy do 5000.
Francuz tylko pobierali
Kiedy tenże nad dochody wojskowe potrzeb życia
z wyjątkiem jakie panuje we Francyi, mniej pewni
dzieci dorosłe ze służby wojskowej dawni Szlachcie Lis d Konig
w dwojnasób tyczy się dzieci. a 9 potrz z kawalerii Szlachtowa

Ministrowie Stanu z projektu zaprowadzenia
Rady Stanu z ministrów onegoż wydzy zamieszkały, wkreślenia i radzi
bez uchylenia zmian odpowiedzi ministrów uchwalonych, zaleca
cinar kosztów na 30,000. fr. pomnożky po 15,000. kadencyi
z Rządu pomnożenie roczny płacy. — Dla tych co
mianowani mianowanie wtym wydziale, nie dawny wydziału
przystąpi te ogromne Summy Rząd dawniey wydatkowały
Ministrowie Skarbu, Wojny, Spraw Wewnętrznych, Policyi
skarbu publ. zamożności, ogłoszenia Ustaw
nowy zmian zaszłych nazwisk, ale Ogłoszenie Ich
przez Ministrów należy do Króla pod ogłoszenie ale o
wiele Królowi nowe przez ogłoszenie zmian
ani dodatku ogłoszenia nadto. —

Dawniey Ministrowie nazwę niepodległe skarbu
Skarbu — Sekretarz Rządzącego Sekretarz Ogłoszenia
Generalne Generalne, do których dodawszy
i Sprawy Wewnętrzne, ogłoszenia ogłoszenia Ogłoszenia
Kiedy zaraz wszystkich Ministrów Dan.
Ustawa francuskiego. —— (**) verte svadale.

Mazarin w czasie ministerstwa swego nie
nie zgromadził pieniędzy, i jego fundacya, budowle,
Uniwersytet zmarłego, zmarłego, fundacya dzieci Akademii
i Obserwacyi odkazane, które darowizny, legata ich za
zem wzięte i zrobione z monety drugiej na 200. milionów
franków zmienione. —

l'Abbé Dubois opłacona i honoraria 2800000.
Liwrów pensyi. — Zgromadzenie Ogólne Ustawy
że Ogólny dwa z najwięcej Ministrów
Radzący ich z pomocą dawnych ciała
Dawnych Ciała i adres nie dochodzi, dochód jego
rocznie 120000. liwrów wynosząc, nagłego obja
wiał co się to dzieje że Skarbem publicznie.

Sully z probostw prowadził i z Tailli Kolumkiy
po 96,000. potem roczny miewał dochod. — na dzień śm. bar.
— Wolejnia dominderium nieniał więcy nad 15,000. liwrów
Fouquet w obronie swoiéj utrzymywał że cały majątek
tak iego, zpuszczeni z darowizn króla, rzędzie na podatkach
zadyć jak 90,000. franc. rocznych.
Mianowicie Colbert — Letellier — Louvois —
a nadto Seignelay i Barbezieux pomnożyli 45. atty. za wojny
dzieci tatus nayminiéy jak 200. miliónów za-
dali, nie biorąc w to wypłacenia rodzicom odsetek
pieniędzy, które — to wypłacenie z nadzwyczaynych
wpływów nieyle gwałtem zdołano. — Colbert
pozostawiwszy córkę Księżnę Mortemart dodał do
Ludwika XIV. na wydatki miasto 60,000. li-
brów ale nadto 80,000. na zapłacenie długów
Teścia
[illegible] zwego. —
Louvois [illegible] Zamek a Meudon,
dał tey Rodzinie, i w Talenie [illegible] Ostermanie mi-
lionach [illegible] rachuie. —
Za Ludwika XV. [illegible] ministrów
[illegible] mnyey, rozrzutność wydatki nieporównie większe
iesze powiększa. — Schudena Stanisław na 40,000. li-
brów bali. Generał Kontroler Skarbu. — Ver-
dun Jenistwa 200,000. a Villeroi pierwsza do
150,000. Liwrów potrzebuie. — Potrzeby rodziny, podniesienie
dochody, podniesienie. —

(**) do Centralizacyi — Następnie tey rzeczy o podatkach
opisany wszystkich nie mal Cenzorskich we Francyi po-
siadała Rzeczpospolita że nadzwyczaynych pomocy i to nigdy dawnych ale Ogólne
a nawet dalszych nie dopuszczała dochodów pomnożenia, handlu, klassy
tych wyłączenia we wszystkich, nie dzisiejszych [illegible] zdawała się
mniéy więcy [illegible] na 800. franc. rocznych — od 30:50 tys. [illegible] na 1000. fr. —
100 tys. [illegible] na 1200. fr. w Stolicy razem wzięci na 2400. fr. — w Stolicy
Cesarskiey Dwóch Burmistrzów na 6. klassy podatku od 1500 aż do 6000 fr.
Ich dwóch Cenzorów wynosił od 3 do 8 tys. fr. — Podatek całego wy-
noszący do 3000 fr. — Nowych nadzwyczaynych Offic nie było (i 8 na wodzie)

Wersal tu to Kościuszko ar[ty]ma
na dobrowolnymi d'Adams[a] [Ar]tbuckiego
[ju]nej lat kilka na nauk[i] w filoz.
wojskowej przebywał i pochwy w Bras
Kordonabit. Ostatecznie kapitan artyl
[ge]nerał towarzyszył mia. —

W Paryżu Kościuszko zaraz
sto zaprzyjaźnił z Hrabią Lauenburg
Naumym rodem Anglikiem P. Fox
na śniadaniu u Hrabiny Flahaut
[ma]tki Pani Recamier która jak owa Geof
frin miewała u siebie prawie naj
[zna]komitszych ludzi obu rozkoszy miast
— Nadto przebywał u Helvetiusz
[ob]ecnie w Paryżu [ni]ezapomniał
[na] herbatach a [ju]tro [ko]lacyach
[ca]łkowicie dzieci nawet [za]tnościalnej
na herbatach u Jana Fizeaux
[go]rąco i wszystkie znakomitsze Polaki
[ko]rzystali — U Pana Labarres [ma]
[zi]ednał podług zwyczaju i [ni]ezapomniał
[ku]chmistrz [z] głowy Bougainville, oczy
[ta]kiście Langles i Lacy powiedział z Cay
[ka]mandem i Kuchmistrzem — Z Gosztan
[z] jednonogim Hrabią Lavingston, Wol-

nejem, spodem Książę Don Gozo Nicolas mazoh o jego pryvilaru ubiegać się — Mocodem generała mieszkańców nad całego Krakowa Rzeczypospolitego; nazwiska z Margrabią Lafayette w Ameryce jest & nie mniej, jak z powszechnym nazwiskiem Fitzpatryka.

Francuzy piszą zwykle Lecocq. Grecy (razem jak angielscy Amerykanowie) rozmaicie do Kasperek wtym że wspólnie co się wzajemnie ich, co wdowie lub do Cyrylicy nabyć mieli na Kasperkowej mają niwadze, Arkadiusz wspólnie jak mój do tego dobrowolnie nicktitles obserwacji wyrabiać, ale i do drobnostek rozpoznania; Obie Kreyaine chyba i to wszystko, jakie na pewnie lub w Kasicke pomieszczeń, jest na Arkadiusz wydrukowane tylko Langhli.

Lokarya obaw Pisarzy T. 8. Karta 180 — Liczbowe dotto — Sprawy. Tamże 206 do 209 — Księgi X. 253. ~~269~~

z Paryża na prowincye co miesiąc
powtarzają wyjątki Listów do 13 Tygo-
dn. —

Angielskich z Paryża od 1814
wzwało: w 1815 = 13822.
— 16 = 15.512.
— 17 = 16.618.
— 18 = 19.838.
— 19 = 18.720.
— 20 = 19040.
— 21 = 20.184.

Paryzkiej Akad Kulatur Mutarchy
w. D. T. 9 — Str 70. — [Teatra utrzymania
ord. Teatrów narodowych.

Dello Skłapy k. pred 96. —
Towarzy niny. Bord d'or Pa
luis royal 144. = Powozy pred 161. =
Ford Konia pred 182. — Gab. minor. Fry
ty Wozów — 278 —
Prenumerata, Konta T. X. zgaszeń —
Księgarnia T. X — 115. —
Biuro Zamorskie. X. 116. —
W Lubieniecki i Lesznictwo —

verte

NB. Teatr: T. X – p. 175. kilkanaście.

Tow. rachyscen Tom XI. p. 17. —

Meble i Powozy —— „ —— „

NB. Drukarstwo – dobre —— „ (4 T. 7. k. 24 t.)

Panoramy Tom. k. 237. — „ — 53.

Skrle – Pisma – Kuriaty Rękawek

Bibliotheka wielka = k. 71. —

Tea Kuiriaden & Golden —— „

Fiakry T. XI. k. 3 mod 87. —

Teatr —— „ D. 4 t. 84.

Postrzy Dupin Statyst opisania Paryża
z 21.033. rocznie w Paryżu umieszkujących
Chowanych bydła w stanie nabitem 4 t.
Na 4390, rocznie zaś 16.643. w szpitalach
lub hoy nadzorcy na opiekę Komisy nadany
— W 1821. wypadł od zakładu obłąkanych
bydząc do 7.7.192. i liczba te wzięły
mniejszą niżeli do 50.000. — Z 1000
obłąkanych 100 bydła zgrowdne pieniądze.

Emanuel w Notre Dame po Ablaby
niżeli 1 mar 1802 odeszła. dwa 320. 64
rzeźnie z 12 klas w razie potrzeby, bliż

i temnai z piłowaniu, Ludo. XIV. Do
mum 1680. — —

Calais pomenyk (do Paryża) M. 7.
to. 73. — St. Cloud fontanna ——
detto Marly. ——

Obiad w paryżu (Diner:) jako
punkt środkowy pomiędzy śniadaniem
i obiadem dotąd to nie godziny tu
tejszy, godziny. Podług tabelatury na 3
godzine rozkłada śniadanie z południem
między dwa Cloud Zupy i między połowa
Ryb i pieczystego zaczyna weton (Dejeun:)
Dziela Śniadanie Obiady
na Białe i Czarne (blond & Brun)
podług tego jak potrawy nieco
wolen lub on wpadają kolor, jedzenie
pierwszy za znajdzie Stułu rewerency.
Zupa almond pomimo Stołowe za-
pady i to mnoga albowiem podniebienia
Talerzu jak stół hartowali i mierzą
nędze jak kiepan niepalący bę-
dzie, mierzą te najlepszy na prow
P. Emilii Consulatus Duany abierki
pomiędzy mierzą albowiem kandy
z odpowiedzią Talerzu Dymiany
talerz zostali powinnemi — mebyniu
drie Coup d'après tourt czynności

(otto)

kiedyśmy pod nieżyć sorypek należącego
wina z Kadyxu, Porto &c. ato koniecznie
rozwodnionego wtoku rozgłosu pier pie
rwey tatary aby nowi rządzcy wtrzeźwili
i zapewnili ich zwrot niepodległy wotu
wnij należycie strzedz w pomoc tam
nadbiega Mustafa z Konstanow. Bisku
pi ostre przyprawili, stanowią one
Kennia prawdziwi rozsądny na
którym cała spoczęła budowla zbrzy
wania pokoju wiary. — Następna
niebawem przerzedzi, przedaxia między
dania /za do nadzieia wrodzone
nia stron/ przyszłego, ale dawnie kto
re towarzystwo Kongresu Salat, ustro
iło? — Zdaie dopiero Kalend Kwiet
chi wydarzeń nowych wadzy admi
Trzi do Paut gout z mahometa
Dzierżena Sułtan panowanie wrzesie.
I na tym wtamie z Kozaczy
na pracza zażądania pełnowa, i od
tąd chwili nastąpi odwrót pospiesznego,
zorzywola pięknia podnie
bienia upbone pamięty Rzymy,
Galwanty, Kastylia hiszpanii, chrzeb
rzy panowaiem Bacha tud zakwito
wy generacje ięniat — Kwarta
na inięsem walki, Kawa otty

rzeczony Liliusem rzeczy sam

Potentowie wszelkie oprawiają
się tu do wiosny który kiedy z gości
odgrę powiadam a chcesz gdy na nowo
proszony w 14 dniach dzi[illegible]
w Visite d'appétit wszystkich;
ten sławi się powiadaniami, wszystkimi
nikogo pani z gości ubawiać — o

Polska potrzeba T. 7. k 169. —

Nauka pod panowaniem Ks Quentin T. 7. k. 232. —

Robicki Zgłendicz porównanie francuzi z
angluj. T. 1 r. str 244 w potrzebie umiejętności

Jerzy ditto pod N^r 53 —

Pisma perjodyczne 18[illegible]. — N^r 84 pod — wydawca
Mowitor tamże —

Port, ostroja [illegible]

Powroty T. 1—5. N^r 62 pod. Dzb
i Dnieprze Łodzi — ditto Kolonja, mu-
Rady — Kiry Zegary f. 217. — ditto
o Balonach f. 264. — ditto Li-
stapanyonsdanych. str. 288. —

Od Paryża na kolei żelaznej koszt klasy Drugiej
Pierwszemu klasy mają pierwsze do odjazdu

+

i na każde zdanie do dnia gotowe. Swoboda wiarne na każdy stanie z końca na koniec prowadzenie i uniesienie na prawdziwe przyjęcie od stanu i do stanu Swój i nowe pod zarządzenie wynalazku i powszechnie, za przykładem z ostrów Napoleona ze Elby pod do Francji bez żadnej przeszkody. —

Ogrody francuskie za prawdziwe maskarady natury. —

Cyganerie wołyńskie. Jlinet. mappa v. 252. —

Kusiakiewicz w pierwszym Tom 12. str 81. —

Sale akad. niecopiąc, wiele pełno wapiatanych, spią — tam w Biblioty — Kapelę. —

Kolędy u nas powszechnie dziecinnie grubą na 2 klasy Kond dającej i biorącej tu nas Koryem i daią i biorą bo. Dz. —

Dochody teatrów 1818 = P. T. 12. str. pod 145 —

Dz. Jowens na tych to jest Grabarz ze 30 lat do 90 000. ludzi. sam przyniósł od 1786 r.

Bruk. Kamień wyborny. Kamień na Bruk przywiózł pod Konkamiebleau — Przedmieście Piaskowiec, Kafiowe za pierwszy Kamienie — vid: na końcu pod X

(+ na 2 stronie) + Rachunek archiwum Brzuki:

Kuriozum matki Sherman[illegible] p. 234.—

— Garen i Mic. X-16. str. = Oryginalne

Życie w Paryżu T. I. 116 — Podatki i prawa

Londynu k: 165.—

Cedriki podorożne = Pryzz. 225. kg. 7

Pijawki detto. k. 222 — 243

Bacik gras detto. 222 —

Ojciec stary detto.

Teatra detto: 208.—

Profesja detto 207.—

Pieśni grobowe detto. 204 —

Robotnicze detto. 199.—

Pokoje w Paryżu — 191.

Tom: angielski 1822 r. Per rubasz. —

Do kupienia — Biura

Paryżanie śmiejący się z przesadzonych opisów każdego Francuza o jego ojczyźnie wszystko co nie w nich to albo jest wynalazkiem albo nie wydarzeniem ważnem. wszystko co za Renem est, to nic innego jest dziecinna, barbarzyńskie. Prawdziwi jej mężowie najdalsi Ludzie w innych krajach za granicami Francji nie wiedzą a nawet nie znają ich podłych mistrzów. Błaźnów to

w sobie i dla siebie i zwróci uwagę życia [illegible] a o obcych albo nic nie wie albo [illegible] wspomnienia [illegible].—

$182\frac{8}{9}$ Budzet Teatrów Paryzkich $\frac{9}{2}$ 75.—

Ludność Paryża (z okolicami) w 1313. = 130.000.—. 1474 = 15000.— 1590 = 200.000.— 1668 = wówczas 600.— 1789 = 600.000. 1817 = 713.966.— a 1829 = 900.000?

Do Opisania 4553. rewolwerów dokładnych wpadło 275.867 telegramów.—

Dorożek: 1171.— Remis Karetowych 489.— konnych 388.— Bryczek 9080.— Wozów 495.— Trzyganów 843.— Wozów prywat. 4804.— Fiakrów oblicza się 16.000.—

Dodatek K. 13 + 16.

Gry (+ 12 kart tu użyte) + Dziś gra ta odnowiła się w Europie (829) przez rozmaite 6.550.000 franków — Germow gdzie 7 — Stockholm 27 — Dover i wszystkie 150 — w dwóch domach rozpoczęła się w południe a trwała w pierwszym tylko do 4 popołudniu w 1 grano 50 cała nocy wiele dni nieczynne a wiele ograniczone —

Stępkowski franciszek filolog w Lwowie grabiny i Tacin, biegły, tyle ang. Schodzący po odbytej matce w Grecji i Konstantynopolu dokonał w nauce we Lwowie i Paryżu zmarł 1584 —

Na początku XV. wieku nie Teatra były w Polsce gdyż uchwały Synodu r. 1420 zakazują duchownym uczęszczać na Tańce i Widowiska Publiczne —

Paryż (1829) zajmuje powierzchni
34,396,800 metrów czyli 344,948. ha
klarów. Długości od północy na połu-
dnie 5585 metr. — Szerok od wscho-
du na zachód 7809 mes. — Podzielony
na 12 okręgów z których każdem 4 ma
sędziów — Ulic czyli 1111. niecałych
120, ulicic 27 — przechodniów per do-
mów 129 — mieszkańców ogrodzeń obmurowanych 13,
placów 75, nabrzeż 33, mostów
16 (nowy przybył) Rogatek 58, Po-
dwali północy 9, południ 13 — Pała-
ców wielkich 8, zaopatrzonych studzien-
cami 560, Domów 17,900, Skle-
pów żywności 9,800. — Bram 16 ro-
bocz. — Przystanków 11 — Cyrkułów 22 —
Wodociągów 4 — machin hydraulicz
3 — Fontann 210 — Baseyn 2 —
Łaz 12 spomocniczych koz 27 —
Klasztorów zgromadz 38 — Bibliot
15 — Kollegiów król 5 — Szkół kró
i Towarz nauk 23 — Pensyi obo
jetn 262 — Teatr 4 — 24 — Gm.

Dzień publ. 4 — Kopar 84 —
Dzienn. 10 — Smedaw 5 ...

Pont des arts, długi 516
stóp paryz. — w roku 1803. 24. 7br.
(1. Brum. 12.) otwarty i zaraz pu-
blicznie dnia przyniósł dochodu przedsiębr
com 3200. franków; ale przeciętna kwota
osoba po 1 sous nie przeszło ludzi
64000. — z pierwszą wsiadą w Ogrod
był przeniesiony albowiem Antenbert
kwatery przyjaciół drewnami go głowa
zaciągowemi ubrał w przedmurza
w Oklamyes zabudowaniu Kwiaty
wszelkie widział spekulacje na mi-
stwo Zgromadzenia nieraz Ludo-
rami wchodzenia przyjemnej opadaczyny
Które codziennie nowemi zapełn
bydź. —

Fiakry w Paryżu codziennie po-
rozn. rodzaju gatunku Do 16 tysięcy
dwiaczyny widzieć można, do tych do
dni należy do 900 do powozów stojących
niemniej 1800. karyolek publicznych

do 6000. prywatnych kabryoletów, nie mających żadnego pozwolenia, kary i drzy- ży się koni lub ludzi wskutek zajęcia ani 300. dyliżansów codziennie przy- lub odchodzących ani nakoniec furmanek z wozami i zaprzężeniem potrzeby do miast a przybywających (Wien. Zeitg. August 1829.) — wolno dniu fiakrów do 656. —

Journal des Voyageurs podaje rachunek kosztów przy- fiakrów (i kabryolet) jak następuje. — Każdy z fiakrów zdaje pana codziennie do 14 franków a kabryoleciarz do 12 fr. — 100 fiakrów codziennie tedy 14000. fr. a 700 kabryol. do 8300. fr. rocznie ogółem 8.175.000. fr. — Prócz tego coś i na powozie każdy dodaje z wozownie co innych fiakrów dziennie do 3000. fr. a do kabryoleciarzy 2100. fr. razem 5100. fr. czyli rocznie 1.861.500. fr. w roku z powyższą innych fiakrów razem, 8 milionów 175.000. franków wynosi rocznie 10 milionów 36.500. franków co

w Styczniu przyszłego roku będzie do dyspozycji pomocniczego zbytku i mundu koni naszych, dyrygujących. — 1827.)

Observanda auf patet, Juvat, Florent

Dzieła krajobrazowe ayotd(?) w Sa-
tyrze 1829 roku pisanego ad Dzie-
cinnum nud — ex Epistola Comitis —
i Ex Comitis Michaelowica —

Brucki vid ++ idem Schwarzy expire
bry kauf expiry

Kazimierz położony do 25 mil. metrów
□ w wynosi minut 5 części całej miasta
— (Corkadrantium ist 8 części tak
że się okaże w Fontainebleau corocznie
przywoża 1 miliów 88.000. nowych ka-
mieni, a koszta bruku wynoszą do
Miliona 500.000. fr. —

Ocaleniec ubit pod Olszewicami w Linii
pułku 350 ludzi i 330 koni, w Linii
rai 140 ludzi. 170 kar koni rai
210. — Do skarpowania ich 100.
kar z Beczkami (chropaczami) a 110.
kar do wywozu nieczystości — Statny

16

za to złoto 403,000. fr

— Oświecenie 4533 lata wy-
gubiła a w zamian 482 na
kwotę 495,331. franków.
— rów. Oświecenia Rozmaitości 234 —

Fiakry: Projekt dni używania po Paryżu
powozów zwanych Dorożkami od ne-
gocia nam potrzebnego trwał dla 10ciu
lat; 40 ich w ciągu pokoju zmieniało
(w roku 18 spad) 2530,624. osób
Kardynałów odwiedziło 40 osób. — Rhenum
roku teraźn. 1828. liczba ich do 89
dopłynęło 821. rocznie — Utrzymują
się Towary, przy których zbożu wy-
skało 9 do 100. — Kompletne najmowane
rocznie zwane w Fawortach, Jarkotach, Cyrkułach
Batyniolettach, Dambiatres, Miesznanych od
odwiedzających do 6,000, gości, a w roku tym
22,630,000 osób; przy tym wzięto za
przew. po 12 groszy dochodu wzięto rocznie
zwyczajnie wydawało 9,000,000. złp. — Uwaga

Wyrachowano że 10te część która rocz-
nie odbiera od opłaty odwiedzających, po-
mnożą procentami kapitału 92 mil. fr.
Płaci tedy miejscowie dilizansami?....

54) Paryż p. Mémoire sur la mortalité des femmes de l'âge de 40 à 60 ans.

P. Benoiston autor pisma autor 4 tabel obejmuje płci w Prowincji, Szwajcarji, Szwecji, Paryżu, Berlinie i Petersburgu wypowiada 1mo: że od lat 30 do 70 żadnego prawidłowania śmiertelności kobiet dotychczas nie było, które zresztą postępu wieku wypływa. 2do że w każdej epoce życia od 30 do 70 roku a szczególniej od 40 do 50 śmiertelność mężczyzn większa jest od śmiertelności kobiet.

P. Laplace mówi że [illegible] kobiet nowo narodzonych do nowonarodzonych dziewcząt jest prawie wszędy jak 22:21. a stosunek małżeństw do nowonarodzonych obejmuje płci we Francji jest prawie jak 3:11. ideł

Temperatura średnia Paryża od 1803 do 1815. była od 9.7 do 11.9.

Pajo kurze odmiany wiem rachodzące
przy wyrabianiu ℔ D. Powiat. — Cierpki
gatunkowy dwiego do 1,080. wynosi. Dla
tego wewnątrz tonie bez pianeczy bańce ogień
wodniste wypędzywa. — Wyrabiwane 1mo w 3
tygodniach bańi bez ognia ciepłem. — 2o Część
Olyny rozbiła gniechadzą do białka i robiąc ma-
cherym ubijaniem, część zaś wodniste białka z wo-
dnem tymże i ciepłem robiła — 3o Wodniste
i solne ogniu od rozbiła znowu oddzielaniu dosyć
mocno zamnieszaniu — 4o Wodnistem tymże
oddzielaniu od rozbiła i serwatkę która zamienia
na kwas słodki z wapnem tymże; Serwatkę
tem wapnem nasyconą od jaia do kwasu gruba wypu-
ścisty wiązę dopiero wydzielaniu otrzymuje.

Rozówek w Paryżu Achill
de Bernardière wyrabia teraz
(1823) kwiaty z rogu rybiego, które
podobne do naturalnych podobne i
piękniejsze od złota kabonioną na-
wet baty, towary od których nawet
nie są dorzyte.

Medycyny Marcus antonius Ulmus

Lekarz Spadewski w. XVII. wiekiu wydał
w Wenecyi 1684 fol. takż Physiologią
Barbice humanae kompilowaną co gitko
w tytule mowi by. Mówi: Barba est
decus maribus a Deorum muneris. Ze
kobiety takie nieboszke ciey porbarsone. Ze
charakter godzony powagi umiey &c &c

L'Ambigue, gnei dawano Melodramy pozaiad 1827.
l'Opera Comique 1718 Le monde renverse

Hippocratine mtoda fizyka spiewa

Nous voyons trés-légerement
Nous doutons, avec grace...
Nous jugeons agreablement
Sans nous servir de Cause...

Dodaie ze nie One ale ta sprawa maca ale
icy maczki chcemy

à Jacques Dubois Sylvius y Buchanan.

Sylvius hic situs est, gratis qui nil dedit unquam
Mortuus est, gratis quod legis ista, dolet.

Contracts około 1400 prad Chr. Grecy &
konieczny wszystki wymowadz pieniadz

Anapk. Karzyki: Ad cades hominum, misca amplexa patebimus
Ut diuant longum vitam, nostra patent

Virginitas: Salomon mówi: Że jak niepo-
dobna poznać drogi [illegible] na morzu płynącego
okrętu, wpośrzodku lotu Orła, na skale
zawiśnionej węża, jak całość dziewicy.
„Kazanie o Virginitate 1618. nay-
kpiey ass. kompilator w tey materyi. —

Scelestus. Spełbrodzica nowige o S.
Primalicium, powiada że pewien bisiadz
mechaniczny Skelet dokazano, aby
o niwoju [illegible] za samym zachcai do ko-
zaubi. —

Hydrops: Horacy mówi L.II. Od.II.

Creuit imbrelgem vibi, dum hydrops,
Nec vitium fugiat, nisi causa morbi
Fugerit venis, et aquosus albo
Corpore, languor.

Loteria nazywana podarki które po chor-
wach przyiaciołom posyłano, z zyczeniami wyiaz-
dowymi Martialis w Epigr. tego mowi 16. Xzz XII.

Aegrotas cano decies, aut septies anno;
Hac tibi, sed nobis, hac, Polycarme, nouis;
Nam quotiens nostris, Loteria, ponis amicos,
Si pudor, aegrota iam, Polycarme, domi.

Seneka: Innumerabiles morbos non memoravit, cognos numera. (Nam omnibus quia quam gladius)—

Morb Podiculari: Sylva w Bo sobie wpod wszystkie w Ciemes zbyt chorzy życia. — Herod król Judei — Ostatni król Hiszpański rodowu Austryackiego (pod 1785) pod —

Abracadabra Serenus Sammonicus.

Gravidas u Rzymian mieszanie się wiele po pierwszy nazy Cyto w urywaniu, aby Catullus pisze

„Non illam nutrix, orienti luce revisens,
„Hesterna collum posuit, cinumdare puella.

Charakter Martiala w Epigram:

„Crine rubro, niger ore, brevis pes, latus venter,
„Rem magnam praestas, Zoile, si bonus est.....

do My: ays, rys, kiedmoga
Jeszcze się nie
Wielka Tajska
Borka.

Encyclopedie p. d'Alembert 1757.

Mr. Seigneur, envoie
Vous prendrez parler latin?
C'est trop si vous savez le
Le Français est vous suffira ...

Archivio Bolo ... Dem Bonaventurze Cavalieri Jezuicie ... Matematyki; ... Galileusza ... chcieli ... Geometrya ... dalsze ... Professorem Matematyki w Bononii.

X w Paryżu 1827. ... Mechanika ... dla kobiet ... Parisiennes ... do przyrządu, ...

Recenzya

4 O chadowaniu urzędów, mianowaniu, pozwalaniu dnem kwietnia 1844 roku [illegible] chuje. Dekret. z. maja 1844.

„1.) Autor zakazuje w przedmiocie recenzyi, za pozwoleniem publiczności czytającej (której każda mowa nie jawnie wydana iest w kotarowania, że raz autorów, z sobowtórzą. + 11.)

2.) Niepotrzebnie wdał się w nierozumienie mowy, jakoż nie znaczące kolor materialney nienależytom. Idzie się obejść sobie mowy jakoż Etymologii znienawidzić niemiłościwie, drwiennie przezywać i przerabiać. Recenzya Dz. Gazeta nie wyjdzie w posłowym potrzebie zawsze nady uchronić się której ile wmieszać obo. Chadzania kawiarzenia zapewne miesz- dzie, bez ~~coi kiedy mianowicie wiadomo~~ ~~recenzentami jak~~ Mamy spalonko dla nacah i uchronić mieszkego być pewnem jak. przeto autor sobowi do niej Skad nemi to kal znaczy do odbudowy. zgrabna pupilla wkota tamtejsze. 4 zobaczy 10.) 8.)

3.) Sam wcinè wego się trzymam i tak to w ist my na kawie 503. f. I. ~~pijąc~~ drinkę Mojżeszowę, tożsamo na Marcie dałuj 506 in ist czyn wonem żeśt Wasilem bracatkiem, zgoła pewnie pewnym, zgodna racjonè mury, iż pabie na wsteczie powinda iż pijat dla Ozo. ~~on~~ kiem, gdzè stamtè nas, szpatatuj dla wiadomienia za mijranie portyk nabiato

4.) Wy parzecia wyzitowane za owe iż ~~ewè~~ pizdue (?)

5.) Autos niby to Bohnisk, latwem terminologia zaz ~~Vitus~~ ist wtor, a Nizinan znow Latina, to pewien scientifice ~~ist~~ ~~nigdy~~ Botus, nie wtopsem to nigdy ina wetne, bi i narwali się nie ~~ist~~.

T. I. str. 511. Ambiguum żeśt wyfalicz ale nie abszytny, bo możne bycz dla obszytnych na spanialewosz, bez nicz gdybanie to żeśt zlem

6.) że Botanofilen być ich i urzędu
i ustawień najmocniej, żeby zaś, powinna
nimał wprzymi tym zapomnieniem swojej
napuszystej powierzchowności, której blizna za-
wsze nadaje, iż ony zkład z niedo-
jakow katolicka adresuje Ogrodu Kiedy
żadnie Documentum że ich po adiunkta-
chuje zamiarni Botan Ogrodu tamtego
Ale nauka i zawarada wodoli jego
nędza bud[owa]ć ziad[a] nigdzie Dziedz co dziennie
wpadającego ony nędzne chaty, wpadeli
wsobie, spręży nieprzeniu & Sam dom
nejszy dla pradowych ony wodto duchod a jego
kpt tego galantu ze przejdzie za 1810
pand bang chcesz nawet przykatku po-
trebi odmaiada, jakoż bo dachu &c.

6.) Niewłaściwie ~~przy kapitule~~ ~~ucz~~ ~~dz~~
razu krajowy zamiast wyrażony, po-
spolity itp. jakoż ciesli pidnigo iego
samego rodzaja dwa na gatunki wchodzą
o obydwóch stwierdzenie powiadamy nie
nazwa krajowe, ~~nieprzyjemny~~ idnaky wiema
wiemy niboge dakładnie do siebie
~~czy~~ wyłączenie tu [illegible] nad
24, jmuz do zamieszania tytułu nadzie
7.) ad 2.) ~~Czad~~ w potrzebie

kim iż ~~zamiast~~ między nimi zaraz
żyć się zaraz do rozsądku bud-
na którejś w ~~siedlisku~~ akade-
mii nauczał, ~~a~~ zaraz na
parasytanie stawać się z interes-
sem, mimo że jako
prawdziwy Polaniły znać
powinien się skadliwość, bo
te wdy ~~Polanie~~ wdzy hospitem tak
jak w Polanie
te nieuwidna stawa nazywany
Kurnikiem. —

§. +22. Wielka takie nudo-
stadaoń ~~zabawa~~ wyjazdu odena w tym
rozpustnicu co tylko kanjo
nowego dnia, i kiedy o sado-
wiczkiej nauce ani do robienia
rozprawia, o kanjonach tak wspo-
mina jak gdyby o tym ~~gdzie~~ gdzie
ze nimi prezydował. — Pytam
się teraz od kogo my tutaj zaraz
gdzie Brany wiadomości o prawie jak

przykre. Ci co Autorowi ten rolę
dzieci zamydlacza, nie albo o nim
dając stanowisko należycie wiadomości? ... Jest to bowiem
ona zaiste osoba która jedynie w
nieokreślony tłuszcz ciepnie, znowu
można, nieraz wtyczę co nieznajomej
dziwaczy. — Ktoś to nazwał pustą
chodzącą tabliczką ale ktoś innego
która nabiera Autora statecznej, za-
stanowionej, przekładowanie w której
nigdy nie widocznie wystąpić
z wprzódy z Rektorem tamtej
szym i innemi nauczycielami nauczycielami
do nas to jeszcze ..... Zdaje to zawsze
tylko i będzie, kto sam
niema nauki zawsze niedouczonej
niepotrafi ich ocenić, naśmiać ...
Gdzie godny Katolicki prawdziwie kochający dla
Nas i przymioty towarzyskie umiejący
się zawsze od innych publicznych jak
ich nieuczyć, zawsze po zgrabnej
tej Salonty tamtejszej, oczywiście
zgorszeniom to autora niemało po-

opinie publiczną, przypisuje, na
wszystka faktury, które się
pomnie najmocniej Korporacyi
wszystkich jak nigdy dopasuje. . . .

9.) Com L. Za chwilę prawdziwie prodiaty drwiarni, na-
rabowanie rodzo do Rii od 1 do 12
a drugie znowu od 1 do 350 Hanego —?
nikt tego nawet słuchać nie chce abym wiedział
Angielce to dziwnie, chyba dla tego
zaniechania którego i stał się
wszystkie dowie. —

10.) Ad L. d. S. Wiadomy ten grunt
wiadomy autora prawdziwie miał o prote-
stacyi nagrody, [illegible] Mieszanie wie-
rzenia wdrożenie jego nieodbiorcy, wspo-
mnienie wyżej [illegible] na same tytuły
krajowych faktów w nagrodzeniu,
przedawnienia wszystkich [illegible]
a kto nieprzyjaciela wszystkich tu
dzy dla nauki nie dobrego [illegible]
[illegible] nieprzekupi. —

11.) ad 1.) Wydział dla ciągłego na
wykonanie zaburzenia wydawnictwa
rozmaitych pism dzieł swego, co tylko
dla niego nieznanie ich podobne rozbie-
gły w literaturze bynajmniej nie są mu
nieznane, i umysłem swym wyroki jego
nieodwołalne (akademii rządu) niemogą.
bo dana Akademia ~~wskazywania~~ i wypowie-
wań more ale wiatru księgi. —

12.) Wszystkie zwroty do Zarządu
nu, dotyczące spraw Kasy, oprócz
w Rachunkach, interpunkcji, przepisowania
dyktowania, pisania, stylu
& & & chaos słowa wyrazów nauce
nauczyć jak przykład zakończenia
wskazuje. —

13.) Nieznajomość języka ciągłe niepodobne
się wytłomaczeniu jakoż — Grunkler nieznany
pisarz ale kuglarza Zbiór Pismiennictwa
T. II. p. 291. kuglarstwa Niewiadomego
Nieznany nieznaczy pisarz wynalazku
& czy błąd, Grundit? tak? ?) — ciągłe
z kupca Grzebieniarza. —

14.) Asser Rocz Anglicz zamiast Rocz

angli nazywa Nowo-angielski T. II.
fol. 40.—

14.) Fol. 166 T. II. Lemma Brennesel. fas
szkie i obcey terminologii.

15.) T. Towarzyć się z tego
antaie upodobanie na zwodzie
na & odpoczy że kto wiedzi niechaj
się nigdy w gwarz wdowiego wiewodzi.

16.) Atyssum Saxatile Na ozgo
Austryackim Kamiennym ziele? co to
ma robić Austryak.

17.) Saponária Mydło, ormuz
nie Mydlnik, &c.

18.) Niepotrzebuie Autor adwoka-
+23. cyią nazywa Towarzyć P. Lemma
ustawiczna Ortat terminologii Boy
— czyć, nie nadaie się tego wyrazu
na Język pewnie przyięty Lemmi
a ozgo nie mogą być nieznane ob-
szkiwania drzewnie pewnie Botani-
kom na mnostwo wiadomy z zdrowia
w Polsce wyrosłych i dzikich

wywiadzenie — albo ziółka i kasza
zawsze wszelkie rozmaitych przedtym
rozroży chorobi uwierzyć zawsze
jakie u kasperowi — objęta orbi:
balnej. —

19.) Szczyt niemiecki przedadnie ilość
Wrotyczu ind u niego rady zwłaszcza na
ul Lud zapewnienia K. p. 309. T. 2. —

20.) Nadzieje na tych tydzień, wiosenny miesiąc
Uleczenie — wadzie w miesiące rany
izm wdaleni ograniczonych stron pewnych zwłaszcza
pewnych — Nadzieje Szczenie
lekarstwo na rane miesiące ludzkie kto-
rych ani wyobrazenia mamy niemiecki
rzeczy zgubę jak pomoc dlaj zwiedo-
rzenie rady gatunek. zwłaszcza w rodzi-
nach jadowitych ? zalecenie dzieci dzieci
owoce o ich ostrom, jadowitości i
wbrania nie rozmie jak on niemiecki zgu-
rzeczy ich wpływ uniecia — Szczenie
Solanum, zmienia się to nie chce szczenia
Accumulan, Szczenie, Solanum zgubę
i miesto szczenie jak nabiór ? niemiecki
— Szczenie i dziewiczy rozne na rane
choroby i powszechne uniesienie Lekarstwa
rzemiosło szczenie zadanie, rozcie-
nienie miesiąc w Czyni. — Nadzieje
!!! zgubienie szczenie, zgubienie zgubę

Ach Sancte Pupilie! ...
Rozbolała wczepiona Papoccią, ka-
pitonem, — Lexnia [illegible] ereg [illegible] nierobić Cudaszy
Xiędzy Lekarz, Senega albowiem la-
ską — Kexen, napastnica [illegible] ??? ...
Akwala nawet Kuciny nazywaią
ii Dziabami; ale Xiędzy!? jak to so-
bie Xiądz wczaj wmieszy. —

Rz. [illegible] niedorzeczna, która na
Xiężę mieszy, ustawnie jak gdyby mi-
ły ogrodow niewidział, albo te wie-
nice jakichoś wytek, czyż [illegible]
gruntu i pielęgnowanie nieznienia do tey
sprawy ich zawoł a co czyniła ich pomocnica.
wnoś ie wiedzą gwarno [illegible] Angin ni-
podobne —

22. ad 8. Wyszczególnienie Ziem
Botanikow nayprzod od krzewow za-
czyn nabrato [illegible] raje
jakichsyk krajow. od tych jako zrodła za-
czno, nasi ras Jan Jan [illegible] opis
wszystko robiąc dziwią się i nie wyszedł z
nich jaki gwałko ani z innych ich

nicow Sprawnia, Zdzier Jordan, Chmielowski, Spiegiński, Kasiński, Szymanowski, Szabliński, Stefański czyli Babiński. . . . .

22.) Tamtego w Księdze akademickiej w Jenerale nie Conwokacyi. Gromadzenie wszystkich to Powinny. chociaż nam ieszcze sprzyja dobre Miasto, jednakże odzywać? —

23.) do 18.) Albo Sam nawet w Comie L. p. 7. na wielkie sprawy i mocnych sprzymierzeńców nie nadeszła, dla — Tamtych i tych Tapre miasta prawda.

24.) O przyjaciół trzeba mówić tego, żyła Swad Kobaltami co prawdy nawet mniej ich. —

25.) T. III. Datura nieco Lulek. co to Hyoscianus, ale Dziedzinowa. — Datura tatrie nieco Lulek

26.) Peten błędnie nawet w naszym wszystkich razach, ich Kortenaya np. Dziewanna nakrywa. T. III. p. 278. —

27.) Nicium takie rozsiewa w Austrzeniu

nazwisk co powinno wprowadzić tłomaczenie jakoż wskazawszy obie zwodzone stron nazwisko Rhododendron zamiast po niemiecku po prostu Rhizane - Drzewo ~~czyli~~ ~~po~~ ~~prostu~~ ~~Rhizane~~ ~~Drzewo~~ ~~czyli~~ ~~po~~ ~~prostu~~ różanecznik stwo ruber i Różaneem pozostawiwszy co potrzeby nie mieniając Saxa profragi. — : 31. p 424

Rhodon i dendron. Róża drzewo.

28.) Passerina i Struthiola = Wróblówka.

29.) Niepotrzebnie ~~nie~~ ~~tłomaczy~~ a nawet niezgrabnie ~~tłomaczy~~ wyrazy nowe np. Zamiast znane odmianie Antonnik powiada Drzewnik. (L.S.)

× Lavoir Dyrektor 1827 gr. wspomina o pięciu ubiegających na drzewa chrząszcz przeciwpienitnych P. Bonnet klasę dzieli podrzędnie, kształtnym zwierzę, kiedy się za gatunek nadaje 6.055.100 franków rocznej dochody.

Dodatek 12 kwietnia nowy

Paryż: Dr Casper Bayerische Amt
mit Statistik u Statistischen Bureau des Jahres 1825. 1. o Samobojcy. 2 Das Armen- u Krankenwesen in Paris etwas ausführlicher. 3. nic o Śmiertelności dzieci wogóle. —

Szpitalnictwa wspomniawszy zakłady Jeneryckie; ich urządzenia, mówi iż żadne miasto równie pożyteczne nie może. Jałmużna wspaniałomyślnie bywała, a.) Ubodzy zdrowi niemogący dla siebie rodziny potrzebne zarobić i wyżywić b.) Ubodzy chorzy. — c.) Ubodzy Inwalidy, kalecy, starzy — d.) Ubodzy potrzebujące — e.) Niemowlęta opuszczone, sierotki — Do tego wsparcia służą Zakonnice, Gminy i Prywatni tychże.

Zakłady ubogich zdrowych pomnożyły dla Chorych za:

1. Administration générale des hopitaux et hospices civils de Paris będące centralnym punktem opieki ubogich obejmuje: a.) Szpitale B. nieprzytomnych Kobiet i Położnic które 1045 6. łóżek mieją. — 2. Bureau central d'admission które dozór nad Porządkiem tamtejszym ma, tu zgłasza chorzy i przyjmowani bywają, nagłe zapad-

Zarząd szpitalny [illegible] [illegible].
Za zarządem [illegible] [illegible], [illegible], Apteka
Pasaż [illegible] [illegible].— b.) S. La-
zaretowe Szpitale, między temi 2. [illegible] [illegible]
Biuro i Subalterne.— c.) Bureaux
de Charité; dla 12 części miasta 12 [illegible]
Biur jest, które rządzą Radą, Ekonomami, Robotą,
Zgromadzeniem. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Secours à domicile
jako [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ecole de Charité [illegible]
[illegible] od tychże Biur [illegible].— d.) Bu-
reaux de Placement [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Dochody które wynoszą od 9 do 9½
miliónow liczące franków, pochodzą:
a) Akcyzy miejskiej
b) z Dziesiąt towarów i Jatek
c) Widowisk y gubernii
d) Stuby Domu Pożyczek. Lombard.
e) z Opłat od Kapitałów i Dóbr zapisanych
f) Nieruchomości wpływów, opłaty od Chrztu, Ślubu
pozwolenia ucieczy, Spadany Kupcy z-
g) Ofiar, Darowizn, Kollekty kościelnej i Domu

Zadzwonnie Do. 100.000. chrześcijan
wsparcie odbiera w ogóle.—

Dołączona do Tabelle Zarządu daty Administr
generalnej 1822 numer Skarbu Medycy Szpitalnego
Szpital i Lazaret.

Przy Administracji generalnej od 1815 roku
jest II. Towarzystwo filantropijne które
obecny stan biednego proletariatu i na przyszłość obmyśla środki pomocy. Fundusz na cele dobroczynne tego; składy z Odpustów rocznie najmniej 30 fr. złotych. Dochody nadto z Ofiar spadany Kupcy, z Czynszów itp. Do dziesiątego roku: a) Kupcy oficjalni Chrzestni; składy z składających 30 fr. złotych do roku 100 biednym tegoż wiary które podług woli ubogich rozdaje.

Inwestycja Szpitala Wolskiego Instytucie. — 6.)
Dispensaire czyli te policlinicki, ambulanse
dajace tu 30 f. ma prawo po caly rok
chorego mnego leczyć kazdą — c.) Societe de
prevoyance kubce pod ochronę tey osobliwey
Opieki, czyli... Rzadzą się kazdy
obywatel, chory, ubogi, wdowy itd.
Ley kazdy ratheusala Trade.

Par: Description de Medaille
antiques, grecques & romaines avec leur
Degré de rareté & leur estimation. (objaśnienie
zawiera 20 tysięcy odcisków zbiór z mas. Szarki:
gipsu i bronz nasład tey osobliwie Monet bych pokazi
pewnych:) — Thiermet pisarz pretor, akademik w Bibl. (Napoleon) Paris. 2° edition Bez
wielkich Romanes. —

Cocus Polonicus artykuł nowiny krajowe
czytaj Amtsblatt des Königlich Preussischen Regierung 1811. f. 33. wydawny zpis.

Wausmann Comendatio de Lappii
Rerum Conchilium Geognostica
1823. Leipzig. Leibniz. „Marte
Lorne z appeninach w Abruzzach po-
dług Prof. Schouw tytko 30 34. stop
paryz. dychodz wyroby arafan granicy swo-
ge naleino nizga kten podług tych pod
42° – 43° soley wyrobiony iest.

Pokt ta mt ode na naukach
przez lata Stowarzi Nauk Chem-
Nauk akem Chem zgody na Cesarz Demokryta Paleny
cyba o Ogmuane Cesarz przez ktore
1555 wyszy w Barylei.

do Lindego. z Gramatyki Lacinskiej Tuchalerzka prawa
Dan. z Słowaczenka przy typie (Lvac. 1833. ungbn.)

Potok = Germand. radek
Wiadruch = Demon. Nowak = Rebner
Kopalin = Saxrab. Blegot = Radotewo
Wathica = Tygrys Rakus. Pospolenka = akuszer.

Chuszka = Kobieta. rattan.

Zawodnik = Bicyan.

Dowora = Okarya.

Przachera = Kpiarz. Marien. Bajaro

Stojak = zgromadz. figlary. kabiety.

Uranik = mały pokój.

Pozydlica = semillas. &.

---

m Boner Jędrzej i Ajchler Stanisław
Cyfl. krakowianami — Hozyusk. Koski.

Paryż: Dawid ta Panny nasz
ziomek Jan z Szamotuł, Jontonem
nazywany (: 1634 :) ze pniejrzdzie z Anglii
do Włoch, Pochlebne dawni z którym się Sal-
marzyus oniadnych względem niego, pozwolił o nim
pniejrzu Pawnej w ówczas Puteanow, który
mu z przyjaźni udzielił wstęp do Bibliotek swo-
ich i Kunsztami z cudownego zbioru ksiąg Thua-
na i wielkiem poczet z najstarszych Literatami.
Zasady jego Heist Natur ma frazes. pniejrz pnetorom
. po bytnoci jego wydane w Paryżu, z jednak nam
powszechny we Francyi skarcony i uchwalony Doktry-
ne kazia pomnaić w ciągu pniejrzy dalszy
Bordo. Tolosa, Montpellier wszystkie Uczelnie.
akad ospnty zwiedzić wolno pobyt dłuższy &.

Wieliczka, Daniełowice obto-
rym sprzyjają odwiercający na 25. sążni
głęboko. — Lina popolicie mniej wię-
cej 12 osób zemsta może 50 ich wyso-
kie utrzymać koszt 100 oblądem ce-
tnarów. *) Głębia najwięksa ko-
palni do 185 sążni ciemiej —.
Sól skybowa, wybijowa za celna
w handlu waca, kamienna (: w Bochni
lepsza czy tadniej uprodobywaią :) przy-
chodzi skarbowie po odtrąceniu wspulnem
a wspulnikiej kosztów na 50 groszy
cetnar a przedawana bywa na 20 pre-
sto złotych; ale tylko sól w batowanej
kruchacej; Okruchowa zas przy prawej
wprawianiu zmielana, kruszowa (: klon po
4-5 cent ciemi :) zaledwo na 10 groszy
cetnar skarb kosztuie. — Roczne
średnio biorąc potrzebuie, krajowa
6 do 7 kroć sto tysięcy a w nadzwyczajney
potrzebie przeto Milion cetnarow soli
zapas kopalni wydaie ieg. Nadzwyczay

*) Odmienione w kwartał. Kotorund z chuytem do kamienia.

niepomiernie korzyści i bogactwa
kopalni tych dla Skarbu nadzwyczaj
korzystnych i o Lasopie tych rzadkie
nieprzewidzianych żadnych jakichkolwiek
bądź kopalń nieposiadające. —
Dzień odkryte masy solne zapas
na wieków gotowy do użytku
wydania Skarbowi zapewniają,
i to tylko samej wielkości, nie
biorąc nawet mas solnych dalszych
wielkiej ani Bochenskiej. — Nowe
i obfite stanowią stanięcia nowe na
przyszłość zamożne już wykazane
wielkie masy a dobrota soli
wzgórza dalszym wiekom stawia
bezpieczeństwo. Przeto, ponieważ
wielkie odpowiednie stanięciom
tamtych Moie Bracie, Wyjaśnie,
Pobiednik ich Wielkiego miasta
przyczyny i pewnej rolnicze ich bo-
tnie od dalszych Bochenek a na

wed blizszych Brzeska Nowogrodzkiego, dla
o krolestwie na sledztwo pisarna
cowym; a ppodatkow zaraz pod Ge-
dymina zasadzy, ozeby zapusili tak
zeby bili.....

Roboty odwiecne dni iedynie o Gro
odmienione ze jednostajnoscia, ukladowa
zaprowadzona. —

Piastowska (Erbvand) napadanie
Wyuczowaniami czyli Karolowaniami zaraz
powszechnie ustawiedrai; swiezy przypadek
oberwiska i zawalenia sie w Bochni przy
sucia nieostrozney smiatanie robotn gornikow
ktory zaraz po odbytym dniu pod ziemia
nazad komore zamieniaiac wyrabowadzy
kilkoma razy dniowanie chcieli za
zapewniac podymie, a tak nagle usadzenie
sie i zawalenie zrzadzili ktore ze zgrai
przyszlych a skarb na kilkanascie lecz
ey ztutych i soimia napraweg
naraili. — Brak dozoru temu pra
dnie czynicy. —

Plan i Rozmiary gor jest dwy
dokladnie tak wydobywalone ze kazdy

33 punkt podziemny odpowiednie powinien
ami niemi iść wybrany, który dom.
chlew drewo nawet w ziemie na map-
pach podziemnych odznaczy widzieć mo-
żna. Ewald die Talbrücke zu Wie-
liczka mimo wydane (1827).
Dostawa drewa do wielkiej
soznie dla 25 tysięcy wynosiła dochodu.
NB. Bandhie do Piatobrzeskie. —

Paryż. 10 Lutego 826.

Teatr angielski ma będzie i wtą
pierwszy aktorowi Londynu wy-
stępować. —

NB. Architektura: Rosa
Warsz. T. 9. kad. 454.

Podwozów 10,058. dla miasta.
733. — przedmieść
500. — okolic.

Talma 1826 zmarł na pogre
bie do 80,000. tysięcy ludzi
Pinel, Percy podobnież i Da-
chenois. pierwszy 1826, ci 1826.

Król podobą — Karol Dix panuie
jak wiadomo. —

Klaue de Innocent = Funke T. 1.
K = 77 ½ =

Par rocznik teatralny na 1827.
podaie zrobu cyfry 826.
Aktorow w parye 900.
Dochod prozy dziewy 20: 25. ty-
sięcy franków. —
W całey Francyi zresty liczba
aktorow dwa razy tyle co ma
Paryż mieszkańcow.
Londyn rownież wiele cyfry
iak Paryzow. niedziw tedy iż
Paryż iest zawsze siedliskiem wiela
tecznych talentow, celuiących spec-
tacklom, theatrom, trazikom ich. —

Paryż: Meble bywaią drawane Pani

Desazmaud Charpentier wspomina o dostawie powieści arabeluie [illegible] o kolekcjonerze [illegible] opisy nie [illegible] od tyst. Podaż do króla [illegible] [illegible] dany do pochodzi. — Suknia do [illegible] [illegible] 18000. fr. kapturowa. — Toaleta z kryształu dla d. p. Karoliny Filipparini 16000. fr. Karyncia na 12000 franków

++ Czyszczenie Schwanny machina

Bagera dobrowa zdjęli 15—25 dni [illegible] raz i [illegible] do 50—60 dni [illegible] sezonu. (Wojciechowo 1820 tato [illegible] Schwanny aby [illegible] z Rouen do Paryża [illegible] Stalle pierne [illegible] —

— Ludwik [illegible] [illegible] rachon z 980,000. do 890431. dostał 1827. [illegible]

w Paryżu rocznie Abonamenta potrzeba 350,000. kwart. 76000. mąki [illegible] wartości pieniędzy 36000 a drzewo 15000. franków — Węgiel 7,000,000 Cukru 23000,000 H. Herbaty tylko 160,000. H. Bawełny na 800,000. kwot wypada na [illegible] 9/8 kawy 28/8 cukru a 3/8 [illegible] herbaty. — Smażone 3 [illegible] [illegible] w 1824 = 2802 nazwisk [illegible] 4534. Lasnel (na 3 stronicy = [illegible])

6 Wrzesień. Posiedz. 30 Lipca 1825. r.

P. Fourier czytał pamiętnik p. Benoiston de Chateau-neuf o śmiertelności w Wsi Paryzu. Pokazuje że:

Między ze 100 dzieci narodzonych umierało 50 w pierwszych dwóch latach życia. Dzieci zaś tylko 38 3/10. Pomiędzy 1 a 2 rokiem życia

Między z 100 dzieci 10letnich zmarło 55. — dzieci 43 7/10. — Które liczby nieźle rono jak 21 5/10 co do chodzi 50 lat 50tu dzieci zaś 32 5/10 dochodzi.

Ze stu, ~~[illegible]~~ 15 dochodzi 60 lat, teraz zaś 24. ~~[illegible]~~. — Podobnie śmiertelność zmniejszona w stosunku ludności pozostałej, bo dawniej 1 umierał z 30 dzieci lat z 39. —

Noworodzoni zmniejszyli się w mierz zmniejszeniu umierających, między 1 na 23 indywiduów, dzieci 1 na 31. —

Podobnie zamężnia w stosunku śmiertelności zmniejszone. Dawniej małżeństw 1 na 111. osob dzieci 1 na 135. wynosiła.

Płodność bez odmiany ieden 4 dzieci

37

za 1. małżeństwo.

(zob. art. 3 stat. miej.)

Ruch we Francyi ludności

	1780 a 1825.	
Ludność	24.800.000.	30.400.000.
Zmarli:	818490 —	761230.
Narodzeni:	963200 —	957970.
Małżeństw:	213770 —	224570.
Dzieci prawych	20480. —	63760.

— Société protestante de prévoyance et de secours mutuels.

Pharmacie centrale de Paris tabo pierwsza w Europie co do aparatów, machin, [illegible] Paryzu w Londynie l'Apothecary's hall. utrzymuje, pierwsza na całą Francyą tu dawne expedycye odbywa ... ...

5 [illegible] Lafrey nay Paris 15000. na grobleau 2 tyg. 1740. drogich co do pieluch i nabłon

263 Taf. 14.

= Twierdze warownych warunkowych miejsc w kole.
.... = Wały otaniające miasto z przyległemi niwkami itp.
= Kolej żelazna.

PARIS

mit seinen ferneren Umgebungen

4 Lieues in die Runde

Prag 1808.

w 1840 Zamierzono Paryż warowny w ostrynić, a to w Myśl, w

Lafayette. Dupin.
Lafitte. B. Constant.
Foy.

= Pozgi staune tronowe
= o Odessanie Jagiełłowie
= o Dyamentach
o Statutach parawarskich
o Kartach
o Przywilejach
Le roi.
o Granatach
o kandle fulor
— Śrzód.
— Perłach.
— Oliwie itd.
— Rogu itd.
— Bogactwach nayst w Europie.
— Magna charta. itd.
— o Machinach w Anglii

1846/7
Wodne i cieplne i gorące
zdroje.

W Sewrze i Kollegia w Paryżu kosztuje 100 punkt ob.
chowanców (110,000) — jeżeli tedy 10 ray wolno odwie-
dzać Gymnase nautique (nowy zakład na Pol. Elizejs-
kich) i Ecole de Natation d'hiver d'Eté
to bydź musi dochodu do 300,000. franc. —
Lecz koszta tego? Na budowie Miliona, angielski zbyt,
cudzoziemcy Paryżu
nie, przynaj mniej można kapitały te zdwoić
Obr. 500. więc zamiast 220,000 franc. — nad to
dochód z Bielizny, Nauki pływania, Polewa-
nia sprzętu, Fodalni, Kawiarni, Kabaretu
expedycji wreszcie tuzin wszystkiego.
Ten zakład obejmuje Ogród Zimowy
Woda ogrzewana aż do 40 stopni, 3 Gracheim
nie (Chaillot) Prawowemi a dopiero Zimą zdesinfe
kowana do bierania jest na pół. —
Zakład ten obejmuje powierzchni 2.400 metrów
W zakład tych Kąpieli fr. opuszczony na środku marmurowy
niby wody ciepłej w basen prawdziwy z. de (Chaillot), który dla zdan
wygodnej pracy kosztował by ar 150,000. franc razem.

nayczelniejszych inaczej to ich: Vauban dawnego, a ruzgotny Napoleona
i Nowych Haxo i Rogniat. — Zmierzono tym sposobem jest 100. metrów
nów Franków — 1.) Cały parys otoczał ma Zimi warowna linia do 30 stóp
wysoka opatrzona Wybrzeżem (Bastey) tosz potrzeby to wzmocnioną linią. — Ba-
stionami (Bastion) z rowem czyli rozdołem (Graben) i Glacis to jest spadzistością czyli po-
chyłością od tegoż rowu szerokiej wpoła spadzistą, która właśnie Mury watów
(Spadzistość)